Ι. ΣΑΡΑΝΤΙΔΟΥ ΑΡΧΕΛΑΟΥ

Η ΣΙΝΑΣΟΣ

ΗΤΟΙ

ΘΕΣΙΣ, ΙΣΤΟΡΙΑ, ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ, ΗΘΗ, ΕΘΙΜΑ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΕΝ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙᾼ ΚΩΜΟΠΟΛΕΩΣ ΣΙΝΑΣΟΥ. ΕΝ ΕΠΙΜΕΤΡῼ ΔΕ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΙΚΟΝΙΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΥΤΑΙΣ ΣΩΖΟΜΕΝΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΙΑΛΕΚΤΩΝ ΕΝ ΣΧΕΣΕΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΝ ΣΙΝΑΣῼ ΛΑΛΟΥΜΕΝΗΝ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ
1899

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
14721

ΤΩι

ΣΕΒΑΣΤΩι ΜΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩι

ΚΥΡΙΩι

ΑΝΑΣΤΑΣΙΩι ΑΓΓΕΛΙΔΗι

ΕΛΑΧΙΣΤΟΝ

ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ ΤΕΚΜΗΡΙΟΝ

ΑΝΘ' ΩΝ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΦΙΛΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΣΙΝΑΣΟΥ ΩΣ ΣΧΟΛΑΡΧΗΣ
ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΩΝ ΑΥΤΗΣ ΕΠΙ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑΕΤΙΑΝ
ΕΜΟΧΘΗΣΕΝ

Ο ΕΥΓΝΩΜΟΝΩΝ ΜΑΘΗΤΗΣ
Ι. Σ. ΑΡΧΕΛΑΟΣ

ΤΟΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΣ

'Αποβλέπων εἰς τὰς δυσχερείας, ὅσας παρουσιάζει ἡ σύνταξις μονογραφίας ἢ τοπογραφίας καὶ δὴ μέρους ἀποκέντρου καὶ ἀφανοῦς, ὡς ἡ Σινασός, πρὸς ἣν καὶ ἡ ἱστορία φαίνεται λίαν φειδωλὴ καὶ ὁ πανδαμάτωρ χρόνος οὐδὲν μνημεῖον τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος καὶ τῆς ἱστορίας αὐτῆς, ἐκτὸς ἀσυμβιβάστων τινῶν παραδόσεων καὶ ἀνεπαρκῶν πηγῶν, διέσωσε καὶ περισπώμενος ὑπὸ ὑποχρεώσεων, ἃς ὁ φοιτητικὸς καὶ ἔγγαμος βίος συνεπάγεται, οὐδέποτε ἤθελον ἀναλάβει νὰ διεξαγάγω θέμα, δι' ὅπερ κρίνω ἐμαυτὸν ἀναρμόδιον, ἂν μή μοι ἐπεβάλλετο τοῦτο ὑπὸ τοῦ Μικρασιατικοῦ συλλόγου «'Ανατολῆς». Ὅθεν ἐπὶ τῇ βάσει ὕλης κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ πολυετοῦς διδασκολίας μου περισυλλεγείσης συνέταξα κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ ἐν Κων)πόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου τὴν παροῦσαν περὶ Σινασοῦ πραγματείαν, ἐν ᾗ γίνεται μνεία σύντομος καὶ περὶ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Καισαρείας καὶ 'Ικονίου Ἑλληνικῶν κοινοτήτων, ὡς καὶ περὶ τῶν ἐν αὐταῖς σῳζομένων ἑλληνικῶν διαλέκτων ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐν Σινασῷ λαλουμένην· ἐκδίδωμι δὲ ταύτην ὑπείκων ὡς ἔφθην εἰπών, ταῖς προτροπαῖς τοῦ Μικρασιατικοῦ συλλόγου «'Ανατολῆς», (εἰς οὗ τὸν σεβαστὸν πρόεδρον καὶ καθηγητὴν τοῦ 'Εθνικοῦ Πανεπιστημίου κ. Μ. Εὐαγγελίδην κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται ἡ αἰσία ἀποπεράτωσις τοῦ παρόντος ἔργου), ἐπειδή, ὡς γνωστόν, ἓν τῶν κυριωτέρων μελημάτων τοῦ

εἰρημένου συλλόγου εἶνε καὶ ἡ κατὰ τὸ ἐνὸν διάσωσις τῶν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἑλληνικῶν γλωσσικῶν κειμηλίων, ἠθῶν καὶ ἐθίμων, διατηρηθέντων μὲν μέχρι πρότινος μετὰ θρησκευτικοῦ πρὸς τὰ ἀρχαῖα σεβασμοῦ ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων, ἀπό τινος δὲ τῇ ἐπιδράσει τοῦ σημερινοῦ κακῶς ἐννοουμένου πολιτισμοῦ καὶ τῶν εὐκόλων τῆς συγκοινωνίας μέσων ἐκλειπόντων καὶ ἀναγραφομένων εἰς τὰς δέλτους τῆς ἱστορίας. Πέποιθα δὲ ἅμα, ὅτι προσφέρω καὶ μικρὸν ἔρανον εἰς τὴν καθόλου τῆς Μι- κρᾶς Ἀσίας ἱστορίαν καὶ παρέχω ἀφορμὴν ἄλλοις ἱκα- νωτέροις μου νὰ διαλευκάνωσι πολλὰ εἰσέτι σκοτεινὰ ση- μεῖα τῆς ἱστορίας τῆς πατρίδος ἡμῶν

Ἔγραφον ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Ἰουνίου 1899

Ἔρρωσθε

Ι. Σ. ΑΡΧΕΛΑΟΣ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΝ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑι ΚΩΜΟΠΟΛΕΩΣ ΣΙΝΑΣΟΥ

Α΄

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ

Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ εὐάνδρου καὶ ἱστορικῆς Καππαδοκίας δωδεκάωρον ἀπὸ τῆς μητροπόλεως Καισαρείας πρὸς τὰ Ν. Δ. αὐτῆς κειμένη καὶ ἐπὶ τριάκοντα περίπου χιλιόμετρα ἀπὸ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἅλυος (Κιζὶλ-Ἰρμὰκ) πρὸς Νότον ἐκτεινομένη, μεταξὺ τῶν διακλαδώσεων τοῦ ὄρους Ταύρου, εὕρηται περιγραφικωτάτη κοιλὰς καὶ τερπνοτάτη κατά τε τὸ κλίμα καὶ τὴν ὄψιν, ἥτις ποτιζομένη δι᾿ ἐντέχνων ὀχετῶν ὑπὸ ποταμίων καὶ ῥυάκων εἰσρεόντων τῷ Ἅλυϊ εἶνε πλήρης ναπῶν, αἰγείρων, ἰτεῶν, λευκῶν, πτελεῶν καὶ κατάφυτος ἐξ ἀμπέλων καὶ παντοίων καρποφόρων δένδρων καὶ ἀγρῶν καταπρασίνων. Αἱ κλιτύες τῶν λόφων αὐτῆς καὶ αἱ φάραγγες αἱ μεταξὺ τῶν λόφων γέμουσι κωνοειδῶν καὶ λελατομημένων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐντὸς εἰς κρυσφύγετα βράχων (1) ὡς καὶ λατομείων διαφόρων ἐρυθρῶν, μελανῶν καὶ λευκῶν ψαμμολίθων καὶ ὀνυχίτου μαρμάρου. Τὰ φυσικὰ τῆς κοιλάδος ταύτης προϊόντα, ἤτοι αἱ σταφυλαί, τὰ βερύκοκκα, τὰ κάρυα, τὰ μῆλα, ἡ ῥάμνος ἢ πρινόκοκκος (ἀλατζαχήρι), ἡ τραγάκανθα (κόμμι), τὸ ὄπιον καὶ ἄλλα οὐκ ὀλίγα εἰσὶν ὀνομαστὰ καθ᾿ ὅλην τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

(1) Περὶ ὧν ἴδε ὄπισθεν καὶ ἐν τῷ ἐπιμέτρῳ.

Ἡ κοιλὰς αὕτη εἰς τὸν μακρόθεν ἀπὸ ὕψους τινὸς τῶν πρὸς Ἀνατολὰς ὀρέων Ῥαφῶν (Κὶλ-καρὰ-καγλὰρ) θεώμενον παρίσταται ὡς μαγευτικόν τι πανόραμα καὶ τοπίον κατάλληλον διὰ χρωστῆρα ἐμπείρου καλλιτέχνου· ὅθεν ἐξυμνήθη ὑπὸ πάντων τῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς περιηγησαμένων αὐτὴν Εὐρωπαίων(1). Πολλαχοῦ δὲ ἐν τῇ κοιλάδι ταύτῃ εἰς ὡριαίαν περίπου ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασίν εἰσι διεσπαρμέναι πολλαὶ κωμοπόλεις καὶ κῶμαι καὶ μία μόνον πόλις τὸ Προκόπιον (Οὐρκιοὺπ),* ἐξ ἧς ἡ κοιλὰς λαμβάνει τὸ ὄνομα. Αἱ κυριώτεραι δὲ τούτων εἶνε· Ἀβανησὸς κωμόπολις τουρκικὴ ἐπὶ τῆς βορείας ὄχθης τοῦ Ἅλυος ἀποτελοῦσα τὸ πρὸς Β. ὅριον τῆς κοιλάδος· δύο ὥρας μακρὰν αὐτῆς πρὸς Ν. κεῖται τὸ Οὐρκιοὺπ, πρὸς Δ. δὲ τῆς πόλεως ταύτης κεῖνται αἱ τουρκικαὶ κῶμαι Ματζὰν * (ἀρχαία Μετύανα), Τσαούσινι, Ὀρτὰ-Χισάρ, Οὐτζὰ-Χισάρ, Παπάγιανη, Κχβάκ, Ἀραβὰν καὶ ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως Κιόρεμε * τανῦν καλουμένης· πρὸς Α. δὲ τοῦ Οὐρκιοὺπ ἕτεραι μικραὶ κῶμαι τουρκικαί· πρὸς Ν. δὲ τοῦ Οὐρκιοὺπ κεῖνται ἡ Σινασός, Ζεμέλα,* Τάμισα (ἀρχ. Ταμισός)*, Σίβασα (ἀρχαία Θηβασία). Πρὸς Ν. δὲ τούτων μετὰ ἐκτεταμένον ὀροπέδιον κεῖται ἐντὸς φάραγγος ἡ κώμη Ποτάμια,* (Μεγαρρησὸς) πατρὶς τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, ἔνθα καὶ τὰ ἐρείπια τῆς Σοάνδου (Σογανλῆ)* καὶ αἱ τουρκικαὶ κῶμαι Ὀρτάκιοϊ καὶ Μαυριτζὰν (ἀρχ. Μαυρικία).

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ ἀκριβῶς τῆς περιγραφείσης κοιλάδος μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ Προκοπίου πρὸς Ν., κατὰ τὴν 38° 45' 6. πλ. καὶ 32° 40' Ἀν. μ. τῶν Παρισίων περίπου κεῖται ἡ κωμόπολις Σινασός, ἔχουσα ὡραίαν ἄποψιν ὡς ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ καταλεύκων ἐκ λευκοῦ ψαμμολίθου οἰκιῶν, τῶν εὐρύθμων δημοσίων κτιρίων, τῆς περιέργου ἐπὶ λόφων καὶ φαράγγων τοποθεσίας αὐτῆς, τοῦ πέριξ χλοώδους οὕτως εἰπεῖν περιφράγματος τῶν κήπων, ἀγρῶν καὶ ἀμπελώνων καὶ τῶν ποικίλου σχήματος καὶ χρώματος βράχων

(1) Texier, Paul Lucas, Tschatchef, Mortman (πατήρ), Sinvet κλ.

* Αἱ περιγραφαὶ τῶν δι' ἀστερίσκων σημειουμένων πόλεων καὶ κωμῶν εὕρηνται ὄπισθεν ἐν τῷ ἐπιμέτρῳ.

της· μὴ οὖσα δὲ καταφανὴς ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου μέρους ὅλως διάφορον ὄψιν παρουσιάζει εἰς τὸν ἐκ διαφόρων μερῶν περιεργαζόμενον ταύτην· περιέχει δὲ περὶ τὰς 700 οἰκίας, ἐξ ὧν αἱ ἑκατὸν περίπου εἶνε ὀθωμανικαί, αἱ δὲ λοιπαὶ ἑλληνικαί, κατέχουσαι ἔκτασιν σχετικῶς μεγάλην, διαιροῦνται δὲ εἰς ἑπτὰ συνοικίας.

Ὄρεα. Ἡ Σινασὸς ὁρίζεται πρὸς Α. καὶ Δ. ὑπὸ δύο ὀρεινῶν τῆς κοιλάδος σειρῶν διακλαδώσεων τοῦ Ταύρου, τῶν μὲν Α. ὀρέων ἐν τῇ ἐπιτοπίῳ γλώσσῃ καλουμένων Ῥαφῶν (τουρκιστὶ δὲ Κὶλ-καράταγλαρ), τῶν δὲ δυτικῶν Ἐλεβρῶν (τουρκιστὶ Τσερὶκ-τάγλαρ), μεταξὺ δὲ τούτων πρὸς Ν. τῆς κωμοπόλεως ἀναπέπταται ὀροπέδιον, ἐν ᾧ μίαν σχεδὸν ὥραν μακρὰν τῆς κωμοπόλεως ὑψοῦται ὄρος, ὅπερ δεσπόζει τῆς ὅλης κοιλάδος, καλούμενον βουνὸ τῆς Παναγίας, ἐκ τοῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ ἐκκλησιδίου τῆς Θεοτόκου (ἴδε πανηγύρεις)· ὑπὸ τοὺς ἀνατολικοὺς δὲ πρόποδας τοῦ ὄρους τούτου σῴζονται ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως, ἅτινα καλοῦνται ὑπὸ τῶν κατοίκων Γοργολὴ ἢ Γοργορή, ἴσως ἐκ τῶν καλῶν ὑδάτων αὐτῆς (πρβλ. πρὸς τὸ τῆς Λευκαδίας διαλέκτου (γαργαρό=καθαρὸν ὕδωρ) ἢ καὶ μεταφορικῶς ἐκ τοῦ θροῦ τοῦ ἀναβλύζοντος ὕδατος, καθότι καὶ τουρκιστὶ λέγεται τζὶπ-τζίπ· μένει ἐν τούτοις ἄγνωστον, ἂν οὕτω ἐκαλεῖτο ἡ πόλις καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, πολὺ δὲ πιθανὸν νὰ ἐκαλεῖτο καὶ τότε οὕτω ἔκ τινος ναοῦ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου· καθότι ἐν Πόντῳ (ὡς καὶ ἄλλοτε ἐν Σινασῷ), λέγουσι Γοργορᾶν τὸν Γρηγόριον. Ὁ δὲ Mortman (πατὴρ) παράγει τὴν λέξιν ἐκ τοῦ Χααρχαρὸν=χειμερινὸν ἐνδιαίτημα κατὰ τὴν Ἀρμενικὴν γλῶσσαν, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ Μάζακα=θερινὸν ἐνδιαίτημα τῶν βασιλέων τῆς Καππαδοκίας, ἣν γνώμην διὰ λογικῶν ἐπιχειρημάτων ἀνήρεσεν ὁ κ. Κ. Γ. Σοφοκλῆς ἐν τῷ φιλολογικῷ συλλόγῳ Κων)πόλεως (1), καθόσον καὶ τὰ κλίματα εἶνε ὅλως ἀντίθετα καὶ δὴ χειμερινὸν μὲν ἐνδιαίτημα εἶνε ἡ Μάζακα (=Καισάρεια) ἐαρινὸν δὲ ἡ Γοργορή.

Τὸ ὀροπέδιον τοῦτο τῆς Γοργορῆς χωροῦν πρὸς Β. χωρίζεται εἰς τρεῖς λόφους, ἐξ ὧν ὁ πρὸς Α. καλούμενος Μελάγκια (= Μελα-

(1) Περιοδικὸν Φιλ. συλλ. τόμος Ι. σελ. 206, 210, 294, καὶ 296

νῖτις γῆ ἕνεκα τῆς ἀργιλώδους μελαίνης γῆς, ἥτις χρησιμοποιεῖται
ὑπὸ τῶν κατοίκων ὡς κατάπλασμα ἐπὶ στρεβλώσεων, ἐξαρθρώσεων,
καταγμάτων κ. τ. τ.) ἔχει κορυφὴν τὸν ἅγιον Αἰμιλιανόν, οὗ
οἱ πρόποδες στρεφόμενοι πρὸς Δ. σχηματίζουσιν ὀροπέδιον κα-
λούμενον Κάπαλον, ὁ δὲ πρὸς Δυσμὰς λόφος Μαχατούριον (1)
λεγόμενος, ἔχει κορυφὴν τὸν Προφήτην Ἠλίαν καὶ οὗτος στρεφό-
μενος ὀλίγον πρὸς Ἀνατολὰς σχηματίζει ἔναντι τοῦ Καπάλου
ἕτερον ὀροπέδιον καλούμενον Γαλασιάν· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν ῥη-
θέντων λόφων, ἤτοι τῶν Μελαγκίων καὶ τοῦ Μαχατουρίου, χωρεῖ
ἐκ τοῦ ὀροπεδίου τῆς Γοργολῆς, ὁ λόφος τοῦ Νεκροταφείου Λοφὶ
ἐπιτοπίως καλούμενος, ἐφ' οὗ κεῖται τὸ νεκροταφεῖον τῆς πόλεως
ἔχων κορυφὴν τὸ Ὀξύβουνον. Μεταξὺ δὲ τῶν λόφων τούτων σχη-
ματίζονται τρεῖς φάραγγες, ἡ τοῦ Λουλᾶ πρὸς Ἀνατολὰς μεταξὺ
τῶν Μελαγκίων καὶ τοῦ Λοφίου, ἡ τοῦ Δέργου, μεταξὺ τοῦ Λο-
φίου καὶ τοῦ Μαχατουρίου καὶ ἡ φάραγξ τῶν Κήπων, μεταξὺ
Λοφίου, Καπάλου καὶ Γαλασιᾶς. Ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν περι-
γραφέντων λόφων καὶ τῶν ὀροπεδίων Μαχατουρίου, Γαλασιᾶς καὶ
Καπάλου καὶ ἐν ταῖς φάραγξιν Λουλᾶ, Δέργου καὶ Κήπου κεῖνται
αἱ ἑπτὰ συνοικίαι τῆς Σινασοῦ, μεθ' ὅλης τῆς περιοχῆς αὐτῆς
κατὰ τὴν ἑξῆς διάταξιν:

Ἀπὸ τῶν Ῥαφῶν μέχρι τῶν Μελαγκίων σχηματίζεται κοιλὰς
περιέχουσα συσκίους καὶ γραφικωτάτους δενδρῶνας καὶ ἀγρούς,
οἵτινες καλοῦνται Ζεγκῆ-Τσαῒ καὶ Ποτάμιον, ἅτε ἀρδευόμενοι ὑπὸ
τοῦ ἐκεῖθεν διερχομένου ποταμίου τῆς κοιλάδος τοῦ ἐκ τῶν Θη-
βασίων μὲν ἐκπηγάζοντος εἰς τὸν Ἅλυν δὲ εἰσβάλλοντος καὶ ἀρδεύ-
οντος τοὺς ἀγροὺς καὶ κήπους τῆς Ταμισσοῦ, Ζεμέλας, Σινασοῦ καὶ
Οὐρκιούπ· μεταξὺ δὲ τῶν Μελαγκίων καὶ Λοφίου κεῖται ἡ συν-
οικία Λουλᾶ. Πρὸς Ν. δὲ ταύτης ἡ Τουρκικὴ συνοικία Ἅ-
γιος Αἰμιλιανὸς (τ. Μεσκὶτ μαχαλέ). ΒΔ. δὲ ἐπὶ τοῦ ὁμω-
νύμου ὀροπεδίου ἡ συνοικία Καπάλου. Ἐπὶ δὲ τῆς Δυτικῆς κλι-
τύος τοῦ Λοφίου κεῖται ἡ συνοικία Γαβρᾶ· ἀπέναντι δὲ ἐπὶ τοῦ

(1) Ἔνθα φαίνεται ἐγίνοντο ἄλλοτε μάχαι, σῴζεται δὲ καὶ τὸ ἀρχαῖον
τεῖχος τῆς κωμοπόλεως.

ὀροπεδίου τῆς Ἀνατολικῆς κλιτύος καὶ τῶν προπόδων τοῦ Μα-
χατουρίου κεῖται ἡ Νέα συνοικία, ἥτις χωρίζεται ἀπὸ τῆς συνοι-
κίας Γαβρᾶ διὰ τῆς φάραγγος Δέργου (=Διώρυγος), ἐχούσης ἀρ-
χαίους ἐν τοῖς βράχοις λελατομημένους σήραγγας καὶ ὑπονόμους,
δι' ὧν ῥέει μικρὸς ῥύαξ πηγάζων ἐκ τῆς ἐν τῷ Νοτίῳ ὁρίῳ τῆς
κοιλάδος ἀμπελοφύτου τοποθεσίας καλουμένης Μελίτας καὶ ποτί-
ζων τοὺς εἰς τὴν βόρειον πλευρὰν τῆς συνοικίας Κήπου εὑρισκο-
μένους κήπους, ἐν καιρῷ δὲ βροχῆς μεταβαλλόμενος εἰς φοβερὸν
χείμαρρον. Ἐπὶ τῆς φάραγγος δὲ ταύτης ὑπάρχει μεγαλοπρεπὴς
λιθίνη γέφυρα (1), ἑνοῦσα τὰς ῥηθείσας συνοικίας. Πρὸς Β. δὲ τῆς
νέας συνοικίας ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου ὀροπεδίου κεῖται ἡ συνοικία Γα-
λασιά, μεταξὺ δὲ τούτων ἐν τῷ κέντρῳ ἀκριβῶς τῆς κωμοπόλεως
κεῖται ἡ ἀγορὰ καὶ πρὸς βορρᾶν ἡ συνοικία Κήπου, ἥτις εἰσχωρεῖ
ἐντὸς φάραγγος κειμένης μεταξὺ Μαχατουρίου, Νέας συνοικίας
καὶ Γαλασιᾶς. Πέριξ δὲ τῆς Σινασοῦ πρὸς Ν. πρὸς Δ. καὶ πρὸς
Β. κεῖνται οἱ κῆποι ἀμπελόκηποι καὶ ἀμπελῶνες τῆς κωμοπόλεως
ὑπὸ διάφορα ὀνόματα. Καὶ πρὸς Νότον μὲν αἱ καλούμεναι Ζιλῶτα (2)
κειμένη ἐν τῷ Νοτίῳ ὁρίῳ τῆς φάραγγος Λουλᾶ, Μελίτα καὶ ἡ
Μονὴ τοῦ ἁγίου Νικολάου (3) μετὰ τῆς καταφύτου περιοχῆς
αὐτῆς καὶ ὁ ἅγιος Ἠλίας ἐν τῷ μυχῷ τῆς φάραγγος Δέργου·
πρὸς Δυσμὰς δὲ Καραί, Γενιτζάδες, Φαντριάκια, Ἀλληνικὰ
(= Ἑλληνικά, διότι σῴζονται βωμοὶ ἀρχαῖοι), Τσεμτζελιά, Ἐλε-
βραὶ (τ. Τσερίκια) ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου ὀρεοσειρᾶς, ἔνθα καὶ ἐρείπια
ἀρχαίας κωμοπόλεως Ἐλεβρᾶς καλουμένης· ἐνταῦθα ῥέει καὶ μικρὸν
ποτάμιον ἀρδεῦον τὴν περιοχὴν ἐκείνην καὶ ἑνούμενον μετὰ τοῦ
ἀνατολικοῦ ποταμίου πρὸς βορρᾶν τῆς κωμοπόλεως· πλησίον δὲ
τῆς συμβολῆς ὑπάρχει ἰαματικὴ πηγὴ ἀναβλύζουσα ὕδωρ ἐνέχον
τὰς ἰδιότητας τοῦ Vichy, περιέχον δὲ ἐκ περισσοῦ καὶ σίδηρον.
Πρὸς Βορρᾶν δὲ κεῖνται ἡ Γαλασιά, οἱ Φίροι, καὶ αἱ Βραχταὶ
(=βράχοι ἔνθα πολλὰ κρησφύγετα μετὰ ναΐσκων) καὶ βορειότερον
οἱ ἀγροὶ Οὐρκιούπ.

(1) Ἰδὲ δημόσια κτίρια. — (2) Ἰδὲ λεξιλόγιον. — (3) Ἰδὲ ὄπισθεν.

Β΄

ΙΣΤΟΡΙΑ

Τὸ νὰ ἐπιχειρήσῃ τις νὰ γράψῃ ἱστορίαν μέρους ἀποκέντρου καὶ ἀγνώστου ποτέ, περὶ οὗ ἐλλείπουσι θετικαὶ καὶ ἀσφαλεῖς ἱστορικαὶ πηγαὶ καὶ ὁ πανδαμάτωρ χρόνος οὐδὲν μνημεῖον τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος διέσωσε, τοῦτο ὑπό πολλὰς ἐπόψεις δυσχερὲς ἂν μὴ ἀκατόρθωτον. Περὶ Σινασοῦ δὲ προκειμένου οὐδὲν δυστυχῶς βέβαιον καὶ θετικὸν ἀναφέρεται, πάντες δὲ οἱ ἐπιχειρήσαντες νὰ γράψωσί τι περὶ αὐτῆς (1) μὴ κατορθώσαντες νὰ διαλευκάνωσι τὴν ἱστορίαν καὶ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα ἢ κατέφυγον εἰς συμπεράσματα καὶ ὑποθέσεις, ἢ περιωρίσθησαν νὰ ἀναγράψωσι τὰς περὶ αὐτῆς ἀπιθάνους γνώμας καὶ παραδόσεις ἑτέρων. Ἀλλ᾿ ἐπειδὴ πολλάκις καὶ δι᾿ ἁπλῶν ὑποθέσεων καὶ συμπερασμάτων προσεγγίζει τις πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ οὕτω δίδει ἀφορμὴν ἄλλοις ἱκανωτέροις πρὸς μελέτην καὶ ἀνακάλυψιν ταύτης, ἐκθέτω ἐνταῦθα τὰς μέχρι τοῦδε λεχθείσας ὑπὸ διαφόρων περὶ Σινασοῦ γνώμας καὶ ὑποθέσεις ἀφίνων ὅλως ἐλεύθερον τὸν ἀναγνώστην νὰ συνταχθῇ μιᾷ τούτων.

Ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς συγγράμμασι (2) ἀναφέρεται ὅτι ἡ νῦν Σινασὸς εἶνε ἡ ἀρχαία Ναζιανζὸς κατ᾿ ἄλλους δὲ τὰ ἀρχαῖα Σάσιμα· ὡς ὁ Μελέτιος ἐν τῇ γεωγραφίᾳ αὐτοῦ λέγει «Ναζιανζὸς ἡ ὁποία πρότερον ἐκαλεῖτο Σασημὶς τανῦν λέγεται ὑπὸ τῶν Τούρκων Σινασόν, πρότερον εἶχε θρόνον ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Καισαρείας μητροπολίτην ὕστερον ἐτιμήθη εἰς μητρόπολιν κτλ.» (Μελετ. Γεωγραφ. ἐκδ. 1728 σελ. 481 στιχ. 38), ὁ δὲ Κύριλλος ἐν τῷ περὶ τῆς ἀρχισατραπείας Ἰκονίου πονήματι αὐτοῦ λέγει «Μίαν ὥραν ἀφεστηκὸς πρὸς Νότον (τοῦ Οὐρκιοὺπ) κεῖται χωρίον Σινασὸς λεγόμενον, ἱκανοῦ μεγέθους χριστιανικὸν καὶ τουρκικόν, τυχὸν νὰ εἶνε τὰ ***Σάσιμα***, ὅπου ἐπεσκόπησεν ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, οὐχὶ δὲ ὡς ἄλλοι λέγουσι, ἡ Ναζιανζός, περὶ αὐτῆς δὲ ἐν οἰκείῳ τόπῳ ῥηθήσεται· μεταξὺ δὲ Σινασοῦ καὶ Οὐρκιοὺπ εἶναι κοιλὰς λειμώνων κήπων καρποφόρων καὶ ἀμπέλων ἀνάμεστος ἀρδευομένων ὑπὸ ῥύακος ποτίμων ὑδάτων διαυγεστάτων καὶ τοποθεσίαι ὡραῖαι»· περὶ Ναζιανζοῦ δὲ ἐκφέρει τὴν γνώμην, ἣν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα ἀναφέρομεν· ἀλλ᾿ ἀμφότεραι αἱ γνῶμαι καταπίπτουσι, διότι ἡ μὲν τοποθεσία τῆς Ναζιανζοῦ ἐγνώσθη ἤδη ὅτι ἔκειτο ὑπὸ τὸ ὄρος Νενεζῆ ΝΔ τῆς Σινασοῦ δέκα ὥρας μακράν, ἔνθα σῴζονται καὶ τὰ ἐρείπια αὐτῆς, τῶν δὲ Σασίμων ἡ τοποθεσία περιγράφεται ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου οὕτω «Σταθμός τίς ἐστι ἐν μέσῃ λεωφόρῳ τῆς Καππαδόκων, ὃς σχίζετ᾿ εἰς τρισσὴν ὁδόν, ἄνυδρος, ἄχλους, οὐδ᾿ ὅλως ἐλεύθερος, δεινὸς ἀπευκτὸν καὶ στενὸν κωμύδριον, κόνις τὰ πάντα καὶ ψόφοι σὺν ἅρμασι, θρῆνοι, στεναγμοί, πράκτορες, στέβλαι, πέδαι, λαὸς δ᾿ ὅσοι ξένοι τε καὶ πλανώμενοι, αὕτη Σασίμων τῶν ἐμῶν ἐκκλησία». (Γρηγορ. Ναζ. βίος τόμος β΄ σελ. 7). Ἐκ τῆς σαφοῦς ταύτης περιγραφῆς φαίνεται ὅτι τὰ Σάσιμα ἔκειντο ἀλλαχοῦ, καθότι οὔτε τὸ κλίμα, οὔτε ἡ ἐπὶ λεωφόρου τοποθεσία, συμφωνεῖ μετὰ τοῦ γλυκέος κλίματος καὶ τῆς ἐπὶ βράχων καὶ λόφων μακρὰν πάσης λεωφόρου ἀποκέντρου τοποθεσίας τῆς Σινασοῦ. Ὑπολείπεται ἄρα ἡμῖν νὰ παραδεχθῶμεν, ἢ ὅτι τὸ ὄνομα Σινασὸς εἶνε παραφθορὰ ὀνομασίας ἄλλης πόλεως ἢ κώμης, ἢ νὰ συνταχθῶμεν τῇ γνώμῃ ἐκείνων, οἵτινες ἀποφεύγοντες τὴν διὰ τοῦ *ι* γραφήν, ὡς ἔχουσαν σχέσιν πρὸς τὸ ῥῆμα σινέομαι (ἰων. σίνομαι)=βλάπτω, καταστρέφω, ἐρημώνω (!!;), γράφουσι ***Συνασὸς*** παράγοντες τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ συνάγω συνάζω, καθότι λέγουσιν, ὅτι ἕνεκα τῆς ἀποκέντρου καὶ ἀσφαλοῦς τοποθεσίας καὶ τῶν πολυαρίθμων αὐτῆς κρησφυγέτων εἰς ταύτην συνήχθησαν ἢ κατέφυγον οἱ ἐναπολειφθέντες κάτοικοι τῶν πέριξ καταστραφεισῶν πόλεων καὶ κωμῶν, ἴσως καὶ τῆς Ναζιανζοῦ· ἀλλ᾿ ὅσον ἡ ὑπόθεσις φαίνεται πιθανή, ἡ ἐκ τοῦ συνάγω ὅμως παραγωγὴ εἶνε λίαν βεβιασμένη, ***πρῶτον***, διότι ἡ φύσις τῆς ἐν Σινασῷ λαλουμένης ἑλληνικῆς δὲν ἐπιτρέπει τὴν τοιαύτην παραγωγήν, καθότι ἐν τῇ ἐπιτοπίῳ ὑπὸ τῶν γυναικῶν λαλουμένῃ

(1) Ν. Ῥίζου Καππαδοκικά. Ῥ. Ἐλ. Τσαντᾶ ἡ Σινασός. Καππ. Λ. Λεβίδης κτλ.

(2) Συναξαριστὴς Νικοδήμου μὴν Ἰανουάριος βίος Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.

διαλέκτῳ τὸ ῥῆμα συνάγω ἢ συνάζω δὲν εἶνε ἐν χρήσει ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἔχουσι τὸ σωρεύω· *δεύτερον* δὲ καὶ ἂν ὑπῆρχέ ποτε, ἡ ἐξ αὐτοῦ λέξις θὰ ἦτο *σύναξις* ἢ *σύναγμα* ἢ συναχτὸς καὶ οὐδέποτε *Συνασὸς* ὡς ἐκ τοῦ *χαράζω* παράγονται αἱ λέξεις χάραξις, χαραχτός, χάραγμα, *μοιράζω* μοίρασις μοίρασμα μοιρασιά, τινάζω τίναξις, τίναγμα, τιναχτός, *μαλάζω* μαλαχτὸ μάλαγμα μάλαξις κτλ. ἡ ὀρθοτέρα καὶ λογικωτέρα γραφὴ τὸ κατ' ἐμὲ εἶνε ἡ διὰ τοῦ *ι*, διότι οὕτως εὕρηται ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς καὶ ἐπιστημονικοῖς συγγράμμασι, καὶ οὕτω γράφονται καὶ πολλῶν ἄλλων ὁμορρίζων πόλεων ὀνόματα ὡς Σινώπη, Σινάδα, Σιναός, Σινὰ κτλ. καὶ κατ' ἀναλογίαν τούτων δέον νὰ γραφῇ Σινασός. Ἡ ὀρθογραφία δὲ ἄλλως τε καὶ ἡ παραγωγὴ τῶν ὀνομάτων τῶν πόλεων οὐ μόνον οὐδεμίαν κέκτηται σημασίαν ἀλλ' ἐνέχει καί τι τὸ σχολαστικόν, διότι τὰ 99 $^0/_0$ τῶν πόλεων τῆς ὑφηλίου ἔχουσι τὴν παραγωγὴν τοῦ ὀνόματος ἀδικαιολόγητον καὶ τὴν ὀρθογραφίαν παρέλαβον καθ' ἕξιν ἐκ τοῦ πρώτου γράψαντος τὸ ὄνομα τούτων.

Ὅτι ὅμως προϋπῆρχεν ἐνταῦθα καὶ πρὸ τοῦ ὑποτιθεμένου συνοικισμοῦ πόλις, φαίνεται ἐκ τῶν διασωθέντων ἐν πέτραις καὶ βράχοις ἀρχαίων ἐρειπίων καὶ κρησφυγέτων καὶ τῶν ἀρχαίων τάφων τῶν διεσπαρμένων ἐν ταῖς συνοικίαις Καπάλου, Ἁγίου Αἰμυλιανοῦ καὶ Γαλασιᾶς, ἐφ' ὧν σήμερον ᾠκοδομήθησαν οἰκίαι ἐὰν δὲ ποτε γένηταί τις τούτων ἀνασκαφή, πιστεύεται ὅτι θέλει ἐπιχυθῇ ἀρκετὸν φῶς εἰς τὴν σκοτεινὴν τῆς κωμοπόλεως ἱστορίαν. Καὶ ἐὰν μὲν ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς ἀγνώστου ταύτης πόλεως προέκυψεν ὡς εἴπομεν ἐκ παραφθορᾶς τὸ νῦν ὄνομα, ἀνάγκη τότε νὰ παραδεχθῶμεν τὴν πιθανὴν καὶ εὐφυᾶ μὲν ἀλλὰ δυσαπόδεικτον γνώμην τοῦ περὶ τὰ Καππαδοκικὰ ἐντριβοῦς ἐλλογίμου κ. Α. Λεβίδου, ὅτι ἡ Σινασὸς εἶνε ἡ Ἄσουνα, ἀρχαία τῆς Καππαδοκίας πόλις, ἧς ἄγνωστος μὲν ἡ τοποθεσία, «ἐξ ὅσων δὲ ἐξάγεται, λέγει, ἐκ τῶν πρακτικῶν τῶν συνόδων (;) καὶ ἄλλων σχετικῶν συγγραμμάτων (1) φαίνεται νὰ ἔκειτο μεταξὺ Μετυάνων καὶ Ταμι-

(1) Ἴσως ἐννοεῖ τὴν περὶ θεμάτων πραγματείαν τοῦ Πορφυρογενήτου, ἢ τὸν συνέκδημον Ἱεροκλέους ἢ τὸ Mansi collectio amplisima Synod..

σοῦ, ἐν ᾗ δηλαδὴ θέσει κεῖται ἡ Σινασός. Ὑπήγετο δὲ φαίνεται ἡ Ἄσουνα εἰς τὴν ἐπὶ Οὐάλεντος διαίρεσιν τῆς Καππαδοκίας εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Ταμισοῦ, καθότι ἔν τινι παρεκκλησίῳ τιμωμένῳ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἐν Σινασῷ σῴζεται ἡ ἑξῆς ἐπιγραφὴ «Βαρθολομαῖος ἐπίσκοπος Ταμισοῦ ἐνεκαινίασε τὸν παρόντα ναόν». Ὕστερον δὲ ἀπετέλεσεν ἰδίαν ἐπισκοπὴν τῆς τρίτης Καππαδοκίας, ἧς μητρόπολις ἦν ἡ Μωκησὸς (=Μουντζούρ). Δυνατὸν δὲ ἐκ τοῦ ὀνόματος Ἄσουνα νὰ προέκυψε τὸ τουρκικόν Σηνασονὰ=Σινασόν, καθότι πολλῶν πόλεων ὀνόματα ἐν τῇ τουρκικῇ γλώσσῃ ὑπέστησαν παρομοίας παραφθορὰς ληφθείσας, ὡς φαίνεται, ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς αἰτιατικῆς μετὰ τῆς κίνησιν σημαινούσης εἰς προθέσεως, ὡς εἰς τὴν πόλιν Ἰσταμποὺλ Σταμπούλ, εἰς Νίκαιαν Ἰσνίκ, εἰς Ἀμισὸν Σαμψόν, εἰς Νικομήδειαν Ἰσνικμὶτ καὶ Ἰσμὶτ οὕτω καὶ εἰς Ἄσουναν ʼς (τ)ὴν Ἄσουνα Σινασονὰ Σηνασόν, ὅπερ ἐγένετο ἐξελληνισθὲν καὶ πάλιν Σινασὸς ἢ Συνασὸς (ἐκ τοῦ συνάγω)»· ἡ γνώμη αὕτη, ὅσον πειστικὴ καὶ ἂν φαίνηται, χρῄζει ὅμως ἀποδείξεως· καθότι πολλοὶ ἀμφισβητοῦσι τὴν ἄλλοτε ὕπαρξιν τοιαύτης πόλεως ἐν Καππαδοκίᾳ, ἀντ' αὐτῆς δὲ δέχονται τὴν ἐν Γαλατίᾳ ἐπισκοπὴν Ἄσποναν καὶ διορθοῦσι τὴν εἰς τὰ πρακτικὰ τῶν Συνόδων τοῦ Μήλια ἅπαξ ἀπαντῶσαν Ἄσσουναν εἰς Ἄσποναν. Ὁ δὲ Q. Leguien (ἐν τῷ Oriens chrislianis. index vol. 1) παραδέχεται μὲ τὰ Σάσιμα ὡς Ἄσουμα καὶ Ἄσουνα οὐχὶ ὅμως καὶ ἑτέραν πόλιν Ἄσουναν, περὶ ἧς οὐδὲν ἀναφέρει οὔτε οὗτος οὔτε ἡ περὶ θεμάτων πραγματεία Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, οὔτε ὁ τοῦ Ἱεροκλέους Συνέκδημος τοῦ Parthey· οὐδὲν δὲ εἴδομεν σχετικὸν χωρίον ἡμεῖς περὶ Ἀσούνων ἐν τοῖς 31 τόμοις τοῦ Mansi collectio amplissima Synod, καὶ εἰς τὰ πρακτικὰ τῶν συνόδων τοῦ ***Σπυρίδωνος Μήλια***, ἐξ ὧν φαίνεται ὅτι ἡ γνώμη τοῦ κ. Ἀ. Λεβίδου στερεῖται ἱστορικοῦ κύρους. Κατὰ δὲ τὸν περιηγησάμενον τὰ μέρη ταῦτα Mortman (πατέρα) παράγεται τὸ ὄνομα Σινασὸς ἐκ τοῦ Ἀρμενικοῦ ἢ τοῦ συγγενοῦς αὐτῇ Καππαδοκικοῦ Σοὺν-ασοὺν=πόλις κιόνων (ἀνυπάρκτων), τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἀνήρεσε λογικῶς ἐν τῷ φιλολο-

γικῷ συλλόγῳ ὁ Κ. Γ. Σοφοκλῆς (ἴδε περιοδ. φιλ. συλ. Τ. Αος σελὶς 206,210,294 καὶ 296). Ἐπικυροῖ δὲ τὴν ἄλλοτε ἐν Σινασῷ ὕπαρξιν πόλεως καὶ παράδοσίς τις διατηρουμένη ἔτι ὑπὸ τῶν κατοίκων, καθ' ἣν λέγεται, ὅτι, ὅτε ἑάλω ἓν τῶν πρὸς Β. κρησφυγέτων, τὸ ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ ἁγίου Βασιλείου εὑρισκόμενον, εἰς ὃ σῴζονται ἐν τοῖς τοίχοις καὶ ἴχνη αἵματος ἔτι, γυνή τις μόνη σωθεῖσα καὶ καταφυγοῦσα εἰς ἕτερον κρησφύγετόν ἀνεφώνησε: «Ἡ 'πάνω βίγλα πάρτηκεν ἡ κάτ' ἀποκοιμᾶται 'ςτὴν μεσιακὴν ἐστράγγισε τὸ αἷμα...παιδιὰ ἡ *πόλις* πάρτην». Ἐκ τῶν ἀνωτέρω πειθόμεθα ὅτι ὑπῆρχεν ἐνταῦθα ἀρχαία τις πόλις ἢ κωμόπολις ἔχουσα καὶ ἀσφαλῆ κρησφύγετα, εἰς ἃ κατέφευγον οἱ κάτοικοι ταύτης καὶ τῶν πέριξ ἐν ὥρᾳ κινδύνου, ἧς ὅμως ἀγνοεῖται τὸ ὄνομα, καθότι οὐδεμία γνωστὴ ἱστορικὴ πηγὴ ἀναφέρει τι περὶ αὐτῆς. Ὁ σεβαστὸς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου καθηγητὴς καὶ συμπολίτης ἡμῶν κ. Μ. Καρολίδης, (ἐξ Ἀνδρονικείου τῆς Καπ.), εἰς οὗ τὸν ἐμβριθῆ κάλαμον καὶ τὴν ἐξιδιασμένην πεῖραν πολλὰ ὀφείλει ἡ ἱστορία τῆς πατρίδος ἡμῶν, παραδέχεται ὅτι καὶ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῆς κωμοπόλεως, ἣν *Σινασσὸς*· περὶ ἧς λέγει (ἴδε περὶ Μικρασιανῆς Ἀρίας ὁμοφυλίας σελ. 87 ἔκδ. 1896). «Οὐδεμία λέξις ἐν οὐδεμιᾷ Ἀρίᾳ γλώσσῃ ἀνάλογος πρὸς τὰς μνημονευθείσας καταλήξεις, (ὧν μία καὶ ἡ ασσος), τόπον δηλοῦσα ἢ κώμην διαφωτίζει τὰ κατὰ τὴν σημασίαν αὐτῶν. Βεβαίως τὸ ὄνομα τῆς Τρωϊκῆς πόλεως Ἀσσὸς συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς γνώμης ὅτι τὸ ασσος εἶνε μᾶλλον ὄνομα τοπικὸν δηλοῦν πόλιν ἢ ἁπλῶς κατάληξις τοπική. Τοῦτο δὲ φαίνεται ἀποδεικνύμενον καὶ ἐξ ἄλλων τινῶν ὀνομάτων περί τε τοῦ ασσος καὶ περὶ τῶν ἄλλων συγγενῶν καταλήξεων. 1) Σαρδασσὸς ἑρμηνευτέον πόλις Σάρδου ἢ Σαρδάν, 2) Καβασσὸς=πόλις μάντεως πρβλ. Κάβειρα, 3) Ἀριασσὸς=τόπος ἀνδρείων, 4) Παρνασσὸς=τόπος Πάρνου ἢ Φάρνου (=σελήνης), Πιτυασσός=πόλις πίτυος, 6) Λερνισσὸς= πόλις ὑπὸ τὸ ὄρος (ἀρμ. learn=ὄρος, 7) Νανεσσὸς πόλις Νάνα, 8) Μαμασσὸς πόλις Μάμα ἔνθα σῴζεται καὶ ναὸς τοῦ ἁγίου Μάμαντος, 9) Νηροασσὸς=Νεάπολις (ἀρμ. Nor= νέος καὶ ἱερός),

Ἀραβισσὸς=πόλις ἡλίου (ἀρμ. areo=ἥλιος) κ.τ.τ.». Σινασσὸς δὲ=πόλις Σίν,= Ἡλίου, περὶ ἧς λέγει ὁμιλῶν (ἴδε Γλωσσ. συγκρ. σελ. 20) περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Καππαδοκῶν ἐξ Ἀρίων καὶ οὐχὶ ἐκ Σημιτῶν, ὥς τινες διϊσχυρίζοντό ποτε, ὅτι ὅπως ἐν Γερμανίᾳ διεσῴθησαν Κελτικὰ καὶ Σλαυϊκὰ ὀνόματα (Βαβαρία Λειψία) καὶ ἐν Ἑλλάδι Φοινικικά, «οὕτω καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ πολλὰ τοπογραφικὰ ὀνόματα φαίνονται διατηρηθέντα ἀπὸ τῆς Χουσιτικῆς ἢ Σημιτικῆς ἐθνολογικῆς περιόδου τῆς χώρας ταύτης, (τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων Ἀνταβάλ, Καστάβαλα, Γαζίουρα, Σινασσός, Νανεσσός, Δασμένδη, Δάσταρκον κ. ἄ. ἔχουσι μεγίστην ὁμοιότητα καὶ ἀναλογίαν πρὸς τὰ ὀνόματα τῶν Χουσιτικῶν ἢ Σημιτικῶν Θεῶν Βήλ, Γαζόρ, Σίν, Νανά, Μένδη)»· ὥστε Σινασσός=πόλις τοῦ Σημιτικοῦ θεοῦ Σιν, ἤτοι Ἡλιούπολις. Κατὰ ταῦτα δὲ δέον νὰ γράφηται οὐχὶ Σινασὸς ἀλλὰ Σινασσός, ἐν τούτοις καὶ δι' ἑνὸς σ ἀπαντῶσι τὰ ἐκ τοῦ Ἀσσὸς σύνθετα ὡς Παρνασός, Ἁλικαρνασὸς κ. ἄ. ἑπομένως καὶ ἡ γνώμη αὕτη ἂν γίνῃ ἀποδεκτή, δύναταί τις νὰ γράφῃ καὶ πάλιν *Σινασός*. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ὀνόματος τῆς κωμοπόλεως, ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὴν ἱστορίαν αὐτῆς, εἶνε ἀνάγκη πρὸς κατάληψιν ταύτης ἀντὶ εἰσαγωγῆς νὰ περιγράψωμεν τὰ ἐν αὐτῇ τε καὶ ἀλλαχοῦ σῳζόμενα κρυσφύγετα, εἰς ἃ ὀφείλει κατὰ μέγα μέρος ἡ κωμόπολις τὴν ὕπαρξιν καὶ σωτηρίαν αὐτῆς.

Κρησφύγετα

(Ἐπιτοπίως δὲ καπάγγια (1) τρόχια (2) καταφύγια). Ἐντὸς βράχων, ὁτὲ μὲν ἀποτόμως καὶ κωνοειδῶς ὑψουμένων, ὁτὲ δὲ συνεχομένων μετὰ τῶν πέριξ λόφων ὑπάρχει εἶδός τι φρουρίων λίαν περιέργως λελαξευμένων καὶ εὑρισκομένων ἐν Σινασῷ ἀπὸ τῆς περιοχῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου καθ' ὅλην τὴν φάραγγα Δέργου, Κήπου καὶ τὴν συνέχειαν τούτων τὴν Βραχτήν, ἔνθα ἅπασαι σχεδὸν αἱ ὑπάρχουσαι οἰκίαι περιέχουσι καὶ ἀνὰ ἓν πολλάκις δὲ καὶ δύο κρησφύγετα, ἅτινα ἐπιτοπίως καλοῦνται καταφύδια, τρόχια, καπάγγια, ἀλλαχοῦ δὲ κεργένια κ.τ.τ. (ἴδε λεξιλό-

(1) Λέξις Καππ.=σπήλαιον, τρώγλη.
(2) Ἐκ τοῦ ἐν αὐτοῖς τροχοῦ ἢ μύλακος.

γιον). Ἡ λαξευτικὴ τέχνη σῴζεται μὲν καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἐν τῇ κοιλάδι ταύτῃ καὶ λαξεύονται πολλάκις ἐντὸς βράχων οἰκίαι διώροφοι καὶ τριώροφοι μεθ᾽ ὅλων τῶν διαμερισμάτων αὐτῶν, ἀλλ᾽ οὐχὶ καὶ ἡ τελειότης τῆς ἀρχαίας τέχνης, δι᾽ ἧς ναοὶ εὐρύχωροι καὶ οἰκίαι μεγαλοπρεπεῖς συμμετρικῶς κατεσκευάζοντο κατὰ πάντας τοὺς κανόνας τῆς τέχνης καὶ τῆς ὑγιεινῆς. Τὰ κρησφύγετα δὲ ἅτινα προτιθέμεθα νὰ περιγράψωμεν, κατὰ τὸ ἐφ᾽ ἡμῖν, μαρτυροῦσι τὴν τελειότητα τῆς ῥηθείσης τέχνης, διότι κατὰ τὴν πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς πυρίτιδος πολεμικὴν τέχνην ἐξεταζόμενα θαυμάζονται διὰ τὸ ἀσφαλὲς τῆς κατασκευῆς καὶ τὸ ἀπόρθητον αὐτῶν, ὡς ἔχοντα πάντα τὰ προσόντα, δι᾽ ὧν ἕκαστον ἠδύνατο νὰ προφυλάττῃ 30 ἕως 40 πολλάκις οἰκογενείας δι᾽ ὀλίγων ἀνδρῶν, χωρὶς οἱ ἐν αὐτοῖς νὰ στερῶνται τροφῆς καὶ ὕδατος, ἐπειδὴ δι᾽ ἀποκρύφων ὑπογείων σηράγγων συνεκοινώνουν μετ᾽ ἄλλης πόλεως ἢ κώμης ἀπεχούσης περὶ τὰ τρία ἢ τέσσαρα χιλιόμετρα, (σῴζεται δὲ τοιαύτη τις σήραγξ μεταξὺ Γοργολῆς καὶ Ἐλεβρᾶς), ἐν ὥρᾳ δὲ ἀνάγκης κλείοντες τὰς εἰσόδους τῶν σηράγγων διὰ χώματος ἢ ὕδατος κατέφευγον ἀλλαχοῦ· ἕκαστον δὲ κρησφύγετον εἶχεν ἀρκετὸν ὕδωρ ἀποτεταμιευμένον ἐκ τῆς βροχῆς, ἥτις εἰσήρχετο εἰς αὐτὸ ἐντὸς κινστέρνων, δι᾽ ὀπῶν μήκους 5 ἢ 6 μέτρων καὶ διαμέτρου πέντε ἑ. μ. ἔν τισι δὲ κρησφυγέτοις ἀπαντῶσι καὶ φρέατα, ὡς ἐν Γοργορῇ τὸ ἁγίασμα τοῦ ἁγίου Λουκᾶ νῦν λεγόμενον εὑρίσκεται ἐν τοιούτῳ τινὶ κρησφυγέτῳ.

Σύγκεινται δὲ ἐκ τριῶν ἕως πέντε ὀρόφων κειμένων ὕπερθεν ἀλλήλων καὶ χωριζομένων διὰ διαχωρισμάτων πάχους τριῶν ἢ τεσσάρων μέτρων, τετρημένων δὲ κατὰ τὸ μέσον δι᾽ ὀπῆς σωληνοειδοῦς διαμέτρου ἑνὸς σχεδὸν μέτρου, δι᾽ ἧς συγκοινωνοῦσι μετὰ τῶν ὑπερκειμένων ἢ ὑποκειμένων ὀρόφων· ἅπασαι δὲ αἱ ὀπαὶ κεῖνται ἐπὶ τῆς αὐτῆς καθέτου οὕτως, ὥστε πέτρα ἀφεθεῖσα ἐκ τοῦ ἀνωτάτου ὀρόφου φθάνει εἰς τὸν κατώτατον διερχομένη διὰ πάντων τῶν ἄλλων, ἑπομένως καὶ ἐν περιπτώσει ἁλώσεως ἑνὸς τῶν ὀρόφων ἡ εἰς τοὺς λοιποὺς ἄνοδος ἢ κάθοδος ἦν ἀδύνατος, ἐνῷ ἡ ἄμυνα αὐτῶν εὔκολος. Οἱ ἐντὸς δὲ ἀνέβαινον διὰ κλιμάκων, εἰσερχόμενοι δὲ ἐντὸς τῆς

ὀπῆς συνεκρατοῦντο ἐκ μικρῶν ἐσκαλισμένων ἐσοχῶν καὶ ἀναρριχώμενοι ἐκρατοῦντο διὰ τῶν χειρῶν ἐξ ἄλλων τοιούτων ὑπερκειμένων θέτοντες τοὺς πόδας εἰς τὰς κατωτέρας. Ἐν ἑκάστῳ δὲ κρησφυγέτῳ συνήθως ὑπάρχουσι 2 εἴσοδοι, ὕψους 1 μέτρου, μία εἰς τὸν κατώτατον καὶ ἑτέρα εἰς τὸν ἀνώτατον κλειόμεναι διὰ μεγίστων μυλάκων πάχους 0,80—1,00 μέτρου, διαμέτρου δὲ $2—2\frac{1}{2}$ εὐκόλως διὰ μοχλῶν κυλιόμενοι καὶ στηριζόμενοι ὄπισθεν διὰ κιόνων ἀπάντων τούτων λελαξευμένων ἐκ τοῦ αὐτοῦ βράχου, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ μύλακος ὑπάρχει μικρά τις κυκλικὴ ὀπή, δι᾽ ἧς ἐφόνευον τοὺς εἰς τὴν εἴσοδον πλησιάζοντας. Ἐν ἑκάστῳ δὲ ὀρόφῳ ὑπάρχουσιν αἴθουσαι καὶ διαμερίσματα ὡς καὶ μικραὶ θυρίδες, δι᾽ ὧν ἠμύνοντο οἱ ἐντὸς κεκλεισμένοι, ἐνίοτε δὲ ἐξερχόμενοι τῆς ἀμυντικῆς των θέσεως ἐλάμβανον ἐπιθετικὴν ἐν ἐπιπέδοις μέρεσι, μαχατούρια λεγόμενα, θέτοντες φρουροὺς ἐν τοῖς κρησφυγέτοις. Κατὰ Τεξιέρον δὲ ταῦτα ἐχρησίμευον ὡς καταφύγια καὶ ἐπὶ τῶν μεγάλων κατὰ τῶν χριστιανῶν διωγμῶν τῶν Ῥωμαίων καὶ Περσῶν κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ χριστιανισμοῦ χρόνους, καὶ ὡς ἀπόδειξιν φέρει τοὺς ἐντὸς αὐτῶν ναοὺς (ἴδε ἐπίμετρον). Ἡ παράδοσις διασῴζει ἡμῖν πλεῖστα ἀνδραγαθήματα διαφόρων ἀνδρῶν γενναίως ἀγωνισαμένων κατὰ τὰς Περσικὰς καὶ Ταταρικὰς ἐπιδρομάς, ἐν οἷς διαπρέπει καὶ ὁ ὅριος = φύλαξ τῶν ὀρέων ἢ ὥριος = ὡραῖος Γιαννάκις, οὗ σῴζεται καὶ ᾆσμα ᾀδόμενον ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἐν τοῖς κυκλικοῖς αὐτῶν χοροῖς ἐν τῇ δημώδει τῆς Σινασοῦ γλώσσῃ εἰς ἰαμβικὸν δωδεκασύλλαβον μέτρον (ἴδε ὄπισθεν εἰς τὸ περὶ γλώσσης κεφ).

Ἐντὸς τοιούτων ἀπορθήτων τότε μερῶν ὀχυρούμενοι οἱ κάτοικοι καὶ γενναίως ἀποκρούοντες τὰς προσβολὰς τῶν ἐπιδρομέων κατώρθωσαν νὰ διαφυλάξωσιν ἀλώβητον τήν τε θρησκείαν καὶ γλῶσσαν καὶ νὰ παραδώσωσι τὰ δύο ταῦτα ἀνεκτίμητα κειμήλια τοῖς μεταγενεστέροις.

Ἀφοῦ δὲ περὶ τὰ μέσα τῆς ιδ'. ἑκατονταετηρίδος ὑπετάγησαν τὰ μέρη ταῦτα ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν Ὀσμανιδῶν, οἱ φιλάνθρωποι τῆς ἀχανοῦς αὐτοκρατορίας ἡγέται οὐ μόνον οὐδεμίαν ἐξήσκησαν

βίαν ἐναντίον τῶν φρονημάτων καὶ τῆς θρησκείας τῶν ἔκτοτε πιστῶν αὐτῶν ὑπηκόων ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ὑπεράσπισιν καὶ προστασίαν παρέσχον αὐτοῖς διὰ της παραχωρήσεως προνομιῶν καὶ μικρῶν δικαιωμάτων. Ἔκτοτε δέ ἀπαλλαγέντα τῶν ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς κυριαρχίας συχνῶν ἐπιδρομῶν καὶ διαβάσεων στρατευμάτων ἀπολαύουσιν ἡσυχίας καὶ εὐνομίας. Ἐὰν δὲ κατὰ τόπους ἀνεφαίνοντο ἐνίοτε μικροί τινες τυραννίσκοι (τερέ-βέηδες ἢ τιμαριοῦχοι), οἵτινες καταπιέζοντες τὸν λαὸν παρεβίαζον τοὺς θεσμοὺς τῆς αὐτοκρατορίας, οὗτοι κατεδιώκοντο ὑπὸ τῆς ἀρχῆς καὶ αὐστηρῶς ἐτιμωροῦντο. Τοιοῦτός τις παράνομος ἀνὴρ ὀνόματι Σαχπὰζ ἀγᾶς ἀνεφάνη καὶ ἐν Σινασῷ περὶ τὰ τέλη τῆς 17ης ἑκατονταετηρίδος διαπράξας πολλὰς ὠμότητας καὶ ἀνομήματα, ἅτινα μετὰ φρίκης καὶ ψυχικῆς ὀδύνης ἀναφέρονται ἐκ παραδόσεως ὑπὸ τῶν κατοίκων καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἔτι, τοῦτο μὴ ἀνεχόμενοι οἱ κάτοικοι ἀπεφάσισαν νὰ ἀποταθῶσιν ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην, ἥτις κατεδίωκεν ἀπηνῶς τοὺς τοιούτους τιμαριούχους. Ὅθεν τρεῖς τῶν κατοίκων τῷ 1694 κατῆλθον κρύφα εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ δι' ἀναφορᾶς συντεταγμένης ὑπό τινος, ὡς λέγεται, ὀθωμανοῦ συμπολίτου των, ἠνέχθησαν πρὸς τὸν τότε μέγαν Βεζύρην κιοπρουλόγλουν Μουσταφᾶ πασιᾶν ἐκθέντες τὰς κακώσεις, ἃς ὑφίσταντο παρὰ τοῦ ἐν λόγῳ Σαχπὰζ ἀγᾶ, ὁ δὲ μέγας Βεζύρης ἀνήνεγκε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν τότε τὰς τύχας τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας ἰθύνοντα Σουλτὰν Σουλεϊμᾶν τὸν γ'. ὅστις ἀμέσως ἀπέστειλε μυστικὸν πληρεξούσιον μετὰ μικρᾶς χωροφυλακῆς καὶ ἀπεκεφάλισε τὸν ῥηθέντα, ἀφοῦ ἐξετάσας εὗρε τὰ πράγματα ἀνώτερα τῶν ὅσων οἱ κάτοικοι ἐν τῇ ἀναφορᾷ αὐτῶν ὑπέβαλον.

Ἐν γένει ἀπὸ τῆς ὑποταγῆς τῶν μερῶν τούτων ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας καὶ ὑπὸ τοιαύτην πατρικὴν κυβέρνησιν, ἐπιζητοῦσαν τὴν ἡσυχίαν καὶ εὐημερίαν τῶν πιστῶν αὐτῆς ὑπηκόων, ἦτο ἐπόμενον οἱ κάτοικοι ἐξερχόμενοι τῆς ἕνεκα τῶν ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν ἐπιδρομῶν παθητικῆς αὐτῶν καταστάσεως νὰ σκεφθῶσι καὶ περὶ τῆς εὐμαρίας καὶ ἐπὶ τὸ ἀνθρωπινώτερον ἀποκαταστάσεως αὐτῶν ἀνοικοδομοῦντες τὰς ἤδη κατεστραμμένας οἰκίας καὶ καλλιεργοῦντες τὰς γαίας αὐτῶν, ἴσως δὲ τότε ἐγένετο καὶ ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνάθροισις τῶν περισωθέντων κατοίκων τῶν πέριξ πόλεων καὶ κωμῶν, εἰς ἣν ἴσως ὀφείλεται ἡ ἀνασύστασις τῆς ἀρχαίας πόλεως ἢ κωμοπόλεως, συναθροισθέντων τῶν τῆς Γοργορῆς, Ἐλεβρᾶς, πιθανὸν δὲ καὶ τῶν τῆς Ναζιανζοῦ, τῆς Ἀσούνης ἢ Σασίμων κατοίκων.

Ἀλλὰ τὸ μὲν ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συρροὴ πολλῶν, τὸ δὲ καὶ τὸ ἀνεπιτήδειον διὰ γεωργίαν λεπτόγειον καὶ βραχῶδες ἔδαφος τῆς Σινασοῦ καὶ τῆς ὅλης Καππαδοκίας, ἐκτὸς εὐαρίθμων μερῶν, κατάλληλον δὲ μόνον δι' ἀμπελοφυτείαν, δενδροκομίαν καὶ λαχανοφυτείαν, καὶ ἡ μὴ κατανάλωσις τῶν ἐξ αὐτῶν προϊόντων ἠνάγκασε τοὺς κατοίκους τῆς Σινασοῦ, ὡς καὶ ὅλης ἐν γένει τῆς Καππαδοκίας, νὰ ζητήσωσιν ἀλλαχοῦ πόρον ζωῆς. Οἱ Σινασεῖς κατ' ἀρχὰς μετέβαινον εἰς διάφορα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μέρη καὶ κατεσκεύαζον λινέλαιον, ὅπερ ἐκποιοῦντες κατὰ τὸ ἔαρ ἐπανήρχοντο καὶ διεθέριζον εἰς τὰς πατρίδας των, ὡς πράττουσι σήμερον οἱ κάτοικοι τῆς Βαγδαονίτιδος πεδιάδος (Πουτὰκ ὀβᾶ). Ὅτε δὲ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κων)πόλεως ἐπέτρεψεν ὁ πορθητὴς εἰς πάντας τοὺς κατοίκους τῆς αὐτοκρατορίας του νὰ ἐμπορεύωνται ἐν αὐτῇ, ἔκτοτε φαίνεται ἤρξαντο οἱ Σινασεῖς νὰ καταφεύγωσιν εἰς Κων)πολιν, εἰς ἣν βαθμηδὸν ἀποκατεστάθησαν καὶ ἀνεδείχθησαν ἐμπορικῶς, ὡς θέλομεν ἰδεῖ ἐν τῷ περὶ ἐργασίας τῶν κατοίκων κεφαλαίῳ, μετὰ ἐπίμονον καὶ πλήρη κακουχιῶν καὶ στερήσεων ἐπὶ μίαν ἢ καὶ δύο ἑκατονταέριδας βίον, ἀρξάμενοι ἐκ μικρῶν καὶ βαναύσων ἐργασιῶν, καὶ κατορθώσαντες ἐντὸς τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος νὰ φθάσωσι εἰς ἣν ἀπὸ μιᾶς περίπου ἑκατονταετηρίδος μέχρι τῆς σήμερον εὕρηνται σχετικὴν εὐημερίαν καὶ ἐμπορικὴν ὡς εἴπομεν ἀποκατάστασιν ἀναπτύξαντες ἔκτακτον εἰς τὸ ἐμπόριον ἱκανότητα. Ἀφοῦ δὲ ἐξησφαλίσθησαν ὑλικῶς διὰ παραδειγματικῆς οἰκονομίας καὶ τιμιότητος, πρώτη αὐτῶν φροντὶς ἦν νὰ βελτιώσωσι καὶ τὴν τῆς πατρίδος αὐτῶν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν κατάστασιν ἀνεγείροντες ναοὺς καὶ συνιστῶντες σχολεῖα δι' ἐνεργειῶν τῶν ἐπὶ κοινωνικῇ ἀναπτύξει διακρινομένων πολιτῶν, (ἰδὲ ὄπισθεν εἰς τὸ περὶ τῶν

διαπρεψάντων ἀνδρῶν κεφάλαιον) καὶ τῇ γενναίᾳ συνδρομῇ τοῦ ἀειμνήστου Ι. Βαρβάκη καὶ τινων φιλομούσων πολιτῶν τε καὶ ἀλλοδαπῶν (περὶ ὧν ἰδὲ εἰς τὸ περὶ ἐκπαιδεύσεως κεφάλαιον) συστήσαντες κατὰ πρῶτον ἑλληνικὸν ἐκπαιδευτήριον διὰ τοῦ ἑπομένου πατριαρχικοῦ σιγγυλίου, ὅπερ ὡς ἀναγόμενον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς κωμοπόλεως καταχωρίζομεν ἐνταῦθα.

Γρηγόριος Ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς πατριάρχης

Τὸ ἱλαρὸν καὶ φιλάνθρωπον τῆς ἐκκλησίας νεῦμα, καὶ πρὸς πᾶσαν μὲν ἄλλην εὔλογον καὶ τοῦ δικαίου ἐχομένην ὑπόθεσιν, ἔντιμόν τε καὶ ἀπαραίτητον, πολλῷ δὲ μᾶλλον πρὸς τὰς ἐπὶ συστάσει φροντιστηρίων κοινῶν προσαγομένας αἰτήσεις, ἐξ αὐτῶν γαρ, ὡς ἀπὸ πηγῶν πολυκρούνων προερχόμενα τὰ διαυγέστατα νάματα τῆς θεοσδότου παιδείας, τό τε ἄνικμον καὶ αὐχμηρὸν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας περὶ τὰς γνώσεις τῶν ὄντων διαλύει καὶ ἀρδεύεται τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν καὶ θάλλειν ποιεῖ καὶ καρπὸν φέρει ἐπιγνώσεως τῶν τε πρὸς Θεὸν ὁσίων καὶ πρὸς ἀνθρώπων δικαίων πολύχουν καὶ ἀξιόχρεων. Πρὸς ταῦτα γοῦν εὐμενέστερον καὶ φιλοτιμότερον διατίθεται ἡ κοινὴ φιλόστοργος μήτηρ, ἐπαίνων μὲν ἀξιοῦσα τοὺς κατορθοῦντας, ἐπικυροῦσα δὲ καὶ κρατύνουσα διὰ γραμμάτων συγγιλιωδῶν τὰ θεοφιλῆ τούτων σπουδάσματα, καθ' ἃ δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος. Ἡ γὰρ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Καισαρείας *(καὶ)* Καππαδοκίας ἔν τινι τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ χωρίων, *Σινασὸν* τουρκιστὶ καλούμενον (τῇ πάλαι διασήμῳ Ναζιανζοῦ πόλει), ἀνανήψαντες τέως καὶ τὸ τῆς παιδείας πολυσήμαντον χρῆμα εἰσαγαγεῖν προθέμενοι ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν ἐπὶ φωτισμῷ τῶν ἰδίων τέκνων καὶ τῶν λοιπῶν περιοίκων, συνεστήσαντο κοινὴν σχολὴν ἑλληνικῶν μαθημάτων, συνεκρότησαν δὲ καὶ ἐκ κοινοῦ αὐτῶν ἐράνου δεκαπέντε χιλιάδας γρόσια, κεφάλαιον χρηματικόν, ὧν τὸ πλεῖστον μέρος, αἱ δέκα χιλιάδες γροσίων, ἐπεχορηγήθησαν τῇ ἀρτιουστάτῳ ταύτῃ σχολῇ παρὰ τῆς γενναιότητος τοῦ φιλογενοῦς καὶ φιλοκάλου ἀνδρὸς κ. Ἰωάννου Βαρβάκη, ὥσπερ καὶ ἄλλοις τοιούτοις κοινωφελέσιν ὁ φιλόμουσος ἐκεῖνος ἀνὴρ δαψιλεῖς ἐπεδείξατο χορηγίας. Αἱ δὲ τέσ-

σαρες χιλιάδες μετὰ δύο οἰκιῶν κειμένων ἐν τῇ ἐκεῖ ἐνορίᾳ τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, εἰσὶν ἀφιερώματα καὶ συνεισφορὰ τῶν ἐκεῖθεν ὁρμωμένων χριστιανῶν, καὶ εἰς τὰ κατὰ τὸν Γαλατᾶν ἐνταῦθα δεκαπέντε χαυγιαρτζίδικα ἐργαστήρια δουλευόντων, τὰ δὲ χίλια γρόσια κατεβλήθησαν παρὰ τῶν τιμιωτάτων ἐπιτρόπων τοῦ ἐκεῖ ἐξωκκλησίου τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου τῆς Κοιμήσεως, καὶ αἱ μὲν δέκα χιλιάδες γρόσια κατετέθησαν εἰς τὸ κοινὸν τοῦ Παναγίου τάφου σὺν τόκῳ, πρὸς τεσσαράκοντα τὸ πουγγίον κατ' ἔτος κατὰ τὴν βούλησιν καὶ διάταξιν τοῦ φιλογενοῦς ἀφιερωτοῦ, αἱ δὲ πέντε χιλιάδες ἐν τοῖς ῥηθεῖσι δεκαπέντε κατὰ τὸν Γαλατᾶν ἐργαστηρίοις ἐπὶ τόκῳ πρὸς ἑξήκοντα τὸ πουγγίον τὸν χρόνον, γενομένων, ὡς εἰκός, καὶ δοθεισῶν τῇ σχολῇ ἐνυπογράφων καὶ ἰσοπόσων χρεωστικῶν ὁμολογιῶν. Ἐπομένως δέ, κοινῇ αὐτῶν γνώμῃ καὶ ἐνθέρμῳ παρακλήσει, ἀπεκατεστάθησαν προστάτης μὲν τῆς σχολῆς καὶ ἔφορος ἐνταῦθα γενικὸς ὁ Μακαριώτατος καὶ Ἁγιώτατος Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης κ. κ. Πολύκαρπος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἡμῖν ἀγαπητὸς καὶ περιπόθητος ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργός, οἷα δὲ ζῆλον ἔνθερμον ἐνδεικνύμενος περὶ τὰ τοιαῦτα κοινωφελῆ καὶ θεάρεστα τῶν σπουδασμάτων, ἔφοροι δὲ κατὰ τόπον καὶ διοικηταὶ οἱ κατὰ καιρὸν ὀκτὼ Δημογέροντες τῆς χώρας ταύτης, οἵτινες ἐπ' ἀδείας ἔχουσιν ἐκλέγειν καὶ διορίζεσθαι καὶ τέσσαρας ἐπιτρόπους τῇ σχολῇ, δύο μὲν ἐκεῖ κατὰ τόπον, δύο δὲ ἐνταῦθα εἰς βασιλεύουσαν, ἐπὶ τῷ διοικεῖν καὶ διευθετεῖν πάντα τὰ χρηματικὰ τῆς σχολῆς, ὑπὸ τὴν ἐξάρτησιν ἀείποτε καὶ ὁδηγίαν τῶν ἐφόρων, παραλαμβάνειν τε τὰ κύρια καὶ τυχηρὰ αὐτῆς εἰσοδήματα, καὶ διδόναι κατ' ἔτος ἀκριβῆ καὶ καθαρὸν λογαριασμὸν τοῖς ἐφόροις, οἱ δὲ παραλαμβάνοντες τὸν λογαριασμὸν καὶ ὑπογράφοντες, ἔχουσιν ἐξαποστέλλειν ἐνταῦθα καὶ καθυποβάλλειν ὑπὸ τὴν ἐπεξεργασίαν καὶ ἐπικύρωσιν τοῦ ἐνθέρμου προστάτου καὶ γενικοῦ ἐφόρου τῆς Αὐτοῦ, φαμέν, σεβασμιωτάτης μακαριότητος. Κατεσκευάσθη δὲ τῇ σχολῇ κιβώτιον καὶ τούτῳ ἀνόμοιοι δύο κλεῖδες καὶ ἐν μὲν τῷ κιβωτίῳ ἔχουσιν ἐναποτίθεσθαι αἱ τῆς σχολῆς ὁμολογίαι καὶ τὰ λοιπὰ αὐτῆς

ἔγγραφα καὶ πρὸ πάντων τὰ χρηματικὰ τὰ ἐκ τῶν τυχηρῶν εἰσοδημάτων. Ἐκ δὲ τῶν ἐνταῦθα εὑρισκομένων συμπατριωτῶν αὐτῶν ἔχουσι διορίζεσθαι δύο ἐπίτροποι τοῦ κιβωτίου οἱ ἐγκριθησόμενοι ἄξιοι καὶ ζηλωταὶ μέχρι πενταετίας τῆς ἐφορείας αὐτῶν παρατεινομένης, καὶ οὗτοι ἔχουσιν παρακατέχειν τὰς δύο κλεῖς ἀνὰ μίαν ἑκάτερος. Ἐφ᾽ ἅπασι δὲ τούτοις ἐγένοντο καὶ δύο κώδικες καὶ ἅτερος μὲν ἐστάλη τοῖς ἐκεῖ ἐφόροις, ὁ δὲ ἕτερος διέμεινε παρὰ τοῖς ἐνταῦθα, καὶ ἐν αὐτοῖς ἔχουσι καταγράφεσθαι λεπτομερῶς αἱ δοσοληψίαι καὶ πάντα τὰ προσόντα τῇ σχολῇ καὶ προσγινόμενα διὰ συνδρομῆς τῶν φιλοκάλων, εἴτε βιβλία, εἴτε ἄλλου τινὸς εἴδους ἀφιερώματα. Ταῦτα διαπραξάμενοι οἱ διαληφθέντες ὁμογενεῖς καὶ ἀναγγείλαντες διὰ κοινῆς αὐτῶν ἀναφορᾶς πρὸς τὴν καθ᾽ ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν, ἐζητήσαντο θερμῶς ἐπικυρωθῆναι καὶ διὰ πατριαρχικοῦ ἡμῶν καὶ συνοδικοῦ συγγιλιώδους ἐν μεμβράναις γράμματος, ἐπὶ τῷ μένειν ἀμετάτρεπτα καὶ ἀμεταποίητα πρὸς εὐστάθειαν τοῦ θεοφιλοῦς αὐτῶν κατορθώματος, καὶ διάρκειαν τῆς ἐξ αὐτοῦ προκυπτούσης τῇ πατρίδι αὐτῶν ὠφελείας· καὶ δὴ τὴν αἴτησιν αὐτῶν εὐμενῶς λίαν ἀποδεξάμενοι καὶ ἀγιασάμενοι τῆς κοινωφελοῦς προθέσεως, ταῖς τε πατρικαῖς ἡμῶν εὐλογίαις καὶ συνοδικαῖς εὐφημίαις καταστέψαντες αὐτούς τε καὶ κατ᾽ ἐξοχὴν τὸν γενναῖον ἐκεῖνον συναντιλήπτορα κ. Ἰωάννην Βαρβάκην, ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὰ παρὰ τῶν εἰρημένων φιλομούσων εὐσεβῶν οὕτω πως διαταχθέντα καὶ ὁρισθέντα πέρι τῆς ἀρτισυστάτου ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν τῇ χώρᾳ Ναζιανζῷ, καὶ τουρκιστὶ Σινασόν, κοινῆς σχολῆς ἑλληνικῶν μαθημάτων, ὡς εὔλογα καὶ δίκαια, Θεῷ τε φίλα καὶ ἀνθρώποις ἐπαινετὰ καὶ συντηρητικὰ τῆς εὐρύθμου καταστάσεως αὐτῆς, ἔχουσι τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ἐνέργειαν ἀπαράλλακτον, ἕς τ᾽ ἂν ὕδωρ τε νάῃ καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ, δηλαδὴ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα.

Καὶ αἱ μὲν δέκα χιλιάδες τῶν γροσίων, τῶν ἐν τῷ κοινῷ τοῦ παναγίου τάφου κατατεθέντων καὶ ὑπὸ τοῦ φιλογενοῦς ἐκείνου

ἀνδρὸς τῇ σχολῇ ἀφοσιωθέντων, ὑπάρχουσιν ἀμετακίνητοι, δουλευόμενοι πρὸς τεσσαράκοντα τὸ πουγγίον τὸν χρόνον, ὡσαύτως δὲ ἀμετακίνητα καὶ τὰ γρόσια πέντε χιλιάδες, τὰ παρὰ τῶν ἐκεῖθεν ὁρμωμένων χριστιανῶν, καθ᾽ ὃν εἴρηται τρόπον καταβληθέντα δουλευόμενα ἐπὶ τοῖς ἐνταῦθα κατὰ τὸν Γαλατᾶν δεκαπέντε χαυγιαρτζιδίκοις ἐργαστηρίοις πρὸς ἑξήκοντα γρόσια τὸ πουγγίον κατ᾽ ἔτος, τὰ δὲ δύο ἐκεῖνα ὀσπήτια, τὰ ἐν τῇ ἐνορίᾳ τῶν Ταξιαρχῶν ὦσιν ἀείποτε καὶ λέγονται καὶ γιγνώσκονται παρὰ πάντων ἀφιερώματα τῆς σχολῆς, ἑτοίμης οὔσης πρὸς ὑποδοχὴν οὐ μόνον τῶν ἐγκατοίκων φιλομαθῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκ τῶν πέριξ ἐκεῖ μερῶν ἔρωτι παιδείας καὶ μαθήσεως προσφοιτώντων, καὶ διδάσκηται ἐν αὐτῇ ἑλληνικὴ πᾶσα παιδεία, καὶ πᾶν εἶδος μαθήματος εἰς νοὸς τελειότητα συμβαλλόμενον, καὶ προστάτης μὲν αὐτῆς, καὶ γενικὸς ἔφορος ὑπάρχει ὅτε μακαριώτατος καὶ ἁγιώτατος πατριάρχης Ἱεροσολύμων συνάδελφος ἡμῶν περισπούδαστος κ. κ. Πολύκαρπος καὶ μετὰ ταῦτα οἱ διάδοχοι τοῦ ἁγιωτάτου αὐτοῦ πατριαρχικοῦ καὶ ἀποστολικοῦ θρόνου, ἔφοροι δὲ οἱ κατὰ καιρὸν ὀκτὼ δημογέροντες τῆς χώρας ταύτης καὶ ἐπίτροποι τέσσαρες ἐκλεγόμενοι παρ᾽ αὐτῶν, δύο μὲν ἐκεῖ κατὰ τόπον, δύο δὲ ἐνταῦθα εἰς βασιλεύουσαν, διοικοῦντες τὴν τῆς σχολῆς δοσοληψίαν, παραλαμβάνοντες τὰ κύρια καὶ τυχηρὰ εἰσοδήματα, ὑπάλληλοι ὄντες τοῖς ἐφόροις καὶ κατὰ τὰς συντελεστικὰς ἐκείνων ὁδηγίας προσφερόμενοι, καὶ κατὰ τὴν πρώτην Μαΐου ἀνὰ πᾶν ἔτος καθαρὸν καὶ ἀκριβῆ τὸν λογαριασμὸν αὐτῶν ἀποδίδοντες τοῖς ἐκεῖ ἐφόροις, ἵνα ἀκολούθως ἀποστελλόμενος, προσλαμβάνῃ τοῦ ἐνθέρμου προστάτου καὶ γενικοῦ ἐνταῦθα ἐφόρου τὴν ἐπικύρωσιν. Ἐν δὲ τῷ ἐπ᾽ ὀνόματι τῆς σχολῆς συστάντι κιβωτίῳ, ἔστωσαν ἐναποτεθειμένα καὶ πεφυλαγμένα πάντα τὰ ἔγγραφα αὐτῆς καὶ αἱ ὁμολογίαι καὶ τὰ χρήματα καὶ δύο κλεῖδες ἐμπεπιστευμέναι τοῖς δυσὶν ἐνταῦθα ἐγχωρίοις, καὶ ἔστωσαν οὗτοι ἐπίτροποι ἰδίως τοῦ κιβωτίου, ἐκλεγόμενοι παρὰ τῶν λοιπῶν ἐφόρων καὶ τοῦ προστάτου, μέχρι πενταετίας τῆς ἐφορείας αὐτῶν ἐπιτεινομένης, καὶ οἷς ἐπιτέτραπται καὶ ἡ τῶν ἀνηκόντων τῇ σχολῇ χρηματικῶν οἰκονομία· φυλαττέσθωσαν δὲ

καὶ οἱ δύο κώδικες αὐτῆς, εἷς μὲν ἐνταῦθα παρὰ τοῖς Ἐφόροις καὶ Ἐπιτρόποις, εἷς δὲ κατὰ τὸν τόπον ἐκεῖ, καὶ καταγραφέσθωσαν ἐν αὐτοῖς αἱ δοσοληψίαι, καὶ τὰ ἀνήκοντα τῇ σχολῇ κτήματα παντοίου εἴδους καὶ ὕλης πρὸς παράστασιν μόνιμον, ἔστω δὲ μεμακρυσμένη τοῦ σχολείου καὶ οἱαδήποτε κοινῶν καὶ πολιτικῶν πραγμάτων ἐπιμιξία, μηδεμίαν ἐχόντων ἄδειαν τῶν τὰ κοινὰ τῆς χώρας ταύτης διοικούντων συγκροτεῖν ἐν αὐτῇ συνελεύσεις καὶ συναθροίζεσαι ἐπὶ θεωρίᾳ καὶ διευθετήσει πραγμάτων κοινῶν καὶ τῆς σχολῆς ἀλλοτρίων. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἐκλεγέσθωσαν ἀείποτε διδάσκαλοι καὶ διοριζέσθωσαν, ἐξαιρέτῳ προνοίᾳ τοῦ κατὰ καιρὸν προστάτου καὶ ὀφειλετικῇ τῶν ἐφόρων σπουδῇ, ἄνδρες καὶ ἐν λόγοις ἱκανοὶ καὶ βίῳ ἀνεπιλήπτῳ κεκοσμημένοι, ὅπως εὐτάκτως καὶ εὐμεθόδως προάγουσι τοῖς διδασκομένοις εἰς εὐμάθειαν καὶ χρηστὰ ἤθη, πάντων κοινῶς τῶν ἐπὶ τῇ διοικήσει τῆς σχολῆς τεταγμένων ἐφόρων καὶ ἐπιτρόπων συντρεχόντων καὶ συναγωνιζομένων εἰς τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω αὔξησιν αὐτῆς καὶ βελτίωσιν καὶ δυνατὴν καλλιέργειαν ἐπὶ τῷ καρποφορεῖν καρπὸν γενναῖον καὶ Θεῷ εὐάρεστον, κοινῆς ἕνεκα τοῦ γένους ὠφελείας καὶ εὐκλείας τῆς πατρίδος αὐτῶν διαιωνιζούσης.

Ταῦτα ἀπεφάνθη καὶ κεκύρωται συνοδικῶς, καὶ τοῖς μὲν ὁπώποτε συνδραμοῦσι καὶ συναγωνισάμενοις ἐπὶ τῃ συστάσει αὐτῆς, ναὶ δὴ εἰς ἔπειτα ἁπάντων ἀγαθὴν προαίρεσιν ἐνδειξαμένοις καὶ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα ἀπαραβάτως διατηρήσουσιν, εὐχόμεθα ἐκ βαθέων ψυχῶν τὰ σωτήρια. Ἂν δέ τις ἀδοκήτῳ μοχθηρίᾳ εἰς τοιοῦτον ἐλάσῃ κακεντρεχείας καὶ σκαιότητος, ὥστε ἐχθρὰ βουλεύεσθαι κατ' αὐτῆς καὶ κατὰ τῆς καλῆς αὐτῆς ἁρμονίας καὶ ἐπήρειαν προξενῆσαί τινα καὶ ζημίαν μέχρι καὶ τοῦ ἐλαχίστου καὶ ἀνατρέψαι μέχρι κεραίας βουληθῇ τὰ ἐν τῷ παρόντι συνοδικῶς ἐκπεφασμένα, ὁ τοιοῦτος ὡς πολέμιος τῶν καλῶν καὶ θεαρέστων ἔργων καὶ ἀλαζὼν, καὶ ἰδιόρρυθμος καὶ βάρβαρος καὶ κακεντρεχής, ὁποίας ἂν ᾖ τάξεως, δότω λόγον τῷ ἀδεκάστῳ κριτῇ καὶ Θεῷ ἐν τῇ φοβερᾷ ἐκείνῃ ἡμέρᾳ τῆς τῶν ἔργων ἐτάσεως, ἔστω δὲ καὶ παρὰ πάντα τὸν βίον ἠτιμωμένος καὶ ἄδοξος καὶ πά-

σης ἐκκλησιαστικῆς ποινῆς καὶ παιδείας ἔνοχος καὶ ὑπεύθυνος. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν συγγιλῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα καταστρωθὲν καὶ τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, ἀπεδόθη τῇ διαληφθείσῃ ἀρτισυστάτῳ σχολῇ τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων τῇ ἐν τῇ Σινασὸν τῆς ἐπαρχίαςΚαισαρείας.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ εἰκοστῷ πρώτῳ, κατὰ μῆνα Ἰανουάριον ἐπινεμήσεως ἐννάτης.

Γρηγόριος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Καισαρείας Ἰωακεὶμ	*Κυζίκου* Ἰωαννίκιος
Χαλκηδόνος Γρηγόριος (Δυσανάγνωστον)	*Τυρνόβου* Ἰωσὴφ (Δυσανάγνωστον)
Ἐφέσου Γερμανὸς	*Νικομηδειὰς* Ἀθανάσιος
Δέρκων Γρηγόριος	*Ἀνδριανουπόλεως* Διονύσιος
Σίφνου Καλλίνικος	*Ἡρακλείας* Μελέτιος
Νικαίας Μακάριος	Θεσσαλονίκης Ἰωσὴφ
Βερροίας Μελέτιος (Δυσανάγνωστον)	Δρύστρας καὶ Βραΐλας Καλλίνικος

Γ'

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ. ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΥΤΩΝ ΦΥΣΙΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ. ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ. ΑΓΟΡΑ

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Σινασὸς ὑπάγεται ἐκκλησιαστικῶς μὲν τῷ Μητροπολίτῃ Καισαρείας· πολιτικῶς δὲ εἶνε δῆμος τῆς ὀκτάωρον ἀπεχούσης ὑποδιοικήσεως Ἀραβισσοῦ, ἥτις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς διοικήσεως Νίγδης τοῦ νομοῦ Ἰκονίου.

Ἐπιτοπίως δὲ διοικεῖται ὑπὸ ὀκταμελοῦς δημογεροντίας, ἐκλεγομένης κατὰ τοὺς ἐν ἰσχύϊ κυβερνητικοὺς νόμους δι' ἀπολύτου πλειοψηφίας ὑπὸ τῶν συνερχομένων ἐν γενικῇ συνεδριάσει κατοίκων πάσης τάξεως τῶν ἐχόντων ἡλικίαν ἄνω τῶν εἴκοσιν, ἐκ τῶν ἐπὶ πλούτῳ, παιδείᾳ καὶ ἀναπτύξει ἐξεχόντων πολιτῶν. Ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπικυροῦται ὑπὸ τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως.

Καθήκοντα δημογεροντίας. Ὡς πανταχοῦ οὕτω καὶ ἐν Σινασῷ ἡ Δημογεροντία πρὸς τὴν ὑπ' αὐτῆς ἔγκαιρον εἴσπραξιν τῶν φόρων ἀνερχομένων εἰς 800 περίπου λίρας μετὰ τῆς δεκάτης καὶ ἀποστολὴν αὐτῶν εἰς τὸ κυβερνητικὸν ταμεῖον, εἶνε καὶ ὑπεύθυνος ἀπέναντι τοῦ κράτους διὰ ***τὴν ἐν Σινασῷ τάξιν καὶ τὴν ἡσυχίαν*** τῶν πολιτῶν, ὑποχρεουμένη νὰ ***καθιστᾷ ἐνήμερον τὴν κυβέρνησιν*** τῶν ἐν Σινασῷ συμβαινόντων καὶ νὰ καταγγέλλῃ διὰ καταλλήλου ἐκθέσεως (τακριρίου) τοὺς ταραξίας καὶ τὰ κακοποιὰ στοιχεῖα, ἐπιζητοῦσα τὴν τιμωρίαν αὐτῶν πρὸς ἡσυχίαν τῶν κατοίκων.

Ἐπειδὴ δὲ πάντες σχεδὸν οἱ ἄνδρες, πλὴν τῶν γερόντων, μετὰ ὀλιγοχρόνιον ἐν Σινασῷ διαμονήν, ἀποδημοῦσιν εἰς Κων]πολιν, ἔνθα διαμένουσι 2—10 ἔτη, πολλάκις δὲ καὶ ἔτι πλέον, ἡ Δημογεροντία ἐπὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν ἐξασκεῖ τρόπον τινὰ χρέη ***κηδεμόνος***, ἐπαγρυπνοῦσα ἐπ' αὐτῶν καὶ ὑπερασπίζουσα παντὶ σθένει τά τε ὑλικὰ καὶ ἠθικὰ αὐτῶν συμφέροντα. Ἕνεκα δὲ τοῦ φύσει διαλλακτικοῦ καὶ συμβιβαστικοῦ τῶν κατοίκων πνεύματος καὶ τῆς βραχείας αὐτῶν ἐν Σινασῷ διαμονῆς, μὴ δυναμένων νὰ καταφεύγωσι διὰ τὰς τυχὸν μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰς καὶ ὑποθέσεις εἰς τὰ πολιτικὰ δικαστήρια, ἀνατίθεται ἡ ἐπιθεώρησις ἢ ἡ ἐκδίκασις αὐτῶν τῇ Δημογεροντίᾳ, ἥτις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀναλαμβάνει καθήκοντα ***διαιτητοῦ ἢ συμβιβαστοῦ***, συνεδριάζουσα ἐν τῷ ἐπὶ τούτῳ τῷ σκοπῷ κατὰ τὴν συνοικίαν Καππάλου οἰκοδομήματι καλουμένῳ συστήματι, καὶ προσπαθεῖ διὰ παντὸς τρόπου νὰ συμφιλιώσῃ ἢ ἐξομαλίζῃ τὰς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κληρονομικὰς ἢ χρηματικὰς διαφορὰς αὐτῶν, ἱκανοποιοῦσα εὐαγγελικώτατα ἀμφοτέρους τοὺς διαδίκους διὰ δικαίου συμβιβασμοῦ, ὁτὲ μὲν διὰ τῆς πειθοῦς, ὁτὲ δὲ διὰ τῆς ὑποδείξεως τῶν διακελεύσεων τῶν νόμων τοῦ κράτους, οἵτινες ἐκπροσωποῦντες τὴν πατρικὴν τοῦ φιλολάου καὶ σεπτοῦ Ἄνακτος θέλησιν, προτάσσουσι πρὸ πάσης δίκης τὸν συμβιβασμὸν καὶ τὴν εἰρηνικὴν τῶν ὑπηκόων τῆς **Α. Μ.** συμβίωσιν. Ἐὰν δὲ παρ' ἁπάσας τὰς προσπαθείας τῆς Δημογεροντίας καταστῇ ἀδύνατος πᾶς συμβιβασμὸς τότε ἐπιτρέπεται νὰ καταφεύγωσιν εἰς τὰ πολιτικὰ δικαστήρια, ὅπερ ἄλλοτε οὐδέποτε ἢ σπανίως συνέβαινε, ἀπό τινων ὅμως ἐτῶν ἕνεκα τοῦ δυστυχῶς εἰσχωρήσαντος φατριασμοῦ ἐξ ἰδιοτελείας τινῶν ἐκ τῶν κατοίκων, ἐταράχθησαν αἱ εἰρηνικαὶ καὶ σωτήριοι αὗται διαθέσεις τῶν πολιτῶν πρὸς βλάβην αὐτῶν τῶν ἰδίων, χάρις ὅμως ταῖς διαλεκτικαῖς τάσεσι τῶν εὖ φρονούντων βαθμηδὸν ἐπέρχεται καὶ πάλιν ἡ ποθητὴ μεταξὺ τῶν κατοίκων σύμπνοια.

Πρὸς τούτοις ἓν τῶν κυριωτέρων καθηκόντων τῆς Δημογεροντίας εἶνε καὶ ἡ ***ἀνωτάτη ἐποπτεία*** τῶν ναῶν, σχολῶν καὶ λοιπῶν τῆς κοινότητος καθιδρυμάτων, ἤτοι φροντίζει περὶ τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων, τῆς ἀξιοπρεποῦς καὶ ἀνέτου συντηρήσεως καὶ ἀπροσκόπτου πορείας αὐτῶν, διορίζουσα καὶ ἐξελέγχουσα τοὺς ἐπιτρόπους τῶν ναῶν, τὴν ἐφορίαν τῶν σχολῶν, τὴν ἐν Κων)πόλει ἀντιπροσωπείαν αὐτῆς καὶ τὴν Ἐφοροεπιτροπὴν τῶν σχολῶν, ἥτις εἶνε ἀνεγνωρισμένη καὶ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας. Τὰ χρέη ταῦτα καὶ τὰ καθήκοντα τῆς Δημογεροντίας, ὡς καὶ τῶν ἱερέων, τῶν ἐφόρων, τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῶν πολιτῶν ἐν γένει κανονίζει, ὁ ἐν ἰσχύϊ κανονισμὸς τῆς κοινότητος, ὅστις ἐπιθεωρεῖται κατὰ πᾶσαν πενταετίαν.

Κάτοικοι καὶ σχέσεις αὐτῶν. Ἐκ τῶν ἑπτακοσίων οἰκιῶν Σινασοῦ, αἱ μὲν 600 ἀνήκουσι τοῖς ὀρθοδόξοις, ὧν ὁ πληθυσμὸς κατὰ τὰς στατιστικὰς τοῦ κράτους ἀνέρχεται σχεδὸν εἰς 4,500, αἱ δὲ λοιπαὶ τοῖς ὀθωμανοῖς ἀριθμοῦσι πληθυσμὸν περὶ τοὺς 600. Αἱ μεταξὺ δὲ χριστιανῶν καὶ ὀθωμανῶν σχέσεις καὶ ἡ μεταξὺ αὐτῶν ὁμόνοια εἶνε ἀξία ἀναγραφῆς, καθότι οὐδέποτε προέκυψεν, εἴτε εἰς τὰς μετ' ἀλλήλων συναλλαγάς, εἴτε εἰς τὰς τυχὸν ἀναφυείσας διαφορὰς σπουδαία τις ἔρις καὶ διχόνοια ἢ δικαστικὴ ἀγωγὴ προτιμῶντες ἐν τοιαύτῃ τινὶ περιπτώσει ἀντὶ παντὸς ἄλλου νὰ ὁρίσωσι μικτὴν διαιτησίαν ἐξ ὀθωμανῶν καὶ χριστιανῶν, ἧς τὴν ἀπόφασιν δέχονται ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀντιρρήσεως. Κοινῇ δὲ συνεδρίᾳ χριστιανῶν καὶ Τούρκων ὁρίζονται οἱ ***νυκτοφύλακες***, οἱ ***ἀγροφύλακες***, οἱ ***ποιμένες*** καὶ οἱ λοιποὶ τῆς κωμοπόλεως κοινοὶ ὑπάλληλοι.

Καὶ ἐκ μὲν τῶν Χριστιανῶν ὀλίγιστοι τεχνῖται καὶ γέροντες

διαμένουσι ἐν Σινασῷ πάντες δὲ οἱ λοιποὶ ξενιτεύονται, ἐκ δὲ τῶν ὀθωμανῶν τἀνάπαλιν, ὀλίγοι ξενιτεύονται, οἱ πλεῖστοι δὲ ἐνδημοῦσι, καί τινες μὲν αὐτῶν ἐμπορεύονται, οἱ ἀπορώτεροι δὲ καταγίνονται εἰς ἀμπελουργικὰς καὶ ἀγροτικὰς ἐργασίας, ἀναλαμβάνοντες καὶ τὴν καλλιεργίαν τῶν χριστιανικῶν κτημάτων, ἄλλοι δὲ αὐτῶν εἰσιν ἐργάται, κτίσται, λατομεῖς, ποιμένες (μισθωτοί), ἀγροφύλακες, νυκτοφύλακες καὶ ἱπποκόμοι ἐκτελοῦντες πάσας τὰς ῥηθείσας ἐργασίας μετὰ ζήλου καὶ παραδειγματικῆς τιμιότητος.

Φύσις τῆς χώρας.

Τὸ κλῖμα τῆς Σινασοῦ εἶνε ὑγιέστατον, ἡ δὲ θερμοκρασία αὐτῆς ἠπειρωτική, τὸν μὲν χειμῶνα μέχρι—4° σπανίως δὲ μέχρι—8°, τὸ δὲ θέρος ἀναλόγως θερμόν. Εἰς δὲ τὸ λεπτόγειον καὶ βραχῶδες ἔδαφος τῆς ἄνω εἰρημένης κοιλάδος καὶ τῆς περιοχῆς αὐτῆς δὲν εὐδοκιμοῦσι τοσοῦτον τὰ σιτηρά, ὅσον ἡ ἀμπελοφυτεία, δενδροκομία καὶ ἡ λαχανοφυτεία,ἀλλὰ καὶ τούτων ἡ καλλιεργία ἦτο λίαν περιωρισμένη, διότι τὰ προϊόντα ταῦτα μόνον δι' οἰκιακὴν χρῆσιν κατηναλίσκοντο, οὐδὲν δὲ τούτων ἕνεκα τῶν δυσκόλων τῆς συγκοινωνίας μέσων ἐξήγετο τῆς κωμοπόλεως, ἡ δὲ περιποίησις αὐτῶν ἐστοίχιζε πλειότερα τῆς παρὰ τῶν χωρικῶν ἀγορᾶς. Ἀπό τινων ὅμως ἐτῶν παρατηρεῖται μείζων τις ἐμπορικὴ κίνησις ἐν ταῖς ἀγοραῖς τῶν πόλεων τῆς Καππαδοκίας τῶν διαφόρων τοῦ τόπου προϊόντων, ἤτοι τοῦ ὀπίου, τῆς τραγακάνθης (κόμμεος), τῶν πρινοκόκων τῶν βερυκόκκων καὶ τῶν πικρῶν αὐτῶν πυρίνων, τῶν μεταστοιχιώσεων τῆς σταφυλῆς, τῶν μήλων, ἀπίων καρύων καὶ τῶν τοιούτων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ κατανάλωσις αὐτῶν, πιστεύεται, ὅτι θέλει αὐξήσει, ὁπότε ὅσον οὔπω ἡ ἀτμήλατος μηχανὴ τῆς γραμμῆς Ἀγκύρας — Καισαρείας, θέλει διασχίσῃ τὰ ὄρη τῶν μερῶν τούτων ἤρξαντό τινες ἐν Σινασῷ νὰ ἐπιδίδωνται εἰς τὴν καλλιεργίαν τῶν χέρσων ἀγρῶν, μεταβάλλοντες τούτους εἰς κήπους καὶ ἀμπελῶνας. Εὐχῆς δὲ ἔργον θὰ ἦτο ἂν το παράδειγμα αὐτῶν ἐμιμοῦντο καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀπερχόμενοι ἀλλαχοῦ ἄνευ ὡρισμένου σκοποῦ πρὸς εὕρεσιν τύχη· ταλαιποροῦνται ἐν τῇ ξενιτείᾳ μακρὰν

τῆς πατρίδος καὶ τῆς προσφιλοῦς αὐτῶν οἰκογενείας, ἕνεκα τῆς καχεξίας τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ἐκ ταύτης προκυπτούσης ἐλλείψεως τῆς ἐργασίας· πολλάκις δὲ ἕνεκα ἐντελοῦς ἀποτυχίας, οἱ πλεῖστοι τούτων ἀπόλλυνται, ἐγκαταλείποντες εἰς ἐσχάτην ἔνδειαν πολυμελῆ οἰκογένειαν. Οἱ τοιοῦτοι, ἀνεξαρτήτως καὶ τῆς μελλούσης βεβαίας ἐργασίας ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν, ἣν ὑπόσχεται ἡ ὅσον οὔπω συντόμευσις τῶν συγκοινωνιῶν, καὶ πρότερον καὶ ἤδη ἠδύναντο κάλλιστα νὰ προσπορίζωνται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας των ἐπιδιδόμενοι εἰς τὴν καλλιεργίαν τοῦ ἰδίου τῆς πατρίδος των ἐδάφους, ὅπερ δύναται νὰ ἔχῃ τὰ εὐαρεστότερα τῶν ἀποτελεσμάτων, λαμβανομένου ὑπ' ὄψει τοῦ φυσικοῦ τῶν κατοίκων χαρακτῆρος,ὡς ὑποβοηθούσης καὶ τῆς συζύγου αὐτῶν, διότι τὸ ἐν Σινασῷ γυναικεῖον φῦλον διασῷζον πολλὰς τῆς ἀρχαιότητος ἕξεις μετὰ καρτερίας καὶ εὐχαριστήσεως ἀναδέχεται τὴν περιποίησιν καὶ καλλιεργίαν τῶν φυτῶν τοῦ πατρίου ἐδάφους. Ἀναλογιζόμενος δέ τις,ὁπόσοι τρέφονται, ὡς ἐργάται, τεχνῖται καὶ ὀπωροπῶλαι ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς κοινότητος καὶ βλέπων τὴν μεγάλην κατανάλωσιν ἐν τῇ ἀγορᾷ Σινασοῦ τῶν διαφόρων ὀπωρῶν, λαχάνων καὶ λοιπῶν ἐδωδίμων, ἥτις συντηρεῖ καὶ ἱκανοποιεῖ τοὺς κατοίκους τῶν πέριξ εἴκοσι περίπου κωμῶν, δὲν δύναται νὰ μὴ χαρακτηρίσῃ ὡς ἄνοιαν τὴν μικροφιλοτιμίαν πολλῶν νέων ἀπόρων, οἵτινες ἀλλαχοῦ μὲν λίαν φιλοπόνως ἀντὶ ποταποῦ κέρδους ἐπιδίδονται εἰς πᾶν εἶδος ἐργασίας, ἐν τῇ πατρίδι δὲ αὐτῶν θέλουσι νὰ ἐξισῶνται ἄλλοις, οἵτινες ἔχοντες συμπαγῆ ἐργασίαν ἐν Κων)πόλει, διέρχονται τὸν χρόνον τῆς ἐν Σινασῷ διαμονῆς των ἐν ἀναπαύσει καὶ ἀνέσει. Ἐν ᾧ ἠδύναντο κάλλιστα οὗτοι νὰ ἐπωφελῶνται τὴν ἐκ τῆς καταναλώσεως ἐν Σινασῷ τῶν ῥηθέντων προϊόντων προκύπτουσαν ὠφέλειαν, ἀφοῦ ἡ πατρίς των καὶ γαίας καταλλήλους ἔχει καὶ ὕδατα ἄφθονα πρὸς καλλιεργίαν αὐτῶν, τὸ δὲ μέλλον ὑπόσχεται αὐτοῖς πολλῷ μείζονας ὠφελίας.

Ἐν Σινασῷ ὑπάρχει καὶ μικρά τις γεωργία καλλιεργουμένου τοῦ μόνου ἀροσίμου μέρους,της Γοργολῆς,καὶ ἀγρῶν τινῶν τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμίου ὑπὸ τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου καί τι-

νων ὀθωμανῶν. Ἀλλ' ἐν γένει ὁ σῖτος τῆς Καππαδοκίας εἶνε ἀκατάλληλος πρὸς ἀρτοποιΐαν, ὡς λίαν τραχὺς καὶ σκληρός, προτιμωμένου τοῦ σίτου τῆς Γαλατίας καὶ Ξυμηνῆς ὑπὸ τῶν κατοίκων· ἡ κριθὴ ὅμως καὶ ἡ σίκαλις τῆς Καππαδοκίας εἶνε καλῆς ποιότητος.

Ἐργασία τῶν κατοίκων.

Εἴδομεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ Σινασοῦ ὅτι οἱ κάτοικοι μετερχόμενοι κατ' ἀρχὰς εἰς διάφορα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μέρη κατὰ τὸν χειμῶνα τὸν ἐλαιοτρίβην ἐπανήρχοντο κατὰ τὸ θέρος ἐν Σινασῷ, ἀφοῦ ὅμως μετὰ τὴν ἅλωσιν ἀπεκατεστάθησαν ἐν Κων)πόλει, κατ' ἀρχὰς μὲν ἦσαν οἱ πλεῖστοι καὶ ἐνταῦθα ἐλαιτρῖβαι κατασκευάζοντες λινέλαιον καὶ σησαμέλαιον, ἄλλοι δὲ παντοπῶλαι καὶ ἄλλοι ἰχθυοπῶλαι, οἱ τελευταῖοι δὲ οὗτοι ταριχεύοντες τοὺς μὴ πωλουμένους ἰχθῦς καὶ πωλοῦντες αὐτοὺς παστούς, ἐν καιρῷ δὲ νηστείας πωλοῦντες χαυγιάρια, ὠοτάριχον καὶ λοιπὰ νήστιμα εἴδη, ἀπετέλεσαν βαθμηδόν, μίαν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπισήμων συντεχνιῶν τὴν καὶ μέχρι τῆς σήμερον ὑπάρχουσαν, τὴν τῶν ***Χαυγιαράδων***, ἥτις ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς κατέλαβε τὰ κυριώτερα παραθαλάσσια κέντρα, ἐν μὲν Γαλατᾷ ἀπὸ τοῦ σημερινοῦ ὑγειονομείου μέχρι τοῦ Καλαφὰτ-γιερῆ, ἐν δὲ Κων)πόλει, ἅπασαν σχεδὸν τὴν ὁδὸν Βαλοὺκ παζαρίου, τὸ ἁγίασμα καποῦ καὶ τὴν πλατεῖαν Οὐνκαπάν· ἅπαντα δὲ τὰ καταστήματα τῆς συντεχνίας ἐγένοντο ἰδιοκτησία τῶν Σινασέων, οἵτινες ἐνόσῳ ἴσχυε ὁ νόμος τῶν μονοπωλείων τῶν συντεχνιῶν, ἐπεδίδοντο ἅπαντες εἰς τὸ χαυγιαράδικον ἐπάγγελμα, ἀφοῦ ὅμως ἐχαλαρώθησαν οἱ αὐστηροὶ τῶν συντεχνιῶν νόμοι, τότε πολλοὶ ἀφέντες τὴν χαυγιαραδικὴν ὡς μὴ ἐπικερδῆ πλέον ὡς πρότερον, ἐπεδόθησαν καὶ εἰς ἄλλας ἐμπορικὰς ἐργασίας, ὧν αἱ κυριώτεραι σήμερον εἶνε τὸ ἐμπόριον τῶν ἀποικιακῶν εἰδῶν, τὸ ἐμπόριον τῶν ὑφασμάτων, πλεῖστοι δὲ ἀποτελοῦσι τὴν ὁμοτεχνίαν τῶν παντοιοπωλῶν ἤτοι προμηθευτῶν τῶν πλοίων καὶ χρωματοπωλῶν, πολλαχοῦ δὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως εὑρίσκει τις παντοπωλεῖα ἀνήκοντα εἰς Σινασεῖς. Οὕτω δὲ διὰ τῆς φιλοπονίας, τιμιότητος

καὶ δραστηριότητος προώδευσαν καὶ ἀποκατεστάθησαν ἐμπορικῶς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἣν νομίζουσι δευτέραν αὐτῶν πατρίδα, πάντα δὲ ἐξερχόμενον αὐτῆς θεωροῦσιν ἀπολωλότα καὶ ἐμποιεῖ τοῦτο χειρίστην ἐντύπωσιν τοῖς οἰκείοις καὶ ταῖς οἰκογενείαις αὐτῶν. Μόλις δὲ ἐσχάτως εὐάριθμοί τινες ἀποκατεστάθησαν ἐν Μερσίνῃ καὶ Ἀγκύρᾳ. Ἀξιοσημείωτος δὲ εἶνε ἡ μεγάλη αὐτῶν φιλοπατρία, ἥτις ἀπ' ἀρχῆς ἔτι διέκρινεν αὐτούς, ὅτε τὸ μόνον τῆς συγκοινωνίας μέσον ἦτο ἡ ἡμίονος, αἱ δὲ ὁδοὶ λίαν ἐπίφοβοι, οὗτοι δὲν ἐδίσταζον νὰ σχηματίζωσι πολυάριθμον συνοδείαν (κερβάνιον) καὶ νὰ ὁδοιπορῶσιν ἐπὶ 25—30 ἡμέρας ἐν κακουχίαις καὶ μόχθοις, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν τὸ πτυάριον, τὴν ἀξίνην καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ταφῆς χρειώδη, ἵνα ἐν περιπτώσει θανάτου θάψωσιν ἀλλήλους, διότι πολλάκις εὕρισκον καθ' ὁδὸν τὸν θάνατον, εἴτε ἐκ νόσου τινός, εἴτε λῃστευόμενοι καὶ ἐν μιᾷ στιγμῇ ἀπολλύντες οὐ μόνον ὅ,τι ἐν κόποις καὶ ἱδρῶσιν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐκέρδισαν ἀλλὰ πολλάκις καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν των ῥιψοκινδυνεύοντες, καὶ ταῦτα πάντα ὑφίσταντο ἵνα ἀπολαύσωσιν ἔστω καὶ ἐπὶ ἓξ μόνον μῆνας τὴν προσφιλῆ πατρίδα καὶ τοὺς ἀγαπητοὺς αὐτῶν συγγενεῖς· ἄλλοτε δὲ κατέστρεφον καὶ τὴν μόλις συμπαγεῖσαν ἐν τῇ ξένῃ ἐργασίαν δι' ἣν ἐπὶ ἔτη ἐμόχθησαν, διότι ἡ νοσταλγία δὲν ἐπέτρεπεν αὐτοῖς νὰ μένωσιν ἐν αὐτῇ πλέον τῶν 4 ἢ 5 ἐτῶν. Καὶ σήμερον ἐν μέρει τὰ αὐτὰ συμβαίνενουσιν εὐτυχῶς ὅμως αἱ ὁδοὶ τῇ πατρικῇ τοῦ ἄνακτος μερίμνῃ εἶνε βραχύτεραι καὶ ἀσφαλέστεραι. Ἐκδηλοῦσι δὲ καὶ ἄλλως τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην δαπανῶντες, οὐχὶ ὀρθῶς, κολοσσιαῖα ποσὰ εἰς ἀνέγερσιν μεγάρων πολυτελῶν πρὸς καλλωπισμὸν τῆς πατρίδος των καὶ καταστρέφοντες οὕτω χρῆμα, ὅπερ θὰ ηὔξανε τὴν εὐμάρειαν αὐτῶν ἂν ἄλλως διετίθετο. Τέλος δὲ οὐδὲν σχεδὸν παράδειγμα ἐκπατρισμοῦ ἔχει τις νὰ ὑποδείξῃ ἐν Σινασῷ, ἐνῷ εἰς τὰ πέριξ τῆς Καισαρείας καὶ Νίγδης (*) οἰκίαι καὶ κωμοπόλεις ὁλόκληροι ἠρημώθησαν ἀποκατασταθέντων τῶν κατοίκων οἰκογενειακῶς ἐν Κων)πολει, Σμύρνῃ καὶ ἀλλαχοῦ. Οἱ Σινασεῖς διαμένοντες, ὡς εἴπομεν, ἐπί τινα ἔτη ἐν τῇ ξένῃ ἐπανέρχονται εἶτα οἴκαδε ἐγκαταλεί-

(*) Ἰδὲ ἐν ἐπιμέτρῳ.

ΠΑΝΕ... ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ποντες τὴν ἐργασίαν αὐτῶν τοῖς συνεταίροις ἢ παραδίδοντες αὐτὴν ἄλλοις καὶ μετὰ ἑξάμηνον ἢ ἐτησίαν, σπανίως δὲ διετῆ, διαμονὴν ἐπανακάμπτουσι πάλιν ἐν τῇ ξένῃ, τοῦτο δὲ συμβαίνει μέχρι τοῦ 45 ἢ 50 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ὁπότε ἐξασφαλίσαντες εἰσόδημά τι ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἐφησυχάζουσι πλέον ὁριστικῶς ἐν τῇ πατρίδι των καρπούμενοι τὰ κέρδη αὐτῶν καὶ καλλιεργοῦντες τὰς γαίας αὐτῶν ἐν Σινασῷ.

Ἐν Κων)πόλει δὲ ἐκτὸς τῶν ἐμπορικῶν αὐτῶν σχέσεων, οὐδεμίαν ἄλλην κοινωνικὴν σχέσιν καὶ ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ἔχουσιν, ἀλλ᾽ ἀποτελοῦσι καὶ ἐνταῦθα τρόπον τινὰ ἰδίαν κοινότητα, ἀναθέτοντες τῶν μεταξὺ αὐτῶν διαφορῶν τὴν λύσιν εἰς τὴν ἀντιπροσωπείαν τῆς δημογεροντίας ἢ εἰς διαιτησίαν (λόντζαν) Σινασέων, πάντα δὲ νέηλυν ἐκ Σινασοῦ παῖδα παραλαμβάνουσιν ἐν τοῖς καταστήμασιν αὐτῶν καὶ ἐποπτεύουσι μέχρι τῆς ἐνηλικιώσεως τὴν συναναστροφὴν καὶ τὰς ἐξωτερικὰς αὐτοῦ σχέσεις, φροντίζοντες νὰ κεντῶσι καταλλήλως τὰς λεπτοτέρας αὐτοῦ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ οἰκείους χορδὰς καὶ νὰ στρέφωσι τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ὁλοτελῶς ἀπὸ πάσης τυχὸν παραπλανήσεως δι᾽ ἀρραβῶνός τινος πρὸς νέαν, ἣν ἐν πατρίδι ὧν ἐπωφθαλμία. Ἐν Σινασῷ δὲ ἐκτὸς τῶν ὁριστικῶς ἀποχωρησάντων ἐκ τοῦ ἐν Κ)πόλει ἐμπορίου καὶ ἐν αὐτῇ ἐγκατασταθέντων πολιτῶν, διαμένουσι διαρκῶς καὶ ξένοι τινὲς ἐκ διαφόρων τῆς Καππαδοκίας μερῶν, οἵτινες νυμφευόμενοι ἐν αὐτῇ ἐργάζονται ὡς κτίσται καὶ ἐργάται ὡς καὶ ὀλίγιστοι Σινασεῖς ἔμποροι ἢ τεχνῖται· ἤτοι σιτέμποροι, παντοπῶλαι, ζωγράφοι, τοιχογράφοι, λεπτουργοί, ξυλουργοί, σιδηρουργοί, ῥάπται, χρυσοχόοι, ὑποδηματοποιοί, μουσικοὶ κ.λ. πάντες ἔμπειροι τεχνῖται ἐκμαθόντες τὴν τέχνην αὐτῶν ἐν Κων)πόλει καὶ ἐξασκοῦντες ταύτην ἐν Σινασῷ καὶ τοῖς πέριξ ἱκανοποιούμενοι.

Ἀγορά.

Ἡ ἀγορὰ ἕνεκα τῆς ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Κωμοπόλεως τοποθεσίας αὐτῆς καλεῖται ὑπὸ τῶν κατοίκων *Μεσοχῶρι*. Πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν μόλις ἓν ἢ δύο καταστήματα ὑπῆρχον ἐν Σινασῷ, σήμερον δὲ εὑρίσκονται ἐν αὐτῇ περὶ τὰ 30, ἐξ ὧν δύο ἐμπορικά, δύο ὑφασματοπωλεῖα καὶ τὰ λοιπὰ παντοπωλεῖα, κρεωπωλεῖα, ὑποδηματοποιεῖα, ξυλουργεῖα κ. τ. τ., ἐν οἷς πωλοῦνται ἐμπορεύματα δυνάμενα νὰ ἱκανοποιήσωσι πάσας τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν κατοίκων, ὑπὸ τὴν ἔποψιν δὲ τῆς ποικιλίας στερεότητος καὶ εὐθηνίας, ἡ μικρὰ ἀγορὰ τῆς Σινασοῦ ὑπερτερεῖ τὰς ἀγορὰς τῶν πέριξ πόλεων οἱ δὲ καταστηματάρχαι βεβαίως, θὰ ἠδύναντο νὰ παράσχωσι πρὸς τοὺς πελάτας αὐτῶν καὶ τοὺς λοιποὺς κατοίκους μείζονας εὐκολίας, ἐὰν οἱ πλεῖστοι τῶν Σινασέων δὲν μετέφερον τὰ ὀψώνια αὐτῶν ἐκ Κ)πόλεως, ἢ ἐκ τῶν ἀγορῶν τῶν πέριξ πόλεων κακῶς ὑπολογίζοντες τὴν φαινομενικὴν ὠφέλειαν ἐν ᾧ στοιχίζουσιν αὐτοῖς, ἕνεκα τῶν ἀγωγείων καὶ ἄλλων περιττῶν δαπανῶν πλειότερα τῶν ὅσων θὰ ἐδαπάνων ἐὰν ἠγόραζον ταῦτα ἐκ τῆς ἀγορᾶς Σινασοῦ παρὰ συμπολιτῶν, οὓς ὀφείλουσι νὰ ὑποστηρίξωσιν.

Δ΄

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ.—ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ.—ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΙΡΙΑ

Καίτοι ἡ Σινασὸς ἕνεκα τῆς ἀνωμάλου ἐντὸς κοιλάδων, φαράγγων καὶ ἐπὶ λόφων τοποθεσίας αὐτῆς στερεῖται τῶν προσόντων, ἅτινα κέκτηνται ἄλλαι πόλεις πλειότερον εὐνοηθεῖσαι ὑπὸ τῆς φύσεως, ὡς πρός τε τὴν γεωγραφικὴν καὶ φυσικὴν αὐτῶν θέσιν, ἐν τούτοις ἅπαντες οἱ κατὰ καιροὺς ἐπισκεψάμενοι καὶ ἐπισκεπτόμενοι αὐτὴν ξένοι, εἴτε ὑπουργοὶ τοῦ κράτους τυγχάνουσιν οὗτοι, εἴτε ἰατροί, καθηγηταὶ καὶ περιηγηταί, εἴτε ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς ἀνομολογοῦσιν ἐν ἑνὶ στόματι, ὅτι οὐδαμοῦ ἐν ταῖς μεσογείοις ἐπαρχίαις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπαντᾷ πόλις ἢ κωμόπολις ὡραιοτέρα καὶ μᾶλλον ἀνεπτυγμένη τῆς Σινασοῦ, τοῦτο κατ᾽ ἐμὲ ὀφείλεται μὲν ἐν μέρει εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ἄποψιν τῶν μετ᾽ ἀρκετῆς τέχνης ᾠκοδομημένων λιθοκτίστων οἰκιῶν καὶ δημοσίων κτιρίων αὐτῆς, εἰς τὴν ἐσωτερικὴν φιλόκαλον καὶ ἐπιμεμελημένην ἐπιπλοσκευὴν αὐτῶν καὶ εἰς τὴν ἔμφυτον τῶν κατοίκων φιλοξενίαν, πρὸ

πάντων ὅμως εἰς τὴν ἀπότομον ἀντίθεσιν καὶ διαφορὰν τῶν ἠθῶν, ἐθίμων καὶ τῆς γλώσσης τῶν κατοίκων, καὶ εἰς τὸν ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερόν πως ἐν γένει ἐρρυθμισμένον τῆς κωμοπόλεως ῥυθμὸν τὸν προσδίδοντα αὐτῇ ὄψιν προαστείου μεγαλοπόλεώς τινος ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀσιατικὴν ὄψιν, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν πέριξ κοινοτήτων· ἡ μικρὰ δὲ αὕτη ἀλλ' ὅπως δήποτε ἀπότομος ἀντίθεσις ἴσως ἐπιφέρει τὴν εὐμενῆ ὑπὲρ τῆς ἐν λόγῳ κοινότητος κρίσιν τῶν ξένων. Ὁ ἀείμνηστος μητροπολίτης Καισαρείας Εὐστάθιος ὁ Κλεόβουλος ὠνόμαζε τὴν Σινασὸν «ὄασιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, νῆσον ἐν τῷ πελάγει, ἀστέρα ἐν τῷ σκότει καὶ Ἀθήνας ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ». Ὁ δὲ ὑπὸ τὰ στοιχεῖα Β. Α. Μ. ἐπιστείλας τῷ 1893 πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «Παρνασσοῦ» τὰς ἐκ τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ περιηγήσεως ἐντυπώσεις αὐτοῦ ἔγραφε καὶ περὶ Σινασοῦ: «Καὶ ἄλλοτε γράφοντες περὶ Σινασοῦ ἀπεκαλέσαμεν ταύτην Ἀθήνας ἐν μέσῃ Ἀνατολῇ — δυστυχῶς δεύτεροι καθ' ἃ προκατέλαβεν ἡμᾶς ὁ κλεινὸς μητροπολίτης Καισαρείας Κλεόβουλος. — Οἵα ἀντίθεσις τῶν κατοίκων τῆς κωμοπόλεως ταύτης πρὸς τοὺς τῶν λοιπῶν πόλεων κωμῶν καὶ κωμοπόλεων! οἷοι τρόποι! οἷα εὐγενῆ αἰσθήματα! οἷος ἀληθὴς πολιτισμὸς ἐν τῇ ἁπλότητι αὐτοῦ!» Ἐν γένει μέχρις ὑπερβολῆς φθάνουσιν αἱ εὐμενεῖς περὶ Σινασοῦ κρίσεις τῶν κατὰ καιροὺς ἐπισκεψαμένων τὴν κωμόπολιν ξένων, δι' οὓς καὶ ἡ κοινότης τρέφει τὰς καλυτέρας ἀναμνήσεις, μεγίστην δὲ θεωρεῖ τιμήν της νὰ ξενίζῃ ἀείποτε ἐπισήμους ἄνδρας καὶ δὴ τοιαύτας ἀποκομίζοντας ἐξ αὐτῆς ἐντυπώσεις, δι' ὃ ἀληθῆ ἄγει πανήγυριν, ὁσάκις ξενίζῃ πρόσωπα ἐπίσημα καὶ σεβαστά, δεικνύουσα τὴν χαρὰν αὐτῆς δι' ἐκτάκτων ὑπὲρ τῶν ξένων της ἑσπερίδων καὶ ἐξοχικῶν διασκεδάσεων, ἢ θεατρικῶν παραστάσεων.

Αἱ ἐν Σινασῷ οἰκίαι εἶνε, ὡς εἴπομεν, λιθόκτιστοι στερεαὶ καὶ κομψαί, τοὺς λίθους δὲ παρέχουσιν ἐν ἀφθονίᾳ τὰ πλησίον τῆς κωμοπόλεως λατομεῖα λευκῶν, μελάνων ἢ ἐρυθρῶν λίθων, πολλαὶ δὲ οἰκίαι εἶνε λελαξευμέναι ἐν βράχοις μετὰ μεγάλης τέχνης, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διόροφοι, μεθ' ὅλων τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐκτισμέναι οἰκίαι ἐπειδὴ εἶνε τεθεμελιωμέναι ἐπὶ βράχων ἀπαραιτήτως ἔχουσι καὶ ἓν ἢ δύο δωμάτια ἰσόγεια λελατομημένα, ἅτινα τὸν μὲν χειμῶνα εἶνε θερμότατα, τὸ δὲ θέρος τοσοῦτον δροσερά, ὥστε ἡ ἐν αὐτοῖς διαμονὴ πολλάκις καθίσταται ἐπιβλαβής· πᾶσα οἰκία ἀναγκαίως δέον νὰ ἔχῃ πρὸς ταῖς αἰθούσαις καὶ δωματίοις καὶ εὐήλιόν τινα μεσημβρινὴν συνήθως αὐλήν, σταῦλον μετὰ τῶν παραρτημάτων αὐτοῦ ὀρνιθῶνος, ἀχυρῶνος, μάνδρας κ.τ.λ. συνήθως δὲ καὶ κῆπον· ἀλλ' οὕτως ὥστε νὰ μὴ παραβλάπτηται ἡ ὅλη τῆς οἰκίας ὄψις καὶ ὁ ἀερισμός, εἰς τὸ ἄκρον δὲ τῆς αὐλῆς εἶνε τὸ μαγειρεῖον μετὰ τοῦ ἱστορικοῦ κλιβάνου, περὶ οὗ κατωτέρω θέλομεν ἀναφέρει, καλεῖται δὲ τὸ τοιοῦτον μαγειρεῖον χειμωνικὸν διότι παρὰ τοῖς ἀπόροις διασκευαζόμενον καταλλήλως ἐπέχει τόπον καὶ χειμερινοῦ δωματίου χάριν οἰκονομίας καυσίμου ὕλης.

Πρὸς τὰ κομψότατα ἰδιωτικὰ οἰκοδομήματα κέκτηται καὶ πλεῖστα δημόσια μεθ' ἱκανῆς εὐρυθμίας καὶ χάριτος ἐκτισμένα κτίρια, ὧν μικρὰν προτιθέμεθα νὰ παράσχωμεν ἐν τοῖς ἑξῆς περιγραφήν.

Θρησκευτικὴ κατάστασις.

Ἡ Καππαδοκία ἀπὸ τῆς εἰς τὸν Χριστιανισμὸν προσελεύσεως αὐτῆς ἐμμένει πιστὴ εἰς τὰς διατάξεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ ἄλλως τε καὶ διὰ τῶν Βασιλείων, Γρηγορίων καὶ ἄλλων θεοπνεύστων ἀνδρῶν αὐτῆς συνεκράτησε καὶ ὑπεστήριξε πολλάκις τὴν ὑπὸ τῶν αἱρέσεων καὶ τῆς ἀσεβείας κατασπαραττομένην Ὀρθόδοξον ἡμῶν πίστιν. Δύναται δέ τις νὰ συμπεράνῃ καὶ τὸν βαθμὸν τῆς εὐσεβείας καὶ θρησκευτικῆς προθυμίας τῶν κατοίκων Σινασοῦ, *πρῶτον*, ἐκ τοῦ τακτικοῦ ἐπ' ἐκκλησίας κηρύγματος, καθῆκον ὅπερ τακτικώτατα ἐπὶ τριάκοντα περίπου ἔτη πάνυ προθύμως ἐξεπλήρου ὁ ἐπ' ἀρετῇ καὶ εὐφραδείᾳ διακεκριμένος σχολάρχης κ. Α. Ἀγγελίδης, ἤδη δὲ μετὰ τὴν ὡς μὴ ὤφειλε ἀποχώρησιν τούτου ἐκ Σινασοῦ, ἐκπληροῖ εἷς τῶν Ἑλληνοδιδασκάλων καὶ ἱερέων ἐναλλάξ· *δεύτερον* ἐκ τοῦ κόσμου τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῆς ἀξιοπρεποῦς καὶ ἀνέτου συντηρήσεως τῶν ἐξ τῆς κοινότητος εὐπαιδεύτων ἁπάντων κατὰ τοὺς

ἰσχύοντας κανονισμοὺς ἱερέων· *τρίτον* ἐκ τῆς μεγάλης συρροῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ κατὰ τὰς καθημερινὰς ἔτι ἀκολουθίας, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ἐνθέρμου ζήλου αὐτῶν πρὸς πᾶν ὅ,τι ἀποβλέπει εἰς τὸν ὡραϊσμὸν τῶν ναῶν καὶ τὴν εὐπρόσωπον διατήρησιν τῶν πολυπληθῶν τῆς κοινότητος παρεκκλησίων. Καὶ ἐνῷ πανταχοῦ τῆς Καππαδοκίας εἰσεχώρησαν οἱ ἀπόστολοι τῶν προπαγανδῶν, οὐδεὶς τούτων μέχρι τῆς σήμερον ἐτόλμησε νὰ θέσῃ τὸν πόδα αὐτοῦ ἐν Σινασῷ, διότι δὲν ἐλπίζουσι νὰ εὕρωσι πρόχειρον λείαν τῶν ἰδιοτελῶν αὐτῶν σκοπῶν μεταξὺ τῶν Σινασέων, οἵτινες διακρίνονται ὡς εἴπομεν, διὰ τὸν πρὸς τὰ πάτρια ἀκμαῖον ζῆλόν των.

Ναοὶ καὶ ναΐσκοι. Ἐν Σινασῷ εὑρίσκονται δύο καθολικοὶ ναοί, ἓν μοναστήριον ἐπ᾿ ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ πλῆθος μικρῶν παρεκκλησίων κειμένων ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως τῶν πλείστων ὄντων λελατομημένων ἐν πέτραις καὶ βράχοις.

Καθολικοὶ ναοί.

Ὁ ναὸς τῶν Ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης κεῖται κατὰ τὴν συνοικίαν Κήπου παρὰ τὴν πλατεῖαν τῆς Ἀγορᾶς, φέρεται δὲ ἐκ παραδόσεως ὅτι ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων ἐπὶ Σουλτὰν Ἀχμέτη τῷ 1729 ἐντὸς 80 ἡμερῶν, (διότι τοσαύτην προθεσμίαν παρεῖχε τὸ ἐπὶ τοῦτο αὐτοκρατορικὸν φιρμάνιον), ἐπὶ τοῦ κλεινοῦ ἱεράρχου Καισαρείας τοῦ Πατμίου Νεοφύτου. Διηγοῦνται δὲ ὅτι ἅπαντες οἱ κάτοικοι νυχθημερὸν εἰργάζοντο, ὅπως ἀποπερατώσωσι τὸ οἰκοδόμημα ἐντὸς τῆς ῥηθείσης προθεσμίας, τοὺς δὲ ἐξωτερικοὺς τοίχους ᾠκοδόμησαν ἐν διαστήματι μιᾶς νυκτός. Ἐπεσκευάσθη δὲ τῷ 1850 δαπάνῃ τῶν κατοίκων.

Ἐπὶ τῆς κυρίας τοῦ ναοῦ εἰσόδου φέρεται ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή.

Ναός εἰμι τῶν πανσέπτων βασιλέων εὐσεβῶν
Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης διωκτῶν τῶν ἀσεβῶν,
Ἐπὶ μὲν Σουλτὰν Ἀχμέτη ἀνηγέρθην ὁλικῶς,
Ἐπὶ δὲ Ἀβδοὺλ Μετζήτ᾿ ἐκαλλωπίσθην ὡς εἰκός,

κ᾿ ἐπὶ τῆς ἱεραρχίας Παϊσίου τοῦ κλεινοῦ
δι᾿ ἀγώνων καὶ δαπάνης τοῦ τῆς Σινασοῦ κοινοῦ.
Ἀνηγέρθη μὲν ἐκ βάθρων τῷ 1729 ἐπεσκευάσθη δὲ τῷ 1850.

Ὁ καθολικὸς ναὸς τῶν *Ταξιαρχῶν* κεῖται κατὰ τὴν *Νέαν συνοικίαν* ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ ὁμωνύμου λόφου, ἀρχαῖος μὲν καὶ οὗτος, ἀλλ᾿ ἐκ βάθρων ἀνοικοδομηθεὶς τῷ 1840, κοσμηθεὶς δὲ ἐσωτερικῶς τῷ 1889 λαμπρότερον, ἡ ἐξωτερικὴ ἄποψις καὶ ἡ ἐσωτερικὴ διακόσμησις τοῦ περικαλλοῦς τούτου ναοῦ τιμᾷ ἀληθῶς τόν τε ἀρχιτέκτονα καὶ τοὺς πολίτας. Ἡ οἰκοδομὴ αὐτοῦ διήρκεσε περίπου τέσσαρα ἔτη.

Ἐπιγραφὴ ἐπὶ τῆς νοτίας προσόψεως τοῦ ναοῦ.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ κραταιοτάτου Ἄνακτος Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Μετζὴτ ἐκ βάθρων ἀνηγέρθη ὁ περιφανὴς οὗτος ναὸς χειρὶ τοῦ ἐπιστημονικωτάτου Ἀρχιτέκτονος Γρηγορίου παπᾶ Λαζαρῆ Ἀνηψιὸς τοῦ ἐκ τῶν τῆς Χαλδείας κωμῶν Ἡμέρας καλουμένης (1841. Σεπτεμβρίου 14).

Ἐπὶ δὲ τῆς Δυτικῆς κυρίας εἰσόδου.

Ναὸς πάνσεπτος τῶν θείων Ἀρχαγγέλων
Ὡραῖος πάνυ ἱδρυμένος ἐκ βάθρων
Ἐπιστασίᾳ ἅμα τε καὶ δαπάνῃ
τῶν φιλοχρίστων πατριωτῶν ἁπάντων
Οἴκων φιλούντων εὐπρέπειαν Κυρίου
καὶ κυριαρχεύοντος τοῦ σοφοῦ Παϊσίου. (1840).

Ἡ Μονὴ τοῦ ἁγίου Νικολάου.

Ἡ μετὰ τῆς ἱστορίας τῆς Σινασοῦ στενῶς συνδεδεμένη μονὴ τοῦ ἁγίου Νικολάου κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τῆς μεταξὺ τοῦ μεσαίου καὶ τρίτου λόφου φάραγγος ὑπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ προφήτου Ἠλίου πρὸς Ν. τῆς κωμοπόλεως 10 λεπτὰ μακρὰν αὐτῆς ἐντὸς θαλερῶν κήπων καὶ ἀμπελώνων. Ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ εὐ-

ρίσκονται πολλοὶ κωνοειδεῖς βράχοι περιέχοντες ναοὺς καὶ κρησφύγετα. Εἰς τὸν μέγιστον δὲ ἐξ αὐτῶν ἀκρότομον πυραμιδοειδῆ βράχον εὑρίσκεται λελαξευμένος μετὰ τέχνης σπανίας ὁ ναὸς τῆς Μονῆς, ὅστις φαίνεται ἐκ τῶν πέριξ λελατομημένων οἴκων ὅτι ἦτο καὶ ἄλλοτε ναὸς μονῆς, ἀφοῦ ἄλλως τε καὶ μέχρι τῆς σήμερον οὕτω νομίζεται· διαιρεῖται δὲ ὁ ναὸς εἰς τέσσαρα διαμερίσματα τιμώμεναι ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου, τοῦ ἁγίου Σάββα, τοῦ ἁγίου Μηνᾶ καὶ τῆς ἁγίας Βαρβάρας, δυνάμενα δὲ νὰ περιλάβωσι περὶ τοὺς δισχιλίους προσκυνητάς, προστρέχουσι δὲ εἰς τὸν ναὸν τοῦτον πολλοὶ ἔκ τε τῶν πέριξ καὶ τῶν ἐντοπίων χριστιανῶν καὶ ὀθωμανῶν ἀσθενεῖς προσκυνηταί, ἵνα θεραπευθῶσι πεποιθότες εἰς τὴν θαυματουργὸν τοῦ ἁγίου δύναμιν. Λειτουργεῖ δὲ ἡ Μονὴ αὕτη ὅπως τὰ τοιούτου εἴδους καθιδρύματα, διατηροῦσα διὰ τῆς γεωργίας, τῆς ἀμπελοφυτείας καὶ τῶν προσόδων τοῦ ναοῦ μικρὸν ξενῶνα ἐντὸς τῆς κωμοπόλεως πρὸς Ν. τοῦ ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν, εἰς ὃν προσερχόμενοι ἄποροι ξένοι εὑρίσκουσι κατοικίαν καὶ τροφὴν δωρεάν, καὶ διανέμουσα εἰς πολλὰς ἀπόρους οἰκογενείας ἔστιν ὅτε βοηθήματα, ἕνεκα δὲ τοῦ φιλανθρωπικοῦ τούτου σκοποῦ αὐτῆς, πολλοὶ προσφέρουσι διάφορα ἀφιερώματα, ἤτοι ἀγρούς, ζῶα, ἔπιπλα, σκεύη καὶ χρήματα. Ἅπαντες δὲ οἱ κάτοικοί εἰσιν ὑπόχρεοι νὰ διαθέσωσί τι ἐν τῇ διαθήκῃ των καὶ ὑπὲρ τῆς Μονῆς, ἥτις ἕνεκα τούτου εἶνε ὁ γενικὸς θεματοφύλαξ τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας τῆς κοινότητος.

Τὸ δὲ κατ' ἔτος παρουσιαζόμενον ἔλλειμμα τῶν δαπανῶν τῆς μονῆς πρὸ πολλοῦ θὰ ἐπέφερε τὴν διάλυσιν ταύτης, ἂν μὴ ἐλαμβάνετο μέριμνα νὰ συσταθῇ ἀπὸ εἰκοσαετίας περίπου (1877) εἰδικὴ ἐπιτροπὴ ὑποστηριζομένη ὑπὸ συνδρομητῶν ἐν εἴδει ἀδελφότητος, ἥτις ἀναλαβοῦσα διευθύνει τὰς ἐργασίας καὶ τὴν διαχείρισιν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων αὐτῆς μετ' ἀφοσιώσεως καὶ θείου ζήλου, καὶ ἔκτοτε αἱ ἐργασίαι καὶ ἡ καλλιεργία τῶν κτημάτων τῆς μονῆς βαίνουσιν ἐπὶ τὰ βελτίω. Περὶ τῆς ἐπετείου πανηγύρεως τῆς μονῆς ἰδὲ ἐν οἰκείῳ τόπῳ. Ἐν τῷ χώρῳ τῆς Μονῆς ὑπάρχουσι καὶ τρία ἕτερα παρεκκλήσια, τὸ μεγαλήτερον τῶν ὁποίων εἶνε τὸ τοῦ Ι. Προδρόμου, κομψότατα, ἐντὸς μονολίθου λελαξευμένον, μετὰ κιόνων λαξευτῶν ἐπίσης καὶ εὐρυχώρου γυναικωνίτου, δυνάμενον περιλάβῃ περὶ τοὺς χιλίους ἀνθρώπους. Ἐν τῷ μετώπῳ τοῦ ἱεροῦ βήματος εὑρέθη ἐπιγραφὴ ἥτις ἐπειδὴ ἐφθάρη ἀνεγράφη εἰς ἕτερον μέρος, ἔχει δὲ οὕτω. «*Βαρθολομαῖος ἐπίσκοπος Ταμισοῦ ἐγκαινίασε τὸν παρόντα ναόν*».

Τὸ δὲ ἕτερον λελαξευμένον παρεκκλήσιον τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου κεῖται ἐπίσης ἐν πυραμιδοειδῆ μονολίθῳ, εἶνε δὲ βυζαντιακοῦ ῥυθμοῦ σχήματος σταυροειδοῦς μετὰ τρούλλου· μέχρι τινὸς ἐσῴζοντο καὶ ἀρχαῖαι εἰκόνες, ἐπὶ δὲ τῆς ἁγίας τραπέζης εὑρέθησαν τὰ ἑξῆς γράμματα ω. η. ἅτινα ἐνομίζετο ὅτι σημαίνουσι χρονολογίαν τινὰ (808), ὅπερ ὅμως δὲν φαίνεται πιθανόν. Τὸ δὲ τρίτον παρεκκλήσιον τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Βαρβάρας.

Παρὰ τοὺς ναοὺς τούτους εὕρηνται πολλαὶ πυραμίδες λελαξευμέναι ἔνδοθεν εἰς κρησφύγετα περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἀλλαχοῦ.

Ἄνωθεν τῆς κοιλάδος πρὸς Ν. κεῖται ἡ κορυφὴ τοῦ τρίτου λόφου ὀνομαζομένη τοῦ προφήτου Ἠλίου, ἐκ τοῦ ἐπὶ τῆς κλιτύος παρὰ τὴν κορυφὴν λελαξευμένου ναοῦ μετὰ τριῶν διαμερισμάτων, ἐλαξεύθη δὲ τῷ 1876 δαπάνῃ τοῦ ἀοιδίμου Βασιλείου Φασλάχα, ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς καταστραφέντος κτιστοῦ ναΐσκου.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ὑπάρχουσι προσέτι ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως περὶ τὰ τριάκοντα παρεκκλήσια, ἐξ ὧν ἐπισημότερα ἐν τῇ Νέᾳ συνοικίᾳ εἶνε τὸ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου, λελαξευμένον τὸ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου (κτιστόν). Ἐν τῇ Γαλασιᾷ, τοῦ ἁγίου Ποτηρίου (κτιστὸν) τοῦ Ἁγίου Εὐσταθίου καὶ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος (λελαξευμένα). Ἐν τῇ συνοικίᾳ Γαβρᾷ τοῦ Ἁγίου Λαζάρου, Ἁγίου Κωνσταντίνου, Ἁγίου Ἀνδρέου (ἡμιλελαξευμένα). Ἐν τῇ συνοικίᾳ κήπου, τῆς Ἁγίας Κυριακῆς, τῆς Ἁγίας Βαρβάρας (κτιστά). Ἐκτὸς δὲ τῆς Σινασοῦ πρὸς τὸ ΒΔ. μέρος τῆς πολίχνης εἰς δεκάλεπτον ἀπόστασιν εὕρηται ναὸς λελαξευμένος ἐντὸς βράχου ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου· εἶνε τριώροφος, κά-

τωθεν δὲ τοῦ ναοῦ τούτου σῴζεται τὸ ἐν τῇ ἱστορίᾳ μνημονευθὲν κρησφύγετον, περὶ οὗ φέρονται πολλαὶ παρὰ τοῖς κατοίκοις παραδόσεις. Πρὸς Ἀνατολὰς δὲ κεῖται τὸ κτιστὸν παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου παρὰ τὸ ποτάμιον. Πρὸς Δ. παρὰ ταῖς Ἐλεβραῖς ½ σχεδὸν ὥραν μακρὰν τῆς Σινασοῦ κεῖται ἐντὸς κοιλάδος τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ κτισθὲν κατὰ τὴν παράδοσιν ὑπό τινος τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων ἐκεῖθεν στρατευσαμένου, κατ' ἄλλους δὲ ὑπὸΣουλτάνου τινός. ἘνΚαραῖς δὲ κεῖται ναὸς πρὸς τιμὴν τῶν εἰσοδίων τῆςΠαναγίας λελαξευμένος. Ἐν δὲ τῇ Γοργολῇ 1ὥραν μακρὰν τῆς Σινασοῦ ἐπὶ τοῦ κολουροειδοῦς ὄρους τῆς Παναγίας κεῖται κομψότατον κτιστὸν παρεκκλήσιον τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς γεννήσεως τῆς Ἀειπαρθένου, πέριξ δὲ τῆς τραπεζοειδοῦς κορυφῆς ὑπάρχουσι κατὰ σειρὰν ἑκατὸν καὶ πλέον ἐντὸς βράχου λελατομημένα κομψότατα δωμάτια, ἀνήκοντα τοῖς κατοίκοις Σινασοῦ δι' ἐπισήμων ἐγγράφων, χρησιμεύουσι δὲ ὡς ἐνδιαίτημα τῶν κατὰ τὴν ἐπέτειον πανήγυριν προσερχομένων οἰκογενειῶν. Τὸ μέσον δὲ ἀκριβῶς τῶν δωματίων διαιρεῖ ὁριζοντίως στρῶμα γεωλογικὸν ἐρυθροῦ ὡς κινναβάρεως χώματος εἰς ὃ εὑρίσκονται διάφορα προκατακλυσμιαῖα θαλάσσια ὄστρακα.

Ὑπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ ἐντὸς κοιλάδος εὕρηται ἡ περὶ ἧς ἀλλαχοῦ εἴπομεν Γοργολῆ ἢ Γοργορῆ μετὰ ἀφθόνων γλυκέων ὑδάτων. Ἐνταῦθα εὑρίσκονται ἐρείπια κωμοπόλεως λελετομημένα ἐν βράχοις καὶ πολλοὶ ναΐσκοι, ὧν ἐπισημότεροι εἶνε ὁ τοῦ ἁγίου Λουκᾶ, ὁ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ὁ τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ πλεῖστοι ἄλλοι κεχωσμένοι. Ἅπαντας τοὺς περιγραφέντας ναοὺς διατηροῦσιν οἱ Σινασεῖς ἐν καλῇ καταστάσει λειτουργούμενοι κατὰ τὴν ἐπέτειον αὐτῶν ἑορτὴν ἢ κατὰ μῆνα ἰδίᾳ δὲ φροντίζουσι περὶ τῆς εὐπροσώπου αὐτῶν διατηρήσεως αἱ οἰκογένειαι εἰς ἃς εἶνε ἀνατεθειμένη ἡ περιποίησις αὐτῶν ἢ αἱ εὔποροι οἰκογένειαια, τῶν ὁποίων εἶνε ἰδιοκτησία.

Διανοητικὴ κατάστασις ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

Ἡ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα διανοητικὴ τῆς Σινασοῦ κατάστασις, ἦν ἡ αὐτή, οἷα καὶ πανταχοῦ, ἤτοι ὁ ἱερεὺς τῆς ἐνορίας, ἢ γραμματοδιδάσκαλός τις, ἀνελάμβανε, καθ' ἣν οὗτος ᾔδει μέθοδον, νὰ θεραπεύῃ τὴν παρημελημένην τοῦ λαοῦ ἐκπαίδευσιν, διδάσκων ὀλίγην ἀνάγνωσιν τὸ πρῶτον ἔκ τινος προσευχηταρίου, εἶτα ἐκ τοῦ ὀκτωήχου, τοῦ ψαλτηρίου καὶ τοῦ ἀποστόλου, ὀλίγην γραφὴν καὶ τὰς 4 τῆς ἀριθμητικῆς πράξεις. Οἱ δὲ νεαροὶ μαθηταὶ οὕτω καταρτιζόμενοι ἀπεκόμιζον μετὰ τῶν ὀλίγων τούτων γνώσεων καὶ τὰς θλιβερωτάτας τῶν ἐντυπώσεων, ἐκ τῶν βασάνων τῆς φάλαγγος καὶ ἐκ τῶν ῥαβδισμῶν καὶ αἰκισμῶν τοῦ οὕτως ἐννοοῦντος τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ καθηκόντων διδασκάλου αὐτῶν. Ἡ ἡμέρα δὲ καθ' ἣν ὁ παῖς συνεπλήρου πλέον τὰς σπουδάς του, ἦτο ἡμέρα χαρᾶς δι' αὐτὸν καὶ διὰ τὴν οἰκογένειαν τοῦ μικροῦ σοφοῦ, ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἀποπερατώσει τῶν βασάνων αὐτοῦ καὶ ἔσπευδον πάντες οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι νὰ συγχαρῶσι τοὺςγονεῖς καὶ νὰφιλοδωρήσωσι τῷ μικρῷ δῶρόν τι εὐχόμενοι ἅμα αὐτῷ τὴν ὑψίστην εὐχὴν«καὶ παππᾶν νὰ σὲ ἴδωμεν». Εὐτυχεῖς χρόνοι ἁπλότητος καὶ ἀφελείας!

Ἀφοῦ ὅμως ηὔξησαν διὰ τῆς ἐν τῷ ἐμπορίῳ προαγωγῆς τῶν κατοίκων αἱ κοινωνικαὶ αὐτῶν σχέσεις καὶ ἦλθον εἰς ἄμεσον μετ' ἀνεπτυγμένης κοινωνίας καὶ εὐπαιδεύτων ἐμπόρων συνάφειαν, κατενόησαν ὅτι ὁ μόνος κόσμος καὶ ἡ ἀληθὴς τοῦ ἀνθρώπου εὐτυχία εἶνε ἡ παιδεία καὶ ἤρξαντο νὰ μεριμνῶσι σπουδαίως περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς διανοητικῆς αὐτῶν καταστάσεως διὰ τῆς συστάσεως καλῶς κατηρτισμένων ἐν τῇ πατρίδι των ἐκπαιδευτηρίων, ὅπερ κατώρθωσαν τῷ 1821 διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἐκ τῶν προκρίτων καὶ ἀρχηγοῦ τῆς συντεχνίας τῶν χαυγιαράδων ἀειμνήστου Χῆ. Πολυκάρπου, τῇ συντόνῳ προτροπῇ καὶ γενναιοδωρίᾳ τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Ι. Βαρβάκη συναλλασσομένου τότε μετὰ τῶν Σινασέων. Ἅπαξ δὲ συσταθέντα τὰ ἐκπαιδευτήρια Σινασοῦ ἠδυνήθησαν οἱ κάτοικοι οὐχὶ μόνον νὰ διατηρήσωσι ταῦτα ἐν καιροῖς χαλεποῖς, ἀλλὰ καὶ νὰ προαγάγωσι εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε πρὸ τῆς συστάσεως τῆς ἐν Ζιντζήδερε ἱερατικῆς σχολῆς, ἡ σχολὴ Σινασοῦ ἐχρησίμευεν ὡς κεντρικὴ ἐπαρχιακὴ σχολὴ τῶν ἐπαρχιῶν Καισαρείας καὶ Ἰκονίου, εἰς ἣν ἐφοίτων οἱ παῖδες ξενοφώνων κοινο-

τήτων τῶν δύο ἐπαρχιῶν, οἵτινες ἐντὸς ὀλιγίστου χρονικοῦ διαστήματος ἐξεμάνθανον τελείως τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, πολλοὶ δὲ τούτων ἀποφοιτῶντες ἐδίδασκον ἐν ταῖς κοινότησι τῆς Καππαδοκίας καὶ Ἰκονίου προτιμώμενοι ἄλλων διδασκάλων, πρό τινων δὲ ἐτῶν οἱ πλεῖστοι τῶν διδασκάλων ἦσαν ἢ Σινασεῖς ἢ ἀπόφοιτοι τῶν ἐκπαιδευτηρίων Σινασοῦ· τινὲς δὲ διαπρέπουσιν ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις σταδίοις, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἡ Α. Υ. ὁ νῦν ἡγεμὼν τῆς Σάμου κ. Κωστάκης ἐφέντης Βαγιάνης καὶ ἄλλοι.

Ὁ ἀείμνηστος Εὐστάθιος Κλεόβουλος κατανοήσας τὴν μεγάλην ἀποστολὴν τῆς Σινασοῦ ἐν Ἀνατολῇ συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ καταστήσῃ τὰ ἐκπαιδευτήρια αὐτῆς ἀμφοτέρων τῶν φύλων, κεντρικὰ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ἐκπαιδευτήρια, καὶ ἕνεκα τῆς γλώσσης καὶ διὰ τὴν κεντρικωτάτην θέσιν τῆς Σινασοῦ εἰς ἀμφοτέρας τὰς ὑπὸ Ἑλλήνων κατοικουμένας ἐπαρχίας Καισαρείας καὶ Ἰκονίου καὶ προκατήρξατο τοῦ ἔργου· ἀλλ' ὁ θάνατος ἐπελθὼν ἐματαίωσε τὰ σχέδια αὐτοῦ, ἅπερ ἐπραγματοποίησε μὲν ὁ νῦν ἰθύνων τὴν ἐκκλησίαν τῶν Καισαρέων σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἰωάννης, ὅστις περιελθὼν γῆν καὶ θάλασσαν κατώρθωσε νὰ συλλέξῃ διὰ συνδρομῶν τὸ ἀναγκαιοῦν ποσὸν καὶ νὰ συμπήξῃ τετράδα σχολῶν, ὡς τόπον ὅμως ἱδρύσεως ἐξελέξατο οὐχὶ τὴν Σινασὸν ἀλλὰ τὴν ἐν Ζιντζήδερε Μονὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἐν ᾗ καὶ ἄλλοτε ὑπῆρχε σχολὴ καὶ ὁ χῶρος εἶνε εὐρὺς καὶ καταλληλότατος μὲν διὰ τὰ δύο ὀρφανοτροφεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων ἐν μέρει δὲ καὶ διὰ τὸ γυμνάσιον, οὗ οἱ μαθηταὶ ἐκπαιδεύονται καὶ καταρτίζονται ἐγκυκλοπαιδικῶς κάλλιον ἢ ἐν παντὶ ἄλλῳ γυμνασίῳ, ὑπὸ κοινωνικὴν ὅμως καὶ γλωσσικὴν ἔποψιν ὑστεροῦσι κατά τι καὶ διακρίνονται ἐκ τῆς ξενιζούσης προφορᾶς καθ' ὅτι ἡ γλῶσσα αὐτῶν εἶνε ἐπίκτητος καὶ τοῦτο διότι ἅπασαι αἱ πέριξ τῆς μονῆς κοινότητες εἶνε ξενόφωνοι· ἀλλὰ καὶ αἱ ἐλλείψεις αὗται εὐκόλως διορθοῦνται εὐθὺς ὡς εἰσέλθωσιν οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν κοινωνίαν· τί ὅμως λεκτέον περὶ τοῦ κεντρικοῦ παρθεναγωγείου, ὅπερ ἐλάχιστα ἢ οὐδόλως ἐκπληροῖ τὸν προορισμὸν αὐτοῦ, καὶ τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ἀκατάλληλον τοῦ μέρους, εἰς ὃ συνεστάθη διὰ τοῦτο, καὶ μαθή-

τριαι δὲν ἀποστέλλονται, καὶ ἡ γλῶσσα μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας τῆς Α. Σ. καὶ τῶν διδασκόντων καὶ ἰθυνόντων τὰ τῆς σχολῆς δὲν ἐκμανθάνεται, διότι ὁ πέριξ τῶν μαθητριῶν γυναικεῖος, οὕτως εἰπεῖν, ὁρίζων εἶνε ξενόφωνος, μάταιοι δὲ ἀποβαίνουσι οἱ κόποι τῶν μαθητριῶν καὶ διδασκάλων, καὶ εἰς πίθον Δαναΐδων ἀντλοῦσι, διότι οὐ μόνον μετὰ τὴν ἐκ τῆς σχολῆς ἀποφοίτησιν λησμονοῦσιν ὅσα ἔμαθον εἰς ξενίζουσαν προφορὰν καὶ γλῶσσαν, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὰς ἔτι τὰς διακοπὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῆς Ἀναστάσεως ἀπερχόμεναι αἱ μαθήτριαι εἰς τὰς πατρίδας των καὶ ἐπανερχόμεναι εἰς τὴν σχολὴν μετὰ 8—10 ἡμέρας δὲν δύνανται οὔτε λέξιν ἑλληνικὴν νὰ ἀρθρώσωσι, ἐνῷ πρότερον ἐψέλλιζον ὁπωςδήποτε τὴν γλῶσσαν· ἀλλ' ἐκ τούτων ἀναμένει ἡ ἐπαρχία ἡμῶν μητέρας καὶ διδασκαλίσσας καὶ καλὸν εἶνε νὰ ληφθῇ μέριμνά τις ὑπὲρ τοῦ κεντρικοῦ παρθεναγωγείου ἵνα συσταθῇ εἰς μέρος κεντρικώτερον καὶ ἑλληνόφωνον καὶ εἰς τοῦτο εἶνε σύμφωνος ἅπασα ἡ ἐπαρχία πλὴν τῆς Α. Σ. ὅστις θέλει νὰ ἔχῃ ἁπάσας τὰς σχολάς, ἃς αὐτὸς συνέστησεν ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτοῦ ἐποπτείαν, ἀλλ' οὐδεὶς κωλύει αὐτὸν τοῦ νὰ ἐποπτεύῃ καὶ πάλιν τὸ παρθεναγωγεῖον, ὅπερ θὰ εἶνε ἐντὸς τῆς ἐπαρχίας του, ἴσως μάλιστα ἡ μεταφορὰ αὕτη συντελέσῃ ὥστε τὸ ποίμνιόν του νὰ βλέπῃ συχνότερον τὸν κατὰ καιρὸν ποιμένα του ἐν μέσῳ αὐτοῦ. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον οἱ Σινασεῖς εἶνε προθυμότατοι νὰ παραχωρήσωσι τὸ ἑαυτῶν παρθεναγωγεῖον μετὰ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ γιγνομένων ἤδη δαπανῶν.

Ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς σχολῆς Σινασοῦ ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1820 ἐδίδαξαν ἐν αὐτῇ οἱ ἑξῆς διδάσκαλοι.

Ἀγαθάγγελος Ἀθηναῖος διδάξας ἀπὸ τοῦ 1820—24, οὗτος ἐχρημάτισεν ἐπὶ Ὄθωνος καὶ ἐφημέριος τῶν ἀνακτόρων.

Παρασκευᾶς Τακᾶς Σινασεὺς γραμματοδιδάσκαλος ἀπὸ τοῦ 1824—30

Ἰωάσαφ ἱερομόναχος ἀπὸ τοῦ 1830—40 μετὰ τοῦ Προδρόμου Τοζγοντουρμάζη τοῦ ὕστερον χειροτονηθέντος ἱερέως καὶ μετονομασθέντος Ἰωάννου πολλὰ δράσαντος ὡς πολίτου διδασκάλου καὶ ἱερέως, διδάξαντος δὲ ἐπὶ 16 ἔτη ἐν Σινασῷ, οὗτος ἦν ἀπό-

φοιτος τῆς τότε ἀκμαζούσης σχολῆ· Καισαρείας ἐπὶ Ἀγαθαγγέλου.

Νικόλαος ἐκ Διπλοκιονίου ἀπὸ τοῦ 1844—46.

Γεώργιος Σίφνιος μετὰ διαφόρων βοηθῶν 1846—50.

Σεραφεὶμ Γεωργιάδης Ρύσιος ἀπὸ τοῦ 1850—54.

Καλλίνικος Λυσκίνας ἱερομόναχος Σινασεὺς ἀπόφοιτος τῆς Θεολογικῆς σχολῆς Χάλκης, ἀπὸ τοῦ 1854—60· οὗτος παρῃτήθη ὅπως ἀπολαύσῃ μονήρους ἐν τῷ Ἄθῳ βίου.

Δημοδιδάσκαλοι ἐδίδαξαν Χρυσόστομος Φαρασιώτης ἀνεψιὸς τοῦ μητροπολίτου Καισαρείας ἀπὸ τοῦ 1854—60.

Ἰωάννης Φήμιος ἐξ Ἀνδρονικείου 1860—64.

Μιχαὴλ Ἰντζεσιώτης νῦν πρόεδρος τοῦ ἐμποροδικείου ἐν Κωνσταντινουπόλει 1864—67. Κωνσταντῖνος Ἀσπρομάλλης (albinus) 1866—1886. Μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Καλλινίκου προσεκλήθη τὸ δεύτερον ὁ Σεραφεὶμ ὁ Ρύσιος ὅστις ἐδίδαξε καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ 1860—1867. Ὁπότε περατώσας τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ὁ ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ ἀριστεύσας τρόφιμος τῆς κοινότητος κ. Α. Ἀγγελίδης διηύθυνεν ἐπὶ τριακονταετίαν τὰ ἐκπαιδευτήρια Σινασοῦ ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1867—97, διαρρυθμίσας ταῦτα ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον καὶ ὡς γνήσιον τῆς πατρίδος τέκνον ἐπεδόθη μετ' αὐταπαρνησίας εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτῷ σπουδαίας καὶ ὑψηλῆς ἀποστολῆς, μὴ φειδόμενος δαπανῶν, κόπων καὶ προπάντων τῆς πολυτίμου αὐτοῦ ὑγείας, ἣν καὶ ἔβλαψε καιρίως, προσβληθεὶς ὑπὸ ἀλγεινοῦ χρονίου ἀνιάτου στομαχικοῦ νοσήματος, καίτοι δὲ πάσχων, δὶς κατῆλθεν εἰς Κων)πολιν καὶ χάριν τῆς ὑγείας του καὶ ὅπως καταστῇ ἐνήμερος τῆς ἐν αὐτῇ πνευματικῆς κινήσεως καὶ τῶν τότε σχολικῶν μεταρρυθμίσεων (1880) ὁπότε εἰσήχθη ἐν ταῖς σχολαῖς τῆς πρωτευούσης ἡ νέα παιδαγωγικὴ μέθοδος, καὶ εἰσήγαγε ταύτην καὶ ἐν ταῖς σχολαῖς τῆς πατρίδος του, καταστήσας τὰ ἐκπαιδευτήρια Σινασοῦ πρότυπα ταῖς πέριξ κοινότησιν.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ τῶν ξένων δημοδιδασκάλων διδασκαλία δὲν ἀπέβαινε τοσοῦτον καρποφόρος, ἕνεκα τῆς συχνῆς τῶν προσώπων ἀλλαγῆς ὑπέδειξε τοῖς ἁρμοδίοις τὴν ἀντικατάστασιν αὐτῶν δι' ἐν-

τοπίων ἀποφοίτων τῆς σχολῆς, ὧν ἀνέλαβε τὴν διὰ τὸ ἔργον τοῦτο προπαρασκευὴν καὶ μόρφωσιν καὶ κατώρθωσε νὰ ἀντικαστήσῃ πάντας διὰ Σινασέων δημοδιδασκάλων καὶ ἑλληνοδιδασκάλων, ὧν οἱ μὲν εἰσὶν ἀπόφοιτοι μόνον τῆς σχολῆς Σινασοῦ οἱ δὲ συνεπλήρωσαν τὰς σπουδὰς αὐτῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἢ ἐν Ἀθήναις, οὕτω δὲ ἐν μέσῳ χορείας πνευματικῶν του τέκνων ἐξηκολούθει διευθύνων τὰ ἐκπαιδευτήρια μέχρι τοῦ 1897 ἀπολαμβάνων πολλοῦ σεβασμοῦ παρὰ πάντων τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, ἕνεκα τῆς γλυκείας αὐτοῦ συμπεριφορᾶς, τοῦ μειλιχίου τρόπου καὶ τῆς ἐπαγωγοῦ συναναστροφῆς του.

Ἀλλ' ἵνα μὴ διαψευσθῇ τὸ τοῦ Εὐαγγελίου «Οὐδεὶς προφήτης δεκτὸς ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ» βάσκανος δαίμων ἢ μικρορραδιουργίαι ἰδιοτελῶν τινῶν, κατώρθωσαν πρὸ τριετίας νὰ ἐπιφέρωσι ψυχρότητα μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν τότε ἰθυνόντων τὰ τῆς κοινότητος, παραιτηθεὶς δὲ ἕνεκα τούτου παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τῶν κατοίκων προσεκλήθη ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος Νεαπόλεως καὶ ἀπὸ τοῦ 1897 διευθύνει τὰ ἐκπαιδευτήρια ταύτης μεθ' ὅλην τὴν κατατρύχουσαν αὐτὸν ἀσθένειαν καὶ τὸ πρόωρον γῆρας αὐτοῦ ἐνῷ ἔχρῃζε διὰ τὰς ὑπὲρ πατρίδος ὑπηρεσίας αὐτοῦ βελτίονος μερίμνης ἢ μᾶλλον συντάξεως ὡς ἀλλαχοῦ γίνεται.

Ἰωάννης Ἀρχέλαος διδάξας ἀπὸ τοῦ 1880—86 καὶ ἀπὸ τοῦ 1890—93 ἐν τῷ ἀρρεναγωγείῳ (ἴδε καὶ Παρθεναγωγεῖον).

Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Σινασῷ παρεχομένη δωρεὰν εἶνε ὑποχρεωτική, οὐδενὸς τῶν πολιτῶν δικαιουμένου νὰ ἀποσύρῃ τὸ τέκνον του ἐκ τῆς σχολῆς πρὸ τῆς ἀποπερατώσεως τῶν σπουδῶν του, ἐκτὸς δεδικαιολογημένης αἰτίας ἢ διανοητικῆς ἐλλείψεως. Ἐπὶ τούτῳ δὲ ὁ γονεὺς ἢ ὁ κηδεμὼν δίδει ἔγγραφον ὑπόσχεσιν καὶ ἀξιόπιστον ἐγγυητήν, ὅτι δὲν θὰ ἀποσύρῃ τὸ τέκνον του πρὸ τῆς ἀπερατώσεως τῶν σπουδῶν του, ἄλλως ἀποτίει τῇ σχολῇ σπουδαῖον χρηματικὸν ποσόν. Εἰς τοὺς ἀπορωτέρους τῶν μαθητῶν παρέχονται καὶ τὰ βιβλία δωρεάν, ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτὴ ἡ διατροφὴ ὑπὸ τοῦ ταμείου τῶν πτωχῶν.

Κατὰ τὸ 1840 ἀνηγέρθη δαπάνῃ τῶν κατοίκων ἐν καταλλήλῳ καὶ εὐαέρῳ τοποθεσίᾳ πρὸς τὴν Β. πλευρὰν τῆς κωμοπόλεως ἐν

τῇ συνοικίᾳ Καππάλου εὐρύχωρον καὶ μεγαλοπρεπὲς κτίριον μετὰ κομψοῦ ναϊδρίου, μιᾶς αἰθούσης μεγαλοπρεποῦς τελετῶν, ἥτις διασκευαζομένη καταλλήλως μεταβάλλεται εἰς θέατρον, 10 παραδόσεων, μιᾶς βιβλιοθήκης ἀρκετὰ πλουσίας μετὰ μικρᾶς ὀργανοθήκης, ἑνὸς εὐθαλοῦς κήπου μετὰ δεξαμενῆς καὶ κρυερᾶς κρήνης, ἥτις μετ' ἄλλης βρύσεως ἐκτὸς τῆς σχολῆς κατὰ τὴν πλατεῖαν τῆς συνοικίας Καππάλου ᾠκοδομήθησαν τῇ *ἐνεργείᾳ* μὲν τοῦ ἀειμνήστου Σεραφεὶμ Ῥίζου δαπάνῃ δὲ τοῦ Τριανταφύλλου γαμβροῦ τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ Πατριάρχου, εἰς τὸ κτίριον δὲ τοῦτο ἐγκατέστη ἡ τῶν ἀρρένων σχολή, ἐν ᾗ σήμερον φοιτῶσι μαθηταὶ περὶ τοὺς 250.

Ἡ τῶν ἀρρένων σχολὴ σύγκειται ἐξ ἐννέα τάξεων, λειτουργεῖ δὲ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐντελεστέρων προγραμμάτων τῶν πρακτικῶν σχολῶν· αἱ δύο ἀνώτεραι τάξεις ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὴν Α' καὶ Β' γυμνασιακὴν τάξιν παραλειπομένων τῶν λατινικῶν καὶ ἀντ' αὐτῶν διδασκομένης τῆς Τουρκικῆς, αἱ δὲ 4 τάξεις εἶνε δημοτικαὶ καὶ αἱ τρεῖς ἑλληνικαί.

Διδάσκονται δὲ τὰ ἑξῆς μαθήματα.

Γλωσσικά. Ἡ νεωτέρα ἑλληνικὴ καλῶς καὶ ἡ ἀρχαία μέχρι τῶν ποιητῶν. Ἡ Τουρκικὴ καὶ ἡ Γαλλική.

Μαθηματικά. Πρακτικὴ καὶ Θεωρητικὴ ἀριθμητικὴ καὶ πρακτικὴ γεωμετρία. Κοσμογραφία.

Θρησκευτικά. Ἱερὰ ἱστορία, ἱερὰ Κατήχησις, ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, λειτουργικὴ καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον.

Ἱστορικά. Ἀρχαία Ἑλληνική, Ῥωμαϊκὴ καὶ Γενικὴ ἱστορία.

Φυσιογνωσία. Φυσικὴ καὶ φυσικὴ ἱστορία.

Ἐμπορικά. Διπλογραφία ἐπιστολογραφία καὶ Γεωγραφία.

Τεχνικά. Καλλιγραφία, Ἰχνογραφία, Ὠδική.

Πολλοὶ δὲ τῶν εὐπόρων ἀποφοίτων τῆς σχολῆς, συνεχίζουσι τὰς σπουδάς των καὶ ἐν τοῖς ἀνωτέροις ἐκπαιδευτηρίοις τῆς Κων)πόλεως συνήθως ἐν τῇ Μεγάλῃ σχολῇ καὶ εἶτα ἐπιδίδονται εἰς τὸ ἐμπόριον, εἰς ὃ διακρίνονται, ὡς εἴπομεν, ἐν τῷ ἐμπορικῷ τῆς Κων)πόλεως κύκλῳ.

Διδάσκουσι δὲ ἤδη ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις Σινασοῦ.

Διευθυντής. Νικόλαος Γερανόπουλος, ἀπόφοιτος τῆς Μεγάλης τοῦ γένους σχολῆς διδάσκων ἀπὸ τοῦ 1878.

Π. Χρηστίδης, ἀπόφοιτος τῆς Μεγάλης τοῦ γένους σχολῆς καὶ τελειόφοιτος τῆς φιλολογίας, διδάσκων ἀπὸ τοῦ 1890.

Γεώργιος Α. Κυπριανίδης, ἀπόφοιτος τῆς Ἱερατ. σχολῆς Καισαρείας διδάσκων ἀπὸ ἔτους τὴν Γαλλικὴν καὶ Τουρκικήν.

Ι. Ροΐδης ἀρχαῖος ἀπόφοιτος τῆς Σχολῆς Σινασοῦ, διδάσκων ἀπὸ τοῦ 1869.

Χρῆστος Τριανταφυλλίδης, ἀπόφοιτος τῆς σχολῆς Σινασοῦ, διδάσκων ἀπὸ τοῦ 1882.

Σάββας Χρηστίδης, ἀπόφοιτος τῆς σχολῆς Σινασοῦ διδάσκων ἀπὸ τοῦ 1892.

Βιβλιοθήκη. Ἡ σχολὴ τῶν ἀρρένων ἔχει πλουτισθῆ ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Σ. Ῥίζου καὶ διὰ πλουσίας βιβλιοθήκης ἐκ 1500 περίπου τόμων, μεταξὺ τῶν ὁποίων σῴζονται καὶ πολύτιμα χειρόγραφα ὡς καὶ Εὐαγγέλιον ἐπὶ μεμβράνης τῆς 8ης ἢ 10ης ἑκατονταετηρίδος, ἀλλ' ἀσύγγνωστος ἀμέλεια κατέστρεψε καὶ ἐξηφάνισε πολλὰ τῶν βιβλίων τούτων.

Παρθεναγωγεῖον.

Ἐνῷ τοσαύτη κατεβάλλετο μέριμνα πρὸς προαγωγὴν τοῦ ἀρρεναγωγείου, διὰ τὴν θήλειαν νεότητα οὐδεμία ἐλαμβάνετο πρόνοια μέχρι τοῦ 1872, διότι οἱ μόλις ἀνανήψαντες ἐκ τοῦ μεσαιωνικοῦ ληθάργου κάτοικοι, ἐθεώρουν τὴν τῶν θηλέων μόρφωσιν ὡς περιττόν τινα καὶ ἐπιβλαβῆ δι' αὐτὰς κόσμον, φοβούμενοι μήτοι αὐξανομένων τῶν γνώσεων ηὔξανον καὶ αἱ ἀπαιτήσεις τούτων, ἀγνοοῦντες ὅτι ἡ ἀληθὴς παιδεία καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον αὐτάρκη καὶ καρτερικώτατον ἐν ταῖς περιπετείαις τοῦ βίου, καὶ γνώστην τοῦ ἐπὶ γῆς προορισμοῦ του. Δι' ὃ μόλις ὑπῆρχεν ἐν ἀκαταλλήλῳ τοποθεσίᾳ ὑγρά τις καὶ νοσηρὰ αἴθουσα, εἰς ἣν προσερχόμενα περὶ τὰ 50 κοράσια, ὡς μὴ οὔσης ὑποχρεωτικῆς τῆς φοιτήσεως, ἐδιδάσκοντο ὑπό τινος ἱερέως ὀλίγην ἀνάγνωσιν, γραφὴν καὶ ἀριθμητικήν. Ἀφοῦ ὅμως εἰσῆλθον εἰς τὰ πράγματα ἄνδρες διακρινό-

μενοι ἐπὶ παιδείᾳ ἔχοντες συνεργοὺς καὶ τοὺς εὖ φρονοῦντας ἐκ τῶν γεραιτέρων, ἤρχισαν νὰ σκέπτωνται περὶ τῆς ἀναπληρώσεως καὶ τῆς σπουδαιοτάτης ταύτης ἐλλείψεως, κατανοήσαντες ὅτι μόνον ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ γυναικείου φύλου καὶ τῆς καταρτίσεως διὰ τῆς ἀληθοῦς παιδείας μεμορφωμένων μητέρων ἐξαρτᾶται ἡ πρόοδος ὁ ἐκπολιτισμὸς καὶ ἡ εὐδαιμονία πάσης μὲν κοινότητος, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἐν Καππαδοκίᾳ κοινοτήτων, ἔνθα ἕνεκα τῆς διαρκοῦς τοῦ ἀνδρὸς ἐκ τῆς οἰκογενείας του ἀπουσίας, ἡ διεύθυνσις καὶ διαχείρισις τῶν τῆς οἰκογενείας ὑποθέσεων μάλιστα δὲ ἡ ἀνατροφὴ τῶν τέκνων ἀνατίθεται ἀποκλειστικῶς τῇ οἰκοδεσποίνῃ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀνδρικῆς ἐπιβλέψεως. Αὕτη ἄλλως τε οὖσα μακρὰν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, μακρὰν πάσης βιομηχανικῆς κινήσεως, μακρὰν τέλος τῶν σημερινῶν θαυμασίων ἐφευρέσεων τοῦ ἀτμοῦ καὶ ἠλεκτρισμοῦ, ζῶσα ἄνευ θετικῶν παραστάσεων βίον στενὸν καὶ περιωρισμένον, στερουμένη καὶ παιδείας, οὐδέποτε θὰ δυνηθῇ νὰ ἀναθρέψῃ τέκνα δεόντως καὶ νὰ προπαρασκευάσῃ πολίτας προωρισμένους νὰ δράσωσιν εἰς κοινωνίαν λίαν ἀνεπτυγμένην καὶ πόλιν βιομήχανον οἵα ἡ Κ)πολις· ἰδοὺ δὲ ὁ λόγος δι᾽ ὃν οἱ παῖδες τῶν μὴ ἀνεπτυγμένων κοινωνιῶν, ὅσον εὐφυεῖς κἂν ὦσι, πολὺ ὑπολείπωνται κατὰ τὴν ζωηρότητα καὶ ἀνάπτυξιν τῶν παίδων τῶν πεπολιτισμένων κοινωνιῶν. Ἐν γένει ἡ ἀπαίδευτος μήτηρ, ἡ γυνή, ἡ σύζυγος, ἡ οἰκοδέσποινα στερεῖται χαλινοῦ οὐδέποτε δὲ κατανοεῖ τὸν ὑψηλὸν αὐτῆς ἐπὶ γῆς προορισμόν, ὅθεν ὁ ἀοίδιμος Ν. Σ. Ρίζος γράφων ἐν τοῖς Καππαδοκικοῖς αὐτοῦ περὶ τούτου ἔλεγε περίπου «ἂς γνωρίσωσιν οἱ Σινασεῖς ὅτι ἄνευ παρθεναγωγείου φροῦδα τὰ σχολεῖα τῶν ἀρρένων, φροῦδος καὶ φαινομενικὸς ὁ πολιτισμὸς αὐτῶν.» Ὁ δὲ ἀείμνηστος Εὐστάθ. Κλεόβουλος ὁμιλῶν ποτε περὶ τοῦ θέματος τούτου ἐν Σινασῷ ἔλεγε «κοινότης, ἥτις δὲν εἶνε εἰς θέσιν νὰ διατηρήσῃ σχολεῖα ἀμφοτέρων τῶν φύλων εἶνε προτιμότερον νὰ διατηρῇ μόνον παρθεναγωγεῖον, διότι ἡ μήτηρ δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἀρρεναγωγείου ἐνῷ τὸ ἀρρεναγωγεῖον ἄνευ μητρικῆς ἀνατροφῆς δὲν ἀποφέρει τοὺς καρπούς, οὓς ἀναμένει τις ἐξ αὐτοῦ οὔτε ἀναπληροῖ τὴν μητρικὴν ἀνατροφήν.» Καὶ ἀληθῶς ὅταν ὁ

τεχνίτης, ὁ ἐπιστήμων, ὁ διδάσκαλος ὁ ἰατρὸς ἐγένοντο τοιοῦτοι μετὰ πολυετῆ σπουδὴν καὶ μάθησιν, ἡ μήτηρ ἄνευ παιδείας καὶ σπουδῆς πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμὸν αὐτῆς; ζῶμεν ἐν τῷ εἰκοστῷ αἰῶνι καὶ παρῆλθεν ὁ χρόνος καθ᾽ ὃν ἡ γυνὴ ἐθεωρεῖτο ὑποδεέστερον ὂν τοῦ ἀνδρός· ὁ χριστιανισμὸς διὰ τοῦ «*οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ πάντες γὰρ ἕν ἐσμεν*» ἔδωκεν εἰς τὴν γυναῖκα τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῇ θέσιν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἣν δέον νὰ κατάσχῃ αὕτη ἐπαξίως, τοῦτο δὲ κατορθοῦται μόνον διὰ τῆς παιδείας καὶ τοῦτο δέον νὰ κατανοήσωσιν οἱ ὀλίγοι περὶ τοῦ ἐναντίου φωνασκοῦντες.........

Ὅθεν κατὰ τῷ 1872 συνέστη κατὰ πρῶτον παρθεναγωγεῖον ἐν Σινασῷ, καταρτισθὲν ὑπὸ τῆς ἐξ Ἀθηνῶν ἐλθούσης διδασκαλίσσης ἀποφοίτου τοῦ Ἀρσακείου τῆς Ἑλένης Χαραλάμπους, τῷ δὲ 1874 ἐξελέγη ἐπιτροπὴ πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ ἀνεγέρσεως Παρθεναγωγείου, ὅτε ὁ ἐκ Σινασοῦ ἔμπορος ἀποικιακῶν ἐν Κων)πόλει ἀοίδιμος Χρῆστος Γοῦσος ἢ Ἀργυρόπουλος προσήνεγκεν 100 λίρας ὀθ. καὶ ἀνεγνωρίσθη μέγας εὐεργέτης τοῦ παρθεναγωγείου, ταχέως δὲ ἐμιμήθησαν τὸ παράδειγμά του καὶ ἄλλοι Σινασεῖς καὶ εἰσεπράχθη ποσὸν 1200 ὀθωμ. λιρῶν δι᾽ οὗ ἀνηγέρθη ἐν τῷ κέντρῳ τῆς κωμοπόλεως εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ τρίτου λόφου κατὰ τὴν φάραγγα Δέργου τὸ παρθεναγωγεῖον. Ἀναλόγως δὲ τοῦ ποσοῦ ὅπερ ἀφειδῶς κατεδαπάνησεν ἡ φιλομουσία τῶν πολιτῶν δὲν ἀνταπεκρίθησαν οἱ ἐκλέξαντες τὴν ὅλως ἀκατάλληλον τοποθεσίαν καὶ οἱ σχεδιαγραφήσαντες τὸ σχέδιον, διότι ἥ τε θέσις καὶ ἡ ὅλη διάταξις τοῦ κτιρίου εἶνε δυστυχῶς ὑπὸ παιδαγωγικὴν καὶ ὑγιεινὴν ἔποψιν ἐλαττωματικώταται, καὶ τὸ κτίριον ὅπως ἔχει ἤδη εἶνε ὅλως ἀκατάλληλον δι᾽ ὃν σκοπὸν προωρίσθη, ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ κτίριον θεωρεῖται εἷς τῶν κυριωτέρων παραγόντων τῆς προόδου μιᾶς σχολῆς ἡ τοιαύτη διάταξις τοῦ κτιρίου ὑπῆρξε μέγα κώλυμα εἰς τὴν καθόλου πρόοδον τοῦ παρθεναγωγείου, ἂν δὲ ἡ κοινότης δὲν προνοήσῃ νὰ ἄρῃ ἐν μέρει τὰς μεγάλας ἐλλείψεις τοῦ κτιρίου ἀνεγείρουσα ἄνωθεν αὐτοῦ ἑτέρας αἰθούσας παραδόσεων ἐχούσας παιδαγωγικὴν διάταξιν, ὅπερ δύναται νὰ κατορθωθῇ διὰ δαπάνης

100—150 λιρῶν, πᾶσα πρόοδος τοῦ παρθεναγωγείου θὰ ἐπιτευχθῇ τῇ θυσίᾳ τῆς ὑγείας τῶν κορασίων, ἅτινα μεθ' ὅλα τὰ ἤδη λαμβανόμενα ἡμίμετρα διατελοῦσιν ὄντα χλωμὰ καὶ φιλάσθενα.

Ἀποχωρησάσης δὲ τῆς Ἑλένης Χαραλάμπους μετὰ διετῆ διδασκαλίαν μετεπέμψαντο οἱ Σινασεῖς τῷ 1874 ἑτέρας δύο Ἀρσακιάδας ἀδελφὰς τὴν Ἑλένην καὶ ΠαναγιώτανΚωνσταντίνου καὶ ταύτας μετὰ τριετῆ διδασκαλίαν διεδέχθησαν αἱ ἐκ Σινασοῦ Καλλιόπη Πασχάλου καὶ Παρασκευὴ Κωνσταντίνου διδάξασαι μέχρι τοῦ 1882,ὁπότε περατώσασα τὰς σπουδὰς αὐτῆς ἡ ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ τῆς Παλλάδος ὑπότροφος τῆς κοινότητος Βικτωρία Πατρικιάδου, ἀνέλαβεν αὐτὴ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Παρθεναγωγείου μετὰ δύο ἐντοπίων βοηθῶν ἐπὶ πενταετίαν μέχρι τοῦ 1887, ὅτε καὶ ἀπεχώρησε, καθότι ἔληγον αἱ πρὸς τὴν κοινότητα ὑποχρεώσεις αὐτῆς διεδέχθη δὲ ταύτην ἡ κατὰ τὸ 1886 ἀποφοιτήσασα ἐκ τῆς Παλλάδος νηπιαγωγὸς Χαρίκλεια Α. Ἀγγελίδου, ὑπότροφος ἐπίσης τῆς κοινότητος, καὶ ταύτης ἀποχωρησάσης μετὰ ἓν ἔτος ἀνέλαβε καὶ πάλιν τὴν διεύθυνσιν ἡ Καλλιόπη Πασχάλου.

Βλέπουσα ὅμως ἡ δημογεροντία ὅτι τὸ Παρθεναγωγεῖον ἕνεκα τῶν συχνῶν τούτων μεταβολῶν καὶ ἀντικαταστάσεων δὲν ἐκπληροῖ τὸν σκοπὸν δι' ὃν συνέστη, τῇ ὑποδείξει τοῦ Ι. Σ. Ἀρχελάου ἔλαβε σύντονα μέτρα πρὸς βελτίωσιν τῆς τοιαύτης καταστάσεως καὶ πρὸς ριζικὴν μεταρρύθμισιν τῆς καθόλου πορείας καὶ τοῦ προγράμματος αὐτοῦ ἀναθέσασα τῷ 1890 καὶ εἴς τινας τῶν ἐν τῷ ἀρρεναγωγείῳ διδασκάλων τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθημάτων τῶν ἀνωτέρων τοῦ Παρθεναγωγείου τάξεων· μετὰ τρία δὲ ἔτη τῷ 1893 ἀνετέθη ὁλοτελῶς ἡ διεύθυνσις εἰς τὸν Ι. Σ. Ἀρχέλαον ἀπόφοιτον τοῦ διδασκαλείου Ἀθηνῶν καὶ τέως διευθυντὴν τῆς ἐν Καισαρείᾳ προτύπου δημοτικῆς σχολῆς, ὅστις διὰ συντόνου ἐργασίας κατώρθωσε νὰ προαγάγῃ τὸ ἐκπαιδευτήριον τοῦτο εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ θέσιν, ὥστε νὰ ἀνταποκριθῇ ταῖς προσδοκίαις καὶ δαπάναις τῆς κοινότητος. Ἐν διαστήματι τριῶν ἐτῶν προήχθη ἀπὸ τετραξίου δημοτικῆς σχολῆς εἰς ἑπτατάξιον πλήρη ἀστικὴν σχολὴν κατὰ τὸ πρόγραμμα τῶν καλῶς κατηρτισμένων

παρθεναγωγείων. Μετὰ τριετῆ δὲ διδασκαλίαν ἀφοῦ ἐτέθησαν πλέον βάσεις στερεαὶ παρῃτήθη ὁ Ι. Σ. Ἀρχέλαος ἵνα συνεχίσῃ τὰς σπουδάς του καὶ διεδέχθη τοῦτον ὁ ἐκ Σιλάτων Σάββας Βασιλειάδης ἀρχαῖος ἀπόφοιτος τῆς σχολῆς Σινασοῦ, καὶ τοῦτον μετὰ ἔτος ἡ ἐκ Σινασοῦ Ἐλισάβετ Δ. Τσακαλοπούλου ἀπόφοιτος τοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου Κων)πόλεως.

Διδάσκονται δὲ τὰ ἑξῆς μαθήματα·

Γλωσσικά. Ἡ νεωτέρα ἑλληνικὴ ἐντελῶς, ἐκ δὲ τῆς ἀρχαίας τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, καὶ τεμάχια δοκίμων ἀττικῶν συγγραφέων.

Θρησκευτικά. Ἱερὰ Ἱστορία,ἱερὰ Κατήχησις, ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία καὶ σύντομος λειτουργική.

Οἰκιακὴ οἰκονομία. Γεωγραφία. Πατριδογραφία.

Ἱστορικά. Ἀρχαία ἑλληνικὴ ἱστορία καὶ τὰ κυριώτερα συμβάντα τῆς παγκοσμίου ἱστορίας.

Φυσιογνωσία. Στοιχεῖα φυσικῆς, φυσικῆς ἱστορίας, χημείας καὶ κοσμογραφίας ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον.

Μαθηματικά. Πρακτικὴ ἀριθμητικὴ καὶ στοιχειώδης πρακτικὴ γεωμετρία.

Τεχνικά. Κοπτική, ῥαπτική, πλεκτική, ποικιλτική, ἰχνογραφία, καλλιγραφία καὶ ᾠδική.

Διδάσκοντες ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ.

Διευθύντρια. Ἐλισάβετ Δ. Τσακαλοπούλου ἀπόφοιτος τοῦ Ζαππείου, διδάσκουσα ἀπὸ ἔτους. Σάββας Βασιλείου τελειόφοιτος τῆς σχολῆς Σινασοῦ διδάσκων ἀπὸ τοῦ 1896. Ρεββέκα Βασιλείου τελειόφοιτος τοῦ Παρθεναγωγείου Σινασοῦ διδάσκουσα ἀπὸ ἑπταετίας. Ἑλένη Λαζάρου τελειόφοιτος τοῦ Παρθεναγωγείου διδάσκουσα ἀπὸ τριετίας. Εἷς δὲ τῶν διδασκάλων τοῦ ἀρρεναγωγείου διδάσκει τὰ μαθηματικὰ καὶ ἑλληνικὰ τῆς ἀνωτέρας τάξεως.

Ἡ ἄμεσος ἐποπτεία τῶν σχολῶν ἀνατίθεται ὑπὸ τῆς Δημογεροντίας, ὡς εἴπομεν, εἰς πενταμελῆ ἢ ἑξαμελῆ ἐφορείαν μετ' ἐνδιαφέροντος παρακολουθοῦσαν τὴν τῶν σχολῶν πορείαν καὶ φροντίζουσαν περὶ τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν ἐνδεχομένων μεταρρυθμίσεων αὐτῶν.

Ξενών.

Ἡ Σινασὸς ἐστερεῖτο μεγάλου ξενῶνος μέχρι τοῦ 1868, διότι πρὸ τούτου τοῦ χρόνου μικρὰ ὅλως καὶ περιωρισμένη ἦν ἡ ἐν αὐτῇ ἐμπορικὴ κίνησις, διὰ δὲ τοὺς ἀπόρους ξένους ὑπῆρχε τὸ μετόχιον τοῦ ἁγίου Νικολάου καὶ διὰ τοὺς χάριν περιηγήσεως ἐρχομένους αἱ φιλόξενοι οἰκίαι τῶν κατοίκων, ὡς καὶ σήμερον, ἦσαν ἀνοικταὶ διὰ πάντα ἐπίσημον ξένον καὶ ἀνεπλήρουν τὴν σπουδαίαν ταύτην ἔλλειψιν. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἐν αὐτῇ ἐμπορικὴ κίνησις ὁσημέραι ηὔξανεν, οἱ δὲ χάριν ἐμπορίου ἐρχόμενοι ξένοι διενυκτέρευον ἐν τῷ ὑπαίθρῳ, ὁ ἐπὶ πρακτικῷ πνεύματι καὶ φιλοπατρίᾳ ἀείποτε διακριθεὶς ἀοίδιμος Χρῆστος Λουκᾶ Φεγγαρίνας ἀνήγειρεν ἰδίᾳ δαπάνῃ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς κωμοπόλεως παρὰ τὴν ἀγορὰν τῷ 1869 περικαλλῆ ξενῶνα, ὃν διέθεσεν ὑπὲρ τοῦ ταμείου τῶν πτωχῶν, ἐπὶ τούτῳ δὲ ἡ πατρίς του ἀνήγειρεν αὐτῷ στήλην πρὸς ἀΐδιον μνήμην ἐφ' ἧς ἐπέγραψεν·

Ἰδού, ὦ ξένε, ξενοδοχεῖον, εἴσελθε χαίρων
καὶ ἀναπαύσου εἰς τὸ χωρίον,
καὶ ἐνθυμήσου νὰ μακαρίσῃς
τὸν ἀνεγείραντα νὰ ἐξυμνήσῃς,
Χρῆστον Λουκίδην τὸν Φεγγαρίνα
καύχημ' ἀφέντα εἰς τὴν πατρίδα·
Ἡ δὲ πατρίς του εὐγνωμονοῦσα
τὴν πλάκα ταύτην τῷ ἀνεγείρει ἀνθοφοροῦσα.
Τοὺς δ' ἐπὶ τούτῳ ἐπιστατοῦντας,
Θεέ, φυλάττ' εὐδαιμονοῦντας. (1869 κατὰ Ὀκτώβριον).

Ἀναγνωστήριον ἢ καφφεῖον.

Ἓν τῶν λαμπροτέρων καὶ ὠφελιμωτέρων δημοσίων κτιρίων εἶνε τὸ παρὰ τὴν πλατεῖαν τῆς ἀγορᾶς κατὰ τῷ 1890 ἀνεγερθὲν προσοδοφόρον ὑπὲρ τῶν σχολῶν οἰκοδόμημα δαπάνῃ τῶν κατοίκων, ὅπερ κάτωθι μὲν ἔχει 7 καταστήματα, ἐπὶ τούτων δὲ διάφορα δωμάτια καὶ μέγα καφφεῖον ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον ηὐτρεπισμένον καὶ χρησιμεῦον ὡς ἐντευκτήριον τῶν κατοίκων ἅμα καὶ ὡς

ἀναγνωστήριον ἐν ᾧ ὑπάρχουσιν ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες πρὸς ἀνάγνωσιν, εὐχῆς ἔργον δὲ θὰ ἦτο ἐὰν μέρος τῶν προσόδων καφφείου διετίθετο πρὸς ἀγορὰν καὶ περιοδικῶν ἵνα ἐκπληροῖ κάλλιον τὸν φιλεκπαιδευτικὸν αὐτοῦ σκοπόν. Ἀποφέρει δὲ εἰσόδημα τὸ ὅλον κτίριον 45 λίρας ὀθωμανικάς.

Λουτρῶν.

Ἐπίσης ἡ κοινότης μέχρι τοῦ 1893 ἐστερεῖτο καὶ κοινοῦ λουτρῶνος, οὗ ἡ ἔλλειψις ἦν λίαν ἐπαισθητὴ καὶ δι' ἠθικοὺς καὶ δι' ὑγιεινοὺς λόγους, διότι οἱ μὲν κατέφευγον εἰς ἰδιωτικοὺς οἰκιακοὺς λουτρῶνας, οἱ δὲ εἰς τοὺς τῶν πλησίον πόλεων, οἵτινες δὲν διακρίνονται ἐπὶ καθαριότητι καὶ ὡς ἐκ τούτου πολλάκις καθίστανται ἑστία μιάσματος, τὸ δὲ μεταξὺ Σινασοῦ καὶ τῶν πλησίον πόλεων διάστημα διανυόμενον μετὰ θερμὸν λουτρὸν καὶ δὴ ἐν χειμῶνι ἐπέφερε πλεῖστα ὅσα θύματα πλευρίτιδος, βρογχίτιδος καὶ χρονίας ὀφθαλμίας. Εὐτυχῶς ὅμως τῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ δαπάνῃ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἀνεπληρώθη καὶ ἡ σπουδαία αὕτη ἔλλειψις διὰ τῆς ἀνεγέρσεως περικαλλοῦς λουτρῶνος εἰς τὴν συνοικίαν Γαβρᾶ, ὅστις ἐπέχει τόπον καὶ ὑδροθεραπευτηρίου, εἰς ὃ δύναταί τις νὰ εὕρῃ ψυχρὰ (διὰ καταιωνητῆρος) ἢ θερμὰ καὶ μεταλλικὰ τεχνητὰ λουτρὰ διὰ διαφόρους ἀσθενείας. Τὸ εἰσόδημα τοῦ λουτρῶνος προώρισται μετὰ τὴν ἐξόφλησιν τοῦ μικροῦ χρέους αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτηρίων. Ἐδαπανήθησαν δὲ περίπου 800 λίραι ὀθωμ. διὰ τὴν ἀνέγερσιν.

Γέφυραι.

Μεταξὺ τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου λόφου κεῖται ἡ φάραγξ Δέργου πλάτους 50 μετρ. ὕψους 15 μετρ. (δι' ἧς διέρχεται ὁ ῥύαξ ἢ χείμαρρος τῆς κωμοπόλεως), ἥτις χωρίζει χασματωδῶς τὴν συνοικίαν Γαβρᾶ ἀπὸ τῆς νέας συνοικίας καὶ ἦτο ἄλλοτε μέγα κώλυμα εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῶν ἀνατολικῶν συνοικιῶν ἀπὸ τῶν δυτικῶν καὶ πάντοτε μὲν πρὸ πάντων ὅμως ἐν καιρῷ βροχῆς καὶ ἐν χειμῶνι ὅτε πᾶσα συγκοινωνία ὁλοτελῶς διεκόπτετο, ἀλλ' ὁ ἀείμνηστος Β. Μαράσογλους ἀρχηγὸς μιᾶς τῶν ἐπισημοτάτων τῆς κοινό-

τητος οἰκογενειῶν, ἰδίᾳ δαπάνῃ συνέδεσε τὰς ὑπὸ τῆς φύσεως χωρισθείσας μερίδας τῆς κωμοπόλεως διὰ μεγαλοπρεποῦς γεφύρας ἐκ μέλανος λίθου παρασχὼν οὕτω τῇ πατρίδι αὐτοῦ ἓν τῶν λαμπροτέρων δημοσίων κτιρίων,ὅπερ πρὸς τῇ καλλιτεχνίᾳ τοῦ ἔργου διευκολύνει τὰ μέγιστα καὶ τὴν συγκοινωνίαν τῆς κωμοπόλεως· ὅθεν ἡ πατρὶς αὐτοῦ ἐπὶ ὡραίας μαρμαρίνης στήλης κατὰ τὴν ἀνατολικὴν εἴσοδον τῆς γεφύρας ἐπέγραψε χρυσοῖς γράμμασι τουρκιστὶ καὶ ἑλληνιστί

«Ὡς σύνδεσμος ἑνώσεως ἀντικειμένων δύο
μερίδας κωμοπόλεως μιᾶς ἐπιζευγνύω.
Ἀλλ' ἡ αὐτὴ καὶ ὡς ἀψὶς θριάμβου ἀριγνώτου
διαιωνίζω ἀρετὴν ἀρίστου πατριώτου.
Ὑμνείτω τὸν Βασίλειον Μαράσογλουν ἡ φήμη
καὶ εἴη ἄληστος αὐτοῦ καὶ εὐκλεὴς ἡ μνήμη.
Ἐν ἔτει Σωτηρίῳ 1865 Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ.

Εὐχῆς δὲ ἔργον θὰ ἦτο ἐὰν ἡ θεάρεστος αὕτη τοῦ ἀειμνήστου Β. Μαράσογλου πρᾶξις εὕρισκε μιμητάς, ὅπως καλυφθῶσι καὶ ἕτερα χαίνοντα χάσματα τῆς κωμοπόλεως, ὡς ἡ κοίτη τοῦ χειμάρρου ἡ κατὰ μῆκος τῆς φάραγγος Δέργου καὶ κήπου, ἥτις ἐν καιρῷ μὲν χειμῶνος καθίσταται ἐξ ἰλύος ἀδιάβατος, ἐν καιρῷ δὲ θέρους τὰ στάσιμα αὐτῆς ὕδατα μεταβάλλονται εἰς ἀνθυγιεινὰ μιάσματα κ.λ.

Σφαγεῖον.

Ἕτερον ὑγιεινὸν καὶ φιλάνθρωπον ἔργον τῆς κοινότητος εἶνε ἡ δαπάνῃ αὐτῆς ἀνέγερσις σφαγείου,εἰς ὃ σφάζοντες οἱ κρεωπῶλαι τὰ σφάγια μεταφέρουσι τὰ κρέατα εἰς τὰ ἐν τῇ ἀγορᾷ καταστήματα αὐτῶν. Ἐνοικιάζεται δὲ ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς κοινότητος· ὁ δὲ ἐνοικιαστὴς ὑποχρεοῦται νὰ ἐπιπάσῃ τὸν βόθρον εἰς ὃν ῥέουσιν αἱ ἀκαθαρσίαι διὰ χώματος καὶ ἀσβέστου, ἵνα προλαμβάνῃ πᾶσαν ἐξ αὐτοῦ προερχομένην κακοσμίαν, ὅπως μὴ παρενοχλῶνται αἱ πλησίον τοῦ σφαγείου συνοικίαι, χρησιμοποιῶνται δὲ αἱ ἀκαθαρσίαι ὡς λίπασμα τῶν ἀγρῶν καὶ ἀμπελώνων.

Φαρμακεῖον.

Ἡ Σινασὸς μέχρι τοῦ 1890 οὐ μόνον φαρμακείου ἀλλὰ καὶ ἰατροῦ ἐπιστήμονος ἐστερεῖτο, τὴν σπουδαίαν ταύτην ἔλλειψιν κατανοήσασα ἡ κοινότης, μετεπέμψατο διὰ γενναίας μισθοδοτήσεως ξένον ἰατρὸν πτυχιοῦχον τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου μετὰ τοῦτον δὲ καὶ δεύτερον ἐπίσης ξένον· οὗτοι δὲ ἔσχον συμπαθείας καὶ ἀντιπαθείας μεταξὺ τῶν κατοίκων καὶ τοῦτο ἐπέφερε μικρὰν τῶν πολιτῶν διάστασιν, οἵτινες κατανοήσαντες τὸ ἄτοπον καὶ συνεννοηθέντες μετεπέμψαντο καὶ τὸν συμπολίτην αὐτῶν ἰατρὸν κ. Ῥίζον Τσαντᾶν ἐν Ἀδάπαζαρ ἐξασκοῦντα τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα, ἡ παρουσία τοῦ ὁποίου συνετέλεσε νὰ ἀναχωρήσωσιν οἱ ξένοι ἰατροὶ καὶ νὰ ἐκλείψῃ πᾶσα διχογνωμία τῶν κατοίκων. Ἐπίσης ἡ κοινότης συνέστησε καὶ Φαρμακεῖον, οὗ τὰ κέρδη καρποῦται ἡ σχολή, μισθοδοτοῦσα ἐπὶ τοῦτο πτυχιοῦχον φαρμακοποιόν· καὶ οὕτω ἡ κοινότης ἀπηλλάγη τῶν συχνῶν ἀνεπανορθώτων ἀπωλειῶν, ἃς συνεπήγετο ἡ ἔλλειψις ἰατροῦ ἐπιστήμονος καὶ καλῶς κατηρτισμένου φαρμακείου.

Βρύσεις.

Κατὰ τὸ 1219 (ἔτος ἐγείρας) ἤτοι τῷ 1800, διῆλθε διὰ Σινασοῦ εἷς τῶν τότε φιλανθρώπων ὑπουργῶν τοῦ κράτους, ὁ Σαῒτ Μουσταφᾶ πασᾶς καὶ διέμεινεν ἡμέρας τινὰς ἐν αὐτῇ, πληροφορηθεὶς δὲ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ὅτι οἱ κάτοικοι πάσχουσιν ἐκ λειψυδρίας, μὴ ἐπαρκουσῶν τῶν τριῶν καθ' ἅπασαν τὴν κωμόπολιν βρύσεων, καὶ ὅτι τούτων τὸ ὕδωρ ἦν ἁλατοῦχον, ἀνέλαβεν ἰδίᾳ δαπάνῃ νὰ μεταφέρῃ ἐξ ὡριαίας ἀποστάσεως, ἤτοι ἐκ τῆς Γοργολῆς, ὕδωρ γλυκὺ καὶ ἄφθονον διασχίσας λόφους καὶ γεφυρώσας φάραγγας καὶ κοιλάδας καὶ διὰ πηλίνων σωλήνων διοχετεύσας διένειμεν αὐτὸ καθ' ἅπασαν τὴν κωμόπολιν εἰς δέκα περίπου βρύσεις ἀενάως ῥεούσας· δικαίως δὲ τὸ ὄνομα τοῦ φιλανθρώπου τούτου ὑπουργοῦ εὐλογεῖται ἔκτοτε ὑπὸ τῶν κατοίκων, θεωρούντων αὐτὸν ἕνα τῶν μεγάλων τῆς κοινότητος εὐεργετῶν, δι' ὃ καὶ ἐφ' ἑκάστης κρήνης ἐτέθη μαρμαρίνη πλὰξ δεικνύουσα τοῖς διαβάταις τὸ

όνομα τοῦ ἱδρυτοῦ Σαΐτ Μουσταφᾶ πασᾶ καὶ τὸ ἔτος τῆς ἱδρύσεως 1219. Ἐπιστάτης δὲ μισθοδοτούμενος ἀντὶ 40 λιρ. ὀθωμ. κατ' ἔτος φροντίζει περὶ τῆς διανομῆς τοῦ ὕδατος καὶ τῆς ἐπιδιορθώσεως τῶν ὀχετῶν καὶ γεφυρῶν ἐν ᾗ περιπτώσει ἤθελον βλαβῇ.

Θέατρον.

Ἐξ ὅλων τῶν μεσογείων ἐπαρχιῶν τῆς Ἀσίας θέατρον ὁπωσοῦν καλῶς κατηρτισμένον μετὰ εὐπροσώπων σκηνῶν, θεατρικῶν στολῶν καὶ μουσικῆς ὑποφερτῆς μόνον ἐν Σινασῷ δύναταί τις νὰ εὕρῃ καὶ νὰ παραστῇ εἰς θεατρικὰς παραστάσεις καὶ δημόσια θεάματα. Καὶ πρὸς τοῦτο εἶνε διεσκευασμένη καταλλήλως ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ Ἀρρεναγωγείου ὥστε νὰ μεταβάλληται εἰς Θέατρον, κυβερνητικῇ δὲ ἀδείᾳ ἡ φιλότιμος νεολαία ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς καταρτίζει θίασον καὶ δίδει κατ' ἔτος πρὸς ὄφελος τῶν πτωχῶν ἢ τῶν ἐκπαιδευτηρίων, 2 ἢ 3 παραστάσεις, ἐν γλώσσῃ ἑλληνικῇ, ἥτις καὶ μόνη εἶνε καταληπτὴ τοῖς πᾶσι.

Ταχυδρομεῖον.

Ἡ Σινασὸς στερεῖται τηλεγραφικοῦ καὶ ταχυδρομικοῦ γραφείου τὸ μὲν διότι ἡ πόλις Οὐρκιοὺπ ἐν ᾗ ὑπάρχουσι τὰ εἰρημένα γραφεῖα, μόλις ἀπέχει ³/₄ τῆς ὥρας, τὸ δὲ διότι εἷς τῶν κατοίκων πληρώνων 20 λίρας εἰς τὴν σχολὴν ἀγοράζει τὸ δικαίωμα τοῦ *ἐντολοδόχου* τῆς κοινότητος, ἤτοι καθ' ἑκάστην οὗτος ἐπὶ μικρᾷ προμηθείᾳ ἀπέρχεται εἰς Οὐρκιοὺπ καὶ φροντίζει ἐκεῖθεν νὰ ἀποστέλλῃ διάφορα ἐμπορεύματα διὰ τὰ καταστήματα Σινασοῦ, ἢ ὀψώνια διὰ τὰς οἰκογενείας καὶ ἄλλας τοιαύτας παραγγελίας, ἐπ' ὀνόματι δὲ τοῦ ἐντολοδόχου τούτου ἔρχονται εἰς τὸ Οὐρκιοὺπ ὁ ταχυδρομικὸς τῆς Σινασοῦ σάκκος καὶ τὰ τηλεγραφήματα τῆς κοινότητος, ἅπερ παραλαμβάνων διανέμει εἰς οὓς ἀνήκουσιν, ἐπίσης παραλαμβάνων τὸν ἐκ Σινασοῦ ταχυδρομικὸν σάκκον παραδίδει τοῦτον εἰς τὸ ἐν Οὐρκιοὺπ ταχυδρομεῖον, καὶ οὕτω οὐ μόνον οὐδεμία βραδύτης ἐπέρχεται ἀλλὰ καὶ μεγίστη εὐκολία τοῖς κατοίκοις, εἰς τὰς μεταξὺ Οὐρκιοὺπ καὶ Σινασοῦ συναλλαγὰς αὐτῶν, ἀντὶ μικρᾶς προμηθείας, ἣν δίδουσι τῷ ἐντολοδόχῳ.

Πόροι καὶ δαπάναι.

Πρὸς συντήρησιν τῶν ναῶν, σχολῶν, μονῶν, βρύσεων καὶ τῶν τοιούτων δαπανῶνται κατ' ἔτος χίλιαι περίπου λίραι ὀθωμανικαὶ ἐξ ὧν αἱ 500 ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτηρίων. Φόρους δ' ἐτησίως πρὸς τὴν κυβέρνησιν πληρώνει ἡ κοινότης πλὴν τῆς δεκάτης 740 λίρας.

Αἱ ὑπὲρ τῆς κοινότητος καὶ τῶν ἐκπαιδευτηρίων αὐτῆς δαπάναι προέρχονται *ἐκ τακτικῶν* προσόδων, καὶ *ἐξ ἐκτάκτων* προσφορῶν καὶ εἰσπράξεων.

Τακτικαὶ πρόσοδοι εἶνε· τὸ *εἰσόδημα* τῶν *ἐν* Κων)πόλει καὶ Σινασῷ κτημάτων τῆς κοινότητος. *Ἡ ἐτησία τῶν* κατοίκων προσφορὰ διὰ τὰς βρύσεις, σχολεῖα καὶ λοιπὰς ἀνάγκας τῆς κοινότητος. Αἱ ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν, μονῶν, τῆς γεωργίας καὶ πανηγύρεων εἰσπράξεις.

Ἔκτακτοι δὲ πρόσοδοι εἶνε· τὰ *διατιθέμενα* ἐν ταῖς διαθήκαις ὑπὸ τῶν κατοίκων. Αἱ *ἔκτακτοι* προσφοραὶ διαφόρων φιλομούσων ἐντοπίων ἢ ξένων ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτηρίων. *Ἡ ἔκτακτος* συνδρομὴ τῶν πολιτῶν πρὸς κάλυψιν τοῦ τυχὸν ἐλλείμματος. Τὸ *ὑπὸ τῶν ἐμπόρων προσφερόμενον* ὑπὲρ τῶν σχολῶν Σινασοῦ 1% κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐμπορεύματός τινος ὑπὸ τῆς συντεχνίας τῶν χαυγιαράδων. *Τὸ ἐκ* τῆς πωλήσεως τῶν ἐργοχείρων τοῦ παρθεναγωγείου κέρδος. Τὸ προϊὸν τὸ προερχόμενον ἐκ τῆς διὰ κυβερνητικῆς ἀδείας ἐκδόσεως Λαχείου ἢ θεατρικῆς παραστάσεως ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Σινασῷ.

Διενεργοῦνται δὲ πᾶσαι αἱ εἰσπράξεις ἐν μὲν Κων)πόλει ὑπὸ τῆς αὐτόθι ἑδρευούσης καὶ ὑπὸ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως ἀνεγνωρισμένης Ἐφοροεπιτροπῆς τῶν ἐκπαιδευτηρίων ἐν συνεννοήσει καὶ μετὰ τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Δημογεροντίας. Ἐν δὲ Σινασῷ ἡ Δημογεροντία, τὰ μέλη τοῦ κεντρικοῦ ταμείου καὶ ἡ Ἐφορία φροντίζουσι περὶ τῆς γενικῆς διαχειρίσεως τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς κοινότητος. Δυστυχῶς ὅμως ἡ ἀπό τινων ἐτῶν παρατηρουμένη ἐμπορικὴ καχεξία ἡ καθ' ἅπασαν τὴν ὀθωμ. Αὐτοκρατορίαν καὶ τὸ δεινὸν τῶν περιστάσεων κακῶς ἐπέδρασαν ἐπὶ τῶν τῆς κοινότητος ταύ-

της πραγμάτων, καὶ ἀρκετὰ περιωρίσθησαν αἱ διὰ τὰ σχολεῖα δαπάναι, ἑπομένως καὶ ὁ μέγας ζῆλος τῶν κατοίκων ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτηρίων, ὑπὲρ ὧν τοσαύτας οἱ πατέρες αὐτῶν ὑπέστησαν θυσίας. Εὐχηθῶμεν δὲ ἵνα ἡ πρὸς τὰ σχολεῖα ἀδιαφορία αὕτη ᾖ προσωρινή.

Σύλλογοι.—Ἑταιρεῖαι.—Ἀδελφότητες.— Ἐπιτροπαί.

Αἱ ὑπέρογκοι δαπάναι αἵτινες ἀπῃτοῦντο πρὸς προαγωγὴν καὶ συντήρησιν τῶν ἐκπαιδευτηρίων καὶ πρὸς ἀποπεράτωσιν τοσούτων δημοσίων κτιρίων καὶ τῶν ἐν Κων)πόλει κτημάτων τῆς κοινότητος, ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐξευρεθῶσιν, ἂν μὴ ἐσχηματίζοντο διάφοροι ἀδελφότητες, σύλλογοι καὶ ἐπιτροπαί, αἱ μὲν φιλεκπαιδευτικόν, αἱ δὲ φιλανθρωπικὸν ἔχουσαι σκοπόν, ἐκ τούτων δὲ αἱ μὲν ἔπαυσαν ὑφιστάμεναι, ὡς ἐκπληρώσασαι τὸν σκοπόν, δι' ὃν συνεστάθησαν, αἱ δὲ διότι ἐλειτούργουν ἄνευ κανονικῆς κυβερνητικῆς ἀδείας ἦσαν δὲ

α') Ἡ ἀδελφότης τῆς σχολῆς, ἥτις συνέστη τῷ 1838 ἐν Κων)πόλει, ἵνα ἐξεύρῃ τὸ ἀναγκαιοῦν χρηματικὸν ποσὸν πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς σχολῆς τῶν ἀρρένων καὶ τοῦ παρὰ ταύτην *συστήματος* ἤτοι τοῦ κτιρίου εἰς ὃ εἰσὶν ἐγκατεστημέναι αἱ ἀρχαὶ τῆς κοινότητος, ἐκπληρώσασα δὲ τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς διελύθη τῷ 1860.

β') Ἡ ἀδελφότης τοῦ Παρθεναγωγείου, συστᾶσα, δι' ὃν καὶ ἡ προειρημένη σκοπὸν πρὸς ἀνοικοδόμησιν τοῦ κτιρίου τῆς ἐν λόγῳ σχολῆς τῷ 1872 ἐν Κων)πόλει, διελύθη μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν αὐτοῦ τῷ 1875.

γ') Ὁ φιλεκπαιδευτικὸς σύλλογος, συσταθεὶς ἐν Σινασῷ τῷ 1867 καὶ ἀνασυσταθεὶς ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος «Προόδου» τῷ 1875, ἧς ὁ σκοπὸς ἦτο ἵνα κατὰ τὰς Κυριακὰς ποιῆσηται διαλέξεις διαφόρων ἐπιστημονικῶν θεμάτων πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ λαοῦ, δὲν ἐλειτούργησε δυστυχῶς καὶ κατὰ τὰς δύο χρονικὰς περιόδους πέραν ἑνὸς ἔτους, καίτοι ἀρκετὰ ἐδαπανήθησαν πρὸς καλλωπισμὸν

ἰδίας αἰθούσης καὶ βιβλιοθήκης, διότι τὸ μὲν οἱ ἀκροαταὶ ἤθελον τὴν ὀλιγοχρόνιον ἐν Σινασῷ διαμονήν των νὰ χρησιμοποιήσωσι πρὸς ἄνεσιν καὶ διασκέδασιν μετὰ πολυχρονίους ἐν τῇ ξενιτείᾳ κόπους καὶ μόχθους, τὸ δὲ καὶ οἱ ἁρμόδιοι νὰ διδάξωσι ἐξαντλοῦντες ἅπαξ τὸ ἑαυτῶν θέμα δὲν εἶχον τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον νὰ προπαρασκευασθῶσι, διὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς λόγον. Σκέψις ὅμως γίνεται ἵνα ἀνασυσταθῇ ὑπὸ ὅρους τοιούτους, ὥστε πᾶσα ὑπεκφυγὴ ἀγορητῶν καὶ ἀκροατῶν τοῦ λοιποῦ νὰ ᾖ ἀδύνατος, ὅπερ ἐγκαρδίως εὐχόμεθα ἀποβλέποντες εἰς τὴν μεγάλην πρακτικὴν ὠφέλειαν, πρὸ πάντων δι' ἐκείνους τῶν νέων, οἵτινες ἕνεκα τῆς ἐν Κων)πόλει περιωρισμένης αὐτῶν ἐργασίας πολὺ ὑπολείπονται ἄλλων, μορφουμένων καὶ ἀναπτυσσομένων κοινωνικῶς, ἕνεκα τῶν κοινωνικῶν καὶ ἐμπορικῶν σχέσεων αὐτῶν καὶ τῆς εὐρείας μαθήσεως καὶ τῆς ἔτι εὐρυτέρας ἐμπορικῆς ἐργασίας. Διὰ τοὺς πρώτους εὐτύχημα θὰ ἦτο ἐὰν ἀφιέρουν μέρος τοῦ ἐν Σινασῷ πρὸς ἄνεσιν χρόνου των, μόνον μίαν ἢ δύο ὥρας κατὰ τὰς Κυριακὰς πρὸς ἀπόκτησιν γνώσεων πρακτικῶν καὶ χρησίμων εἰς τὸν κοινωνικὸν αὐτῶν βίον.

δ') Ἡ ἀδελφότης «Ι. Πρόδρομος» φιλεκπαιδευτικὸν ἔχουσα σκοπὸν καὶ συσταθεῖσα τῷ 1870 ἐν Κων)πόλει, προὐτίθετο τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς θηλείας νεότητος δι' ὃ ἐξεπαίδευσε δαπανήσασα περὶ τὰς 500 λίρας διδασκάλισσαν ἐν τῇ Παλλάδι, καὶ διετήρησεν ἄρρενα ὑπότροφον ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ γένους σχολῇ, ἐπὶ πολλὰ δὲ ἔτη ἐχορήγει εἰκοσάλιρον συνδρομὴν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις, διελύθη τῷ 1892, διότι ἐλειτούργει ἄνευ κανονικῆς κυβερνητικῆς ἀδείας.

ε') Ἡ φιλεκπαιδευτικὴ ἀδελφότης «Πρόοδος» εἶχε ἕδραν τὴν Κων)πολιν. Ἐξεπαίδευσε νηπιαγωγὸν ἐν τῇ Παλλάδι, μαῖαν καὶ φαρμακοποιὸν ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ ἰατρικῇ σχολῇ, ἐμισθοδότει ἐπὶ τετραετίαν μαῖαν πτυχιοῦχον ἐν Σινασῷ, διετήρει δύο υποτρόφους ἐν τῇ ἑλληνικῇ σχολῇ Σινασοῦ, παρεῖχε βιβλία καὶ ἄλλα ἀναγκαῖα πολλοῖς ἀπόροις μαθηταῖς τῆς σχολῆς καὶ τέλος ἐχορήγει ἐτησίως εἴκοσιν ὀθωμ. λίρας κατὰ τὰ δύο τελευταῖα αὐτῆς ἔτη εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια Σινασοῦ, συνεστάθη τῷ 1878 καὶ διελύθη τῷ 1892 διότι ἐλειτούργει ἄνευ κανονικῆς ἀδείας. Τὸ ἀπο-

θεματικὸν αὐτῆς κεφάλαιον μετὰ τὴν διάλυσιν συγκείμενον ἐκ 300 λιρῶν ἐχρησίμευσε πρὸς οἰκοδομὴν ἐν Οὐν-καπὰν Κων)πόλεως προσοδοφόρου κτήματος ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτηρίων Σινασοῦ εἰς ὃ ἐδαπανήθησαν 500 σχεδὸν λίραι.

ϛ') Ἡ φιλεκπαιδευτικὴ ἅμα καὶ φιλανθρωπικὴ ἀδελφότης «Ἔλεος», ἕδρα Κων)πολις.

Ἔργα. Εὐθὺς ὡς θὰ συνεπλήρου ἀποθεματικὸν κεφαλαῖον 400 λιρῶν προὐτίθετο νὰ ὑποβοηθήσῃ ἀπόρους νέους παρέχουσα αὐτοῖς κεφάλαια πρὸς ἐργασίαν, θὰ ἵδρυε ὑφαντουργεῖον καὶ ταπητουργεῖον ἐν Σινασῷ πρὸς παροχὴν ἐργασίας ταῖς ἀπόροις γυναιξὶ καὶ θὰ συνίστα ὀργανοθήκην διὰ τὰ ἐκπαιδευτήρια Σινασοῦ, συσταθεῖσα τῷ 1886 διελύθη δυστυχῶς τῷ 1892, διότι ἐλειτούργει ἄνευ κανονικῆς ἀδείας, τὸ δὲ ἀποθεματικὸν αὐτῆς κεφάλαιον συγκείμενον ἐξ 150 ὀθ. λιρῶν κατετέθη πρὸς ἀνοικοδόμησιν λουτρῶνος, χρησιμεῦσαν ὡς βάσις τῆς περατωθείσης οἰκοδομῆς.

ζ') Ἡ ἀγαθοεργὸς ἀδελφότης τῶν ἁγίων Πάντων, ἕδρα Σινασός. Ὑπεβοήθει ἀπόρους πολίτας καὶ ἅπαντας τοὺς ἀπόρους μαθητὰς καὶ μαθητρίας παρέχουσα αὐτοῖς τὰ βιβλία καὶ λοιπὰ ὄργανα καὶ χρειώδη τῆς γραφῆς· συσταθεῖσα τῷ 1870 ἔσχε τὴν αὐτὴν τύχην τῶν προηγουμένων ἀδελφοτήτων, τὸ δὲ μικρὸν αὐτῆς ἀποθεματικὸν κεφάλαιον ἐχρησιμοποιήθη πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ λουτρῶνος.

η') Τὸ ταμεῖον τῶν πτωχῶν· ἤτοι ταμεῖον φιλανθρωπικὸν ἔχον προσόδους ἐκ δίσκου ἐπ' ἐκκλησίας κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ ἐκ διαθηκῶν, καὶ ἐκ δύο προσοδοφόρων ἐν Σινασῷ κτημάτων, ἑνὸς ἀρτοποιείου, καὶ τοῦ μεγάλου Ξενῶνος (ἰδὲ δημ. κτίρια). Σκοπὸς τοῦ ταμείου τούτου εἶνε ἡ ὑλικὴ ὑποστήριξις καὶ περίθαλψις τῶν ἀπόρων τῆς Σινασοῦ καὶ ἡ παροχὴ αὐτοῖς μικρᾶς βοηθείας κατὰ τὰς ἐπισήμους δεσποτικὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῆς Ἀναστάσεως.

θ') Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ ἁγίου Νικολάου συνεστάθη τῷ 1877 καὶ διὰ τακτικῶν ἐτησίων συνδρομῶν συντηρεῖ τὴν Μονὴν τοῦ ἁγίου Νικολάου καὶ τὸν Ξενῶνα τῆς μονῆς διὰ τοὺς ἀπόρους ξένους, περιποιουμένη καὶ τὰ κτήματα αὐτῆς, ἐὰν δὲ κατορθώσῃ νὰ σχηματίσῃ μικρόν τι ἀποθεματικὸν κεφάλαιον τοῦτο θὰ χρησιμοποιηθῇ πρὸς φιλανθρωπικόν τινα σκοπὸν διὰ τῆς ἱδρύσεως ὑφαντουργείου ἢ ἄλλου τινὸς παρομοίου ἔργου πρὸς παροχὴν ἐργασίας ταῖς ἀπόροις γυναιξί.

ι') Ἀνώνυμος μετοχικὴ τραπεζιτικὴ ἑταιρεία, συσταθεῖσα πρὸ 25ετίας ἐν Σινασῷ διὰ κεφαλαίου, 1,500 λιρῶν, προὐτίθετο νὰ δανείζῃ ἐπὶ νομίμῳ τόκῳ τοῖς κατοίκοις χρήματα, ὅπως ἀπαλλάξῃ τούτους ἀπὸ τῶν τοκογλύφων τῆς πόλεως Οὐρκιούπ, παρ' ὧν τὰ πάνδεινα ὑφίσταντο, ἀλλ' ἡ κακὴ διαχείρησις ταχέως ἐπέφερε τὴν διάλυσιν τῆς ἑταιρείας, ἥτις καλῶς διευθυνομένη πολλὰ τὰ καλὰ θὰ προσεπορίζετο τῇ κοινότητι καὶ τοῖς πτωχοῖς αὐτῆς, τὸ δὲ πλεόνασμα θὰ ἐχρησιμοποιεῖτο πρὸς ἀγορὰν προσοδοφόρων κτημάτων χάριν τῶν ἐκπαιδευτηρίων. Ἡ ἀνασύστασις αὐτῆς ἐπὶ ὑγιεστέρων βάσεων ἔσται μεγάλη εὐεργεσία τῇ κοινότητι.

Ε'

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Βίος. — Ἤθη. — Ἔθιμα. — Πανυγήρεις. — Δεισιδαιμονίαι. — Χοροί.

Βίος καὶ δίαιτα. Ἡ κοινότης Σινασοῦ εὑρίσκεται ἀκριβῶς ἐν τῇ μεταβατικῇ ἐκείνῃ τῶν κοινωνιῶν καταστάσει καθ' ἣν καταργουμένων ἢ τροποποιουμένων πολλῶν ἀρχαίων ἠθῶν καὶ ἐθίμων παρεισάγονται νέα τοιαῦτα συνῳδὰ ταῖς ἀπαιτήσεσι τοῦ παρόντος χρόνου· ὅθεν βλέπει τις ἀσυμβίβαστον σχεδὸν διαφορὰν ἠθῶν, ἐθίμων, διαίτης, ἐνδυμασίας καὶ τρόπων· ἐπειδὴ διὰ τῆς συντηρητικῆς τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῆς κεντρόφυγος, οὕτως εἰπεῖν τῶν νεωτέρων ψυχολογικῆς διαθέσεως, ἡ ἐκ μιᾶς καταστάσεως εἰς ἄλλην μετάβασις γίνεται οὐχὶ ἀποτόμως, ἀλλὰ φυσικῶς σχεδὸν καὶ ἀνεπαισθήτως, συγκρίνοντες δὲ τὴν νῦν κατάστασιν πρὸς τὴν

πρό τινων ἐτῶν, εὑρίσκομεν ὅτι ἐπετεύχθη ἀπίστευτος μεταβολή, ἥτις βεβαίως ἔσται πολλῷ μείζων ἐν τῷ μέλλοντι, ὅτε θέλει ὑποβοηθήσει καὶ ἡ ἄμεσος συγκοινωνία μετὰ τῶν τοῦ πολιτισμοῦ κέντρων.

Ὁ τὴν Καππαδοκίαν 1891 περιηγηθείς, γράφων ὑπὸ τὰ στοιχεῖα Β. Α. Μ. πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ Παρνασσοῦ περὶ Σινασοῦ ἔλεγεν : « Ἡ Σινασός, ὡς εἴπομεν εἶνε ἑλληνόφω- » νος κωμόπολις οὐ μόνον δὲ οἱ ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες » κάλλιστα τὴν καθαρεύουσαν ἐννοοῦσι καὶ φθέγγονται, τὸ δὲ » πλέον ἐκ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ λεγομένου πολιτισμοῦ τὰ πρέποντα » αὐταῖς κόσμια ἔθιμα προσῳκειώθησαν. Ἐπαινοῦμεν αὐτῶν τὴν » ἀρίστην συμπεριφοράν, τὴν ἁπλότητα ἐν ταῖς ἀναστροφαῖς, ἐν » αἷς καὶ παρακάθηνται καὶ συμπαραστατοῦσι τοῖς ἀνδράσιν αὐτῶν, » ὡς ἀληθεῖς σύζυγοι οὐχὶ ὑπόζυγοι· δὸς δὲ λέγειν καὶ ἐν ταῖς » ἐνδυμασίαις, ἡ Δημογεροντία ἀπὸ ἐτῶν διέταξε νὰ καταργηθῇ ὁ » ἀμφιεσμὸς τῶν ἀναξυρίδων καὶ νὰ ἀνανεωθῇ τὸ ἐν Κων)πόλει » ἰσχῦον τῆς ἐνδυμασίας σύστημα. Οἱ χοροὶ διατηροῦνται οἱ ἀρ- » χαῖοι, ὁ κύκλιος, ἀλλ' οὐχ ἧττον καὶ οἱ εὐρωπαικοὶ εἰσήχθησαν » διὰ τῶν ἀνδρῶν οἵτινες, ὡς εἴπομεν, χάριν ἐμπορίας ξενιτευόμε- » νοι ἐν Κων)πόλει καὶ ἀλλαχοῦ, ἐπανερχόμενοι οἴκοι εἰσάγουσι » πᾶν ὅτι κρίνουσι καλὸν καὶ ἁρμόζον τοῖς ἑαυτῶν ἤθεσιν ἐκ τῶν » ξένων ἠθῶν καὶ ἐθίμων. Ἡ χρηστότης τῶν ἠθῶν ἐπικρατεῖ ἐν » ὅλῃ αὐτῆς τῇ αὐστηρότητι. Οἱ ἄνδρες ὁδηγοῦσι τὰς συζύγους αὐ- » τῶν εἰς τὰς συναναστροφάς, εἰς τὰ θέατρα (ἠθικώτατα ἄλλως τε » ταῦτα), εἰς τὰς ἐξοχικὰς συναθροίσεις καὶ τὰ γεύματα· ἐν γένει » ὁ ἀνὴρ δὲν ἐννοεῖ αὐτὸς μετέχων εὐχαριστήσεώς τινος, ν' ἀπο- » στερήσῃ ταύτης τὴν σύζυγον αὐτοῦ, ἣν ἔχει σύντροφον ἐν χα- » ραῖς καὶ ἐν λύπαις· τοιαῦτα βλέποντες ηὐλογήσαμεν ἐκ καρ- » δίας καὶ νοερῶς τὸν ἱερὸν τοῦτον σύνδεσμον τῆς κοινότητος. Ἐν » γένει οἱ Σινασεῖς εἶνε φιλόμουσοι καὶ φιλόκαλοι· ἡ διασκευὴ καὶ » αὐτὴ ἡ ἐπιπλοσκευὴ τῶν οἰκιῶν αὐτῶν τοῦτο μαρτυροῦσι». Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τὸν Β. Α. Μ.

Μεθ' ὅλην δὲ τὴν ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον, οὕτως εἰπεῖν διαρ-

ρύθμισιν τῆς οἰκίας καὶ διαίτης, ὁ ἐν Σινασῷ βίος εἶνε μᾶλλον ἀγροτικός, διότι αἱ ἀνάγκαι τῆς οἰκίας εἶνε τοσοῦτον ἀλληλένδετοι μετὰ τῶν ἀγρῶν, τοῦ σταύλου καὶ τοῦ ἰδιορρύθμου κλιβάνου, τοῦ οἰκονομικωτάτου τούτου μαγειρείου, ὥστε πᾶσα ἀλλαγὴ καθίσταται ἀσύμφορος ἂν μὴ ἀδύνατος. Καίτοι δὲ ὁ ἐξοχικὸς καὶ ἀγροτικὸς βίος σμικρὰν καὶ ταύτην ταῖς ἀπόροις μόνον οἰκογενείαις παρέχει ὠφέλειαν, διότι τὰ τῶν ἀγρῶν προϊόντα, τοῖς μὴ δι' ἰδίας καλλιεργίας ποριζομένοις ταῦτα, στοιχίζουσι τοῖς ἰδιοκτήταις περισσότερον ἢ ἐὰν παρ' ἄλλων διὰ χρημάτων προμηθευθῶσιν αὐτά· ἐν τούτοις ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἐξασκήσεως καὶ διασκεδάσεως, τῆς διατηρήσεως τῆς ὑγείας, καὶ τοῦ καθαροῦ ἀέρος διὰ γυναῖκας μάλιστα τοσαετῆ ὑφισταμένας τῶν προσφιλῶν αὐτῶν συγγενῶν καὶ συζύγων στέρησιν, εἶνε ἀληθῶς σωτήριον καὶ ὠφέλιμον, ὥστε *ὅ,τι ὁ χρόνος ἐδημιούργησε μετὰ τῆς φύσεως τοῦτο εἴτε λελογισμένως εἴτε λεληθότως ἐγένετο εἶνε ὀρθότατον*· εἴθε δὲ ἡ τοιαύτη εὐτυχὴς τοῦ βίου κατάστασις νὰ διαιωνισθῇ, ἵνα μὴ ἐκμηδενιζομένων τῶν ἐκ τοῦ ἀγροτικοῦ βίου ὠφελειῶν καὶ προσόδων διὰ τῆς ἐξευρέσεως ἑτέρων μέσων καὶ πόρων, (ὡς ἤρξαντο ἤδη, πολλαὶ ἄποροι ν' ἀποζῶσι διὰ τῆς ῥαπτικῆς καὶ τῶν ἐργοχείρων) σὺν τῷ κακῶς ἐννοουμένῳ πολιτισμῷ εἰσχωρήσωσι καὶ τὰ συμπαρομαρτοῦντα αὐτῷ κακὰ εἰς τὸν νῦν ἀφελῆ βίον.

Οἰκιακὴ παραγωγή. Οἵ τε εὔποροι δι' ἐργατῶν καὶ ὑπηρετῶν καὶ οἱ ἄποροι δι' ἰδίας ἐργασίας προμηθεύονται τὰ διὰ τὴν οἰκίαν τρόφιμα καὶ χρειώδη, ἤτοι ξυλείαν, σταφυλὰς καὶ ὀπώρας, συνήθως δὲ καὶ ὄσπρια, πλὴν τοῦ σίτου, τῶν λαχανικῶν, σικυῶν καὶ τῶν τοιούτων, διατηροῦντες ἅμα καὶ μικρὰν κτηνοτροφίαν χάριν τῶν κήπων καὶ ἀμπελώνων, διότι ταῦτα πάντα εἶνε ἀλληλένδετα διατηρούμενα τὰ μὲν διὰ τῶν δέ, τὸ λίπασμα τῶν ἀγρῶν ἐκ τῆς κτηνοτροφίας, ἡ τροφὴ τῶν ζῴων ἐκ τῶν ἀγρῶν, ἡ δὲ καύσιμος ὕλη τοῦ ῥηθέντος κλιβάνου ἐξ ἀμφοτέρων ἤτοι ἐκ τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν ζῴων.

Κλίβανος ὁ Περσικός. Ἐπιτοπίως καλεῖται τουντοὺρ παρά τισι δὲ Καππαδόκαις κουλβὰν ἤτοι κλίβανος. Τὴν χρῆσιν τῆς

οἰκονομικῆς ταύτης ἑστίας ἀπαιτεῖ αὐτὴ αὕτη ἡ φύσις τῆς χώρας, ἥτις στερεῖται δασῶν καὶ ἐπαρκοῦς ξυλείας, διότι ἡ Καππαδοκία καὶ κατὰ Στράβωνα καὶ Ἡρόδοτον «*φύσει ἄξυλος*» εἶνε δὲ οὗτος σωλὴν ἐξ ἀργίλλου ὕψους ἑνὸς μέτρου καὶ διαμέτρου ἄνω μὲν ἑνὸς σχεδὸν πήχεως, κάτω δὲ ὀλίγον πλατύτερος ὅστις τοποθετεῖται ἐντὸς τῆς γῆς ἢ ἐν τῇ ἑστίᾳ καὶ ἰσοπεδοῦται τὸ στόμιον αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἐδάφους τοῦ μαγειρείου ἢ τῆς ἑστίας, πέριξ δὲ τοῦ σωλῆνος τίθενται χάλικες ἢ ἅλας, οἵτινες πυρούμενοι ἅπαξ διατηροῦσι τὴν θερμότητα, ἐκ τοῦ κάτω δὲ μέρους ὁ σωλὴν συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος δι' ὀπῆς λεγόμενον *σουντοῦνι*, δι' ἧς ὁ κλίβανος ἀπορροφᾷ τὸ ἀναγκαῖον διὰ τὴν καῦσιν ὀξυγόνον, ἀνάπτουσι δὲ τὸν κλίβανον ἀφοῦ *κεφαλώσωσι* τοῦτον ἤτοι θέσωσι περὶ τὸ σουντούνιον γωνιωδῶς δύο ἢ τρία ξύλα πάχους βραχίονος, καί τινα καμπρά (1), ἢ καὶ μόνον τὰ δεύτερα, ὡς καί τινα φρύγανα καὶ οὕτω θέτουσι τὸ πῦρ, ὅπερ ὑποθάλπουσι ῥίπτοντες ἐκ διαλειμμάτων ἄχυρα ἢ ἀπομεινάρια τῆς τροφῆς τῶν ζώων (καψίματα), ἐφ' ὅσον διαρκεῖ τὸ πῦρ ἢ ἐφ' ὅσον ἔχουσιν ἀνάγκην αὐτοῦ, καὶ αὕτη εἶνε ἡ μόνη ξυλεία, ἣν ἀπαιτεῖ, ἕνεκα δὲ τοῦ ἰσχυροῦ ῥεύματος τοῦ ἀέρος, ὅπερ σχηματίζεται κάτωθεν ὁ κλίβανος ἐξάγει δυνατὴν φλόγα ἄνευ καπνοῦ, ἣν χρησιμοποιοῦσι θέτοντες ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ κλιβάνου σταυροειδῆ ἐσχάραν (*χαρτζουκάτιον*), ἐφ' ἧς θέτουσι λέβητας ὕδατος πρὸς πλύσιν ἢ γάλακτος πρὸς τυροκομίαν, ἢ ψήνουσι τὰ φαγητὰ τῆς ἡμέρας, ἀφοῦ δὲ θερμανθῇ καλῶς ὁ κλίβανος παύουσι νὰ ῥίπτωσι καύσιμον ὕλην καὶ συναθροίζοντες τὴν σχηματισθεῖσαν ἀνθρακιὰν εἰς τὸ μέσον ψήνουσι τοὺς ἄρτους προσκολλῶντες τὴν ζύμην εἰς τὰς παρειὰς τοῦ κλιβάνου, ἢ θέτουσι περὶ τὴν ἀνθρακιὰν ἀγγεῖα (τζικιὰ) πήλινα πλήρη φαγητῶν πρὸς ἕψησιν, κλείοντες τὸ στόμιον τοῦ κλιβάνου διὰ λιθίνου δίσκου (πούμπου ἰδὲ λεξ.) καὶ τὸ ἐξωτερικὸν στόμιον τοῦ σουνδουνίου διὰ πώματος, (φράγματος) ἡ δὲ θερμότης αὐτοῦ καὶ ἡ ἀνθρακιὰ δια τηρεῖται ἐπὶ 24 καὶ πλέον ὥρας· εἶνε τρόπον τινὰ πρόχειρος ἑστία θερμότητος δυναμένη νὰ χρησιμοποιηθῇ κατὰ πᾶσαν ὥραν καὶ στιγ-

(1) Σκευασία ἀχύρων, κόνεως ἁπλῆς ἢ ἀνθράκων καὶ βοείου κόπρου.

μήν, ἐν καιρῷ δὲ χειμῶνος διὰ τὰς ἀπόρους οἰκογενείας ἐπέχει τόπον θερμάστρας.

Ἐνδυμασίαι. Αἱ ἐνδυμασίαι τῶν ἀνδρῶν ἄλλοτε ἦσαν τὰ *σαλβάρια*, αἱ δὲ τῶν γυναικῶν αἱ ἀναξυρίδες (ἀντεριά), ἤδη δὲ αἱ ἐνδυμασίαι αὗται ἀντικατεστάθησαν διὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν, πλὴν τῆς γυναικείας περὶ τὴν κεφαλὴν καλύπτρας μαγουλίκας, ὅπερ εἶνε λεπτὸν κάλυμμα (ποφτάριον) τετράγωνον καλύπτον τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς παρειάς· συνήθη δὲ κοσμήματα εἶνε τὰ χρυσᾶ φλωρία, ἅτινα φέρουσι περὶ τὸ στῆθος ἐν εἴδει περιδεραίου, τὰ ἐνώτια, τὰ ψέλια, καὶ αἱ ἀδαμάντιναι πόρπαι, αἵτινες ἐσχάτως εἰσήχθησαν.

Ἤθη καὶ ἔθιμα.

Πολλὰ τῶν ἀρχαίων ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ὅλως ἐξέλιπον, ἄλλα δὲ πάλιν μόλις διατηροῦνται. Τὰ ἔθιμα ταῦτα, ὡς καὶ τὰ τῆς λοιπῆς Καππαδοκίας καὶ αἱ παραδόσεις ἔχουσιν ἐν μέρει μεγίστην ὁμοιότητα πρὸς τὰς τῶν ἀρχαίων ἐξ ὧν ἔχουσι τὴν ἀρχήν των.

Οἰκογένεια. Οἱ οἰκογενειακοὶ δεσμοὶ ἐν Καππαδοκίᾳ εἰσι λίαν στενοί, πάντα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας ὀφείλουσι σέβας καὶ ὑπακοὴν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ δὴ τοὺς οἰκοδεσπότας, ἡ δὲ νεόνυμφος θεωρεῖται ὡς τὸ νεώτατον τῆς οἰκογενείας μέλος, ἄλλοτε δὲ ἐπὶ μῆνας καὶ ἔτη διετέλει οὖσα ἄφωνος καὶ κεκαλυμμένη πρὸ τῶν πρεσβυτέρων της, συνεννοουμένη μετὰ τούτων διὰ νευμάτων ἢ ἐμμέσως δι' ἄλλων προσώπων, τῇ ἀδείᾳ δὲ μόνον ἢ τῇ ἀπαιτήσει τῶν συγγενῶν ἀπεκαλύπτετο καὶ ὡμίλει μετὰ πολλὰ ἔτη. Τὸ ἔθιμον ἀπό τινος ἤρξατο ν' ἀργῇ.

Κύησις. Ἵνα συνηθῶμεν νὰ παρακολουθήσωμεν τὰ ἔθιμα καὶ τὸν οἰκογενειακὸν βίον τῆς κοινότητος ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς κυοφορίας καὶ παρακολουθοῦμεν τὸν κάτοικον τῆς Σινασοῦ ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τοῦ θανάτου του.

Κατὰ τὴν κυοφορίαν ἡ γυνὴ ἐργάζεται καὶ κινεῖται τακτικῶς ἀποφεύγει τὴν ὄψιν τεράτων, ζώων γατιδῶν κτλ. ἵνα μὴ τὸ ἔμβρυον παρομοιάσῃ πρὸς ταῦτα, ὅταν δὲ σκιρτήσῃ τὸ ἔμβρυον προσβλέπουσι πρὸς εἰκόνα τινὰ ἢ πρὸς ὡραῖόν τι ἀντικείμενον, ἵνα ἀποκτήσῃ χα-

ρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου κανονικά· παράβαλλε τὸ ἔθιμον τοῦτο πρὸς τὰς τῶν ἀρχαίων περὶ καλοπαιδίας ἰδέας, καθ' ἃς ὤφειλον οἱ γονεῖς νὰ παράσχωσιν ἑαυτοὺς πρότυπα παραδείγματα εὐσωμίας, εὐρωστίας καὶ ὡραιότητος ἵνα καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, γεννηθῶσιν ἀρτιμελῆ καὶ ὡραῖα. Συνήθως δὲ ἡ ἔγκυος *κισσᾷ* (κακοψυχᾷ) ἤτοι ἐπιθυμεῖ τι, ὅπερ ἐὰν δὲν ἀπολαύσῃ ἀσθενεῖ.

Τοκετός. Εὐθὺς μετὰ τὸν τοκετὸν ἡ λεχὼ τίθεται ἐπὶ θερμῆς στάκτης, πλύνεται καὶ ἁλατίζεται τὸ νεογνὸν καὶ ἀντὶ πάσης ἄλλης τροφῆς μέχρι τῆς ἐκκρίσεως τοῦ γάλακτος τῆ ς μητρὸς δίδετα αὐτῷ ὀλίγον λεπτὸν σάκχαρον, ἢ μικρὸν κοχλιάριον ἀφεψήματος ἀνίθου, ἐξ οὗ καὶ ἡ μήτηρ ἐπίσης λαμβάνει ἀντὶ ὕδατος ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, μετὰ δὲ τὰς πρώτας περιποιήσεις ἐπέρχονται τὰ συγχαρητήρια καὶ τὰ δῶρα τῶν οἰκείων πρὸς τὴν λεχὼ καὶ τὸ νεογνὸν καὶ μάλιστα, ὅταν τοῦτο εἶνε πρωτότοκον, εἶνε δὲ ταῦτα χρυσᾶ νομίσματα, γλυκίσματα (μέλι συνήθως) καὶ ἐδέσματα, ἐπὶ 40 δὲ ἡμέρας δὲν ἀφίνουσι νὰ πλησιάσῃ τὴν λεχὼ ζῷον ἢ γυναῖκες νεωστὶ γεννήσασαι, ἢ ἄνθρωπος ἐρχόμενος ἐκ κηδείας ἢ θανῆς τινος ἢ ἐκ μύλου καὶ φούρνου μετὰ θερμῶν ἄρτων, διότι νομίζουσιν ὅτι τὸ παιδίον θὰ καταστῇ ἀτροφικὸν (κίρκ-παστῆ) καὶ ἵνα θεραπευθῇ πλύνεται εἰς τὸ ὕδωρ τὸ ἐκτοξευόμενον ἐκ τοῦ τροχοῦ μύλου, ἢ ἐπὶ τῶν τάφων τῶν νεκρῶν καὶ (χάρις τῇ ψυχρολουσίᾳ) θεραπεύεται. Ἀφοῦ πέσῃ ὁ ὀμφάλιος λῶρος λαμβάνεται καὶ φέρεται ἢ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἢ ἐν τῇ σχολῇ καὶ κρύπτεται εἰς ὀπήν τινα, διότι πιστεύουσιν ὅτι διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὁ παῖς καθίσταται εὐσεβὴς ἢ φιλομαθής. Τὰ νανουρίσματα εἶνε συνήθως αὐτοσχέδια (ἴδε ἐν οἰκείῳ τόπῳ). Κατὰ τὸ τεσσαρακονθήμερον διάστημα ἡ Λεχὼ οὐδέποτε ἐγκατελείπεται μόνη, ἵνα μὴ τὴν βλάψῃ ὁ Ἄλης ἢ *τὴν πατήσῃ* ὁ ***Ἄλης*** ὡς ὀνομάζουσι τὴν ἐκλαμψίαν, ἥτις εἶνε συνήθως ἀποτέλεσμα τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ προερχομένου ἐκ μολύνσεως τῆς μήτρας· ὑποθέτουσι δὲ τὸν Ἄλην κακότροπον ***Δαίμονα*** φονεύοντα τὴν μητέρα καὶ τὸ τέκνον, ὡς μὴ ἀνεχόμενον τὴν αὔξησιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους (ἰδὲ ὅπ. Δεισιδ.) πολλὰ δὲ ἡ πρόληψις αὕτη ἠρίθμει θύματα ἄλλοτε, ἀφότου ὅμως ἠυμοίρησεν ἡ κοι-

νότης πτυχιούχου μαίας καὶ ἐπιστημόνων ἰατρῶν καὶ ἐφαρμόζονται καλῶς αἱ ἀπολυμαντικαὶ καὶ ἀντισηπτικαὶ πλύσεις τῶν χειρῶν τῆς μαίας καὶ μετὰ τὸν τοκετὸν τῆς μήτρας, ἐξέλιπον εὐτυχῶς τὰ τοιαῦτα δυστυχήματα.

Συνήθως μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας βαπτίζεται τὸ βρέφος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· φέρων δὲ τοῦτο ὁ ἀνάδοχος παραδίδει εἰς τὴν μητέρα συνιστῶν αὐτῇ νὰ τὸ προφυλάττῃ ἐκ παντὸς κινδύνου ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη, αὐθημερὸν δὲ ἐπέρχονται τὸ δεύτερον τὰ συγχαρητήρια δῶρα ***φωτίσματα*** τῶν λοιπῶν συγγενῶν πρὸς τὴν μητέρα, συνήθως πινάκιον μέλιτος ἢ δοχεῖον γλυκίσματος, κάνιστρον ἢ δίσκος ὀπωρῶν ἐδεσμάτων, καὶ πεμμάτων, ἐνδύματα δὲ καὶ γλυκίσματα ἐκ μερους τῶν πλησιεστέρων συγγενῶν πρὸς τὸ νεογνόν, ὅπερ ἐὰν ἦτο πρωτότοκον ἐλάμβανε κατὰ τὰ *φωτίσματα* πολυτελέστατα δῶρα παρ' ἁπάντων τῶν συγγενῶν, εἰς οὓς παρετίθετο πολυδάπανον καὶ πολυποίκιλον γεῦμα, τὰ ἔθιμα ὅμως ταῦτα μετὰ πολλῶν ἄλλων, ὡς εἰς ἄκρον δαπανηρὰ κατηργήθησαν δι' ἀρχιερατικοῦ ἐπιτιμίου. Πᾶσα θηλάζουσα ἐὰν *μουσουντίσῃ* (ἰδὲ λέξ.) ἤτοι ὀσφρανθῇ τι ἐδώδιμον καὶ δὲν γευθῇ τούτου βλάπτεται τοὺς μαστούς, διὰ τοῦτο δὲ προσπαθοῦσι νὰ ἱκανοποιήσωσι πᾶσαν ἐπιθυμίαν τῆς θηλαζούσης. Ἡ λοιπὴ ἀνατροφὴ τοῦ παιδὸς βαίνει φυσικῶς, οὔσης ὑποχρεωτικῆς τῆς ὑπὸ τῆς μητρὸς θηλάσεως, ἐὰν δὲν κωλύηται ἐξ ἀσθενείας τινός, ἐκ μικρᾶς δὲ ἡλικίας ἐθίζεται ὁ παῖς εἰς τὴν σκληραγωγίαν. Τὰ *φαρσιὰ* (σπάργανα) αὐτοῦ εἶνε κατεσκευασμένα ἐκ χονδροῦ καὶ ὑποσκλήρου ἐντοπίου ὑφάσματος, ὑπὸ δὲ τὴν ἕδραν ἀντὶ ἀγγείου τίθεται εἶδός τι ἀργιλλώδους κοκκώδους καὶ πεφριγμένου χώματος ὑποθέρμου, μέχρι τῆς διετοῦς ἡλικίας αὐτοῦ πολλάκις, τὸ προσκεφάλαιον αὐτοῦ εἶνε ὑπόσκληρον, εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν ὀδοντοφυίαν ἐθίζεται νὰ τρώγῃ πᾶν εἶδος φαγητοῦ, μέχρι δὲ τῆς εἰς ξενιτείαν ἀπελεύσεως αὐτοῦ ἡ κεφαλή του διατηρεῖται ἀσκεπής, ἡ θερινὴ αὐτοῦ ἐνδυμασία σχεδὸν δὲν διαφέρει τῆς χειμερινῆς οἱ πλεῖστοι δὲ παῖδες κατὰ τὸ θέρος βαδίζουσιν ἀνυπόδυτοι καὶ ἐθίζονται εἰς τὴν ἐργασίαν, τὰς στερήσεις, τῆς κοπώσεις καὶ οὕτω προπαρασκευάζεται καὶ προασκεῖται, οὕτως εἰπεῖν, ἵνα ὅσον

τὸ δυνατὸν ἄνευ κλονισμοῦ τῆς ὑγείας του ὑποστῇ τὰς μελλούσας κακοπαθείας τῆς ὁδοιπορίας καὶ ξενιτείας μακρὰν τῆς μητρικῆς περιθάλψεως, καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα πάλιν ἀποδεκατίζονται οἱ κάτοικοι, ἐκ τῶν 40 περίπου συνηλικιωτῶν καὶ συμμαθητῶν μου μόλις οἱ 14 ἐφθάσαμεν τὸ 35ον ἔτος τῆς ἡλικίας, οἱ δὲ λοιποὶ ἀφῆκαν τὰ *κῶλα ἐν τῇ ξενιτείᾳ*, ἥτις κατὰ τὸν πολὺν ὑγιεινολόγον Tissot θεωρεῖται ὡς μία τῶν κυριωτέρων αἰτιῶν τῆς καταστροφῆς καὶ ἐξασθενίσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὑπό τε ἠθικὴν καὶ σωματικὴν ἔποψιν.

Δῶρα. Μεταξὺ τῶν ἐσχάτως δι' ἀρχιερατικοῦ ἐπιτιμίου καταργηθέντων ἐθίμων, ἦσαν καὶ τὰ μεταξὺ συγγενῶν κατὰ διαφόρους περιστάσεις ἀνταλλασσόμενα *δῶρα*, ἅτινα ὡς ἐκ τῆς πολυτελείας των οὐ μόνον τοὺς προσφέροντας ἀλλὰ καὶ τοὺς λαμβάνοντας ἔβλαπτον, ὡς ὄντας ὑποχρεωμένους νὰ πράξωσι τὰ αὐτὰ πρὸς πάντας τοὺς προσενεγκόντας δῶρα ἦσαν δέ·

Δῶρα πρὸς τὴν μελλόνυμφον (*τζιχίνια* ἴδε λεξ). κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα, τῶν Φώτων, κατὰ τοὺς γάμους τῶν συγγενῶν καὶ κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ γάμου, καθ' ἃς ἐν τῷ νάρθηκι τῆς Ἐκκλησίας ἢ ἀλλαχοῦ μετὰ μικρὰν ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἱερολογίαν ἐπὶ τοῦ ἐκ μέρους τοῦ μελλονύμφου δωρουμένου χρυσοῦ σταυροῦ (κοσμήματος) προσεδένοντο ἔμπροσθεν τῆς μελλονύμφου μανδύλια μεταξωτὰ μετὰ νομισμάτων ἐν τῷ ἄκρῳ, καὶ ἀνηρτῶντο ἕτερα κοσμήματα πρὸ πάντων φλωρία εἰς τὸ στῆθος ἢ τὴν κεφαλήν· αὕτη δὲ ἀνταπέδιδεν αὐτοῖς ἀνθοδέσμην μετὰ γλυκισμάτων (bonbon) Ἕτερα ἦσαν *τὰ τριπλιότικα*, δῶρα πολυτελῆ ἐξ εἰδῶν ραπτικῆς ποικιλτικῆς καὶ κωμώσεως (τριπλᾶ) προσφερόμενα κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ γάμου πρὸς τὴν μελλόνυμφον.

Δῶρα τῆς νεονύμφου, ἤτοι ὑπενδύματα καὶ πολυτελῆ μάλλινα καὶ ματαξωτὰ τῆς κεφαλῆς καλύμματα, πρὸς τοὺς συγγενεῖς τοῦ γαμβροῦ (*γαλαγάτια*).

Δῶρα τῶν ἐκ Κων)πόλεως ἢ ἀλλαχόθεν ἐρχομένων πρὸς τοὺς συγγενεῖς (*ἀρμαγᾶ*). Δῶρα συγγενῶν πρὸς τοὺς ἐρχομένους καὶ ἀπερχομένους εἰς ξενιτείαν, *δῶρα* κατὰ τὰς ὀνομασίας, *δῶρα* κατὰ τοὺς γάμους, *δῶρα* κατὰ τὰς ἑορτὰς καὶ κατὰ τὸ Πάσχα ὅτε προσεφέροντο τρία ᾠά, ἀλλ' ἡ προσφορὰ αὕτη ἐστοίχιζε τοῖς λαμβάνουσιν ἐν πολυτελὲς γεῦμα, κ.τ.λ. κ.τ.λ

Ἐν γένει ἡ κατάργησις τῶν ματαίων τούτων ἐπιδείξεων θεωρεῖται ὡς ἡ καλλίστη τῶν πράξεων τῶν ἰθυνόντων τὰ τῆς κοινότητος καὶ ἡ μεγίστη τῶν εὐεργεσιῶν πρὸς τοὺς κατοίκους. (παράβαλε ἔδνα Ὁμήρου Ιλ. Λ 242 Π 178. 190 Οδ. Α 277 Β 196 Ζ. 159. Ἱερᾶς γραφῆς Γεν. λδ. 12 Θεοκρ. Κ 32—33).

Ποίησις.—Θρῆνοι.—Μουσική.

Πολλὰ τῶν ἐγχωρίων ᾀσμάτων, ὀφείλονται εἰς τὸ ποιητικόν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ εἰρωνικὸν τάλαντον τῶν γυναικῶν τῶν παρελθουσῶν γενεῶν, διακρινομένων καὶ σήμερον ἔτι ἐπὶ τούτῳ ἐν τοῖς αὐτοσχεδίοις θρήνοις καὶ ᾄσμασιν, ἅτινα ποιοῦσι κατὰ διαφόρους περιστάσεις, πρὸ πάντων ὅταν πρόκηται νὰ στηλιτεύσωσι πρᾶξίν τινα ἀπᾴδουσαν τοῖς ἤθεσι τοῦ τόπου ἢ τῇ ἠθικῇ.

Θρῆνοι (Μοιρολόγια). Κατὰ τὴν προπομπὴν συγγενοῦς εἰς τὴν ξενιτείαν, κατὰ τὴν θανὴν καὶ κατὰ τὸν γάμον ἐκ μέρους τῶν συγγενῶν τῆς μελλονύμφου καὶ ταύτης, αἱ γυναῖκες συναθροιζόμεναι ἐπὶ τούτῳ μοιρολογοῦσι περιγράφουσαι τὴν δυστυχίαν των, ἐγκωμιάζουσαι καὶ ποιοῦσαι ἔκκλησιν πρὸς τοὺς τεθνεῶτας, κρατοῦσαι δὲ μέλαν μανδήλιον ἀνὰ χεῖρας ὑψοῦσι καὶ χαμηλόνουσι ταύτας παρακολουθοῦσαι τὸν χρόνον τοῦ μονοτόνου ἤχου τοῦ θρήνου, παυούσης δὲ τῆς μιᾶς διαδέχεται αὐτὴν ἄλλη αἱ δὲ παριστάμεναι συνοδεύουσι τὴν θρηνοῦσαν κλαίουσαι. Εἶνε δὲ οἱ θρῆνοι ἢ ἐπιτυχὴς καὶ κατάλληλος τῇ περιστάσει (κατὰ τὸν γάμον συνήθως) ἀπομνημόνευσις—στίχων ἐξ ᾀσματικῆς τινος—συλλογῆς, ἢ αὐτοσχέδιοι δεκαπεντασύλλαβοι στίχοι ἰαμβικοῦ μέτρου (κατὰ τὴν θανήν). Περὶ τῆς ἀπηχήσεως λελὲ ἴδε ἐν τῷ περὶ γλώσσης κεφ.

Μουσική. Καίτοι κατὰ τὰ ἄλλα χαρακτηρίζει τοὺς Σινασεῖς προοδευτικὸν πνεῦμα, ἐν τούτοις περὶ μουσικῆς μικρὰν τρέφουσιν ἰδέαν δι' ὃ καὶ οὐδεμία λαμβάνεται περὶ ταύτης πρόνοια, οὔτε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, αἵτινες στεροῦνται μεμορφωμένων ψαλτῶν, οὔτε

ἐν ταῖς οἰκίαις, στερουμέναις ἵνα κατὰ Χρυσόστομον εἴπομεν, τῆς ἐκ τῆς μουσικῆς ἐκ τῶν φροντίδων καὶ ἔργων παραμυθίας, ἐκτὸς δὲ τῶν ἀρχαίων μονοτόνων ᾀσμάτων, τοῦ κυκλίου χοροῦ καὶ ἀνεπιτυχῶν τινων ἀπομιμήσεων τουρκικῶν ἢ ἑλληνικῶν ᾀσμάτων παραμεμορφωμένης ὡς ἐκ τῆς ἀποστάσεως χροιᾶς, οὐδεμία ἑτέρα οἰκογενειακὴ μουσικὴ ἀκούεται, οὐδὲν δὲ ἀπολύτως μουσικὸν οἰκιακὸν ὄργανον ὑπὸ μέλους τινὸς τῆς οἰκογενείας κρούεται καὶ τοῦτο, διότι θεωροῦσι ταύτην, ὡς ἄχρηστόν τινα ἐνασχόλησιν ἢ καὶ ἀνάρμοστον κόσμον, καθ᾽ ἃ ὑποβιβάζοντες τὴν θείαν ταύτην τέχνην, εἰς ἣν καὶ μόνην ὅ τε ἀρχαῖος καὶ νέος πολιτισμὸς ὀφείλει τὴν δόξαν καὶ εὔκλειάν του, συγχίζουσιν αὐτὴν πρὸς τὴν μουσικὴν τῶν Ἀθιγγάνων καὶ τῶν τριόδων, μὴ κατανοοῦντες τὴν μορφωτικὴν καὶ ἠθοποιὸν αὐτῆς δύναμιν, καίτοι καλῶς γινώσκουσιν, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ταύτην καὶ μόνον μετὰ τῆς γυμναστικῆς ἐκάλουν σοφίαν, καὶ τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη πρώτιστα πάντων τὴν μουσικὴν ἐκαλλιέργησαν καὶ καλλιεργοῦσι μετ᾽ ἰδιάζοντος φίλτρου, θεωροῦντες ταύτην ὡς ἕνα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐξημερώσεως τῶν ἐθνῶν παράγοντος, ἡ δὲ ἐκκλησία ἥτε παλαιὰ διὰ τῶν προφητῶν καὶ ἡ νέα διὰ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πατέρων εἰδυῖα τὴν διὰ ταύτης ἔξαρσιν τοῦ πνεύματος ἐκ τῶν φθαρτῶν καὶ γηΐνων πρὸς τὰ θεῖα καὶ οὐράνια εἰσήγαγε ταύτην ἐν τῇ θείᾳ λατρείᾳ, φωνὴν τῆς ἐκκλησίας ἀποκαλέσασα (ἴδε τυπικόν). Ὁπόσην δὲ ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν ὠφέλειαν θέλουσι καρπωθῇ οἱ κάτοικοι Σινασοῦ ἐκ τῆς θείας ταύτης τέχνης τῆς θαυμασίως ἐπιδρώσης διὰ τῆς μυστηριώδους αὐτῆς δυνάμεως ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, τότε θέλουσι κατανοήσει, ὁπότε ἤθελεν εἰσαχθῇ αὕτη καὶ θεωρηθῇ ὡς ἓν τῶν ἀπαραιτήτων στοιχείων τῆς τε οἰκιακῆς, κοινωνικῆς καὶ σχολικῆς ἀναπτύξεως.

Χοροί. Κατὰ τὰς ἀπόκρεως ἐν ταῖς πλατείαις τῶν συνοικιῶν καὶ κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῆς Διακαινησίμου, ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ ἁγίου Νικολάου, αἱ νεάνιδες καὶ αἱ ἔγγαμοι νέαι συναθροιζόμεναι χορεύουσι ἅπασαι τὸν κύκλιον χορὸν καὶ ᾄδουσι τὰ ἐγχώρια ᾄσματα (ἴδε ᾄσματα)· οἱ δὲ κάτοικοι παρακαθήμενοι ἐκεῖ θεῶνται

τὸ λαμπρὸν καὶ πολυποίκιλον ὡς ἐκ τῶν ἐνδυμασιῶν θέαμα, τοὺς ἐπιτηδείους αἰκισμοὺς τῶν χορευτριῶν κατὰ τοὺς ἑλιγμοὺς τῶν χορῶν, ὡς καὶ τὰ ἐπιδεικτικῶς πρὸς τὰς μελλονύμφους γινόμενα *τζιχίνια* (δῶρα) ὑπὸ τῶν συγγενῶν τοῦ μνηστῆρος. Ἄλλοτε οἱ χοροὶ οὗτοι ἀπετέλουν μίαν τῶν ἀπολαύσεων τῶν κατοίκων, ἤδη ὅμως ἀπώλεσαν τὸ γόητρόν των καὶ σχεδὸν ἐκλείπουσι ἀντικαθιστάμενοι διὰ τῶν οἰκογενειακῶν ἑσπερίδων, θεάτρων καὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν χορῶν.

Ἀπόκρεῳ. Κατὰ τὰς ἀπόκρεως πρὸς τοὺς ῥηθέντας χοροὺς γίνονται καὶ ἕτεραι διασκεδάσεις ἐν ταῖς οἰκογενείαις ἰδιαιτέρως· τρεῖς ἕως πέντε πολλάκις οἰκογένειαι κατὰ τὰς Κυριακὰς συναθροιζόμεναι ἐναλλὰξ εἰς μίαν τῶν συγγενικῶν οἰκιῶν συντρώγουσι καὶ συνδιασκεδάζουσιν ᾄδοντες χορεύοντες καὶ παίζοντες διάφορα ἐντόπια παίγνια, ἤδη δὲ ἤρξαντο νὰ εἰσχωρῶσιν εἰς ταῦτα αἱ προσωπίδες καὶ τὰ δόμινα.

Πανηγύρεις. Πανήγυρις (παναγύρι) ἐν Σινασῷ λέγεται πᾶσα συνάθροισις γινομένη πρὸς ἀναψυχὴν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχουσα ἀφορμὴν θρησκευτικήν τινα αἰτίαν καὶ καταλήγουσα εἰς διασκέδασιν. Διαιροῦνται δὲ εἰς ***φυσικὰς*** ὡς ἡ πρώτη Μαΐου ὁ τρυγητὸς καὶ ἡ συλλογὴ τῶν λοιπῶν καρπῶν, καὶ εἰς ***Θρησκευτικὰς*** ἐπ᾽ ὀνόματι ἁγίου τινὸς κατὰ τὰς τέσσαρας ὥρας τοῦ ἔτους, τελουμένας ὡς ἑξῆς.

Ἐαριναί. Ἡ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τὴν 23 Ἀπριλίου καθ᾽ ἣν ἑορτάζει τὸ πρὸς ἀνατολὰς τῆς κωμοπόλεως παρὰ τὸ Ποτάμιον παρεκκλήσιον τοῦ ἁγίου, ἔνθα συναθροίζονται οἱ κάτοικοι πρὸς ἀκρόασιν τῆς θείας λειτουργίας, μετὰ δὲ τὸ πέρας τῆς τελετῆς διασκορπιζόμενοι εἰς τοὺς πλησίον ἢ εἰς τοὺς καθ᾽ ἅπασαν τὴν κωμόπολιν κήπους διασκεδάζουσι μέχρις ἑσπέρας.

Θεριναί. Ἡ τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ ἀρχομένη πρὸ τριῶν τῆς ἑορτῆς (20 Ἰουλίου) ἡμερῶν, λήγει τὴν 22, γίνεται δὲ εἰς τοὺς πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ κήπους ἐν οἷς καθ᾽ ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς πανηγύρεως διανυκτερεύουσι καὶ διασκεδάζουσι.

Φθινοπωριναί. Τὴν 8 Σεπτεμβρίου γίνεται ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς

Παναγίας ἡ κυριωτέρα τῶν ἐν Σινασῷ πανηγύρεων καὶ διαχύσεων. Ἐπὶ τῆς τραπεζοειδοῦς κορυφῆς τοῦ ὄρους ὅπερ ὑψοῦται κωλουροειδῶς ἐν μέσῳ πεδιάδος τῆς Γοργολῆς, ἱδρύθη ναΐδιον, περὶ δὲ τὴν κορυφήν, ὡς εἴπομεν, ὑπάρχουσιν ἑκατὸν καὶ πλέον λελαξευμένα ἐντὸς βράχου δωμάτια, ἅτινα ἀνήκουσι τοῖς κατοίκοις καὶ χρησιμεύουσιν ὡς ἐνδιαίτημα τῶν κατὰ τὴν ἐπέτειον πανήγυριν προσερχομένων οἰκογενειῶν, αἵτινες καταλαμβάνουσι ταῦτα πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων τῆς ἑορτῆς ἡμερῶν καὶ ἐν συστήματι καὶ φιλικῷ συνδέσμῳ διαμένουσιν ἐπὶ ἑβδομάδα σχεδὸν καὶ πανηγυρίζουσι τὴν γενέθλιον ἑορτὴν τῆς Θεοτόκου. Διασκεδάζουσι δὲ καὶ ἐπαναπαύονται ἐν μέσῳ πετρώδους καὶ ἀδένδρου τόπου χάριν τοῦ καθαροῦ ἀέρος καὶ τῆς λαμπρᾶς καὶ ἐξαισίας θέας καὶ διέρχονται τὰς εὐαρεστοτέρας τοῦ βίου των στιγμὰς κατὰ τὴν γλυκυτέραν τοῦ ἔτους ὥραν εἰς ὕψος 800 περίπου μέτρων ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας τῆς κοιλάδος κορυφῆς, ἔχοντες πρὸ αὐτῶν μαγευτικώτατον καὶ μεγαλοπρεπέστατον τῆς φύσεως πανόραμα, ἀφ᾽ ἑνὸς τὸν χιονοσκεπῆ τρικάρηνον Ἀργαῖον καὶ τοὺς πολυαρίθμους βραχίονας τοῦ Ταύρου καὶ Ἀντιταύρου τοὺς περιζωννύοντας πανταχόθεν τὴν κοιλάδα καὶ ἅπασαν τὴν Καππαδοκίαν, ποῦ μὲν κυανίζοντας καὶ συγχεομένους μετὰ τῶν νεφῶν, ποῦ δὲ καταλεύκους ἐκ τῆς χιόνος, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ ἐκεῖ εἰς τὸ βάθος τῆς Βορείου πλευρᾶς τῆς κοιλάδος μόλις διακρινόμενον καθ᾽ ἃ συγχεόμενον μετὰ τῶν ἀπέναντι ὀρέων τὸν ἱστορικὸν Ἅλυν μετὰ τῶν παραποταμίων αὐτοῦ καὶ τοὺς ὑπ᾽ αὐτῶν ποτιζομένους ἀπεράντους λειμῶνας, ἀγρούς, κήπους καὶ ἀμπελῶνας, ἁπάσας τὰς κώμας καὶ πόλεις, τὰ ἐρείπια καὶ τοὺς βράχους τῆς ὅλης κοιλάδος· πρὸ πάντων ἐν καιρῷ νυκτός, ὁπότε ἀνατέλλουσα ἡ πλησιφανὴς Σελήνη, ὄπισθεν τοῦ Ἀργαίου χύνει δίκην ἠλεκτρικοῦ φωτὸς τὰς ὠχρὰς αὐτῆς ἀκτῖνας ἐφ᾽ ὅλης τῆς κοιλάδος, οἷον δὲ θέαμα μεγαλοπρεπὲς παρέχει ἡ Ἀνατολὴ καὶ ἡ Δύσις τοῦ Ἡλίου, τῇ πρωΐᾳ ὑψοῦται ὁ ἥλιος ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ Ἀργαίου, τῇ δὲ ἑσπέρᾳ καταβυθίζεται εἰς τὰς κλιτῦς τοῦ Ταύρου, ὁπότε ἡ θλάσις τῶν ἀκτίνων αὐτοῦ ἐν καθαρῷ ὁρίζοντι ἐπὶ τῶν παγώνων τοῦ Ἀργαίου καὶ Ταύρου εἶνέ τι ἀπερίγραπτον, εἰς ταῦτα δὲ ἐὰν προστεθῶσιν οἱ γέλωτες, τὰ ᾄσματα, αἱ ἄθῷαι τῶν πανηγυριζόντων παιδιαὶ καὶ διασκεδάσεις, αἱ φωναὶ τῶν διάφορα εἴδη πωλούντων πωλητῶν καὶ τῶν ὑδροφόρων, αἱ ἐστημέναι θεατρικαὶ σκηναί, ἡ μουσικὴ τῶν ἀπαύστως ἠχούντων μουσικῶν ὀργάνων, ἡ καθ᾽ ὅλον τὸ ἡμερονύκτιον κίνησις τῶν ἐκ τῆς κωμοπόλεως ἐρχομένων πεζῶν καὶ ἐφίππων προσκυνητῶν, καὶ αἱ ἐπ᾽ αὐτῶν ἀστεῖαι τῶν ἐν τῷ ὄρει παρατηρήσεις καὶ κρίσεις, μόλις θέλει δοθῇ ἀσθενὴς παράστασις τῆς πραγματικῆς ἀπολαύσεως τῶν πανηγυριζόντων, λήγει δὲ ἡ πανήγυρις τὴν ἑπομένην ἡμέραν τῆς ἑορτῆς, ὁπότε ἐν χορδαῖς καὶ ὀργάνοις ἔφιπποι κατέρχονται ἐκ τοῦ ὄρους καὶ εἰσέρχονται οὕτω εἰς τὴν κωμόπολιν καὶ ἐπισκέπτονται ἁπάσας τὰς οἰκίας τῶν τῆς πανηγύρεως μετασχόντων πολιτῶν. Ἄλλοτε ἐγίνοντο παρόμοιαι διασκεδάσεις καὶ πανηγύρεις καὶ ἀλλαχοῦ κατὰ διαφόρους περιστάσεις ἤδη ὅμως κατηργήθησαν.

Ὁ βουνὸς τῆς Παναγίας ἀπέχων σχεδὸν 1 ὥραν τῆς κωμοπόλεως Σινασοῦ ὡς ἐκ τοῦ ὕψους αὐτοῦ εἶνε ἄνυδρος καὶ ἄδενδρος εἰς τοὺς πρόποδας ὅμως αὐτοῦ ὑπάρχει βρύσις, ἐξ ἧς δι᾽ ἰδίων ὑδροφόρων ὑδρεύονται οἱ πανηγυρισταί.

Χειμεριναί. Ἡ τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου πανήγυρις τελεῖται τὴν ἕκτην Δεκεμβρίου, καθ᾽ ἣν προσέρχονται καὶ πλεῖστοι ξένοι ἐκ τῶν πέριξ κωμοπόλεων καὶ πόλεων καὶ φιλοξενοῦνται ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν κατοίκων. Ἄρχεται δὲ ἡ πανήγυρις τὴν 3ην Δεκεμβρίου καὶ διαρκῆ μέχρι τῇ 8 τοῦ μηνός, καθ᾽ ἃς ἡμέρας ἀργοῦσιν αἱ δύο καθολικαὶ ἐκκλησίαι τῆς κοινότητος καὶ λειτουργεῖ ὁ περιγραφεὶς ναὸς τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου, μέχρι τῆς ἕκτης Δεκεμβρίου, μετὰ μεσημβρίαν δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρας σημαίνουσιν οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῆς μονῆς καὶ συναθροίζονται οἱ κάτοικοι ἐν τῷ ναῷ τῆς μονῆς, ὁπόθεν αἴροντες εἰκόνας (δι᾽ ἃς πληρώνουσί τι διὰ τὴν μονὴν) ἐν λιτανείᾳ καὶ ψαλμῳδίαις ἔρχονται εἰς τὸν ναὸν τῶν Ταξιαρχῶν ἔνθα ψάλλεται ὁ ἑσπερινὸς, τὴν δὲ ἑπομένην ἡμέραν ἱερουργεῖ ὁ ἕτερος τῶν ναῶν ὁ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, ἔνθα καὶ διανέμονται ἐνθύμια τῆς πανηγύρεως ἤτοι λιθογραφημέναι ἐπὶ χάρτου εἰκόνες τοῦ ἁγίου

Νικολάου, καὶ λήγει τὸ θρησκευτικὸν μέρος τῆς πανηγύρεως.

Κατὰ τὸ διάστημα δὲ τῶν ἑορτῶν γίνονται πλεῖσται ὅσαι ἑσπερίδες, χοροί, συμπόσια καὶ διασκεδάσεις οἰκογενειακαὶ χάριν τῶν ξένων, ἐπίσης καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ γίνεται μεγάλη ἐμπορικὴ κίνησις τὴν δὲ τελευταίαν νύκτα τῆς πανηγύρεως (7Δ]βρίου) δίδεται συνήθως θεατρική τις παράστασις, ὡς ἐπισφράγισμα τῆς ἑορτῆς, καὶ οὕτω λήγει καὶ τὸ κοινωνικὸν μέρος τῆς ἐν λόγῳ πανηγύρεως.

Μνηστεία καὶ γάμος

Τοῦ γάμου προηγεῖται ἡ μνηστεία, ἥτις συνήθως γίνεται ὑπὸ τῶν γονέων κατὰ τὴν μικρὰν τῶν μνηστευομένων ἡλικίαν ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν ἢ διὰ λόγους, οὓς ἀλλαχοῦ ἀνεπτύξαμεν, ἵνα δηλ. ἐκ μικρᾶς ἡλικίας δεσμεύσωσι τὸν νέον πρὸς τὴν πατρίδα καὶ μὴ ἀποπλανηθῇ ἐν τῇ ξενιτείᾳ, ἢ διὰ προαποτυχὸν ἕνεκα θανάτου ἢ ἄλλης αἰτίας συνοικέσιον, ἢ καὶ ἕνεκα ὑποχρεώσεων χάριν συσφίγξεως διὰ συγγενικῶν δεσμῶν δύο συνεταίρων ἢ καὶ ἐκ στενῆς φιλίας. Ἡ γνώμη τοῦ νέου ἄλλοτε οὐδόλως ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψει σήμερον ὅμως σπανίως συμβαίνει τοῦτο, ἐνίοτε δὲ οἱ γονεῖς ἀρραβωνίζουσι τὸν ἐν τῇ ξενιτείᾳ υἱόν των μετὰ νεάνιδος ἣν μόνον ἐκ τῆς ἐγκωμιαστικῆς ἐπιστολῆς τῶν συγγενῶν του γνωρίζει. Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ μνηστεύονται ὁπόταν ἔλθωσιν εἰς γάμου ἡλικίαν, (τοῦ νέου 25—30 τῆς δὲ νέας 16—22), ἐνῷ εἰς γεωργικά τινα μέρη τῆς Καπαδοκίας νυμφεύονται καὶ εἰς πολὺ μικροτέραν ἡλικίαν, τὸ μὲν ἵνα προληφθῶσιν αἱ νεανικαὶ ὁρμαὶ καὶ αἱ ἐκ τούτων ἀνεπανόρθωτοι τῆς ὑγείας βλάβαι, τὸ δὲ ἵνα ὅσον τὸ δυνατὸν ἐγκαίρως προστεθῶσιν χεῖρες εἰς τὰς γεωργικὰς ἐργασίας, ἐσφαλμένως ὅμως, διότι ὁ ἄκαιρος καὶ πρόωρος γάμος καὶ τὴν ὑγείαν βλάπτει, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ ὁρμαὶ καὶ αἱ νεανικαὶ καταχρήσεις καὶ τέκνα ἀσθενικὰ καὶ ἄχρηστα γεννᾷ, ἢ ὅλως ἄγονος καὶ ἄκαρπος κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη μέχρι τοῦ φυσικοῦ ὁρίου τῆς ἡλικίας καθίσταται, οἱ ἀρχαῖοι ἕλληνες οἱ παρὰ πᾶν ἄλλο ἔθνος τὴν φύσιν σπουδάσαντες ὥρισαν «ἐν ἀκμαῖς τῶν σωμάτων τοὺς γάμους ποιεῖσθαι, ἵνα τὰ γεννώμενα ἰσχυρὰ ἢ ἐκ τελείων γεν-

νώμενα» (Ξενοφ. πολ. Λακ. Α' Β') καὶ «μέτριος χρόνος ἀκμῆς τὰ εἴκοσιν ἔτη γυναικός, ἀνδρὶ δὲ τὰ τριάκοντα μέχρις ἐτῶν πέντε καὶ τριάκοντα» (Πλάτων) κατὰ δὲ τὸν Ἀριστοτέλην «τὰς μὲν γυναῖκας ἁρμόττει περὶ τὴν τῶν δέκα καὶ ὀκτὼ ἐτῶν ἡλικίαν συζευγῆναι, τοὺς δὲ ἄνδρας ἑπτὰ καὶ τριάκοντα ἢ μικρὸν» (Πολ. Ζ' 6). Ὁ δὲ Ἡσίοδος «Ὡραῖος δὲ γυναῖκα νέον ποτὲ οἶκον ἄγεσθαι μήτε τριηκόντων ἐτέων μάλα πολλ' ἀπολείπων, μητ' ἐπιθεὶς μάλα πολλά· γάμος δέ τοι ὥριος οὗτος· ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβώοι πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο...» ἐτιμώρουν δὲ τοὺς τἀναντία πράττοντας.

Εὐτυχῶς ἐν Σινασῷ ἀναμένουσι τὸ φυσικὸν ὅριον τῆς ἡλικίας σπάνια δὲ εἰσὶ τὰ παραδείγματα τῶν προώρων γάμων, διότι ἀδύνατον καὶ ἄλλως γενέσθαι, καθ' ἃ τοῦ παιδὸς ἀποφοιτῶντος ἐκ τῶν σχολῶν κατὰ τὸ 15ον —16ον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἀπερχομένου δὲ εἶτα εἰς τὴν ξενιτείαν μέχρις οὗ κατορθώσει νὰ ἀποκτήσῃ τι παρέρχεται ὁ χρόνος ἀνεπαισθήτως καὶ οὕτω συμμορφοῦνται τῇ φύσει.

Ἀρραβών. Δὶς δίδεται ἀρραβὼν πρὸς τὴν μνηστὴν ἐκ μέρους τῶν συγγενῶν τοῦ μνηστῆρος ἐξ ὧν ὁ εἷς καλούμενος *μικρός*, δίδεται ὡς σημεῖον (*σημάδι*) τῆς μελλούσης μνηστείας καλεῖται δὲ *σημάδευμα* οἱ δὲ μελλόνυμφοι *σημαδευμένοι*, ὁ τίτλος δὲ οὗτος μένει καὶ μετὰ τὸν γάμον ἔτι μεταξὺ τῶν συζύγων, ὡς ἐνθύμιον τῶν ἀθῴων τῆς μικρᾶς ἡλικίας ἐντυπώσεων· ὁ δὲ ἕτερος καλούμενος *μέγας ἀρραβὼν* δίδεται 15 ἢ 30 ἡμέρας πρὸ τοῦ γάμου, ἐνίοτε δὲ καὶ πρὸ ἔτους, κατὰ τὸν ἀρραβῶνα τοῦτον ὁ γονεύς, ὁ ἱερεύς, ὁ παράνυμφος καὶ ὁ ἀνάδοχος καί τινες στενοὶ συγγενεῖς, τὸ ὅλον 7 ἄτομα, μεταβαίνουσιν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς μελλονύμφου ἔχοντες τὰ τοῦ ἀρραβῶνος δῶρα, κεκαλυμμένα διὰ λεπτοῦ ὑφάσματος ἐπὶ δίσκου ὃν φέρει παῖς τις συγγενὴς τοῦ γαμβροῦ, εἶνε δὲ ταῦτα· δακτύλιός τις χρυσοῦς, σταυρὸς ἐπίσης ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετάλλου, ἢ ἄλλο τι κόσμημα καὶ χρυσᾶ νομίσματα ἀξίας 10—20 λιρῶν, προσφέρουσι δὲ ταῦτα τοῖς συγγενέσι τῆς μελλονύμφου εὐχόμενοι τὰ εἰκότα, εἶτα δὲ ψάλλεται εὐχή τις μεθ' ἣν ὁ ἀρραβὼν τοῦ λοιποῦ δὲν διαλύεται· προσφέρονται δὲ τοῖς συμμετασχοῦσι συγ-

γενέσι τοῦ γαμβροῦ ἐκ μέρους τῶν συγγενῶν τῆς μελλονύμφου ἀναψυκτικὰ καὶ διάφορα γλυκίσματα, ὡς καὶ δῶρα πολυτελῆ, καὶ οὕτω λήγει ἡ τελετή.

Πρό τινων ἐτῶν ἔτι οὐδεὶς λόγος ἐγίνετο περὶ χρηματικῆς προικὸς ἐν Σινασῷ, δυστυχῶς ὅμως σήμερον εἰσεχώρησε μετὰ τοῦ **πολιτισμοῦ** καὶ τὸ ἔθιμον τοῦτο πρὸς μεγίστην μὲν λύπην τῶν ἐχόντων θυγατέρας γονέων καὶ μάλιστα τῶν ἀπόρων, χαρὰν δὲ ἀπεριόριστον κηφήνων τινῶν, οἵτινες νυμφευόμενοι χάριν τῆς μικρᾶς προικός, ἀφίνουσιν εἶτα εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ σύζυγον καὶ τέκνα. Εὐτυχῶς παρὰ τοῖς πλείστοις εὐφρονοῦσι, ἐπικρατεῖ τὸ ἀρχαῖον ἔθιμον τὸ νὰ ἀρραβωνίζωσι δηλ. τὰ τέκνα των ἀποβλέποντες οὐχὶ εἰς προῖκα ἀλλ' εἰς τὴν ὑποστήριξιν, ἣν θὰ παράσχῃ ὁ γονεὺς τῆς μελλονύμφου πρὸς τὸν μέλλοντα γαμβρόν του, παραλαμβάνων αὐτὸν εἰς τὸ κατάστημά του καὶ προάγων ἐν τῷ ἐμπορίῳ.

Καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς μνηστείας ἡ μνηστὴ ἀπέφευγεν ἄλλοτε ἐπιμελῶς τὴν συνάντησιν τοῦ μνηστῆρος καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, ἐὰν δὲ ἀπροόπτως καὶ τυχαίως συνήντα συγγενῆ τινα τότε ἢ ἐκρύπτετο που, ἢ ἐὰν τοῦτο ἦτο ἀδύνατον προσερχομένη μετὰ σεβασμοῦ ἠσπάζετο τὴν χεῖρα καὶ ἐξηκολούθει τὸν δρόμον της. Ὁ δὲ μνηστὴρ ἅπαξ μόνον ἐδικαιοῦτο νὰ ἐπισκεφθῇ ἐπισήμως μετ' ἄλλων συγγενῶν τὴν μνηστὴν αὐτοῦ. Αὕτη δὲ ἐπαρουσιάζετο κεκαλυμμένη ὑπὸ λεπτοῦ κρηδέμνου, ὅπερ ἐν ἀγνοίᾳ δῆθεν αὐτῆς ἀφῃρεῖτο αἴφνης καὶ ἐβλέπετο ὑπὸ τοῦ μνηστῆρος, ὅστις ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ, ἐξεδήλου τὴν εὐαρέσκειάν του προσφέρων πρὸς αὐτὴν δῶρόν τι (κόσμημα ἢ χρυσοῦν νόμισμα), αὕτη δὲ ἐλάμβανε τοῦτο ἀσπαζομένη τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν συγγενῶν, μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην ἐλάμβανεν ὁ μνηστὴρ δύο ἢ τρεῖς ἔτι συνεντεύξεις κρυφίας μετὰ τῆς μνηττῆς του ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῆς ἐνώπιον τῶν συγγενῶν της, διότι αἱ συχναὶ ἐπισκέψεις ὡς σκανδαλώδεις καὶ ἐνάντιαι πρὸς τὰ αὐστηρὰ ἤθη τῶν κατοίκων ἐτιμωροῦντο κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς στέψεως δι' ἀναστολῆς αὐτῆς ὑπὸ τοῦ **ἐξάρχου**, ἤτοι τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου, καὶ ἠναγκάζετο ὁ μελλόνυμφος νὰ ἐκτίσῃ ποσόν τι ὑπὲρ τῶν σχολῶν ἵνα στεφθῇ. Τὰ

ἔθιμα ταῦτα καὶ σήμερον ἰσχύουσιν ἀλλὰ κατὰ τύπον καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαϊζόντων, οἱ νεώτεροι νεωτερίζουσι καὶ θεωροῦσι, τὰ μέτρα ταῦτα παλαιὰ καὶ τετριμμένα καὶ φέρονται κατὰ τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις **τοῦ πολιτισμοῦ**, οἱ τοιοῦτοι ἐὰν μὲν συναισθάνωνται ἑαυτοὺς καὶ φέρωνται μετὰ σεβασμοῦ πρὸς τὴν μνηστὴν αὐτῶν ἀποβλέποντες οὐχὶ πρὸς τὴν παροῦσαν ἀλλὰ πρὸς τὴν μέλλουσαν αὐτῶν εὐτυχίαν εἰσὶν ἐλεύθεροι καὶ πρέπει νὰ συμμορφῶνται πρὸς τὰ ἤθη τῶν πεπολιτισμένων λαῶν, ἐὰν δὲ συμβαίνῃ τὸ ἐναντίον ἤτοι δὲν εἶνε κύριοι ἑαυτῶν, τότε ἃς γνωρίσωσιν ὅτι λίαν σοφῶς ἐθεσπίσθησαν ταῦτα ὑπὸ τῶν προγόνων, οἵτινες ἔλαβον ὑπ' ὄψει τὸ νεαρὸν καὶ ἀπερίσκεπτον τῶν μελλονύμφων καὶ τὴν ἀτελῆ ἀνάπτυξιν τῆς κοινωνίας ἐν ᾗ ἔζων.

Ἔθιμα τοῦ γάμου. Ὀκτὼ ἡμέρας πρὸ τοῦ γάμου μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου πολλοὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ γαμβροῦ μεταβαίνουσιν ἐν παρατάξει καὶ μετὰ φανῶν, εἰς τὴν οἰκίαν τῆς μελλονύμφου, ὅπως λάβωσι **λόγον**, ἤτοι τὴν συγκατάθεσιν τῶν συγγενῶν τῆς νέας πρὸς ἔναρξιν τοῦ γάμου, ἔνθα γίνεται αὐτοῖς φαινομενικῶς κατὰ πρῶτον ψυχροτάτη ὑποδοχὴ ὑπὸ τῶν οἰκείων τῆς νύμφης, ὡς δῆθεν ἀγνοούντων τὸν τῆς ἐπισκέψεώς των σκοπόν, καὶ ἐρωτῶσι περὶ τούτου τοὺς νεήλυδας, οἵτινες ἀπαντῶσιν ὅτι ἦλθον νὰ ζητήσωσί τι, ὅπερ τοῖς ἀνήκει, ἀρνουμένων δὲ τῶν συγγένων τῆς μελλονύμφου τὴν ὕπαρξιν παρ' αὐτοῖς πράγματος ἀλλοτρίου, ἐπέρχονται καθαρώτεραι ἐξηγήσεις, καὶ μετά τινας ἐνστάσεις δίδεται ἡ **συγκατάθεσις**, μεθ' ἣν ἕπονται αἱ συνήθεις φιλοφρονήσεις πρὸς τοὺς νέους συγγενεῖς, οὓς καὶ προπέμπουσι μετὰ μουσικῆς καὶ ἄρχεται εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη ὁ γάμος, ὅστις ἄλλοτε διήρκει ὀκτὼ ὅλας ἡμέρας, ἑκάστη δὲ ἡμέρα εἶχε καὶ ἰδίαν τελετήν, ζυμώματα, καλέσματα, λούσματα κτλ. κτλ. ἤδη ὅμως πάντα ταῦτα ἐξέλιπον, καὶ μόνον κατὰ τὴν ἑσπέραν τοῦ Σαββάτου δίδεται ἑσπερὶς διαρκοῦσα ἀπὸ τῆς Δύσεως τοῦ ἡλίου ἐπὶ τέσσαρας ὥρας, καθ' ἣν προσέρχονται πάντες οἱ δι' ἐντύπων προσκλητηρίων προσκληθέντες κάτοικοι καὶ διασκεδάζουσι, τὴν δὲ πρωΐαν τῆς Κυριακῆς, ὁ γαμβρὸς μετ' ἀρκετῆς ἀκολουθίας φίλων καὶ συγγένων μεταβαίνει εἰς

τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, ἔνθα προσφέρονται αὐτῷ ὑπὸ τῶν γονέων καὶ συγγενῶν τὰ ἑξῆς δῶρα· ζώνη μεταξίνη, λαιμοδέτης, χρυσοῦν δακτυλίδιον καὶ μία μεγάλη λαμπὰς τοῦ γάμου, διότι ἐκ τῶν δύο τοῦ γάμου λαμπάδων τὴν μὲν προμηθεύεται ὁ γαμβρὸς τὴν δὲ προσφέρει ἡ νύμφη, καὶ οὗτος λαμβάνων ταῦτα ἀσπάζεται τὴν χεῖρα τῶν προσφερόντων καὶ εἶτα ἐν μέσῳ θρήνων καὶ ἐνστάσεων τῶν συγγενῶν τῆς μελλονύμφου παραλαμβάνεται αὕτη κεκαλυμμένη διὰ λεπτοῦ κρηδέμνου καὶ φέρεται βασταζομένη ὑπὸ νεανίδων εἰς τὸν ναόν, ἔνθα μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας γίνεται ἡ στέψις, μεθ' ἣν προπορευομένων τῶν νεονύμφων συγκρατουμένων διὰ τοῦ μικροῦ δακτύλου ἀκολουθοῦσιν ἅπαντες οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν παρατάξει μετὰ ψαλμῳδιῶν καὶ ᾀσμάτων καταλλήλων τῇ περιστάσει ᾀδομένων ὑπὸ παίδων καὶ ἔρχονται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ, ἔνθα ἅπαν τὸ πλῆθος τοποθετεῖται εἰς τὰ ἐν τῇ αὐλῇ ἐπὶ τούτῳ τῷ σκοπῷ πρόχειρα καθίσματα, ἡ δὲ νύμφη ἵσταται πρὸ τῆς θύρας τῆς οἰκίας τοῦ γαμβροῦ πρὸ τῆς ὁποίας ποιεῖ τρεῖς ἐδαφιαίας μετανοίας καὶ λαμβάνει παρ' ὅλων τῶν νέων συγγενῶν της διάφορα δῶρα καὶ χρυσᾶ φλωρία, τέλος δὲ δίδεται εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς ἓν συγγενὲς νήπιον ἢ δύο, μεθ' ὧν ὠθοῦσα μετὰ πατάγου τὴν πρὸ αὐτῆς κλεισθεῖσαν θύραν εἰσέρχεται ἐν θριάμβῳ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐπευφημιῶν τοῦ πλήθους, ὅπερ μετὰ τὰς συνήθεις φιλοφρονήσεις καὶ ἀφοῦ συγχαρῇ καὶ εὐχηθῇ τοῖς μελλονύμφοις καὶ γονεῦσι τὰ δέοντα ἀπέρχεται· καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ μουσικὴ παιανίζει, ἡ νύμφη δὲ χορεύει μετὰ τῆς πενθερᾶς καὶ τῶν ἄλλων συγγενῶν. Εἰς δὲ τοὺς παρανύμφους καὶ στενωτέρους συγγενεῖς παρατίθεται πολυτελὲς γεῦμα, ᾧ παρακολουθεῖ ἕτερον τοῖς νεονύμφοις, ἐκ γλυκυσμάτων καὶ τραγημάτων, ἅτινα φέρουσι μετὰ μουσικῆς τὰ μέλη τῆς οἰκίας, καὶ διανέμουσι ταῦτα τοῖς παρακαθημένοις καὶ κατόπιν λήγει ἡ τελετὴ καὶ ἀπέρχεται ὁ παράνυμφος μετὰ τῆς συνοδείας του λαμβάνων πολυτελές τι δῶρον. Κατὰ τὸ δειλινὸν ἔρχονται ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει οἱ συγγεγενεῖς τῆς νεονύμφου κομίζοντες τὴν προῖκα ἤτοι τὰς ἐνδυμασίας αὐτῆς, παραλαμβάνοντες δὲ αὐτὴν κλείονται εἴςτι δωμάτιον ἔνθα παρατίθεται αὐτοῖς τράπεζα καὶ συντρώγει μετ' αὐτῶν καὶ ἡ μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης νῆστις καὶ ὀρθία διατελοῦσα νεόνυμφος· εἶτα δὲ ἐξέρχονται ἐν τῷ προαυλίῳ, καὶ τῇ ἐπιστασίᾳ τῶν συγγενῶν της ἡ νεόνυμφος προσφέρει εἰς πάντας τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ δῶρα (*γαλαγάτια*), μεθ' ὃ ἀπέρχονται ἅπαντες οἵ τε οἰκεῖοι καὶ ξένοι ἐγκαταλείποντες τὴν οἰκίαν τοῖς νεονύμφοις. . . δι' οὓς ἄρχεται ἀφετηρία νέου βίου. Μετὰ ὀκτὼ δὲ ἡμέρας γίνεται ἡ *ἀντίχαρα*, ὁπότε ἄλλοτε ὡδηγεῖτο ἐν παρατάξει ἡ νεόνυμφος ὑπὸ πάντων τῶν συγγενῶν εἰς τὴν κρήνην, ἵνα κομίσῃ ὕδωρ, ἐκεῖ δὲ διενέμοντο γλυκίσματα τοῖς παρισταμένοις καὶ ἐθραύετο λάγηνός τις· ἀλλὰ καὶ τὸ ἔθιμον τοῦτο ἤρξατο νὰ ἀργῇ.

Ἀπὸ τοῦ γάμου δὲ μέχρι τῆς ἀντίχαρας ἡ νεόνυμφος δὲν ἐξέρχεται τῆς οἰκίας, διότι τοῦτο θεωρεῖται κακόν (;), ἐκτὸς ἀνάγκης, ὅτε *ἀνάγκᾳ καὶ θεοὶ πείθονται.* Ἄλλοτε δὲ ἅπασαι αἱ προσκληθεῖσαι εἰς τὸν γάμον γυναῖκες προσέφερον πέντε ὠὰ τῷ γαμβρῷ, ὅπερ ἔθιμον κατηργήθη.

Κηδεῖαι. Αἱ ἐπιθανάτιοι τελεταὶ οὐδόλως διαφέρουσι τῶν εἰς ἄλλα μέρη ἐθιζομένων. Κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ ψυχορραγοῦντος διανέμονται τοῖς πτωχοῖς σῖτος, ἔλαιον, ἐνδύματα, ὑφάσματα ἀναλόγως τῆς καταστάσεως τοῦ θνήσκοντος, ἀπαραιτήτως δὲ χρήματα *τελωνιακὰ* καλούμενα (προβλ. διώβολον τοῦ Χάρωνος)· ἀφοῦ δὲ ἐκπνεύσῃ ἄρχονται οἱ κοπετοὶ καὶ θρῆνοι (περὶ ὧν θὰ εἴπομεν ἀλλαχοῦ) δι' ὧν ἐκδηλοῦσι δημοσίᾳ τὴν θλίψιν των ἐπὶ τῷ θανάτῳ προσφιλοῦς αὐτοῖς ὄντος· ἀπαράλλακτα ὡς συνειθίζεται ἐν ταῖς νήσοις καὶ πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, θέτουσι τὸν νεκρὸν εἰς τὸ μέσον τῆς αἰθούσης καὶ περὶ αὐτὸν κάθηνται αἱ γυναῖκες, αἵτινες κοπτόμεναι καὶ ὀλοφυρόμεναι ἀπαγγέλλουσιν ἐν μονοτόνῳ καὶ συγκινητικῷ ἤχῳ ἐγκώμια πρὸς τὸν τεθνεῶντα (*μοιρολόγια*). Μετὰ ταῦτα γίνεται ἡ ἐκφορὰ τοῦ νεκροῦ ἣν παρακολουθοῦσι πάντες οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι· αἱ δὲ γυναῖκες καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν θρηνοῦσι γοερῶς· αὐθημερὸν δὲ δίδονται χρήματα εἰς τοὺς ἱερεῖς τῶν δύο ναῶν τῆς κωμοπόλεως *σαρανταρίκια* λεγόμενα, ὅπως ἐπὶ 40 ἡμέρας μνημονεύηται ὁ ἀποθανών. Τὰ δὲ ***μνημόσυνα*** δι-

αἱροῦνται εἰς μικρὰ *ἄμωμαις* λεγόμενα καὶ εἰς μεγάλα, ἅτινα λέγονται *κανίσκια* μέν, ὅταν διανέμωνται τοῖς πτωχοῖς καὶ φαγώσιμα εἴδη, *μνημόσυνα* δέ, ὅταν μόνον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διὰ κολύβων πολυτελῶς ἐσκευασμένων καὶ λειτουργίας ἀρχιερατικῆς ἢ καὶ συλλειτούργου τῶν ἱερέων, μνημονεύηται ὁ ἀποθανών, ὅτε προσφέρεται καὶ γεῦμα ἐν τῇ οἰκίᾳ. Εἶνε δὲ ὑποχρεωτικὰ μνημόσυνα τὰ τριήμερα, ἐννεάμερα, σαραντάημερα, τρίμηνα, ἑξάμηνα, ἐννεάμηνα, χρονιάτικα, δίχρονα καὶ τρίχρονα, τὰ μετὰ ταῦτα δὲ εἶνε προαιρετικά, ἐναπόκεινται δηλ. εἰς τὴν φιλοστοργίαν τῶν προσφερόντων πρὸς τοὺς νεκρούς των· ἐκ τούτων κατὰ τὸ σαρανταήμερον μνημόσυνον γίνεται συνήθως τὸ *κανίσκι* κατὰ δὲ τὸ χρονιάτικον δίχρονον καὶ τρίχρονον, τὸ συλλειτουργον ἢ ἀρχιερατικὸν μνημόσυνον. Κατὰ τὸ *κανίσκι* διανέμονται πλακοῦντες (πῆται) ἐλαῖαι ἢ χαλβᾶς κατὰ τὰς νηστείας, ἰχθῦς δὲ τηγανιτοὶ καὶ τυρὸς κατὰ τὰς λοιπὰς ἡμέρας. Μετὰ τρία ἔτη ἐκθάπτουσι τὸν νεκρὸν καὶ ἂν μὲν τὸ σῶμα διελύθη (ἔλυωσε ἢ ξέβην λυομένον) χαίρουσι, διότι τοῦτο θεωροῦσι τεκμήριον ὅτι ὁ νεκρός ἐσώθη, ἂν δὲ τοὐναντίον *ἔβγη κρατημένο* ἢ *κολασμένο* ἤτοι ἀδιάλυτον τότε ἄρχονται πάλιν αἱ πρὸς ἐξιλέωσιν τοῦ θείου τελεταὶ διὰ τῶν μνημοσύνων, ἕως οὗ διαλυθῇ τὸ σῶμα εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη. Τοὺς ἱερεῖς κηδεύουσι καὶ θάπτουσι καθημένους.

Δεισιδαιμονίαι

Ἡ ἐμπειρία καὶ ἡ παρατηρητικότης τοῦ λαοῦ, ὡς διὰ τῶν παροιμιῶν κατὰ τὸ διάστημα τῶν αἰώνων ἐδημιούργησεν ὁλόκληρον σύστημα φιλοσοφικόν, οὕτω διέκρινε μὲν λίαν ὀξυδερκῶς καὶ πολλὰ τῶν φαινομένων τῆς φύσεως, μὴ δυναμένη ὅμως νὰ ἐμβαθύνῃ ἵνα ἀνεύρῃ τὰ παράγοντα αὐτὰ αἴτια καὶ νὰ δώσῃ ἐπαρκῆ ἐξήγησιν τῶν φαινομένων τούτων, περιέβαλε ταῦτα δι' ὑπερφυσικῆς χροιᾶς ἐν ᾗ περιέλαβε καὶ πλείστους ὅσους παραλογισμοὺς συμπεράνασα αἰτιώδη συνάφειαν ἐκ τυχαίας ἀλληλουχίας φαινομένων, ὡς τὸ αἴσιον καὶ ἀπαίσιον τῶν ἡμερῶν κτλ. ἅτινα ὁ ἀνεπτυγμένος κόσμος ἐκάλεσε *δεισιδαιμονίας* Σήμερον δὲ ὅτε αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι καὶ μάλιστα ἡ χημεία καὶ φυσικὴ προήχθησαν καὶ κατέλαβον ἐπίζηλον μεταξὺ τῶν ἐπιστημῶν θέσιν, αἱ μαγεῖαι καὶ γοητεῖαι, αἱ βασκανίαι καὶ τὰ φαντάσματα οἱ βρυκόλακες καὶ οἱ στοιχειοὶ ἐξηγήθησαν ὡς καθαρῶς φυσικὰ φαινόμενα καὶ ὑπήχθησαν ὑπὸ τοὺς φυσικοὺς νόμους καὶ οὕτως ἐδικαίωσαν τὰς τοῦ λαοῦ παρατηρήσεις, ὀλίγαι δὲ καὶ αὗται καταφανεῖς μένουσιν ὡς καθαραὶ προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίαι. Ἐνταῦθα ἐκθέτοντες κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν τινὰς τῶν ἐν Σινασῷ προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν θὰ πειραθῶμεν νὰ δώσωμεν εἰς ἑκάστην τούτων τὴν ἁρμόζουσαν αὐτῇ θέσιν.

Σημειωτέον ὅμως ὅτι τὸ γυναικεῖον φῦλον ἐν Σινασῷ μεθ' ὅλην τὴν περιωρισμένην αὐτοῦ κοινωνικὴν ἀνάπτυξιν, σχετικῶς εἶνε ἀπηλλαγμένον προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν, ἐν ᾧ δὲ αἱ γραῖαι ἔχουσι γραώδεις τινὰς παραδόσεις καθ' ἃς αἱ Ζαβέται (προφ. Zabète=Νηρηΐδες), αἱ Μαρκάλαι κ.τ.λ. διαδραματίζουσι σπουδαῖον πρόσωπον εἰς τὰς τύχας τῶν οἰκογενειῶν, αἱ νεώτεραι γελῶσιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις.

Ἄγαμος. Ἄγαμος δὲν παρευρίσκεται εἰς δεύτερον γάμον χηρεύσαντος ἢ χήρας διότι καὶ οὗτος θὰ πάθῃ τὸ τοιοῦτον, καὶ τοῦτο ἴσως ἵνα μὴ χαλαρωθῶσιν αἱ πεποιθήσεις αὐτοῦ πρὸς τοὺς κοινωνικοὺς θεσμούς, ἀλλὰ καὶ ἴσως ἵνα προληφθῶσιν αἱ ἐπὶ τῆς στέψεως, ταραχαὶ ἢ ἀνησυχίαι, τῶν ἐνηλίκων τέκνων τοῦ χηρεύσαντος.

Ἅλας. Τὸ ὀρυκτὸν τοῦτο, ὅπως καὶ ὁ ἄρτος, ἕνεκα τῆς μεγάλης αὐτοῦ χρησιμότητος θεωρεῖται, ὡς ἱερόν τι σύμβολον τῆς οἰκιακῆς εὐτυχίας, τῆς ξενίας, οἰκονομίας κτλ. Ὅθεν καὶ ἡ φράσις· «ἔφαγα ψωμὶ καὶ ἅλας 'ντάμ τ'»· καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὴν αὐτὴν θέσιν κατεῖχε, καὶ κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν πόλεων ὡς καὶ σήμερον, ἢ κατὰ τὰς ὑποδοχὰς τῶν βασιλέων καὶ στρατηγῶν ἄρτος καὶ ἅλας προσεφέρετο τοῖς νικηταῖς ἢ τοῖς βασιλεῦσιν ὡς σημεῖον ὑποταγῆς.

Ἐν καιρῷ νυκτὸς *δὲν δίδεται ἅλας* τοῖς ἐκτὸς τῆς οἰκίας ἵνα μὴ μετὰ τοῦ ἅλατος συναπέλθῃ καὶ ἡ εὐτυχία τοῦ οἴκου. *Οὔτε*

καίεται, διότι ἐπέρχεται δυστύχημα ἐν τῇ οἰκογενείᾳ· δικαίως δέ, διότι τὸ ἅλας ἐγκλεῖον ἐν τοῖς κρυστάλλοις αὐτοῦ τὸ κρυσταλλικὸν καλούμενον ὕδωρ, καιόμενον ἐκρήγνυται ἕνεκα τῆς ἐξατμίσεως τοῦ ὑγροῦ καὶ προσβάλλον τοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ τὸ πρόσωπον ἐπιφέρει δυστυχήματα. *Οὔτε χύνεται* καθ' ὅτι ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ συναθροίζεται διὰ τῶν βλεφαρίδων· ἴσως διὰ λόγους οἰκονομικούς, καὶ διότι τὰ σαρώματα συνήθως ῥίπτονται εἰς τὴν καύσιμον ὕλην τὴν χρησιμοποιουμένην διὰ τὸν κλίβανον, ὅτε ἐν ἀγνοίᾳ ῥιπτόμενα εἰς τὸ πῦρ δύνανται νὰ ἐπιφέρωσι δυστύχημα ἕνεκα τοῦ ἐνεχομένου ἅλατος, ἢ ῥίπτονται εἰς τὸ λίπασμα τῶν ἀγρῶν καὶ τότε τὸ ἅλας δύναται νὰ βλάψῃ τὰ φυτά. Ἐὰν δὲ ἐνοχλῶνται ἐκ τῆς ἐπισκέψεως ἀνθρώπου ἀδιακρίτου καὶ ἀδολέσχου, τότε κρυφίως ῥίπτουσιν ἅλας ἐν τοῖς ὑποδήμασιν αὐτοῦ, καὶ πιστεύουσιν ὅτι δύναμίς τις ὑπερφυσικὴ ἀναγκάζει αὐτὸν νὰ τοῖς ἀπαλλάξῃ τῆς ὀχληρᾶς παρουσίας του· ἡ πρόληψις αὕτη φαίνεται ὅτι εἶνε μίμησις ἀρχαίου ἐθίμου τοῦ νὰ φιλοδωρῶσι τοῖς ξένοις διὰ δώρων, ἅτινα ἐὰν δὲν ἐλάμβανον δὲν ἀνεχώρουν τῆς οἰκίας· μεταξὺ δὲ τούτων ἀπαραίτητον ἦτο καὶ τὸ ἅλας.

Ἄλης (ἴδε τοκετός). Ὁ κατὰ τὴν δημώδη τῶν Καππαδοκῶν δόξαν κατὰ τὸν τοκετὸν ἢ καὶ μετ' αὐτὸν καταπιέζων τὴν λεχὼ δαίμων, ὡς μὴ ἀνεχόμενος τὴν αὔξησιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐντεῦθεν ἡ φράσις· «*Ἄλης* τὴν ἐπάτηξεν», ὅταν ἡ λεχὼ ἕνεκα ἐπιλοχίου πυρετοῦ πάθῃ ἐκλαμψίαν. Πρὸς ἀποδίωξιν τοῦ δαίμονος τούτου πυροβολοῦσιν ἐπανειλημμένως καὶ εἰσάγουσιν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς λεχοῦς χῆνας, θέτοντες δὲ ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς πασχούσης κριθὴν ἀπολύουσι τούτους κατὰ τῆς λεχοῦς, θεωρεῖται δὲ σωστικόν, ἂν οὗτοι μεθ' ὁρμῆς ἐφορμῶντες πλήττουσι τὸ πρόσωπον τῆς λεχοῦς διὰ τῶν πτερύγων, ὁ δαίμων τότε ἐκφεύγει, καὶ ἡ οὕτω σωθεῖσα γυνὴ θεωρεῖται τοῦ λοιποῦ ἀπρόσβλητος ὑπὸ τοιούτου εἴδους δαιμόνων, καὶ οὐ μόνον αὕτη δὲν προσβάλλεται πλέον κατὰ τὸν τοκετὸν ἀλλὰ καὶ παρισταμένη εἰς τοὺς τοκετοὺς ἄλλων γυναικῶν ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ ἐκφοβίζειν καὶ ἀποσοβεῖν τὸν δαίμονα. Πιστεύεται δὲ ὅτι ἡ τοιαύτη δύναμις διατηρεῖται ἐπὶ ἑπτὰ

γενεὰς ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ οἰκογενείᾳ, καὶ ἐκ τοιούτων οἰκογενειῶν ζητοῦνται γυναῖκες πολλάκις ἐκ μεμακρυσμένων ἔτι κωμῶν, ἵνα παραστῶσιν εἰς τοὺς τοκετούς (περὶ τῆς ἐτυμολογίας ἴδε λέξιλ.) Ἐνταῦθα δὲ προσθέτομεν ὅτι ἡ λέξις φαίνεται νὰ ἔχῃ σχέσιν πρὸς τὴν θεὰν Εἰλείθυιαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων θυγατέρα τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἥρα καὶ ἡ Ἄρτεμις ἦσαν Εἰλήθυιαι, γνωστὸν δὲ ὅτι οἱ χῆνες ἦσαν ἱερὰ ζῷα τῆς Ἥρας, ὥστε φαίνεται ἡ πρόληψις νὰ ἔχῃ σχέσιν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν. (ἴδε Καρολ. γλωσ. συγκρ. 136). Πρὸς πρόληψιν τῆς τοιαύτης συμφορᾶς ἡ λεχὼ οὐδέποτε ἐγκαταλείπεται ἐπὶ 40 ἡμέρας μόνη.

Ἀλογόμυια. Ὅταν ἐπικαθίζῃ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου προμηνύει προσεχῆ δῶρα ἐκ μέρους συγγενῶν (παραλογισμός).

Ἀπάντημα. Ἀποφεύγουσι τὴν συνάντησιν ἀναπήρου ἀνθρώπου (*σημειωμένου*), κακῆς καὶ βασκάνου γυναικός, καὶ ἐν γένει παντὸς κακὴν χαίροντος φήμην, διότι τοῦτο θεωροῦσι κακὸν οἰωνὸν (ἀρχαῖος παραλογισμός).

Ἀποφράδες ἡμέραι (ἴδε ἡμέραι).

Ἄρτος. Τιμῶσι τὸν ἄρτον ὡς ἱερὸν τοῦ Θεοῦ δῶρον καὶ δὲν ῥίπτουσιν αὐτὸν μακράν, ἂν δὲ ἀναγκασθῶσι νὰ πράξωσι τοῦτο τὸν ἀσπάζονται πρῶτον· δὲν ἀνατρέπουσιν αὐτόν· ἀποφεύγουσι νὰ τρώγωσι τεμάχιον ἐγκαταλειφθὲν ὑπ' ἄλλου, διότι ἐπέρχεται διάσπασις σχέσεων, ἢ μανθάνει ὁ τρώγων τὰ μυστικὰ τοῦ ἑτέρου· (ὁ λόγος φαίνεται ὑγιεινός, ἵνα μὴ μεταδοθῶσιν ἄδηλοι ἀσθένειαι μεταξὺ τῶν συνδαιτημόνων).

Ἀρκούδισμα (τετραποδισμός). Ὅταν τὰ νήπια καίτοι βαδίζοντα ὀρθίως τετραποδίζωσι, θεωρεῖται ὡς σημεῖον ὅτι θὰ ἔλθωσι ξένοι (παραλογισμός).

Ἀσκέλισμα. Ἀποφεύγουσι τὸ διασκελίζειν τινά, ἤτοι τὸ διέρχεσθαι ἄνωθέν τινος ὡς ἀφαιροῦν ἔτη ἀπὸ τοῦ διασκελιζομένου (ὁ λόγος ἠθικός).

Αὔγουστος. Κατὰ τὰς πρώτας 3 ἡμέρας τοῦ Αὐγούστου ἀποφεύγουσι νὰ ἐξέρχωνται εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ κήπους, ἵνα μὴ τοὺς περάσῃ ἢ *τοὺς κόψῃ* ὁ Αὔγουστος, ὁπότε ἀσθενῶσιν ἢ πάσχουσιν ἐξ

ἀλωπεκιάσεως. Ἐν Ἠπείρῳ ἡ τοιαύτη ἰδιότης τοῦ Αὐγούστου λέγεται *δρίμαι τοῦ Αὐγούστου*. Ἐπίσης καὶ ὑφάσματα δὲν ἐκτίθενται εἰς τὸ ὕπαιθρον πρὸ πάντων ἐν νυκτὶ κατὰ Αὔγουστον, διότι καταστρέφονται· φαίνεται δὲ τοῦτο νὰ εἶνε ἐν μέρει ἀληθές, καθ' ὅτι κατὰ Αὔγουστον ἕνεκα τῆς ἐπερχομένης ἀτμοσφαιρικῆς μεταβολῆς τῆς θερμοκρασίας καὶ τῆς ὑγρασίας τῆς νυκτὸς ἀναπτύσσεται ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ νιτρικὸν ὀξὺ ἢ ὄζον, ὅπερ συντελεῖ εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν ὑφασμάτων.

Βαρακτᾶς ἤτοι ἐφιάλτης· εἶνε τὸ πάθος καθ' ὃ ὁ πάσχων ἕνεκα ὑπερμέτρου πληρώσεως τοῦ στομάχου ὑπεραιμώσεως ἢ ἄλλης αἰτίας αἰσθάνεται ἑαυτὸν καθ' ὕπνον, ὡς πιεζόμενον ὑπό τινος γίγαντος καθημένου ἐπὶ τοῦ στήθους του, ὃν ἀδυνατεῖ νὰ ἀποσείσῃ καίτοι καταβάλλει πρὸς τοῦτο πᾶσαν προσπάθειαν καὶ ἕνεκα τοῦτο σφαδάζει, τέλος δὲ κατορθώνει νὰ κινηθῇ ὀλίγον ὅτε τὰ πάντα ὡς μαγεία διαλύονται. Ἐν Σινασῷ θεωροῦσι τοῦτον ὡς δαίμονα κακότροπον καὶ ἐνοχλητικόν, ὅστις θέλει νὰ βλάψῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Βαρτουβάρια. Ἀνθοφόρια ἢ ἀνθεστήρια, ἑορτὴ τῶν ἀνθέων τελουμένη ἐν Καππαδοκίᾳ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον κατὰ τρόπον ὅλως ἄσχετον πρὸς τὴν θρησκείαν, παράγεται ἐκ τοῦ Φαρσ. ἢ Καππ. βαρτι=ῥόδον καὶ βαρ=(ριζ. Καππ.) φέρ(ω) φόρος παρβλ. Λατ. fer. Γερμ. bar. Περσ. περ (ἰδὲ καὶ λεξιλόγιον). Ἑορτάζεται δὲ καθ' ὅλην τὴν Καππαδοκίαν καὶ παρὰ τοῖς Ἑλληνοφώνοις καὶ παρὰ τοῖς Τουρκοφώνοις Ἕλλησιν, ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα, τὴν ἕκτην Κυριακὴν τοῦ Πάσχα. Μόνον ἐν Σινασῷ ἡ ἑορτὴ παρημελήθη, τὸ ὄνομα ὅμως σῴζεται διότι καλοῦσιν οὕτω τὴν ἑορτὴν τῆς γεννήσεως τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. (τὴν ἀλλαχοῦ τοῦ Κλήδονα καλουμένην) *ἑορτὴν τοῦ Βαρτουβαριοῦ*. Τελεῖται δὲ ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ, ἀπαράλλακτα σχεδὸν ὡς ἀλλαχοῦ ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Κλήδονα (Φανιστοῦ ἢ Ῥιζικὰ)· ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς Τετάρτης τῆς ἀναλήψεως, ὅτε μετὰ τὸν Ἑσπερινὸν ἐξέρχονται αἱ νεάνιδες εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ σημειώνουσιν ἑπτὰ στάχυς διὰ νημάτων ἑπτὰ διαφόρων χρωμάτων, ἀποκόπτοντες μικρὸν μέρος ἐκ

τῆς κορυφῆς, τὸ δὲ Σάββατον αὖθις πορευόμεναι εἰς τοὺς ἀγροὺς ἀποσπῶσι τοὺς σεσημασμένους στάχυς, ἐὰν δὲν ἀπέβαλον τὸ χρῶμά των, καὶ κομίζουσαι οἴκαδε ἐνθέτουσιν ἐν κάδῳ ἐντὸς ὕδατος, ὃν καλύψαντες φυλάττουσι μέχρι τῆς μεσημβρίας τῆς ἑπομένης ἤτοι τῆς ἕκτης Κυριακῆς. Τότε δὲ συναθροιζόμεναι ἅπασαι ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐκλέγουσι νεάνιδά τινα πρωτότοκον, ἧς δένουσι τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἥτις παραλαμβάνει ἐξ ἑκάστης νεάνιδος ἀνὰ ἓν ἀντικείμενον, ἅπερ ἐνθέτει ἐν τῷ κάδῳ, καὶ εἶτα ἐξάγει ἀνὰ ἕν, ἐνῷ αἱ νεάνιδες ᾄδουσι στίχους ἀναφερομένους εἰς διαφόρους ἀνθρωπίνους τύχας, ἡ ἰδιοκτῆτις δὲ τοῦ εἰς τὸ τέλος τοῦ στίχου ἐξαχθέντος ἀντικειμένου θεωρεῖται ὑποκειμένη εἰς τὴν δηλωθεῖσαν ἐν τῷ ᾄσματι ἀγαθὴν ἢ κακὴν μοῖραν. (ἰδὲ Καρολ. γλωσσ. συγκρ. 71).

Βασκανία. ('μάτιαγμα)· ἡ πρόληψις αὕτη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶνε τοσοῦτον βαθέως παρὰ τῷ λαῷ ἐρριζομένη, ὥστε καὶ ἡ θρησκεία δὲν κατώρθωσε νὰ ἀποσκορακίσῃ ταύτην, ἵνα δὲ μὴ καταφεύγωσιν εἰς ἕτερα καταγέλαστα μέσα, ὥρισεν εὐχάς, ἃς ἀναγινώσκουσιν οἱ ἱερεῖς ἐπὶ τοῦ παθόντος, φαίνεται δὲ ἡ βασκανία ἔχει ποιάν τινα σχέσιν πρὸς τὸν ὑπνωτισμόν, ὃν σήμερον παραδέχεται ἡ ἐπιστήμη. Ὡς προφυλακτικὰ μέσα κατὰ τῆς βασκανίας μεταχειρίζονται διάφορα περίαπτα συνήθως τροχίσκον σκορόδου καὶ κυανᾶ ἐξ ὑάλου κοσμήματα ἢ καὶ θειϊκὸν χαλκόν, προσπτύουσι δὲ συνήθως αἱ θέλουσαι νὰ θωπεύσωσι νήπιόν τι ἢ βρέφος, «ὡς μὴ βασκανθῶ τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον» (Θεοκρ. εἰδ. ϛ'. κβ' 62. ζ' 127. Λουκ. Πλ. 15). Προφυλάσσουσι δὲ συνήθως ἐκ τῆς βασκανίας τοὺς παῖδας, τὰ βρέφη, τὰ ζῷα, καὶ τοὺς νεωστὶ ἐκ τῆς ξενιτείας ἐρχομένους, ὅταν δὲ βλέπωσιν ὑπόπτους ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐπὶ τῶν προσφιλῶν αὐτῶν ἀναφωνοῦσι «σκόρδο στὰ μάτια σου». Ἐὰν δὲ ὑποπτευθῶσί τινα ὡς βάσκανον ἔχοντα ὀφθαλμόν, καὶ τοῦτο συμπεραίνουσιν ἐκ τῆς τυχαίας ἀδιαθεσίας τοῦ τέκνου των, ἢ ἄλλου προσφιλοῦς ὄντος ὅπερ κατὰ τύχην εἶδεν ἢ ὡμίλησεν ὁ βάσκανος, προσπαθοῦσι νὰ ἀφαιρέσωσι κρύφα τεμάχιον ἐκ τοῦ φορέματος αὐτοῦ, ἵνα τὸν λυπήσωσι καὶ ἵνα δι' αὐτοῦ θυμιάσωσι τὸν βασκαθέντα, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περι-

πτώσει λαμβάνουσι χῶμα ἢ θραύουσι λίθον ἐκ τοῦ κατωφλίου τῆς οἰκίας του καὶ ἐκ τούτου θυμιῶσι τὸν βασκαθέντα· ὅταν δὲ εἶνε ἄγνωστος ὁ βάσκανος τότε θυμιῶσι τὸν παθόντα δι' ἡγιασμένου βασιλικοῦ ἢ μοσχοκαρφίων, ἀναπολοῦντες συγχρόνως διάφορα πρόσωπα, ἐὰν δὲ καθ' ἣν στιγμὴν ἀναπολῶσί τινα ἐπέλθῃ κριγμὸς ἢ κρότος ἐκ τῶν διαρρηγνυμένων σπόρων, τότε βεβαιοῦνται ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ φαῦλος βάσκανος, καὶ τοῦ λοιποῦ λαμβάνουσι μέτρα ἀνάλογα κατ' αὐτοῦ.

Βόμβος ἢ ἦχος τῶν ὤτων. Σημαίνει ὅτι ἐχθρός τις καταλαλεῖ ἐναντίον αὐτοῦ (παραλογισμός). «Βομβοῦσι δ' ἀκοαί μοι» (Σαπφὼ Λογγ. τομ. 10) «Βοᾷ δ' ὡσὶ κέλαδος οὐ παιώνιος» (Αἰσχ. Πέρσαι 605). «Ἡ που, ὦ Παρμενίων, ἐβόμβει τὰ ὦτα ὑμῖν, ἀεί γαρ ἐμέμνητο, ἡ κεκτημένη μετὰ δακρύων καὶ μάλιστα, εἴ τις ἐληλύθει ἐκ τῆς μάχης» (Λουκιαν. Ἑταιρ. διάλογος 9).

Βλέφαρον (ἴδε *κίνησις*).

Βρυκόλακας ἢ **βορκόλακας**. Τοιοῦτο λέγονται οἱ νεκροί, ὧν τὰ σώματα μένουσιν ἀδιάλυτα καὶ πιστεύουσιν ὅτι τοῦτο προέρχεται ἐκ κατάρας ἢ ἀρχιερατικοῦ ἐπιτιμίου, ὁ δὲ δαίμων εἰσερχόμενος ἐν τοῖς τοιούτοις σώμασι κινεῖ ταῦτα οὕτω νεκρὰ ὄντα καὶ ἐπισκέπτεται τὰς συγγενικὰς οἰκίας καθ' ὅλην τὴν νύκτα· δι' ὃ ὑπάρχει καὶ φράσις «Τί βορκολακιάζεις καὶ δὲν κοιμᾶσαι» φεύγει δὲ εὐθὺς ὡς φωνήσῃ ὁ ἀλέκτωρ. Ἐπιδεινοῦσι δὲ τὴν δεισιδαιμονίαν ταύτην ὁ φόβος καὶ ἡ φαντασία, ἐνίοτε καὶ αἱ πανουργίαι δολίου τινὸς οἰκείου ἢ ὑπηρέτου, ὅστις ἐπωφελούμενος τὸν φόβον τῶν οἰκείων τοῦ νεκροῦ καταδολιεύεται αὐτούς.

Ἡ περὶ τῶν βρυκολάκων ἰδέα εἶνε ἀρχαιοτάτη, οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐθεώρουν πλανώμενον τὸν ἄταφον νεκρὸν (Ὅμηρος. Εὐριπ. Ἑκάβη ὁ Λουκ. Φιλοψ. Βιργ. Αἰν. ΙΙ 771 ΙΙΙ 26). «Τὸ δὲ βαρὺ καὶ γεῶδες καὶ ὁρατὸν τοῦτο ἔχουσα ἡ τοιαύτη ψυχὴ βαρύνεται τὲ καὶ ἕλκεται πάλιν εἰς τὸν ὁρατὸν τόπον, ὥσπερ λέγεται, περὶ τὰ μνήματά τε καὶ τοὺς τάφους κυλινδουμένη, περὶ ἃ δὴ καὶ ὤφθη ἄττα ψυχῶν σκιοειδῆ φαντάσματα» (Πλάτ. Φαιδ. C 81). Ἡ χριστιανικὴ ὅμως θρησκεία ἀπεσκοράκισε πάντα ταῦτα.

Ἡ περὶ τῶν βρυκολάκων ἰδέα προῆλθε βεβαίως ἐκ τοῦ φωσφορούχου ὑδρογόνου, ὅπερ προκύπτον ἐκ τῆς σήψεως διαφόρων ὀργανικῶν οὐσιῶν ἢ πτωμάτων καὶ ἐν καιρῷ θέρους πλανώμενον νυκτὸς ἐπὶ τῶν ἑλῶν καὶ νεκροταφείων ἀνάπτει ἐρχόμενον εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ὀξυγόνου τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος· ἡ φλὸξ δὲ φερομένη ὑπὸ τοῦ ἀνέμου τῇδε κακεῖσε λαμβάνει διάφορα σχήματα, ἅτινα ἡ ἄγνοια καὶ ἡ φαντασία τοῦ λαοῦ ὠνόμασε βρυκόλακας.

Βρονταὶ καὶ ἀστραπαί. Ὁ κρότος τοῦ ἅρματος τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ.

Γαλῆ. Ὅταν νίπτηται σημαίνει ὅτι θὰ βρέξῃ, ὁ λόγος φυσικός, ἕνεκα τῆς μεγάλης ευαισθησίας τῆς γαλῆς πρὸς τὴν ὑγρασίαν ἢ τὸν ἠλεκτρισμὸν τῆς ἀτμοσφαίρας, ἅτινα ἐρεθίζουσι τὸ δέρμα αὐτῆς, ὡς εἰ ἐπεκάθισέ τι ἐπ' αὐτῆς καὶ νιπτομένη πειρᾶται νὰ ἀποτινάξῃ τὸ αἴτιον τοῦ ἐρεθισμοῦ.

Γλῶσσα. Ὅταν τρώγων τις ἢ ὁμιλῶν δάκνει τὴν γλῶσσάν του, εἶνε σημεῖον ὅτι ἐχθρὸς λέγει κακόν τι κατ' αὐτοῦ.

Δαίμονες. Εἰσὶν ἄρρενες καὶ θήλεις, ἀρχηγὸς αὐτῶν εἶνε ὁ Μερτζεβῆς ἢ Μερτζεβούλης (πρβλ. Βεελζεβούλ), λαμβάνουσι διαφόρους μορφὰς ὅπως ἐξαπατήσωσι τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοῖς ἀφαιρέσωσι τὴν φωνήν· φοβοῦνται τὸν σταυρόν, τὸ θυμίαμα καὶ τὸν ἀλέκτορα· κατοικοῦσιν εἰς ὑγρὰ καὶ σκοτεινὰ μέρη καὶ ὑπόγεια, ἄλλοτε ἔβλαπτον τοὺς ἀνθρώπους περισσότερον· ἀλλὰ σήμερον, ἐπειδὴ διαβόλεψαν οἱ ἄνθρωποι ἔφυγαν οἱ δαίμονες, λέγονται δὲ καὶ ὄξ' ἀπ' ἐδῶ, καὶ ὁσάκις ἀναφέρεταί τι περὶ αὐτῶν, ἐπακολουθεῖ τὸ «ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάγῃ» καὶ σταυροκοποῦνται· αἱ δὲ Ζαβέται, αἱ Τσιχτζιποῦδες, αἱ Μαρκάλαι εἶνε ὄντα ὑπερφυσικὰ διαφόρου φύσεως. Οἱ μάγοι καλοῦσι τοὺς δαίμονας διὰ τῆς Σολωμονικῆς.

Δόντι, ὀδόντες. Οἱ παῖδες οἱ ἔχοντες ἀραιοὺς ὀδόντας θὰ πλουτίσωσι (παραλογισμός)· ὅταν οἱ παῖδες ἐκριζώσωσι γαλαξίαν τινὰ ὀδόντα ῥίπτουσιν αὐτὸν μακρὰν λέγοντες «στραβὰ νὰ πᾶς ὀρθὰ νὰ βγῇς» ἤτοι ὁ νέος ὀδοὺς νὰ μὴ ἐξέλθῃ παραμεμορφωμένος.

Δωδεκαήμερον. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων ζυμώνουσι μέλι καὶ καθαρὸν βούτυρον καὶ θέτουσι τὸ γλύκισμα

τοῦτο πρὸ τῆς εἰκόνος τῆς Παναγίας, ἵνα τὴν συγχαρῶσι, (πρβλ. τὸ ῥητὸν τοῦ Ἠσαΐου «βούτυρον καὶ μέλι φάγετε»). Ἐκ τούτου δὲ προσφέρουσι κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν καὶ πρὸς τοὺς ἐπισκέπτας. Καθ᾽ ὅλον δὲ τὸ Δωδεκαήμερον μέχρι τῶν φώτων πιστεύουσιν, ὅτι οἱ νεκροὶ ἀφίενται ἐλεύθεροι καὶ ἐπισκέπτονται τὴν γῆν καὶ τοὺς συγγενεῖς των, ὅθεν ἀνάπτουσι λυχνίαν ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτῶν, διανέμουσι τοῖς πτωχοῖς διάφορα εἴδη ἐδωδίμων κατὰ τὰς τελευταίας δὲ ἡμέρας τοῦ δωδεκαημέρου ἀνάπτουσιν εἰς ἁπάσας τὰς ἐκκλησίας καὶ παρεκκλήσια κηρία=*κηρούλια* πρὸς προπομπὴν αὐτῶν.

Ζαβέτα καὶ Ζαβέτα. Νηρηΐς, ὂν ὑπερφυσικὸν ἐν ταῖς κρήναις καὶ ὕδασι διαιτώμενον καὶ ἐρχόμενον εἰς συνάφειαν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, εἶνε κατὰ Καρολ. λέξις Καππ. ἐκ τοῦ Ζαβ=θάλασσα Ζαβέτα=θαλασσία ἑπομένως Νηρηΐς.

Ἡμέραι. Παρατηροῦνται καλαὶ καὶ κακαὶ ὧραι ὡς καὶ αἴσιαι καὶ ἀπαίσιαι ἡμέραι. «Αἵδε μὲν ἡμέραι εἰσὶν ἐπιχθονίοις μεγ᾽ ὄνειαρ, αἱ δ᾽ ἄλλαι μετάδουποι ἀκήριοι οὔτι φέρουσαι ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη ἄλλοτε μήτηρ (Ἡσιοδ. Ἔργ. καὶ Ἡμ. 822).

Ἀπαίσιαι ἡμέραι εἶνε, *ἡ Τρίτη*, ὡς καὶ παρ᾽ ἅπασι τοῖς Ἕλλησι, καὶ παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς ἔτι, οὐδὲν δὲ ἐπιχειροῦσι κατ᾽ αὐτὴν τὴν ἡμέραν, εἰς μικρότερον βαθμὸν δὲ καὶ ἡ Πέμπτη καὶ τὸ Σάββατον, καθ᾽ ἃς δὲν κόπτουσι νέας ἐνδυμασίας ἵνα μὴ πέσωσι (Πέφτη), καὶ σαβανωθῶσι (Σάββατον. παραλογισμός). Φράσις· «Τετάρτη καὶ Παρασκευὴ τὰ νύχια σου μὴ κόφτης καὶ Κερεκὴ μὴ ξουρίζεσαι ἂν θέλης νὰ πρεκόψης».

Καθαρὰ ἑβδομάς. Καθαρίζουσι μετὰ μεγάλης προσοχῆς ἅπαντα τὰ ἔπιπλα καὶ τὰ μέρη τῆς οἰκίας, αἱ νεάνιδες δὲ νηστεύουσιν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας *τὰ τριήμερα* λεγόμενα, καθ᾽ ἃς οὐδὲν ἐσθίουσιν, ἵνα *ἀνοίξη ἡ τύχη των*, πρὸς βλάβην ἴσως τῆς ὑγείας.

Καθρέπτης. Ἐν καιρῷ νυκτὸς δὲν προσβλέπουσιν εἰς κάτοπτρον (φχίνεται ἐκ φόβου).

Καρυδέα. Δὲν κοιμῶνται ὑπ᾽ αὐτήν, διότι ἐπιφέρει θάνατον, ἢ ἀσφυξίαν, ἕνεκα τοῦ διοξειδίου τοῦ ἄνθρακος, ὅπερ ἀναπτύσσεται ὑπὸ τοῦ φυτοῦ βαρύτερον δὲ ὂν τοῦ ἀτμοσφ. ἀέρος μένει κατὰ τὴν

ρίζαν, ἔνθα ἕνεκα τοῦ πυκνοῦ φυλλώματος δὲν κυκλοφορεῖ ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀήρ.

Κατράνι. Ὑγρὰ πίσσα ἐλάτης· ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων χρησιμοποιεῖται ὡς μέσον ἀπολυμαντικὸν κατὰ τῶν ἐπιδημιῶν τῶν ζῴων.

Κίνησις. Ἡ νευρικὴ κίνησις τῶν βλεφάρων τοῦ μὲν δεξιοῦ θεωρεῖται καλὸς οἰωνὸς τοῦ δὲ ἀριστεροῦ κακός. «Ἅλλεται ὀφθαλμός μου ὁ δεξιὸς ἆρα γ᾽ ἰδήσω αὐτὴν (Θεοκρ. εἰδυλ. Γ. 37). Κίνησις φερέτρου κατὰ τὴν κηδείαν τινὸς σημαίνει ὅτι ὅσον οὔπω καὶ ἕτερος θὰ τὸν ἀκολουθήση· (προσοχὴ ὅθεν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν νεκροφόρων· παραλογισμός).

Κόκκυξ. Ὅταν κοκκύζη ἐντὸς τῆς κωμοπόλεως σημαίνει μελλούσας ἐπιδημίας θανατηφόρους (παραλογισμός).

Κύων ὠρυόμενος προμηνύει προσεχῆ συμφορὰν καὶ θάνατον.

Λαγός. Ἐὰν λαγὸς διέλθη πρὸ τοῦ ὁδοιπόρου κακὸς οἰωνός. (παραλογισμός) πρόληψις ἀρχαία (τὰ ἐνόδια σύμβολα).

Λίθος. Οἱ ἐχθροί τινος κατὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ ῥίπτουσιν ἐξόπισθεν λίθους, εὐχόμενοι νὰ μὴ ἐπανίδη τὴν πατρίδα του· ὅθεν ὑπάρχη καὶ φράσις ὀξύμερος πρὸς ἐχθρὸν «Ὥρα σου καλὴ κι᾽ ὀπίσω σ᾽ ἕνα γυαλὶ (σύντριμμα κεράμου)».

Λεχὼ (ἴδε ἔθιμα). Φυλάσσεται ἐπὶ 40 ἡμέρας ἵνα μὴ εὕρη αὐτὴν Ἄλης, κυρίως ὅμως ἵνα μὴ ἀποκοιμηθῇ ἐπὶ τοῦ βρέφους.

Μαγευμένος. Οὕτω καλοῦσι τοὺς ἐρωτολήπτους καὶ προσπαθοῦσι διὰ παντὸς τρόπου νὰ λύσωσι *τὰς μαγείας*.

Μάγος. Τοιούτους θεωροῦσι συνήθως τοὺς ἔχοντας σχέσιν πρὸς δαίμονας καὶ τοὺς ἀλλοφύλους, ἀποτροπιάζονται δὲ αὐτούς.

Μαρκάλα. Ὂν τεράστιον ὑπερφυσικῆς ἰσχύος καὶ δυνάμεως ἐν τοῖς μύθοις τῆς Καππαδοκίας μνημονευόμενον, ἔχον μορφὴν ἀνθρώπου ἅμα καὶ θηρίου ὡς ὁ ***Κύκλωψ***, ἀλλὰ γένους θηλυκοῦ. Ἐκ τοῦ Καππ. mark=καταστρέφειν ἐξ οὗ καὶ τὸ Φαρσ. μαρκαώνω· (ἴδε καὶ λεξιλ.).

Μάτιαγμα. Ἴδε βασκανία, ῥημ. ματιάζω.

Μῆνες. Πρὸς τὸν Φεβρουάριον καὶ Μάρτιον τρέφουσιν ἀντιπά-

θειάν τινα ἕνεκα τῆς ἀστασίας τοῦ καιροῦ. Τὴν πρώτην Μαρτίου θραύουσιν ἀγγεῖα ὅπως ἐκδιώξωσι τοὺς ψύλλους.

Μνῆμα. Δὲν πατῶσιν ἐπὶ τῶν μνημάτων ἔθιμον ἀρχαῖον (Θεοφρ. Χαρ. ΙϚ. Φιλοστρ. Ἡρ. Β' σ. 682. Ἀνθολ. Παλατ. Θ'. 177 καὶ Ἀριστοτ. παράδοξα ἀκούσματα) πρβλ. καὶ τὸ ἐν τῷ τῆς Σινασῷ δημώδει ᾄσματι «*τί ἔχεις μνῆμα καὶ βογγᾷς καὶ βαρειαναστενάζεις*
μὴν εἶν' τὸ χῶμα σου βαρὺ κ' ἡ πλάκα σου μεγάλη;
— *Δὲν εἶν' τὸ χῶμα μου βαρὺ κ' ἡ πλάκα μου μεγάλη*
μον' ἦρτες καὶ μὲ πάτηξες ἀπάνω 'ςτὸ κεφάλι
καὶ ρούφηξες τὸ αἷμά μου 'σὰν τὸ χλωρὸ σουγκάρι».

Μοῖρα. Τὸ πεπρωμένον ἡ τύχη, φρ. «τὰ γράφτανε 'ς τὴν μοῖρά του δὲν γηλοῦνται» θεωροῦσι δὲ τὰς ῥαφὰς τοῦ ἐγκεφάλου ὡς γραφὴν τῆς μοίρας.

Μυῖα. Ἐὰν κεντᾷ σημαίνει βροχήν.

Μῦς. Ἡ παρουσία αὐτῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ σημαίνει, ὅτι συμβαίνουσιν ἐν αὐτῇ κλοπαί.

Νεκρός. Ἐν ὅσῳ ὑπάρχει νεκρὸς ἐν τῇ οἰκίᾳ ἡ θύρα δὲν κλείει καθ' ὅλον τὸ ἡμερονύκτιον, μετὰ τὴν ἔξοδον τοῦ νεκροῦ δὲν καθαρίζουσι, διότι νομίζουσιν, ὅτι θὰ καθαρισθῇ καὶ ἡ οἰκία ἐκ τῶν ἀνθρώπων. (παραλογισμός).

Οἰκία. Ὅταν τίθενται τὰ θεμέλια νέας οἰκίας πιστεύουσιν, ὅτι ὁ κτίστης λαμβάνει ὑπ' ὄψει τὸ ἀνάστημά τινος ἐκ τῶν παρευρισκομένων, ὅστις μετὰ τὸ τέλος τῆς οἰκοδομῆς ἀποθνήσκει, διὰ τοῦτο οἱ παρευρισκόμενοι βλέπουσιν ἐκ τῶν νώτων τοῦ κτίστου καὶ οὐχὶ ἔμπροσθεν.

Οἶνος. Χύνουσι οἶνον χάριν τῶν νεκρῶν ἤτοι σπένδουσι, καὶ κατὰ τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν πράττουσι τὸ αὐτό, ὅταν δὲ τυχαίως χυθῇ οἶνος θεωρεῖται καλὸς οἰωνός, ἐνῷ ἂν χυθῇ οἰνόπνευμα τὸ ἐναντίον. (πρβλ. σπονδή).

Ὄνυχες (ἰδὲ ἡμέραι). Αἱ λευκαὶ κηλῖδες τούτων σημαίνουσι προσεχῆ δῶρα.

Ὄνος. Ἡ ἄκαιρος φωνὴ τοῦ ὄνου καὶ ἀλέκτορος δηλοῖ ἀλλαγὴν καιροῦ.

Ὄξος. Ἐν καιρῷ νυκτὸς δὲν δίδεται ἐκτὸς τῆς οἰκίας, οὔτε πλησιάζουσι μετὰ λυχνίας εἰς τὸν πίθον τοῦ ὄξους, διότι *χαλᾷ* (ὁ λόγος φυσικός).

Ὄρνις. Ὅταν ἡ ὄρνις ἐξάγῃ παρὰ φύσιν φωνὴν προσομοιάζουσαν πρὸς τὴν φωνὴν τοῦ ἀλέκτορος, σημαίνει ὅτι θὰ ἐπακολουθήσῃ θάνατος, ἐὰν δὲν φονευθῇ ἡ ὄρνις διὰ πελέκεως πρὸ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας, (παραλογισμός)· ἐνῷ ἡ δυστυχὴς ὄρνις φωνεῖ οὕτω, διότι πάσχει ἐκ σκληρύνσεως τῆς ἐπιδερμίδος τῆς κάτω ἐπιφανείας τῆς γλώσσης, ἐὰν δὲ διὰ τοῦ ὄνυχος ἀφαιρεθῇ ἡ σκληρυνθεῖσα ἐπιδερμὶς θεραπεύεται.

Ὁ ἐκφέρων γνώμην, ἣν ἄλλος τις ἦτο ἕτοιμος νὰ εἴπῃ θὰ ζήσῃ περισσότερον τοῦ μὴ προλαβόντος.

Παλάμη. Ὅταν αἰσθάνεταί τις κνισμὸν ἐν τῇ παλάμῃ τῆς δεξιᾶς, θὰ δώσῃ χρήματα, τῆς ἀριστερᾶς δὲ θὰ λάβῃ τοιαῦτα (παραλογισμός).

Πέλμα. Ἐὰν αἰσθάνηταί τις κνισμὸν εἰς τὸ πέλμα τοῦ ποδὸς θὰ τρέξῃ.

Πνιγμός. Ἐνῷ τρώγει τις ἂν εἰσέλθῃ ἐν τῷ λάρυγγι μόριον τροφῆς καὶ ἐπέλθῃ βὴξ σπασμωδικὸς ἢ πνιγμός, σημαίνει ὅτι οἱ ἐχθροὶ καταλαλοῦσιν αὐτόν· ἴσως οἱ ὁμοτράπεζοι διὰ τὴν λαιμαργίαν του.

Πταρμός. Ὅταν πταρνισθῇ τις λέγουσι πρὸς αὐτὸν οἱ παριστάμενοι «*γειά σου καὶ χαρά σου*» ἐπὶ τὸ ἀστειότερον δὲ προσθέτουσι «νὰ ψοφήσ' ἡ πεθερά σου»· σημαίνει δὲ ὅτι τὸν ἀνεπόλησέ τις.

Πτύσιμον. Πτύουσιν εἰς τὸν κόλπον ἐπὶ ἀποστροφῆς καὶ ὅταν ἀποτροπιάζωνται κακήν τινα πρᾶξιν. (ἴδε βασκανία).

Ῥαφαὶ ἐγκεφάλου. Γράμματα μοίρας (ἴδε μοῖρα).

Σαπώνιον. Ὅταν πλύνηταί τις δὲν λαμβάνει τὸ σαπώνιον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ὑπηρέτου ἀλλὰ κάτωθεν, διότι ἐπέρχεται ἔρις ἂν λάβῃ τοῦτο ἐκ τῆς χειρός. (;)

Σαρίπαλης. Ἀλλαχοῦ τῆς Καππαδοκίας Σουργιόπουλος, ὁ ἐν τοῖς ἀρχαίοις μύθοις καὶ ᾄσμασι τῆς Σινασοῦ καὶ τῆς λοιπῆς

ἑλληνοφώνου Καππαδοκίας μνημονευόμενος ἥρως κακότροπος καὶ κακοήθης δράκων. (Καρολ. συγκ. γλωσσ. 214).

Σελήνη. Ἐπὶ νέας σελήνης ἐὰν μὲν αὕτη ἵσταται ὀρθὴ σημαίνει καλοκαιρίαν, ἐὰν δὲ πλαγίως τὸ ἐναντίον, ἐὰν ἡ νέα σελήνη συμπέσῃ τὸ ἑσπέρας τοῦ Σαββάτου πρὸς τὴν Κυριακὴν θὰ βρέχῃ καθ' ὅλον τὸν μῆνα.

Σεισοπηγίς. Ἐὰν ἔλθῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ κελαϊδήσῃ σημαίνει τὴν ἔλευσιν ἐκ τῆς ξενιτείας μέλους τινὸς τῆς οἰκογενείας:

Κόρη μου φέρμε τὸ γουτὶ ποῦ γιόμει τὸ σακάρι
νὰ τὸ ταγίσω τὸ πουλὶ ποῦ μ' ἔφερε χαμπάρι

Σιφώτης. Δαίμων κρυπτόμενος εἰς τὰς γωνίας καὶ τὰ ἄδυτα τῆς οἰκίας καὶ βλάπτων πολυειδῶς τοὺς ἐν αὐτῇ καὶ δὴ τοὺς ἀκαθάρτους διὰ τυφλώσεως ἢ χωλώσεως, δι' ἀπαγωγῆς ἢ ἀλλαγῆς παίδων δι' ἀσθενείας ἢ κλοπῆς. Ἐπειδὴ δὲ τὴν παραμονὴν τῶν Φώτων συνειθίζουσιν οἱ Καππαδόκαι Ἕλληνες νὰ καθαρίζωσι τὰς οἰκίας συγχέουσι τὸ Σιφώτης πρὸς τὰ Φῶτα καὶ νομίζουσιν ὅτι ἐὰν δὲν γείνῃ καθαρισμὸς τοῦ σώματος καὶ τῆς οἰκίας κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ οἶκος εἶνε ἐκτεθειμένος καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ εἰσερχομένου ἔτους εἰς τὴν ἐπήρειαν καὶ ἐνόχλησιν τοῦ Σιφώτου. Κατὰ δὲ τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀνάπτουσι πυρὰν (ἴδε παιδικὰ ᾄσματα) διὰ τραγακανθῶν, δι' ἧς καίουσι κατὰ φαντασίαν τὸν Σιφώτην πρὸς καθαρισμὸν τῆς κωμοπόλεως ἀπὸ παντὸς μολύσματος αὐτοῦ (πρβλ. ἀπολύμανσις διὰ πυρός). Τοῦ πυρὸς μεταλαμβάνουσιν οἱ πολῖται καὶ θέτουσιν εἰς τοὺς σταύλους καὶ ὀρνιθῶνας πρὸς ἀπέλασιν τοῦ δαίμονος (Καρολ. συγκρ. γλωσσ. 212).

Στοιχειό. Ἀβλαβῆ ὑπερφυσικὰ ὄντα ὑπὸ μορφὴν ἀνθρώπου ἢ ζώου ἢ πτηνοῦ, διαμένοντα διαρκῶς ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἥτις ἄνευ τούτων δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, συχνὰ δὲ βλέπουσι ταῦτα, (παραισθήσεις νευρασθενικῶν γυναικῶν). φράσις «νότον στοιχειὸ τοῦ σπητιοῦ»=διαμένει διαρκῶς ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Τράπεζα. Ἡ τράπεζα θεωρεῖται ἱερὰ ἐν αὐτῇ δὲν ἐπιτρέπονται βωμολοχίαι, διότι παρευρίσκεται ὁ Χριστὸς μετὰ τῶν Ἀποστόλων· οὐδέποτε πρέπει νὰ σηκώνηται ἄνευ ἄρτου ἔστω καὶ μικροῦ τεμαχίου, ἄλλως καταστρέφεται ἡ εὐδαιμονία τοῦ οἴκου.

Τσιχτζιπού, δαίμων ἡ Νηρηὶς ἀνάλογος πρὸς τοὺς Σατύρους τῶν ἀρχαίων.

Τσαλοπατεμένος (κίρκ παστὶ τουρκιστί). Οὕτω λέγονται τὰ ἐξ ἀτροφίας πάσχοντα καχεκτικὰ καὶ ἀσθενικὰ βρέφη· ὑποθέτουσι δὲ ὅτι ταῦτα πάσχουσι, διότι συνέβη θάνατος ἐν τῇ οἰκίᾳ ἢ μέλος τι τῆς οἰκίας ἦλθεν ἐκ κηδείας τινὸς ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν οἰκίαν· ἵνα δὲ θεραπευθῇ τὸ πάσχον βρέφος λαμβάνουσιν ὕδωρ ἐνέχον 7 ἁγισμοὺς καὶ πλύνουσι λίαν πρωὶ ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ θανόντος, ἢ φέρουσι τὸ βρέφος εἰς τὸν τροχὸν τοῦ ὑδρομύλου καθ' ἣν στιγμὴν στρέφεται καὶ ἐκσφενδονίζει ὕδωρ δι' οὗ πλύνουσιν αὐτὸ καὶ οὕτω σῴζεται τὸ βρέφος (ἕνεκα βεβαίως τῆς ψυχρολουσίας).

Υἱοθεσία. Ἐὰν τὰ τέκνα τινὸς δὲν ζῶσι υἱοθετοῦσι ὀρφανόν τι καὶ πιστεύουσιν, ὅτι τοῦ λοιποῦ θὰ ζήσωσι ταῦτα.

Χάλαζα. Ἐὰν ἐπέλθῃ καταστρεπτικὴ χάλαζα θέτουσιν εἰς τὸ ὕπαιθρον τὴν ἐσχάραν τοῦ κλιβάνου καὶ καταπαύει (παραλογισμός).

Χοῦχος. Διὰ τῆς λέξεως ταύτης φοβίζουσι τὰ νήπια καὶ τοὺς παῖδας εἶνε δὲ ὡς ἡ Μορμὼ τῶν ἀρχαίων.

Ψυχία ἄρτου. Ὅστις ποιεῖ πολλὰ ψυχία θὰ γεννήσῃ καὶ πολλὰ τέκνα.

Ὠμοπλάτη τῶν ζώων. Διὰ ταύτης μαντεύουσι τὸν καιρόν.

Πρόσωπα συντελέσαντα καὶ συντελοῦντα εἰς τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν τῆς κοινότητος Σινασοῦ προαγωγὴν καὶ ἀνάπτυξιν

Περαίνοντες ἤδη τὴν περὶ Σινασοῦ ἀσθενῆ σκιαγραφίαν ἡμῶν μέγα κενὸν ἠθέλομεν ἐγκαταλίπει, ἂν μὴ ἐμνημονεύομεν καὶ τῶν ἀειμνήστων ἐκείνων καὶ φιλοπατρίδων ἀνδρῶν τῶν πολλαχῶς καὶ πολυτρόπως ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς προόδου καὶ εὐημερίας τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος κοινότητος ἀγωνισαμένων, ὡς καὶ πάντων μὲν τῶν ἐπιζώντων, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἐξεχόντων λόγῳ ἀναπτύξεως ἢ πλούτου, καὶ

μετὰ ζήλου καὶ ῥεκτικότητος ἐργαζομένων ὑπὲρ τῆς ὁλονὲν εὐκλείας καὶ προαγωγῆς τῆς φίλης πατρίδος αὐτῶν μὴ φειδομένων πόνων μόχθων καὶ δαπανῶν.

Δυστυχῶς τῶν πλείστων μόνον μνεία τοῦ ὀνόματος αὐτῶν γενήσεται διότι ἡ ἀπόστασις καὶ τὸ δυσχερὲς τῆς συγκοινωνίας καὶ συνεννοήσεως, δὲν μᾶς ἐπέτρεψε νὰ λάβωμεν περὶ αὐτῶν ἐκτενεστέρας πληροφορίας, ἵνα βιογραφήσωμεν αὐτοὺς ὡς ἔδει τὸν αὐτὸν δὲ λόγον δὲν εἶνε δυνατὸν καὶ πάντας νὰ μνημονεύσωμεν.

Σαΐτ Μουσταφᾶ πασᾶς (ἰδὲ βρύσεις). Εἷς τῶν μεγάλων τῆς κοινότητος εὐεργετῶν, εἰς ὃν κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται ὁ καλλωπισμὸς καὶ αὐτὴ ἡ ὕπαρξις τῆς κωμοπόλεως, διότι διοχετεύσας δι' ἁδρᾶς δαπάνης ὕδωρ γλυκὺ καὶ ὑγιεινὸν εἰς ἅπασαν τὴν κωμόπολιν κατέστησε τὴν ἐν αὐτῇ διαμονὴν εὐχάριστον καὶ θελκτικήν. Ἦτο κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ λήγοντος αἰῶνος εἷς τῶν σπουδαίων λειτουργῶν τοῦ ὀθ. κράτους· ἀπέθανεν ἐν Κων)πόλει τῷ 1839.

Ἰωάννης Βαρβάκης. Ὁ γνωστὸς τῷ πανελληνίῳ μέγας τοῦ γένους εὐεργέτης, κατήγετο ἐκ Ψαρῶν, ἐμπορεύετο ἐν Ταϊγανίῳ τῆς Ρωσσίας, καὶ συνηλλάσσετο μετὰ τῶν ἐν Κων)πόλει Σινασέων χαυγιαράδων, μαθὼν δὲ τῷ 1820 τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς κοινότητος Σινασοῦ παρὰ τοῦ εἰς Ἀστραχάνιον ἕνεκα ἐμπορικῶν ὑποθέσεων μεταβάντος Χῆ Πολυκάρπου, ἐδωρήσατο δέκα μεγάλα βαρέλια μαύρου χαυγιαρίου ὑπὲρ συστάσεως ἑλληνικῆς σχολῆς ἐν Σινασῷ, ἅτινα πωληθέντα τότε ἀντὶ 10,000 γροσίων, ἐχρησίμευσαν ὡς πρῶτον ἀποθεματικὸν κεφάλαιον, ὑπὲρ τῆς συστάσεως τῆς σχολῆς Σινασοῦ, ἥτις ἔκτοτε λειτουργοῦσα τακτικῶς, δικαιεῖ τὰς προβλέψεις καὶ τὴν δωρεὰν τοῦ ἀοιδίμου εὐεργέτου, οὗ τὸ ὄνομα ἐγγράφη χρυσοῖς γράμμασιν, οὐ μόνον ἐν τοῖς διπτύχοις τῶν ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς καρδίας τῶν εὐγνωμονούντων καὶ εὐλογούντων αὐτὸ Σινασέων· κατ' ἔτος δὲ κατὰ τὴν 30 Ἰανουαρίου ἑορτὴν τῶν τριῶν ἱεραρχῶν, καθ' ἣν ἑορτάζουσι τὰ ἐκπαιδευτήρια Σινασοῦ, γίνεται ἐπιβλητικώτατον μνημόσυνον, καθ' ὃ μνημονεύονται οἱ πρῶτοι ἱδρυταὶ τῶν ἐκπαιδευτηρίων ἰδίᾳ δὲ ὁ μέγας τῆς κοινότητος εὐεργέτης Ι. Βαρβάκης.

Χ. Πολύκαρπος Βασιλείου. Ἐγεννήθη ἐν Σινασῷ τῷ 1865 ἀπέθανε τῷ 1830. Ἐχρημάτισε ἐπὶ πολλὰ ἔτη πρόεδρος τῆς συντεχνίας τῶν χαυγιαράδων· ἦτο εἰς ἄκρον φιλόμουσος καὶ φιλόπατρις, ὡς καὶ πάντες οἱ σύγχρονοι αὐτοῦ· εἰς τὸν ἀκάματον δὲ ζῆλον καὶ τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ, ὀφείλεται, ὡς εἴπομεν, καὶ ἡ δωρεὰ τοῦ ἀειμνήστου Ι. Βαρβάκη, ὡς καὶ ἡ σύστασις τῆς σχολῆς Σινασοῦ καὶ ἐν γένει ἡ πρόοδος τῆς κοινότητος, ἂν δὲ «πᾶσα ἀρχὴ δύσκολος» τότε εἰς τὸν ἀείμνηστον τοῦτον ἄνδρα καὶ εἰς τὸν προμνημονευθέντα Ι. Βαρβάκην ὀφείλει ἡ κοινότης Σινασοῦ τὰς βάσεις τῆς σημερινῆς διανοητικῆς αὐτῆς εὐημερίας· δικαίως ὅθεν συγκαταλέγει καὶ τοῦτον μεταξὺ τῶν πρώτων αὐτῆς μεγάλων εὐεργετῶν, κατὰ δὲ τὴν ἑορτὴν τῶν σχολῶν ἡ οἰκία αὐτοῦ εἶνε τὸ κοινὸν προσκύνημα τῶν κατοίκων.

Σεραφεὶμ Ρίζος. Ὁ πατὴρ τῆς κοινότητος καὶ μέγας αὐτῆς εὐεργέτης. Ἐγεννήθη ἐν Σινασῷ τῷ 1799 ἀπέθανε δὲ τῷ 1879 καθ' ὁδὸν ἐπιστρέφων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Σινασόν. Ἦτο ἀνὴρ σοφός, ἐπιβλητικώτατος, ῥέκτης, εὐφραδὴς καὶ νομομαθής, ἕνεκα δὲ τῶν πλεονεκτημάτων τούτων ἦτο γνωστότατος ἀνὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐν τῷ ἐμπορικῷ κύκλῳ, ἐν τοῖς ἀνακτόροις καὶ ἐν τοῖς πατριαρχείοις Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἱερουσαλήμ, ἐν δὲ τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἦτο γνωστὸς ὑπὸ τὸ ἐπίθετον Καρὰ τζεχεντὲμ=*Μέλας Ἅδης*, ὅπερ ἀπέδωκαν αὐτῷ οἱ Ὀθωμανοί, ἕνεκα τῆς ἡλιοκαοῦς ὄψεως, τῆς ἐπιβλητικότηκος καὶ εὐφραδείας αὐτοῦ. Ἦτο ἄνθρωπος τῶν ἀποτελεσμάτων, φιλόπατρις ὅσον οὐδεὶς ἄλλος, θυσιαζόμενος ὑπὲρ τῶν φίλων καὶ τῆς πατρίδος του, ἀλλὰ καὶ ἐχθρὸς ἀμείλικτος τῆς ἀδικίας, ὢν δὲ δεινὸς ῥήτωρ καὶ τουρκιστὴς αὐτοπροσώπως διηύθυνε τὰς δίκας αὐτοῦ, ἂν δὲ αὗται προήρχοντο ἐκ χρηματικῆς διαφορᾶς κερδίζων τὴν δίκην ἐδώρει τὰ ἐκ τῆς δίκης χρήματα ταῖς σχολαῖς τῆς πατρίδος του. Ἦτο οὐ μόνον ἀνὴρ πολιτικός, ἀλλὰ καὶ ἐμπειρότατος ἔμπορος διευθύνων ἴδιον ἐμπορικὸν κατάστημα καὶ διεξάγων μετ' ἴσης ἐπιτηδειότητος τὰς ἐμπορικὰς αὐτοῦ ἐργασίας, μεθ' ἧς καὶ τὰς κοινωνικὰς αὐτοῦ ὑπο-

θέσεις, τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος ὑπὸ πάντων ἀνεξαιρέτως.

Τί δὲ νὰ εἴπωμεν περὶ τῆς δράσεως αὐτοῦ ἐν τοῖς κοινοτικοῖς τῆς πατρίδος του, ἣν ἀνέδειξε πρότυπον κοινότητος καὶ ἐδόξασε. Διευθύνας τὰ τῆς κοινότητος ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Σινασῷ ἐπὶ πολλὰ ἔτη, εἰσήγαγε τὴν τάξιν καὶ εὐκοσμίαν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ταῖς σχολαῖς, καὶ τὴν εὐνομίαν ἐν ταῖς μεταξὺ τῶν πολιτῶν σχέσεσι διὰ σοφωτάτων κανονισμῶν ἐπικεκυρωμένων καὶ ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, δι' ὧν καθωρίζοντο τὰ καθήκοντα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τῶν πολιτῶν, ἱερέων, διδασκάλων καὶ ἀρχῶν τῆς κωμοπόλεως καὶ ἔθηκε τὰς στερρὰς τῆς ὁμονοίας βάσεις, ἃς ἐσχάτως ἡ ἰδιοτέλειά τινων δὲν κατίσχυσε νὰ χαλαρώσῃ.

Ἐν τῷ γενικῷ τῆς κοινότητος κώδικι σῴζεται ἐν εἴδει ψηφίσματος πρακτικόν, δι' οὗ οἱ κάτοικοι Σινασοῦ διατρανοῦντες τὴν πρὸς τὸν ἀοίδιμον ἄνδρα εὐγνωμοσύνην αὐτῶν ἀπαριθμοῦσι πολλὰς τῶν πρὸς τὴν πατρίδα ἐκδουλεύσεων καὶ δωρεῶν του καὶ εὔχονται νὰ μιμηθῶσι τὸ παράδειγμα αὐτοῦ καὶ ἄλλοι. Ἐκ τοῦ ῥηθέντος πρακτικοῦ ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς περίπου·

Πρῶτος καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολὴν εἰσήγαγε μετὰ τοῦ ἀοιδίμου Χῆ. Ἀθανασίου Τεπερόγλου τὴν ἀλληλοδιδακτικὴν μέθοδον δι' ἰδίας σχεδὸν δαπάνης, καὶ ἐχώρισε ταύτην ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς σχολῆς, ἣν καὶ προήγαγεν εἰς ἡμιγυμνάσιον.

Δι' ἐνεργειῶν του μετεβλήθησαν παρακείμενοι τῇ σχολῇ τῶν ἀρρένων ἀγροὶ εἰς ἀπεράντους κήπους καὶ συνηνώθησαν μετὰ τῆς σχολῆς. Ἀνηγέρθησαν ἐπίσης δι' ἐνεργειῶν του, δαπάνῃ Τριανταφύλλου γαμβροῦ τοῦ Γερμανοῦ Πατριάρχου ἡ κρήνη τῆς σχολῆς καὶ ἡ τῆς συνοικίας Καππάλου. Συνετέλεσε νὰ συνεισφέρωσιν οἱ Σινασεῖς καὶ νὰ οἰκοδομηθῇ τὸ τῆς σχολῆς τῶν ἀρρένων κτίριον. Ἔδωκε κατὰ διαφόρους περιστάσεις σπουδαῖα χρηματικὰ ποσὰ ὑπὲρ τῶν σχολῶν τῆς κοινότητος ἐκτὸς τῶν ἐκ τῶν προμνημονευθεισῶν δικῶν χρημάτων. Ἐνεργήσας παρὰ τῷ πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων ἐξησφάλισεν ἐξ αὐτοῦ εἰσόδημα χιλίων γροσίων ὑπὲρ τῶν τῆς Σινασοῦ ἐκπαιδευτηρίων. Κατήρτισε πλουσίαν βιβλιοθήκην ἐν τῇ σχολῇ τῆς ἐν λόγῳ κοινότητος, εἰς ἣν συνεισέφερε βιβλία αὐτὸς καὶ ἕτεροι πολῖται καὶ ξένοι. Ὑπεχρέωσε πάντας τοὺς μετὰ τῶν Σινασέων συναλλασσομένους ἐμπόρους νὰ δίδωσιν ἀντὶ μεσιτείας ὑπὲρ τῶν σχολῶν τῆς πατρίδος του ποσοστόν τι ἀπέναντι τοῦ ὑπ' αὐτῶν πωλουμένου τοῖς Σινασεῦσιν ἐμπορεύματος. Κατέπεισε τοὺς Χαυγιαράδας νὰ καταργήσωσι τὸ κατ' ἔτος ὑπὸ τῆς συντεχνίας αὐτῶν διδόμενον συμπόσιον, τὸ δὲ ποσὸν ὅπερ ἐδαπανᾶτο νὰ κατατίθηται εἰς τὸ τῆς σχολῆς ταμεῖον.

Συνετέλεσε δι' ἀναφορᾶς του τῷ 1839 ἵνα καταργηθῇ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ὁ διπλοῦς κεφαλικὸς φόρος, ὃν ἐπλήρωνεν ἡ κοινότης καὶ ἐπεστράφησαν αὐτῇ ἐννέα χιλιάδες γρόσια εἰσπραχθέντα κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος. Ὑπεβίβασεν ἐπίσης καὶ τὸν πάγιον τῆς κοινότητος φόρον τῷ 1843 ἐκ 38,000 γρ. εἰς 32 χιλ. ἐνεργήσας διὰ τῶν ἁρμοδίων ὑπουργῶν τοῦ Ὀμὲρ πασᾶ Βριώνη καὶ Χ. ὀγλοῦ Οὐσεῒν ἀγᾶ Βοϊβοδα, ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἰδίων αὐτοῦ συμφερόντων. Ἐπίσης δι' ἐνεργειῶν του κατηργήθη καὶ ἕτερος τῆς κοινότητος φόρος καλούμενος *ἰντισάπ*, ὃν ἠγόραζον ἰδιῶται, οἵτινες ἐπίεζον καὶ ἠδίκουν τοὺς κατοίκους ἐν τῇ εἰσπράξει τούτου. Κατέβαλεν ὑπερανθρώπους κόπους, δαπάνας καὶ ἀγῶνας πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν καὶ τῆς ἐπισκευῆς τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου. Ἐν γένει ἔπραξεν ὑπὲρ πατρίδος του ὅσα οὐδεὶς τῶν πρὸ αὐτοῦ καὶ τῶν μετ' αὐτόν, ὥστε δικαίως ἐπεκλήθη πατὴρ τῆς κοινότητος.

Χ. Ἀθανάσιος Τεπερόγλους ἐγεννήθη τῷ 1797 ἐν Σινασῷ ἔνθα καὶ ἀπέθανε τῷ 1879. Ὑπῆρξεν ἐφάμιλλος τοῦ ἀοιδίμου Σεραφεὶμ Ῥίζου· ἐξασφαλίσας διὰ τῆς ἱκανότητός του ἐν τῷ ἐμπορίῳ μέλλον ἄνετον καὶ ἥσυχον ἀφιέρωσεν ἅπαντα τὸν βίον αὐτοῦ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος του, εἰλικρινῶς καὶ ἀμεροληπτως ἐργασθεὶς ὑπὲρ αὐτῆς ἐπὶ ὁλόκληρον τεσσαρακονταετίαν, καθ' ἣν πολλάκις διετέλεσε πρόεδρος τῆς Δημογεροντίας καὶ ἔδρασε λίαν εὐεργετικῶς ἐπὶ τῶν κοινοτικῶν τῆς Σινασοῦ πραγμάτων, διὰ τοῦ εὐπροσηγόρου, ἠπίου καὶ συμβιβαστικοῦ χαρακτῆρός του.

Συνεδέετο μετ' ἀκραιφνοῦς φιλίας μετὰ τοῦ ἀοιδίμου Σεραφεὶμ

Ῥίζου, μεθ' οὗ καὶ συνειργάσθη, ὡς εἴπομεν, πρὸς μεταρρύθμισιν τῶν σχολῶν Σινασοῦ τῷ 1841, ὅτε καὶ εἰσήχθη ἡ ἀλληλοδιδακτικὴ μέθοδος ἐν τῇ δημοτικῇ σχολῇ καὶ χωρισθεῖσα ἡ ἑλληνικὴ σχολὴ προήχθη εἰς ἡμιγυμνάσιον. Ἐν γένει παρατηρητέον, ὅτι οἱ ἀοίδιμοι Σ. Ῥίζος, Χ. Ἀθανάσιος Τεπερόγλους καὶ πάντες οἱ σύγχρονοι αὐτῶν ἀφιλοκερδῶς καὶ λυσιτελῶς ἐργασθέντες καὶ ὄντες ἀνώτεροι πάσης ***ἰδιοτελείας*** ἐγένοντο πλείστων καλῶν πρόξενοι τῇ ἑαυτῶν πατρίδι, ***μετ' αὐταπαρνησίας θυσιάζοντες πρὸ τοῦ γενικοῦ καλοῦ τὸ ἑαυτῶν συμφέρον***. Ὁ ἐν λόγῳ Χ. Ἀθανάσιος ἦτο καὶ τῆς γυναικείας ἐκπαιδεύσεως θερμὸς θιασώτης, ὅτε δὲ ἐτελοῦντο τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐν Σινασῷ Παρθεναγωγείου, ὢν τότε ὀγδοηκοντούτης, ἐδάκρυε καθ' ὅλην τὴν τελετὴν ἐκ χαρᾶς, ἐγερθεὶς δὲ εἶτα πλήρης συγκινήσεως ἀνεφώνησε τὰ ἑξῆς περίπου. «Οὐδὲν ἄλλο ἐπεθύμησα καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ βίου μου, ἢ νὰ ἴδω τὴν πατρίδα μου τοιαύτην, ὁποίαν κατὰ ταύτην τὴν στιγμήν, ὡς ἐν ὀνείρῳ, βλέπω, εὔχομαι δὲ τοῖς μεταγενεστέροις νὰ κατορθώσωσιν ἀνώτερα καὶ περισσότερα ἡμῶν καὶ νὰ γευθῶσι τῆς χαρᾶς, ἣν σήμερον αἰσθάνομαι».

Λίαν ἀτελὴς θὰ ἦτο ἡ ἀσθενὴς σκιαγραφία τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς ἂν δὲν ἀνέφερον καί τινα τοῦ ἰδιωτικοῦ αὐτοῦ βίου, νυμφευθεὶς τὸ δεύτερον ἐκ Κων)πόλεως ἀξιοσέβαστον καὶ φρόνιμον σύζυγον τὴν Χ. Ἑλένην Χ. Γρηγορίου, κατέστησε τὸν οἶκόν του πρότυπον οἰκιακῆς τάξεως καὶ κοσμιότητος, πρὸς ὃν ἀποβλέποντες ἅπαντες οἱ κάτοικοι ἐρρύθμιζον τὸν ἑαυτῶν οἶκον. Ἡ ἀείμνηστος Χ. Ἑλένη διὰ τῆς καλοκἀγάθου ἐπαγωγοῦ καὶ γλυκείας αὐτῆς συμπεριφορᾶς, διὰ τῆς εὐγενείας τῶν τρόπων, διὰ τῆς εὐγλωττίας καὶ τῆς ὄντως ἀνδρικῆς αὐτῆς κρίσεως, ὑπῆρξεν ἡ πρώτη οὕτως εἰπεῖν διδάσκαλος τοῦ γυναικείου ἐν Σινασῷ φύλου, ἡ παραμυθία δι' ἔργων καὶ λόγων τοῦ δυστυχοῦς καὶ τεθλιμμένου, καὶ ὁ γενικὸς σύμβουλος τῶν κατοίκων τῆς κωμοπόλεως. Ἀλλὰ καὶ ὁ οἶκος αὐτῶν ἦτο τὸ ἐντευκτήριον καὶ ὁ ξενὼν πάντων τῶν κατὰ καιροὺς ἐπισκεπτομένων τὴν κοινότητα ξένων καὶ δὴ τῶν θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχηγῶν, ἤτοι ἀρχιερέων, ἱερέων, νομαρχῶν, διοικητῶν, πε-

ριηγητῶν κ.λ. πάντας δὲ τούτους μετ' Ἀβραμιαίας ὄντως φιλοξενίας περιεποιοῦντο, ἡ δὲ εὐγένεια, τὸ εὐπαρουσίαστον καὶ ἐπαγωγὸν τῆς συναναστροφῆς τῶν οἰκοδεσποτῶν καὶ δὴ τῆς οἰκοδεσποίνης κατηνθουσία τοὺς ξένους καὶ ἐκάλυπτε πάσας τὰς ἐλλείψεις τοῦ γυναικείου ἐν Σινασῷ φύλου καὶ οὕτω οἱ ξένοι ἀνεχώρουν συναποκομίζοντες μεθ' ἑαυτῶν τὰς καλυτέρας ἐκ τῆς κοινότητος ἐντυπώσεις. Ἡ μακαρίτης Χ. Ἑλένη ἀπέθανε πλήρης ἡμερῶν τῷ 1894 καιρίως πληγεῖσα ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ προσφιλοῦς καὶ πλήρους λαμπροῦ μέλλοντος τριακονταετοῦς υἱοῦ αὐτῆς ***Δημοσθένους***.

Ἀλλ' «ὁ γεννήσας υἱὸν οὐκ ἀπέθανε» ἡ κοινότης Σινασοῦ εὐελπιστεῖ ὅτι πάντα τὰ ἐπιζῶντα τέκνα τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς θὰ κληρονομήσωσι τὰς ἀρετὰς καὶ θὰ συνεχίσωσι τὰς ὑπὲρ πατρίδος προσπαθείας τῶν γονέων αὐτῶν.

Βασίλειος Μακρόγλους. Ἀρχηγὸς μιᾶς τῶν ἐπισημοτέρων οἰκογενειῶν τῆς κοινότητος σύγχρονος καὶ συνεργάτης τοῦ ἀοιδίμου Σεραφεὶμ Ῥίζου. Χρηματίσας ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ πρόεδρος τῆς Δημογεροντίας ἀπέθανε τῷ 1860. Υἱὸς αὐτοῦ ἦτο ὁ πρό τινος ἀποθανὼν Γεώργιος Μακρόγλους.

Χρῆστος Λουκᾶ Φεγγαρίνας. Ἐγεννήθη ἐν Σινασῷ τῷ 1805 ἔνθα καὶ ἀπεβίωσε τῷ 1871, ἦτο εἷς τῶν εὐπόρων ἅμα καὶ φιλοπατρίδων πολιτῶν, ἔδρασεν ὡς δημογέρων καὶ πολίτης· περιεκοσμεῖτο δὲ ὑπὸ πολλῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, ἦτο λίαν φιλόπτωχος, εἰργάζετο ὑπὲρ τοῦ δικαίου τῶν πτωχῶν καὶ συνέτρεχεν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἀνάγκαις των.

Ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἀνίδρυσις τοῦ Ξενῶνος (ἴδε Δημ. κτίρ.) μαρτυρεῖ τρανώτατα τὰ πρὸς τὸν πλησίον καὶ τὴν πατρίδα αὐτοῦ αἰσθήματα, ἅτινα ἐναπετύπωσε χρυσοῖς γράμμασιν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ἐν τῷ κτιρίῳ τούτῳ τῆς εὐποιΐας καὶ φιλοξενίας εἰς ἀΐδιον αὐτοῦ μνήμην, διότι τὸ μὲν ἐκόσμησε τὴν πατρίδα δι' ἑνὸς ἀναγκαιοτάτου κτιρίου, οὗ ἡ ἔλλειψις προσῆπτε μῶμον τῇ κοινότητι, καὶ οὕτω ἐγένετο παραίτιος μείζονος ἐμπορικῆς κινήσεως, τὸ δέ, τὰς προσόδους αὐτοῦ προώρισεν ὑπὲρ τοῦ ταμείου τῶν πτωχῶν, ὅπερ ἑκάστοτε προσέρχεται ἐπίκουρον τοῖς ἀπόροις.

Ἐδαπάνησε δὲ περὶ τὰς 250 λίρας πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ ἐν λόγῳ ξενῶνος πολλὰ δὲ προσέτι χρήματα διέθεσε πρὸς οἰκοδομὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἰωάννης Τοσγοντουρμάζης (ἱερεύς). Ἐγεννήθη τῷ 1818 ἐν Σινασῷ ἔνθα ἀπέθανε τῷ 1880. Ἦτο εἷς τῶν κυριωτέρων παραγόντων τῆς προόδου τῆς κοινότητος. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν ἐν Καισαρείᾳ Μονὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ὅτε ἐδίδασκον ἐν αὐτῇ ὁ πολὺς Ἀγαθάγγελος καὶ ὁ Γερμανός, περατώσας δὲ τὰς ἐγκυκλίους αὐτοῦ σπουδὰς προσεκλήθη ὑπὸ τῶν Σινασέων διδάσκαλος τῆς κοινότητος, συνεργασθεὶς δὲ μετὰ διαφόρων ξένων ἐπὶ 16 ἔτη προήγαγε διὰ τῆς ἐπιμελείας του τὴν σχολὴν καὶ ἐπεσπάσατο τὴν ἐπιδοκιμασίαν τῶν κατοίκων, τῇ προτροπῇ δὲ αὐτῶν ἐχειροτονήθη ἱερεύς, μετονομασθεὶς ἀπὸ Προδρόμου Ἰωάννης. Ὡς ἱερεὺς δὲ ἔδρασεν ὑπὲρ τῶν κοινοτικῶν εἰσαγαγὼν ζηλευτὴν τάξιν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ χρηματίσας ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἔφορος τῶν σχολῶν ὑπεβοήθει, ὡς εἰδήμων, τὸ ἔργον τῶν διδασκάλων· ἔσχε πολλάκις τὴν πρωτοβουλίαν εἰς πλεῖστα ὅσα προοδευτικὰ ἔργα τῆς κοινότητος ὡς εἰς τὴν σύστασιν συλλόγων, εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου κ.τ.τ. ἦτο ἐκ τῶν μᾶλλον ὑπὲρ τῆς γυναικείας ἐν Σινασῷ μορφώσεως συντελεσάντων καὶ αὐτὸς ἐπεστάτει δωρεὰν παρὰ τὸ γῆράς του κατὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ κτιρίου τοῦ Παρθεναγωγείου. Ἐχρημάτισεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει προεστὼς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Διπλοκιονίου (Βεσίκτας), ἔνθα σχετισθεὶς μετὰ κοινωνίας μᾶλλον ἀνεπτυγμένης ἀνεπτύχθη κοινωνικῶς καὶ ἐπανελθὼν ἐφήρμοσεν ἐν τῇ πατρίδι του ὡς καλὴ μέλισσα πᾶν ὅ,τι καλὸν εἶδεν ἐν τῇ ξενιτείᾳ.

Μετὰ τὸν θάνατον δὲ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Καισαρείας Παϊσίου ἐξελέγη τοποτηρητὴς τοῦ χηρεύοντος μητροπολιτικοῦ θρόνου ἐπὶ 2 σχεδὸν ἔτη καθ᾽ ἃ ἀφῆκεν ἐν Καισαρείᾳ τὰς καλυτέρας τῶν ἐντυπώσεων, ἐπανελθὼν δὲ ἐν τῇ πατρίδι του μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Καισαρείας Εὐσταθίου τοῦ Κλεοβούλου ἐξηκολούθησε τὰ ἱερατικὰ αὐτοῦ καθήκοντα μέχρι τοῦ θανάτου του ἐκτιμώμενος καὶ ἀπολαύων γενικοῦ σεβασμοῦ

ὑπὸ πάντων τῶν συμπολιτῶν του καὶ ξένων. Ὁ πρωτότοκος υἱὸς αὐτοῦ εἶνε ἐπίσης ἱερεὺς χειροτονηθεὶς τῷ 1892, ἐκαλεῖτο Στέφανος καὶ ἐχρημάτισεν ἄλλοτε δημοδιδάσκαλος ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὰς πέριξ τῆς Νίγδης κοινότητας, μετωνομάσθη δὲ Ἰωάννης λαβὼν κατὰ τὴν χειροτονίαν τὸ τοῦ πατρός του ὄνομα ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ ὁποίου βαίνει.

Νικόλαος Σ. Ῥίζος. Υἱὸς τοῦ ἀειμνήστου *Σεραφεὶμ Ῥίζου* ἐγεννήθη ἐν Σινασῷ τῷ 1838 ἔνθα καὶ ἀπέθανε τῷ 1895. Ἐσπούδασε τὰ πρῶτα γράμματα ἐν τῇ πατρίδι του καὶ συνεπλήρωσε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ γένους σχολῇ ἐν Κων]πόλει. Ἐξ ἧς ἀποφοιτήσας νέος ἔτι συνέγραψε καὶ ἐξέδωκε τὰ Καππαδοκικὰ αὐτοῦ. Ἐκληρονόμησε μὲν πάσας τὰς ἀρετὰς τοῦ πατρός του, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν περιουσίαν, ἥτις δυστυχῶς εἶχε καταστραφῆ ἕνεκα διαφόρων ἀτυχῶν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων· ἀντὶ ταύτης ὅμως εἶχε μεγάλην παιδείαν καὶ εὐρείας ἐπιστημονικὰς γνώσεις, ἃς ἀπέκτησε δι᾽ ἐπιμόνου μελέτης καὶ ἀναγνώσεως. Κατὰ τὰς συζητήσεις αὐτοῦ μετὰ ἐπιστημόνων ἔφερεν εἰς δύσκολον θέσιν πάντα εἴτε θεολόγον, εἴτε νομικόν, εἴτε φιλόλογον, εἴτε ἰατρόν. Ἐν γένει ἦτο ταμεῖον ἐπιστημῶν, νοῦς ἔκτακτος, ἔξοχος ῥήτωρ, δεινὸς συζητητής, καὶ ἄριστος σύμβουλος τῶν κατὰ καιροὺς μητροπολιτῶν τῆς Καισαρείας. Ἡ γνώμη αὐτοῦ ἦτο σεβαστὴ καὶ αἱ ἰδέαι ἀσπασταὶ παρὰ νομαρχῶν, διοικητῶν καὶ ὑποδιοικητῶν τοῦ νομοῦ Ἰκονίου, παρ᾽ ὧν προσεκαλεῖτο πολλάκις, ἵνα ἐκφέρῃ γνώμην ἐπὶ σπουδαίων τῆς νομαρχίας ζητημάτων, ἕνεκα τῶν νομικῶν αὐτοῦ γνώσεων, τῆς μακρᾶς πείρας καὶ τῆς ἀσφαλοῦς αὐτοῦ κρίσεως. Ὁ βίος αὐτοῦ ἦτο ἀέναος μελέτη, συζήτησις καὶ δρᾶσις ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς πατρίδος του, δι᾽ ἣν κατεπάτησε συμφέροντα καὶ περιεφρόνησε θέσεις κυβερνητικάς, αἵτινες τῷ προσεφέροντο, συνιστῶν ἄλλους εἰς ταύτας. Ἐποτίζετο δὲ ἀρκετὰς πικρίας, ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν διαγωγῆς τινων ἐκ τῶν συμπολιτῶν του, ἃς ὅμως οὐδόλως ἐλάμβανεν ὑπ᾽ ὄψει, ὑπὲρ τοῦ γενικοῦ καλοῦ ἀνενδότως ἐργαζόμενος καὶ πάντα θέλοντα ἐξ ἀντιπολιτεύσεως νὰ παρεμβάλῃ κώλυμα εἰς τὰ ὑπὲρ πατρίδος σχέδια αὐτοῦ, καθιστῶν

ἰχθύος ἀφωνότερον ἐν ταῖς μετ' αὐτοῦ κατ' ἀντιμωλίαν συζητήσεσιν. Ὑπὲρ τῆς πατρίδος του συχνὰ καὶ εἰς χρηματικὰς ἀφαιμάξεις τοῦ ἰσχνοῦ αὐτοῦ βαλαντίου καθυπεβάλλετο, καὶ παρὰ τὸ φιλάσθενον, τῆς ὑγείας πολλάκις καὶ μέχρι Κωνσταντινουπόλεως κατήρχετο, ἵνα διευθύνῃ αὐτοπροσώπως τὰς τυχὸν δίκας τῆς κοινότητος. Ἐν μιᾷ δὲ τοιαύτῃ δίκῃ παρῃτήθη καὶ σπουδαίας θέσεως ἣν εἶχεν, ὢν ἐπόπτης τοῦ δημοσίου χρέους ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ἅπαξ μόνον ἐτόλμησαν νὰ θέσωσι τὸν πόδα των Ἱεραπόστολοι προπαγανδῶν ἐν Σινασῷ, τούτους ἐντυχὼν Σωκρατικώτατα διὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπιχειρημάτων ἀπεστόμωσε καὶ ἔκτοτε οὐδεμία ἀποστολὴ ἱεραποστόλων ἐπεσκέφθη τὴν κοινότητα Σινασοῦ. Ῥεμβώδης μέχρις ἀφαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ ἓν ὀξυδερκὲς αὐτοῦ βλέμμα ἤρκει νὰ διεισδύσῃ εἰς τὰ μύχια τῆς καρδίας τοῦ μετ' αὐτοῦ συνδιαλεγομένου. Ὁ οἶκός του ἦτο τὸ ἐντευκτήριον πάντων τῶν ἐν Ἀνατολῇ ἀνωτάτων κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων καὶ ὁ ξενὼν παντὸς ἐπισκεπτομένου τὴν Σινασόν. Ἡ ἱκανότης δὲ αὐτοῦ καὶ ἡ δόξα ἀντηνάκλα ἐφ' ὅλης τῆς κοινότητος, ἣν ἅπαντες οἱ ξένοι ἐθεώρουν ἀποτελουμένην ὑπὸ Ῥίζων, ἅτε ἐν ταῖς ὑπὲρ πατρίδος ἐνεργείαις του εἰργάζετο ἐξ ὀνόματος τῆς Δημογεροντίας ἢ τῶν συμπολιτῶν του.

Δυστυχῶς τὸ μετ' αὐταπαρνησίας διεξαγόμενον ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς πατρίδος του ἔργον διέκοψε δεινὴ Βριχθεία νόσος ἐξ ἧς ἐτελεύτησε τῷ 1895 μετὰ φιλοσοφικῆς ἀπαθείας, καὶ μέχρι τελευταίας πνοῆς ἔτι ἐνδιαφερόμενος περὶ τῶν τῆς πατρίδος του καὶ διδῶν τὰς τελευταίας ὑπὲρ αὐτῆς συμβουλάς. Ἐν βαθυτάτῃ δὲ θλίψει, ἅπασα ἡ ἕνεκα τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἀπορφανισθεῖσα πατρίς του ἐκήδευσεν αὐτὸν μεγαλοπρεπέστατα δημοσίᾳ δαπάνῃ· συμμετέσχον δὲ τοῦ γενικοῦ πένθους τῆς Σινασοῦ καὶ πᾶσαι αἱ πέριξ κοινότητες.

Ὁ εὔελπις πρεσβύτερος αὐτοῦ υἱός, *Ῥίζος Ν. Ῥίζος*, ὁ τετιμημένος ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως διὰ τοῦ παρασήμου *μετζητιέ*, ἕνεκα τῆς πρὸς τὸ κράτος πιστῆς αὐτοῦ ὑπηρεσίας, παρέχει πολλὰς τὰς ἐλπίδας, ὅτι θέλει συνεχίσει τὸ ἔργον τοῦ πατρὸς καὶ πάππου αὐτοῦ καὶ θέλει φανῇ ἀντάξιος αὐτῶν

καὶ τῶν πόθων καὶ ἐλπίδων τῆς πατρίδος του, καίτοι ἤδη λίαν ἀξιεπαίνως ἀπέχει τῆς πολιτικῆς καὶ ἐπιδίδεται εἰς τὸ ἐμπόριον ὅπως σχηματίσῃ ἀτομικὴν περιουσίαν, ἵνα ἐν τῷ μετέπειτα αὐτοῦ βίῳ ᾖ ὅλως ἀνεξάρτητος ἐν ταῖς ὑπὲρ πατρίδος ἐνεργείαις του. Ἕτερος τοῦ Ν. Ῥίζου υἱὸς ὁ Σεραφεὶμ σπουδάζει ὡς ὑπότροφος τῆς κοινότητος ἐν τῷ ἐν Καισαρείᾳ γυμνασίῳ, ἡ ἐπίδοσις τοῦ ὁποίου πολλὰ τὰ καλὰ προοιωνίζεται περὶ τοῦ μέλλοντος αὐτοῦ.

Βασίλειος Μαράσογλους, ἀρχηγὸς μιᾶς τῶν ἐπισημοτάτων τῆς Σινασοῦ οἰκογενειῶν, ἦτο ἀνὴρ εὐσεβέστατος καὶ αὐστηρὸς τοῦ καθεστῶτος φύλαξ, εἰργάζετο μετὰ τῶν ἄλλων ὑπὲρ τῆς κοινότητος καὶ συνέτρεχεν αὐτὴν ἐν πάσῃ ἀνάγκῃ, δι' ὃ οἱ κάτοικοι ἐτίμων καὶ ἐσέβοντο αὐτόν· ἡ ὑπ' αὐτοῦ οἰκοδομὴ τῆς γεφύρας τῆς ἑνούσης τὴν συνοικίαν Γαβρᾶ μετὰ τῆς νέας συνοικίας, μαρτυρεῖ τὴν φιλοκαλίαν καὶ φιλοπατρίαν αὐτοῦ· διὰ ταύτης διηυκόλυνε τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ δύο συνοικιῶν πλησίον κειμένων πλὴν χωριζομένων διὰ φάραγγος, καὶ ἐξωραΐσε τὴν πόλιν· (ἰδὲ δημ. κτίρ.). Ἔκγονοι αὐτοῦ εἰσιν ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Νικόλαος Μαράσογλους (ἀποθανὼν τῷ 1892)· καὶ ἡ μόνη ἐκπατρισθεῖσα ἐκ Σινασοῦ οἰκογένεια, καὶ ἐν Χρυσοσπόλει Κων)πόλεως ἀποκατασταθεῖσα, τοῦ γνωστοῦ ἀνὰ τῷ κόσμῳ τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ ἐμπορίου **Μηνᾶ Μαράσογλου**, ἑνὸς τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ πατρίδι.

Ἕτερα δὲ πρόσωπα συντελέσαντα καὶ ἐργασθέντα μετ' αὐταπαρνησίας ὑπὲρ τῆς κοινότητος, ὧν δυστυχῶς παραλείπω τὰς βιογραφίας δι' οὓς ἀνωτέρω ἐξέθηκα λόγους, εἰσὶν οἱ ἀείμνηστοι κατὰ καιροὺς ἔφοροι καὶ δημογέροντες·

Χρῆστος Γοῦσος (Ἀργυρόπουλος) ὁ μέγας τοῦ Παρθεναγωγείου εὐεργέτης.

Κωστῆς Ῥίζος, ἀδελφὸς τοῦ ἀοιδίμου Σ. Ῥίζου (υἱὸς αὐτοῦ ἐπιζῶν Ῥίζος Κ. Ῥίζος).

Χ. Γαβριὴλ Καρακᾶς. Εἷς τῶν ἐγκρίτων πολιτῶν (υἱὸς αὐτοῦ ἐπιζῶν Ἰωάννης).

Οἱ ἀδελφοὶ Ἀδάμ. *Στέφανος*, *Ἀλέξιος*, *Βασίλειος* καὶ ὁ ἐπι-

ζῶν Χρυσόστομος· οὗτοι πάντες ἐμφορούμενοι ὑπὸ ζήλου καὶ φιλοπατρίας διὰ τῆς ἐχέφρονος πολιτείας των ὠφέλησαν τὰ μέγιστα τὴν κοινότητα ἐργασθέντες ὑπὲρ αὐτῆς ὡς ἔφοροι καὶ δημογέροντες ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἀπολαύοντες γενικοῦ σεβασμοῦ καὶ τιμῆς.

Βασίλειος Φασλάχας καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Νικόλαος Φασλάχας, ἀμφότεροι ἐφάνησαν λίαν χρήσιμοι εἰς τὴν κοινότητα λόγῳ πλούτου καὶ ἱκανότητος ὑπερετήσαντες ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς ἔφοροι καὶ δημογέροντες (ἐπιζῶντα τέκνα Πρόδρομος καὶ Σταῦρος).

Πρόδρομος Τερζῆ-Πέτρος, χρηματίσας ἐπὶ πολλὰ ἔτη δημογέρων, (υἱοὶ αὐτοῦ ἐπιζῶντες εἶνε οἱ ἐν Κων)πόλει ἔμποροι ὑφασμάτων Ἀδάμ, Πέτρος, Βασίλειος καὶ Νικόλαος).

Σαράντης Π. Ἀρχέλαος. Ἐξ ἐπισήμου μὲν ἀλλὰ πτωχοτάτης οἰκογενείας καταγόμενος ἀνεδείχθη ἐν τῷ ἐμπορίῳ διὰ τῆς ἀτομικῆς του ἱκανότητος καὶ ἐμπειρίας, ἐχρημάτισε πολλάκις δημογέρων καὶ ἐπίτροπος τῆς σχολῆς, καὶ διεκρίνετο διὰ τὰ πρὸς τοὺς πτωχοὺς φιλελεήμονα αὐτοῦ συναισθήματα. (Ἐγεννήθη τῷ 1814 ἀπέθανε τῷ 1891).

Ἰωάννης Μαρκόπουλος. Ἐκ μικρῶν ὁρμώμενος ἀνεδείχθη ἔν τε τῷ ἐμπορίῳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, χρηματίσας πολλάκις καὶ μέλος τοῦ μικτοῦ συμβουλίου ἐν τοῖς πατριαρχείοις. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν δρᾶσιν αὐτοῦ πρὸς τὰ κοινοτικὰ τῆς πατρίδος τοῦ Σινασοῦ, ὑπῆρξεν εἷς τῶν ῥεκτῶν καὶ φιλοπατρίδων πολιτῶν τῶν μὴ φειδομένων κόπου καὶ δαπάνης ὑπὲρ τῆς προόδου αὐτῆς· (ἀπέθανε τῷ 1895).

Νικόλαος Χ. Ἰωσὴφ· ἀνὴρ ἐκ τῶν νουνεχεστέρων καὶ φρονιμωτέρων πολιτῶν. Ἐχρημάτισε πολλάκις δημογέρων μετὰ φρονήσεως διαχειρισθεὶς τὰ τῆς κοινότητος, ἦτο δὲ πρότυπον καλοῦ οἰκογενειάρχου (υἱὸς αὐτοῦ ἐπιζῶν Μιχαήλ).

Λάζαρος Μαϊμούνογλους. Ἦτο εἷς τῶν εὐπορωτέρων καὶ φιλοπατρίδων πολιτῶν χρηματίσας πολλάκις δημογέρων.

Δημήτριος Μαϊμούνογλους. Ἔμπορος ἐν Κων)πόλει, ἀπέθανεν ἄκληρος ἐν Σινασῷ, τὴν δὲ περιουσίαν αὐτοῦ ἅπασαν σχεδὸν διέθεσεν ὑπὲρ τῆς κοινότητος, πλὴν οἱ ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει μονάζοντες

ἀδελφοί του, κατεπολέμησαν τὴν διαθήκην καὶ μετὰ πολυχρόνιον διαδικασίαν μετὰ τῆς κοινότητος, ἐπῆλθε συμβιβασμός, καθ' ὃν οὐδεὶς τῶν διαδίκων ὠφελήθη ἕνεκα τῶν ὑπερόγκων δαπανῶν τῆς δίκης.

Ἰορδάνης Τάπατζης. Ἐχρημάτισε πολλάκις δημογέρων καὶ εἰργάσθη ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τῆς πατρίδος του· (ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπιζῶν Κωνσταντῖνος).

Ἐλευθέριος Χ. Μηνᾶ. Εἰργάσθη μετὰ μεγάλου ζήλου ὑπὲρ τῆς πατρίδος του ὡς δημογέρων καὶ ἔφορος.

Νικόλαος Α. Παπάζογλους. Ὑπῆρξεν ἐν Κων)πόλει καὶ Σινασῷ ἐπίτροπος, ἔφορος τῶν ἐκπαιδευτηρίων καὶ δημογέρων· (ἐπιζῶν ἀδελφὸς Ἀπόστολος Παπάζογλους).

Ἀντώνιος Πατρίκος, τύπος φιλοπάτριδος πολίτου ἐγεννήθη καὶ ἀπέθανεν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς πατρίδος του χάριν τῆς ὁποίας περιεφρόνησεν οἰκογενειακὴν ἡσυχίαν, θέσιν καὶ συμφέροντα ἐν Κων)πόλει. Ἐπὶ 45 περίπου ἔτη ἦτο δημόσιος ὑπάλληλος, (*πατρίκιος*) ἤτοι εἰσηγητὴς τῆς Δημογεροντίας, καὶ ἐκ τῶν κυριωτέρων παραγόντων τῆς τάξεως καὶ εὐκοσμίας ἐν Σινασῷ, κατορθῶν διὰ τῆς μεγάλης του αὐστηρότητος καὶ τῆς στεντορείας φωνῆς του νὰ ἐπιβάλῃ τάξιν πανταχοῦ. Προσέτι ἦτο ζῶσα ἱστορία τῶν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ λήγοντος αἰῶνος συμβάντων ἐν Σινασῷ, ὥστε ἐν πολλαῖς ὑποθέσεσιν εἰς τὴν εὐρεῖαν αὐτοῦ μνήμην κατέφευγεν ἡ κατὰ καιροὺς Δημογεροντία προκειμένου νὰ ἐξακριβώσῃ τι περὶ αὐτῶν. Εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν τὸ ὄνειρόν του ἦτο ἡ πρόοδος τῆς πατρίδος του· ἀπέθανε τῷ 1890 ἐν Σινασῷ.

Εὐεργέται. Οἱ κατὰ καιροὺς προσενεγκόντες ὑπὲρ τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν καθιδρυμάτων πολῖται μεγάλα ποσὰ ἐκτὸς τῶν προμνημονευθέντων εἰσὶν καὶ οἱ ἑξῆς:

Χατζῆ Πρόδρομος ὑπὲρ τῶν σχολῶν καὶ τῶν ἐκκλησιῶν περίπου 400 λίρας.

Χατζῆ Στέφανος Καλτζάκας ὑπὲρ τῆς σχολῆς περίπου 400 λίρας.

Δημ. Χ. Διαμαντῆς ἅπασαν τὴν ἐν Σινασῷ καὶ Κων)πόλει κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν του ὑπὲρ τῆς σχολῆς καὶ τῆς μο-

νῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου ἀνερχομένην περίπου εἰς 600 λίρας.

Χ. Πασχάλης Χρήστου μετὰ τῆς συζύγου του ἅπασαν τὴν κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν ἐν Σινασῷ καὶ Κων)πόλει περίπου 600 λίρας.

Χατζῆ Κωνσταντῖνος Χ. Γεωργίου προσέφερεν ὑπὲρ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν ἅπαντα τὸν ἀναγκαιοῦντα σίδηρον καὶ λίρας ὀθωμ. 320.

Ὁ κ. Καρᾶ Ἀντώνιος ἔμπορος ἐκ Μιτυλίνης, ἐκ φιλομουσίας ὁρμώμενος προσέφερε τῷ 1894 ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτηρίων Σινασοῦ λίρας 30.

Πρόσωπα συντελοῦντα ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς καὶ συντηρήσεως τῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς κοινότητος Σινασοῦ· λόγῳ τε καὶ ἔργῳ.

Οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ἐν Κων)πόλει ἐφοροεπιτροπήν.

Ἰωάννης Κ. Σταματιάδης ἢ Ἰχνίδης διευθύνων ἐμπορικὸν κατάστημα ἐν Κων)πόλει· ἀνὴρ διακρινόμενος ἐπὶ εὐφραδείᾳ καὶ ἐπιβλητικότητι, δι' ὧν κατορθοῖ νὰ συναρπάζῃ πάντα μετ' αὐτοῦ συναναστρεφόμενον, γνωστότατος ἀνὰ τὸν ἐμπορικὸν κόσμον Κων)πόλεως. Ἅπαντα τὸν βίον αὐτοῦ διῆλθεν ἐν ἀγαθοεργίαις, ὑποστηρίζων καὶ ὑπερασπιζόμενος ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἀτομικῶν αὐτοῦ συμφερόντων πάντα προστρέχοντα πρὸς αὐτόν. Γνώστης ὢν τῶν τῆς πατρίδος του, ὅσον οὐδεὶς ἄλλος, διότι ἀπὸ τῆς νεανικῆς του ἡλικίας ἐχρημάτισε δημογέρων καὶ γραμματεὺς ἐν Σινασῷ καὶ ἀντιπρόσωπος τῆς Δημογεροντίας ἐν Κων)πόλει, διαχειρίζεται τὰ τῆς κοινότητος μετὰ μεγάλης φρονήσεως καὶ ἐπιτηδειότητος. Ἐπειδὴ δὲ πρό τινων ἐτῶν ἕνεκα τῆς ἐμπορικῆς καχεξίας, καὶ τῆς ἀποτεφρώσεως τῶν ἐν Κων)πόλει τῆς σχολῆς κτημάτων, τὰ οἰκονομικὰ τῆς κοινότητος εὑρίσκοντο εἰς οὐχὶ εὐάρεστον σημεῖον, πρὸς τοῦτον ἔστρεψαν πάντες τὸ βλέμμα, διὰ τὴν τοῦ κακοῦ θεραπείαν, οὗτος δὲ ἐπὶ κεφαλῆς ἐπιτροπῆς περιελθὼν τὰ ἐν Κων)πόλει καταστήματα τῶν Σινασέων ὑπέδειξε διὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ πειθοῦς τὸν κίνδυνον, ὃν διατρέχουσι τὰ τῆς κοινότητος ἐκπαιδευτήρια καὶ ἔπεισε πάν-

τας ἵνα συνεισφέρωσί τι πρὸς ἐπικάλυψιν τοῦ ἐλλείμματος τῶν σχολῶν καὶ οὕτω οὐ μόνον τὸ ἔλλειμμα ἐκαλύφθη, ἀλλὰ καὶ τὰ καέντα κτήματα ἀνῳκοδομήθησαν. Ἀπὸ δὲ τῆς διὰ κυβερνητικῆς ἀδείας συστάσεως τῆς ἐφοροεπιτροπῆς τῶν ἐκπαιδευτηρίων Σινασοῦ, εἰς αὐτὸν ἀνετέθη ἡ προεδρεία αὐτῆς, μόλις δὲ ἐπ' ἐσχάτων παρῃτήθη, ἕνεκα ἀσθενείας, ἡ δὲ παραίτησίς του τότε ἐγένετο δεκτή, ὅταν ῥητῶς ὑπεσχέθη ὅτι δὲν θὰ παύσῃ παρέχων τὴν ἠθικὴν συνδρομὴν αὐτοῦ, ὁσάκις ἡ ἐπιτροπὴ χρήζει ταύτης.

Χαράλαμπος Πατρικιάδης μέλος ἔγκριτον τῆς κοινότητος καὶ ἔμπορος ἐν Χαυγιαροχανίῳ Κων)πόλεως, διακρινόμενος διὰ τὸν ζῆλον καὶ ἐνθουσιασμόν, ὃν δεικνύει ὑπὲρ τῆς πατρίδος του, προσερχόμενος ἐπίκουρος πάντοτε αὐτῇ ἔργῳ καὶ λόγῳ, διὰ γενναίων ἐκτάκτων χρηματικῶν ποσῶν καὶ τακτικῆς εἰκοσαλίρου ἐτησίας ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτηρίων συνδρομῆς.

Λουκᾶς Χρηστίδης Φεγγαρίνας υἱὸς τοῦ ἀειμνήστου Χρήστου Φεγγαρίνα, μέλος τῆς Ἐφοροεπιτροπῆς καὶ ἔμπορος ἐν Γαλατᾷ Κων)πόλεως, χρηματίσας πολλάκις δημογέρων καὶ ἔφορος ἐν Σινασῷ καὶ ἐργαζόμενος μετὰ ζήλου καὶ ἐν συναισθήσει τῶν ἀνατεθειμένων αὐτῷ ὑψηλῶν καθηκόντων.

Οἱ ἀδελφοὶ Συμεὼν Χριστοφορίδης (ἰατρὸς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀστυνομίας) καὶ Νικόλαος Χριστοφορίδης καθηγητὴς ἐν Γαλατᾷ Σεραΐῳ (δικηγόρος) καὶ μέλος τῆς ἐφοροεπιτροπῆς τῶν ἐκπαιδευτηρίων Σινασοῦ ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς, ἐκ Σινασοῦ ἀμφότεροι καταγόμενοι· ἀλλ' ἐν Κων)πόλει ἕνεκα τῆς ἐργασίας των ἀποκατασταθέντες, δὲν παύουσι συνεισφέροντες ὑπὲρ τῆς πατρίδος των τὴν ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτῶν συνδρομὴν καὶ ὑποστήριξιν.

Ἰωάννης Λουκίδης. Χρηματίσας ἐπὶ πολλὰ ἔτη γραμματεὺς καὶ μέλος τῆς ἐν Κων)πόλει Ἐφοροεπιτροπῆς καὶ ἔφορος ἐν Σινασῷ τῶν ἐκπαιδευτηρίων· ὢν ἀκεραίου χαρακτῆρος καὶ δεινὸς διαχειριστὴς τοῦ καλάμου του, δὲν διστάζει ἐνίοτε νὰ μεταχειρίζηται τοῦτον ἵνα καυτηριάζῃ τὰ κακῶς ἔχοντα καὶ συντελεῖ οὕτω πρὸς βελτίωσιν αὐτῶν.

Πρόδρομος Βασιλειάδης Φασλάχας. Ἔμπορος ἀποικιακῶν ἐν Κων)πόλει χρηματίσας ἔφορος καὶ δημογέρων ἐν Σινασῷ, προσφέρων ἄλλοτε πρὸς τὰς ἐκτάκτους ὑπὲρ τῆς πατρίδος συνεισφορὰς καὶ τακτικὴν ἐτησίαν 15λιρον ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτηρίων συνδρομὴν ἐπὶ πολλὰ ἔτη· δυστυχῶς ἡ ἕνεκα καχεξίας τοῦ ἐμπορίου περιστολὴ τῶν ἐργασιῶν του, ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ παύσῃ ταύτην. Εὐχόμεθα αὐτῷ βελτίωσιν τῶν ἐμπορικῶν του ὑποθέσεων καὶ ταχεῖαν ἐπάνοδον εἰς τὴν προτέραν ἀνθηρὰν οἰκονομικὴν κατάστασιν πρὸς χαρὰν τῆς φίλης πατρίδος του.

Ἐν γένει τὰ αὐτὰ περίπου ἔχομεν νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῶν κ. κ. Παντελῆ, Θεοδώρου, Σταύρου, Γρηγορίου καὶ Ἀθανασίου Τεπερόγλου. Ἀδὰμ καὶ Χρήστου Χρυσοστομιδῶν, Β. καὶ Χ. Τογαντζόγλου, Π. Παππαδοπούλου, Χ. Σουλτανίδου, Π. καὶ Β. Πιγγοπούλου, Κ. Χρυσοστόμου, Ι. Τορώση, Χῆ Θεοδοσίου Βαλαβάνη, Ἀλεξάνδρου Γρηγοριάδου (μέλους ἐφοροεπιτροπῆς), Κ. Ἀλεξιάδου, Σάββα Ἐλευθεριάδου, Ρίζου Ἐλευθεριάδου (ἰατροῦ), Χρ. Δημοπούλου, Π. Ταντιρτζοπούλου, Ἀδελφ. Πεντεγένη, Π. καὶ Β. Μακρόγλου, Ἀδελ. Χ. Χῆ Ἰωσήφ, Σταύρου Φασλάχα, Ἀναστασίου Στ. Ἀδάμ, Χῆ Σεραφεὶμ Γουζῆ, Π. Χῆ Πολυκάρπου, Ἀδάμ, Πέτρου, Βασιλείου καὶ Νικολάου Τερζῆ Πέτρου, Μιχαὴλ Ν. Χῆ Ἰωσήφ, Β. Καϊρακτῆ, Θ Θεοφιλίδου, Κ. Χουνῆ, Ἰ. Τατιανοῦ, Ἐλ. Μούγια καὶ πολλῶν ἄλλων, (ὧν τὰ ὀνόματα δι' οὓς ἀνωτέρω ἐξέθηκα λόγους δυστυχῶς δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ καταχωρισθῶσιν ἐνταῦθα), οἵτινες μετὰ διακαοῦς καὶ ἀπαραδειγματίστου ζήλου καὶ ῥεκτικότητος φροντίζουσιν ὑπὲρ τῆς προόδου, τῆς πατρίδος αὐτῶν, καθιστῶντες αὐτὴν πρότυπον κοινότητος καὶ ἀξιομίμητον παράδειγμα ταῖς πέριξ κοινότησι, συντελοῦντες ἀσυναισθήτως εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς ὅλης ἐπαρχίας καὶ ἐπάνοδον αὐτῆς εἰς τὴν προτέραν δόξαν. Εἴθε δὲ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης συσφίγξῃ πλειότερον τοὺς μεταξὺ τῶν πολιτῶν δεσμοὺς τῆς συμπνοίας καὶ ἀγάπης, ἀνταμείψῃ δὲ τὰς ὑπὲρ πατρίδος θυσίας αὐτῶν, καὶ οὕτω ὑπὸ τὴν πατρικὴν αἰγίδα τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν ἄνακτος Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ δυνηθῇ ἡ κοινότης νὰ σταδιοδρομήσῃ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα καὶ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐκπολιτιστικῶν σκοπῶν τῆς Α. Μ. Γένοιτο.

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ

Ἐπειδὴ πολλαχοῦ τῆς παρούσης ἡμῶν πραγματείας καὶ μάλιστα ἐν τῷ ἑπομένῳ περὶ γλώσσης κεφαλαίῳ, γίνεται μνεία διαφόρων κοινοτήτων παραθέτομεν ἐνταῦθα καὶ σύντομον περιγραφὴν τῶν ἐπαρχιῶν Καισαρείας καὶ Ἰκονίου, ἤτοι τῆς Καππαδοκίας καὶ Λυκαονίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ Ἑλληνικῶν κοινοτήτων, ὅπως ὁ ἀναγνώστης δυνηθῇ νὰ λάβῃ ἰδέαν τινὰ περὶ τῶν ἀπομεμακρυσμένων τούτων ἐπαρχιῶν.

Καππαδοκία

Ἡ Καππαδοκία εἶνε μία τῶν ἐπισημοτέρων ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὰ ὅρια αὐτῆς ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἔλαβον διαφόρους μεταβολάς, δι' ὃ λέγει ὁ Στράβων «ἡ Καππ. ἦν πολυμερὴς καὶ πολλὰς δεδεγμένη μεταβολάς». Ἐξετείνετο δὲ ἐθνοφικῶς ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῆς Κιλικίας καὶ ἀπὸ τῆς Μεσοποταμίας μέχρι τῆς Φρυγίας καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἅλυος ἔνθα ἐλαλεῖτο καὶ ἡ ἀρχαία Καππαδοκική. Ἐχωρίσθη δὲ ἐξ αὐτῆς πρὸς Β. μὲν ὁ Πόντος, ἥτις ἐλέγετο καὶ Ποντικὴ Καππ. πρὸς Ν. ἡ Κιλικία καὶ πρὸς Δ. ἡ Λυκαονία.

Ὄρη αὐτῆς εἶνε: ὁ Ἀργαῖος (13,300 πόδες) ὁ Ταῦρος καὶ Ἀντίταυρος.

Ποταμοί. Ὁ Ἅλυς, ὁ Μέλας, ὁ Σκορδίσκος, ὁ Σάρος (Ζαμαντὶ) καὶ ὁ Εὐφράτης.

Λίμναι. Ἡ Τάττα καὶ ἄλλαι πολλαὶ μικραί.

Κλῖμα ψυχρότερον πασῶν τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Μ. Ἀσίας, ἕνεκα τοῦ ὕψους τοῦ ὀροπεδίου αὐτῆς· λεπτόγειος κατὰ τόπους καὶ ἀλλαχοῦ εὔφορος. Ἐν τῇ ἀρχαιότητι διῃρεῖτο εἰς 10 ἐπαρχίας ἐκκλησιαστικῶς δὲ εἰς τρία μέρη, ἤτοι τὴν πρώτην Καππ πρωτ.

Καισάρεια, τὴν δευτέραν πρωτ. Μωκισσὸς καὶ τὴν τρίτην πρωτεύουσα Τύανα.

Τῆς Καππαδοκίας σήμερον τὸ πλεῖστον μέρος ὑπάγεται εἰς τὸν νομὸν Ἰκονίου, μέρος δὲ εἰς τὸν νομὸν Ἀγκύρας, καὶ μικρὸν μέρος εἰς τὸν νομὸν Σεβαστείας· ἐκκλησιαστικῶς δὲ ὑπὸ τοὺς Μητροπολίτας Καισαρείας καὶ Ἰκονίου.

Μητρόπολις Καισαρείας.

Ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Καισαρείας ὑπάγονται αἱ ἑξῆς κῶμαι κωμοπόλεις καὶ πόλεις, διαιρούμεναι εἰς 4 τμήματα.

Τμῆμα Ἀνατολικόν.

Καισάρεια, πατρὶς τοῦ μεγάλου Βασιλείου, πόλις ἐμπορικὴ καὶ μεγάλη, κεῖται ΒΑ τοῦ Ἀργαίου, ἔχει πληθ. 40,000 ἐξ ὧν 22,000 Τοῦρκοι, 15,000 Ἀρμένιοι καὶ 3,000 Ἕλληνες τουρκόφωνοι. Ἔχει κλίμα ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν τὸν χειμῶνα, θερμὸν δὲ καὶ ξηρὸν τὸ θέρος· εἶνε πρωτ. διοικήσεως τοῦ νομοῦ Ἀγκύρας καὶ τῆς ὁμωνύμου μητροπόλεως, συνδέεται δι᾽ ἁμαξιτῆς ὁδοῦ πρὸς ἁπάσας τὰς πόλεις τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ὅσον οὔπω δὲ καὶ διὰ σιδηροδρόμου πρὸς τὴν Κων)πολιν. Ἅπασαι αἱ ἐθνικότητες ἔχουσιν ὡραίους ναοὺς καὶ σχολεῖα. Οἱ Τοῦρκοι γυμνάσιον καὶ ἱεροσπουδαστήριον. Οἱ Ἕλληνες μίαν ἑπταταξίον δημοτικὴν σχολὴν καὶ ἓν γραμματοδιδασκαλεῖον. Οἱ Ἀρμένιοι διαιροῦνται εἰς καθολικούς, διαμαρτυρουμένους, καὶ Γρηγοριανούς, ἅπαντες δὲ ἔχουσι σχολεῖα καλῶς κατηρτισμένα.

Ἀνδρονίκειον, πρὸς Β. τοῦ Ἀργαίου ὑπὸ τοὺς πρόποδας αὐτοῦ, κατοικεῖται ὑπὸ Ἑλλ. ὀρθοδόξων τουρκοφώνων ἀνερχομένων εἰς 3,000. Ἔχει τρεῖς ναούς, καὶ μίαν Ἀστικὴν σχολὴν καὶ Παρθεναγωγεῖον. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς μεταναστεύουσιν εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας, Αἰγύπτου, Ρωσσίας, εἰς Κων)πολιν καὶ ἀλλαχοῦ, δι᾽ ὃ αἱ μεγαλοπρεπεῖς ἰδιωτικαὶ οἰκίαι αὐτῆς μένουσιν ἔρημοι καὶ ἀκατοίκητοι, κλίμα δὲ ἔχει ὑγιεινότατον.

Ζιντζῆτερε.

Κεῖται ΒΑ τοῦ Ἀργαίου, καὶ ΝΑ τῆς Καισαρείας 2 ὥρας μακρὰν αὐτῆς· πληθυσμὸς 3,000, ἐξ ὧν 100 Διαμαρτ., 200 ὀθωμ.

οἱ δὲ λοιποὶ ὀρθόδ. Ἕλληνες. Οἱ κάτοικοι ἐμπορεύονται εἰς Μερσίνην καὶ εἰς Ἄδανα. Οἱ ὀρθόδοξοι ἔχουσι 3 ναούς, σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων μετὰ τριῶν διδασκάλων καὶ μιᾶς διδασκαλίσσης καὶ ὁμιλοῦσιν ἅπαντες τὴν τουρκικήν. Τὸ Ζιντζῆτερτ ἔχει κλῖμα ὑγιεινόν, ὕδατα ἄφθονα καὶ γλυκύτατα· χειμῶνα βαρὺν καὶ θέρος εὐχάριστον, δι᾽ ὃ εἶνε θερινὸν ἐνδιαίτημα τῶν Καισαρέων. Ἐν τῇ ΝΑ αὐτῆς γωνίᾳ εὕρηται ἡ Μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου.

Μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου.

Ἔχει σχῆμα τετράγωνον, μετὰ πολλῶν δωματίων, δύο ναῶν καὶ μεγάλης αὐλῆς, τὰ ἀνατολικὰ δωμάτια μετεβλήθησαν εἰς αἰθούσας παραδόσεων καὶ κοιτῶνας διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Ἱερατικῆς σχολῆς Καισαρείας. Ἡ μονὴ εἶνε κοινὸν προσκύνημα Τούρκων, Ἀρμενίων καὶ Ὀρθοδόξων. Ἐν αὐτῇ ἱδρύθη σχολὴ κατὰ πρῶτον τῷ 1804 ὅτε ἐδίδαξαν ὁ Γερμανὸς καὶ ὁ Ἀγαθάγγελος (λόγιοι ἱερωμένοι Καισαρεῖς πρῶτοι διδάξαντες ἐν Καισαρείᾳ κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα), εἶτα ἡ σχολὴ παρήκμασε καὶ ἀτάκτως ἐλειτούργει ὡς πλήρης ἑλληνικὴ σχολὴ μετὰ μιᾶς ἔστιν ὅτε γυμνασιακῆς τάξεως, μέχρις οὗ ἀνασυνέστησεν αὐτὴν τῷ 1884 ἐπὶ ὑγιεστέρων βάσεων καὶ προήγαγεν εἰς πλῆρες γυμνάσιον, ὁ νῦν μητροπολίτης Ἰωάννης ἐν μόχθοις καὶ πόνοις συλλέξας συνδρομὰς ἐξ ὅλης τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀλλαχόθεν. Κατ᾽ ἀρχὰς ἕνεκα τῆς τοῦ ἀειμνήστου Θ. Ροδοκανάκη ἐτησίας ἐκ 5,000 φράγκων ἐπιχορηγήσεως ὠνομάσθη ἡ σχολή, *Ροδοκανάκειος Ἱερατικὴ σχολή*, ὕστερον δέ, ἐπειδὴ ἔπαυσεν ἡ ἐτησία δωρεά, ἐκλήθη ἁπλῶς *Ἱερατικὴ σχολή* Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀποφοίτων ἐπιδίδονται εἰς τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα ἀνὰ τὴν Καππαδοκίαν καὶ μετὰ τὴν ἐνηλικίωσίν των ἄλλοι μὲν χειροτονοῦνται ἱερεῖς, ἄλλοι δὲ ἐπιδίδονται εἰς τὰς ἐπιστήμας. Διὰ τὴν συντήρησιν τῆς Ἱερατικῆς ταύτης σχολῆς δαπανῶνται ἐτησίως περὶ τὰς 1500 ὀθωμ. λίραι. Οἱ διαιτώμενοι ἐν αὐτῇ μαθηταὶ πληρώνουσιν ἐτησίως λίρας ὀθ. 15· οἱ δὲ ἡμιυπότροφοι τῶν κοινοτήτων λιρ. ὀθωμ. 8. Ἑκάστη ἐπαρχία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας δικαιοῦται

νὰ πέμψῃ ἀνὰ 2 ἡμιυποτρόφους, ἑκάστη δὲ κοινότης τῆς Καππαδοκίας ἕνα ἢ δύο ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς· τοὺς δὲ ἱερωμένους δέχεται δωρεάν. Ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς σχολῆς ἔχει συσταθῇ καὶ κεντρικὸν παρθεναγωγεῖον καὶ Ὀρφανοτροφεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων, ἅτινα διὰ τῶν ἀόκνων προσπαθειῶν τῆς Α. Σ. τοῦ Ἁγίου Καισαρείας ἔχουσι σχεδὸν ἐξασφαλίσῃ τὴν συντήρησίν των, ἐκ συνεισφορῶν φιλογενῶν ἀνδρῶν.

Στέφανα. Ἓν τέταρτον μακρὰν τοῦ Ζιντζήδερε εὕρηται χωρίον Στέφανα καλούμενον καὶ κατοικούμενον ὑπὸ Ὀθωμανῶν καὶ Ὀρθοδόξων Ἑλλ. Τουρκοφώνων. Ὁ ὅλος πληθυσμὸς τοῦ χωρίου εἶνε 500 κάτοικοι, ὧν τὸ τρίτον εἰσὶ Χριστιανοί, συντηροῦντες μικρὰν σχολὴν μονοτάξιον. Ἐκ τῶν Χριστιανῶν 30 εἰσὶ διαμαρτυρόμενοι.

Μουταλάσκη (Ταλὰς)

Πόλις, πατρὶς τοῦ Ἁγίου Σάββα, κεῖται ὑπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ ὀροπεδίου Ζιντζήδερε ἀμφιθεατρικῶς, ΝΑ τῆς Καισαρείας 1 ὥραν μακρὰν αὐτῆς. Ἔχει 15 χιλιάδας κατοίκων, ἐξ ὧν 1900 περίπου Ἑλλ. Τουρκόφωνοι, 12,000 Ἀρμένιοι, 11,000 ὀθωμ. καὶ 100 διαμαρτυρόμενοι ἐξ Ἀρμενίων καὶ ὀλίγοι ἐξ Ἑλλήνων. Ἅπασαι αἱ ἐθνικότητες ἔχουσι καλῶς κατηρτισμένα σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων καὶ ναούς. Οἱ Ὀρθόδοξοι ἔχουσι 4 ναούς.

Ταβλουσούνιον

Κωμόπολις ἔχουσα πληθυσμὸν 3 χιλ. κατ. ἐξ ὧν 900 Ἑλλ. τουρκόφωνοι 1,500 Ἀρμεν. καὶ οἱ λοιποὶ ὀθωμανοί· κεῖται 1 ὥραν μακρὰν τῆς Καισαρείας πρὸς Ἀνατολάς.

Ἡ Ἑλληνικὴ κοινότης ἔχει σχολεῖα, καλῶς κατηρτισμένα, ἀρρένων καὶ θηλέων. Τὸ κλῖμα αὐτῆς εἶνε εὔκραές. Οἱ κάτοικοι ἐμπορεύονται ἐν Κων]πόλει, Σμύρνῃ, Αἰγύπτῳ καὶ ἀλλαχοῦ.

Κερμίρ.

Κωμόπολις πρὸς Α. τῆς Καισαρείας ¹/₄ μακρὰν τοῦ Ταβλουσουνίου, κατοικεῖται ὑπὸ 3,000 Ὀρθ. Ἑλλήνων τουρκοφώνων 2,000 Ἀρμενίων καὶ 1,000 Ὀθωμανῶν. Οἱ κάτοικοι ἐμπορεύονται ἐν Κωνσταντινουπόλει, Σμύρνῃ καὶ Αἰγύπτῳ. Οἱ Ἕλληνες ἔχουσι σχολεῖα καλῶς κατηρτισμένα. Τὸ κλῖμα αὐτῆς εἶνε εὔκραές.

Ταξιάρχης

Κώμη καὶ πλησίον αὐτῆς μεγαλοπρεπὴς μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν· κεῖται 4 ὥρας μακρὰν τῆς Καισαρείας πρὸς Ἀνατολάς. Ὁ ναὸς τῆς Μονῆς εἶνε πλουσιώτατα κεκοσμημένος ὑπὸ ὁμογενῶν ἐν Ρωσσίᾳ διαμενόντων, εὐηργετήθη δὲ καὶ διὰ τοῦ περιηγητοῦ Τσεχατζέφ ἐνεργήσαντος ὑπὲρ αὐτῆς συνδρομὰς ἐν Ρωσσίᾳ, ἡ Μονὴ ἔχει σχολήν, καὶ γεωργίαν ἐξ ἧς συντηρεῖται.

Ἡ δὲ κώμη κατοικεῖται ὑπὸ 500 Ἑλλ. τουρκοφ. 40 Τούρκων καὶ 50 Ἀρμεν. Οἱ Ἑλλ. ἔχουσιν ἓν γραμματοδιδασκαλεῖον.

Κέσι.

Κατοικεῖται ὑπὸ 300 Ἑλλ. τουρκοφώνων, 1,000 Ὀθωμ. καὶ 30 Ἀρμενίων, ἔχει δὲ σχολὴν μονοτάξιον. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶνε γεωργοί, ἢ ξενιτεύονται ἐν Κων)πόλει ἔνθα εἰσὶ ξυλέμποροι. Κεῖται 1 ὥραν μακρὰν τῶν Ταξιαρχῶν ΒΑ.

Βέξε, κώμη ἐν μέσῳ καταφύτου φάραγγος, κατοικεῖται ὑπὸ 250 Ὀρθοδόξ. Ἑλλ. καὶ 360 Ὀθωμαν. Οἱ Ἕλληνες εἶνε τουρκόφωνοι καὶ ἔχουσι δημοτικὴν σχολὴν καλῶς κατηρτισμένην, ἐν ᾗ διδάσκει τελειόφοιτος τῆς ἱερατ. σχολῆς.

Ἀγκυρνάς, κατοικεῖται ὑπὸ 500 Ἑλλ. τουρκοφώνων καὶ 1,000 Ὀθωμ. Οἱ Ἑλλ. ἔχουσι ναὸν καὶ γραμματοδιδασκαλεῖον.

Σαρμουσακλῆ, κώμη κατοικουμένη ὑπὸ Ἑλλ. τουρκοφώνων καὶ Ὀθωμανῶν, οἱ Ἕλληνες εἶνε 700 καὶ ἔχουσι σχολὴν ἀτελῶς κατηρτισμένην. Πλησίον κεῖται *ἡ Μονὴ Κέρκεμε* καὶ ὁμώνυμος ὀθωμανικὴ κώμη μετὰ 60 χριστιανῶν ὀρθοδ. ἡ ἀρχαία αὕτη Μονὴ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου εἶνε παράρτημα τοῦ Σιναϊτικοῦ μετοχίου ἐφωδιασμένη διὰ τῆς σφραγῖδος τοῦ Μωάμεθ, δι' ὃ εἶνε ἀσύδοτος· διατηρεῖ δὲ μικρὰν σχολὴν καὶ συντηρεῖται ὑπὸ γεωργίας καὶ προσφορῶν. Ἀμφότεραι αἱ κῶμαι εἶνε περιγραφικώταται κείμεναι ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ κλιτύος ὀροπεδίου ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου ῥέει ποτάμιον περιλοῦον, οὕτως εἰπεῖν, τὰς κώμας καὶ σχηματίζον ἀπείρους

καταρράκτας· τὸ ὕδωρ τούτου χρησιμοποιεῖται πρὸς κίνησιν εὐρωπαϊκῶν μύλων. Εἶνε δὲ τὸ ποτάμιον πλῆρες ἰχθύων, οὓς οἱ κάτοικοι ἁλιεύουσι. Εἰς τὸ Σαρμουσακλῆ ὑπάρχει σχολὴ μονοτάξιος. Ἐνταῦθα ὑπῆρχε πολύτιμον ἀρχαῖον ἐπὶ μεμβράνης εὐαγγέλιον, ὅπερ ἠγόρασεν ἡ Ῥωσικὴ κυβέρνησις.

Καρατζόρεν.

Κώμη κατοικουμένη ἐκ 300 Ἑλλήνων ὀρθοδόξων τουρκοφώνων ἐχόντων σχολὴν καὶ ναόν.

Σκόπη.

Κώμη κατοικουμένη ἐκ 400 χριστιανῶν Ἑλλ. τουρκοφώνων καὶ 400 Ὀθωμ. Οἱ Ἕλληνες ἔχουσι σχολὴν καλῶς κατηρτισμένην. Ἅπασαι αἱ ῥηθεῖσαι κῶμαι εἶνε γεωργικαί.

Δυτικὸν τμῆμα

Ἰντζέσου, (πρωτ. ὑποδιοικήσεως). Πόλις ἔχουσα ὀκτὼ χιλιάδας κατοίκους, ἐξ ὧν οἱ ἡμίσεις Ἕλληνες ὀρθόδοξοι τουρκόφωνοι. Κεῖται ὑπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀργαίου ἔχουσα ἄφθονα ὕδατα καὶ μικρὸν ποτάμιον ἀρδεῦον τοὺς κήπους καὶ ἀγροὺς τῆς πόλεως, οἱ ἀμπελῶνες αὐτῆς φημίζονται διὰ τὰς γλυκείας σταφυλάς των, εἶνε δὲ τὰ κλήματα πεφυτευμένα ἐν βραχώδει ἐδάφει ἐντὸς τῶν σχισμάδων τοῦ βράχου. Τὸ Ἰντζέσου εἶνε πατρὶς τοῦ νῦν μητροπολίτου Καισαρείας, ἔχει δὲ ὡραιοτάτην ἄποψιν καὶ ὡραίας οἰκίας, κεῖται πρὸς τὰ ΝΔ τῆς Καισαρείας καὶ ἀπέχει αὐτῆς ἓξ ὥρας. Οἱ Ἕλληνες ἔχουσι δύο δημοτικὰ σχολεῖα, μίαν Ἑλληνικὴν σχολὴν καὶ ἓν παρθεναγωγεῖον, ἅπαντα καλῶς κατηρτισμένα, καὶ δύο ναούς, ἐμπορεύονται ἐν Κων)πόλει ἔνθα εἰσὶ παντοπῶλαι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Οἱ κάτοικοι εἶνε ζωηρότατοι καὶ νοήμονες.

Οὐρκχοὺπ ἢ Προκόπιον· (12 ὥρας ΝΔ τῆς Καισαρείας).

Πόλις ὑπαγομένη εἰς τὸν νομὸν Ἰκονίου πρωτ. ὑποδιοικήσεως, ἔχουσα 12 χιλιάδας κατοίκους ἐξ ὧν 4,500 εἰσὶν Ἑλλ. ὀρθόδοξοι τουρκόφωνοι, οἵτινες ἔχουσι καλῶς κατηρτισμένην δημοτικὴν καὶ Ἑλληνικὴν σχολὴν καὶ Παρθεναγωγεῖον τετρατάξιον, δι' ὧν κα-

τορθώθη σχεδὸν ἡ ἐκμάθησις τῆς ἑλληνικῆς ὑπὸ τῆς εἰς αὐτὰ φοιτώσης νεολαίας. Ἔχουσι τρεῖς ναοὺς ἐξ ὧν ὁ τοῦ ἁγίου Γεωργίου χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1729, ὁ τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκτίσθη περὶ τὰ μέσα τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος, ὁ δὲ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ῥώσου ἐπερατώθη μόλις πρό τινων ἐτῶν. Καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ ἔχουσι σχολεῖα καλῶς κατηρτισμένα, τζαμία κλπ. Ἡ ἀγορὰ τῆς πόλεως εἶνε μία τῶν κεντρικῶν ἀγορῶν τῆς Καππαδοκίας. Οἱ κάτοικοι εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ξυλουργοί, κτίσται, ὑποδηματοποιοί, ῥάπται· τινὲς δὲ ἐμπορεύονται ἐν αὐτῇ καί τινες ἐν Κων)πόλει. Ἐξάγει ὄπιον σταφυλὰς τραγάκανθον (κόμμι) ξηρὰ βερύκοκκα, καὶ μάρμαρον ὀνυχίτην ἐξ οὗ κατασκευάζονται διάφορα εἴδει πολυτελείας. Πρὸς Ν. αὐτῆς 3/4 ὥρας μακρὰν κεῖται ἡ Σινασός.

Πλησίον τοῦ Οὐρκχοὺπ ΒΔ. κεῖται κοιλὰς ἐν ᾗ κεῖνται ἐντὸς βράχων ἐρείπια, ναοὶ καὶ κρησφύγετα ἀρχαίων πόλεων, νῦν καλούμενα Κιόρε ἢ Κιόρεμε, εὕρηνται δὲ ἐν ταύτῃ καὶ αἱ τουρκικαὶ κῶμαι Μετζὰν (ἀρχ. Μετύανα), Τσαβούς-ἰνὶ καὶ ἄλλαι· περὶ τούτων ἔγραψε σπουδαίαν διατριβὴν ὁ Mortman. «Die Troglodyten von Cappadocien» ἀναγνωσθεῖσαν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Μονάχου. Ὁ δὲ κ. Π. Καρολίδης ἐν τῇ περὶ Κομάνων πραγματείᾳ αὐτοῦ λέγει· «Ὑπάρχουσιν ἐντὸς βράχων εἰς μέγα πλῆθος ἐσκαμμένα σπήλαια, ἰδίως εἰς τὰς περὶ τὸν Ἅλυν χώρας ἐν Ματζιάνᾳ καὶ νοτιώτερον ἐν Οὐρκχοὺπ καὶ Κόρεμε ἔνθα ἀποτελοῦσι πόλεις ὁλοκλήρους καὶ ἅτινα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Paul Loucas μέχρι τοῦ Texier ἐγένοντο ἀντικείμενον τοσαύτης περιεργίας διὰ τοὺς Εὐρωπαίους περιηγητάς. Οὐ μόνον δὲ ἐν Κομάνοις ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη τῶν αὐλώνων τοῦ Ἀντιταύρου, εἴδομεν ὁμοίας τρώγλας ἀναμιμνησκούσας ὑμῖν τὴν τρωγλοδυτικὴν Καππαδοκίαν Λέοντος τοῦ Διακόνου (III 1. σελ. 87 ἔκδ. Hase). Τὰ σπήλαια ταῦτα ὀνομάζονται ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων Κερὲρ (ἴσως ἐκ τοῦ cella ἢ πιθανώτερον ἐκ τῆς ῥίζης καρὰ=λίθος ἰδὲ λεξιλ.). Φαίνεται δὲ ὅτι αἱ τοιαῦται τρῶγλαι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Φρυγικὴν περίοδον τῆς τέχνης, διότι κατὰ Βιτρούβιον (II 1,5) οἱ Φρύγες ἐλατόμουν τοὺς φυσικοὺς λόφους καὶ κατῴκουν ἐν αὐτοῖς. Ἄλλως δὲ αἱ ἐν Τσαντερλῆ καὶ

Τογανλῆ-δερὲ τῆς Φρυγίας τρωγλοδυτικαὶ πόλεις καὶ αἱ ἐν Σαρίκιοϊ τῆς Λυκαονίας ἔχουσι μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὰς τῆς Καππαδοκίας». (Κομανα Καρολ. 59).

Περὶ τῶν τρωγλῶν τούτων καὶ τῶν ἐν Σογανλῆ ὁ Τεξιέρος λέγει ὅτι αὗται διῃροῦντο εἰς τρεῖς τάξεις, εἰς κατοικίας, ἐκκλησίας καὶ τάφους. Οἱ Καππαδόκαι κατ' ἀρχὰς ὡς νομάδες κατέφευγον ὑπὸ τὰς πέτρας καὶ σπηλάδας, ἃς ὕστερον, ἕνεκα τῶν βαρέων ἐπιδρομῶν καὶ τῶν κατὰ τῶν χριστιανῶν διωγμῶν, ηὔρυνον καὶ ἐφεῦρον τὴν λαξευτικὴν (Asie Mineur σελ. 536). Περὶ δὲ τῶν ἐκκλησιῶν φρονεῖ ὅτι αὗται κατεσκευάσθησαν ἀπὸ τοῦ τρίτου μέχρι τοῦ πέμπτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος (516—517) διότι οἱ σκληρότατοι κατὰ τῶν χριστιανῶν διωγμοὶ ἐγένοντο ἐν Ἀνατολῇ τότε ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ Ρωμαίων, τοὺς τάφους δὲ καὶ τὰς μονὰς θεωρεῖ ὡς διαμονὴν ἀνθρώπων, ἔνθα ζήσαντες ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς ἀναχωρηταὶ κατέλιπον φήμην ἁγίων ἀνδρῶν, καὶ μετὰ θάνατον ἡ διαμονὴ αὐτῶν καὶ ὁ τάφος μετεσχηματίζετο εἰς παρεκκλήσιον καλούμενον μαρτύριον ἢ μονήν, περιγράφει δὲ λεπτομερῶς τοὺς ναοὺς καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς εἰκόνας καὶ τάφους τοῦ Κιόρεμε, Οὐρκιούπ, Ματζιὰν καὶ ἄλλων. Ὁ Paul Loucas τὴν κοιλάδα τοῦ Οὐρκιοὺπ καλεῖ Οὐρκιουπιστὰν καὶ νομίζει αὐτὴν ὡς τὴν Ἀργούσταιναν τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ ὁδοιπορικοῦ.

Κατὰ δὲ τὸν Mortman (πατέρα), ὅστις τὰ πάντα θέλει νὰ ἐνδύσῃ μὲ ἀρμενικὸν ἔνδυμα, ἡ λέξις Οὐρκιοὺπ παράγεται ἐκ τοῦ ἄϊρ=κοίλωμα, καὶ γκοπὲλ=κόπτειν ἢ γκούπ=τάφος. (Ἑλλ. φιλ. συλλ. Τ. Α. τευχ. Δ).

Νεάπολις (Νεβσεχίρ).

Εἶνε μία τῶν ὡραιοτέρων καὶ ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Καπαδοκίας καὶ κεῖται πρὸς Δ. τῆς Σινασοῦ καὶ Οὐρκιούπ. Εἶνε πρωτεύουσα ὑποδιοικήσεως τῆς διοικήσεως Νίγδης τοῦ νομοῦ Ἰκονίου, ἐκτίσθη δὲ ὑπὸ τοῦ Ταμὰτ Ἰβραὴμ πασᾶ περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος. Ἔχει πληθυσμὸν περίπου 24,000 ἐξ ὧν οἱ 9 χιλιάδες Ἕλληνες τουρκόφωνοι 700 ἀρμένιοι οἱ δὲ λοιποὶ Τοῦρκοι. Οἱ

Ἕλληνες ἔχουσι σχολεῖα τελείως κατηρτισμένα ἀρρένων (μέχρι 6' γυμνασίου) καὶ θηλέων συντηρούμενα ἐκ τῶν προσόδων τῶν σχολικῶν κτημάτων· δαπανῶσι δὲ 800 λίρας ὑπὲρ τῶν σχολῶν των. Οἱ κάτοικοι ἐμπορεύονται ἐν Κων)πόλει, ἐν τῇ πατρίδι των καὶ ἀλλαχοῦ, τὸ κλῖμα τῆς πόλεως εἶνε ὑγιεινόν, εἶνε δὲ ἡ πόλις ἐκτισμένη ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ κλιτύος ὄρους καὶ κατάφυτος ἐκ κήπων, ἀμπελώνων καὶ ἀγρῶν, ἀρδεύει δὲ αὐτὴν ποτάμιον ῥέον ἐκ τοῦ Ν. μέρους τῆς πόλεως πρὸς Β. τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο Μόσχαρα πλησίον αὐτῆς κεῖνται αἱ τουρκ. κῶμαι Νὰρ πρὸς Ν. καὶ Κόρε πρὸς Β.

Ζεμέλα

Κώμη πρὸς Ν. τῆς Σινασου 1 ὥραν μακρὰν αὐτῆς, ἐκαλεῖτο δὲ Ζαλέλα, ἐπειδὴ δὲ ἡ λέξις Ζαλὲλ εἶνε ἐν τῇ τουρκ. κακῆς σημασίας, δι' αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος μετωνομάσθη Ζεμέλα ἢ Τζεμὴλ='Ωραία, δι' ὃ καὶ οἱ Ἕλληνες κάτοικοι καλοῦσιν αὐτὴν Εὐμορφοχώριον κατοικεῖται ὑπὸ 1100 κατ., ὧν 700 Χριστιαν. ἑλληνόφωνοι, οἱ δὲ λοιποὶ Ὀθωμανοί. Οἱ Ἕλληνες ἔχουσι δημοτικὴν σχολὴν καὶ παρθεναγωγεῖον. Ἅπαντες οἱ ἄνδρες ἐμπορεύονται ἐν Κωνσταντινουπόλει. Εἶνε κώμη κατάφυτος καὶ πλήρης ὑδάτων. Πρὸς Ν. τῆς Ζεμέλας μίαν ὥραν μακρὰν κεῖνται αἱ ἄλλοτε ἐπίσημοι νῦν δὲ ἄσημοι τουρκικαὶ κῶμαι Ταμισσὸς (νῦν Τάμψα) καὶ Θηβάσια (νῦν Σίβασα).

Ποτάμια (ἀρχ. Μεγαρρησός).

Κεῖται Ν Α τῆς Ζαμέλας 3 ὥρας μακρὰν αὐτῆς ἐντὸς ἀποκρήμνου φάραγγος. Ἔχει ἄφθονα ὕδατα ἐκ διαρρέοντος ποταμίου, (ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα τῆς κώμης) καὶ φυτείαν καλήν, ἡ ἄμπελος ὅμως δὲν εὐδοκιμεῖ ἐνταῦθα. Εἶνε καθαρῶς Ἑλληνικὴ κώμη ἑλληνόφωνος ἔχουσα 900 κατοίκους καὶ ἀρρεναγωγεῖον μέχρις Α' ἑλληνικοῦ. Οἱ κάτοικοι ἀποδημοῦσι χάριν ἐμπορείας εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ εἶνε φιλόξενοι καὶ φιλότιμοι. Ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν πρὸς Ἀν. κεῖνται τὰ μεγαλοπρεπῆ ἐρείπια τῆς Σοάνδου. καὶ ἡ Μαυριτζοῦ (ἀρχ. Μαυρικία) κώμη τουρκική. Τὰ ἐρείπια τῆς Σοάνδου εἶνε λελατομημένη ἀρχαία πόλις ἔχουσα οἰκίας

διορόφους καὶ τριορόφους ἐντὸς βράχων καὶ ὑπερτριακόσιους ναοὺς Χριστιανικοὺς μετὰ ἁγιογραφικῶν εἰκόνων σῳζομένων ἔτι, καὶ τάφων. Τὰ Ποτάμια εἶνε πατρὶς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τοῦ Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου.

Βόρειον τμῆμα

Ἐρκελέτ. Κώμη κειμένη 2 ὥρας μακρὰν τῆς Καισαρείας πρὸς Β. ἐπὶ κλιτύος δεσποζούσης τῆς κοιλάδος τῆς Καισαρείας. Ἔχει πληθ. 3,000 ἐξ ὧν 700 ἑλλην. χριστ. ὀρθ. τουρκόφωνοι, 600 ἀρμένιοι, οἱ δὲ λοιποὶ Ὀθωμανοί· κλῖμα δὲ ἔχει ὑγιεινόν. Οἱ Ἕλληνες ἔχουσι δημοτικὴν σχολὴν καὶ ναούς· ἀλλὰ καὶ οἱ Ἰησουΐται κατώρθωσαν νὰ προσηλυτίσωσι περὶ τὰς 10 ἀρμ. οἰκογενείας καὶ νὰ ἱδρύσωσι σχολήν.

Μόλου, κώμη μικρὰ ἔχουσα 500 κατ. ἐξ ὧν οἱ 50 ἑλλ. τουρκόφωνοι οἵτινες δὲν ἔχουσι σχολήν, ἔχουσι δὲ ἕνα ναὸν ἄνευ ἱερέως.

Τσουκούρ

Ὀκτὼ ὥρας μακρὰν τῆς Καισαρείας πρὸς Β κεῖνται τὰ χωρία *Τσουκούρ* (πληθ. 600). *Τασλὶκ* (πληθ. 200). *Ρουμ-καβὰκ* (πληθ. 700) καὶ *Τσὰτ* (πληθ. 300) κατοικούμενα ὑπὸ γεωργῶν καὶ ἀνθρακέων ἑλλ. χριστ. τουρκοφώνων στερουμένων σχολῶν, ἕνεκα πτωχείας, οὐχὶ ὅμως καὶ ναῶν. Εἰς τὰς κώμας ταύτας κατοικοῦσι καὶ Ἀρμένιοι καὶ Ὀθωμανοί.

Ὑοσγάτη

Κεῖται 26 ὥρας μακρὰν τῆς Καισαρείας, εἶνε πόλις ἐμπορικωτάτη κτισθεῖσα περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ὑπὸ τιμαριούχου τινὸς Ὀθωμανοῦ βέη Τσαπάνογλου. Ἔχει μεγάλην ἀγορὰν καὶ λαμπρὰ οἰκοδομήματα. Κατοικεῖται ὑπὸ 11 χιλ. ὀθωμ. 1,500 ἑλλ. καὶ 6,000 ἀρμενίων καὶ 120 Διαμαρτυρομένων ἐξ Ἀρμενίων. Οἱ Ἕλληνες εἶνε τουρκόφωνοι καὶ ἔχουσι σχολεῖα καλῶς κατηρτισμένα, Δημοτικόν, Ἑλληνικόν, καὶ Παρθεναγωγεῖον.

Τσατμᾶ, Καριπλὲρ καὶ Ἀβδουλραχμανῆ.

Κοινότητες *ἑλληνόφωνοι* κείμεναι πλησίον τῆς Ὑοσγάτης περὶ τὸ ὄρος Ἄκ-ταγ' εἶνε ἄποικοι ἐκ Πόντου μεταλλουργοί, ἐκ τούτων ἡ Τσατμὰ κατοικεῖται ὑπὸ 300 κατ. Τὸ Καριπλὲρ ὑπὸ 500 καὶ τὸ Ἀβδουλραχμανῆ ὑπὸ 800. Ἔχουσι δὲ ναοὺς καὶ σχολεῖα.

Νότιον Τμῆμα

Ἐβερέκ. Πόλις ἐμπορικὴ κατοικουμένη ὑπὸ 4,000 ὀθωμ.
4,000 ἀρμεν. καὶ 1,000 χριστ. Ἑλλήνων τουρκοφώνων ἐν ἰδίᾳ
συνοικίᾳ, ἥτις καλεῖται *Ἅγιος Κωνσταντῖνος*, οὗτοι ἔχουσι Δη-
μοτικὴν καὶ Ἑλληνικὴν σχολὴν καλῶς καταρτισμένην, κλῖμα
εὔφορον καὶ ὑγιεινὸν ὑπὸ τοὺς Ν. πρόποδας τοῦ Ἀργαίου.

Ζήλε, κώμη γεωργικὴ ἔχουσα 2,000 κατ. ἐξ ὧν οἱ 500 ἕλ-
ληνες τουρκόφωνοι ἔχοντες σχολὴν λειτουργοῦσαν ἐν χειμῶνι μόνον.

Καρατζόρεν (=Κάρατζα-βιρὲν)		πληθ.	ἑλλ.	300	Τουρκόφωνοι κοινότητες ἄνευ σχολῶν.
Πὲσ-καρτάσ.	κώμη Γεωργικὴ	»	»	120	
Χόστζα	»	»	»	180	
Ταστζῆ	»	»	»	200	
Σάτη	»	»	»	200	
Κόρουμτζε	»	»	»	500	
Παχστετζίκ	»	»	»	100	

Τσουκουργιούρτ, κώμη Ἑλληνόφωνος κατ. 400 ἄνευ σχολῆς.

Κίσκε κώμη Ἑλληνόφωνος κατ. 400 μετὰ σχολῆς.

Ἀφσάρκιοϊ κώμη Ἑλληνόφωνος κατ. 200 ἄνευ σχολῆς.

Φάρασα κώμη Ἑλληνόφωνος κατ. 1800 μετὰ σχολῆς.

Ἡ Φάρασα κεῖται ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ βραχίονος τοῦ Σάρου (νῦν Ζα-
μαντὴ) ἐντὸς τῶν δυσπροσίτων αὐλώνων τοῦ Ἀντιταύρου, 15
ὥρας μακρὰν τοῦ ὀροπεδίου τοῦ Ἀργαίου καὶ 24 τοῦ Ταύρου,
ἄγει δὲ εἰς τὴν κωμόπολιν ἀτραπὸς στενὴ καὶ δύσβατος· ἡ
κοιλὰς Φαράσων ἀποτελεῖ φυσικὴν καὶ ἱστορικήν, οὕτως εἰπεῖν,
ὄασιν. Εἶνε ἡ μόνη εὔφορος κοιλὰς καὶ ἡ μόνη πολυάριθμος ἑλ-
ληνικὴ καὶ ἑλληνόφωνος κοινότης, λείψανον τοῦ Καππαδοκι-
κοῦ καὶ βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ κέντρον τῶν κατὰ τὸν
Ν. Ἀντίταυρον Ἑλληνοφώνων Καππαδοκῶν. Οἱ κάτοικοι
διασῴζουσι παραδόσεις μεγαλαύχους περὶ τῆς ἡρωϊκῆς ἀντι-
στάσεως αὐτῶν ἐναντίον τῶν πρὸ τῆς τουρκικῆς κατοχῆς ἐπι-
δρομέων. Ἡ δὲ γλῶσσα αὐτῶν παρέχει ἄφθονον ὕλην εἰς φιλολο-

γικὰς καὶ γλωσσολογικὰς ἐρεύνας· ᾄσματα ὅμως δημώδη δὲν διετήρησαν.

Ἄλλοτε ἦτο πόλις μεγάλη καὶ τουρκική τις Γεωγραφία Τζιχανουμᾶ τοῦ 17ου αἰῶνος συγκαταλέγει αὐτὴν μετὰ τῶν πόλεων, ἀλλὰ δυστυχῶς ἀπὸ 50 ἐτῶν ἤρχισαν νὰ ἐκπατρίζωνται καὶ αἱ κοινότητες Ἀνδρονικείου, Ζινζήδερε, Σινασοῦ, Οὐρκιοὺπ ξενίζουσιν ὁλοκλήρους ἀποικίας Φαρασιωτῶν, (ἴδε Καρολ. συγκρ. γλωσ. σελ. 33).

Μητρόπολις καὶ νομὸς Ἰκονίου.

Ὁ νομὸς Ἰκονίου ὁρίζεται πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Ἀδάνων καὶ Ἀγκύρας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Ἀϊδινίου καὶ Χουταβεντικιάρ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Ἀγκύρας ἔχει πληθ. 1,200,000 καὶ διαιρεῖται εἰς 5 διοικήσεις.

α΄) Διοίκησις Τεκέ· πόλεις. Ἀτάλεια, παράλιος παρὰ τὸν Εὐρυμέδοντα ποταμὸν (πληθ. 28 χιλ.). Ἐλμαλῆ, (πληθ. 14 χιλ.) ὧν 400 χριστ. ὀρθόδοξοι.

β΄) Διοίκησις Βουλτούρ· πόλεις. Βουλτούρ, εὔφορος πληθ. 22 χιλ. ὧν 4 χιλ. Ἕλληνες ὀρθ. καὶ Ἀρμ. Οἱ ἕλληνες εἶνε τουρκόφωνοι καὶ ἔχουσι σχολεῖα καλῶς κατηρτισμένα ἀρρένων καὶ θηλέων, οἱ δὲ Ὀθωμ. Γυμνάσιον.

γ΄) Διοίκησις Χαμὶτ ἀμπᾶ, πόλεις. Σπάρτα ἕδρα τοῦ μητροπολίτου Πεισιδείας (πληθ. 25 χιλ.) ὧν 5 χιλ. Ἕλληνες τουρκόφωνοι, οἵτινες ἔχουσι σχελεῖα καλῶς κατηρτισμένα· ἄλλαι πόλεις Ἐγερτίρ, Οὐλοῦ, Πουρλοῦ, Καρὰ Ἀγάτζ, Γιάλοβατζ.

Μητρόπολις Ἰκονίου.

Εἰς ταύτην ὑπάγονται οἱ χριστιανοὶ

δ΄) τῆς διοικήσεως Ἰκονίου καὶ ε΄) τῆς διοικήσεως Νίγδης.

Ἰκόνιον πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ὁμων. διοικήσεως, ἔχει 45 χιλ. κατ. πόλις ἱστορικὴ πρωτ. ἄλλοτε τῆς Λυκαονίας καὶ ἐμπορική, συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Κων)πόλεως καὶ Σμύρνης·

ἡ ἐν αὐτῇ ἑλληνικὴ κοινότης ὁλονὲν αὐξάνει καὶ προοδεύει· ἔχει δὲ σχολεῖα καλῶς κατηρτισμένα.

Σίλλη.

Κωμόπολις κειμένη δύο ὥρας μακρὰν τοῦ Ἰκονίου ἐπὶ βραχώδους ἐδάφους, ἔχει πληθ. 7 χιλ. κατ. ὧν οἱ ἡμίσεις χριστιανοὶ Ὀρθόδ. ἑλληνόφωνοι (ἴδε περὶ γλώσσης), ἔχοντες σχολεῖα ἀμφοτέρων τῶν φύλων καλῶς κατηρτισμένα. Οἱ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως ἐμπορεύονται ἐν διαφόροις ἐμπορικαῖς πόλεσι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐν Κων)πόλει, Σμύρνῃ καὶ ἀλλαχοῦ καὶ διακρίνονται ἐπὶ δραστηριότητι καὶ εὐφυΐᾳ, δι' ὃ εὐποροῦσι.

Ἄλλαι πόλεις εἶνε·

Ἄκ σεράϊ·	πληθ.	28	χιλ.	ὧν	2 χιλ.	Ἑλλ. τουρκόφωνοι.
Ἠλγὴν	»	5	»	»	300	» ἐκ Σίλλης ἀποικήσαν.
Πὲκ σεχὶρ	»	22	»	»	400	» οἱ λοιποὶ ὀθωμ.
Σεϊδί σεχὶρ	»	16	»	»	100	» 120 Ἀρμ. οἱ λ. ὀθ.
Ποζ κὶρ	»	26	»	»	200	» οἱ λοιποὶ ὀθωμ.
Καραμὰν	»	16	»		800	χριστ κατοικοῦσι τὰς κώμας
Ἔρεγλη	»	17	»	»	300	» 400 Ἀρ. οἱ λ. ὀθωμ.

Νίγδη. (ἀρχ. Νῶρα).

Πόλις ἐμπορικὴ καὶ ὡραία ἔχουσα 30 χιλ. κατοίκους ὧν 3 χιλ. ὀρθόδοξοι, πρωτ. διοικήσεως καὶ ἕδρα τοῦ μητροπολίτου Ἰκονίου. Πλησίον κεῖται τὸ *Καγκάπαση*, θεωρουμένη ὡς συνοικία τῆς Νίγδης κατοικεῖται δὲ ὑπὸ χριστιανῶν ὀρθοδ. ἀμφότεραι αἱ ἑλληνικαὶ κοινότητες εἶνε τουρκόφωνοι καὶ ἔχουσι σχολεῖα ἀμφοτέρων τῶν φύλων καλῶς κατηρτισμένα. Πρὸς Ἀνατ. δὲ τῆς Νίγδης, δύο ὥραν μακρὰν αὐτῆς κεῖνται αἱ χριστιανικαὶ κῶμαι *Οὐλάγατζ* καὶ Κιτζαγάτζ διατηροῦσαι δημοτικὰς σχολάς.

Εἰς τὴν διοίκησιν Νίγδης ὑπάγονται αἱ ὑποδιοικήσεις Πόρου, Ἀρχελαΐδος (Ἀκσεραΐ), Χαμηδιέ, Νεαπόλεως, Ἀραβισσοῦ, καὶ Οὐρκιούπ. Ἐνταῦθα θὰ περιγράψωμεν τὰς κυριωτέρας κοινότητας τὰς ὑπαγομένας ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ἰκονίου.

Ἐν τῇ Βαγδαονίτιδι πεδιάδι κεῖνται αἱ ἑξῆς κῶμαι, κωμοπόλεις καὶ πόλεις.

Σύλατα.

Τὰ Σύλατα, εἶνε κώμη κατοικουμένη ὑπὸ 1,000 χριστιανῶν Ἑλλήνων ἑλληνοφώνων καὶ ἰσαρίθμων Ὀθωμανῶν. Οἱ χριστιανοὶ ἔχουσι δημοτικὴν καὶ ἑλληνικὴν σχολὴν καλῶς κατηρτισμένας· οὐχὶ ὅμως καὶ παρθεναγωγεῖον, λαμπροὺς ναούς, καὶ ἐμπορεύονται εἰς τὴν Κων)πολιν, κεῖται 2 ὥρας μακρὰν τῆς Νεαπόλεως, ἡ κώμη αὕτη πάσχει ἐκ λειψυδρίας.

Ἀνακοῦ.

Κωμόπολις κατοικουμένη ὑπὸ Ἑλλήνων χριστιανῶν ἑλληνοφώνων καὶ Ὀθωμανῶν (πληθ. 2,800). Οἱ Ἕλληνες εἶναι 1,000 καὶ ἔχουσι δημοτικὴν σχολήν, μετὰ μιᾶς τάξεως ἑλλην. σχολείου.

Μαλακοπή.

Κωμόπολις ἑλληνόφωνος ἔχουσα πληθυσμὸν 2,400, ἐξ οὗ χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι εἶνε 2,000, ἔχοντες σχολὰς ἀρρένων καὶ θηλέων καλῶς κατηρτισμένας. Ἡ κωμόπολις στερεῖται ὑδάτων ῥεόντων, ὡς καὶ ἅπασα ἡ Βαγδαονίτις πεδιάς, ὡς οὖσα ἐπὶ ὑψηλοῦ ὀροπεδίου· λαμβάνουσι δὲ τὸ ὕδωρ ἐκ φρεάτων βάθους 70—80 μέτρων, οἱ κάτοικοι ἐμπορεύονται ἐν Κ)πόλει καὶ διακρίνονται ἐπὶ φιλομουσίᾳ.

Φλογητὰ (Σουβερμές).

Κωμόπολις γεωργικὴ ἀπέχουσα μίαν ὥραν τῆς Μαλακοπῆς, κατοικεῖται ὑπὸ 3,200, ἐξ ὧν οἱ 2,800 εἶνε χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι ἑλληνόφωνοι εὑρισκόμενοι μέχρι πρό τινος ἐν παχυλῇ ἀμαθίᾳ καθότι ἐστεροῦντο σχολῶν, ἤδη ὅμως ἀνεγείρουσι σχολὴν καὶ ἐκπαιδεύουσι διδάσκαλον ἐν τῇ Ῥιζαρείῳ σχολῇ, ὃν ὁ Μικρασιατικὸς Σύλλογος ἀνέλαβεν ὑπὸ τὴν προστασίαν του. Πλησίον τῆς κωμοπόλεως ἐπὶ ὄρους ὑπάρχει μαρμαρίνη πλὰξ ἐφ᾽ ἧς ἐπιγέγραπται «Ζεὺς Δήμητρα». Πλησίον ὑπάρχουσιν αἱ τουρκικαὶ κῶμαι Νενέζι (ἀρχ. Ναζιανζὸς) καὶ ἡ Μαμασσός, καὶ πολλὰ λελαξευμένα ἐρείπια Βυζαντινῆς ἐποχῆς καλούμενα Σορσοβῆ· περὶ τὰ ἐρείπια ταῦτα εὑ-

ρηται θειοῦχος θερμὴ λίμνη, ἣν θεωροῦσιν οἱ κάτοικοι ὡς ἄλλην Νεκρὰν θάλασσαν καταποντίσασαν πόλεις, προκύψασαν δηλαδὴ ἐκ καθιζήσεως τοῦ ἐδάφους.

Κελλέβερα (Κέλβερι)

Κεῖται ΝΔ. τῆς Ναζιανζοῦ 1 ὥραν μακρὰν αὐτῆς, ἔχει πληθ. 3,800 ὧν 250 Ὀθωμ. οἱ δὲ λοιποὶ Ἕλληνες τουρκόφωνοι, συντηροῦντες σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων καλῶς κατηρτισμένα. Ἔχει δὲ πλεῖστα ἐρείπια καὶ ναοὺς Βυζαντινῆς ἐποχῆς καὶ ῥυθμοῦ· εἴς τινα τούτων εὑρίσκεται ἡ ἐπιγραφὴ «Οὗτος ὁ πάνσεπτος ναὸς τοῦ τιμίου καὶ ζωοποίου Σταυροῦ ἐκτίσθη ἐκ θεμελίων δι᾽ ἐξόδων τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου, παρ᾽ οὗ ἐδωρήθη καὶ τεμάχιον τοῦ Τιμίου ξύλου, ἐπιστασίᾳ δὲ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ». Σῴζεται δὲ τὸ τεμάχιον τοῦ τιμίου ξύλου καὶ μέχρι τῆς σήμερον ὡς καὶ 2 λείψανα ἁγίων, ἅτινα λέγουσιν οἱ κάτοικοι ὅτι εἶνε τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἢ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Καισαρίου, ἐπίσης καὶ 4 εἰκόνες μεγάλαι τοῦ *Κυρίου Ι. Χριστοῦ*, τῆς *Ἀειπαρθένου*, τοῦ *Ι. Προδρόμου* καὶ τῶν 3 *Ἱεραρχῶν* δωρηθείσας, ὡς λέγεται, ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, διατηρούμεναι ἀβλαβεῖς καὶ μετὰ τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν ζωηρότητος καὶ ἄλλα τινὰ νεωτέρας χρονολογίας.

Κενέταλα, κώμη ΒΑ τῶν Κελλιβάρων μίαν ὥραν μακρὰν κατοικούμεναι ἐξ ἡμισείας ὑπὸ χριστ. Ἑλλήνων καὶ Ὀθωμανῶν (ἴσως εἶνε ἡ ἀναφερομένη ἐν τῇ διαθήκῃ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου κώμη Κανόταλα)· κάτοικοι 300.

Σιβρὶ Χισαρ, κώμη Ἑλληνικὴ 1)2 ὥραν μακρὰν τῶν Κελλιβάρων (πληθ. 300) ἐνταῦθα ὑπάρχει δημοτικὴ σχολὴ καὶ ἀρχαιοτάτη τις ἐκκλησία.

Μαμασός, κώμη Ὀθωμανικὴ ἔνθα σῴζεται ὁ ὑπὸ Γρ. τοῦ Θεολόγου ἀναφερόμενος ναὸς τοῦ Ἁγίου Μάματος, σῴζονται δὲ τὰ λείψανα αὐτοῦ, ὡς καὶ εἰκόνες· τὸν ναὸν διατηροῦσιν ἐν καλῇ καταστάσει οἱ Ὀθωμανοί, οἵτινες ἐν ἀπιστεύτῳ ἁρμονίᾳ ἐκτελοῦσι μετὰ τῶν Χριστιανῶν προσκυνητῶν τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν καθήκοντα. Ἐνταῦθα εὑρίσκονται καὶ ἕτεραι ἀρχαιότητες εἰς ἐρείπια.

Ἀρχελαΐς (Ἂκ σεράϊ)

Πόλις ἔχουσα πληθ. 16 χιλ. ἐξ ὧν 400 χριστ. Ἕλληνες νεωστὶ ἐκ Καισαρείας, Νεαπόλεως καὶ Κελλιβάρων ἐγκατασταθέντες, διατηροῦσι δὲ δημοτικὴν σχολὴν καλῶς κατηρτισμένην, οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ γυμνάσιον· πρὸς Β. κεῖται τὸ Χαλβάτερε, κατοικούμενον ὑπὸ 80 χριστιανῶν καὶ 80 Ὀθωμ. καὶ πλησίον αὐτοῦ τὸ *Τσελτὲκ* κατοικούμενον ὑπὸ χριστιανῶν προσηλυτισθέντων εἰς τὸ τῶν διαμαρτυρομένων δόγμα.

Ἀξὸς ἢ Ναξὸς (Χασάκοϊ).

Κωμόπολις κειμένη πρὸς Β. 5 ὥρας μακρὰν τῆς Νίγδης ἔχει πληθυσμὸν 4500, ἅπαντες οἱ κάτοικοι εἶνε Ἕλληνες γεωργοὶ ἑλληνόφωνοι (ἴδε περὶ γλώσσης) εὑρισκόμενοι ἐν παχυλῇ ἀμαθίᾳ. κινδυνεύουσι δὲ νὰ ἀπολέσωσι τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν. Ἔχουσιν ἕνα ναὸν ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Μακρίνης ἀδελφῆς Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἧς λέγεται ὅτι σῴζεται καὶ τὸ λείψανον.

Τροχός, κώμη κατοικουμένη ὑπὸ 1500 ἑλληνοφ. Χριστιανῶν ἐχόντων δημοτικὴν σχολήν.

Ἄνδρος, ἐρείπεια ἀρχαίας πόλεως, παρ' αὐτὴν κεῖται ἡ κώμη Ἀνδρουλός.

Λῆμνος (ἢ Λίμνα ὡς κειμένη παρὰ μικρὰν λίμνην) ΒΑ. τῆς Ἀξοῦ (πληθ. 1,000) ἐξ ὧν 800 χριστιανοὶ μόλις ἀπὸ 20 ἐτῶν ἀπολέσαντες ὁλοτελῶς τὴν Ἑλληνικήν, ἥτις ἤδη ὁμιλεῖται μόνον ὑπὸ τῶν γερόντων καὶ γραιῶν, ἔχουσι δὲ σχολὴν δημοτικήν. Οἱ δὲ λοιποὶ κάτοικοι εἶνε Ὀθωμανοί.

Μισθὴ

Κωμόπολις δύο ὥρας μακρὰν τῆς Λίμνου, κατοικεῖται ὑπὸ 8,000 χριστιανῶν Ὀρθοδόξων, ἑλληνοφώνων. Οἱ κάτοικοι εἶνε γεωργοί, τινες δὲ περιφερόμενοι εἰς τὰς κώμας καὶ πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ξαίνουσι μαλλία ἢ βάμβακα. Μετὰ δυσκολίας συντηροῦσι ἓν γραμματοδιδασκαλεῖον καὶ τοῦτο μόνον ἐν χειμῶνι. Ἔχουσι δὲ μίαν ἐκκλησίαν μεγίστην ἔχουσαν 12 τρούλλους ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Βλασίου.

Σεμέντρα, 2 ὥρας μακρὰν τῆς Μισθῆς πρὸς Ν. εἶνε κώμη ἔχουσα 2,200 κατοίκους, ἐξ ὧν 1800 χριστ. Ὀρθόδοξοι ἑλληνόφωνοι, οἱ δὲ λοιποὶ Ὀθωμανοί. Οἱ χριστιανοὶ ἔχουσι μίαν ἐκκλησίαν καὶ Μονὴν (ἐπ' ὀνόματι τῶν πέντε μαρτύρων Αὐξεντίου, Εὐστρατίου, Ὀρέστου, κτλ. ὧν ἔχουσι τὰ λείψανα) εἰς ἣν προστρέχουσι πανταχόθεν προσκυνηταὶ καθ' ὅλον τὸ ἔτος· μεθ' ὅλον δὲ τὸ τῆς Μονῆς εἰσόδημα δὲν ἔχουσι σχολήν, ὁ δὲ *Ἅγιος Ἰκονίου καθεύδει.*

Ἀνταβάλ, κώμη ΝΔ τῆς Σεμένδρας δύο ὥρας μακρὰν ἔχει 2 χιλ. κατ. διατηροῦντας γραμματοδιδασκαλεῖον καὶ τοῦτο ἀτελές.

Τένεγι (Δάναχα ἢ Τύανα)

Κωμόπολις κειμένη πρὸς Β τῆς Νίγδης ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν αὐτῆς· κεῖται ἐντὸς καταφύτου φάραγγος, ἔχει πληθυσμὸν 4,000 κατοίκων Ἑλλήνων ἁπάντων, τουρκοφώνων, φιλομούσων καὶ εὐπόρων, οἵτινες ἔχουσι λαμπροτάτας οἰκίας, μεγαλοπρεπέστατα δημόσια κτίρια, ναοὺς καὶ σχολὰς καλῶς κατηρτισμένας. Ὕδατα δὲ ἄφθονα καθιστῶσι τὸ ἔδαφος τῆς κωμοπόλεως καρποφορώτατον. Διὰ τῶν καλῶς κατηρτισμένων σχολῶν αὐτῶν κατώρθωσαν, ὥστε οἱ παῖδες ἀμφοτέρων τῶν φύλων νὰ ὁμιλῶσι τὴν ἑλληνικήν.

Μάταλλα, κώμη χριστιανικὴ ἔχουσα πληθ. 1,000 κατοίκων, οἵτινες διατηροῦσι πλήρη δημοτικὴν σχολὴν καὶ ἑλληνικήν.

Κούρδονους, κώμη κειμένη πρὸς Ν τοῦ Τένεγι ἔχουσα 1,500 κατοίκους χριστιανοὺς ἑλληνοφώνους, οἵτινες διατηροῦσι δημοτικὴν σχολὴν καὶ παρθεναγωγεῖον.

Ἀραβάν, κώμη κατοικουμένη ὑπὸ 1000 χριστιανῶν ὀρθοδόξων ἑλληνοφώνων, διατηρούντων καλῶς κατηρτισμένας σχολὰς ἀμφοτέρων τῶν φύλων, περὶ ταύτης ἔγραψεν ἐν ἐκτάσει ὁ κ. Ἰωακεὶμ Βαλαβάνης.

Τελμησσός, κώμη κειμένη ΝΔ τοῦ Ἀραβάν. Ἔχει 1,500 κατοίκους, ὧν 20 μόνον Ὀθωμανοί, οἱ δὲ λοιποὶ Χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι ἑλληνόφωνοι διατηροῦντες σχολεῖα καλῶς κατηρτισμένα ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Ἡ κώμη αὕτη τελεῖ κατ' ἔτος πανήγυριν τὴν 15 Αὐγούστου, εἰς ἣν προστρέχουσιν ἐξ ὅλης τῆς Καππαδο-

κίας· τελεῖται δὲ αὕτη εἰς τὸν ἔξωθεν καὶ ὕπερθεν τῆς κωμοπόλεως ναὸν τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὅστις κεῖται εἰς κατάφυτον καὶ πλήρη πηγῶν κοιλάδα καλουμένην *Γαλατερήν*.

Φερτέκιον

Κωμόπολις ἑλληνόφωνος ἔχουσα 3,000 κατοίκους ὧν 300 μόνον τοῦρκοι. Οἱ χριστιανοὶ συντηροῦσι δημοτικήν, ἑλληνικὴν σχολὴν καὶ Παρθεναγωγεῖον καλῶς κατηρτισμένας. Εἶνε κωμόπολις ὡραία μετὰ λαμπρῶν οἰκοδομῶν, δημοσίων κτιρίων καὶ ναῶν. Περὶ ταύτης ἔχει γράψει ἐν ἐκτάσει ὁ Σωκράτης Κρινόπουλος.

Ἡλισσὸς ἢ Ἰλασόν, κώμη ἑλληνικὴ ἔχουσα 500 κατοίκους, οἵτινες συντηροῦσι δημοτικὴν σχολήν, πέριξ ταύτης ὑπάρχουσι πολλαὶ ὀθωμανικαὶ κῶμαι. Εἰς τὴν περιοχὴν τούτων κεῖται καὶ ἡ Νίγδη μετὰ τῶν περιγραφεισῶν κοινοτήτων.

Πόρος

Πόλις 2 ὥρας μακρὰν τῆς Νίγδης πρὸς Ν αὐτῆς ἔχουσα 25 χιλ. κατοίκων, ἐξ ὧν 2,000 ἕλληνες χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι καὶ 600 Ἀρμένιοι. Οἱ ἕλληνες ἔχουσι σχολεῖα ἀμφοτέρων τῶν φύλων καλῶς κατηρτισμένα.

Πρὸς Ν. μίαν ὥραν μακρὰν ὑπάρχει χωρίον ὀθωμ. καλούμενον ***Κλῖσε χισὰρ***, ἥτις τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο Εὐσέβεια ἢ πρὸς Ταῦρον ἢ Τύανα ἢ Δάνα ἢ Θόανα (Στρ. ΙΒ 637.30 Ξενοφ. Κύρου Ἀναβ.) Ἐνταῦθα σῴζονται πλεῖσται ἀρχαιότητες.

Δῆλα κώμη ἑλληνόφωνος ἔχουσα 200 κατοίκους γεωργούς, οἵτινες στεροῦνται σχολῆς· κεῖται ΒΑ τῆς Μαλακοπῆς.

Ἀραβισσὸς

Κωμόπολις παρὰ τὸν Ἅλυν πρὸς Β τῆς Νεαπόλεως 4 ὥρας μακρὰν αὐτῆς· εἶνε πρωτεύουσα ὑποδιοικήσεως εἰς ἣν ὑπάγεται καὶ ἡ Σινασσός. Ἔχει πληθ. 12 χιλ. ἐξ ὧν 4 χιλ. χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι ἑλληνόφωνοι, οἵτινες διατηροῦσι δημοτικὴν σχολὴν καὶ παρθεναγωγεῖον. Ἐπίσης καὶ οἱ ὀθωμ. ἔχουσι μεγαλοπρεπέστατον Τζαμίον καὶ γυγνάσιον.

Ε'

ΑΙ ΕΝ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑι ΣΩΖΟΜΕΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΔΙΑΛΕΚΤΟΙ ΕΝ ΣΧΕΣΕΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΝ ΣΙΝΑΣΩι ΛΑΛΟΥΜΕΝΗΝ

Περὶ τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ λαλουμένης ἑλληνικῆς καὶ τῆς πρὸ τῆς διαδόσεως ταύτης ἀρχαίας Καππαδοκικῆς γλώσσης, πολλὰ μέχρι τοῦδε ἐγράφησαν κατὰ διαφόρους χρονικὰς περιόδους ὑπὸ ἡμεδαπῶν καὶ Εὐρωπαίων περιηγητῶν, ὑφ' ὧν πολλαὶ ὑποθέσεις ἀντιφάσκουσαι πρὸς ἀλλήλας ἐξηνέχθησαν, τοῦ Paul Ernest, Jablonsky, Adelung καὶ Heeren θεωρούντων ταύτην Σημιτικῆς καταγωγῆς ἐξ ἐσφαλμένης ἀντιλήψεως, τῶν δὲ Ἀσιανολόγων Lassen, Lagarde, Freret καὶ Mortman ἀποφηναμένων ὡς οὖσαν Ἀρίαν καὶ συγγενῆ ταῖς Θρακογερμανικαῖς διαλέκτοις. Ἀλλ' ὁ πολὺς καὶ ἔγκριτος Ἀσιανολόγος, σεβαστὸς δὲ τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου καθηγητὴς κ. Π. Καρολίδης, ἑπόμενος τῇ γνώμῃ τοῦ περιφανοῦς Kiepert, ὅτι ἀναμφιβόλως ἐν τῇ σήμερον ἐν Καππαδοκίᾳ σωζομένῃ Ἑλληνικῇ θὰ διετηρήθησαν ἴχνη τῆς Ἀρχαίας Καππαδοκικῆς γλώσσης (πιθανὸν Ἀρίας), καὶ τοῦ Niemer λέγοντος τὰ αὐτὰ περὶ τῆς Λυκαονικῆς γλώσσης ὡς σῳζομένης ἐν τῇ παρὰ τὸ Ἰκόνιον Ἑλληνογλώσσῳ κωμοπόλει Σίλλῃ, δι' ἐπιμόνου μελέτης καὶ ἐπιτοπίου σπουδῆς τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ σῳζομένης Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀπέδειξε (1) δι' ἀναμφιρήστων ἀποδείξεων, ὅτι ἡ μὲν Ἀρχαία Καππαδοκική, ἣν Ἀρία τις διάλεκτος, συγγενὴς τὸ μὲν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Λατινικήν, τὸ δὲ πρὸς τὴν Σανσκριτικήν, τὴν Περσικὴν καὶ τὴν Ἀρμενικήν, ἔχουσα μεγίστην ὁμοιότητα ὡς πρὸς τὰς ῥίζας τῶν λέξεων καὶ πρὸς τὰς Βορείους Ἰνδογερμανικὰς γλώσσας τὴν Γοτθικὴν καὶ τὴν Λιθουανικήν, ἐξ οὗ συμπεραίνει ὅτι αὕτη ἀπετέλει μίαν τῶν Φρυ-

(1) Ἐν τῷ Γλωσσαρίῳ τῶν Ἑλληνοκαππαδοκικῶν λέξεων· ἔκδ. ἐν Σμύρνῃ τῷ 1885.

γοπελασγικῶν διαλέκτων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, αἵτινες ἦσαν τρόπον τινὰ ὁ δεσμὸς τῆς ἑνότητος μεταξὺ τῶν ἀνατολικῶν Ἀρίων καὶ τῶν Ἑλληνογερμανῶν. Ἐλαλεῖτο δὲ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Στράβωνος, ἡ Καππαδοκικὴ καθ' ἅπαν τὸ τμῆμα τῆς Μ. Ἀσίας, τὸ περιλαμβανόμενον, μεταξὺ Εὐξείνου, Κιλικίας, Κολχίδος, Εὐφράτου, Λυκαονίας, Γαλατίας καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἅλυος, ἤτοι ἐπὶ ἐπιφάνειαν 3,000 τετραγ. μιλίων, ὡς ἔγγιστα, οὓς καλεῖ ὁ Στράβων ὁμοδόξους Καππαδόκας (Στραβ. ΙΒ. 533).

Ἡ δὲ Ἑλληνικὴ ἤρξατο μὲν εἰσαγομένη βαθμηδὸν καὶ διαδιδομένη ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ τετάρτου π. Χ. αἰῶνος, ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου (322), μόλις ὅμως τὸν 4ον μ. Χ. αἰῶνα, κατέστη ἐγχώριος γλῶσσα τῇ ἐνεργείᾳ τῶν μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς Μακεδονικῆς ἀρχῆς (301 π. Χ.) φιλελληνικωτάτων αὐτῆς βασιλέων, καὶ τῶν ἐξ Ἑλλάδος εἰς Καππαδοκίαν μεταναστευσάντων κατοίκων.

Ἐπὶ Ἀριαράθου τοῦ ς' (162—131 π. Χ.) λέγει ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης ὅτι «ἡ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀγνοουμένη πάλαι Καππαδοκία, τότε τοῖς πεπαιδευμένοις ἐμβιωτήριον ὑπῆρχεν» (Διοδ. XXXI, 21) καὶ οἱ μετέπειτα βασιλεῖς τῆς Καππαδοκίας, ἦσαν θιασῶται τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἤτοι ὁ Ἀριαράθης ὁ ζ'. Ἀριοβαρζάνης ὁ β' καὶ ὁ γ', οἵτινες ἀνῳκοδόμησαν καὶ τὸ Ἀθηναϊκὸν Ὠδεῖον μετὰ τὴν ἐπὶ Σύλλᾳ καταστροφήν, ὁ Μιθριδάτης ὁ μέγας, ὁ δὲ ἔσχατος τῶν βασιλέων τῆς Καππαδοκίας Ἀρχέλαος (36—37 π. Χ.) ἦτο εἷς τῶν λογιωτέρων Ἑλλήνων συγγραφέων τῆς ἐποχῆς του. Ἐπὶ τῶν ῥηθέντων βασιλέων καὶ τῶν πρὸ αὐτῶν ἱδρύθησαν ἐν Καππαδοκίᾳ πολλαὶ Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι, ὡς αἱ πόλεις Εὐσέβεια ἡ πρὸς Ἀργαῖον, πρὸς τιμὴν Ἀριαράθου τοῦ Ε' τοῦ Εὐσεβοῦς κτισθεῖσα, ἡ πρότερον Μάζακα καλουμένη καὶ ὕστερον Καισάρεια· καὶ ἡ Εὐσέβεια ἡ πρὸς Ταύρῳ, ἡ πρότερον Τύανα καλουμένη «Τύανα πόλις Ἑλλὸς ἐν Καππαδοκῶν ἔθνει» (Φιλοστρ. Β Ἀπολλων. § 1). Ὁ δὲ Πλούταρχος (ἐν Λουκούλ. 14,35) λέγει ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀρμενίας Τιγράνης «Μεσοποταμίαν καὶ Συρίαν ἐνέπλησεν Ἑλλήνων ἀνασπάστων ἐκ Καππαδοκίας

καὶ Κιλικίας, κατέστρεψε δὲ δώδεκα πόλεις ἐν ἀμφοτέραις ταύταις ταῖς χώραις, ἔνθα φαίνεται ὅτι ὑπῆρχε μέγας ἀριθμὸς Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνικῶν πόλεων, δι' ὧν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα διαδοθεῖσα ἐν Καππαδοκίᾳ ἀντικατέστησε βαθμηδὸν τὴν ἐγχώριον Καππαδοκικὴν γλῶσσαν. Ἐπί τινα δὲ χρόνον ἐλαλοῦντο ὑπὸ τῶν κατοίκων ἀμφότεραι αἱ γλῶσσαι, ὡς τοῦτο συνέβη καὶ εἰς ἄλλας χώρας, ἔνθα ἡ Ἑλληνικὴ ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς ἐγχωρίου. Ὅθεν καὶ οἱ Καππαδόκαι ὑπήγοντο εἰς τοὺς μιξοβαρβάρους καὶ διγλώσσους λαούς. Ἐπὶ τοῦ Στράβωνος ἡ Καππαδοκικὴ ἐλαλεῖτο καθ' ὅλην τὴν Καππαδοκίαν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον διὰ τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, διὰ τῆς καταλύσεως τοῦ Καππαδοκικοῦ βασιλείου, καὶ τῆς μεταβολῆς τῆς Καππαδοκίας εἰς Ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν, καὶ τῆς ἐντεῦθεν προελθούσης μείζονος προσεγγίσεως τῆς Καππαδοκίας πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ κέντρα, ἡ ἐγχώριος γλῶσσα βαθμηδὸν ἐξέλιπεν ἐν ταῖς πόλεσι καὶ ἐν τοῖς κεντρικωτέροις τόποις, ἐνῷ εἰς τὰ ἀπόκεντρα μέρη ἐλαλεῖτο ὑπὸ τῶν αὐτοχθόνων Καππαδοκῶν ἡ Καππαδοκικὴ ἢ μιξοβάρβαρός τις διάλεκτος Ἑλληνικῆς καὶ Καππαδοκικῆς ἀνάμικτος. Ὁ κατὰ τὸν 3ον μ. Χ. αἰῶνα Φιλόστρατος ποιεῖται διάκρισιν ὡς εἴδομεν τῶν ἑλληνικῶν πόλεων ἀπὸ τοῦ ἔθνους τῶν Καππαδοκῶν, καλῶν τὰ Τύανα «πόλιν Ἑλλάδα ἐν Καππαδοκῶν ἔθνει»· περὶ δὲ τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως φιλοσόφου λέγει. «Καὶ τὴν γλῶσσαν εἶχεν Ἀττικῶς, οὐδ' ἀπήχθη τὴν φωνὴν ὑπὸ τοῦ ἔθνους» δὲν ἐννοεῖ βεβαίως ὅτι οἱ Καππαδόκαι ἐλάλουν ἔτι τότε (Α' μ. Χ. αἰῶνα) τὴν Καππαδοκικὴν μόνον, οὐδαμῶς χρώμενοι τῇ ἑλληνικῇ, ἀλλ' ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν Καππαδοκῶν λαλουμένη τότε ἑλληνικὴ δὲν ἦτο καθαρά, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἀντίθεσις δὲν γίνεται μεταξὺ τῆς φωνῆς τοῦ Καππαδοκικοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀλλὰ τῆς τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Ἀττικῆς γλώσσης τοῦ Ἀπολλωνίου. Προσέτι καὶ ἔκ τινος χωρίου τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐξάγεται ἀμυδρῶς ὅτι ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ ἡ Καππαδοκικὴ ἐλαλεῖτο ἔτι «καὶ Καππαδόκαι δὲ οὕτω λέγομεν ἐγχωρίως» (Βασ. πρὸς τοὺς λέγοντας μὴ συναριθμεῖσθαι πατρὶ καὶ Υἱῷ τὸ ἅγιον Πνεῦμα) λέγει προκειμένου περὶ

τῆς Ἀραμαϊκῆς γλώσσης «οὐδὲ δυνατὸν ἑτέρως εἰπεῖν τῇ ἐγχωρίῳ φωνῇ κἂν ἐθέλωσιν, ἀλλὰ διὰ τῆς καὶ συλλαβῆς. . . . . Καὶ Καππαδόκαι δὲ οὕτω λέγομεν ἐγχωρίως κτλ.». Καὶ κατὰ τὸν Φιλόστρατον οἱ Καππαδόκαι ἐλάλουν τὴν ἑλληνικὴν «παχείᾳ τῇ γλώσσῃ συγκρούοντες μὲν τὰ σύμφωνα, συστέλλοντες δὲ τὰ μηκυνόμενα καὶ μηκύνοντες τὰ βραχέα». Ἀλλὰ τὸ μὲν ἡ τελεία νίκη τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἡ διὰ ταύτης γενομένη μεγάλη ἀνάπτυξις τῆς χριστιανικῆς φιλολογίας ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, τὸ δὲ ἡ ἐπικράτησις τῆς ἑλληνικῆς ἐπήνεγκον τὴν παντελῆ νίκην τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν Καππαδοκίᾳ κατὰ τὸν 4 καὶ 5 μ. Χ. αἰῶνα. Καὶ οὕτω δὲ λίαν φυσικὸν ἦτο ὅτι οἱ αὐτόχθονες ἀγροῖκοι Καππαδόκαι, λαλοῦντες τὴν ἑλληνικὴν διετήρουν ἐν ταὐτῷ καὶ πολλὰς λέξεις, φράσεις καὶ ἰδιωτισμοὺς τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς, καὶ ἡ μιξοβάρβαρος αὕτη ἑλληνικὴ τῶν χωρικῶν τῆς Καππαδοκίας καὶ ἰδίως τῶν ἀποκέντρων μερῶν διετηρήθη καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς βυζαντινῆς κυριαρχίας ἐν Καππαδοκίᾳ καὶ ἀδάμαστος ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἱστορικῶν περιπετειῶν διεσώθη μέχρι τῆς σήμερον ἐνδόξως καὶ θαυμαστῶς ἔν τισιν ἀποκέντροις γωνίαις τῆς Καππαδοκίας, ὡς ἐν Φαράσῃ· ἐν ᾧ ἐξ ἄλλου καὶ ἡ γλῶσσα τῶν μεταναστευσάντων Ἑλλήνων τῶν μέχρι τῆς σήμερον διασωσάντων τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καταφαίνεται ἐκ τῆς λεπτότητος τῆς προφορᾶς καὶ τῶν λέξεων, τῶν ἐθίμων καὶ ᾀσμάτων ἐχόντων μεγίστην ὁμοιότητα πρὸς τὰ τῶν Ἠπειρωτῶν ἢ τὰ τῶν νήσων, ὡς ἐν Σινασῷ. Ἡ Ἑλληνόγλωσσος Καππαδοκία, ἡ περιοριζομένη νῦν κυρίως εἰς τὰς δυσπροσίτους κοιλάδας τοῦ Ἀντιταύρου, καὶ εἰς τὴν μεταξὺ τοῦ Κιλικίου Ταύρου καὶ τοῦ Ἀντιταύρου σχηματιζομένην ΝΑ γωνίαν τῆς Καππαδοκίας, παρέχει τὸ περίεργον ἅμα καὶ διδακτικώτατον θέαμα λαοῦ ἑλληνικοῦ, οὐ μόνον τὸ γένος καὶ τὸ θρήσκευμα· ἀλλὰ καὶ τὴν γλῶσσαν, διασωθεῖσαν ἐν μέσῳ τοσούτων δεινῶν, ἱστορικῶν περιπετειῶν καὶ καταστροφῶν, αἵτινες ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους δεινῶς ἐπισκήπτουσαι ἐφ' ἅπασαν τὴν μεσόγειον Μικρὰν Ἀσίαν, καὶ εἴς τινα παράλια βαθύτατον ἐπήνεγκον σκότος, δι' οὗ σεσίγηται ἡ ἀπ' αἰώνων ἁρμονικῶς ἠχοῦσα ἑλληνικὴ

γλῶσσα. Ἐνῷ δὲ ἀπὸ Σμύρνης ἢ Νικομηδείας προχωρῶν τις πρὸς τὰ ἐνδότερα εἰς ὀλίγων ὡρῶν ἀπόστασιν εὑρίσκεται ἐν μέσῳ τουρκογλώσσου ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ καὶ διανύει τὴν χερσόνησον καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, διὰ πολυαρίθμων καὶ εὐδαιμόνων χωρῶν χωρὶς νὰ ἀκούῃ λέξιν ἑλληνικὴν ἢ μόνον ἐπ' ἐκκλησίας καὶ ἐν τοῖς σχολείοις, ἐνῶ τὸ εὐρὺ ὀροπέδιον ἔνθα ὑπάρχει ὁ συμπαγέστερος ἑλληνικὸς πληθυσμὸς καὶ αἱ εὐδαιμονέσταται ἑλληνικαὶ κοινότητες οἰκεῖται ὑπὸ τουρκοφώνων Ἑλλήνων, ἐκεῖ εἰς τὰς ἐσχατιὰς τῆς χερσονήσου, εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Ἀντιταύρου καὶ ἔτι περαιτέρω εἰς τὰς δυσπροσίτους κοιλάδας αὐτοῦ, λαλεῖται γλῶσσα ἑλληνικὴ πλείους ἔχουσα ἀρχαϊσμούς, διατηροῦσα καὶ ἱκανὰς λέξεις ἢ ῥίζας λέξεων ἀνηκουσῶν εἰς τὴν ἀρχαιότερον τῆς ἑλληνικῆς ἐν ταῖς χώραις ταύταις λαλουμένην Ἀρίαν γλῶσσαν καὶ ἀκούονται πλεῖστα τοπογραφικὰ ὀνόματα ἑλληνικῆς ἢ προελληνικῆς ἐποχῆς. Αἱ ἑλληνόγλωσσοι αὗται κοινότητες τῆς Καππαδοκίας εἰσὶν ἐντεῦθεν μὲν τοῦ Ἀντιταύρου πρὸς ΝΔ τοῦ ὀροπεδίου τοῦ Ἀργαίου αἱ κῶμαι καὶ αἱ κωμοπόλεις Σινασός, Ζαμέλα, Ποτάμια, Ἀραβισσός, Δῆλα, Ἀνάκου, Σίλετα, Μελεκοπή, Ἄξος, Τροχός, Λῆμνος, Φλογητά, Μισθί, Σεμένδρια, Ἀραβάν, Γούρδονους, Φερτέκ, Τελμωσσόν, (Τελμησσὸς) Ἀνταβὰλ καὶ τινες ἄλλαι μικραὶ κῶμαι. Ἐντὸς δὲ τῶν αὐλώνων τοῦ Ἀντιταύρου, τὰ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ βραχίονος τοῦ Σάρου (Ζαμάντα ἰρμὰκ) κείμενα Φάρασα, Κίσκε, (Κησκισσός), Ἀφσὰρ κόγι, Γκιαούρκογι, Καριμπλέρ, Ἀβδουλραχμάν, Τσουρουγιούρτ. Πρὸς Β. δὲ τοῦ Ἅλυος καὶ τοῦ ὀροπεδίου τοῦ Ἀργαίου ἐν τῇ σειρᾷ τοῦ Ἄκταγ (λευκὸν ὄρος) ὑπάρχουσιν ἑλληνόγλωσσοί τινες κοινότητες οὖσαι ἀποικίαι ἐκ πόντου (Ἄκ ταγμααδὲν κτλ.), οἷαι ὑπάρχουσι καὶ μεταξὺ τῶν προμνημονευθεισῶν Ἑλληνογλώσσων τῆς πρὸς Ν. τοῦ Ἅλυος Καππαδοκίας διεσκεδασμέναι τινὲς τοιαῦται ἀποικίαι ἐξαρτώμεναι μετὰ τῶν προρρηθεισῶν ποντικῶν ἀποικιῶν ἐκκλησιαστικῶς ἀπὸ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Χαλδείας, οἷον τὸ Σουλοὺτζ-ουβασὶ ***Μααδὲν*** ἐν ταῖς ὁποίαις λαλεῖται διάλεκτος ποντικὴ ἔχουσα ἔν τισι πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἐν Καππαδοκίᾳ λαλουμένην διάλεκτον, ὅπερ

οὐδόλως παράδοξον, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψει, ὅτι καὶ οἱ τὸν Πόντον κατοικοῦντες ἦσαν Καππαδόκαι καὶ ἑπομένως καὶ ἡ κατὰ Πόντον καὶ τοῖς μεσογείοις τοῦ Πόντου λαλουμένη Ἑλληνικὴ διάλεκτος, προῆλθεν ἐκ τῆς μιξοβαρβάρου Ἑλληνικῆς Καππαδοκικῆς διαλέκτου τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων, ἰδίως ἡ περὶ τὴν Νικόπολιν (Σαπὶν-καρα-Χισὰρ) λαλουμένη διάλεκτος ἥκιστα διαφέρει τῆς Καππαδοκικῆς. Εἰς δὲ τὴν δυτικωτάτην ἄκραν τῆς Ν. Καππαδοκίας, ἐν τῇ Λυκαονίᾳ, ὑπάρχει ἡ ἑλληνόγλωσσος κωμόπολις Σίλλη, ἧς τὸ παρεφθαρμένον ἑλληνικὸν ἰδίωμα ἐθεώρησεν ὁ Nierbahr ὡς ἀνάμικτον τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῶν λειψάνων τῆς ἀρχαίας Λυκαονικῆς γλώσσης, καὶ περὶ τῆς ὁποίας ὁ κ. Καρολίδης παρατηρεῖ ὅτι ὑπάρχει μὲν μικρά τις διαλεκτικὴ διαφορὰ ταύτης πρὸς τὴν Καππαδοκικήν, ἀλλ' ἀσφαλῶς δὲν δύναται νὰ διίδῃ τις ἂν ἡ διαφορὰ αὕτη εἶνε διαφορὰ τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς πρὸς τὴν Λυκαονικήν· μία τῶν σπουδαιοτέρων διαφορῶν εἶνε ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία *τί*, ἥτις παρὰ Φαρασιώταις εἶνε πό; παρὰ δὲ τοῖς Σιλλαίοις τζέ; (co) ἀμφότεροι οἱ τύποι οὗτοι εἰσὶν ἀρχαιότατοι μὴ διασωθέντες ἐν τῇ Ἑλληνικῇ εἰμὴ ἐν τοῖς παραγώγοις αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ co=κο εἶνε ἀρχαιότερον τοῦ πο (ἰδὲ Bopp. Vergleichende Grammatik der Indog. Sprachen)· τὸ παρὰ τοῖς λοιποῖς Καππαδόκαις βρεΐζω βρέχουμαι παρὰ Σιλλαίοις λέγεται βριάσκω. Ἀλλ' ἐν γένει ἡ διαλεκτικὴ διαφορὰ δὲν εἶνε μεγάλη. Καὶ πέραν τοῦ Ἀντιταύρου περὶ τὸν Πύραμον καὶ ἐν ταῖς μεταξὺ τούτου καὶ τοῦ Εὐφράτου χώραις τῆς ἀρχαίας Καππαδοκίας καὶ ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ ὑπάρχουσιν ἑλληνόγλωσσοι κοινότητες, ὧν ἡ διάλεκτος εἶνε παρεμφερὴς τῇ ποντικῇ, μᾶλλον δὲ παρεφθαρμένη καὶ ἀναμεμιγμένη μετὰ πολλῶν ἀραβικῶν λέξεων. Αἱ περιγραφεῖσαι ὅμως διάλεκτοι κινδυνεύουσι νὰ ἐκλείψωσιν, ἐν μὲν ταῖς εὐπορούσαις (ὀλίγαις δυστυχῶς) κοινότησιν ἀντικαθιστάμεναι ὑπὸ τῆς καθαρευούσης, ἐν ταῖς πλείστοις ὅμως κώμαις ἕνεκεν ἐλλείψεως σχολῶν ἡ τουρκικὴ ὡς γλῶσσα ἐπίσημος τοῦ κράτους καὶ ἁπλουστέρα τῆς Ἑλληνικῆς ἀντικαθιστᾷ αὐτὴν ὁλοτελῶς. Ἤδη τουρκικὰ ᾄσματα ἀντικατέστησαν πολλαχοῦ τὰ ἐγχώρια, ἅτινα ποῦ μὲν ἐξέλιπον ποῦ δὲ ᾄδονται

μόνον ὑπὸ γηραιῶν γυναικῶν, αἵτινες μόναι σχεδὸν λαλοῦσι τὴν πάτριον γλῶσσαν. Ἐν Ἀνταβὰλ καὶ Λήμνῳ (Κολτζιοὺκ) ἔνθα πρὸ ὀλίγων ἔτι ἐτῶν ἐλαλεῖτο ἡ ἑλληνικὴ νῦν τελείως ἐξέλιπεν, ὅπερ θὰ συμβῇ ἀφεύκτως καὶ εἰς πάσας τὰς λοιπὰς γεωργικὰς καὶ μὴ εὐπορούσας κοινότητας ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν, ἀφοῦ καὶ ἤδη δυσκολευόμενοι ἢ συστελλόμενοι, ἕνεκα τοῦ διεφθαρμένου τῆς γλώσσης των ἐν ταῖς συνομιλίαις αὐτῶν, ὀλίγον μεταχειρίζονται τὴν μητρικήν, καταφεύγουσι δὲ εἰς τὴν Τουρκικήν, ἢ μεταβάλλουσι τὴν ἑλληνιστὶ ἀρξαμένην συνδιάλεξιν εἰς Τουρκικήν.

Καὶ ταῦτα μὲν περίπου ἐπάγεται ὁ κ. Καρολίδης περὶ τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ σῳζομένης Ἑλληνικῆς, ἥτις κατὰ τόπους ἔχει πολλὰς τὰς διαλεκτικὰς διαφοράς, ἡμεῖς δὲ προτιθέμενοι νὰ πραγματευθῶμεν ἐνταῦθα κατ' ἀνάγκην μόνον περὶ τῆς ἐν Σινασῷ ὁμιλουμένης Ἑλληνικῆς διαλέκτου, κρίνομεν καλὸν νὰ παραθέσωμεν καὶ ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν λοιπῶν τῆς Καππαδοκίας διαλέκτων, ἵνα ὁ ἀναγνώστης διὰ τῆς συγκριτικῆς ταύτης παραθέσεως δυνηθῇ νὰ λάβῃ γενικὴν καὶ ἀμυδράν τινα ἰδέαν τοῦ ὕφους καὶ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος ἑκάστης.

Ἡ ἐν Καππαδοκίᾳ σῳζομένη Ἑλληνικὴ καίτοι ἔχει ἐν ἑκάστῃ κώμῃ καὶ κωμοπόλει πολλὰς τοπικὰς διαλεκτικὰς διαφοράς, ἐν τούτοις δυνατὸν νὰ διαιρεθῇ εἰς τὰ ἑξῆς ἓξ ἰδιώματα.

α') Εἰς τὸ ποντικὸν ἰδίωμα τῆς Β. Καππαδοκίας (ἀρχ. Μοριμηνή).

β') Εἰς τὸ τῆς ΝΑ. Καππαδοκίας (Κιλικίας).

γ') Εἰς τὸ τῆς Βαγδαονίας (Πουτάκοβας).

δ') Εἰς τὸ τῆς Νοτίου Καππαδοκίας (Τυανίτιδος).

ε') Εἰς τὸ τῆς ΝΑ Καππαδοκίας (Λυακαονίας).

ς') Καὶ εἰς τὸ τῆς κεντρικῆς Καππαδ. ἢ τῆς κοιλάδος τοῦ Οὐρκιούπ.

Α' Τὸ τῆς Β. Καππαδοκίας ἰδίωμα εἶνε αὐτὸ τοῦτο τὸ Ποντικόν, ἤτοι τὸ ἐν Πόντῳ λαλούμενον, διότι, ὡς εἴπομεν, αἱ ὁμιλοῦσαι ἐνταῦθα τὴν Ἑλληνικὴν κοινότητες εἰσὶν ἀποικίαι ἐκ παραποντίων μερῶν, περὶ τοῦ γλωσσικοῦ τούτου ἰδιώματος πολλὰ

ὑπὸ πολλῶν ἐγράφησαν ἐν μονογραφίαις καὶ περιοδικοῖς (1). Ἐνταῦθα παραθέτομεν μικρόν τι δεῖγμα τῆς διαλέκτου ταύτης, ἤτοι φιλοφρόνησίν τινα λεγομένην εἰς τὸ κατὰ τοὺς γάμους αὐτῶν ἔθιμον **λογόπαρμαν** καθ' ὃ οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμβροῦ ἔρχονται εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, ἵνα λάβωσι τὴν συγκατάθεσιν αὐτῆς πρὸς ἔναρξιν τοῦ γάμου.

«Ποῦ νὰ χαράζωμ' ἄτο, καμμίαν κ' ἠρχούστιν κι' ἀτώρα πῶς ἐπάθετενε, ἀοῦτον τὴν ἔλαν κἄπως κ' ἐρέχταμ.»

«— Ἐδέβαμ ἀπ' ἀδᾷ κ' εσ' ἤξαμ' τὰ τζαλγούζια κ' εἴπομεν φιλικὸν ὀσπῆτι ἔν ἆ 'ς ἐμπαίνωμ' ἀπέσ', θαρροῦμες πῶς τύδεν κακὸν κ' ἐποίκαμεν, ἀμά μη φοοῦστιν ἐμεῖς μὲ τἄρμαγὰν ἐμοῦν λάσκομες, ἔχομεν καὶ τὸν ρακὶν ἐμοῦν ἀντάμαν». ἤτοι

«Ποῦ χρεωστοῦμεν τὴν (ἐπίσκεψίν σας) ταύτην, καμμίαν φορὰν δὲν ἤρχεσθε (εἰς τὴν οἰκίαν μας) καὶ τώρα πῶς συνέβη τοῦτο, τοιαύτη ἔλευσις δὲν μᾶς ἀρέσκει.

—Διεβαίνομεν ἐντεῦθεν καὶ ἀκούσαντες τὰ μουσικὰ ὄργανα εἴπομεν, ἂς εἰσέλθωμεν, εἶνε φιλικὴ οἰκογένεια, νομίζομεν ὅτι οὐδὲν κακὸν ἐποιήσαμεν, μὴ ἀνησυχεῖτε ὅμως (καθόλου δὲν θὰ σᾶς ἐπιβαρύνομεν), διότι ἡμεῖς ἔχομεν ἔλθει μετὰ τῶν ἐφοδίων μας φέροντες μεθ' ἡμῶν καὶ τὴν ῥακήν μας».

Β'. Τὸ τῆς ΝΑ Καππαδοκίας ἰδίωμα. Περὶ τούτου ἔχει γράψει ὁ κ. Π. Καρολίδης ἐν τῷ συγκριτικῷ γλωσσαρίῳ τῶν Ἑλληνοκαππαδοκικῶν λέξεων (σελ. 33), ὅτι ἐν τῷ ἰδιώματι τούτῳ τῆς ΝΑ Καππαδοκίας, ἥτις ὁμιλεῖται ἐν Φαράσῃ καὶ τοῖς πέριξ, σῴζονται σπουδαιότερα λείψανα καὶ ἴχνη Ἀρίας τινὸς διαλέκτου συγγενοῦς τῇ Λατινικῇ, Ἑλληνικῇ, Περσικῇ, Ἀλβανικῇ καὶ ταῖς βορείοις Ἀρίαις γλώσσαις, ἥτις κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶνε ἡ ἀρχαία Καππαδοκική· ἡ προφορὰ καὶ τὸ ὕφος τοῦ ἰδιώματος τούτου ἔχουσιν ὀλίγην ὁμοιότητα πρὸς τὴν τῶν Κυπρίων καὶ ἐν μέρει τῶν Πελοποννησίων. Συνδιαλεγομένων δὲ τῶν Φαρασιωτῶν δυσκό-

(1) Ἴδε Ζωγράφειον διαγώνισμα ἐν τῷ Περιοδικῷ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κων)πόλ)ως.

λως πείθεταί τις ὅτι ἡ ὑπ' αὐτῶν ὁμιλουμένη εἶνε ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἀληθῶς οὐδέποτε δύναται νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι τὸ *λάμνω ἄμνω ἀμναίνω* εἶνε τὸ ἐλαύνω· τὸ *στάνιερ* εἶνε τὸ ἀσθενὴς τὸ *ἄβο* εἶνε ἄλλο καὶ τὸ *ἄτ' ἔνι ζάβ καὸ ἀστ ἐτζεῖνο*· εἶνε=τοῦτό ἐστι κρείσσων ἐκείνου.

Ὅπως ὑποδείξωμεν καὶ τὸ τοῦ ἰδιώματος τούτου ὕφος παραθέτομεν ἐνταῦθα τὰς ἐν ὁδοιπορίᾳ περιπετείας Φαρασιωτῶν τινων, ὡς οὗτοι μοὶ ἀφηγήθησαν ταύτας· παραπέμποντες τοὺς βουλομένους πλειοτέρας περὶ τῆς γλώσσης ταύτης πληροφορίας εἰς τὸ ῥηθὲν συγκριτικὸν γλωσσάριον τῶν Ἑλληνοκαππαδοκικῶν λέξεων τοῦ κ. Π. Καρολίδου.

«Φοντὲς παγέεγκαμεν ζάλσαμ τὴν στράτα ξύλσαμ' 'ςτὰ ρουσία τζαὶ τζὴ κάτζοι τζαὶ 'ςτα παγάνια πέσω, βράδυνε 'ςτὴ σκοτεινία τζὸ πόρκαμ' ναῦρωμ' τοῦ χωρίον τὴν στράτα φοντὲς νεγκόγκαμ' ἐδῶ τζὰ τζεῖ, εὕγαν γνέντα μας πέντε κλέφτοι τζ' εἶπαν μας· «μὴ σαλεύητε νὰ σᾶς δώκωμεν τζαὶ νὰ σᾶς κρούσωμεν, τζαὶ 'μεῖς εἴπαμτι τζαὶ στεκόμαστε, στέρο μαργαώσαμε δώκαμε πενεντάο, τζαὶ ξύλχάσαμε τζοὶ κλέφτοι. Σάμο, ἔρυγαν κούλθσαμ τὴν στράτα, ξύλσαμ σὰν παλὸ ὀρένι, πνώσαμ' ἀτζεῖ· φοντὲς πνόγκαμεν σκοτεινὰ σὼς τηνεβἱτζα τζὸ πόρκαμ νὰ πνόσωμεν τζοὶ κρότοι τζαὶ 'ς τὰ στριγγέμματα ἤλεγές τι τζαὶ κιάζει, νἄρχουνται τζοὶ τιέσι τζαὶ 'ςτα πηγάδια πὸ πέσ, 'ς τἄλλα τὴ μέρη 'ς τοῦ φειδιοῦ τζαὶ 'ς τοῦ ἀποῦ τζαὶ 'ς τοῦ λυτζι τὰ τζυρίγματα· φοβήθαμ' πολὺ κακά. Φοντὲς εἴμαστε 'ς τὰ τζέσδ' ἀπ' ἔσ' ἄλσεν τὸ λαχτόρι πὸ μακρά, σαμ' ἄλσεν τὸ λαχτόρι, εὔγ' τζό φεγγοῦσκος, τζίπ μὰς σηκώθαμ ἀφορὰ τάρνα, ἔδγαμ' 'ς τε τζεῖνο 'ςτό κάγιν τό χάνιν 'πι πέσ' εὐξόθαμ' τό Θέγο τοῦ μᾶς ἔβγαλ' ἀρί, σαμ' ἔβγαμεν 'ς τὴ στράτα κατζέφκαμ πενεντάο, τζ' ἠλέγαμ τάρνα τάρνα, χιῖτᾶτε ἀγκοῦτι, καὶ τηνεβἱτζα ἐφτάσαμε 'ς τὸ χωρίον» ἤτοι

Ὁδοιποροῦντες παρεπλανήθημεν τῆς ὁδοῦ εἰσελθόντες ἐντὸς ὀρέων καὶ κοιλάδων, ὅτε μᾶς κατέλαβεν ἡ νύξ, ἐν τῷ σκότει δὲ δὲν ἠδυνάμεθα νὰ ἀνακαλύψωμεν τὴν ὁδὸν τῆς κώμης, ἐνῷ δὲ περιεφερόμεθα ἔνθεν κἀκεῖθεν συνηντήθημεν μετὰ πέντε ληστῶν,

οἵτινες μᾶς διέταξαν νὰ σταματήσωμεν, ἐπὶ ἀπειλῇ ὅτι θὰ πυροβολήσωσι καθ' ἡμῶν καὶ θὰ μᾶς φονεύσωσιν, ἡμεῖς δὲ τοῖς εἴπομεν, ὅτι δὲν θὰ σταματήσωμεν, καὶ ἐλθόντες μετ' αὐτῶν εἰς χεῖρας ἐτρέψαμεν αὐτοὺς εἰς φυγήν. Μετὰ τὴν φυγὴν αὐτῶν ἠκολουθήσαμεν τὴν πρὸ ἡμῶν ὁδόν, καὶ εἰσήλθομεν εἰς παλαιόν τι ἐρείπιον, ἔνθα κατελύσαμεν (ὅπως διανυκτερεύσωμεν), ἐν τῷ σκότει δὲ καθεύδοντες δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἡσυχάσωμεν μέχρι τῆς αὐγῆς ἐκ τῶν κρότων καὶ ἐκ τοῦ θορύβου, ὅστις ἐφαίνετο, ὡς νὰ προήρχετο ἐκ τῶν τοίχων τοῦ ἐρειπίου καὶ τῶν φρεάτων· ἐξ ἄλλου δὲ ἐκ τῶν συριγμάτων τῶν ὄφεων καὶ τῶν ὀρυγῶν τῶν λύκων καὶ ἀλωπέκων πολὺ ἐφοβήθημεν. Ἐνῷ δὲ εὑρισκόμεθα ἐν τοιαύτῃ ἀγωνίᾳ ἐφώνησεν ὁ ἀλέκτωρ μακρόθεν, συγχρόνως δὲ ἀνέτειλε καὶ ἡ σελήνη, παρευθὺς δὲ ἐγερθέντες, ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον, ἐξήλθομεν τοῦ ἀπαισίου ἐκείνου κτιρίου, δοξάζοντες τὸν Θεόν, διότι μᾶς διεφύλαξε ζῶντας, καθ' ὁδὸν δὲ συνωμιλοῦμεν περὶ τῶν τῆς νυκτὸς συμβάντων καὶ ἐβιάζομεν ἀλλήλους νὰ σπεύδωμεν καὶ τὴν αὐγὴν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κώμην.

Γ'. Τὸ τῆς Βαγδαονίας (Πουτὰκ ὀβᾶ) ἰδίωμα. Οἱ κάτοικοι τῆς Βαγδαονίας ὡς καὶ τῆς κοιλάδος Σινασοῦ ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῶν παραδόσεων, τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ἐκ τῶν ἑλικοειδῶν αὐτῶν χορῶν καὶ τῆς γλώσσης, φαίνονται νὰ ἕλκωσι τὴν καταγωγὴν οὐχὶ ἐκ Καππαδοκῶν ὡς οἱ Φαρασιῶται, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐξ Ἑλλάδος, ὡς εἴπομεν, εἰς Καππαδοκίαν μεταναστευσάντων κατοίκων. Ἀλλὰ καὶ τὰ ὀνόματα κωμῶν τινων δὲν φαίνονται ξένα τῷ Ἑλληνισμῷ, ὡς Δῆλα πρβλ. Δῆλος, Ἀξὸς ἢ Ναξὸς=Νάξος, Λῆμνος=Λῆμνος, καίτοι τοῦτο φαίνεται λίαν βεβιασμένον ὑπό τινων θεωρούντων τὴν Λῆμνον οὐχὶ Λῆμνον, ἀλλὰ Λίμνον ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ μικρᾶς λίμνης. Ἄνδρουλος=Ἄνδρος κ. ἄ. Παραδόξως δὲ πολλαὶ παραδόσεις καὶ μῦθοι αὐτῶν ἔχουσι μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τοὺς ἡρωϊκοὺς τῶν ἀρχαίων μύθους, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι ἥρως τοῦ δράματος ἐν αὐτοῖς εἶνε εἷς τῶν ἁγίων. Περιεργαζόμενός ποτε τὰ ἐν τῇ κώμῃ Δῆλα ἀρχαῖα ἐρείπια, ἤκουσα παρὰ τοῦ συνοδεύοντός με ἐντοπίου χωρικοῦ δεικνύοντός με μέγαν σηδηρόλιθον,

ἐφ' οὗ ὑπῆρχε λελαξευμένος τύπος ξίφους καὶ πεδίλων, παραπλησίαν τῇ τοῦ Θησέως ἱστορίᾳ, ἧς ἥρως ἦτο ὁ Ἅγιος Ὀρέστης· καὶ ἄλλαι πολλαὶ τοιαῦται παραδόσεις φέρονται, ἀνὰ τὰ στόματα τῶν κατοίκων τῆς Βαγδαονίας, ἧς ἡ συλλογὴ θὰ ἦτο πολύτιμος ὁδηγὸς παντὶ τῷ θέλοντι νὰ ἐγκύψῃ εἰς τὴν σκοτεινὴν τῆς Καππαδοκίας ἱστορίαν.

Τὸ γλωσσικὸν δὲ αὐτῶν ἰδίωμα εἶνε λίαν διεφθαρμένον, τὸ ὕφος δὲ βάρβαρον καὶ μεμιγμένον μετὰ τουρκικῶν λέξεων καὶ φράσεων, ὁμιλεῖται καθαρώτερον μὲν ἐν Ἀνακοῦ καὶ Μαλακοπῇ, ὅλως δὲ σολοίκως ἐν ταῖς λοιπαῖς κώμαις. Καὶ τούτου τοῦ ἰδιώματος παρέχομεν τὸ ἑξῆς δεῖγμα.

Ἐχτὲς ἤτομαι 'ς τὸ χωριό, παρέμα νὰ γζῶ τὴ μάναμ' ἔ α χατρά, ποτὲ ἐρόμεστε 'ς τὰλώνζα τ'ὀρταλὶχ, βράερ, ὅλζος βοῦτζερ, καιρὸς πῆρε σκοτεινζανε, βρεῖσκερ καὶ βροχός, σάψα ἀπ' ἐκειᾶρτα 'ς τὴ στράτα νὰ τζακοντίσω λίο, ἦξα ἀρθέπ σες, πεαίνω ὀμπρό, τρανῶ νιόταν ἕνα μεάλο τουγζούς. Τοῦ Ταμλαμάζογλου τὸ παιὶ ἀς τὸ ἐμὶτ ἔσπειρε τὸ κόμματ κ' ἔκρεψε τό δζερέτ' ἂς τὸ καὶ ντόκέν το χόλζασεντο καὶ μήλεξαν, καὶ κεῖνο λίο τερλικσὶζ νὲ ἄ! πῆρε ἕνα χτέρ, ντόκεντο 'ς τὸ γαφὰτ γιαραλάτζεντο, ἄχσεν τόϊμα, βρεῖστην τ' ἐμὶτ ἕνα φορὰς, τεβριλτζεν κάτω καὶ ξέβεν ψὴ τ', εἴπατο κι' ὀγὼ «ἴπρε παιὶ, ἔτζ μι γαφὰ τὲν ἔχ(ο)εις μὶ, τὶ γζαβὸλ κλὰχ σε, ἀβοῦτζα, σζάζουντομι ἀβοῦτζα κρούντομι, ἀδαρὺ τὶ 'πκες· ἀπ' ἐκεῖ σωρεύταν τὰ χ(ο)ισίμζατ' τζαγίρσαν παγίρσαν, ἧψαν τὸ τζιρέκ, τρανοῦντο χάεν. Ὕστερα πήανε 'ς τὸ Νέγτε, ἦρθε τὸ χοκουμὲτ μὲ τὰναϊπ τάματ καὶ χεκίμης, τράνσαν τό ψοφο, χεκίμης λάχσεν τὸ μαὲρ γζάρσεν τὸ καριέτ, κεῖπε, ἀς τὸ φαίνε ξέβεν ψήτ, ἀράτζαν καὶ τοῦ Ταμλαμάζογλου τὸ παιὶ νὰ τὸ chásουν *ἰστιντὰχ ἀμὰ κεῖνο νότον λίσπαρτο* ἦτοι.

Χθὲς ἤμην εἰς τὴν πατρίδα, ὑπῆγον διὰ νὰ ἐπισκεφθῶ ὀλίγον τὴν μητέρα μου, ὅτε μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἔφθασα πλησίον τῶν ἀλωνίων· εἶχεν ἤδη νυκτώσει, συγχρόνως δὲ καὶ ἔβρεχεν, ἐγὼ δὲ εἶχον ἐξέλθει τῆς ὁδοῦ καὶ ἐνῷ ἔβαινον πρὸς τοὺς ἀγροὺς δι' ἀ-

νάγκην μου, ἤκουσα φωνὰς ἀνθρώπων, πλησιάζω καὶ βλέπω ὅτι ἐγίνετο μέγας διαπληκτισμός. Τοῦ Ταμναμάζογλου ὁ υἱὸς ἐζήτει παρὰ τοῦ θείου του τὸ ἐπιμίσθιον τοῦ ὑπ' αὐτοῦ σπαρέντος ἐπὶ ἐκμισθώσει ἀγροῦ του οὗτος δὲ ἠρνεῖτο τὴν πληρωμήν· ὠργίσθη λοιπὸν ὁ ἀνεψιὸς καὶ ἦλθον εἰς λόγους, ἐπειδὴ δὲ (ὁ ἀνεψιὸς) εἶνε ὀλίγον ζωηρὸς ἔλαβε λίθον τινὰ ὃν ἔρριψε κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ θείου του, καὶ τὸν ἐπλήγωσεν, εὐθὺς δὲ ἔρρευσεν αἷμα ἄφθονον, μόλις δὲ οὗτος ἠδυνήθη νὰ ἐκβάλῃ φωνὴν πόνου ἐξηπλώθη κατὰ γῆς νεκρός, τότε τῷ εἶπον «βρὲ παιδί μου καθόλου δὲν σκέπτεσαι ; οὕτω φέρονται ; τί ἔπραξας τόρα». Ἀφοῦ δὲ συνηθροίσθησαν οἱ οἰκεῖοι τοῦ θανόντος, ἧναψαν φῶς καὶ εἶδον ὅτι ἀπέθανε, μετέβησαν εὐθὺς εἰς Νίγδην εἰδοποίησαν, καὶ ἦλθε τὸ δικαστήριον μετὰ τοῦ ἱεροδικαστοῦ καὶ τοῦ ἰατροῦ πρὸς ἐξέτασιν, ὁ ἰατρὸς ὤθησε τὴν μάχαιραν καὶ ἔσχισε τὴν κοιλίαν του καὶ εἶπε (δωροδοκηθεὶς) ὅτι ἐκ τῆς τροφῆς καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς πληγῆς ἐπῆλθεν ὁ θάνατος, ἐζήτησαν νὰ ἀνακρίνωσι τὸν δράστην ἀλλ' ὁ οὗτος ἐγένετο ἄφαντος.

Δ' Τὸ τῆς Ν Καππαδοκίας ἰδίωμα. Περὶ τοῦ ἰδιώματος τούτου ἔχουσι γράψει ὁ κ. Ι. Βαλαβάνης (1), ὁ Σωκράτης Κρινόπουλος (2), ὁ Ἀλεκτορίδης (3)· καὶ ἄλλοι τινές. Εἶνε δὲ ἡ διάλεκτος αὕτη λίαν παρεφθαρμένη. Ἡ ἔλλειψις τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ ἄρθρου καὶ ἡ ἀτελὴς κλίσις τῶν ὀνομάτων, ἡ προφορὰ τοῦ θ καὶ δ ὡς τ· τοῦ χ ὡς ch, τοῦ ζ ὡς δζ, τοῦ σ ὡς ch, μαρτυρεῖ τὴν μεγάλην ἐπίδρασιν, ἣν ἡ τουρκικὴ ἐξήσκησεν ἐπὶ τῆς ἐνταῦθα ὁμιλουμένης ἑλληνικῆς. Πάντα τὰ γένη ἀναπληροῖ τὸ οὐδέτερον ἄρθρον καὶ τοῦτο μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικήν. Τὰ θηλ. ὀνόματα ἔχουσιν ἀρσ. κατάληξιν, Εὐφημίας Ἑλένης=Εὐφημία Ἑλένη. Κλίσις ὀνόματος· *ονομ.* τὸ ἄτρωπο *γεν.* (τοῦ) ἀτρωπιοῦ, *δοτ.* σὸ ἄτρωπο, *αἰτ* τὸ ἄτρωπο, τὸ ναῖκα=γυνή, ναίκιοῦ, σὰ ναῖκα, τὸ ναῖκα· *πληθ.* ναῖκες ναικεσιοῦ=τῶν γυναικῶν· σὰ ἄνθρωποι, σὰ ναῖκές=τοῖς ἀνθρώποις, ταῖς γυναιξί. Ἀντωνυμίαι προσωπ. ὀγὼ ὀγώνα, γεν. το μόν, δοτ. ς' ἐμέ(να) αἰτ. ἐμένα. πληθ. ἐμεῖς γεν. τα μότουρ, ς' ἐμᾶς β' προσ. ὀνομ. ἐσὺ *γεν.* τασὸν *δοτ.* 'ς ἐσέ· *πληθ.* ἐσεῖς *γεν.* τὰ σότουρ *δοτ.* ς' ἐσᾶς. Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι· τὰ μὸν τὰ σον τὰ *κειοῦν*, τὰ μότουρ τὰ σότουρ τὰ κειναριοῦ καὶ τουτιαροῦ. Δεικτικαὶ ἀντωνυμ. ἐτό, τυτυτ, 'ς ετο ἐτό, *πληθ.* ἐτ͜ιὰ ἐττα καὶ ἐτζ͜ιά· Ἐρωτηματικαί. τζίς.=τίς. Κλίσις ῥήματος, *ἐνεστὼς* παίνω—εις παίν παίνουμ' παίνειτ. παίνουν=πηγαίνω. *παρατ.* παίνισκα ισκες ισκε ισκαμ ισκετ ισκαν. *μελλ.* νὰ ὑπάγω—ᾶς—γῃ *ἀόρ.* πῆγα *παραχ.* καὶ *ὑπερσ.* πῆγα ἐτὸν πῆγες τον κτλ. Παθ. ῥῆμα *ἐνεστ.* νίβουμαι *παρατ.* νιβότομαι—τοσαι νιβότον νιβότόμεστε νιβότοστε νιβόταν· *ἀόρ* νίφτα *μελλ.* νὰ νιφτῶ *παραχ.* νίφτα ἦτον. *Τὸ ὑπαρκτικὸν* ῥῆμα (εἶμαι), ἔν μαι ἔνσαι ἔν ἔνμεστε ἔνστε ἔν *παρατ.* ἤτομαι ἤτοσε ἤτονε ἤτομεστε ἤτοστε ἦταν.

Προθέσεις ἀπὸ (ἐν Ἀραβὰν καὶ ἀλλαχοῦ ἂς). 'ς=εἰς.

Ἐπιρρ. εἶνε ὡς τὰ τῆς λοιπῆς Καππαδ. διαφέρουσι δὲ τὸ ἔναγας=μίαν φορὰν, ἄλλαγας=ἄλλοτε, ἐδα εdα=ἐδῶ, ἀρνητικὰ ἄα, dεν, χαναὶ=ναί, ἄνdα=ἰδού, τζίβδα, καὶ λιπ λιγουτζκο=ὀλίγον, don=ὅταν φ'οὖς=ἀφοῦ κ.τ.λ.

Ὡς δεῖγμα τοῦ ὕφους τοῦ ἰδιώματος τούτου παρατίθεμεν ἐνταῦθα τὸν ἑξῆς μῦθον.

Ἕνα γὰς ἕνα τιλκὶ κατοῦνταν μὲ τὰ φσάχατ' ἀπάνω 'ς ἕνα τάγ, καὶ ματαίνισκε τὰ φσάχατ' τὶ χαλα νὰ κλέψουν, Ἕνα νύχτα δρανᾷ ἕνα νησ͜ιὰ μακρυὰ ταγ(ο)͜ιοῦ 'ς τὸ τεπέ, καὶ ἀψίτζιka chικὸν τὰ π'τάρατ' καὶ ζένεται. Τὰ φσάχατ' τετζουπλένtζαν καὶ chάϊσαν, ῥωτοῦν τὸ μάνατνε—«τί chάνεις ἀτ͜ιοῦ μάνα;—Ζένομαι.—ἀπ'ὄγαταρ μακριά μι νὰ ζεστεντῆς,—ἀμ τὶ νὰ π'κῶ, φ'οὖς δὲν ἐν' κοντά». Τὶ χαλ μεγάλωσαν τὰ παιγ͜ιὰ δρανοῦν ἀπάνω 'ς τὸ Τεὸ τόξα͜ιου 'ς τὸ τὰγ τὸ καφὰ, ἦταν ἕνα ἀλέφ, καὶ πασλάτζαν νὰ σαλαντίσουν τ' αὐτιάτνε ὁ ζάμαν μάνατ'νε ῥῶτσεντα φσάχατ «τί chάνετε φσάχαμ», τὰ φσάχατ εἶπαν,—ἀπ' τ' ἀλέφ σετζιράτζαν τὰ τζιλίτια κ' ἔκαψαν τὰ μό-

(1) ἰδ. Μικρασιατικὰ Ι. Βαλαβάνη 1891.
(2) Τὰ Φερτάκαινα Σ. Κρινοπούλου 1889.
(3) ἐν τῷ α' τόμῳ τοῦ περιοδ. Παρνασσοῦ.

τοὺρ ταὐτιά.—ποὺτ' εἶνε νησιά ; —ἀπάνω 'ς τοῦ Τεγοτόξαιου 'ς τὸ τεπέ.—κ' ἦρταν τὰ τζιλίτια τ' ἀπ' ἐκεῖ ἐdoῦ μι ; — Ἤρτανε» *Ὁ ζεμὰν μάνατινε εἶπεν τα, «καϊρι* chίρετε *παιγιάμ γιαυτόσας μπορεῖτε νὰ κετζιντᾶτε»*· ἤτοι : Μίαν φορὰν μία Ἀλώπηξ ἐκάθητο μετὰ τῶν τέκνων της ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὄρους καὶ ἐδίδασκεν αὐτοῖς τὴν τέχνην τοῦ κλέπτειν. Τὴν νύκτα βλέπει πυράν τινα ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἄλλου ὄρους καὶ παρευθὺς ὑψώνει τοὺς πόδας της πρὸς θέρμανσιν. Τὰ τέκνα της ἐξεπλάγησαν ἐπὶ τούτῳ καὶ ἠρώτησαν τὴν μητέρα των «—τί πράττεις μῆτερ; — θερμαίνομαι — (εἶνε δυνατὸν) νὰ θερμανθῇς ἐκ τοσαύτης ἀποστάσεως ; — Τί δύναμαι νὰ πράξω ἀφοῦ τὸ πῦρ δὲν εἶνε πλησίον. Μετὰ τὴν ἐνηλικίωσίν των οἱ ἀλωπεκιδεῖς ἰδόντες φλόγα μακρὰν ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἴριδος, ἐτίνασσον τὰ ὦτά των, ἡ δὲ μήτηρ ἠρώτησε τὴν αἰτίαν, οὗτοι δὲ ἀπήντησαν — ἐκ τῆς φλογὸς ἐτινάχθησαν σπινθῆρες καὶ κατέκαυσαν τὰ ὦτα ἡμῶν,— Ποῦ εἶνε ἡ φλόξ; — Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Ἴριδος. — Ἐκ τοσαύτης ἀποστάσεως, εἶπεν ἡ μήτηρ ἦλθον οἱ σπινθῆρες ἐνταῦθα ; — Ἦλθον. Τότε ἡ μήτηρ εἶπεν αὐτοῖς. — «Ὑπάγετε τέκνα μου, διότι εἰς τὸ ἑξῆς δύνασθε πλέον καὶ μόνα νὰ εὕρητε πόρον ζωῆς».

Παροιμίαι καὶ φράσεις εἰλημμέναι ἐκ τῶν Φερτακαίνων τοῦ κ. Κρινοπούλου. Chολῶνα ποῦ πᾶς— 'ς ὁ Χριστό, ἀπ' τὸ σάλεμα σ' φαίνεσαι=χελώνη ποῦ ὕπαγης—εἰς τὸν Χριστὸν φαίνεσαι ἐκ τῆς κινήσεώς σου (λέγεται ἐπὶ τῶν βραδυκινήτων). Πολλὰ μὴ ἀνοίζεσαι πέρνς πάγος=ἐπὶ τῶν μεγαλαυχούντων. Τῶργο σ' σάσε μὴ χαλάσ' τὸ καρίασ'=μὴ ἀνησυχεῖς ἐξακολούθησον τὴν ἐργασίαν σου.

Φράσεις. *dίνω ψή*=ψυχαρραγῶ, *ξέβιν ψήτ'*=ἀπέθανε.

Τί τρανᾶς μι χώρανοῦ τὰ παιγιὰ τὶ χάλ καλάναι ψάλλουν οὖλο=τί μὲ βλέπεις οἱ ἄλλαι παῖδες πόσον καλοὶ εἶνε πάντοτε ἀναγινώσκουν. *Τί τάβρησα ἀπ' τα* Chέρατ=τί ὑπέφερον ἐξ αὐτοῦ.

Ἐτὸ τὸ γλῶσσα καλατζεύ'=ποίαν γλῶσσαν ὁμιλεῖ οὗτος.

Ἔφαγα τὰ πατερά μ'=ἐκοπίασα πολύ.

Γιομώνω τὸ λαγήν' λερὸ ἄς τὸ πεγάδ' = πληρῶ ἐκ τῆς πηγῆς τὴν λάγηνον ὕδατος.

Τάβρα τὸ γλῶσσασ'=περιόρισον τὴν γλῶσσαν σου.

Τσις να τὸς=τίς εἶνε οὗτος· τζί ἐπκές=τί πεποίηκας.

Ἀχτζὲ τζαχτζὰ=ἔτζι κ' ἔτζι. *Ζάντα* τὸ thύρ =κλεῖσον τὴν θύραν.

Ἄειτε ἂς ἄμ=ἄγωμεν· πιάστην ὅλιος=ἔκλειψις ἡλίου.

Εὐχαί. Τεγὸς νὰ χαρίσ' τὸ μοναχό σ'=ὁ Θεὸς νὰ σὲ χαρίσῃ τὸ μονογενές σου τέκνον.

Φῶς 'ς τὰ μάτια σ' ἄντρασ' ἔρcheται=ἔρχεται (ἐκ τῆς ξενιτείας) ὁ συζυγός σου. Χαῖρε.

'Σεν τὸ παιδίμ' ἔχσε καὶ τέρνομαι=ὡς τέκνον μου σὲ θεωρῶ.

Ἄγι Γεώργημ' φύσατο ἂν ἕν χτὲρ κύλατο,=ἐπῳδὸς λεγομένη ὅτε εἰσέρχονται εἰς τὸν ὀφθαλμὸν ξέναι ὕλαι· (χτὲρ=λίθος).

Κατάραι. Νὰ φᾷς τὸ σκότι σ'=νὰ πάθῃ τὸ ἧπαρ σου. Ἄε 'ς α τέματα=ἐς κόρακας. Νησιὰ 'ς ἐσὲ καὶ λάβρα 'ς ἐκεῖνο.= Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς κατακαύσῃ ἀμφοτέρους.

Τεγὸς νὰ σὲ χαρίσ' καὶ ποντικὸς νὰ σὲ τερισ'=ὁ Θεὸς νὰ σὲ χαρίσῃ μὲν ὑγείαν, ἀλλ' ὁ παντικὸς νὰ σὲ καταστρέφῃ. (ὀξύμωρον)

Λάχα νὰ βγῇ ἕνα γιουμουρτζάχ 'ς τὰ 'σέρα σ'=ἀνίατος πληγὴ εἰς τὰς χεῖρας σου.

Νὰ πατᾷς καὶ νὰ κοντυλᾷς = νὰ βαδίζῃς σκονδάπτων.

Ἄς πομῇ 'ς τὸ σάβανο σ'=Νὰ τὸ χρησιμοποιήσῃς εἰς τὸ σάβανόν σου.

Σκυλιου τὰ κουλάκια—σκύλου τέκνα.

Νὰ ταβρῶ τὰ κρίματα σ'=νὰ ἔχω τὰς ἁμαρτίας σου.

Βαβᾶσ' κιούρου σ' 'στὸ καφὰ=ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ πάπου καὶ πατρός σου.

Ε' Τὸ τῆς ΝΔ Καππαδοκίας ἰδίωμα ἢ τῆς Λυκαονίας.

Τὸ ἰδίωμα τοῦτο ὁμιλεῖται, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, μόνον εἰς τὴν κωμόπολιν Σίλλην, ἥτις κεῖται πλησίον τοῦ Ἰκονίου· περὶ ταύτης ὅσον οὔπω προτίθεται νὰ πραγματευθῇ ὁ ἐκ Σίλλης διδάκτωρ τῆς φιλολογίας κ. Λαζαρίδης, εἰς οὗ τὴν εὐγενῆ σύμπραξιν ὀφείλονται τὰ κατωτέρω. Ἡ διάλεκτος αὕτη ἔχει ἐν πολλοῖς ὁμοιότητα πρὸ τὴν τῆς Βαγδαονίας καὶ Τυανίτιδος, ἀλλὰ καὶ διαφορὰν με-

γάλην. Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι ἐνταῦθα δὲν σῴζονται ἀντ' αὐτῶν δὲ ὑπάρχει ἡ ἐπιθετικὴ ἀντωνυμία (ἰδι)κός μου ἀποκεκομμένη, *κομ' κοσ' κοτ'*=ἰδικός μου ἰδικός σου ἰδικός του, ἡ κλίσις τῶν ὀνομάτων εἶνε διάφορος καὶ ἄναρθρος, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ τὸ ἄρθρον τῆς γενικῆς ἕπεται ἐνίοτε ὡς.

Ὀνομ. ὁ ἄρτουπους, *γεν.* ἄρτοπουτ', *δοτ.* 'στοὺν ἄρτουπουν, *αἰτ.* τοὺν ἄρτουπουν· *πληθ. ὀνομ.* ἄρτουπουροι καὶ ἀρτέπ, γεν. ἄρτουπουρουτ.· 'στουν ἄρτουπουρουν, τοὺν ἄρτουπουρουν· κλέφτζης πληθ. κλέφτζιροι κλ. καὶ ἡ κλίσις τῶν ρημάτων εἶνε ἀρκετὰ διάφορος ὡς κοιμοῦμι κοιμᾶσι ἀτι κοιμούμιστι κοιμάστινις κοιμοῦντι. *παρατ.* κοιμηνόντισκα εις ει κοιμηνοντίσκαμι κοιμηνοντίσκατι κοιμηνοντίσκασι· ἀπαντῶσι καὶ πλεῖσται ὅσοι τουρκικοὶ ἰδιωτισμοί, φράσεις καὶ λέξεις· ἀλλὰ καὶ λέξεις μὴ ἀνήκουσαι οὔτε τῇ Ἑλληνικῇ οὔτε τῇ Τουρκικῇ, αἵτινες θὰ εἶνε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ αὗται ἀπομεινάρια τῆς Καππαδοκικῆς ἢ Λυκαονικῆς γλώσσης, ὅπερ θὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ μετ' ὀλίγον ἡ σύντονος του κ. Λαζαρίδου ἐργασία. Ἵνα γείνῃ καταφανεστέρα ἡ διαφορὰ πρὸς τὴν Φαρασιώτικην μεταφέρομεν εἰς τὴν Σιλλαίαν διάλεκτον τὴν προηγηθεῖσαν ἀφήγησιν τῶν Φαρασιωτῶν, ἣν καὶ παραθέτομεν ἐνταῦθα.

«*Ὡς παγαινοντίσκαμι χασάμε τζὶ στράτα κ' μπήκαμι 'στὰ βουνια κι' 'στὰ ντερὲ ἀπ' ἔσω, σκοτσίνιασι κι' 'στὸ γαρανλὶχ δὲν πουρίσαμι ν' ἀναύρωμι χωριούτ' τζὶ στράτα. Ὡς τελανινοντίσκαμι 'ρῶ κ' κεῖ, ξεύκα*chi *ἀμπρός μας πέντοι κλέφτζιροι κ' εἴπασι κ' ἡμᾶς ὅτζι νὰ στασοῦμι, ἔγερ μὴ στασοῦμι, σὲ (=θὰ) μᾶς ντόσσου*ehi, *κ' ἡμεῖς στάσκαμι χαρσοῦ κι' πασλαγίσαμι γαυγᾶ κι' γοβαλαΐσαμτους, πῶς κι' ἂν ἐφύγα*chi, *πήγαμι τζῆς στράτα μας κι' μπήκαμι 'ς ἕνα βεράνι ἀπ' ἔσω κι' πόμναμι τζεῖ, ὡς κοιμηνοντίσκαμι ζίφτ γανρανλὶκ ἀπ' ἔσω ὥς τάβόπουρμα δὲ σαλίσαμι τοῦ μάτζι μας, ὅπ' (=ἕνεκα) χαριλτοῦ κι' ὀπ' τ' ἰσλὶκ ἀπαντε*ch*νόντισκεις ὅτζι ὀπ' τοὺς τζούχουρις (τοίχους) καὶ ὀπ' ταῖς χρώσταις (φρέατα) ξεβηνοντίσκα*chi· *ὀπ' τζεῖνον πασκὰ ὀπ φειρειῶν τὰ ἰσλίχια κι' ὀπ' τὰ οὐλουτζίματα ἀλουπιῶν κι' τζαναβαριῶν πὲκ πολὺ φοβήσκαμι, ὡς ἤμαστε τοῦτζα (οὕτω)*

σικιντὶ κι' ῥῶς τοῦ φόβου μας ἀπ' ἔσω, γιούξαμι ὀπ' μακρὰ κουκουϊνὸτ' σέσι, πῶς κιὰν βριάσκει κουκουϊνὸς φάνηκε φουγγάρη· ἀγξισλαΐ σκόσκαμι ἀψὰ ἀψὰ καὶ ξεύκαμι ὀπ' κεῖ τούγουρσοῦζι χάνι κι' chou*κιουρλεΐσαμι τὸν Σογὸ ὅτζι σιρκέϊσιμας ὀπ' τεχλικιέ κι' ξέβασί μας λαρούς. Πῶ; κἂν ξεβήκαμι 'ς τζὴ στράτα καλατζεβινοντίσκαμι για κεῖνα κατ' τραβήσαμι τζὴ νύχτα κι' γεβετλενσινόσκαμι νὰ φτάσωμι 'ς χωριό, τζοῦνκι γιουκουοντίσκα*chi *σκουντζιριῶν (σκούντους=σκύλος) τὰ χαυλατζίματα καὶ σαφάχλαϊ μπήκαμι 'ς χωριό.* (ἰδὲ παράφρασιν σέλ. 137 στ. 30).

Εἰς δὲ τὴν εὐγενῆ προθυμίαν τοῦ ἐκ Σίλλης κ. Ι. Μουράτογλου διευθυντοῦ τοῦ γεωργικοῦ σταθμοῦ Ἀθηνῶν ὀφείλεται τὸ ἑξῆς *παραμύθι* τῆς Σίλλης: Ἤτου εἷς πατισάχης (1), τούτους χἰτζ (2) παιριά (3) δὲν εἶchι (4), ὅπ' (5) κείνου σελινόντζισκι (6) πολιύ, νὰ ποίchη (7) ἕναν παιρί. Μιὰ γ'μέρα ἔρchιτι εἷς δεβρίchης, ρόνγει του (8) ἕνα μήλου κ' λαγεῖ του (9) ὅτσι ἀπεchιντζικνό τὸυ (10) ῥόστα (11) 'ς τσὴν ἐνέκα (12) σου, γκπούχουντου (13) κι' 'ς τσὴ γ(ο)ιστράχα σου (14), ὀπ' γιεννιά (15) μῆνες κι' ὕστερ' ἐνέκα σου σὲ ποίchη ἕναν παιρὶ γ(ο)ιστράχα σου κι' ἕνα τάγι (16). Πὼς κι' ἂν λαγεῖ τούτου δεβρίchης ἀφίνγει παγαίνγει, ὀπ' γιεννιὰ μῆνες κ' ὕστερ ἐνέκα του ποίκει ἕναν παιρί, γ(ο)ιστράχα του κι' ἕνα τάγι. Τούτουτ παιρὶ βέμπουντα (17) σκολειό. Πὼς κιὰν ἐξίνγει (18), ταγῆς (19) του σελινγιόντζισκη νὰ τοῦ ῥγῇ μιὰ, παιρί κι' σελινόσκει νὰ γ'πάγῃ, ἅμα βαβᾶς (20) του κι' μάνα του δὲν τοῦ ἀφινόσκοchι. Τούτους μιὰ γ'μέρα κρυφὰ παίρει ἕνα ἄλγου κ' ἕνα χαϊπᾶ (21) γιομάτου ὀπ' ἀλτούνια (22) παγαίνγει, ὡς παγαίνγει χαρσιοῦ του (23) ἔρchητι εἷς κλέφτζης. Παιρὶ κι' λαγεῖ του ὅτσι πολιὺ σουσάγσα (24) νὰ σ' ῥώσου (25) γοῦλα τὰ ἀλτούνγια μου ρός μου γιούγου νιαρό· (26)

(1) τ. Βασιλεύς. (2) τ. καθόλου. (3) παιδία. (4) εἶχε. (5) ἕνεκα. (6) ἤθελε. (7) ποιήσῃ. (8) τῷ δίδει. (9) λαλεῖ ἢ λέγει. (10) τὸ ἐντός. (11) δός. (12) γυναῖκα. (13) τ. φλοιός. (14) τ. φορβάς. (15) ἐννέα. (16) τ. πῶλος. (17) στέλλουν. (18) ηὔξησε. (19) τ. θεῖος. (20) πατήρ. (21) τ. δισάκκιον. (22) φλωρία. (23) τ. ἀπέναντι. (24) τ. δίψησα. (25) δώσω. (26) ὀλίγον ὕδωρ.

κλέφτζης λαγεῖ του κ' ῥῶ ἔνγει μία χρώστα (1) μπὲ γιαφτός (2) σου πιέτ' νιαρό σου· ὕστερ' ῥίνγει (3) του μήτ' ἕνα σκοινιὴ κατεβάνγει του 'ς τσὴ χρώστα ἀπέσου. Πὼς (4) κι'ἂν του κατεβάνγει λάγει του ὅτσι, για ὥς πoυ νὰ πεσάνγης (5) σέιγπῆς (5) 'ς τουν ταγή σου, ὅτσι 'γώιμου πατισάχχιουτ παιρὶ κι' chù χ(ο)ισματκιάρης μου, για σε σκοτώσου 'ς τσὴ χρώστ' ἀπέσου· παιρὶ κι', ὀμόνγει (7) νὰ ταιπῶ τζὰ (8) τεγή. Πὼς κι' ἂν παγαίνουchi πατισσαχχιοῦτ' τοὺ σπῆτσι, κλέφτζης ἐνγίσκιτι (9) πατισαχγιοῦτ' παιρί, παιρὶ κ' ἐνγίσκιτι χ(ο)ισμακιάρης του. Κλέφτζης κάσιτι (10) γιὸ τρεῖς γ'μέρες πατισαχγιοῦτ' τοὺ σπῆτσι κ' λαγεῖ 'ς τοὺ χ(ο)ισματκιάρην του, ὅτσι «σκάμα (11) φερ' μῆλια κι' ἀπίρια», ὡς ἦτον cheιμός, Ταγῆς του κ' λαγεῖ του ὅτσι «ὀπ' ποῦ νὰ ταὕρη τούτους τοῦ cheιμὸ κι' νὰ τὰ φέρη σένα». Ὕστερ ῥὸτ (12) παιρὶ τοῦτ' κύριο (13) παίρει ἄλγου (14) κ' παγαίνγει. Πὼς κιᾶν φτάνγει κατ' ἥτασι (15) μῆλα κι' ἀπίρια 'ς τοὺν κήπου, σκοτώνει ἀπέστου κατ' ἤτου τοὺν τέβη, (16) παίρει κ' ἔρchιτ τοῦ cheιμὸ τὰ μῆλια κι' τὰ ἀπίρια κ'φέρνγει τα 'ς τοὺν ἐφένδη του. Γιὸ τρεῖς μέραις κ' ὕστερ πάλ' κλέφτζης λαγεῖ ὅτσι «σκάμα φέρ τὴν τουνγιὰ κοζελῆ (17)». Ῥος τσὴ ἐνέκα κι' τσίς (18) κι'ᾶν παγαινόντισκε σέ τσὴ φέρη τεγῆ (19) φτσανινόντζισκὴν (20) του χαγιᾶ (21), ἅμα ῥότ παιρὶ ἔμπασήν τα (22) ἀπέσου κ' λάγει του ὅτσι, ἔχω τρία καλατζὰ (23) τοῦτα ἔρ νὰ τὰ ποίγης νὰ γ'πάγω ντάμα σου, παιρὶ κι πὼς κι'ᾶν ποίκει τὰ τρία καλατζὰ κι' πέριντζη (24) κ' πάγει. Πὼς κιὰν κλέφτζης γιούκ'σηντα (25) ὅτσι ἔρchιτι κάττι (26) μὴ τσὴ τουνγιά κιοζελῆ, τούτους γέμπει (27) γιο τρεῖς ἄρτουπουροι σὲ τὰ σκοτώσουσι τεγῆ. Τούτοchι (28) ἔρχουντι νιύχτα κόφτουντου.

(1) φρέαρ. (2) μόνος σου. (3) δένει. (4) ἀφοῦ. (5) ἀποθάνῃς. (6) θὰ εἴπῃς. (7) ὀμνύει. (8) οὕτω. (9) γίνεται. (10) κάθηται. (11) σπεῦσον, ὕπαγε. (12) τοῦτο. (13) ψῦχος. (14) ἵππος. (15) ἔνθα ἦσαν. (16) ὁ δράκων. (17) τ. ὡραία, πεντάμορφη. (18) τίς. (19) μὲ σκοπόν. (20) τὸν μετέβαλλεν. (21) τ. εἰς βράχον. (22) τὸν εἰσήγαγε. (23) αἰνίγματα. (24) τὴν λαμβάνει. (25) ἤκουσε. (26) πάλιν. (27) πέμπει. (28) οὗτοι.

Ἀβόπουρμα (1) τουνιὰ κιοζελῆ τρανᾷ ὅτσι παιρὶ πέσανγι (2). Τότ' ὀπ' κοντά τσης ἦτον τ' ἀπζεμζέμ (3) σουγιού, ποίκει νούτζουκου (4) 'ς κεφαλιήν (5) του, πὼς κι'ἂν τὰ γιαπουστούρτζησι (6), παιρὶ σκόσκι (6) ὀλόρτα. Πὼς κιᾶν παγαίνουσι μὴ τσὴ τουνγιὰ κιοζελῆ, παιρὶ λαγεῖ τα ταγῆς του ὅτσι τούτους ἐν ἀδελφοῦ του γιυὸς κιττίνος (7) κι' κλέφτζης ἔν, λάγει κι' γούλα κατ' ἐνήκασι, τζοῦνκι (8) πέσανγι, τ'ὅμουσμὰν (9) του κι' ὥς που νὰ πεσάνγει νᾷνγι χισμακιάρης του. Τσὴ τουνιὰ κιοζελῆ κι' παίρει τσὴ ῥοτ παιρί· τοὺ κλέφτζη κ' σκοτώνγει του. Ὅπ' ῥὸτ παραμύρι (10) μασανγίσκουμι (11) ὅτσι γ' ὑπομονὴ νὲ γατὰρ (12) καλῆνγε.

Ε'. Ἐν τῇ κεντρικῇ Καππαδοκίᾳ, ἡ ἐν τῇ κοιλάδι Οὐρκιούπ, ἡ Ἑλληνικὴ ὁμιλεῖται ἐν Σινασῷ μὲν καθαρώτερον καὶ καλλιεπέστερον ἢ ἐν πάσῃ τῇ λοιπῇ Καππαδοκίᾳ ἐν δὲ ταῖς κώμαις Ζαμέλῃ καὶ Ποταμίοις, ὀλίγον παρεφθαρμένως. Καὶ οἱ μὲν ἄνδρες ἐν Σινασῷ ὁμιλοῦσι καθαρῶς τὴν νεοελληνικήν, ὡς ὁμιλεῖται αὕτη ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἰς τὰς γυναῖκας δὲ πρὸ πάντων τὰς ἡλικιωμένας σῴζεται γλωσσικόν τι ἰδίωμα, ὅπερ καίτοι καθαρὸν τὸ ὕφος καὶ τὴν προφορὰν κυμαίνεται ὅμως μεταξὺ τοῦ Βυζαντινοῦ ἰδιώματος, τοῦ Ἠπειρωτικοῦ, τοῦ Ποντικοῦ καὶ τοῦ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, ἤτοι εἶνε μίγμα τοῦ *οὐ* καὶ *δὲν*, (ὡς διαιροῦσί τινες τῶν φιλολόγων τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν γλῶσσαν,) διασῷζον καὶ πολλὰς Περσικάς, Λατινικάς, Καππαδοκικὰς καὶ Τουρκικὰς λέξεις, ὡς καὶ ἀρκετὰς παρεφθαρμένας τῆς ἀρχ. ἑλληνικῆς· κατὰ μικρὸν ὅμως ἐκλείπει ἀντικαθιστάμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀνδρῶν γλώσσης, ἥτις ἐπιτοπίως καλεῖται πολίτικη, ὡς γλῶσσα τῆς Κωνσταντινουπόλεως μεθ' ἧς, ὡς εἴπομεν, ἡ κοινότης εὑρίσκεται εἰς ἄμεσον συγκοινωνίαν καὶ ἕνεκα τῆς ἐπὶ τὰ βελτίω ἀπό τινων ἐτῶν μεταρρυθμίσεως τοῦ Παρθεναγωγείου.

Αἱ σῳζόμεναι παροιμίαι καὶ φράσεις καὶ τὰ ὀλίγα δυστυχῶς

(1) λίαν πρωί, αὐγή (2) ἀπέθανε. (3) τ. ἀθάνατον ὕδωρ. (4) ὀλίγον. (5) κεφαλήν. (6) τ. ἐκόλλησε. ἠγέρθη (7) καὶ ἐκεῖνος. (8) τ. διότι (9) ὁ ὅρκος του. (10) παραμύθι. (11) μανθάνομεν. (12) πόσον. Τὸ τ. = τουρκικὴ λέξις.

διασωθέντα ᾄσματα, ὡς καὶ αἱ γραμματικαὶ παρατηρήσεις, οἱ μῦθοι καὶ τὸ πτωχὸν σχετικῶς λεξιλόγιον, ἅτινα παραθέτομεν ἐνταῦθα, παρέχουσιν εἰκόνα τινὰ τοῦ ὕφους τοῦ ἰδιώματος τούτου καὶ ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ λάβῃ ἔννοιάν τινα τῆς ἐν Σινασῷ ὁμιλουμένης διαλέκτου.

Φθογγολογία

Ἡ τῶν φθόγγων προφορὰ ἐν Σινασῷ δὲν διαφέρει σχεδὸν τῶν λοιπῶν νεοελληνικῶν διαλέκτων, μικρὰ δέ τις διαφορὰ παρατηρεῖται ἐν τοῖς ἑξῆς.

Τὸ α ἐνίοτε πλεονάζει ἐν ἀρχῇ ἐν εἴδει Ἰωνικοῦ προθέματος ὡς ἀστάχυα (τὸ χ. ὡς ch). ἀβαγιὰ=βαΐα, ἀσκύβαλα=σκύβαλα ἀχρήζω=χρήζω, ἀηχὸς=ἦχος κτλ.

Τὸ β προφέρεται ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ. Ἐνίοτε δὲ προφέρεται ὡς μπ ἤτοι ὡς λατ. β ἢ καὶ ὡς π τζιπόκκο=κύμβος, κύμβη (ποτήριον πήλινον)·μπάλωμα=ἐμβάλωμα· ἢ καὶ ἀποβάλλεται μαίνω =ἐμβαίνω.

Τὸ γ προφέρεται ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ. Ἐνίοτε δὲ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς λέξεως ἀκούεται ὀλίγον τραχέως ὡς γκυρεύω=γυρεύω, ἐν τῷ μέσῳ δὲ πρὸ τοῦ ε καὶ ι πολλάκις δὲν ἀκούεται ὡς ἅῖος= ἅγιος.

Τὸ F (δίγαμμα) σῴζεται ἐν πλείσταις λέξεσιν, ὡς θάγμα = θαῦμα, Θεγὸς=Θεός, γημέρα=ἡμέρα, ὠβὸν=ὠόν, γι̮έρμος= ἔρημος, γιμὰτ=ἱμάτιον.

Τὸ δ προφέρεται φυσικῶς· πολλάκις δὲ καὶ ἀντὶ τοῦ τ μεταχειρίζονται ἐν Σινασῷ τὸ δ, ὡς δοξάρι=τοξάρι, δόξα=τόξον.

Τὸ ε προφέρεται ὡς ε, ὡς πέντε, καὶ ὡς ο βολὸν=βελόνη, ὄξο=ἔξω, ὄντερο(ν)=ἔντερον, ὀφchὶ=εὐχή, ὀβλογῶ=εὐλογῶ· ὄφκαιρο=εὔκαιρος, ὄμορφο=εὔμορφος.

Τὸ ζ ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ.

Τὸ η ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ· ἦρθα=ἦλθον καὶ ὡς ε θερι̮ὸ=θηρίον, σίδερο=σίδηρος, ἑμεῖς=ἡμεῖς.

Τὸ ο ὡς ο καὶ ὡς ου· οὖλοι=ὅλοι, πουδάρι̮α=ποδάρια.

Τὸ π ὡς π καὶ πρὸ τοῦ τ ὡς φ. φτωχὸς=πτωχός, ἅφτω= ἅπτω.

Τὸ σ ὡς σ· σίδηρο καὶ ὡς sch βaschιλι̮ᾶς=βασιλεύς.

Τὸ υ ὡς υ· ὕπνος, καὶ ὡς ου, ξουρὰφ=ξυράφιον, βουζοῦνα=βυζοῦνα, μουρμοῦκι = μύρμηξ, χουρσὸς=χρυσοῦς ἢ χρυσός· μούι̮α=μυῖα, κρούσταλλον=κρύσταλλον.

Τὸ χ ὡς χ πρὸ τοῦ α, ο, ω, πρὸ δὲ τοῦ ε, ι, η, υ, ὡς sch· ὡς χαρὰ, schέρι=χέρι, schῆρα=χήρα· ὅταν δὲ πρὸ τοῦ χ προηγῆται σ τότε μεταβάλλεται τὸ χ εἰς κ, ἄσκημος=ἄσχημος, σκολειὸ =σχολεῖον· τὸ δὲ κτ μεταβάλλεται εἰς χτ, χτένι=κτένι, χτυπῶ =κτυπῶ.

Γραμματικαὶ καὶ συντακτικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν πτωτικῶν, ῥηματικῶν καὶ τῶν μορίων

Τὸ ἄρθρον κλίνεται κατὰ τὸν αἰολικὸν τρόπον, εἰς ὃν ἀνάγεται καὶ ἡ σήμερον ὁμιλουμένη δημώδης ἑλληνικὴ γλῶσσα κατά τινας.

Ἀρσενικὸν ἄρθρον. Ἑνικός, ὁ, τοῦ, ςτόν, τόν. Πληθ. οἱ, τῶν, ’ςτούς, τούς, κλητ. ὤϊ.

Θηλυκὸν ἄρθρον. Ἑνικός, ἡ, τοῦ, ςτὴν, τήν. Πληθ. ἡ, τῶν, ςτὴς, τής.

Οὐδέτερον ἄρθρον. Ἑνικός, τὸ, τοῦ, ’ςτὸ, τό. Πληθ. τὰ, τῶν, ’ςτὰ, τά.

Πάντα τὰ πτωτικὰ κλίνονται κατὰ τὴν α′ καὶ β′ κλίσιν.

Α′ κλίσις. *ἀρσ*. ὁ πολίτης, τοῦ πολίτου καὶ τοῦ πολίτ, ’ςτον πολίτη(ν) καὶ πολίτ, τὸν πολίτη, καὶ τὸν πολίτ, ὤϊ πολίτ. Πληθ. οἱ πολίταις, τῶν πολιτι̮ῶν, ’ςτοὺς πολίτας, τοὺς πολίτας, ὤι πολίτοι. *Θηλυκόν*, ἡ κόρη, τοῦ κόρης, ’ςτὴν κόρη, τὴν κόρη, ὤι κόρ. Πληθ. ἡ κόραις, τῶν κοριτζιῶν, ’ςτὴς κόραις, τὴς κόραις, ὤι κόραις. Θηλ. ἡ θύρα, τοῦ θύρας, ’ςτην θύρα, τὴν θύρα, ὤι θύρα. Πληθ. ἡ θύραις, τῶν θυρι̮ῶν, ’ςτὴς θύραις, τὴς θύραις, ὤι θύραις· οὕτω κλίνεται καὶ τὸ ἡ πατρίδα, ἡ λαμπάδα. *Τὰ εἰς ας ἀρσ*. ὁ πίνακας, τοῦ πίνακα, ’ςτὸν πίνακα, τὸν πίνακα, ὤι πίνα-

κα. Πληθ. οἱ πίνακαις, τῶν πινακιῶν, 'στοὺς πίνακας, τοὺς πίνακας, ὤϊ πίνακαις.

Πάντα τὰ εἰς ας ὡς καὶ τὰ τριτόκλιτα κλίνονται ἰδιοκλίτως. Ἡ κατάληξις τῆς γενικῆς καὶ τὸ ν τῆς αἰτιατικῆς συνήθως ἀποβάλλεται. Ἡ γενικὴ τοῦ πληθυντικοῦ λήγει εἰς ιῶν (παράβαλλε τὸ Ἰωνικὸν ἐών). Ἡ γεν. τοῦ θηλ. ἄρθρου εἶνε *τοῦ* ἀντὶ *τῆς*, καὶ τῆς αἰτ. πληθ. τῆς αἰολικῶς.

Β' κλίσις· ὁ ἄνθρωπος, τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀνθρώπ', 'στον ἄνθρωπο, τὸν ἄνθρωπο. Πληθ. οἱ ἄνθρωποι, τῶν ἀνθρωπιῶν, 'στοὺς ἀνθρώπους.

Τὸ ὠβό, τοῦ ὠβοῦ, 'στο ὠβό· τὰ ὠβὰ τῶν ὠβῶν τὰ ὠβά.

Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων

Ἐπὶ ἀψύχων ἀρσ. καὶ θηλ. τὸ ἐπίθετ. τίθεται κατ' οὐδέτερον γένος· ὡς, τὸ καλὸ ὁ λόγος βγάλλ' τ' ὀφειδ' ἄς τὸ τυρπί.

Πάντα τὰ ἐπίθετα εἶνε τρικατάληκτα καὶ κλίνονται ὁμαλῶς· καλός, καλή, καλό· κτλ.

Τὰ παραθετικὰ σχηματίζονται περιφραστικῶς, τὰ μὲν συγκριτικὰ διὰ τοῦ πειὸ (=πλέων) ἢ κιἄλλο, τὰ δὲ ὑπερθ. διὰ τοῦ πολύ· ὡς, ἄσπρος, πειὸ ἢ κιἄλλο ἄσπρος, πολὺ ἄσπρος. Ἐν ταῖς φράσεσι δὲ ὅταν ὑπάρχῃ καὶ ὁ ὅρος τῆς συγκρίσεως τίθεται καὶ ἡ πρόθεσις ἄς ἀντὶ τοῦ πειὸ ἢ καὶ ἀμφότερα· ὡς, ἐτὸς ἔν ἄς ἐμὲν μέγας=οὗτος εἶνε μεγαλήτερος ἐμοῦ ἢ ἐτὸς ἔν ἄς ἐμεν' πειὸ μέγας· τοῦτο γίνεται καὶ ἐν τῇ Περσικῇ γλώσσῃ.

Ἀριθμητικὰ

Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν ἐλλείπουσι τὰ θηλυκὰ μία, τρεῖς, τέσσαρες· ἀντ' αὐτῶν δὲ εἶνε ἐν χρήσει τὰ οὐδέτερα, ὡς ἕνα θύρα, τρία θύραις, τέσσαρα θύραις· τὸ μία ἀπαντᾷ μόνον ἐν ταῖς φράσεσι μία φορά, ἄλλη μιά, καὶ νὰ (ῥῆμα) μιά, ἔνθα ὑπονοεῖται τὸ φορὰ καὶ ὅταν φέρηται ἄνευ οὐσιαστικοῦ (ὡς εἶδα μιάνα ποὺ ἔρραφτε).

Ἐν Φαράσῃ, Μαλακοπῇ καὶ Σινασῷ ἔν τισι παιδιαῖς (πεντόβολα) σῴζεται καὶ ἓν εἶδος ἀρκετὰ περίεργον ἀριθμήσεως μέχρι

τοῦ δέκα, περὶ οὗ ὁ κ. Καρολίδης ἐν τῷ συγκριτικῷ γλωσσαρίῳ (σελ. 116) κάμνει μακρὸν λόγον καὶ ἀνάγει τοῦτο εἰς τὴν ἀρχαίαν Καππαδοκικὴν γλῶσσαν. Ἀφίνοντες τὴν ἐξέτασιν τῆς προελεύσεως τῆς ἀριθμήσεως ταύτης τοῖς γλωσσολόγοις, περ οριζόμεθα ἡμεῖς ἐνταῦθα νὰ παραθέσωμεν ταύτην, ὡς ἔχει, εἰς τὰς ῥηθείσας κοινότητας.

Ἐν Φαράσῃ. Ἕνα, δέτζι, τρίτζι, κόνκαρ, φέγκαρ, τζάγκαρ, τάτλι, μάτλι, λίγγερ, δάγκιαρ, δέκα.

Ἐν Μαλακοπῇ. Ἕνα, δίτζι, τρίτζι, κόνζι, πέγγι, λίνγγιρ, τοῦτλι, μοῦτλι, θάνγια, δέκα.

Ἐν Σινασῷ. Ἕνα μα, δύο μα, τρίκακα, σούσουρα, πλέγκα, κάγκα, τίγγιρ, μίγγιρ, τάλιαμ, δέκα.

Τακτικὰ εἶνε τὰ συνήθη τῆς ἑλληνικῆς πρῶτος, δεύτερος, τρίτος, κτλ. Ἐπιρρήματα, μιὰ δυὸ φορὰς καὶ τὸ ἀλλαγνιάς=ἄλλη φορά, ἄλλοτε· τὸ δὲ *γνὲς* ὁ κ. Καρολίδης παραβάλλει πρὸς τὸ Σανσκριτικὸν vans vens ἢ τὸ λατ. iens ἢ τὸ ἀρμ. z—gni=ἔπειτα· γνὲς γνὲς παρὰ Φαρσ. = ἐνίοτε.

Ἀντωνυμίαι προσωπικαὶ

Ἑνικά. *α' πρόσωπον* ἐγώ, γεν. τὸ μόν, αἰτ. ἐμὲν καὶ ἐμένα. *β' πρόσωπον*, σύ, τὸ σόν, ἐσὲν καὶ ἐσένα. *γ' πρόσωπον*, ἐτός, ετιά, ετό· γεν. τουτιά, αἰτ. ετάνα(ν).

Πληθυντικά. ἐμεῖς, τὰ μέτερα, ἐμᾶς, ἐσεῖς τὰ σέτερα ἐσᾶς, ἐτοῦτ', ἐτούτων, τοῦνεκεινιῶν, ἐκείνους.

Κτητικαὶ

Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι ἐν Πόντῳ καὶ Καππαδοκίᾳ, πλὴν τῆς διαλέκτου τῶν Μισθίων καὶ τῆς Σίλλης ἔχουσι περίπου ὡς καὶ ἐν Σινασῷ οὕτω.

Καὶ ἐπὶ μὲν ἑνὸς κτήτορος εἶνε ἐν χρήσει μόνον τὰ οὐδέτερα· ὡς α' πρόσωπον τὸ μὸν ὁ ἄνθρωπος, ἐννοεῖται (κτῆμα), τὸ μὸν ἡ κορ' τὸ μὸν τὸ παιδί (τουρκισμός). Πληθυντικὸς δὲ κατ' ἀναλογίαν τὰ μόνα· β' τὸ σόν, πληθ. τὰ σόνα· γ' προσ. τοῦ νεκεινιῶν·

Ἐπὶ δύο κτητόρων α' προσ. ὁ μέτερος, ἡ μέτερη, τὸ μέτερο· οἱ μέτεροι, ἡ μέτεραις, τὰ μέτερα.

β' προσ. ὁ σέτερος, ἡ σέτερη, τὸ σέτερο, οἱ σέτεροι, αἱ σέτεραις, τὰ σέτερα.

γ' προσ. τοῦ νεκεινιοῦ τῶν νεκεινιῶν. (ἐν Φαρ. τὸ εθεϊνὸν ἢ τὸ κεινὸν καὶ τὠκειοῦν).

Ἐν Μισθίῳ ἔχουσι, τὸ μόν, τὸ σόν, κικιοῦ. μεόρ(=ἡμέτερον), σεόρ (=ὑμέτερον), κιτιάρο ἢ κεινιάρο (σφέτερος).

Αἱ ἐπὶ πολλῶν κτητόρων κτητικαὶ ἀντωνυμίαι μετὰ μὲν τῶν ἀρσ. ἢ θηλ. οὐσιαστικῶν τίθενται κατ' οὐδέτερον γένος, ὡς τὸ μέτερο ὁ ἄνθρωπος, τὸ σέτερο ἡ Ἑλένη, τὸ μέτερο τὸ παιδί, τὰ μέτερα οἱ ἀνθρῶπ' κτλ. ἄνευ δὲ οὐσιαστικοῦ λαμβανόμενα, τίθενται κατὰ τὸ γένος, ὅπερ ἀπαιτεῖ ἡ σύνταξις.

Τὸ ἐπίθετον ἰδικός μου ἐν τῇ τῶν γυναικῶν διαλέκτῳ δὲν ὑπάρχει ἐν Καππαδοκίᾳ, σῴζεται μόνον ἐν τῇ τῆς Σίλλης διαλέκτῳ ὡς εἴπομεν.

Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι

ὁ 'μαυτός μου—σου—του· ἡ μαυτή μου—σου—της· ὁ ἑαυτὸς καὶ ἀτός μου, σου, του· αἰτ. τὸν ἑαυτόν μου, σου, του. Φράσις· ἀτός του κι' ἀπατός του.

Δεικτικὴ ἀντωνυμία

Ἐτὰς καὶ ἐτοῦτος, ἐτιὰ καὶ ἐτούτη, ἐτὰ καὶ ἐτοῦτο, ἐκεινάς, ἐκεινιά, ἐκεινά, ἢ ἐκεῖνος, ἐκείν' καὶ ἐκείνη, ἐκεῖνο. ἴσα μ'ετὰ=τόσον.

Τὸ ἐκεῖνος ἁπλοῦν ὑπὸ τῶν ὑπάνδρων γυναικῶν λεγόμενον σημαίνει τὸν σύζυγον, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ὁμηρικῆς ἐποχῆς. Ἐν Σίλλῃ τιὰν=οὗτος.

Δεικτικὸν χρονικὸν ἐπίρρημα εἶνε τὸ ἄδαρα = νῦν, τώρα, ἐκ τοῦ Καππαδοκικοῦ ἄτε=ἄδε ὥρα, (ἐν Φαράσῃ λέγεται ἀταρὰ καὶ ἀταργιά), ὡς καὶ τὸ ἐπίρρημα ἀβούτζια=οὕτω, ἐκ τοῦ ἀβοῦ = οὕτως, ἀβουσὶ=οὑτωσί. Ἐν Φαράσῃ γίνεται χρῆσις τοῦ *ἀβοῦ*, ὡς εἶνο τίγαν ἔνι ἄτε *ἀβοῦ* ἔνι=ὅ,τι ἐστὶ ἐκεῖνο, καὶ τοῦτο ταὐτὸν ἐστί· ὡς καὶ τοῦ ἀβάϊ, ὡς, τί γάγκα ποίκης ἐγὼ *ἀβάϊ* ποίκω· = ὅ,τι ἂν ποιῇς κἀγὼ ταὐτὸν ποιῶ.

Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι. Ποιός; πόσος καὶ τίς τίνα·

ἀξιωσημείωτος ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία εἶναι καὶ τὸ τίχαλο = πῶς, τί εἶδος· ὅπερ ἐν Γούρδονους λέγεται τζίγαλ (παρβ. Λατ. qualis) καὶ τίχαρο.

Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι· ὅποιος, ὅποια, ὅ,τι καὶ τὸ ἀντωνυμικὸν ἄρθρον *ὁ ἡ τὸ* ἐκλαμβάνεται ἀναφορικῶς, ὡς· τὸ δὲν ξεύρεις τὸ πρᾶγμα τί τὸ λες; = διατί ὁμιλεῖς περὶ πραγμάτων ἅπερ ἀγνοεῖς· καὶ τὸ ἄκλιτον ἀναφορικὸν ποὺ=qui εἶνε ἐν μεγίστῃ χρήσει ἐν Σινασῷ, ὡς ἐκεῖνός που ἦλθεν=ὅστις ἦλθεν.

Ῥήματα

Ὁ τύπος τοῦ ῥήματος ἐν Σινασῷ εἶνε ὁ αὐτὸς τῆς καθωμιλημένης μετά τινων διαφορῶν.

Πλείστων ῥημάτων ἡ ῥίζα ἐπεκτείνεται προσλαμβάνουσα τὸ σκ καὶ σχηματίζεται οὕτω διπλοῦς τύπος, ὡς πλύνω καὶ πλυνίσκω, φέρω καὶ φερίσκω, τοῦ μὲν ἔχοντος συντελικὴν ἐν τῷ παρόντι σημασίαν τοῦ δὲ παρατατικήν. Ὁμοίως καὶ ὁ παρατατικὸς ὅλων σχεδὸν τῶν ῥημάτων σχηματίζεται μετὰ σκ ἢ καὶ ἄνευ τοῦ σκ, ὡς ἔγραφα καὶ γράφτισκα, ἔσκαφτα καὶ σκάφτισκα, ἔχτιζα καὶ χτίζισκα, τοῦ μετὰ τοῦ σκ τύπου σημαίνοντος διαρκεστέραν παράτασιν τοῦ ἁπλοῦ. Ἡ κατάληξις σκ εἶνε ἀρχαιοτάτη· λείψανα αὐτῆς σῴζονται καὶ παρ' Ὁμήρῳ εἰς τὸ γ' ἑνικὸν καὶ σπανίως εἰς τὸ γ' πληθ. πρόσωπον τοῦ παρατατικοῦ· οἷον ἔσκε, θεέσκε, δόσκον· εἰς τὴν διάλεκτον τῆς Φαράσης ὁ παρατ. σχηματίζεται τῇ προσθήκῃ τῆς καταλήξεως *γκα*, ἢ τῆς *ινα* καὶ *ογα*· οἷον φέρω φέριγγα, χιτάω χίταγκα, βινέω βινεῦκα, πίνω πίγκα, τρανῶ τρανῖνα, λενῶ λενόγα κτλ. ἀνάλογος δε κατάληξις σῴζεται καὶ ἐν τῇ Σλαυικῇ γλώσσῃ ἡ ehu, καὶ τῇ λατινικῇ ἡ bam.

Ὁ μέλλων ἐκφέρεται διὰ τοῦ *νὰ* καὶ *θὲ νὰ* ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ τοῦ θέλω να· μόνον αἱ ἀποφατικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται διὰ τοῦ θὰ καὶ θὲ νὰ ἀδιαφόρως· οἷον Σήμερον νὰ ἔλθω ἢ θὲ νὰ ἔλθω ἀργά· καὶ δὲν θὰ ἔρτω ἢ δὲν θὲ νὰ ἔρτω.

Ὁ ἐνεργητικὸς ἀορ. εἶνε ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν τῆς ὁμιλουμένης, ὁ δὲ παθ. σχηματίζεται εἰς α, ὡς γράφα ης η=ἐγράφην, κτίσθα

= ἐκτίσθην· καὶ εἰς ην ὡς χτυπήθην χτυπήθης θην, κατέβα βης βην· ὅτε τὸ γ' ἐν. προσ. λήγει εἰς ην· τὸ ἔδωκα, ἔθηκα καὶ ἀφῆκα ἐκφέρεται ὡς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μετὰ τοῦ κ.

Ὁ παρακείμενος ὅ τε ἐνεργ. καὶ παθ. σχηματίζεται διὰ τοῦ παθητ. παρακειμ. τῆς μετοχῆς ἐν μὲν τῇ ἐνεργ. διὰ τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος ἔχω ἐν δὲ τῇ παθητ. διὰ τοῦ εἶμαι ὡς ἔχω γραμμένον=γέγραφα· καὶ εἶμαι γραμμένος=γέγραμμαι, μόνον ὁ ποῖκα σῴζεται μονολεκτικῶς καὶ οὗτος ἀντὶ ἀορίστου.

Κατὰ τὰ ἄλλα τὰ ῥήματα σχηματίζονται ὡς καὶ εἰς τὰς λοιπὰς νεοελληνικὰς διαλέκτους.

Κλίσις τοῦ ὑπαρκτικοῦ ῥήματος

Ἐνεστώς Εἶμαι, εἶσαι, ἔν(ι), εἴμεστε, εἶστε, εἶν(ε).

Παρατατ. ἤμουν(α), ἤσουν(α), ἦτον(ε), ἤμαστε, ἦστε, ἦσαν(ε).

Ἐν τῇ γλώσσῃ τῆς Σινασοῦ σῴζεται καὶ τὸ κεῖμαι κεῖσαι κεῖται κείμεθα κεῖσθε κεῖνται· (παρατ. ἐκείμουν ἔκεισο ἔκειτο ἐκείμεθα ἔκεισθε ἔκειντο) καὶ ἐν ἐν συνθέσει μετὰ τοῦ καλὰ (οὐ) κ. καλά (οὐ)κ κεῖμαι καλὰ 'κ κεῖσαι καλὰ 'κ κεῖται καλὰ 'κ κείμεθα καλὰ 'κ κεῖσθε καλὰ 'κ κεῖνται (=ἀσθενῶ).

Τὸ ἐμβαίνω ἐν Σινασῷ λέγεται καὶ μαίνω, ὁ ἀορ. δὲ εἰσέβην λέγεται σέμα.

Προθέσεις

Εἰς 'ς, ἀς=ἐκ, δ̱ιὰ=διὰ καὶ γ̱ιά, μὲ καὶ μετά, ὡς ἔλα μετ' ἐμένα μετ' ἐκείνονα, τζὰχ, ὡς, παρά, ἀντί, ἀπό. Ἐκ τούτων ἡ πρόθεσις ἀς φαίνεται, κατὰ τὸν κ. Καρολίδην, νὰ εἶνε Καππαδοκικὴ καὶ ἰσοδυναμεῖ τῇ ἐκ ἢ ἐξ κατὰ Ἀρκάδας ἐς, Περσ. ἐζ· ἐκφράζονται δὲ διὰ ταύτης καὶ τὰ μετουσιαστικὰ ἀς τὸ ἀσῆμι=ἀργυροῦν· ἀλλὰ τὰ μετουσιαστικὰ ἐν Σινασῷ λήγουσιν καὶ εἰς ωνα ὡς ἀσημιῶνα, μαλαγματιῶνα, σιδεριῶνα κτλ.=ἀργυροῦς, σιδηροῦς, χρυσοῦς.

Ἐπιρρήματα

Χρονικά. ἐχτές, σήμερα, ἀδαρὰ (=τώρα), χατὰρ (=μετ' ὀλίγον), τηνωρὰς (=πρὸ ὀλίγου), ἀργὰ (=τὸ ἑσπέρας), ταχὺ (=αὔριον), τἄλλ' ταχὺ (=μεθαύριον)· ἄλλο=ἔτι, εἰς τὸ ἑξῆς·

ἀργά, ἅμα, ὅταν, σεπεδ̱ιοῦ (=τὴν ἐπομένην) πρβλ. ἐπίβδα· διανταρὸ=κατὰ ταύτην ἀκριβῶς τὴν ὥραν· ὡς τοῦ χρόνου διανταρὸ=τὸ ἐπόμενον ἔτος κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν, τέδαρες=γρήγορα.

Τοπικά. Ἐδῶ ἐδᾶ, ἐκεῖ ἐκεᾶ, ἀτ̱ιοῦ, ἐκεῖθε, ἐδῶθε, ἀλλοῦθε.

Τροπικά. Καλά, κακά, ἀβούτζα, τζαλίγο, ἀτζά. Εὐκτικά. Εἴθε, κέσκε, μακάρι. Ἀρνητικά. Ἄγκα. Βεβαιωτικά. ἀναί.

Σύνδεσμοι

Αἰτιολογικοί. Ζὰρ καὶ ἀζὰρ (=βεβαίως ἴσως) πρβλ. γάρ, γ̱ιατί, διότι.

Χρονικοί. Σαφοῦ, ἅμα, ὅταν, ποτὲ (=ἐνῷ).

Ἀπορηματικοί. Μακάρες=μήπως, μήγαρις.

Συμπερασματικοί. Κανεὶς γ̱ιανὲς=δῆθεν.

Ἐπιφωνήματα

Σχετλιαστικά. Οὖϊ, ὄϊμαι, γ̱ιεγώ, μάνα, οὖϊ μανίτζα μανά, οὖϊ τί μὲ λές.

Κλητικά. μάρη, πρέ.

Χαρακτηριστικὸν τῆς Ποντικῆς καὶ Καππαδοκικῆς διαλέκτου εἶνε τὸ *καὶ* τιθέμενον ἐν τέλει τῶν προτάσεων, ἀντὶ ἀποσιωπητικῶν. Τί θέλεις καὶ . . . . ποῦ ἤσουν καί. . . . = Τί θέλεις καὶ ἦλθες ἐδῶ, ποῦ ἤσουν καὶ ἦλθες τώρα· τὰ δι' ἀποσιωπητικῶν δὲ μέρη ἀναπληροῦνται διὰ κινήσεως τῆς κεφαλῆς.

Ἄσματα.

Ἐν τοῖς ἐπομένοις ᾄσμασι φαίνεται τὸ ὕφος τῆς γλώσσης ἐν μέρει δὲ ἡ ἱστορία, ὁ πρόσθεν βίος, ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ οἰκογενειακὴ κατάστασις τῶν κατοίκων, ψάλλονται δὲ ἐν κυκλικοῖς χοροῖς κατὰ τὰς μεγάλας καὶ ἐπισήμους ἑορτάς, πρὸ πάντων κατὰ τὰς Ἀπόκρεω καὶ τὸ μέγα Πάσχα, ὅτε συναθροιζομένων τῶν κατοίκων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν ταῖς διαφόροις τῆς κωμοπόλεως πλατείαις, αἱ νεάνιδες μόναι, ἐνίοτε καὶ μετὰ τῶν νέων ἀποτελοῦσαι κυκλικὸν χορὸν ᾄδουσιν ἐν ῥυθμῷ καὶ ἤχῳ ἀργῷ ταῦτα, ἅτινα ἄλλοτε ἀπετέλουν τὴν μόνην φιλολογι-

κὴν κίνησιν τῶν κατοίκων, διότι εὐθὺς ὡς ἐψάλλετο ᾆσμά τι ὑπὸ τοῦ χοροῦ μέχρις ὅτου ἀρχίσῃ ἕτερον, οἱ παρακαθήμενοι ἐπέφερον διαφόρους συζητήσεις καὶ κρίσεις ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ᾄσματος, οἱ δὲ γεραίτεροι ἀνέπτυσσον κατὰ παράδοσιν τὰ αἴτια καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τοιαύτας ἐντυπώσεις ἤκουον τὸ κατόπιν ᾆσμα τοῦ χοροῦ. Δυστυχῶς ὀλίγιστα ᾄσματα διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν, ἐνῷ ὡς λέγεται, πρὸ 50 καὶ 100 ἐτῶν ἐσῴζοντο περισσότερα, ἡ ἐπικοινωνία ὅμως ἐν Κ)πόλει μετὰ ξένων ἐκ διαφόρων ἑλληνικῶν μερῶν εἰσήγαγεν ἐν Σινασῷ νεώτερα ᾄσματα, τὰ δὲ ἀρχαῖα βαθμηδὸν ὡς τετριμμένα καὶ μονότονα παραμεληθέντα ἐλησμονήθησαν. Ἐνταῦθα ἡμεῖς θὰ παραθέσωμεν τὰ σῳζόμενα ἤδη ἀρχαῖα ᾄσματα διαιροῦντες αὐτὰ εἰς γνήσια ἐγχώρια καὶ παρείσακτα ἢ νόθα· νομίζομεν δὲ ὅτι προσφέρομεν μικρὰν ἐκδούλευσιν πρὸς τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένους συνάμα δὲ περισῴζομεν φιλολογικὰ μνημεῖα, ἅτινα ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ὁ πολιτισμὸς καὶ αἱ ἀπαιτήσεις τῆς σημερινῆς ἐποχῆς ἐκδιώκουσι ὁλονὲν καὶ ὅσον οὔπω τελείως θὰ ἐκλείψωσι καὶ θὰ θεωρηθῶσιν ἱστορικὰ κειμήλια.

Ἐγχώρια ᾄσματα γνήσια.

Ἆσμα Α'.

Ἐβράδην παλησβράδην κι' ὅλ̰ιος ἔδυνε,
κι' ὁ ὥρηος ὁ Γ̰ιανάκης πάγ̰ι' 'ς τ' Ὀξύβουνο,
'ς τ' Ὀξύβουνο ὀπίσω ἐν' ἕναν πεγάδ'.
Ἐκεῖ ἔν ὁ Γ̰ιανάκης, ἄχ Γιανάκη μου,
δομένος σκοτωμένος καὶ ὀρεικείμενος,
ἀγγελοσκορπισμένος καὶ ἀναγνώριστος.
—Γ̰ιανάκη μ' νἆχες μάννα νἆχες κι' ἀδελφή,
γιὰ νἆχες μ̰ιὰ καλήτζα νὰ σὲ ἔκλαιε.
—Ἔχω καὶ καλὴ μάνα, ἔχω κ' ἀδελφή,
ἔχω καὶ μ̰ιὰ καλήτζα νά την κ̰ι' ἔρχεται
μὲ δυὸ παιδ̰ιὰ 'ς τὸ χέρι κι' ἄλλο 'ς τὴν ποδ̰ιά,
μὲ δυὸ μαῦρα μαχαίρια συχνοδέρνεται.
—Δὲν 'στῶλεγα Γιανάκη μ' ἄχ Γ̰ιανάκη μου,

'ς τὸν πόλεμο μὴ βγαίνεις καὶ μὴ πολεμᾷς
κ̰ι' (ὀχτρός μας) πονηρὸς ἔν καὶ σκοτώνει σε
κ̰ι' (ὀχτρός μας) πονηρὸς ἔν καὶ τὴν νύκτα πολεμᾷ.
—Χίλ̰ιους (ὀχτροὺς) ἐσκότωσα γιὰ τὸν Χριστὸ
κ̰ι' ἄλλα πετακοσ̰ιάρια γ̰ιὰ τὴν Πάναγια,
ἐμέν' οἱ (ὀχτροὶ) κούμπωσον καὶ π̰ιάσαν με,
ὅλη 'μέρα μὲ δέρνουν κι' ἀναστάζουν με
τὴν νύχτα μὲ πιτάζουνε 'ς τὰ κρύα τὰ νερά.
Ἐκόψαν τὰ βραχ̰ιόνια τ' ὡς τοὺς κόμπους του.
ἐκόψαν τὰ πουδάρ̰ια τ' ὡς τὰ γόνατα τ'.
. . . .

Ἆσμα Β'.

'Σὰν τὴν μάννα, 'σὰν τὴν μάννα (ἄϊ μάννα), (1)
καὶ 'σαν ἐκεῖν' τὴ μάννα (χὶρ χὶρ).
ποὖχε τὰ ἐνν̰ιὰ παιδ̰ιὰ καὶ τῆς ἐνν̰ιὰ νυφάδες,
σειγ̰ιῶσαν καὶ 'ς τὸ σπῆτι της ἐνν̰ιὰ παιδ̰ιῶν νανούδια,
σειγ̰ιῶσαν καὶ 'ς τὸ δῶμά της ἐνν̰ιὰ νυφ̰ιῶν καβάδες
κι' ὁ βασιλ̰ιᾶς ἐπρόσταξε νὰ πᾶν' ὅρε̰ιο ταξεῖδι.
—Μάννα ζύμω μάννα κόλλα, ψῆσέ μας παξιμάδια.
Μὲ δάκρυα τὰ ζύμωσε, μ' ἀνασασμὸ τὰ κόλσεν,
ὀκτὼ παιδ̰ιὰ καβαλίκευσαν, τῶνα δὲν καβαλικεύει
—Υἱέ μου καβαλίκευσε, πρόφθασ' τοὺς ἀδελφούς σου,
—«Μαννὰ φερμὲ τὴν νύφη σου τὴν νεροκουβαλίστρα,
ἃς τὴν φιλήσω μ̰ιὰ καὶ δυὸ 'ς τὸ τρίτο ἂς γαλέψω.»
—Πήδησε καβαλίκευσε κάτω δρόμο πηγαίνει,
ξανθὴ κόρη ἀπήντησε ἀπ' τὸ λουτρὸ ποῦ βγαίνει,
κρατεῖ χτένι 'ς τὰ χέρια της γαϊτάνι 'ς τὰ μαλλ̰ιά της.
Νὰ σὲ εἰπῶ ξανθὴ κόρη ἀτ̰ιοῦ στρατιώτας εἶδ̰ες
Ὀχτὼ ἀδέλφ̰ια ἀντίκρυσα σὰν νἆχανε καὶ ἄλλους
. . . .
Σηκώθηκε ἡ νύφη της λέγει 'ς τὴν πεθερά της

(1) Τὸ ἐν τῇ παρενθέσει εἶνε ἐπῳδὸς ἑκάστου στίχου· τὸ χ πρὸ τοῦ ε, ι, η, υ, ει, υι, πρόφερε ὡς sch.

—Μάννα ἐψὲς ’ς τὸν ὕπνο μου, ἐψὲς ’ς τὸ ὄρωμά μου,
εἶχάμ’ δεντρὸ ’ς τὸ σπῆτι μας καὶ κλώνια ’ς τὴν αὐλή μας,
τὰ κλώνια ὅλα ἔκοψαν τὴν ῥίζαν του ἀφῆκαν.
—Κορ’ νὰ καῇ ὁ λόγος σου νὰ πάψ’ ἡ συντυχιά σου.
ἡ ῥίζα του ἐγὼ εἶμαι, τὰ κλώνια τὰ παιδιά μου.
ὡς νὰ σωθῇ ὁ λόγος της νὰ πάψ’ ἡ συντυχιά της,
τοῦ Κωσταντῆ τὸ ἄλογο τοῦ Κωσταντῆ τὸ μαῦρο,
καταπατεῖ τὴν σέλα του τρωγεῖ τὰ χαλινάρια.
Τὸν Κωσταντῖνο τὸν μικρὸ τὸν νεοπατρεμένο,
μαῦρα πουλιὰ τὸν ἔφαγαν, ἄσπρα τὸν κυνηγοῦσαν.

. . . .

Ἄφησέ με καλὸ πουλὶ νὰ γράψω ’ς τὰ φτερά σου,
νὰ γράψω τρία γράμματα καὶ τρία μαῦρα λόγια.
τὥνα νὰ πάγ’ ’ς τὴν μάννα μου, τἄλλο ’ς τὴν ἀδελφή μου,
τὸ τρίτο τὸ φαρμάκερο νὰ πάγῃ ’ς τὴν καλή μου.
Ὅταν τἀκούσῃ ἡ μάννα μου νὰ κλαίῃ ἡ ἀδελφή μου,
κι’ ὅταν τ’ ἀκούσῃ ἡ ἀδελφή μ’ νὰ κλαίῃ ἡ καλή μου,
κι’ ὅταν τἀκούσῃ ἡ καλή μ’ νὰ κλαίῃ ὁ κόσμος οὗλος.

Ἆσμα Γ′

Τρῖ ἄρχοντες καθοῦσανε ’ς ἕνα καλὸ τραπέζι,
ὁ εἷς καυχοῦνταν τ’ ἄσπρα του, κι’ ἄλλος τὴν φορεσιά του.
κι’ ὁ Μαυρόζης καυχούντανε, καυχοῦνταν τὴν Καλή του,
—Καλὴ σ’ ἔν ὀμπροστά σ’ καλὴ κι’ ὀπίσω σὲ χαλάει,
ἓν ἄδικον τὸν ἔβγαλαν νὰ πάρουν τὴν Καλήν του.
Πουλεῖ τὰ σπήτια τ’ τἄμμορφα, τ’ αὐλαῖς μαρμαρωμέναις
πουλεῖ καὶ τὰ πεβόλια του, τὰ μῆλα φορτωμένα.
Ἄλλο τίποτα δὲν ἔχω μόν’ ἔχω τὴν Καλή μου,
ἂς τὸ χερὶ τὴν ἔπιασε καὶ ’ς τὸ παζὰρ τὴν βγάλλει.
Καλή μ’ τὰ χίλια ξιάζει τα, τὰ μάτια δύο χιλιάδες
καὶ τὸ λιγνό της τὸ κορμὶ τὴν πόλιν ἀγοράζει.
’φάνην κ’ ἕνας Γενίτζαρος μικρὸς γενιτζαράκης,
λάλει λάλει, αἴ πουλητή, καὶ τ’ εἶνε ἡ τιμή της;
ἀμέτρητα τὰ ἔβγαλε ἀψήφητα τὰ δῶκεν.

Γιομώνει τα ’ς τὸν κόλφον του κλαίει καὶ παραμένει,
ἄχ στᾶ, ἄχ στᾶ, Γενίτζαρε, στᾶ νὰ σὲ παραγγείλω·
μὴ τὴν φιλᾷς ἐντρέπεται, μὴ τὴν τζιμπᾷς φοβᾶται,
μὴ σφίγγῃς τὰ δακτύλια της λιγνὰ ’νε καὶ διπλοῦνται·
καὶ ’κεῖνος ’ταν τὴν φίλανε, τ’ἄστρα οὗλ ἀγματοῦσαν
καὶ κεῖνος ’ταν τὴν τζίμπανε, ὁ ἥλιος ἐκρυβώνταν·
κάτζε ἐσὺ ἄϊ κόρασια κ’ ἐγὼ νὰ σὲ ῥωτήσω·
πές με ἐσὺ ἄϊ κόρασια ἀπὸ τί γένος εἶσαι.
Ἦταν ἡ μάννα μ’ Κλέπαρη κι’ ὁ κύρις μου Τουλκέρης,
εἶχα καὶ ἕνα ἀδελφὸ Λουκᾶ καραβοκύρη.
κάθισε καὶ τὴν ῥώτηξε καὶ βγαίν’ ἡ ἀδελφή του.
Ἐγὼ ἂν σὲ ἐφίλησα πάντα τἀδέλφια παίζουν.
Κ’ ἐγὼ ἂ σὲ ἐτζίμπησα, ἂς εἶν’ ἡ ἁμαρτιά μου.

Τὸ ἄνω ᾆσμα μᾶς ὑπενθυμίζει τὸν Ῥωμαϊκὸν νόμον, καθ’ ὃν ὁ σύζυγος ἐδικαιοῦτο νὰ πωλήσῃ ὡς δούλην τὴν ἄτιμον σύζυγόν του.

Τὸ δὲ ἑπόμενον περιγράφει ἡμῖν τὴν ματαιότητα τῆς παρούσης ζωῆς, ἐν τῷ θανάτῳ τοῦ ἐνδόξου Καππαδόκου ἥρωος Διγενοῦς Ἀκρίτα (1), οὗ τὸ ὄνομα μνημονεύεται ἐν Σινασῷ καὶ πολλαὶ οἰκογένειαι ἔχουσι τοῦτο ὡς οἰκογενειακὸν ὄνομα· Ἀκρίτης, Χατζῆ Ἀκρίτης κττ. (ἴδε λεξιλόγ.).

Ἆσμα Δ′.

Ἀκρίτης κάστρον ἔχτισε Χάρος νὰ μὴν τὸν εὕρῃ,
διπλοῦν τριπλοῦν τὸ ἔχτισε σιδερογκαρφωμένο.
Ἐγύρισε καὶ ἐτράνησεν Χάρος τὸν παραστέκνει,
Φώναξεν ἡ καλήτζα του κ’ εἶπεν τοῦτα τὰ λόγια
— Καλῶς ἦρτες, ἄϊ Χάρε μου, ἔλα ἂς φάμ’ κι’ ἂς πιοῦμε,
— Ἐγὼ διὰ φαγὶ δὲν ἦρτα καὶ διὰ πιοτὸν δὲν ἦρτα,
ἦρτα διὰ τὸν Ἀκρίτη σου νὰ πάρω τὴν ψυχή του.
—Χάρε μου πάρ’ πέντε μ’ παιδιὰ κι’ ἄφες με τὸν Ἀκρίτη
κι’ Ἀκρίτης μου παιδὶ ἔνι κι’ ἄλλα παιδιὰ θὰ κάμῃ.
— Ἐγὼ διὰ τὸν Ἀκρίτη σου πέντε ψυχαῖς δὲν παίρω·

(1) Ἴδε συλλογὴν ποιημάτων Σάθα καὶ Legrand

ἂς εἶν' κι' αὐτὸς γι̯ὰ χάρισμα ἄλλαις σεράντα 'μέραις,
κ' ἡ κόρ' ἐπαραγγροίκησε ἄλλαις σεράντα χρόνους.
—Μητέρα ἔλ' ἂς φαμ' κι' ἂς πιοῦμ', ἔλα νὰ ξεφαντώσωμ'
κι' ὁ χάρος μᾶς ἐχάρισεν ἄλλα σαράντα χρόνους.
'Σώθαν τὰ σεραντάμερα καὶ ἡ σεράντα ὥραις.
Χάρος τὸν παραστάθηκε νὰ πάρῃ τὴν ψυχή του
— Χάρε μου ποῦν' ὁ λόγος σου ποῦνε ἡ συντυχι̯ά σου.
Αὐτὸς εἶνε ὁ λόγος μου κι' ἡ συντυχι̯άμ' αὐτή νε·
ὥστοῦ νὰ σώσ' τὸν λόγο του νὰ σώσ' τὴν συντυχι̯ά του
ἀπ' τὰ μαλλι̯ὰ τὸν ἔπι̯ασε 'ς τὰ μάρμαρα τὸν βάζει.
—Χάρε μ' ἄφες μ' ἂς τὰ μαλλι̯ὰ καὶ πιάσμε ἂς τὸ χέρι,
ἢ δεῖξέ με τὴν τέντα σου μονάχος μ' ἂς πηγαίνω,
Ἂν σὲ δείξω τὴν τέντα μου πολὺ θὲ νὰ τρομάξῃς,
ὅλο τριγύρω πράσινα κ' ἡ μέση του βαμμένη·
κόμμα ψωμὶ κι̯ἂν ἔδωκες παράδεισο θὰ λάβῃς,
κόμμα παρὰ κι' ἂν ἔδωκες χρυσῆ λαμπάδα 'μπρός σου,
κόμμα ῥουχὸ κ' ἂν ἔδωκες προστά σου θ' νὰ τὸ φέρουν,
κ'αὐτὰ ἂν δὲν τὰ ἔκανες 'ς τῆς πίσσαις 'ς τὰ χατράνι̯α.

Ἆσμα Ε'.

Τὸ ἑπόμενον ᾆσμα, φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως, ὡς ξένης προελεύσεως καὶ δικαίως διότι τοῦτο διεκδικοῦσι οὐχὶ μόνον κατὰ τόπους οἱ Ἕλληνες· ἀλλὰ καὶ οἱ Γερμανοί, Σλαῦοι, Ἀλβανοὶ καὶ Σέρβοι· ἀλλ' ἡ Σινασὸς δύναται νὰ καυχᾶται ὅτι διέσωσι τὴν πιστοτάτην ἴσως τῶν σῳζομένων τοῦ ᾄσματος ἐν τῇ ἑλληνικῇ παραλλαγῶν. Ἐν τῷ 19 τόμῳ τοῦ ἐν Κων)πόλει ἐκδιδομένου περιοδικοῦ τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου ἐν σελ. 148 ἀπαντῶμεν γνώμην τῆς Ζωγραφείου ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς τοῦ κ. Πολίτου περὶ τοῦ ᾄσματος τούτου πραγματείας, δι' ἧς οὗτος ἐδήλου τῷ συλλόγῳ ὅτι τὸ ᾆσμα τοῦτο διεκδικοῦσι πολλὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης, καὶ ὅτι ἡ Ἐλεονώρα τοῦ Bürger εἶνε παραλλαγὴ τοῦ ᾄσματος τούτου.

Οἱ ἀρχαιότεροι κριταὶ τοῦ προκειμένου ᾄσματος B. Müller καὶ K. Kind· ἁπλῶς ὑπέδειξαν τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς ἀνάλογον σερβικὸν ᾆσμα (*Γιαννάκης καὶ Γελίτζα*). ὁ Landers ὅμως εἴκασε τοῦτο ὡς σλαυϊκόν, ὁ δὲ Dozon ἐκδότης βουλγαρικῶν ᾀσμάτων ἀποδίδει τὴν ἔμπνευσιν τοῦ ᾄσματος εἰς τοὺς Σέρβους. Οἱ δὲ ἐκδόται τοῦ Διγενοῦς Ἀκρίτα, Σάθας καὶ Legrand ἀπέδειξαν ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ᾆσμα εἶνε ἀνώτερον τοῦ βουλγαρικοῦ. Ἀργότερον ὁ W. Wölner εἴκασε μετ' ἐπιφυλάξεως ὅτι ὁ ἀρχικὸς τύπος τοῦ ἑλληνικοῦ ᾄσματος εἶνε Σλαυϊκὸς καὶ μάλιστα Σερβικός, δὲν ἀποφαίνεται δὲ ἂν ἐλήφθη τὸ ἑλληνικὸν ἐκ τοῦ Σερβικοῦ ἢ ἰδίᾳ ἀμφότερα ἀνεπτύχθησαν. Διὰ τῶν αὐτῶν δὲ τοῦ Wölner ἐπιχειρημάτων καὶ ὁ ἐν Παρισίοις Ἕλλην Ψυχάρης ἐξάγει τὸ πόρισμα, ὅτι τὸ σερβικὸν εἶνε τὸ ἀρχικόν, ἐκ τούτων παρέλαβον αὐτὸ οἱ Βούλγαροι, ἐκ τῶν βουλγάρων οἱ Ἀλβανοί, καὶ ἐκ τῶν Ἀλβανῶν οἱ Ἕλληνες. Ὁ δὲ κ. Πολίτης ἐναντιούμενος τῇ γνώμῃ τοῦ κ. Ψυχάρη, παρατίθησιν ἐν μεταφράσει τὸ Σερβικὸν ᾆσμα, οὗ μία μόνον παραλλαγὴ σῴζεται, εἶτα τὸ βουλγαρικόν, οὗ τέσσαρες παραλλαγαὶ ᾄδονται, εἶτα δὲ τὸ Ἀλβανικόν, οὗ μία μόνον παραλλαγὴ ὑπάρχει, καὶ ὅπερ ὁ Wölner καὶ Dozon δέχεται ὡς μίμησιν τοῦ ἑλληνικοῦ ᾄσματος, διότι τοῦτο ᾄδεται ὑπὸ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Ἀλβανῶν τῶν ἐκ τῆς Πελοπονήσου μεταναστευσάντων καὶ τὰ ἐν τῷ ᾄσματι ὀνόματα εἶνε ἑλληνικά· καὶ τέλος γνωρίζει ἡμῖν ὁ κ.Πολίτης ὅτι σῴζονται 16 παραλλαγαὶ τοῦ ἑλληνικοῦ τούτου ᾄσματος,ἐν Ἀθήναις, Ὀλύμπῳ (Θεσσαλ.) Πάρῳ, Βάρνῃ, Τραπεζοῦντι, Κερκύρᾳ, Κρήτῃ, Ζακύνθῳ, Στερεᾷ Ἑλλάδι καὶ Πελοπονήσῳ, καὶ παραδέχεται ὅτι τὸ ᾆσμα τοῦτο εἶνε ποιητικὴ διασκευὴ τοῦ μύθου τοῦ Ἀδώνιδος μετὰ τῆς Ἀφροδίτης, καθ' ὃν οὗτος μετὰ θάνατον διὰ τὸν πρὸς τὴν Ἀφροδίτην ἔρωτα ἐπανέρχεται δὶς τοῦ ἔτους καὶ διάγει δύο μοίρας τοῦ ἐνιαυτοῦ παρ' αὐτῇ καὶ οὕτω ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ ἀρχὴ τοῦ δημώδους τούτου ᾄσματος ἀνευρίσκεται οὐχὶ εἰς τὴν Σλαυικὴν ἀλλ' ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ μυθολογίᾳ.

Ἡ δὲ τοῦ Φιλολογικοῦ συλλόγου ἐπιτροπὴ προσερχομένη ἐπίκουρος τῷ κ. Πολίτῃ, προσάγει 15 ἑτέρας τοῦ ᾄσματος ἑλληνικὰς παραλλαγὰς ᾀδομένας εἰς τόπους ἀπομεμακρυσμένους καὶ οὐ-

δεμίαν ἀπολύτως ἀναπτύξαντάς ποτε σχέσιν μετὰ τῶν νοτίων Σλαυϊκῶν χωρῶν, ἐξ ὧν ὡς καλυτέραν ἀποδέχεται τὴν ἐν Σινασῷ σῳζομένην παραλλαγήν, ἄγνωστον τῷ κ. Πολίτῃ, καὶ παρέχει συνοπτικὴν ἀνάλυσιν αὐτῆς, μὲ μόνην τὴν διαφοράν, ὅτι ἐνῷ ἡ ὑπόθεσις τοῦ σῳζομένου ᾄσματος εἶνε πληρεστάτη, ὡς ᾄδεται ἐν Σινασῷ, καὶ αἰτιολογεῖται πληρέστατα ὁ Κωνσταντῖνος, διατί ἤθελεν νὰ ὑπάγῃ ἡ ἀδελφή του εἰς τὰ ξένα καὶ ἀναφέρεται ὁ θάνατος τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, ὡς καὶ ἡ ἀπάντησις τοῦ Κωνσταντίνου πρὸς τὴν ἀδελφήν του «αὐτὰν' τοῦ κάμπου τὰ πουλιὰ καὶ ὅ τι λὲν δὲν ξεύρουν», ἡ ἐπιτροπὴ ἐξ ἐσφαλμένων πληροφοριῶν νομίζει ὅτι ἐλλείπουσιν αἱ ἐξηγήσεις αὗται, καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα παραδέχεται ὅτι ἡ ἐν Σινασῷ παραλλαγὴ διαφέρει κατὰ πολὺ τῶν γνωστῶν παραλλαγῶν καὶ δὲν καταλήγει, ὡς εἰς τὰς λοιπὰς παραλλαγὰς εἰς τὸν θάνατον τῆς μητρὸς καὶ θυγατρός, ὃν ὁ κ. Πολίτης εὑρίσκει ἀνεξήγητον καὶ ὑποθέτει τοῦτον προσθήκην· καὶ ἐν τέλει ἐπάγεται ἡ ἐπιτροπὴ ὅτι τὸ Καππαδοκικὸν ᾆσμα διασῴζει τὴν ἀρχαϊκωτέραν τοῦ μύθου παράδοσιν, ἀφοῦ καὶ ὁ Ἀκριτικὸς ποιητικὸς κύκλος ἐγεννήθη ἐν Καππαδοκίᾳ.

Τὸ ᾆσμα τοῦτο λοιπὸν διὰ τὸ ὁποῖον τοσοῦτος πάταγος ἠγέρθη ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ παρατίθεται ἐνταῦθα· ἔγραψα δὲ τοῦτο καθ' ὑπαγόρευσιν γραίας τινὸς Εὐμορφίας Πετζαρᾶ, ἧς ἡ οἰκογένεια ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων γενεαλογικῶς φημίζεται ἐπὶ προεδρείᾳ ἐν τοῖς κυκλικοῖς χοροῖς Σινασοῦ. Δυστυχῶς ὅμως κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἔκφρασιν ἡ μνήμη τὴν ἐγκατέλειψε καὶ ἐλησμόνησε πολλὰ ἄλλα ᾄσματα τὰ ὁποῖα ἐγνώριζεν ἡ μήτηρ της, καὶ ἤδη λίαν συγκεχυμένως γνωρίζει ταῦτα, ὥστε οὐδὲν ὑγιὲς κατώρθωσα νὰ ἀποσπάσω.

Μάννα μὲ τέσσερα παιδιὰ καὶ μία θυγατέρα,
τὴν κόρη της ἐγκύρεψαν κάτω μακρὰ 'στὰ ξένα·
τἄλλα παιδιὰ δὲν θέλεσαν κι' ὁ Κωνσταντῆς μόν' θέλει,
—«Ἃς δώσωμε τὴν ἀδελφή μ' κάτω μακρὰ 'στὰ ξένα,
κι ὅταν πᾶμε 'στὴν ξενιτειὰ νὰ μὴν εἴμεστε ξένοι.»
Κι' ὁ Κωσταντῖνος ἔφυγε κάτω μακρὰ 'στὰ ξένα,

γυρίζ' ἀπάν' 'Ανατολή, πηγαίνει κάτω Δύση,
Παππᾶ κόρη ἀντίκρυσε, παππᾶ κόρη ἐπῆρε,
ἐννιὰ 'μέρες κι' ἐννιὰ νύχτες γραφόνταν τὰ προικιά της·
κι' ἂς τἀννιὰ 'μέρες ὕστερα καὶ τὰ καθημερινά της·
κι' ἐνῷ τὸν εὐλογούσανε 'ς τῆς Παναγιᾶς τὴν θύρα,
ἐφάνηκεν ὁ Ἄγγελος νὰ πάρῃ τὴν ψυχή του.
«—Πάρτε τὴν δαχτυλίδα μου, παππάδες καὶ ἀρχόντοι,
νὰ πάγω 'γὼ 'στὴ μάννα μου γάμου γαΐτι νἄχῃ».
Πῆγε βρῆκε τὴν μάννα του 'στὸ πρόθυρο καθοῦνταν.
«—'Αγιούρ, ἀγιούρ, μανίτζα μου, ἀγιοὺρ νὰ πᾶμ' ἀπ' ἔσω
Μάννα θές με τὴν στρῶσί μου θές με τὴν μαξιλάρα
Φέρμε καὶ τὸ μικρό σ' τὸν γυιὸ τὸ παρομοιάζ' ἐμένα,
ἂς φορέσ' τὸ ἀηφόρι μου ἂς ζώσῃ τὴ ζωστρή μου
καὶ ἂς γαλέψῃ τ' ἄλογο τὴ νύφη ν' ἀντικρύσῃ.
ἂν πῆ ἡ νύφ' ἔν' ἄσκημη, τοῦ κόσμ' ἡ ὠμορφάδες,
κι' ἂν πῆ ἡ νύφ' ἔν ἄπροικη ἀμάξια προῖκα ἔχῃ.
'Εφόρεσε τἀηφόρι του ἔζωσε τὴ ζωστρή του,
'Εγάλεψε τὸ ἄλογο τὴ νύφη ν' ἀντικρύσῃ.
'Στὸ μισὸ δρόμο πήγαινε ἀντίκρυσε τὴν νύφη,
«καλὴ 'μέρα σας ἄρχοντες κανεὶς 'κι' ἀπελογήθη.»
'Ελάλησε τὸ νειόνυφο ἂς τὰ μακρυὰ νεμέσα,
—«Τ'ἀηφόρ' ἔνι τοῦ Κωσταντῆ, ζωστρή τοῦ Κωνσταντίνου,
τὸ γύρισμα τὸ ξύσισμα τοῦ Κωσταντῆ κι' ὁμοιάζει.
«—Νὰ σὲ 'διῶ, Κωσταντῖνε μου, ἀνάπαψ' νὰ μὴν ἔχῃς,
οὔτε 'στὴ μάνναμ' ἄφκες με, οὔτε 'στῆς πεθερᾶς μου,
μον' ἄφκες με 'στῆς δίστραταις 'στης πέντε δρόμους μέσα,
καὶ τὸν μικρό σου ἀδελφὸ στεφάνι μ' θὲς νὰ ποίκω».
Πέρασαν χρόνια δώδεκα, 'στοὺς δέκα τρεῖς νεμέσα,
Ἡ μάννα τ' ἀναστέναζε 'στὰ μαῦρα βουτημένη
«—Νὰ σὲ διῶ, Κωσταντῖνε, μου ἀνάπαψ' νὰ μὴν ἔχῃς.
Νὰ μὴ σὲ φάγ' τὸ χῶμά σου, νὰ μὴ σὲ λυώσ' ἡ πλάκα σ'
Ποῦ δῶκες τὸ κορίτζι μου κάτω μακρὰ 'στὰ ξένα
καὶ τὸ μικρό μ' ἐσκότωσες διὰ τοῦ παππᾶ τὴν κόρη·

καὶ τἆλλα τὰ ἀδέλφια σου 'ς τὸν πόλεμο ἐχάθαν,
κι' ἂν τύχῃ κι' ἀψιθάνατος κανεὶς κοντά μου κ' ἔνι.»
Ποῖκεν τὴν πλάκα τ' ἄλογο, τὸ χῶμα τ' χαλινάρι·
ἀφῆκε καὶ 'ς τὸ μνῆμά του τὸν Χάρο νὰ φυλάξῃ·
«—ἂς πάγω κι' ἂν ποτ' ἔρχομαι τὸ μνῆμ' ἂς ἔν δικόμου»
Πῆγε βρῆκεν τὴν ἀδελφή τ' εἰς τὸν χορὸ πιασμένη
«—'Αδέλφ' ἂν ἦρτες δια καλὸ τὰ καλὰ μ' ἂς φορέσω,
κι' ἂν πάλι ἦρτες για κακὸ οὖλα μ' μαῦρ' ἂς φορέσω.
«—Φόρεσε καὶ καμάρωσε ἐννιὰ καστρῶν ἀηφόρι
κ' ἔλα νὰ πᾶμ' 'ςτὴ μάννα μου, ἡ μάννα μ' σὲ γκυρεύει»
'Εφόρεσε καμάρωσε ἐννιὰ καστρῶν ἀηφόρι.
Πήδησε καβαλίκεψε 'ςτὸν ἀδελφό της 'πίσω.
'Αντίκρυσαν μαῦρα πουλιὰ 'ςτοὺς κάμπους ποῦ περνοῦσαν.
«—Κριμ' ἔν ἐτὰ ἡ κόρασια εἰς τὸν χαμέν' ὀπίσω.
«—Στᾶ ἄκουσε, ἄχ ἄδελφε τί λένε τὰ πουλάκια.
«—αὐτἄν' τοῦ κάμπου τὰ πουλιὰ κι' ὅ,τι λὲν δὲν ξεύρουν.
Ὅταν σέμανε 'ςτὸ χωριὸ εἶπε 'ςτὴν ἀδελφή του,
Τὴ δακτυλίδα μ' ἔχασα νὰ πάγω νὰ τὴν εὕρω.
Ἄγμε ἐσὺ 'ςτὴ μάννα μας κι' ἐγ' ἀδαρὰ θὲ νἄρτω,
—«Ἄνοιξε μάννα μ' ἄνοιξε ποῦρτα ἀπὸ τὰ ξένα».
Ἡ μάννα της τὴν ἄκουσε 'ςτὸν ὕπνο της νεμέσα.
—«Ἄνοιξε μάννα μ' ἄνοιξε ἀψούτζικα τὴν θύρα.»
—«Ἄχ κόρη μ' ἀπὸ ποῦ ἦρτες, ποιὸς σ' ἔφερ' ἀς τὰ ξένα
—«Ὁ ἀδελφό μ' ὁ Κωσταντῆς 'ςτὸ μαῦρό του ὀπίσω.
«Νὰ σὲ διῶ Κωσταντῖνε μου ἀνάπαψι νὰ ἔχῃς,
νὰ σὲ λυώσῃ τὸ χῶμά σου καὶ νὰ σὲ φάγ' ἡ πλάκα σ'.
Ὅσο νὰ σώσ' τὸ λόγο της χοῦφτα χῶμα γενότον (1).

Ἆσμα Στ'. ('Επείσακτα).

Ὁ Σκλάβος ἀναστέναξε καὶ 'στάθην τὸ ποτάμι.
— Ποιὸς ἔν ὅπ' ἀναστέναξε καὶ στάθην τὸ ποτάμι;
—Σκλάβε μ' πεινᾷς; σκλάβε μ' διψᾷς; σκλάβε μου ροῦχα θέλεις;

(1) Ἰδὲ ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν ᾀσμάτων τοῦ Βασοβίου τὰς λοιπὰς παραλλαγάς,

— Οὔτε πεινῶ, οὔτε διψῶ, οὔτε ῥοῦχα σᾶς θέλω,
— Ἥμουν τριῶν 'μερῶν γαμβρὸς δώδεκα χρόνια σκλάβος,
καὶ τώρα τὴν ἀγάπη μου ἄλλος θὲ νὰ τὴν πάρῃ.
'Σὰν τ' ἄκουσ' ὁ ἀφέντης του εἶπε 'ς τοὺς τριγυρνούς του·
— Βγάλτε τὸ ἄσπρο τ' ἄλογο μὲ τὴν χρυσῆ τὴ σέλα,
Ὅσο νὰ πῇ ἔχετε γειὰ σεράντα μίλια παίρει,
παγαίν' 'βρίσκει τὸν κύρι του τ' ἀμπέλι κορμοκόφτει.
— Καλὴ 'μέρα σε γέροντα.— Καλῶς τὸ παληκάρι.
— 'Ετὸ τ' ἀμπέλι τίνος ἔν' καὶ σὺ τὸ κορμοκόφτεις;
— Τ' ἀμπέλι ἔν' τοῦ Κωσταντῆ τοῦ γυιοῦ μου τοῦ χαμένου,
ποῦταν τριῶν 'μερῶν γαμβρός, δώδεκα χρόνους σκλάβος,
καὶ τώρα τὴν ἀγάπη του ἄλλος θὲ νὰ τὴν πάρῃ,
κι' ἀπ' τῆς καρδιᾶς μου τὸν καϋμὸ τ' ἀμπέλι κορμοκόφτω.
— Νὰ σὲ εἰπῶ, αἴ γέροντα, καὶ ποῦ τὴν εὐλογοῦνε;
— Κάτω 'ς τὸν Ἄγι Θώδωρο 'ς τῆς Παναγιᾶς τὸν τάφο.
— Ἂν πάγω τοὺς προφθάνω 'γώ, ἐνῷ τὴν εὐλογοῦνε;
—Ἂν ἔν' τ' ἄλογό σ' δυνατὸ καὶ 'σὰν τὸ χελιδόνι,
παγαίνεις καὶ προφθάνεις τους ἐνῷ τὴν εὐλογοῦνε.
Παγαίν' βρίσκει τὴν μάννα του τὰ ῥοῦχά του πλυνίσκει.
— Καλὴ 'μέρα σ' ἀπόγρηα,—Καλῶς τὸ παληκάρι
— Τίνος ῥοῦχα εἶνε αὐτά, ὅπου καλοπλυνίσκεις ;
— Τὰ ῥοῦχα εἶν' τοῦ Κωσταντῆ τοῦ γυιοῦ μου τοῦ χαμένου,
ποῦταν τριῶν 'μερῶν γαμβρὸς δώδεκα χρόνια σκλάβος,
καὶ τώρα τὴν ἀγάπη του ἄλλος θὲ νὰ τὴν πάρῃ.
— Πές μου καὶ σὺ ἀπόγρηα καὶ ποῦ τὴν εὐλογοῦνε;
— Κάτω 'ς τὸν Ἄγι Θώδωρο 'ς τῆς Παναγιᾶς τὸν τάφο.
Παγαίν' ἐκεῖ καὶ βρίσκει την ἐνῷ τὴν εὐλογοῦνε.
— Καλὴ μέρα σας γέροντες, μετάνοια 'ς τοὺς παππάδες,
— Κερνᾶτ' τὸν ξένο μας κρασί.— 'Εγὼ κρασὶ δὲν πγίνω,
τῆς νύφης θέλω τὸ κρασί, καὶ ἔπιεν ἀς τῆς νύφης
καὶ μέσα 'ς τὸ ποτῆρί της ἔρριψε δακτυλίδα.
Ἔπιε κι' ἡ νύφη κι' εἴδιέν το, κ' εἶπε 'ς τοὺς τριγυρνούς της.

—Πάντε παππάδες 'ς τὸ καλὸ κι' ἄρχοντες 'ς τὴ δουλειά σας,
Ἐγὼ τὤχασα βρῆκά το, τὸν ξένο τὸν χαμένο.

Ἆσμα Ζ.

Τὸ ἑπόμενον ᾆσμα ᾄδεται ἐν Σινασῷ καὶ ἕνεκα τούτου ἀναγράφεται ὑπὸ τοῦ κ. Ῥίζου Τσαντᾶ ὡς ἐγχώριον, ἐσφαλμένως ὅμως, διότι μόλις ἀπὸ 30 ἐτῶν ἔχει εἰσαχθῆ ἐν Σινασῷ, εὑρίσκεται δὲ εἰς τὴν Συλλογὴν τοῦ Βασσβίου (451 ᾆσμα σελ. 361 στιχ. 3) καὶ εἰς τὴν Ἀνθολογίαν τοῦ Kind (Anth. 42), εἰς τὴν Πανδώραν (26), εἰς τὰ ἀνάλεκτα τοῦ Ι. Ῥαπτάρχου καὶ ἀλλαχοῦ, ἀναγράφομεν δὲ καὶ ἡμεῖς τοῦτο ἐνταῦθα διότι τὸ μὲν σκοπὸς ἡμῶν εἶνε νὰ ἀναφέρωμεν, πᾶν ὅ,τι ᾄδεται ἐν Σινασῷ, τὸ δὲ ἵνα δείξωμεν τὴν διαφορὰν τοῦ ὕφους καὶ τῆς γλώσσης ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐγχώρια ᾄσματα.

Μαλαγματένιος ἀργαλειὸς κ' ἐλεφαντένιο χτένι.
κ' ἕνα κορμὶ ἀγγελικὸ κάθεται καὶ ὑφαίνει·
σαράντα δυὸ πατέματα πενῆντα δυὸ καρούλια
καὶ βρόντος κ' ἀηχὸς πολὺς ἂς τὰ ψηλὰ τραγούδια.
Ξενητευτὴς ἀπέρασε 'στὸ μαῦρο καβαλάρης
κοντοκρατεῖ τὸν μαῦρό του καὶ τὴν καλημεράει.
— Καλὴ 'μέρα σου Λιγερή,—Καλῶς τὸν ξένον ποὖρτε
— Κόρη μου δὲν παντρεύεσαι νὰ πάρῃς νέον ἄντρα;
Κάλλιο νὰ σκάσ' ὁ μαῦρός σου, παρὰ τὸν λόγο ποὖπες.
Ἔχω ἄντρα 'στὴν ξενητειὰ τώρα δώδεκα χρόνους,
κι' ἀκόμα τρεῖς τὸν καρτερῶ καὶ τρεῖς τὸν ἀπαντέχω,
κι' ἂν δὲν ἔλθῃ κι' ἂν δὲν φανῇ καλόγρηα θὰ γένω
καὶ 'ς τὸ κελὶ θ' ἀσφαλιστῶ τὰ μαῦρα θὰ φορέσω.
— Κόρη μ' ὁ ἄντρας σ' πέθανε κόρη μ' ὁ ἄντρας 'χάθην,
τὰ χέρια μου τὸν κράτηξαν, τὰ χέρια μου τὸν θάψαν.
— Τὸν κράτησες, τὸν ἔθαψες Θεὸς νὰ σοῦ τὸ δώσῃ.
— Ψωμὶ φιλὶ τὸν δάνεισα κ' εἶπε νὰ μοῦ τὰ δώσῃς,
— ψωμὶ ἂν τὸν ἐδάνεισες ἐγὼ νὰ τὸ πληρώσω.
φιλὶ ἂν τὸν ἐδάνεισες πᾶν' ἀλλοῦ νὰ τὸ εὕρῃς.

— Κόρη μ' ἐγῶμ' ὁ ἄντρας σου, ἐγῶμαι ὁ καλός σου.
— Ἂν εἶσαι σὺ ὁ ἄντρας μου ἂν εἶσαι ὁ καλός μου
πές με σημάδια τοῦ σπητιοῦ κ' ἀπέκει νὰ σ' ἀνοίξω.
Μηλιὰ ἔχεις 'ς τὴν θύρα σου καὶ κλῆμα 'ς τὴν αὐλήν σου,
κάνει σταφύλι ῥαζεκὶ καὶ τὸ κρασί του μέλι,
κι' ὅποιος τὸ πιῇ δροσίζεται καὶ πάλ' ἀναζητᾷ το.
— Αὐτὰ τὰ σημάδια τοῦ σπητιοῦ τὰ ξεύρ' ὅλος ὁ κόσμος,
δεῖξε σημάδια τοῦ κορμιοῦ κι' ἀπέκει νὰ σ' ἀνοίξω.
— Ἐληὰ ἔχεις 'ς τὸ μάγουλο, ἐληὰ 'ς τὴν ἀμασχάλη,
καὶ 'ς τὸ δεξί σου τὸ βυζὶ μικρὴ δαγκαματίτζα.
— Βάγιαις τρέξατ' ἀνοίξατε αὐτὸς εἶν' ὁ καλός μου.

Ἆσμα Η'.

Παραλλαγὴ τοῦ ἐν Νισύρῳ καὶ ἀλλαχοῦ ᾀδομένου ᾄσματος ἔχον ὑπόθεσιν προσομοιάζουσαν τῷ μύθῳ τοῦ Περσέως, καθ' ὃν ὁ Περσεὺς διερχόμενος ἐξ Αἰθιοπίας ἐφόνευσε τὸν δράκοντα, ὅστις θὰ κατέτρωγε τὴν Ἀνδρομέδαν θυγατέρα τοῦ βασιλέως Κηφέως καὶ ἀπήλλαξε τὴν νεάνιδα.

Ἅγιέ μ' Ἅγι' Γεώργη, ἀφέντη μου, χρυσέ μου καβαλάρη,
ἀρματωμένος μὲ σπαθὶ καὶ μὲ χρυσὸ κοντάρι·
ἔχω μιὰ χάρι νὰ σοῦ πῶ, καὶ νὰ σοῦ ἀντιβάλλω,
ὡς γιὰ ἐκεῖνο τὸ θεριό, τὸν δράκο τὸν μεγάλο,
ποῦ βρίσκεται 'ς τὴν χώρα μας 'ς ἕνα βαθὺ πεγάδι.
Στάγμα νερὸ δὲν ἄφινε τὸν ἄνθρωπο νὰ πάρῃ,
κι' ὄντας διῇ ἕνα ἄνθρωπο εὐτὺς τὸν ἐκουρτάει.
Ἔσυραν τὰ πουλούτια ὅποιος κι' ἂν πέσ' νὰ πάγῃ,
κι' ἔπεσαν τὰ πουλούτια σὲ μιὰ βασιλοπούλα,
'ποῦ τὴν εἶχε ἡ μάννα της μόνη καὶ μοναχοῦλα.
— «Ὅλομ' τὸν βιό μου πάρετε, τὴν κόρη μου ἀφῆστε,»
σωρεύτην ὅλος ὁ λαὸς πάγει 'ς τὸν βασιλέα.
— «Γιὰ τὴν κόρη σου δίνεις μας, γιὰ τώρα πᾶμ' ἐσένα»,
— «Στολίσετε τὴν κόρη μου καὶ κάμετέ την νύφη,
μὲ ὅλα τὰ νιθέρια της καὶ τὰ μαργαριτάρια,

καὶ ἐκεῖ σὰν τὴν ἐπήγανε 'ς τοῦ πεγαδιοῦ τὰ χείλη».
Ἔπιασαν καὶ τὴν ἔδεσαν μὲ μαύρη ἁλυσίδα,
κι' ἡ κόρ' ἀπὸ τὸν φόβο της φωνάζει "Αγι Γιώργι μ',
Ἅγιε Γιώργι μ' γλύτω με κι' ἐγ' ἂς σὲ ζουγραφίσω.
Ἐπάνω εἰς τὸν λόγο της φάνηκεν ὁ Ἅγι Γιώργης,
— «Ἄφες με κόρ', ἂς κοιμηθῶ 'ς τὰ γόνατά σ' ἐπάνω,
καθὼς ἀφρίση τὸ νερὸ σὺ πές μου σήκ' ἀπάνω».
— «Ἐτὸ τὸ λόγο λὲς μὲ τὸ νὰ μὲ παρηγορήσῃς;
καθὼς ἀφρίση τὸ νερὸ θ' ἀφήσῃς καὶ νὰ φύγῃς,»
καὶ ὁ Ἅγι Γιώργης ἀγρύπνησε καὶ τὸ νερὸ ἀφρίζει.
— «Ὁ δράκοντας τὰ δόντια του γιὰ μένα τὰ τζιρίζει».
Σηκώθη ἀνατολικὰ κ' ἔκαμε τὸν σταυρόν του,
μιὰ κονταριὰ τὸν κτύπησε καὶ πῆρε τὸν λαιμόν του·
πᾶνε κόρη μ' 'ς τὴν μάννα σου, πᾶνε καὶ 'ς τοὺς γονεῖς σου,
σήμερα πὲς μοῦ γλύτωσεν ὁ ἅγιος τὴν ζωή μου,
γιὰ πές, γιὰ πὲς ἀφέντη μου τί εἶνε τὄνομά σου,
Ἐμὲν Ἅγι Γιώργη λέγουν με, ἀς τὴν Καππαδοκία
θέλω νὰ κάμῃς χάρισμα καμμίαν ἐκκλησία.
Γράψε καὶ 'ς τὸ δεξί μερί, γράψ' ἕνα καβαλάρη,
ἁρματωμένον μὲ σπαθὶ καὶ μὲ χρυσὸ κοντάρι.
Μὲ ταῖς χαραῖς ἀφέντη μου ἡ Ἐκκλησιὰ θὰ γένῃ.

Ἆσμα Θ'.

Καὶ τοῦ ἄσματος τούτου σῴζονται πλεῖσται, ὅσαι παραλλαγαὶ (ἰδὲ Βασόβιον σελ. 363 καὶ 364).

Κάτω 'στὸν ἁγὶ Γιάννη τὸν Θεολόγον,
πολλὰ Κάστρα ντελάσθα μικρὰ μεγάλα,
'σὰν τοῦ Μαροῦς τὸ κάστρο κάστρο δὲν εἶδα,
διπλοῦν τριπλοῦν χτισμένο μολυβόκτιστο,
σιδεροκαρφωμένο καὶ ἀσάλευτο.
Χίλιοι τὸ πολεμοῦσαν χρόνους δώδεκα,
κι' ἄλλους δέκα τεσσάρους καὶ δὲν πέρνετο.
Ἀμα 'νὰς μικρὸς τουρκάκης 'νὰς γενίτζαρος

Εἶπεν εἰς τὸν ἀφέντη τ', «ἄϊ Ἀφέντη μου,
κ' ἐγ' ἂν πάρω τὸ κάστρο τ' εἶν' τὰ δῶρα μου».
—«Ξανθὰ ξανθὰ κοράσι' ἂς εἶν' ἡ σκλάβαις σου,
τ' ἄμορφα παληκάρι' ἂς εἶν' οἱ δοῦλοί σου,
καὶ τὴν Μαροῦ ποῦ λεν' ἂς εἶν' γυναῖκά σου».
—«Ἄνοιξε, Μαροῦ μ', ἄνοιξ' νὰ μπῇ ὁ ξένος·
βάϊ βάϊ ἐμὲν 'τὸν ξένον καὶ τὸν ἔρημο,
καὶ τὸν ξενυχτισμένο ποῦ νὰ βραδιαστῶ,
ποῦν τὰ βουϊνὰ γιομάτ' ἀπὸ στρατέματα,
κ' ἡ στράταις σκοτωμέν' ἀπὸ τ' ἀδέλφια μου.
Ἄνοιξε, Μαροῦ μ' ἄνοιξ' νὰ μπῇ ὁ ξένος,
τὴν νύχτα τ' νὰ περάσῃ νὰ μὴ σκοτωθῇ,»
Καὶ 'ς τὸν ξένο κατόπι χίλιοι μπήκανε·
Οὗλοι τρέχανε 'ς τ' ἄσπρα κι' ὁ γενίτζαρος
ἔτρεξεν 'στὴν Μαροῦ του καὶ τὴν ἐζητεῖ.
μὰ ἡ Μαροῦ σὰν εἶδε τοῦτο τὸ κακό,
Ἔβγαλε τὰ ζεγκιά της τὰ ῥοῦχα φορεῖ
Ἔβγαλε τὴν ζωστρή της ῥάμμα ζώνεται
'στοὺς πύργους ἀνατρέχει καὶ μυριολογᾷ,
«Τὸ κάστρο μ' σὰν ἐπάρτη τί θελ' τὴν ζωήν.»
καὶ κάτω ἐκρημίστην καὶ σκοτώθηκε.

Ἆσμα Ι'. τοῦ ἔαρος. (Μεθεόρτιον ἐπισφράγισμα τοῦ χοροῦ)

Μάννα ἦρτεν ἡ ἄνοιξι τὸ γιέρμο καλοκαῖρι,
ξέβαν τὰ χίλια τ' ἄργατα τὰ θέλουν χίλια χέργια·
δούλεψε, ξένε μ, δούλεψε κι' ἐγὼ νὰ σὲ παντρέψω.
πάλε ὁ ξένος δούλευεν 'στὸν τόπο γιὰ νὰ πάγῃ·
νύχτα σελώνει τ' ἄλογο μέρα τὸ καλιγώνει.
βαζ' ἀσημένια πέταλα καρφιὰ μαλαγματένια
καὶ τάϊ καλιγοσίνια του ὅλ' ἀπὸ τζιβαέρη.
. . . .
Ἄλλο πέρασαν ἡ μεγάλαις ἡ γιορταῖς καὶ ἡ μεγάλαις 'μέραις,
ἄλλο πέρασαν, ἄλλο πέρασαν, ἄλλο πέρασαν.

Ἤρτεν ὁ καιρὸς ποῦ πρεπ᾽ νὰ χωριστοῦμεν ν᾽ ἀπομακρυθοῦμ᾽
Ἤρτεν ὁ καιρός, ἦρτεν ὁ καιρός, ἦρτεν ὁ καιρός.
Θὰ πᾶν οἱ βρωμισμένοι καὶ οἱ βαρετοί, (τετράκις)
θἄρτουν οἱ μυρισμένοι καὶ οἱ ποθητοί. (τετράκις).
Ὥρα σας καλή, ὥρα σας καλή, ὥρα σας καλή.

Τὸ ἄνω ᾆσμα εἶνε τὸ ἐπισφράγισμα τῶν κυκλίων χορῶν τοῦ Πάσχα, ᾀδόμενον τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ συνήθως ὑπὸ τῶν γυναικῶν τῶν ἐχουσῶν τοὺς συζύγους αὐτῶν ἐν τῇ ξενιτείᾳ καὶ ἀναμενουσῶν αὐτοὺς ἐναγωνίως νὰ ἐπιστρέψωσι· δι᾽ ὃ προπέμπουσαι τοὺς ἐν Σινασῷ διὰ τοῦ «Θὰ πᾶν οἱ βρωμισμένοι θἄρτοῦν οἱ μυρισμένοι» εἰρωνεύονται ἅμα τὰς συζύγους αὐτῶν καὶ ὑπενθυμίζουσιν αὐταῖς τὴν ἐντὸς ὀλίγου λῆξιν τῆς εὐτυχίας των.

Ἆσμα Ια΄. (ἰδὲ Βασόβιον ᾆσμα LX)

«Μπρὲ Μανώλη, μπρὲ λεβέντη, μπρὲ καλὸ παιδί.
πὤχεις ὄμορφη γυναῖκα κι᾽ ἄλλος τὴν φιλεῖ.»
—«Ποῦ τὴν εἶδες ποῦ τὴν ξεύρεις, μπρὲ ζωντόβολο ;»
—«᾽γὼ τὴν εἶδα καὶ τὴν ξεύρω καὶ τὴν ἀγαπῶ.»
—«᾽σὰν τὴν εἶδες καὶ τὴν ξεύρεις πές με τί φορεῖ ;
—«Σαλὶ σάλβαρι φοροῦσε πράσιν᾽ ἀντερί.
Κι᾽ ὁ Μανώλης μεθυσμένος πάει τὴν ἔσφαξε,
τὸ πρωῒ ξεμεθυσμένος πάει τὴν ἔκλαψε·
— Σήκω πάπια μ᾽, σήκω χῆνα μ᾽, σήκω κι᾽ ἄλλαξε.
φόρεσ᾽ τὰ χρυσᾶ σου ροῦχα πᾶμ᾽ ᾽ς τὴν ἐκκλησιά,
Νὰ σὲ διοῦν τὰ παληκάρια νὰ μαραίνωνται,
να σὲ διῶ κι᾽ ἐγὼ καϋμένος καὶ νὰ χαίρωμαι.

Ἆσμα Ιβ΄. (εἰς τὸ τέλος τῆς ἑσπερίδος τοῦ γάμου)

Στοῦ Γιαννάκι μου τὸ γάμο, ἕνα δράκο θὲ νὰ σφάξω·
νὰ καλέσω τοὺς πασάδας, κι᾽ ὅλους τοῦς πραγματευτάδας·
νὰ καλέσ᾽ ἂς τὸ Μισῆρι, ἕνα μέγα Μοναστῆρι,
νὰ τοῦ δώσω κι᾽ ἓν ἀρνὶ μὲ μεταξωτὸ μαλλί,
νὰ τοῦ δώσω καὶ προικιά, ἕνα κόσκινο κουκιά,

νὰ τοῦ δώσω καὶ σαντούκια, τοῦ Χιολώνας τὰ καμούκια,
νὰ τοῦ δώκω καὶ μιὰ νέα, νἄν᾽ τοῦ κόσμου ἡ ὡραία,
καὶ νὰ χαίρουνται τὰ νειάτα τὰ μικρὰ τὰ καναράκια·
καὶ τοῦ νιοῦ τα παιγνιδάκια μοῦσκος καὶ γαρουφαλάκια
καὶ τοῦ νιοῦ καὶ τῆς κουπέλας μοῦσκος εἶνε καὶ κανέλλα.
Καὶ τοῦ γέρου τὰ παιγνίδια ὅλα σκόρδα καὶ κρομύδια
καὶ τοῦ γέρου τὰ κανάκια ᾽σὰν νερόβραστα σπανάκια.

Πρό τινος ἔτι ἐσῴζοντο, ὡς εἴπομεν, καὶ πλεῖστα ἄλλα, ὡς «τῆς Ἄδανας τὸ γιοφύρι» τοῦ Σαρίπαλη κ.τ.τ. δυστυχῶς ὅμως δὲν ἠδυνήθην νὰ συλλέξω ταῦτα, τὸ μὲν διότι τὰ πλεῖστα ἐλησμονήθησαν καὶ μόλις ἀσυνάρτητοί τινες στίχοι διεσῴθησαν, τὸ δὲ ἕνεκα τῆς ἀποστάσεως δὲν ἠδυνήθην ἐσχάτως νὰ ἐπιδοθῶ ἐπιτοπίως εἰς περισυλλογὴν πάντων τῶν σῳζομένων ᾀσμάτων, καὶ στίχων οἱ δὲ δυνάμενοι ἀπηξίωσαν νὰ ὑποβοηθήσωσι τὸ ἔργον μου.

Δημώδεις ἐν Σινασῷ παροιμίαι.

Ἄβουλος ὁ νοῦς διπλοῦς ὁ κόπος, (λέγεται καὶ) Ἀστόχαστος νοῦς διπλοῦς ὁ κόπος. (εὐνόητος).

Ἀγάλια ἀγάλια γίνεται ἡ ἀγουρίδα μέλι καὶ τὸ σταφύλι ζάχαρι «Σπεῦδε βραδέως».

Ἀγαποῦσε ἡ Μαροῦ τὸν Χορὸ καὶ βρῆκε ἄνδρα ζουρνατζῆ.

Ἀγαπῶ σε καὶ ζουλῶ σε καὶ γροθοκοπῶ σε· (ἐπὶ ἀλόγου ἀγάπης).

Ἄγκτα (ἀνάφερε) τὸ σκυλὶ ἔπαρ᾽ τὸ ῥαβτὶ (ἀνάλογον πρὸς τὸ «᾽ς τὴ φωνὴ κι᾽ ὁ γάδαρος»).

Ἀκάλεστος ἄνθρωπος καθολικὸς γάδαρος (ἐπὶ τῶν παρευρισκομένων εἴς τινα τελετὴν ἄνευ προσκλήσεως.

Ἀκόμα δὲν ἀπέθανα κι᾽ ἄναψαν τὰ κεριά μου· (εὐνόητον).

Ἀκόμ᾽ ἂς ταὐγό του δὲν βγῆκε κι᾽ ἂς τὸ μπόγιτ᾽ μεγαλήτερα πράγματα θιάνει(«Ὀμφαλός σου οὐ περιετμήθη»).

Ἀκόμα δὲν τὸν εἴδαμε Γιάννη τὸν ἐκράξαμε.

Ἄλλο νὰ διῇς κι᾽ ἄλλο ν᾽ ἀκούσῃς· (ὅρασις πιστοτέρα ἀκοῆς).

Ἂν δὲν ἔρτ᾽ τοῦ Βαγγελισμοῦ καὶ τ᾽ ἅγια Σαράντα μὴ λὲς ἐγὼ ξεχείμασα βγῆκα σὲ καλοκαῖρι· (εὐνόητον).

Ἄλλοι κάμουν κι' ἄλλοι βρίσκουν(Ἄλλοι ἔκαμον ἄλλοι δ' ὤναντο).

Ἂν δὲν μοιάζαμε δὲν συμπεθεριάζαμε(Ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει).

Ἂν εὕρῃς ξύλο φύγε καὶ φαγὶ φάγε.

Ἄλλα ἔχει 'στὰ χείλη κι' ἄλλα 'στὴν καρδιά. (Ἄλλο μὲν κεύθει ἐνὶ φρεσί, ἄλλο δὲ βάζει).

Ἄλλος ἔχει τὸ ὄνομα κι' ἄλλος ἔχει τὴν χάρι· καὶ ἄλλοι κάμουν κι' ἄλλοι βρίσκουν· «Ἄλλοι ἔπραξαν ἄλλοι δ' ὤναντο».

Ἂν εἶσαι καὶ παππᾶς μὲ τὴν σειρά σου.

Ἄνθρωπος ἀπὸ γένος καὶ σκύλος ἀπὸ μάνδρα (ἀνάλογον πρὸς τὸ τῶν ἀρχ. «Ἀνὴρ ἄριστος οὐκ ἂν εἴη δυσγενής»).

Ἂν κάμ' Ἀπρίλης δυὸ βροχαῖς καὶ Μάϊς ἄλλη μία, θ' ἄν τὸ ψωμί σου ψηφορὰ (προσφορὰ) καὶ τὸ κρασί σου νάμα.

Ἂν δὲν πάθῃς δὲν μαθαίνεις (Τὰ παθήματα μαθήματα).

Ἀπὸ ποῦ 'σαι κλωναράκι ἀπ' ἐκεῖνο τὸ κλαδάκι.

Ἄπιαστος κλέφτης καθάριος νοικοκύρης· (καταληπτή).

Ἀπ' ἐδῶ μαχαῖρ' ἀπ' ἐκεῖ κρεμός. (Ἀπὸ τῆς Σκύλλης εἰς τὴν Χάρυβδιν).

Ἀπὸ Μαρτιοῦ καλοκαῖρι κι' ἀπὸ Αὔγουστο χειμῶνα.

Ἀπὸ πίσω ἂς τὸ δάκτυλο τ' κανεὶς δὲν μουλώνει (κρύπτεται. ἀνάλογον πρὸς τὸ τοῦ Ἡσυχίου. «Ἐν ὅλῳ δρασκάζεις»).

Ἀς τῆς καρδιᾶς μου τὸν καϋμὸ τ' ἀμπέλι κορμοκόφτω (ἐπὶ ἐργαζομένων πρὸς παρηγορίαν Ἰδ. ᾆσμα Στ'.)

Ἀπὸ πίσω ὑβρίζουν καὶ τὸν βασιλειά. (εὐνόητον).

Ἀς μὲ λένε βοϊβοδίνα καὶ ἂς ψοφῶ ἀπὸ τὴν πεῖνα.

Ἄσπρον εἶδες ἄσπρα θέλει κι' ἄλλον εἶδες κι' ἄλλα θέλει.

Ἀς τὴν πόλι ἔρχομαι καὶ 'ς τὴν κορφὴ κανέλλα (ἐπὶ ἀσυναρτησίας. Ῥάβδος ἐν γωνίᾳ ἄρα βρέχει).

Ἀς τὰ σῦκ' ὡς τὰ σταφύλια. (ἐπὶ τῶν ἐφημέρων).

Ἀς τὴν χαρά τ' πῆρε φτερὰ καὶ πέταξε (ἐπὶ χαιρεκάκων).

Ἀς τὸ σιγανὸ ποτάμι νὰ φοβᾶσαι. (ἐπὶ ὑπούλων καὶ ὑποκριτῶν)

Ἀς τὸν κακὸ χρωφελέτ' ἂς εἶν' καὶ τὰ μισά. (ἐπὶ ἀρνησιχρέων).

Ἀς τὸ ῥουθοῦνι τ' ἔπεσε· (ἐπὶ ὁμοίων τοῖς γονεῦσι).

Ἀς τὸ στόμα τ' τὰ βγαίνουν τὰ 'τιὰ τ' (ὦτα) δὲν τ' ἀκοῦν.

Ἀς τ' αὐτὶ καὶ 'ς τὸν δάσκαλο (ἐπὶ ἐγκαίρου τιμωρίας).

Ἀς τὤνα τ' αὐτὶ μπαίνουν κι' ἀς τἄλλο βγαίνουν. (Ἀνάλογον πρὸς τὸ «Χαλεπόν ἐστι λέγειν εἰς ὦτα μὴ ἀκουόντων»).

Ἀς τοῦ Μαρτιοῦ τὸ κρύο κι' ἀς τοῦ Αὐγούστου τὴν ζέστη νὰ φοβᾶσαι

Ἀς τὸ στόμα σου καὶ εἰς τοῦ Θεοῦ τ' αὐτί. (εὐχή).

Ἄφκε χρόνους ἐσέ. (ὅτε ἀναγγέλλεται ὁ θάνατός τινος).

Ἄχ, ὑστερνό μου νοῦ νὰ σ' εἶχα πρῶτα. (εὐνόητον).

Ἄψε, σβύσε, κόψε, ῥάψε, (ποίησον ταχέως).

Βάλλε τὸν τρελλὸ νὰ βγάλ' τὸ φεῖδ' ἀς τὸ τυρπί.

Βάλλεις φωτιὰ 'ς τὴν φωτιά. (Πῦρ ἐπὶ πῦρ).

Βοήθα με φτωχὲ νὰ μὴ γίνω σὰν καὶ σέ. (Ἐπὶ κερδοσκόπων).

Βουνὸ μὲ βουνὸ δὲν σμίγει ἄνθρωπος μὲ ἄνθρωπον σμίγει.

Γαμπρέμ' ἡ μύτη σ' τρέχει. — Χειμῶνας ἔν, — Σὲ ξεύρω κι' ἀς τὸν καλοκαῖρι. («Προφάσεις ἐνάμαρτίαις).

Γιὰ μικρὸς μικρὸς παντρέψου γιὰ μικρὸς καλογερέψου.

Γειά σου καὶ χαρά σου νὰ ψοφήσ' ἡ πεθερά σου (ἐπὶ πταρνισμοῦ χάριν ἀστειότητος).

Γιὰ τὸν ψύλλον καίει τὸ πάπλωμα τ'. (Ἐπὶ τῶν θυσιαζομένων χάριν τῶν ἰδεῶν των).

Γιὰ τοῦ ψύλλου τὸ πήδημα χαλᾶν' τὸν κόσμο.

Γιὰ χατῆρι τοῦ βασιλικοῦ πίν' ἡ γλάστρα τὸ νερό.

Γλύτωσεν ἀς τοῦ λύκου τὸ στόμα.

Γλύφει καὶ τὰ πινάκια. (Τὸ τρύβλιον περιλείχει ἄσμενος. Λουκ. ἀλεκτ. 5. 14).

Δανεικὰ κι' ἀπογύριστα. (Ἐπὶ τῶν μὴ ἀποδιδόντων τὰ δάνεια).

Δάσκαλε ποῦ δίδασκες καὶ νόμο δὲν ἐκράτεις.

Δὲν λείπει ὁ Μάρτης ἀς τὴν σαρακοστή, (καταληπτή).

Δὲν κλαίγω τὰ θὲ ἔπαθα κλαίγω τὰ θὲ νὰ πάθω (καταληπτή).

Δὲν μ' ἀφῆκε βολὸν καὶ κλωστή. (Μηδὲ πάσσαλον μὲ κατέλειπεν).

Δὲν 'μπορεῖ νὰ δέσῃ τὰ βρακιά του. (Οὐκ ἐπίσταται τὰ βράκια ἕλκειν ἐπὶ τῶν σφυρῶν. Σαπφώ).

Δὲν μπορεῖ νὰ κτυπήσῃ τὸ γαϊδοῦρι καὶ κτυπᾷ τὸ σαμάρι.

Διαβολομαζώματα ἀνεμοσκορπίσματα, (ἐπὶ τῶν αἰσχροκερδῶν).

Δὸς ἕνα χέρ. (Τεῖνον χεῖρα βοηθείας).

Δύο ἀδέλφια μάλωναν καὶ δύο λωλοὶ τὸ πίστευαν, (καταληπτή).

Δύο γαδάροι μάλωναν σὲ ξένην ἀχυρῶνα.

Ἔγινα ᾽ς τὸ στράτευμα χῶμα καὶ ᾽ς τοὺς διαβάτας καταπάτεμα. (ἐπὶ τῶν περιφρονουμένων).

Ἐγὼ ἔκαψα τὰ ῥοῦχα μου γιὰ νὰ μὴν τὰ τρῶν οἱ ψύλλοι, (ἐπὶ τῶν αὐταρκῶν).

Ἐγὼ ὁρίζω τὴν κάγια μ᾽ κ᾽ ἡ κάγια τὴν καγιατούρα.

Ἐγὼ τοῦ λέγω εἶμαι μουchεμένος καὶ ἐκεῖνος μὲ ῥωτᾷ πόσα παιδιὰ ἔχω. (Ἐπὶ τῶν μὴ ἐννοούντων τὴν δικαιολογίαν τῶνἄλλων).

Ἔδωκε νηάτα καὶ πῆρε γηράτεια. (Ἐπὶ τῶν γηρασκόντων ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ καθήκοντος).

Ἐδῶ κρεμὸς ἐκεῖ μαχαῖρ᾽ (καπνὸν φυγὼν εἰς πῦρ ἐμπίπτει.) ἢ ἐδῶ κρεμὸς καὶ ᾽κεῖ νερὸ καὶ ποῦ νὰ πέσω νὰ πνιγῶ.

Ἔλα πάππο νὰ σὲ δείξω τἀμπέλι μας.

Ἐλᾶτε γνωστικοὶ νὰ φᾶτε τοῦ τρελλοῦ τὸ φαγί.

Ἔμαθα καὶ βελονιάζω καὶ περνῶ τὸν μάστορί μου.

Ἐμ(β)ᾶτε σκυλ᾽ ἀλέσετε κι᾽ ἀλεστικὰ μὴ δίνετε.

Ἕνα καὶ καλό. (Ἕνα ἀλλὰ λέοντα).

Ἕνας τρελλὸς ῥίφτ᾽ ἕνα νιθὲρ ᾽ς τὸ πεγὰδ καὶ ἑκατὸν γνωστικοὶ δὲν ᾽μποροῦν νὰ τὸ βγάλλουν. (Ἐπὶ τῶν ἀνοήτων πράξεων).

Ἕνας ὄργο δὲν εἶχε κ᾽ ἔκαμε τοῦ μεριοῦ τ᾽ ὄργο (Ἀργία μήτηρ κακίας. Καὶ ἐπὶ τῶν καταγινομένων εἰς μηδαμηνὰ ἔργα).

Ἔξ᾽ ἀπὸ τὸ χορὸ πολλὰ τραγούδια λένε.

Ἔξω κοῦκλα μέσα πανοῦκλα. (Ὢ ! οἵα κεφαλὴ καὶ ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει).

Ἔπαρτον ᾽ς τὸν γάμον σου νὰ σὲ ᾽πῇ καὶ τοῦ χρόνου.

Ἔπρεπε νὰ μὴν ἔρτῃς ἀδαρὰ ποῦρτες κάτζε νὰ φᾶμε. (Ἐπὶ τῶν ὑποκρινομένων αἰσχύνην).

Ἐσὲν τὰ λέγω πεθερὰ γιὰ νὰ τἀκούσ᾽ ἡ νύφη.

Ἔτρεξαν τὰ σάλια του. (Ἐπὶ τῶν ὀρεγομένων τι).

Ἔσπασε τὸ ξύλινο πουδάρ᾽ θὰ βάλλω καριδιώνας.

Ἔφερε τὸν κόσμον ἄνω κάτω. (Πάντα λίθον κινεῖν).

Ἔφαγε τὸ βῶδι καὶ πόμνεν τὸ τουράδι τ᾽. (Ποταμὸν διαβὰς ἐν ῥύακι ἐπνίγη).

Ἔφερε τὸ νερὸ ᾽ς ταὐλάκι. (Ἐξασφάλισε πόρον ζωῆς).

Ἔφαγαν ντάμα τ᾽ ψωμὶ καὶ ἅλας. (Ἁλῶν καὶ τραπέζης κεκοινωνηκότες).

Ἔχασ᾽ ἡ Βενετιὰ βολόν. (Ἐπὶ τῶν ἀφιλοτίμων).

Ἔχασ᾽ ἡ μάννα τὸ παιδὶ καὶ τὸ παιδὶ τὴν μάννα.

Ἔχεις γρόσι ἔχεις γνῶσι, ἔχεις παρὰ ἔχεις χαρά, ἔχεις γρόσια ἔχεις γλῶσσα, ἔχεις φλωριὰ ἔχεις θωριὰ, (καταληπτή).

Ἔχει το μέσα (ἐπὶ μεθυσμένων ἐννοεῖ τὸ κρασί).

Ἔχ᾽ ὁ καιρὸς γυρίσματα νὰ πληρωθοῦν τὰ πείσματα. (Ἐπὶ τῶν μνησικακούντων ἢ καιροφυλακτούντων νὰ ἐκδικηθῶσιν).

Ἔχεις νύχια ξύστ᾽. (Ἐπὶ τῶν μὴ ἐχόντων οὐδένα προστάτην, καὶ εἰς ἑαυτοὺς μόνον θαρρούντων).

Ἔχεις Θεγό, ἔχεις καὶ χαμόθεγο.

Ἔχασε τ᾽αὐγὰ καὶ τὰ καλάθια. (Αὐτῷ κανῷ ἀπώλλοντο).

Ἔχεις καλὰ τέκνα τί τὸν θέλεις τὸν βιό, ἔχεις κακὰ πάλι τί τὸν θέλεις τὸν βιό. (καταληπτή).

Ζῆσε μαῦρεμ᾽ νὰ φᾷς τριφύλλι καὶ τὸνΑὔγουστο σταφύλι.

Ἡ ἀλεποῦ ᾽ς τὸ τυρπί της δὲν χωροῦσε κουβαλοῦσε καὶ κολοκύθια. («Μῦς εἰς τρώγλην οὐ χωρῶν κολοκύνταν ἔφερε»)

Ἡ ἀρρώστια καὶ ἡ ἀρχοντιὰ φαίνονται ἀπὸ μακρυά.

Ἡ ἀρρώστια καὶ ἡ φτώχια ᾽μ(β)αίνουνε μὲ τὸ σακκὶ καὶ βγαίνουνε μὲ τὸ βολόν.

Ἡ γλυκειὰ γλῶσσα βγάζει τ᾽ ὀφεῖδ᾽ ἀς τὸ τυρπὶ (καταληπτή.)

Ἡ γλῶσσα κόκκαλα δὲν ἔχ᾽ καὶ κόκκαλα τζακώνει. (καταληπτὴ «Πολλοὺς ἡ γλῶσσα ἀπώλεσε»).

Ἤθελές τα κ᾽ἔπαθές τα. (Ἐπὶ τῶν ἕνεκα ἀνοησίας πασχόντων).

Ἡ καλὴ ᾽μέρα ἀς τὸ πρωῒ φαίνεται (ἀρχῆς καλῆς κάλλιστον ἔσται καὶ τέλος).

Ἡ κυρά μας Θωμαὴ ἀς τὸν ὕπνο ᾽στὸ φαγί. (Ἐπὶ ὀκνηρῶν).

Ἡ κοιλιὰ παράθυρα δὲν ἔχει. (Ἐπὶ οἰκονομίας καὶ λιτότητος).

Ἡ πυρὰ ψέν' κ' ἡ κυρὰ καυκέται. (Ἐπὶ τῶν ἀλλοτρίοις πτεροῖς ἐπαιρομένων).

Ἡ ῥαδικοῦ τὸν ἄνδρα της μὲ τοὺς πραγματευτάδες. (Ἐπὶ τῶν ἐπιδεικνυμένων ἀσήμων· καὶ ἡ κοσκινοῦ τὸν ἄνδρατης κτλ).

Ἦρταν τ' ἄγρια νὰ βγάλλουν τὰ ἥμερα, (καὶ) Ἦρταν τὰ βουνίσια νὰ βγάλουν τὰ σπητίσια (καταληπτή).

Ἡ σκύλα ἀς τὴν βιά της τυφλὰ γεννᾷ τὰ κουτζά της. («Ἡ κώδων ἀκαλανθὶς ἐπειγομένη τυφλὰ τίκτει». (Ἀριστοφ. Εὐριπ. 1070).

Ἡ τιμὴ τιμὴ δὲν ἔχει καὶ χαρὰ 'στον ποῦ τὴν ἔχει(καταληπτή).

Θρέψε ὀφειδιοῦ κουτζὰ νὰ βγάλλουν τὰ 'μάτια σ'. («Θρέψαι λυκιδεῖς θρέψαι καὶ κύνας ἕς τε φάγοντι»).

Ἴσα μ' ἕνα δεσπότη ἔφαγα. (Ἄπληστος πίθος Ζην. Δ. 90).

Κάθε ἐμπόδιο σὲ καλύτερο. (Ἐπὶ διαφόρων κωλυμάτων).

Κάθε πρῶτο δύσκολο. (Ἀρχὴ δὲ τοὶ τὸ ἥμισυ τοῦ παντός). καὶ Κάθε πέρσυ καὶ καλύτερον. (Τὰ πέρισυ ἀεὶ βελτίω).

Κάθεται ἐπάνω 'ς τἀγκάθια. (Ἐπὶ τῶν ἀνησύχων).

Καὶ μὲ τὰ χίλια μέσα καὶ μὲ τὰ πεντακόσια. (Ἐπὶ τῶν ἀσώτων πτωχῶν, οἵτινες καὶ μικρὸν ποσὸν καὶ μέγα ἐὰν ὀφείλωσι θὰ καταδικασθῶσι εἰς φυλάκισιν).

Καινούργιο καθαρὸ κόσκινον, ποῦ νὰ σὲ κρεμάσω καὶ σὰν παληώσῃς ποῦ νὰ σὲ πετάξω. (Ἐπὶ τῶν περιποιουμένων τοὺς νεήλυδας).

Καὶ παπᾶς ἔγινες Κώστα ἔτζι τὤφερ' ἡ κατάρα. (Καὶ Σαοὺλ ἐν προφήταις).

Κακὰ τὰ γεράματα. (Φοβοῦ τὸ γῆρας οὐ γὰρ ἔρχεται μόνον).

Καλὰ ὑστερνά. (Εὐχὴ ἀνάλογος τῷ «Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε»).

Καλὴ 'μέρα Γιάννη, κουκιὰ σπέρνω. (Ῥάβδος ἐν γωνίᾳ ἄρα βρέχει» καὶ «Χαίροις, ὑψιπύλη, φίλη, — τοὺς ἐμοὺς κορύμβους πλέκω».

Κάλλιο νὰ βγῇ τὸ μάτι σου παρὰ τὸ ὄνομά σου. (Φοβοῦ τὰς διαβολάς).

Κάλλιο νὰ κλάψῃ τὸ παιδὶ παρὰ ἡ μάννα. (Καταληπτή).

Κάλλιο κακὸς συμβιβασμὸς παρὰ καλὴ κρίσις. (Καταληπτή)·

Κάμε καλὸ 'στοῦ διαβόλ' τὸ χωριό. (Ὅτου δ' ἀπορρεῖ μνῆστις εὖ πεπονθότος οὐκ ἂν γένοιτ' ἔθ' οὗτος εὐγενὴς ἀνήρ).

Κατὰ τὸ φάπλωμα μ' ἁπλώνω τὰ πόδια μ'. (Ἐπὶ τῶν δαπανώντων ἀναλόγως τῆς περιουσίας των).

Κατὰ τὸ εἶσαι δὲν εἶσαι. (Ἐπὶ τῶν μεγαλαυχούντων).

Κατὰ μάννα κατὰ κύρι ἔκαμαν κ' υἱὸν Ζαφεῖρι.(Καταληπτή).

Καυχησάρι μ' ἄλογο ψωριάρη μ' γαϊδούρ. (Ἐπὶ τῶν μεγαλαυχούντων ἀνικάνων).

Κρύψε με ὅταν μ' εὕρῃς γιὰ νὰ μ' ἔχῃς ὅταν θέλῃς.(Καταληπτή).

Κακομαθεμένος δὲν ξεμαθαίνει. (Φύσιν πονηρὰν μεταβαλεῖν οὐ ῥᾴδιον).

Κουφὴν καπάνα κ' ἂν κτυπᾷς τζανὸν κ' ἂν ὁρμηνεύῃς καὶ μεθυσμένον ἂν κερνᾷς ὅλα χαμένα τἄχεις. (Ἀνδριάντα γαργαλίζειν). Φέρεται καί· Στοῦ κουφοῦ τὴν πόρτα ὅσο θέλεις βρόντα.

Λέγει ὅ τι φθάνει. (Ὅτι κὲν ἐπ' ἀκαιρίμαν γλῶτταν ἔλθῃ).

Λέγ' τὸ γαϊτοὺρ τὸν κοκκινιὸ κεφάλα. (Καλεῖ ἡ χελώνη τοὺς βόας βραδύποδας).

Λείψ' ἀς τὴν κακὴ τὴν ὥρα νὰ ζήσῃς χίλια χρόνια,(Εὐνόητος).

Λόγια τοῦ ἀέρος.(Κακὸν δ' ἀνεμώλια βάζειν Ὁμ. Ὀδ.Δ.839).

Μὰ τὰ μόνα ἐσὺ κι' ἐγὼ ἂς γελῶ. (Εἰρωνεία ἐπὶ τῶν ἀποδιδόντων ἐλάττωμα, ὅπερ αὐτοὶ ἔχουσιν, ὡς ἡ ἔχουσα βεβλαμμένους τοὺς ὀφθαλμούς, ὅτε ἀποκαλεῖ ἑτέραν τυφλήν, αὕτη λέγει· Μὰ= λάβε τοὺς ἐμοὺς ὀφθαλμοὺς σὺ ἵνα καὶ ἐγὼ τυφλὴ γενομένη ὡς σὺ σὲ εἰρωνευθῶ).

Μάζευε ἂς εἶν' καὶ ῥώγαις. (Μὴ περιφρόνει τὰ μικρὰ κέρδη).

Μαθημένα εἶν' τὰ βουνὰ ἀς τὰ χιόνια. (Ἐπὶ τῶν μεθ' ὑπομονῆς ὑφισταμένων τὰ ἀλλεπάλληλα δυστυχήματα ἢ ἀτυχήματα).

Μοναχός σου χόρευε κι' ὅσῳ θέλεις πήδα. (Ἕκαστος μόνος νὰ διαθέτῃ τὰ ἑαυτοῦ).

Μανταλώνω καὶ σωρώνω καὶ κοιμοῦμ' ἀβράκωτη. (Λάβε τὰς δεούσας προφυλάξεις καὶ πρᾶξε τὰ κατὰ βούλησιν.

'Μάτια πού δὲν θωριένται ἀψὰ λησμονιένται. (Ἐπὶ τῶν λησμονούντων τοὺς ἀπόντας).

Μεγαλώνει τὸ πουλάρι καὶ κονταίνει τὸ σαμάρι.

Μὲ κόστισεν τοῦ Ἄγι Γιωργιοῦ ὁ σουγκάτος. (Ἐπὶ τῶν δαπανώντων δι' εὐτελῆ πράγματα μεγάλα ποσά).

Μὲ τὰ ξένα κόλυβα μνημονεύ' τοῦ παπᾶ τ' τὴν ψή. (Ἐπὶ τῶν διὰ ξένων δαπανῶν θεραπευόντων ἰδίας ἐλλείψεις).

Μὲ τὸ κόσκινο κουβαλεῖ νερό. (Εἰς τετρημένον πίθον ἀντλεῖν).

Μὲ τὴν ὑπομονὴ γίνεται ἡ ἀγουρίδα μέλι. (Τῇ ὑπομονῇ πολλὰ κατορθοῦνται).

Μὲ τὸ ἀγκάθι βγάζουν ἀγκάθι.(Πάσσαλος πασσάλῳ ἐκκρούεται).

Μὲ τὸν καλύτερό σου πέσε σήκω καὶ νηστικὸς κοιμήσου. (Ἀντίθετον τοῦ «αἱ κακαὶ συναναστροφαὶ φθείρουσιν ἤθη χρηστά»).

Μὲ τὸν δικό σου φάγε πιὲ κι' ἀλισβερίσ(λειψοδοσία)μὴ θιάνης.

Μὴ τρῷς τὴν καρδιά σου τοῦ κάκου. (Μὴ θλίβεσαι ματαίως).

Μὴ κλαῖς τὸν κακομάθαιτον κλάψε τὸν καλομάθαιτον. (Αἱ δυστυχίαι ἐπαισθητότεραι εἰς τοὺς εὐποροῦντας).

Μιὰ τρύπα 'ςτὸ νερό. (Καθ' ὕδατος γράφει).

Μ' ὁποιον δάσκαλο καθίσεις τέτοια γράμματα θὰ μάθης. (Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλὰ διδάξεαι, ἢν δὲ κακοῖσι συμμίσγης ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον. Θέογνις 45).

Νὰ πᾶν οἱ βρωμισμένοι νἄρτουν οἱ μυρισμένοι. (Ἐπὶ τῶν μελλόντων νὰ ξενιτευθῶσι).

Νἄχα κι' ἕνα λύκο νὰ βοηθοῦσε τὸ σκυλί(' μας. Ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν ὅταν θέλωσι νὰ ὑπερασπισθῶσι τὸν ἀντίπαλον ἵνα τὸν καταρρίψωσι πλειότερον).

Νοῦ ἔχ' κι' ἀνανοῦ δὲν ἔχ'. (Στερεῖται κρίσεως).

Ξένα χέρια λούζουν ἀμὰ δὲν καθαρίζουν.(Τὰς ὑποθέσεις τού τις πρέπει νὰ διεξάγῃ μόνος).

Ξένος πόνος ξώπετζα.(Πόνος μονωθεὶς οὐκ ἔτ' ἀλγύνει βροτούς.

Ξύδι μοναχό. (Ἐπὶ τῶν δυστρόπων καὶ ὀξυθύμων).

Ὁ γνωστικὸς ὡς ποῦ νὰ συλλογισθῇ, ὁ τζανὸς (τρελλὸς) χτυπᾷ καὶ φέγνει. (Ἐπὶ τῶν τολμηρῶν).

Ὁ ἄνθρωπος ὅσον γηρανίσκει τόσο μαθαίνει. (Γηράσκω ἀεὶ πολλὰ διδασκόμενος. Σόλων. παρὰ Στοβ. α. σελ. 104).

Ὁ γονιὸς θειάν' καὶ τὰ τέκνα 'βρίσκουν. (Ἁμαρτίαι γονέων παιδεύουσι τέκνα).

Ὁ Θεγὸς ἀγαπᾷ τὸν κλέφτ' ἀγαπᾷ καὶ τὸν οἰκοκύρ' (Ὁ Θεὸς δὲν προστατεύει τὴν κακίαν).

Ὁ κοντὸς ὅσῳ ἔν' ἀπάνω ἀς τὴν γῆ, ἄλλο τόσῳ καὶ κάτω.(Μικρὸς γὰρ μᾶκος ἀλλ' ἅπαν κακόν. Σοφ. Αἴας).

Ὁ κλέφτης εἶδε τὸν ψεύτη κ' ἔφυγε. (Καταληπτή).

Ὁ τοῖχοι ἔχουν αὐτιά. (Les murailles ont des oreilles).

Ὁ καλὸς ὁ λόγος βγάλ' τὸ φείδ' ἀς τὸ τυρπί. (Ἡ εὐγένεια ὑποχρεοῖ=noblesse oblige).

Ὁ κόσμος ἐκαιούνταν' κι' ἡ Εὐδοκία εὐλογούνταν'. (Ἐπὶ τῶν ἐν κοινῇ δυστυχίᾳ εὐθυμούντων).

Ὁ κόσμος τὤχει τούμπανο καὶ 'μεῖς κρυφὸ καμάρι.

Ὁ καιρὸς πουλεῖ τὰ ξύλα κι' ὁ χειμῶνας τ' ἀγοράζει. (Ἕκαστος ἐγκαίρως πρέπει νὰ προμηθεύηται τὰ τοῦ ἔτους ἐφόδια).

Ὅλιος καὶ βροχὴ παντρεύουνται οἱ φτωχοί, ὅλιος καὶ χιόνι παντρεύουνται οἱ ἀρχόντοι. (Ὑπονοεῖ ἡ α'. τὴν εὐφορίαν τῆς γῆς ἡ δὲ β'. τὴν εὐμάρειαν τοῦ πλουσίου).

Ὅλοι τὴν μάννα μ' γκυρεύουν. (Τὸ συμφέρον ἐπιδιώκουν).

Ὁ λύκος κι' ἂν ἐγήρασε κι' ἄλλαξε τὸ μαλλί του, οὔτε τὴν γνώμη τ' ἤλλαξεν οὔτε τὴν κεφαλή του· καὶ

Ὁ λύκος τὸ τοῦϊ τ' (τ. τρίχες) ἀλλάζει τὸ χοῦϊ τ' (τ. ἰδίωμα) δὲν τ' ἀλλάζει. (Φύσιν πονηρὰν μεταβαλλεῖν οὐ ῥᾴδιον. Τὸ γὰρ ἐμφυὲς οὔτ' αἴθων ἀλώπηξ οὔτ' ἔμβρομοι λέοντες διαλλάξαιντο ἦθος. Πίνδαρος).

Ὁ λόγος ἂς τὰ μικρὰ παίρνεται. (Τὰ ἐν οἰκίᾳ συμβαίνοντα διὰ τῶν μικρῶν παίδων διαδίδονται).

Ὁ λύκος 'ς τὴν ἀνεμοζάλη χαίρεται. (Ἔγχελυς θηρώμενος).

Ὁ λόγος ἀνοίζει λόγον.(Ἀφορμῆς δοθείσης πολλὰ ἀναφέρονται).

Ὅταν βγῇ τὸ γαϊδούρ' 'ς τὸ γαβάχ' (τ. αἴγειρος). Ἀδύνατον.

Ὅλαις ταὶς ὥραις ἕνα τῆς πι̰άνεις. (Ἐπὶ τῶν ἀκαταλλήλως καὶ ἀναρμοδίως ἀστεϊζομένων).

Ὅλα τὰ μελίζι̰α ἂν ἔθι̰αναν μέλι ἤθελαν νὰ φκι̰άσουν κ' ἡ ἀγρομέλσαις.(Οὐ πάντεςὄρνιθες ἐναίσιμοι.Οὐ πᾶν τὸ λάμπον χρυσός.

Ὁ Θεὸς φαρακλίκας (κίσσης τῆς μακροούρου) λόγια δὲν ἀκούει. Καί, ὁ Θεὸς ἂν ἤκουε τὴς φαρακλίκες ἤθελε νὰ ψοφήσουν ὅλα τὸ γαϊδούρι̰α. (Κόραξ κρώζει· ἐπὶ τῶν ἀνοήτως καταρωμένων).

Ὁ μυλωνᾶς ἐπείνασε κι̰' ἐτίναξε τὰ γένει̰α τ'. (Εὐνόητος).

Ὁ Θεὸς ὀρφανὴ θι̰άνει κι' ἄμοιρη δὲν θι̰άνει.

Ὁ Θεὸς ἀργεῖ καὶ δὲν λησμονεῖ. (Εἴπερ γάρ τε καὶ αὐτίκ' Ὀλύμπιος οὐκ ἐτέλεσεν ἔκ τε ὀψὲ τελεῖ).

Ὁ Μάρτης ἔκαψε τὰ χουλι̰άρια καὶ τὴς χουλι̰αρτίκες. (Ἐπὶ τοῦ ψύχους τοῦ Μαρτίου).

Ὁ Μάρτης ὅσο κι̰ ἂν κακογνωμίση καλοκαῖρι θὰ μυρίση.

Ὁ καθεὶς τὸ καρίδι τ' (φύσαν) μοῦσκο τ' ἀπαντέχει. (Ἕκαστος τὰς πράξεις του, τὰς θεωρεῖ τελείας).

Ὁ καλὸς ὁ μύλος ὅ,τι βρῇ ἀλέθει. (Ἐπὶ ὑγιοῦς στομάχου).

Ὅλα μας ἀνάποδα κι̰' ὁ γάμος μας Τετράδη.(Ἄνω ποταμῶν).

Ὁ λύκος ἂν γηράση γίνεται μασκαρᾶς τῶν σκυλι̰ῶν.

Ὅλα τὰ πράγματα 'ς τὸν καιρόν των καὶ 'ς τὸν τόπον των.

Ὅλα μας σωστὰ μόνον ἐτὸ μᾶς λείπει.(Δι' ἄχρηστον πρᾶγμα).

Ὅμοιος τὸν ὅμοιον κ' ἡ κοπρι̰ὰ 'ς τὰ λάχανα. (Ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει).

Ὅλα μας τὰ δάκτυλα δὲν εἶνε ἴσα. (Οὐ πάντες ἴσοι).

Ὅλα τὰ ζωντανὰ διορθώνουνται. (Ὅταν ὑπάρχῃ ὑγεία αἱ ζημίαι ἀναπληροῦνται).

Ὁ λόγος σου μὲ χόρτασε καὶ τὸ ψωμί σου φάτο. (Ἐπὶ τῶν προσβαλλόντων τοὺς ξένους των).

Ὄξω ἂς τὸν χορὸ πολλὰ τραγούδι̰α λένε.

Ὅποιος φάγῃ τὸ βολόνι σ' σακκοράφι νὰ χέτῃ δὲν γλυτώνει. (Οὐδ' ἅλα δοίης Θεοκρ. Κ. Ζ. 60).

Ὅποιος δὲν σὲ ξεύρει καὶ σὲ μυριστεῖ πέφτ' τὸ μυτί του (Ἐπὶ τῶν πανούργων).

Ὅποιος καῇ 'ς τὸ φαγὶ φυσᾷ καὶ τ' ὀξύγαλα.

Ὅποιος φοβᾶται ποτὲς δὲν κλαίει.

Ὅποιος δὲν θέλ' νὰ ζυμώσῃ πέντε 'μέραις κοσκινίζει.

Ὅποιος φτύζ' τὸν οὐρανὸν φτύζ' τὸ πρόσωπο τ'.(Ὁ ὑβρίζων ἀνώτερόν του ἢ καλύτερόν του ἑαυτὸν ὑβρίζει).

Ὁ παππᾶς τὰ θαφτικὰ καὶ ὁ νεκρὸς 'ς τἀνάθεμα. (Ἐπὶ τῶν μὴ ἐνδιαφερομένων διὰ τὴν τοῦ ἄλλου ζημίαν).

Ὅποι̰ος γίνεται πρόβατον τὸν τρώγι̰' ὁ λύκος (Ἐπὶ τῶν ἄγαν ταπεινοφρόνων).

Ὅποιος ἔχ' τὰ γένει̰α ἔχ' καὶ τὰ χτένι̰α (Καταληπτή).

Ὅπου κράζουν πολλοὶ κοκκινι̰οὶ ἀργεῖ νὰ χαράξῃ.

Ὅποι̰ος λυπᾶται τὸ καρφὶ χάνει τὸ πέταλον, κι' ὅποι̰ος λυπᾶται τὸ πέταλον χάνει τὸ γαϊτούρι τ'. (Ἐπὶ φιλαργύρων).

Ὅποι̰ος γυρίζει μυρίζει κι' ὅποι̰ος κάθεται βρωμᾷ.

Ὅποι̰ος ζητεῖ τὰ πολλὰ χάνει καὶ τὰ 'λίγα(Κύων ἐν ποταμῷ).

Ὅποιος κυνηγᾷ πολλοὺς λαγοὺς κανένα δὲν πι̰άνει (Οἱ τοῦ πλείονος ὀρεγόμενοι καὶ ὃ ἔχουσι στεροῦνται. Αἰσ. μῦθοι).

Ὅποι̰ος σκάφτ' ἀλλονοῦ λάκκο πέφτ' ὁ ἴδιος (Λάκκον ὤρυξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτὸν καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον, ὃν εἰργάσατο. Καθ' ἑτέρου μηχανώμενος καθ' ἑαυτοῦ τὴν παγίδα περιστρέφει).

Ὅπου 'πᾶς ἡ ὀκᾶ 400 δράμια ἔχει. (Καταληπτή).

Ὅποι̰ος πι̰άνει τὸ μέλι γλύφει τὰ δάκτυλα τ'.(Ἐπὶ τῶν διαχειριζομένων τὰ κοινά).

Ὅπου ἔν' ὁ πόνος ἐκεῖ ἔν' κ' ἡ ψή. (Ὅπου τις ἀλγεῖ ἐκεῖ καὶ τὸν νοῦν ἔχει).

Ὅπου φτώχι̰α ἐκεῖ γρύνι̰α. (Καταληπτή).

Ὅποι̰ος ἔχ' πόνο πι̰άνεται ἀς τὰ φείδι̰α. (Καταληπτή).

Ὅποι̰ος ἔχ' ἀμπέλι̰α ἂς βάλλ' ἐργάτας (Ἕκαστος ὀφείλει νὰ φροντίσῃ διὰ τὰς ἐργασίας του).

Ὅσα ξεύρ' ὁ νοικοκύρης δὲν τὰ ξεύρ' ὁ μισεφίρης (Καταληπτή).

Ὅσα φέρ' ἡ ὥρα ὁ χρόνος δὲν τὰ φέρ'. (Ὅ,τι συμβαίνει ἐν μιᾷ στιγμῇ δὲν συμβαίνει ἐπὶ ἔτη, λέγεται ἐπὶ ἀπροόπτου συμβάντος, «μικροὶ καιροὶ μεγάλων πραγμάτων πρόξενοι γίγνονται»).

Ὅπου ὁ κόσμος κι' ὁ Κοσμᾶς. (Ἐπὶ τῶν πανταχοῦ παρόντων).

Ὁ χυλωμένος (βρεγμένος) ἀς τὴν βροχὴ δὲν φοβᾶται.

Ὅταν ἡ αὐλή σου διψᾷ μὴ χύνης ὄξω τὸ νερό. (εὐνόητον).

Ὅ,τι ἡ βρώμα καὶ τὸ φκιάρ'. (Ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει).

Ὅ,τι ἔχει τὰ φορεῖ κι' ἀπὸ κλέφτας δὲν φοβᾶται (Πτωχὸς οὐχ ὑφίσταται ἀπειλήν. Σόλων).

Ὅσῳ ἀνακατώνεις τὴν πόρεψη βρωμᾷ. (Μὴ κίνει τὸν ἀνάγυρον=φυτὸν δυσῶδες).

Ὅ,τι παθαίνει τὸ κορμὶ τὰ φταίει τὸ κεφάλι. (Ἕκαστός ἐστι δημιουργὸς τῆς τύχης του).

Ὁ τζανὸς (τρελλὸς) εἶδε τὸν μεθυσμένον κι' ἔφυγε. (Καταληπτή).

Ὁ φτωχὸς κι' ἡ μοίρα του (Ἐπὶ τῶν δυστυχιῶν τῶν φτωχῶν).

Ὁ φόβος φυλάγ' τ' ἀμπέλια. (Σαφής).

Ὀφειδιοῦ κουτί. (Γεννήματα ἐχιδνῶν. Κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν).

Ὁ χαριστὴς ἀπέθανε. (Καταληπτή).

Οὔτε τὰ καλά του οὔτε τὰ βάσανά του. (Μήτε μέλι, μήτε μελίσσας).

Ὁ ψύλλος φοβᾶται ἀς τὸν τυφλό, καὶ ὄχι ἀς τὸν ἀνοιχτομμάτη.

Παγαίν' νὰ λαλήση πολίτικα χάν' καὶ τὰ Σινασίτικα. (Ἐπὶ τῶν δυσκολευομένων νὰ ὁμιλῶσι τὴν καθαρὰν Ἑλληνικήν).

Παγαίν' 'ς τὴν βρύσι κ' ἔρχεται διψασμένος. (Δελφοῖσι θύσας αὐτὸς ὀψώνει κρέας).

Παθὸς γιατρός. (Ὁ παθὼν εἶνε ἰατρός).

Πέτρα σὲ πέτρα νὰ μὴν πομείνη (Νὰ καταστραφῇ ὁλοτελῶς).

Πὲ εἰπὲ γάνιασα. (Λέγε λέγε ἐξηντλήθην).

Πέτρα ποῦ κυλάει μαλλὶ δὲν πιάνει. (Λίθος κυλινδούμενος φῦκος οὐ ποιεῖ).

Πεθερᾶς τέρτια (δυστροπίας) δὲν τράβηξε. (Ἐπὶ γυναικῶν ὑγιῶν) ἀντιθέτως δὲ λέγεται· Τράβηξε πεθερᾶς τέρτια.

Πέφτει τ' αὐγὸ 'ς τὴν πέτρα σπάν' τ' αὐγό, πέφτ' ἡ πέτρα 'ς τὸ αὐγὸ σπάν' τ' αὐγό. (Τὸ δικαίωμα τοῦ ἰσχυροτέρου).

Πές μέ το νὰ μὴ 'ς τὸ πῶ. (Ἐπὶ τῶν ἀποδιδόντων εἰς ἄλλους ἴδιον ἐλάττωμα).

Πέντε μέτρα κ' ἕνα κόφτε. (Πράττε λελογισμένως).

Πέσε ἀπίδ' νὰ σὲ φάγω. (Ἐπὶ ἀναμενόντων παρ' ἄλλων).

Πῆρε φτερὰ καὶ πέταξε (Ἐπὶ τῶν χαιρεκάκων).

Πῆγε γιὰ μαμὴ κι' ἦρτε γιὰ λοχοῦσα. (Ἐπὶ τῶν βραδυνόντων).

Πῆρ' ὁ τυφλὸς κατήφορο. (Ἐπὶ τῶν ἀδιακρίτως συχνὰ αἰτούντων).

Πῆγε νὰ πορπατήση σὰν πέρτικα καὶ πορπατεῖ 'σὰν χῆνα.

Πῆγε νὰ βάλλη φρύδια κι' ἔβγαλε 'μάτια. (Κάμηλος ἐπιθυμήσασα κεράτων καὶ τὰ ὦτα προσαπώλεσε).

Πολυτεχνίτης κ' ἐρημοσπίτης.

'Πόμνεν 'στοῦδι καὶ πετζί. (Τρίχες καὶ κέρατα Σχολ. Ἀριστοφ. Ὀρνιθ. 902. Ἐπὶ τῶν ἕνεκα ἀλλεπαλλήλων ἀτυχημάτων στενοχωρουμένων καὶ πασχόντων ἠθικῶς).

Ποιὸς εἶδε τὸν Θεὸν καὶ δὲν τὸν 'φοβήθη. (Ἐπὶ θεομηνιῶν).

Ποιὸς σ' ἔβγαλε τὸ 'μάτι σ';— ὁ ἀδελφός μου. —Γι' αὐτὸ τὸ ἔβγαλε βαθειά.

Πολεμᾷ νὰ χωρίση τὸ νύχι ἀς τὸ κριάς. (Ἐπὶ τῶν ῥαδιουργούντων μεταξὺ συγγενῶν).

Πολλὰ χέρια 'ς τὴν δουλιὰ κι' ὀλίγα 'ς τὸ σ(φ)ουγκάτο.

Ποῦ μὲ φουρκίζει ἕν' ἐτά. (Ὃ μάλιστα μὲ πνίγει τοῦτ' ἐστί. Λουκιαν. Προμ. § 17).

Πότε καὶ πότε τὸ φιλὶ νἄχη καὶ νοστιμάδα. (Πᾶν σπάνιον ἐπιθυμητόν. Πᾶν μέτρον ἄριστον).

Παποῦτσι ἀς τὸν τόπον σου, ἂς εἶν' καὶ παλωμένο. (Τὴν δὲ μάλιστα γαμεῖν χρή, ἥτις σέθεν ἐγγύθεν ναίει. Τὴν κατὰ σ' αὐτὸν ἔλα. Ἡσιόδ. Ἔργα καὶ ἡμέραι).

Παρηγοριὰ 'ς τὸν ἄρρωστο, ὥστε νὰ βγ' ἡ ψυχή του.

'Ρῶτα 'ρῶτα 'βρίσκεις τὸ Παγδάτ. (Καταληπτή).

'Σὰν δὲ σὲ τρέχει τί τρέχεις καὶ σὰν σὲ τρέχει πάλε τί τρέχεις. (Εἰ τὸ φέρον σὲ φέρει, φέρε καὶ φέρου, εἰ δ' ἀγανακτεῖς καὶ σαυτὸν λυπεῖς καὶ τὸ φέρον σὲ φέρει).

'Σὰν θέλ' ἡ νύφη κι' ὁ γαμβρὸς τύφλα νἄχουν τὰ συμπεθέρια.

Σ' ἕνα κουλτοῦκι (ἀμασχάλη) δύο καρπούζια δὲν χωροῦν. (Οὐδεὶς δύναται νὰ ἔχη δύο συγχρόνως ἐπιτηδεύματα).

'Σ ἐσέν' ψέμα καὶ 'ς ἐμὲν ἀλήθεια (λέγεται ἐπὶ τῶν διηγουμένων τι ἀπίθανον).

Σιγανὸ ποτάμι. (Διὰ τοὺς ὑπούλους).

Σκάφτει τὸ λάκκο του μὲ τὰ χέρι̯α τ'. ('Επὶ τῶν ἀσώτων).

'Σ τὰ καλὰ καθούμενα τῆτον νὰ 'πᾷς νὰ χέσῃς, νὰ κρημισθῇ ἡ ἀχταρι̯ὰ καὶ 'ς τὴν βρῶμα νὰ πέσῃς.

Σπῆτι μου σπητάκι μου καὶ πορτοκαλυδάκι μου. (Εἰς ἕκαστον ἡ οἰκία του εἶνε προτιμοτέρα μεγάρου).

'Σ τὴν ἀναβροχι̯ὰ καὶ τὸ κουκοῦδ' καλὸ ἔν. (Καταληπτή).

'Σ τῆς παστρικῆς τὸ φαγὶ 'βρῆκαν κάτα καὶ σκυλί. ('Επὶ τῶν ῥυπαρῶν τῶν ὑποκρινομένων τὸν καθαρόν).

'Σ τὴν φωνὴ καὶ ὁ κοκκινός· (ἴδε 5 παροιμ).

'Σ τῆς νύφης ψένουν καὶ κονώνουν καὶ 'ς τοῦ γαμπροῦ εἴδησι δὲν ἔχουν. (Ὅταν διαδίδωνται λόγοι ψευδεῖς ἐκ μέρους τινὸς τῶν ἐνδιαφερομένων περὶ ἄλλων οὐδεμίαν γνῶσιν τούτου ἐχόντων).

'Σ τὸ παληὸ χωρι̯ὸ καινούργι̯ους νόμους δὲν βάλλουν. (Τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα ἐπικρατοῦν).

'Σ τὴν Βαρβαρι̯ὰ τὰ ῥοῦχά μου 'ς τὴν Κρήτη τὸ σπαθί μου. ('Επὶ ἀκαταστάτων).

'Σ τοῦ ἀῤῥώστου τὸ κεφάλι ἑκατὸν ἀποθαμένοι κάθονται (Οἱ χρονίως πάσχοντες ζῶσιν, ἐνῷ πολλοὶ ὑγιεῖς ἀποθήσκουσιν).

'Σ τὸ γάμον σου μὲ τὸ κόσκινο θὰ κουβαλῶ νερό. (Τετρημένον πίθον ἀντλεῖν).

'Σ τὸ ξερὸ κοντὰ καίεται καὶ τὸ χλωρόν.

'Σ τοῦ κουφοῦ τὴν θύρα ὅσῳ θέλεις 'μίλα.

'Σ τῶν τυφλῶν τὸ χωρι̯ὸ βασιλεύ' ὁ μονόφθαλμος. ('Εν ἀμούσοις καὶ κόροδος φθέγγεται).

Τὰ ἄσπρα καταιβάζουν τ' ἄστρα. (Καὶ τὰ ἄστρα τὰ στερρὰ καταιβάζεις ὦ παρᾶ).

Τὰ ἔχ' ἡ μοῖρα γραμμένα ὅλα γίνονται. (Ἄφευκτόν ἐστι τὸ τοῦ πεπρωμένου κακόν. 'Απ. Δ. 34).

Τὰ κερνᾷς χάνεις, τὰ χρωστᾷς πλερώνεις. ('Επὶ φιλοτίμων).

Τὰ καλὰ συναγμένα τὰ μισὰ τοῦ νοικοκύρη τὰ μισὰ τοῦ δια-

βόλου, τὰ κακὰ συναγμένα ὅλα τοῦ διαβόλου καὶ ὁ νοικοκύρης μαζῇ. ('Αλῶν δὲ φόρτος, ὅθεν ἦλθεν ἔνθ' ἔβη).

Τὰ 'μάτι̯α σου ἐγὼ δὲν τὰ ἔχω. (Πρόσεχε).

Τὰ μικρὰ δὲν ἤθελες τὰ μεγάλα γύρευες· τράβα γέρο δι̯άβολε κούνα καὶ τὸν δαίμονα. ('Επὶ τῶν κενοδόξων καὶ πλεονεκτῶν).

Τάξε τον κι̯' ἂς χαίρεται, ἄφες τον κι̯' ἄς μαραίνεται. ('Επὶ τῶν ἐξαπατώντων τοὺς ἄλλους διὰ κούφων καὶ κενῶν ὑποσχέσεων).

Τὰ πολλὰ λόγια εἶνε φτώχι̯α.

Τὰ περασμένα ξεχασμένα.(Ὁ χρόνος ἐπιφέρει τὴν λήθην).

Τὰ σταφύλι̯α τῶνα μὲ τἄλλο βλέποντας μαυρίζουν. (Σιμμορφοῦταί τις ἀνεπαισθήτως τοῖς ἄλλοις).

Τὰ φέρ' ἡ ὥρα ὁ χρόνος δὲν τὰ φέρ'. (Μικροὶ καιροὶ μεγάλων πραγμάτων πρόξενοι γίγνονται).

Τὰ χείλη του δὲν γελοῦν. ('Επὶ τῶν τεθλιμμένων).

Τέρι̯αξαν καὶ συμπεθέρι̯ασαν. (Ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει).

Τὴν καθαρὰ Δευτέρα λοχοῦσα καὶ τοῦ Θωμᾶ νύφ'. (Εὐχὴ γυναικῶν, διότι εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν δὲν νηστεύουσιν εἰς δὲ τὴν δευτέραν δὲν ἐργάζονται).

Τῆς νύχτας τὤργο τῴδι̯εν ἡ ἡμέρα καὶ γέλασεν.

Τὸν κουφὸ τὸν βασιλῆ τὸν φκι̯άνει μὲ τ' αὐτι̯ά. ('Επὶ τῶν καθιστώντων γνωστὰ τὰ μὴ γνωστὰ ἄνευ ἀνάγκης).

Τὸ νύχι μου δὲν μυρίσθηκα. (Λέγεται ὑπὸ τῶν ἐπὶ ἀπρονοησία κατηγορουμένων).

Τί νὰ κάμῃ ὁ κρύος τὸν παγωμένο. (Πτωχὸς πτωχὸν οὐ δύναναται συνδραμεῖν).

Τίναξε τὰ πέταλα τ'. ('Απέθνηνεν ἐπὶ ζώων, λέγεται καὶ εἰρωνικῶς ἐπὶ ἀνθρώπων).

Τὸ ἀγκάθ' ἀπὸ μικρὸ κεντᾷ. (Ἡ ἀνατροφὴ ἐν μικρᾷ ἡλικίᾳ).

Τὸ ὄϊμα νερὸ δὲν γίνεται κι̯' ἂν γείνῃ δὲν πίνεται.

Τὸ γουδὶ τὸ γουδοχέρι. ('Επὶ ἀλόγου ἐπιμονῆς).

Τὸ γινάτι (πεῖσμα) βγάζει 'μάτι. (Καταληπτή).

Τὸ ἔξυπνο πουλὶ ἀς τὴ μύτη τ' πι̯άνεται. ('Εάλω καθάπερ λαύραξ. Λουκ καταπλ. § 24).

Τὸ κακὸ νὰ μὴ σ' εὕρῃ μιὰ φορὰ σὰν σ' εὕρῃ τῶνα φερ' τἄλλο.

Τὸ μεγάλο ψάρι τρώγ' τὸ μικρό. (Καταληπτή).

Τὸ μοιράδι τὸ εἶπαν ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι καὶ ποῦ παγαίνεις, καὶ ἐκεῖνο εἶπε,—ἀς τὰ χαλάσματα ἔρχομαι καὶ 'ς τὰ χαλάσματα παγαίνω. (Καταληπτή).

Τὸ καμπῆλ '(κάμηλον) τὸ εἶπαν νὰ χορέψῃ, καὶ χάλασε τὸ χάνι.

Τὸ καμπῆλ' ἔχει ἕνα ἄσπρο (1|3 τοῦ παρᾶ).—Δὲν τὸ θέλω τὸ καμπῆλ'· ἔχ' χίλια πουγγιὰ (500 γρ.) φέρ' το. (Μηδὲν εὔωνον εἶνε τῶν περιττῶν).

Τὸν παίζει 'ς τὰ δάκτυλα τ'. (Τὸν ἐξαπατᾷ).

Τὸν καλομαθημένον ζουλιάρη μὴ τὸν λές. (Καταληπτή).

Τὸν τραβοῦν 'ςτὰ χορτάρια κ' ἐτὸς παγαίν' 'ς τὰ σίγρια (αἱ τραγάκανθαι). (Ἐπὶ τῶν μὴ κατανοούντων τὸ ἑαυτῶν συμφέρον).

Τὸ ξύλο βγῆκε ἀς τὸν παράδεισο. (Ὁ φειδόμενος τῆς ἑαυτοῦ βακτηρίας λυπεῖ τὸν υἱὸν αὐτοῦ).

Τὸ ὀρνίθι σκαλίζοντας βγάλλ' τὰ μάτια τ'.

Τὸ περίγελο τοῦ κόσμου περιγελᾷ ἄλλον. (Καταληπτή).

Τὸ παιδὶ ἂν δὲν κλάψ' ἡ μάννα τ' βυζὶ δέν το δίν'.

Τὸ πολὺ τὸ Κύριε ἐλέησον τὸ βαριέται κι' ὁ Θεός.

Τόπου συνήθιο νόμου κεφάλαιο. (Γνωστή).

Τὸ σιτάρι ὅπου κι' ἂν γυρίσῃ 'ς τὸ μύλο θὰ πάγῃ.

Τὸ σκοινὶ ἂν τὸ τραβήξῃς πολὺ κόφτεται. (Μεγάλη ἐπιμονή. Ὅρα μὴ ἀπορρήξωμεν διατείνοντες τὸ καλώδιον. ('Αποστ. Γ.47).

Τὸ σίδερο ζεστὸ κτυπιέται. (Αἱ ἀσθένειαι ἐν τῇ γεννήσει των θεραπεύονται. Αἱ ὑποθέσεις δὲν πρέπει νὰ παλαιώσουν).

Τοῦ λύκ' τὸ γουργούρ' (λαιμὸς) ἐν' παχὺ γιατὶ θιάν' τὸ ὄργο τ' μοναχός του. (Νὰ μὴ ἐμπιστευώμεθα ἄλλοις τὰς ὑποθέσεις μας).

Τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα τὸν φαγίζει. («Γάλα ὀρνίθων»).

Τοῦ νοικοκυριοῦ τὸ μάτι κοπριὰ ἔν' 'ς τὸ χωράφι. (Ὀφθαλμὸς βασιλέως πιαίνει ἵππον).

Τούτου τοῦ παιδιοῦ τὴν μάννα, τὴν ἔρριψαν 'ς τὰ λαγκάδια. —Ἡ αὐγὴ θὲ νὰ μᾶς δείξῃ, τίνος μάννα θὲ νὰ λείψῃ. (Νύμφη τις συνεφώνησε κρυφίως μετὰ κακούργων, ἵνα ἐν καιρῷ νυκτὸς συλλάβωσι τὴν πενθεράν της ἐν τῇ κλίνῃ καὶ τὴν φονεύσωσι, εἶτα δὲ ρίψωσι τὸ σῶμά της εἰς τὰ λαγκάδια. Τοῦτο μαθὼν ὁ σύζυγος εἰδοποίησε τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἥ παρήγγειλε νὰ κοιμηθῇ εἰς τὴν κλίνην τῆς πενθερᾶς του, ἡ δὲ πενθερὰ εὑροῦσα τὴν κλίνην της κατειλημμένην ἠναγκάσθη νὰ κοιμηθῇ εἰς τὴν κλίνην τῆς μητρός, ἔνθα ἀποκοιμηθεῖσα συνελήφθη καὶ ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν κακούργων. Ἡ νύμφη τὴν νύκτα εἰρωνευομένη τὸν σύζυγον ᾖδε. Τούτου τοῦ παιδιοῦ κτλ. Ὁ δὲ σύζυγος ἀπήντησε. Ἡ αὐγὴ θὲ νὰ μᾶς δείξῃ τίνος μάννα θὲ νὰ λείψῃ. Τραγικὴ εἰρωνεία).

Τοῦ φοβιτζιάρη ἡ μάννα δὲν κλαίει. (Καταληπτή).

Τὸ φῶς τ' (ὀφθαλμὸς) ἀψηλὰ δὲν τὸ σηκών'.

Τὸ ψάρι ἀς τὸ κεφάλ' βρωμᾷ. (Τὸ κακὸν πρέπει νὰ πατάσσηται ἐν τῇ ἀρχῇ).

Τρᾶν' (βλέπε) τὴ μάννα κι' ἔπαρ' τὸ παιδί. (Τὰ τέκνα ὁμοιάζουσι τοῖς γονεῦσι).

Τρέχουν τὰ σάλια τ'. (Ἐπὶ τῶν ὀρεγομένων τι).

Τρεῖς κατζιγγὰν ἕνα γαϊτούρ. (Ὅταν πολλοὶ θέλουσι νὰ χρησιμοποιήσωσιν ἓν ἀντικείμενον).

Τράβα με κι' ἂς κλαίγω κι' ἂν κλαίγω τί σὲ φταίβω. (Ἐπὶ τῶν προσποιουμένων ἄρνησιν).

Τρανᾷ (βλέπει) 'ς τὸ παθηνὶ καὶ λαλεῖ τὴν Καλή. (Ἐπὶ παραβλώπων. «Τῶν ὀφθαλμῶν τὸν μὲν παραβάλλει εἰς Καρίαν τὸν δὲ εἰς Καρχηδόνα»).

Τυφλοὶ κουτζοὶ οὖλ' 'ς τὸν ἅγι Παντελεήμονα.

Τώρα 'ς τὰ γεράματα μάθε γέρο γράμματα. (Ἐπὶ τῶν κατὰ τὸ γῆρας ἕνεκα ἀτυχημάτων ἀναγκαζομένων νὰ ζητήσωσι πόρον ζωῆς δι' ἐργασίας τινός).

Τῶν φρονίμων τὰ παιδιὰ πρὶν πεινάσουν μαγειρεύουν. (Ἕκαστος ὀφείλει ἐγκαίρως νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ μέλλον του).

Τῶνα τὸ χὲρ νίφτ' τἄλλο καὶ τὰ δυὸ τὸ πρόσωπον. (Ἀλληλοβοήθεια καὶ σύμπραξις· χεὶρ χεῖρα νίζει δάκτυλοι δὲ δακτύλους).

Ὑπνοφάγος καὶ τεμπέλης, ἀκαμάτης καὶ φαγᾶς, ἄλλο τίποτε δὲν θέλει παρὰ νὰ γενῇ παππᾶς. (Καταληπτή).

Ὑπνώνεις ξυπνᾷς τὰ χρόνια σου περνᾷς. (Καταληπτή).

Φύλαξέ με νὰ μ' ἔχῃς. (Καταληπτή).

Φᾶτε 'μάτια ψάρια κ' ἡ κοιλιὰ περίδρομο. (Ἐπὶ των τηκομένων διὰ τοῦ βλέμματος καὶ μὴ δυναμένων νὰ γευθῶσι τοῦ «ἀπηγορευμένου καρποῦ». Τιμωρία Ταντάλου»).

Φασοῦλι φασοῦλι γιομώνει τὸ σακοῦλι.(«Εἰ γὰρ κὲν σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθῇ καὶ θαμὰ τοῦτ' ἔρδοις τάχα καὶ τὸ μέγα γένοιτο).

Φτύζει καὶ τὰ γλύφει. («Κύων ἐπὶ τὸ ἐξέραμα ἐπιστρέψας»).

Φύγε ἂς τὴν κακὴ τὴν ὥρα νὰ ζήσῃς χίλια χρόνια.(Καταληπτή).

Φωνάζ' ὁ κλέφτης νὰ φύγ' ὁ νοικοκύρης.(«Οἱ φῶρες τὴν βοήν»).

Φώναξέ τον 'στὸ γάμο σου νὰ σὲ πῇ καὶ τοῦ χρόνου. (Ἐπὶ τῶν ἀνοήτων).

Χάν' ἡ μάννα τὸ παιδὶ καὶ τὸ παιδὶ τὴν μάννα.

Χαρὰ 'στὴν ψ(υχ)ή του ἢ 'στὰ χέρια του. (Θειαστικὰ ἐπ' ἐλεημόνων ἢ τεχνιτῶν).

Χύθηκε τὸ λάδι 'στὴ φακή. (Ἐπὶ τῶν ζημιουμένων πρὸς ὠφέλειαν συγγενῶν).

Χόρευε κυρὰ Μαροῦ, ἔχε κι' ἔννοια τοῦ σπιτιοῦ. (Λελογισμένως νὰ εὐθυμῇ τις).

Χωριὸ ποῦ φαίνεται κουλαβοῦζο(ὁδηγὸν)δὲν θέλει.(Καταληπτή).

Ψὶ ψὶ ψὶ γίνεται ψεῖρα. (Ἡ ὑποψία ἐπιφέρει τὴν πραγματικότητα).

Παιδικὰ αἰνίγματα, ᾄσματα, στίχοι καὶ παιδιαί.

Τὰ αἰνίγματα τῶν περιοδικῶν καὶ ἡμερολογίων ὁλοτελῶς ἐξετόπισαν τὰ στερούμενα πνεύματος καὶ ἀκριβείας ἐγχώρια αἰνίγματα, ἅτινα ἄλλοτε ἀπετέλουν μίαν τῶν κυριωτέρων κατὰ τὰς μακρὰς χειμερινὰς νύκτας διασκεδάσεων. Ἐνταῦθα παραθέτομέν τινα ἐκ τῶν ἐν τῷ παιδικῷ κύκλῳ διασῳζομένων.

Χίλιοι μίλιοι καλογέροι 'ς ἕνα ράσο τυλιγμένοι. (Ῥόδιον)

Ἕνα μικρὸ χαντζάμι (πίθος) μὲ δυὸ λογιῶ κρασί. (Ὠὸν)

Κόκκαλα δὲν ἔχει καὶ κόκκαλα τζακώνει. (Γλῶσσα).

Ἀλτινὸ καὶ φωτεινό, ἄλικο καὶ λαμπερὸ τὴν ἀνάγκη τ' ἔχομε, τὸ χαϊδεύω μὲ φιλᾷ κι' ἂν τὸ πιάσω μὲ κεντᾷ. (Πῦρ).

Ἀψελὸς πολὺ ψελὸς κόκκαλα δὲν ἔχει, τὰ μάτια σου βγάζει τὸν λαιμό σου καίει. (Καπνός).

Ἄσπρο ἄσπρο σὰν τυρὶ καὶ 'στὸν κόσμο πορπατεῖ. (Σελήνη).

Αἴνιγμα νηπιακὸν ἐπὶ τῶν μελῶν τοῦ ἀνθρώπου

Ἄσπρη πέτρα. (Μέτωπον). Δυὸ γαϊτανίτζαις. (Ὀφρῦς). Δυὸ φεγγίτζαις. (Ὀφθαλμοί). Δυὸ τρυπίτζαις. (Ῥώθωνες). Δυὸ πετζίτζαις (Ὦτα). Στόμα τρώγω. (Στόμα). Καταρράκτης. (Οἰσοφάγος). Ὑλιστῆρι. (Αἰδοῖον). Κολοστῆρι. (Ἕδρα).

Παιδικὰ δημώδη ᾄσματα

Τὴν Κυριακὴν τῶν βαΐων οἱ παῖδες κρατοῦντες ἀνὰ ἕνα κλάδον ἀκανθωτόν, ἐφ' οὗ οἱ γονεῖς ἐμπήγουσι διάφορα τραγήματα καὶ ζαχαρωτὰ περιφέρονται ᾄδοντες.

Ἀβάϊ ! ἀβαϊούτζικο. τὸν ἁμαρτωλούτζικο.
τὸ τζαλλοῦδι τίνος ἔν', ἐν' τοῦ μεγάλ' Κερεκῆς.
Νὰ τὸ δώσω τὸν παπᾶ νὰ μὲ δώσῃ κοινωνιά· 'μπρὸς 'μπρὸς 'μπρὸς

Τοῦ ἁγίου Λαζάρου

Ὁ φτωχὸς ὁ Λάζαρος σαράντα χρόνους ἔζησε,
μίαν ἐκκλησίαν ἔχτισε κ' ὕστερα ἀπέθανε.
Τ' ἅγια τὰ λείψανα νὰ τὰ προσκυνήσετε
κ' ὕστερα νὰ δώσετε αὐγὰ καὶ παράδες.

Τὸ ἑσπέρας τῆς παραμονῆς τῶν ***Φώτων*** ψάλλεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μικρά τις ἀκολουθία, μεθ' ἣν ἐξερχόμενοι οἱ παῖδες καὶ περιφερόμενοι ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν καίουσι τὸν Σιφώτην διὰ φρυγάνων τραγακάνθης πηδῶντες περὶ τὴν πυρὰν καὶ ᾄδοντες.

Φῶτα φῶτα καὶ καλήμερα ἤλθαμ' κ' ἐμεῖς σήμερα.
Ἀπὸ τῆς ἐρήμου ὁ Πρόδρομος ἦρτε νὰ βαπτίσῃ τὸν Κύριον.
Ἅγιος ὁ Θεός, Ἅγιος ἰσχυρός, Ἅγιος ἀθάνατος ὁ Κύριος.
Ὁ Ἰορδάνης εἶδε καὶ ἔφριξε τὰ νερὰ τ' ὀπίσω ἐτράβηξεν.
Ἅγιος ὁ Θεὸς κτλ.

Ἰωάννη τόλμα καὶ βάφτισον τὴν κορυφὴν τοῦ διδασκάλου σου ἄγγιξον· [ἅγιος ὁ Θεὸς κτλ].

Καὶ ἑτέρους τινὰς τοῦ αὐτοῦ εἴδους καὶ τῆς αὐτῆς συνθέσεως στίχους. Διανέμονται δὲ αὐτοῖς ἐκ τῶν οἰκιῶν κόλυβα ἠρτυμένα μετὰ σακχάρου, καρύων καὶ ἀρωμάτων.

Τὴν πρώτην τοῦ ἔτους

Οἱ παῖδες περιφέρονται ᾄδοντες τὸν «Ἅγιον Βασίλειον» απαράλλακτα ὡς πανταχοῦ διὰ τῶν αὐτῶν ᾀσμάτων ὡς λ. χ.

Ἀρχὴ μηνιὰ κι' ἀρχὴ χρονιὰ κι' ἀρχὴ τοῦ Γιεναρίου.
Ἅγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρεία,
βαστᾷ εἰκόνα καὶ χαρτὶ χαρτὶ καὶ καλαμάρι,
Τὸ καλαμάρι ἔγραφε καὶ τὸ χαρτὶ 'μολόγα.
— Βασίλη μ', 'πὰ ποῦ ἔρχεσαι; Βασίλη μ', ποῦ διαβαίνεις;
— Ἀπὸ τὴν μάννα μ' ἔρχομαι καὶ 'ς τὸ σκολιὸ νὰ πάγω,
— Κάτζε νὰ φᾷς, κάτζε νὰ πιῇς, κάτζε νὰ τραγουδήσῃς·
— Ἐγὼ τραγούδια δὲν ξεύρω, ξεύρω τὴν ἄλφα βῆτα.
Καὶ 'ς τὸ ῥαβδὶ ἀκούμπισε νὰ πῇ τὴν Ἄλφα Βῆτα,
Καὶ τὸ ῥαβδὶ ξερὸ 'τανε χλωρὰ βλαστάρια βγάζει,
κι' ἐπάνω 'ς τὴν κορφίτζα του πέρδικες κελαδοῦσαν,
καὶ κάτω 'ς τὴ ῥιζίτζα του βρύσαις ἐκυματοῦσαν.
Ἐτραγουδοῦσαν τὰ πουλιὰ καὶ ἔλεγαν 'ς τὸν ἀφέντη,
— Ἐσὲν ἀφέντη ἔπρεπε 'ς τὰ πλούτη νὰ καθίσῃς
τὤνα σου χέρι νὰ μετρᾷ καὶ τἄλλο νὰ δανείζῃ.
Πολλὰ εἴπαμε τ' ἀφέντου μας τοῦ πολυχρονημένου,
Πολλά εἴπαμε τ' ἀφέντη μας, ἂς ποῦμ' καὶ τῆς κυρᾶς μας
Κυρὰ λιγνή, κυρὰ ψιλή, κυρὰ γαϊτανοφρύδα,
πὤχεις τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγὰρ αστῆθι.
Ἔχεις καὶ γιὸν 'ς τὰ γράμματα καὶ γιὸν εἰς τὸ ψαλτῆρι,
Ἔχεις καὶ κόρην ὄμορφη κόρην χαριτωμένην,
οὔτε 'ς τὴν πόλι βρίσκεται οὔτε 'ς τὴν οἰκουμένην.
καὶ εἰς ἔτη πολλά.

Τῶν δώδεκα Ἀποστόλων καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος

Δώδεκα Ἀπόστολοι λουτουργοῦσαν, στεφανοῦσαν,
'ς τοῦ Χριστοῦ τὴν ὥραν 'ς τοῦ Χριστοῦ τὴν 'μέρα.
Ἅγιο πνεῦμα 'ς τὴν καρδιά μου καὶ σταυρὸ 'ς τὴν χαραγῆ μου.

Τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου

Ἄλλοτε οἱ παῖδες περιεφέροντο κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου μετημφιεσμένοι καὶ ᾖδον ἀντὶ ᾠῶν καὶ τραγημάτων τὸ ἑξῆς:

Ἅγιε μ' ἅγιε μ' Κωνσταντῖνε μου.
Δὸς ἐδῶ βροχός, δὸς ἐκεῖ πελός,
'ς τὰ χορτάρια μας 'ς τὰ ἀστάχια μας
'ς τὰ τζεῖρις μας 'ς τὰ τζιμένια μας.
Μιὰ ἐδῶ, μιὰ ἐκεῖ μιὰ 'ς τοῦ χάρου τὴν αὐλή.

Ἕτεροι παιδικοὶ στίχοι

Φεγγάρι μου λαμπρό, φέξε με νὰ πορπατῶ,
νὰ παγαίνω 'ς τὸ σκολειό,
νὰ μαθαίνω γράμματα, τοῦ Χριστοῦ τὰ πράγματα.

Ἡ Κακία. Ἦγα 'ς τὸ ἀμπέλι γιὰ νὰ πορπατήσω,
Εἶδα ἕνα κλῆμα μὲ πολλὰ σταφύλια.
Ἦρτ' ἕνα πουλίτζι νὰ κοκκολογήσῃ,
Ἔσυρα καὶ δῶκά το τζὰχ 'ς τὴν πουδαρίτζα του.
Ἔκλαψε κλαμούρισε κεῖνο καὶ ἡ κόραις του
καὶ ἡ παρακόραις του,
Δὲν εἴχανε ἅρματα, οὔτε φοβερίσματα,
'Σ τὸν Θεγὸ μὲ ἄφκανε, καὶ 'ς τὸν ἅγιο Οὐρανό.

Ἡ τιμωρία. Πάτζα ἓν αγκάθι κάτζα νὰ τὸ βγάλλω
ἦρτεν καὶ ὁ λύκος γαβράτζε τὸ πόδι μ'.

Πρὸς τὴν Φαρακλίκαν. Φαρακλὶ κλὶ κλί·
τὸ τουράδι σ' ἕν' μακρὺ κόψε δός το 'ς τὴν μικρή.

Πρὸς τὴν κορώνην. Κορῶνα, χειλῶνα, χάλασεν ἡ φωλιά σου ψόφησαν τὰ πουλιά σου.

Πρὸς τὸν κοχλίαν. Κερατᾶ τᾶ τᾶ πιάστ' τὰ τία σου καὶ στᾶ.

Πρὸς τὸν ἀγαπῶντα τὸν πρωϊνὸν ὕπνον. Κῶστα φόρεσες — Νὰ φοραίνω — πότε γιὰ — 'σὰν σηκωθῶ.

Φράσεις

Βγῆκαν τ' ἄντεραμ' = ἐπὶ ἐμετοῦ. Πατῶ πουδὰρ = ἐπιμένω. Δὲν μοῦ δίν' χερ = δὲν δύναμαι, δὲν ἐπιχειρῶ, ἀδυνατῶ, δὲν μὲ βοηθεῖ. Ἔφερε τὸν κόσμον ἄνω κάτω = πάντα λίθον ἐκίνησε. Κόππν τὸ τέλι τ' = τἄχασεν, (ἀπὸ τοῦ τηλεγράφου). Τἄλλο σήμερα = Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας. Καιρὸς 'κ ἔν = δὲν εἶνε καιρός. Τοῦ χρόνου διανταρὸ = Μετὰ ἓν ἔτος. Φυσᾶ = εἶνε ὡραῖον. Ποιὸς τὸν ἔχ' 'ςτὸ σεῖσμα καὶ 'ς τὸ ξύσμα = Ποῖος τὸν λογαριάζει. Τῆς ὥρας=ὅπως πρέπει. Πῆρ' ἀπάνω του=ἀνέλαβε. Τὰ ποῖκες νὰ μὴ τὰ διῇ κανείς = τὸ κατέστης ἄχρηστον.

Τὰς λοιπὰς φράσεις καταχωροῦμεν ἐν τῷ λεξιλογίῳ.

Νανούρισμα

Νὰ κοιμηθῇ νανὶ νανὶ τ'όλοχρυσὸ πουλί μου
Νανὶ τοῦ βέη μ' τὸ παιδί τοῦ βασιλιὰ τ' ἀγγόνι
Νανὶ νανὶ νανὶ νανὶ νανὶ τὸ μοναχό μου
Νὰ τὸ ταγίσω ζάχαρι νὰ τὸ ποτίσω μοῦσκο.
Νὰ τὸ πάγω 'ς τ' ἀγᾶ τ' ἀμπέλια καὶ 'ς τ' ἀγᾶ τὰ περιβόλια
νὰ τὸ δώσω μῆλ' ἀπίδια καὶ πολλὰ πολλὰ σταφύλια.
νὰ τὸ δώσω καὶ καρύδια καὶ στεφάνι ἀπὸ λουλούδια.

Μοιρολόγια (εἰς μέτρον ἰαμβρικὸν δεκαπεντασύλλαβον)

Ὡς ἤδη εἴπομεν πάντα τὰ κατὰ διαφόρους περιστάσεις μοιρολόγια τῶν γυναικῶν, εἶνε αὐτοσχέδια καταλλήλως καὶ στιγμιαίως εἰς γλῶσσαν καθαρεύουσαν μετ' ἀρκετοῦ πνεύματος πεποιημένα, ἐξ ὧν παραθέτομέν τινα, ὡς ἐν παραδείγματι. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐνίοτε πρὸς ἀναπλήρωσιν ποδὸς ἢ μέτρου τινὸς μεταχειρίζονται τὸ λελέ, εἶνε δὲ τοῦτο τὸ τῶν ἀρχαίων σχετλιαστικὸν ἐλελέ, ὅπερ καὶ σήμερον εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος σῴζεται ὡς ἐπῳδὸς τῶν θρήνων.

Θυγάτηρ χήρα θρηνοῦσα τὸν ἀποθανόντα πατέρα της

Σήκω ἐσύ, γλυκύ μ' παππᾶ, νὰ διῇς τ' ἀρχοντικό σου,
νὰ διῇς τὰ ἐγγονάκια σου καὶ τὰ παιδιά σου γύρω·
νὰ διῇς κ' ἐμὲ τὴν ἔρημη τὴν μαυροφορεμένη.
Ἀπὸ μικρὸ 'ςτὰ βάσανα μεγάλη μεσ' 'ς τῆς λύπαις.
Εἶχα ἐσέν' παρηγοριὰ καὶ στήριγμα δικό μου,
τώρα καὶ σὺ μὲ ἀφῆκες 'ς τοὺς πέντε δρόμους μέσα,
εἴδιετε, φιληνάδες μου, τί ἔν' ἡ ἀτυχία !
εἴδιετε πειὸ χειρότερη καὶ πειὸ ἄτυχη κόρη.
τί νὰ σὲ πῶ, ἄϊ μάννα μου, γιατί νὰ μὲ γεννήσῃς,
ἐδῶ μέσα 'ςτὰ βάσανα 'ςτόν ψεύτικο κόσμο !

Σύζυγος θρηνοῦσα τὸν σύζυγον.

Πῶς μὲ ἀφίνεις, μάτια μου, ἐδῶ ὁλομονάχη,
Ἐμένα τὴν παντέρημη μὲ τὰ τρία παιδιά σου.
Ἀφῆκες σπήτια ὥμορφα, αὐλαῖς μαμαρωμέναις·
ἀφῆκες καὶ τρι' ὄρφανα 'ςτὰ μαῦρα βουτημένα.
Ῥίξε τὸ χῶμά σου μεριά, τὴν πλάκα σου 'ς τὴν ἄλλη
κ' εὔχα νἀκούσῃς κλάματα καὶ μαῦρα μοιρολόγια.
Ἡ πενθερά. Νύφη μου, μὴ μαραίνεσαι καὶ μὴ παραπονιέσαι,
μὴ λὲς ἄλλο δὲν μ' ἀγαποῦν, δὲν θέλουν νὰ μὲ ξεύρουν.
Νύφη μ' σὲ κλαῖν' οἱ συγγενεῖς, σὲ κλαίει οὖλος ὁ κόσμος,
κι'ὅπως σὲ κλαίει ὁ πεθερός, κανένας δὲν σὲ κλαίει.
Γιὰ σήκ' ἀπάνω, νύφη μου, καὶ μὴ ἀναστενάζεις.
Ἡ νύφη. Μὲ τί πουδάρια νὰ σκωθῶ καὶ χέρια νἀκουμπίσω,
τὰ ἧπατά μου κόφτανε, τὰ πόδια μου τζακῶθαν.
τὰ χέρια μ' ἐκρεμάστανε, τὸ σῶμα μ' ἐλυγίστην'.

Τοιαῦτα περίπου τὰ αὐτοσχέδια μοιρολόγια τῶν γυναικῶν, εἰρήσθω δ' ἐν παρόδῳ, ὅτι ἐν Σινασῷ δὲν ἐπικρατεῖ, ὡς ἀλλαχοῦ, τὸ ἔθιμον τοῦ νὰ μισθώνωσι θρηνῳδοὺς εἰς τὰς κηδείας.

Στίχοι δὲ διάφοροι ᾀδόμενοι ἢ φερόμενοι ἀνὰ τὰ στόματα εἶνε αὐτοὶ οὗτοι οἱ πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος συνήθεις στίχοι, ἐξ ὧν πα-

ραθέτομέν τινας, ὧν ἡ γλῶσσα εἶνε σύμφωνος πρὸς τὴν σημερινὴν ὑπὸ τῆς νεολαίας ἀμφοτέρων τῶν φύλων ὁμιλουμένην.

'Αγάπη θέλει φρόνησι, θέλει ταπεινοσύνη,
θέλει λαγοῦ περπατισιὰ πουλιοῦ γρηγοροσύνη.
'Ακόμα δὲν ἀπέθανα κι' ἄναψαν τὰ κεριά μου,
'πῆραν καὶ τὴν ἀγάπη μου ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά μου.
'Ανάθεμά σε ξενιτειὰ καὶ σέν' καὶ τὰ καλά σου,
οὔτε τὰ πάθη σ' ἤθελα οὔτε τὰ διάφορά σου,
Γιατί δὲν μὲ καλέσατε κι' ἐμένανε 'ς τὸν γάμο
κ' ἐγώζευρα τὴν νύφη σας παινέματα νὰ κάμω.
Δὲν εἶνε κρίμα κι' ἄδικο δὲν εἶνε κι' ἁμαρτία,
νὰ τυραννῶ τὴν νειότη μου χωρὶς καμμία αἰτία.
"Εχω καιρὸ γιὰ νὰ διαβῶ χορτάριασ' ἡ αὐλή σου,
τώρα θ' ἀρχίσω νὰ διαβῶ νὰ σκάσουν οἱ ἐχτροί σου.
Καινούρι' ἀγάπη ἔβαλές μὲ γειά σου καὶ χαρά σου,
καὶ τὴν παληὰ νὰ θυμηθῆς νὰ καίετ' ἡ καρδιά σου.
Μικρὴ μικρὴ σ' ἀγάπησα μεγάλη δὲν σὲ πῆρα,
θὰ μ' ἀξιώσῃ ὁ Θεὸς γιὰ νὰ σὲ πάρω χήρα.
Μισεύω, φίλοι, κλαῖτε με καὶ σεῖς ἐχθροὶ χαρεῖτε,
καὶ σεῖς γειτονοπούλαις μου τὰ μαῦρα ἐνδυθῆτε.
'Σὰν ἤτανε νὰ μ' ἀρνηστῆς τ' ἦταν νὰ μ' ἀγαπήσῃς,
καὶ 'ςτὴν καϋμένην μου καρδιὰ τόση φλόγα νὰ ῥίξῃς.
Σήμερα μαῦρος οὔρανος σήμερα μαύρη 'μέρα,
Σήμερα ποῦ χωρίζεται μάννα καὶ θυγατέρα.
Τοῦ ξένου δός του ξενιτειὰ κι' ἀρρώστια μὴ τοῦ δίνῃς
ἡ ἀρρώστια θέλει στρώματα, θέλει προσκεφαλάκια,
θέλει μαννοῦλα 'ςτὸ πλευρό, γυναῖκα 'ςτὸ κεφάλι,
θέλει χατήρια τρίδιπλα χίλιες φορὲς τὴν ὥρα.
"Ωρα καλή σου, μάτια μου, καὶ νὰ καλοστρατίσῃς
'ςτὴν στράτα νὰ μὲ θυμηθῆς καὶ πίσω νὰ γυρίσῃς κ.τ.λ.

Παιδιαί.

Ὁ δικαστὴς παῖς καὶ οἱ ἔνοχοι δάκτυλοι.

Ὁ ἀντίχειρ· ἄγι'τε ἂς πᾶμ' νὰ κλέψωμε. *Ὁ λιχανός·* ποῦν' σκαλί. *Ὁ μέσος·* ἐγὼ σκαλὶ νίσκομαι (γίνομαι). *Ὁ παράμεσος·* ἂς τὸν Θεγὸ δὲν φοβᾶσθε. *Ὁ ὠτίτης·* ὁ Θεγὸς τί θὰ μὲ ποίκῃ.

Ἡ παιδιὰ αὕτη παίζεται ὑφ' ἑνὸς μόνου μικροῦ παιδὸς μετὰ τῶν

δακτύλων του, οἵτινες ὑφίστανται πολλὰς κακώσεις, ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ των, πλὴν τοῦ παραμέσου, ὅστις βραβεύεται δι' ἀνθέων καὶ κοσμημάτων διὰ τὴν εὐσέβειάν του. "Εχει δὲ καὶ παιδαγωγικὴν σημασίαν· πολλάκις ἤκουσα παῖδας ἀποφεύγοντας τὰς εἰς τὸ κακὸν προτροπὰς τῶν συνηλικιωτῶν αὐτῶν διὰ τοῦ «'μοιάζεις τὸ μεγάλο δακτύλι, ἂς τὸ Θεγὸ δὲν φοβᾶσαι».

Ποδισμός.

Πολλοὶ παῖδες θέτουσι ἐν κύκλῳ κατὰ σειρὰν τοὺς πόδας των· ὁ ἀρχηγὸς τῆς παιδιᾶς λέγει τοὺς κάτωθι στίχους, δεικνύων εἰς ἕκαστον πόδα τοῦ μέτρου τὸν πόδα ἑνὸς παιδός. Ὁ τελευταῖος δὲ εἰς ὃν κατέληξε τὸ «εὔγα σὺ στραβὸ πουδάρι» ἐξάγει τὸν πόδα, καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἡ παιδιά, μέχρις οὗ μείνει εἷς μόνος ποῦς, οὗ ὁ κάτοχος καταδικάζεται νὰ ποιήσῃ διαταγήν τινα τοῦ ἀρχηγοῦ.

Τσίμπι, τσίμπι τῶνα δυό, τῶνα δυὸ τὸν ἀετὸ
πέρν' ὁ πάππος τὸ ῥαβτί, καὶ κτυπᾷ τὸν (Παντελῆ)·
νὰ μπῇ ἄλλο παλληκάρι, εὔγα σὺ στραβὸ πουδάρι.

Τοῦτο παίζεται καὶ διὰ τουρκικῶν στίχων, (ἴπιπ τόπελε κτλ.) οὓς δὲν ἀναφέρωμεν ὡς ἐκτὸς τοῦ παρόντος θέματος· ἐν Λευκάδι καὶ ἀλλαχοῦ τοῦτο παίζεται διὰ τῶν ἑξῆς στίχων.

"Ηλιο πάπ' ἤλινο, τζούζω τὸν ἀνήφορο
καὶ πιάνω πέντε πέρδικες καὶ πέντε περδικόπουλλα.
"Ω μονό, κουτζὸ μονό, κουτζὸ πουδάρι πάγαινε.

'Αλληλέπαρσις. Παιδιά, καθ' ἣν τίθενται δύο νῶτα πρὸς νῶτα συγκρατούμενοι διὰ τῶν χειρῶν καὶ ὁ εἷς ὑψώνει τὸν ἕτερον ἐκφωνοῦντες. 'Επάνω μῦλος, κάτω ῥόδα, σίντα σὺ νὰ 'διῶ τὴν χώρα». "Οπερ οἱ ἀρχαῖοι ἔπαιζον διὰ τῶν ἑξῆς στίχων.

Τί ἔστ' ἄνω; — οὐρανός. τί δὲ κάτω; — ἄρουρα
τί δ' ἐσθίεις; — σίκυον, — κῦψον ὡς ὀνάριον.

"Ετεραι παιδιαὶ ἄξιαι λόγου εἶνε ἡ *σφαῖρα*, ἥτις παίζεται ὡς πανταχοῦ.

Ἡ χερμὰς (τ. τζορούκ), ἥτις παίζεται κατὰ δύο τρόπους.

Α'. Τοποθετεῖται ἐντὸς μικροῦ κύκλου κῦβος τις ξύλινος περὶ αὐτὸν δὲ σχηματίζεται ἕτερος μέγας κύκλος, περὶ ὃν ἵστανται οἱ

παῖδες, ἐξ ὧν εἷς ἐκλέγεται (διὰ κλήρου ἢ διὰ συναγωνισμοῦ εἰς τὸ ἀκόντιον) *φύλαξ τῆς χερμάδος*, οἱ λοιποὶ ῥίπτουσι τὰς ῥάβδους των πρὸς τὴν χερμάδα, ὅπως ἐκτινάξωσι ταύτην ἐκτὸς τῶν κύκλων, καὶ ἐὰν μὲν τὸ κατορθώσωσι, μέχρις ὅτου ὁ φύλαξ τοποθετήσῃ τὴν χερμάδα εἰς τὴν θέσιν της, οὗτοι ἀναλαμβάνουσι τὰς ῥάβδους των καὶ τοποθετοῦνται ὅπως καὶ πρότερον· ἐὰν ὅμως δὲν δυνηθῶσι νὰ ἐκτινάξωσι τὴν χερμάδα, ὁ φύλαξ δὲν ἀφίνει αὐτοὺς νὰ ἀναλάβωσι τὰς ῥάβδους ἀπειλῶν διὰ τῆς ῥάβδου του ὅτι θὰ τοὺς ἐγγίσῃ, οὗτοι δὲ μηχανῶνται πολλὰ ἵνα κατορθώσωσι νὰ ἐξαπατήσωσι τὸν φύλακα καὶ ἀναλάβωσι τὰς ῥάβδους των. Ἐὰν δὲ ὁ φύλαξ ἐγγίσῃ τινὰ ἀπαλλάσσεται οὗτος καὶ ἀναλαμβάνει τὴν θέσιν του ὁ συλληφθείς.

Β΄. Τοποθετεῖται ἡ χερμὰς ἐντὸς μικροῦ κυκλοῦ, καὶ οἱ παῖδες ἱστάμενοι πλησίον ἐξαπατῶσι τὸν φύλακα, ὅπως μὴ ἐγγίσῃ αὐτοὺς καὶ ἐκτινάσουσι τὴν χερμάδα μακράν, ὁ φύλαξ δὲ διὰ τῆς ῥάβδου προσπαθεῖ νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὴν εἰς τὴν προτέραν θέσιν, οἱ δὲ λοιποὶ τὴν ἀπομακρύνωσι, ἐνῷ δὲ κινεῖται ἡ χερμὰς ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων ὁ φύλαξ ἐγγίζει τινά, ὅστις ἀντικαθιστᾷ αὐτόν.

Εἶδος χερμάδος εἶνε καὶ ἡ προσφιλὴς τοῖς Σινασεῦσι *τσαλίκα* (*στομπέλι* ἀλλαχοῦ), ἥτις παίζεται οὕτω· κατ᾽ ἀρχὰς ἐκλέγονται δύο ὡς ἀρχηγοὶ (μάνναι), οἱ δὲ λοιποὶ ἀνὰ δύο συμφωνοῦσι μεταξύ των καὶ λαμβάνουσι συνθηματικά τινα ὀνόματα, παρουσιαζόμενοι δὲ πρός τινα τῶν ἀρχηγῶν προτείνουσι ποῖον τῶν ὀνομάτων προτιμᾷ, οὗτος δὲ ἐκλέγει ἓν καὶ ὁ ἔχων τὸ ἐκλεγὲν ὄνομα συντάσσεται μετὰ τούτου, ὁ δὲ ἕτερος μετὰ τοῦ ἄλλου, καὶ ἀρχίζουσι τὴν παιδιάν. Ἔχουσι μίαν ῥάβδον μήκους 70 ἢ 60 ἑμ. καὶ μικρὰν τοιαύτην 15 ἑμ., ἐπὶ τῆς γῆς δὲ ἀνοίγουσι κοίλωμά τι ἐπίμηκες ῥομβοειδές· καὶ κατ᾽ ἀρχὰς μὲν κρατοῦντες τὴν μεγάλην ῥάβδον διὰ τῆς δεξιᾶς θέτουσι τὴν μικρὰν ῥάβδον (τζαλίκαν) ἐπὶ τῆς μεγάλης πλησίον τῆς χειρὸς καὶ ῥίπτουσι ταύτην πρὸς τὰ ἄνω, κατερχομένην δὲ τύπτουσι καὶ ἐκτινάσσουσι ταύτην μακρὰν πρὸς τοὺς ἀντιπάλους. Οὗτοι δὲ προσπαθοῦσι νὰ τὴν συλλάβωσιν, ἢ νὰ τὴν κτυπήσωσιν ἐρχομένην πρὸς αὐτούς,

ὅπερ ἐὰν κατορθώσωσιν ἀντικαθίσταται ὁ παίζων, ἐὰν δὲ δὲν δυνηθῶσι λαμβάνουσι τὴν τζαλίκαν καὶ ῥίπτουσι ταύτην πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς ὀπῆς τεθειμένην ῥάβδον, ἣν ἐὰν ἐγγίσωσιν ἀντικαθίσταται ὁ παίζων ὑπ᾽ ἄλλου, ἐὰν δὲ πάλιν ἀποτύχωσι, ὁ παίζων θέτει τὴν *τζαλίκαν* ἐν τῇ γωνίᾳ τῆς ὀπῆς ἔχουσαν τὸ ἄκρον πρὸς τὰ ἔξω καὶ τύπτων τὸ ἄκρον ὑψοῖ αὐτὴν καὶ κατερχομένην τὴν ἐκτινάσσει διὰ τῆς ῥάβδου μακρὰν ὡς πρότερον. Τοῦτο ἂν κατορθώσῃ δὶς κερδίζει ἓν παιγνίδιον (*πρῶτον*). Ἐὰν δὲ ἔχῃ προηγουμένους ἀπωλέσαντας τὸ παιγνίδιον (ψόφησις) τοὺς ἀναζωογονεῖ διὰ τρίτης ἢ τετάρτης ἐπαναλήψεως. Ἡ μερίς, ἥτις κατορθώσῃ νὰ ποιήσῃ *ῥούτια*, ἤτοι δὲν ἀφήσῃ τοὺς ἄλλους νὰ παίξωσι κερδίζει καὶ ὑποχρεοῖ τὴν ἑτέραν μερίδα νὰ πράξῃ καταναγκαστικὰ ἔργα ἐπιβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς νικώσης μερίδος εἰς ἐφεδρισμὸν κτλ.

Ἀστράγαλος (κότζι).

Παίζεται κατὰ διαφόρους τρόπους, ὧν ὁ κυριώτερος εἶνε· ῥίπτωνται οἱ ἀστράγαλοι πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἐὰν καταπεσόντες ἔχουσιν ἐστραμμένην τὴν σιγμοειδῆ κοιλότητα πρὸς τὰ ἄνω κερδίζει ὁ ῥίπτων ἴσον ἀριθμὸν ἀστραγάλων, ἐὰν δὲ οὐχὶ χάνει οὗτος καὶ παίζει ὁ ἕτερος.

Ἀρτιασμὸς (μονὰ ζυγά).

Παίζεται ὅπως καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, (ἴδε σχολ. Ἀριστ. Πλοῦτον 816). «Δραξάμενός τις καρύων ἤ τι τῶν τοιούτων καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐρωτᾷ ἄρτιος ἢ περιττὸς ὁ ἐν τῇ χειρί μου ἀριθμός, καὶ ἐὰν μὲν ἐπιτύχῃ λαμβάνει ὅσα ἔχει ἐν τῇ χειρί, ἐὰν δὲ ἁμάρτῃ ἀποτίει ὅσα ὁ ἐρωτήσας ἔχει».

Πεντόβολα (πεντόπετρες).

Καὶ αὕτη ἡ παιδιὰ παίζεται, ὡς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ὑπὸ τῶν γυναικῶν. (ἰδὲ Πολυδεύκ. ΙΙ 125) «Τὰ δὲ πεντάλιθα, ἤτοι λιθίδια ἢ ψῆφοι πέντε ἀνερριπτοῦντο, ὥστε ἐπιστρέψασθαι τὴν χεῖρα καὶ δέξασθαι τὰ ἀναρριφθέντα κατὰ τὸ ὀπισθέναρ, ἢ εἰμὴ πάντα ἐπισταίη, τῶν ἐπιστάντων ἀνακειμένων ἀναιρεῖσθαι τὰ λοιπὰ τοῖς δακτύλοις. Γυναικῶν δὲ μᾶλλόν ἐστιν ἡ παιδιά». Μετεχει-

ρίζοντο δὲ ἐν Σινασῷ κατὰ τὴν παιδιὰν ταύτην τὴν ἀρίθμησιν ἕναμα κτλ. (ἴδε γραμμ. σελ. 151).

Ἐπίσης παίζονται ὅπως πανταχοῦ καὶ ἡ μυΐνδα=*τυφλόμυιγα* ἡ *κρυπτίνδα* τὸ «ἐπιβαίνειν κάλαμον» (Ἀγησ. Πλουτ. Β. 25)· ἡ *αἰώρα*· ὁ *Ζύγαρος* (τ.τζιζαγκῆ)· ἡ *κολοκύνθη* καὶ τὰ σκλαβάκι̯α, κ.τ.λ. ἅτινα ὡς γνωστότατα δὲν περιγράφομεν.

Εὐχαὶ καὶ κατάραι

Εὐχαί. Ἡ Παναγι̯ὰ κι̯' ὁ Χριστὸς) ἐπὶ θαυμασμοῦ ἢ
Ὁ Χριστὸς κ' ἡ Παναγι̯ά κ' ἡ καλὴ ὥρα) ἐκπλήξεως.
Ὁ Θεὸς φυλάξοι. Ἡ Παναγι̯ὰ κι̯' ὁ Χριστὸς νὰ σὲ φυλάξῃ. Νἄχῃς τὴν εὐχή μου. Νὰ σὲ πάρ' ἡ εὐχή. Ἄκουσέ με καὶ θὰ μὲ σχωρᾷς. Νὰ ζήσῃς, νὰ γηράσῃς. Πολυχρονημένος. Ἀπὸ δέξια. Ὁ ὀχτρός μου νὰ μὴ τὸ δι̯ῆ. Κακὸ χρόνο νὰ μὴν ἔχῃς (κατ' εὐφημισμόν). ***Ἐπὶ θανάτου.*** Ὁ Θεὸς νὰ χαρίσ' χρόνι̯α ἐσένα· ἢ Ὁ Θεὸς νὰ σὲ χαρίσῃ τὰ παιδιά σ' (ἢ τὸν δεῖνα καὶ τάδε). ***Ἐπὶ πανηγύρεως καὶ προσκυνήματος***. Νὰ μᾶς βοηθᾷ ἡ χάρις τοῦ (ἁγίου τάδε) καὶ μεγάλη ἡ χάρι του. Ὁ ἅγιος βοήθειά μας. Ἄξιον τὸ προσκύνημά σας (μετὰ ἐπιστροφὴν ἐκ λειτουργίας ἢ προσκυνήσεως παρεκκλησίου τινὸς ἢ ἐκκλησίας). Καὶ μᾶς καλὴ ψ(υχ)ή· (οἱ γέροντες). Γει̯ά σου καὶ χαρά σου. Ὁ Θεὸς νὰ σὲ τὸ πλερώσ' μὲ τὸ παραπάνω. Ὥρα σου καλή. Νὰ σὲ ζήσῃ (ἐπὶ τέκνων). ***Ἐπὶ γεννήσεως***. Χαιρόμαι σε νὰ σὲ ζήσῃ· καλορροΐζικο. ***Ἐπὶ ἀρραβῶνος***. Καλὴ πρεκοπή. Καὶ 'ςτὸ σπῆτι σου· ἢ καὶ 'ςτὸν (τάδε). ***Εἰς τοὺς γάμους***. Στερεωμένοι. Καλὰ ὑστερνά. Εὐτυχισμένοι καὶ μῦρο. ***Ἐπὶ ἀσθενειῶν***. Ὁ Θεὸς νὰ βάλλ' τὸ χέρι τ'. ***Ἐπὶ πωλήσεως***. Νὰ τὸ χαίρεσαι μὲ τὸ καλό. Χαϊρλοῦ· μὲ γει̯ά. ***Εἰς προπομπήν***. Κατευόδιο. Ὥρα σου καλή. Μὲ καλὸ νὰ σὲ ἀπολαύσωμ'. Μὲ καλὸ ν' ἀνταμωθοῦμε. ***Εἰς προϋπάντησιν***. Καλῶς ἦρτες· (καὶ πρὸς τοὺς συγγενεῖς). Φῶς 'ςτὰ μάτι̯α σ'· (ἀπάντησις) φῶς 'ςτὸ φῶς σου καὶ 'ςτὰ σόνα· Καλῶς τὸν δέχτηκες· πάντα κατευόδιο. ***Ἐπὶ ἑορτῆς***. Χρόνους πολλούς. Νὰ ζήσῃς μὲ τ' ὄνομά σου. Νὰ χαίρεσαι τὸ ὄνομά σου. Νὰ μᾶς ζήσῃ. Χῶμα νὰ πι̯άσῃς καὶ μάλαγμα νὰ γενῇ, κ.τ.λ.

Κατάραι γραϊδίων τινῶν, αἵτινες σήμερον εὐτυχῶς δὲν ἀκού-
ονται χάρις εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς θηλείας νεότητος. Ἔχει κα-
τάρα καὶ δὲν πρεκόφτ'. (Κατάρα δὲ μητρὸς ἐκριζοῖ θεμέλια). Ἡ
κατάρα βρίσκει τὸν οἰκοκύρη. Νὰ 'χῇς τὴν κατάραμ'. Πέτρα σὲ
πέτρα νὰ μὴ πομείνῃ. Ἄγμε 'ςτὸ διάβολο (εἰς Κόρακας ἔρρε).
Νὰ σὲ πάρ' καὶ νὰ σὲ σηκώσῃ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ. Χαΐρι πρεκοπὴ
νὰ μὴ δι̯ῇς· (ἀπάντησις) ὁ Θεὸς φαρακλίκας λόγια δὲν ἀκούει.
Τὸ ψωμὶ νὰ γενῇ λαγὸς καὶ σὺ σκυλὶ καὶ νὰ τρέχῃς κατόψατ' καὶ
νὰ μὴ τὸ προφτάξῃς· ἤξες τα· (ἀπάντησις) Νὰ φᾷς τὸ στόμα σ'.
Νὰ φᾷς τὸ κεφάλι σου. Ἀπρέκοφτη. Ἀπερλίκεφτη (ἀκατά-
στατη). Ἀτρόπι̯αστη. Φωτι̯ὰ νὰ πέσ' καὶ νὰ τὸν κάψῃ. Νὰ
μὴ φτάσῃ καὶ νὰ μὴ σώσῃ. Δι̯αβόλ κορ. Ὅϊμα κι̯' ὅλκος νὰ
γενῇ (ἐπὶ ἀδικίας). 'Στοῦ δι̯αβόλ τὸν τόπο καὶ 'ςτοῦ πῦρ τὠξώτε
ρον, ὅπου δὲν ἀκούεται κοκινι̯οῦ λαλι̯ὰ (ἀπάντησις)· Νὰ πᾷς καὶ
νὰ μὴ γυρίσῃς. Νὰ ῥιμάξῃ τὸ χουΐ σ' (ἰδίωμα σου) καὶ τὸ χουΐ-
λαμά σ'. Παγκλάβ'. Ξόγανο. Ἀλοεμένη. Χήρα καυλοχήρα·
ψεχνομένη. Νὰ τυφλωθῇς καὶ νὰ πασπαλέψῃς. Νὰ σὲ παρ' ἄνε-
μος. Νὰ πι̯αστῇς χειροπόδαρα Νὰ τζακωθοῦν τὰ χέρι̯α, καὶ τὰ
πλευρά σ'. Ἀνάθεμά σε διάβολε, ὀπίσω μ' Σατανᾶ. Νὰ σκάσῃς
νὰ πλαντάξῃς. Ἂς τὸν Θεγὸ νὰ τὤβρῃς. Νὰ σηκωθῇ τὸ σῶθι σ'.
Κουτοῦκι (ξῦλον) νὰ βγῇς· (ἀδιάλυτος ἐν τῷ τάφῳ). ***Ὅρκος.***
Νὰ τυφλωθῶ. Νὰ μὴ χαρῶ τὸν (τάδε).

Τὰ κύρια ἐν Σινασῷ ὀνόματα.

Σήμερον σχεδὸν ἅπαντες ἐγκαταλείπουσι τὰ μέχρι τινὸς ἐν
χρήσει ὀνόματα καὶ ἀντ' αὐτῶν μεταχειρίζονται ἀρχαῖα Ἑλλη-
νικά, ὡς Ἀσπασία, Τερψιχόρη, Οὐρανία, Μελπομένη κτλ. ἡμεῖς,
ὡς εἴπομεν ἤδη, προτιθέμενοι νὰ παραδώσωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν
τὴν μέχρι πρό τινος τῆς Σινασοῦ κατάστασιν θὰ διαλάβωμεν ἐν-
ταῦθα, ἀκριβῶς τὰ ὀνόματα, ἅτινα ὁλονὲν ἐκλείπουσιν.

Εἰς δὲ τὰ ***ἐπίθετα*** παραδόξως τὸ ἐν πάσῃ τῇ Καππαδοκίᾳ σύ-
νηθες ***ὀγλοῦ*** ἐν Σινασῷ σπανίζει, λήγουσι δὲ τὰ περισσότερα εἰς
ης καὶ ας, ὡς Χούπης, Γιτμίρης, Γαββάλας, Σόνας, Μούι̯ας,

Τάπατζης, Πεντεγένης, Καΐρης, Γιαχνής, ἐσχάτως δὲ εἰσεχώρησαν καὶ ὀλίγα εἰς ίδης καὶ ποῦλλος. Αἱ νύμφαι φέρουσι συνήθως ἐν μὲν τῇ οἰκίᾳ τὸ πατρικὸν ἐπίθετον, ὡς Γουσάβη, Κατζίνα, Πιτερέβη κλπ. ἐκτὸς δὲ τὸ τοῦ πενθεροῦ, ὡς τοῦ (τάδε) ἡ νύφη. Ἐὰν δὲ κατάγονται ἐξ ἄλλης πόλεως, τότε καλοῦνται διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς πατρίδος αὐτῶν, ὡς ἡ Ζαλλιώτζα, ἡ Ποταμίτζα, ἡ Καστρινὴ κλπ. Σήμερον πάντα ταῦτα καταργοῦνται καὶ αἱ σύζυγοι φέρουσι μόνον τὸ τοῦ συζύγου ὄνομα. Καὶ οἱ ἄνδρες ἐνίοτε ἔφερον τὸ οἰκιακὸν ὄνομα τῆς συζύγου, ὅταν εἰσήρχοντο ὡς *ἐσώγαμβροι* ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῆς, ὡς ὁ γαμβρὸς τοῦ (τάδε), ἢ καὶ ὁ ἄνδρας τῆς (τάδε).

Ὀνόματα. Ἀγαθή, Αὐγουστῆς, Ἀδάμ, Ἀκρίτης, Ἀλέξης, Ἀναστοῦ, Ἀνδριάς, Ἀνέστης, Ἀγγελική, Ἀρχοντοῦ, Βάσω, Βατζικοῦ, Βαλσική (Βασιλική), Βαγγελίνα (Εὐαγγελίνη), Βαρσάμης, Βαρβάρα, Βενετιά, Βασίλης. Γιωρίκας (Γεώργιος), Γαραφύλλα, Γεθσημανή, Γιάννα (Ἄννα), Γιανίκα, Γλυκερία, Γληγόρης, Γερίνα καὶ Ἐρήνα (Εἰρήνη), Δανίλης, Δέσποινα, Ἐλισάβετ, Ἐλέγκω, Εὐγενία, Εὐγένιος, Εὐδοκία, Εὐδοξία, Ἐφημία, Εὐτάτης (Εὐστάθιος), Εὐθύμης. Ζαμπέτα, Ζαφείρα, Ζαχαροῦ, Ἠλίας, Θεγανή, Θέκλα, Θεόλογος, Θεοδόσιος, Θεοφάνης, Θεόφιλος, Θεοχάρης, Θεόπιστη, Ἰωβακὴς (Ἰωακείμ), Ἰορδάνης, Ἰωγάννης, Κατίγκω, Κατινή, Κερεκίνα, Κυριάκος, Κληματιανή, Κλέπαρη, Κούλα (ἴσως Κυριακούλα), Κοσμᾶς, Λουλούκα, Λουλουδιά, Λιγερή, Λοξάνδρα, Λαμπούκα. Μαρίνα, Μαβρόζης (Ἀμβρόσιος), Μιμῆκος (Δημήτριος), Μάρθα, Μανώλης, Μαρτίκα, Μαγδαληνή, Μαγδέλη, Μουχάλης, Μακρίνα, Μαργαρίτα. Ναζλῆ, Νυμφηδώρα, Ξανθή, Ὁσία, Πατζοῦκα, Παναγιώτης, Παλασή, Πιπίνα, Περδικοῦλα, Πολύκαρπος, Πολυχρόνης, Ῥεββέκα, Ῥαχήλ, Ῥῖζος, Ῥοΐλης, Σαλώμη, Σαράντης, Σεραφείμ, Σεβαστή, Σημευτή, Συμιών, Σμαράγδα, Σοφιά, Σουλτανοῦ, Σταῦρος, Σταυρενή, Σωτήρης, Σωφρονία, Σωσσάνα. Τσάκα, Τσακοῦλα, Τριανταφύλλα, Τρύφων, Τσακώ, Φρόσω, Φωκᾶς, Φωκαδοῦ, Φωτεινή, Φωτίκα,

Φλωρίνα, Χρυσῆ, Χρύσανθος, Χρυσόστομος, Χρηστίνη, Χρυσάφα, Χαρίκλεια, Χαρελέμης (Χαράλαμπος).

Τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν.

Καλαντάρης (Ἰανουάριος), Κουτζοῦκος, Μάρτης, Ἀπρίλης, Μάης, Ἀγι-Γιάννης, Ἄγι-Κήρικος, Ἄγουστος, Σταυρός, Ἄγι-Δημήτρης, Ἄγι-Γιώργης, Ἄγι-Νικόλας.

Παραμύθια.

Τὴν τύχην τῶν αἰνιγμάτων, ᾀσμάτων, στίχων καὶ παιγνίων ὑπέστησαν καὶ τὰ παραμύθια, ἅτινα ἄλλοτε ἦσαν μία τῶν πολλῶν διασκεδάσεων τῶν ἐν ταῖς οἰκίαις κατὰ τὰς μακρὰς τοῦ χειμῶνος νύκτας συναναστροφῶν. Σήμερον οὐδὲν σχεδὸν παραμύθι ἐκ τῶν ἀρχαίων σώζεται· τὰ δὲ φερόμενα ἀνὰ τὰ στόματα εἶνε ἢ ἱστορίαι τῆς ἑλληνικῆς καὶ ἱερᾶς ἱστορίας καὶ μυθολογίας, ἢ προκύπτουσι ἐξ ἀναγνώσεως διαφόρων συγγραμμάτων. Ἐκ τῶν πολλῶν παραμυθιῶν, ἅτινα κατὰ τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν ἤκουον παρὰ γραίας τινὸς θὰ προσπαθήσω νὰ ἐκθέσω ἐνταῦθα δύο, διατηρῶν, ὅσον οἷόν τε τὸ ὕφος καὶ τὴν γλῶσσαν.

Ἕνας βασιληὰς εἶχε ἕνα μονογενήτη βασιλόπουλο· μιὰ φορὰ τὸ βασιλόπουλο, πῆρεν ἕνα βιβλίο, πῆγεν 'ς τὸ περβόλι καὶ κάτζεν ἀπὸ κάτω ἀς τ' ὀσκέδι ἑνοῦ δεντροῦ ναριοῦ (ῥοιᾶς) καὶ τὸ διέβαζεν (ἀνεγίνωσκεν). Ποτὲ τὸ διεβάζισκεν ἔπεσεν ἀς τὸ δέντρο ἕνα ῥόϊδι ἐπάνω 'ς τὴ φυλλάδα τ' καὶ σευτὺς ἡ φυλλάδα ἀλτινάσεν (ἐκοκκίνισεν) γηλόθαν' (ἐξηλήφθησαν) οὖλα τὰ γράμματα τ' καὶ γράφταν ἄλλα 'ς οὖλα τὰ φύλλια τὰ ἴδια κ' ἔλεγαν. «Ἄσπρο μου 'σὰν τὸ χαρτιό, κόκκινό μου 'σὰν τὸ ῥόϊδι, μαῦρα μάτια 'σὰν ἐληαίς, μαῦρα 'φρύδια 'σὰν γαϊτάνι, τὰ μαλλιὰ τοῦ κεφαλιοῦ σου μαῦρα μακρυὰ μετάξι, ποῖκε τὰ μαλλιά σου σκάλα, ῥίξέ με τα ν' ἀναβῶ». Τὸ βασιλόπουλο ὀμπρὸ τἄχασεν ὕστερα ἦρτεν 'ς τὸν ἑαυτό του διέβασεν τὰ γράμματα μιὰ δύο δὲν 'μπόρσεν νὰ καταλάβ' τίποτε, ἐπαγαίν' 'ς τὸν παππᾶ τ' κ' ἐκεῖνος δὲν 'μπόρσεν νὰ ἐξηγήσ' τὸ τί φανερώνει ἐτὸ ποῦ νότον (ἐγένετο) 'ς τὴν φυλλάδα. Ὕστερα 'κάλεσεν οὔλους τοὺς γραμματισμένους καὶ τοὺς

σοφούς, άμὰ κανεὶς δὲν 'μπόρσεν νὰ τὰ ὁρμηνέψ'. Τὸ βασιλόπουλο ἀς τὸ δὲν 'μπόρσεν κανεὶς νὰ τὰ ὁρμηνέψ' ἔπεσε 'ς ἕνα ὑποχόντριο καὶ ἡμέρα 'ς τὴν ἡμέρα 'μαραίνετο. Ὁ βασιληὰς ὅσο ἔβλεπε τὸ παιδί του σὲ τούτη τὴ θέσ' δὲν ἤξευρε τὶ νὰ ποίκη· γιατροὺς γιατρικὰ δὲν ἄφκεν ἀμὰ τὸ παιδί τ' χειροτέρευε. Μιὰ 'γμέρα ἔρχεται, ἕνας δεβρέσης καὶ 'βρίσκει τὸν βασιληὰ καὶ τὸν λέγει «ἂν θέλης τὸ παιδί σου νὰ γενῆ καλὰ νὰ τὸν 'πιτάξης μαναχότ' νὰ πάγη ν' αὔρ' τὴν τύχη τ' ποῦ γράφτην 'ς τὸ χαρτιό», καὶ 'χάθην ἀς τὴ μέσ'. Τὸ βασιλόπουλο ἅμα ἔμαθεν τὶ εἶπέν ὁ δεβρέσης θέλεσεν νὰ πάγι' μονάχο τ' ἀμὰ ὁ βασιληὰς δὲν τὸ ἀφίνισκε. Τὸ βασιλόπουλο κρυφὰ πέρ' ἕνα ἄλογο καὶ φέγν' καὶ παγαίν' εἴκοσι πέντε 'γμέραις καὶ 25 νύχταις, κ' ἔπεσε 'ς τὰ γέρμα τόπους καὶ 'ς τἄγρια βουϊνά, ὅπου δὲν ἀκούεται κοκινιοῦ κράξιμο, ποῦ τ' ἄλογο τ' ἀς τὴν 'πεστασιὰ τ' ψόφ'σεν. Ἕνα νύχτα σὰν σκοτεινιάσε θέλεσεν νὰ κοιμηθῆ τζαλίγο (ὀλίγον), ἔφαγε τζαγὸ (ὀλίγον) ψωμὶ καὶ ἀνέβην' 'ς ἕνα δέντρο, γιατὶ φοβοῦτον τὰ θεριὰ καὶ τοὺς γιανίχους καὶ κοιμήθην. 'Σ τὰ γλυκειά τ' τὰ ὕπνους μέσα ἦξεν ἕνα δυνατὸ βρεχ(ο)ήστεμα (φωνήν). «Ἄσπρο μου 'σὰν τὸ χαρτιό, κόκκινό μου 'σὰν τὸ ῥοΐδι, μαῦρα μάτια 'σὰν ἐληαίς, μαῦρα φρύδια 'σὰν γαϊτάνι, τὰ μαλλιὰ τοῦ κεφαλιοῦ σου μαῦρα μακρυὰ μετάξι, ποῖκε τὰ μαλλιά σου σκάλα ῥίξέ μέ τα νὰ ναβῶ. Τὸ βασιλόπουλο σευτὺς 'ξύψεν τρανᾶ 'ς τῆς βραχταῖς, (βράχους) καὶ 'ς τὰ μαγγούρια (βάραθρα) νεμέσα (ἐντὸς) ἕνα λαμπερὸ φῶς, ποῦ ἔλαμψεν ὅλο τὸ μέρος καὶ 'φάνην' ἕνα πρόσωπο κοριτζιοῦ ἀπὸ ψελὰ ἀς ἕνα παλάτ' ποῦταν 'ς τὰ χείλαις ἑνοῦ κρεμοῦ, ἕνα πρόσωπο 'σὰν εὐλεμῆ(ἥλιος) καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἐρχοῦταν' τὸ φῶς. Ὕστερα 'τίναξεν τὰ μαλλιά της κάτω 'σὰν σύννεφο, τ' ἄπιασεν μιὰ ἄγρια ***Μαρκάλλα*** καὶ ἀνέβην' ἀπάνω, καὶ κλείδωσαν μαντάλωσαν καὶ οὖλος ὁ κόσμος πάλε σκοτείνιασε 'σὰν καὶ πρῶτα. Τὸ βασιλόπουλο ὡς τὸ πρωῒ 'μάτ' δὲν 'κούμπωσε ἀνανούτον' ἐκεῖνα ποῦ εἶδιε κ' ἤκουσε, καὶ κεῖνα ποῦ γράφταν' 'ς τὸ βιβλίο του. Τὸ γλυκοχάραγμα πρίχουμ. νὰ βγῆ ὅλιος πάλε τὸ κορίτζ ἔρριψε τά μαλλιὰ κάτω τἄπιασεν ἡ μαρκάλα καὶ κατέβην καὶ νότον' λίσπαρτο μὲ ἕνα φοβερὸ γιζιλτοῦ.

'Κατέβην τὸ βασιλόπουλο ἆς τὸ δεντρὸ καὶ πῆγε 'ςτὰ κρεμοὺς καὶ 'ς τὰ μαγγούρια νεμέσα, ὅπου τὰ χορτάρια ἦσαν ἴσα μὲ τὸ πόϊτ' πλεκμένα μὲ τοὺς βάτους καὶ μὲ τ' ἀγκάθια, χουμώθην σὲ κεῖνα νεμέσα δὲν 'μπόρσεν νὰ πάγι μούτ' ὀμπρὸ μούτ' ὀπίσω, λίγο πόμνεν νὰ χαθῆ ἀς τὴν σφίξι τ' βρεχύστην ὅ τι δύναμι κι' ἂν εἶχε. «Ἄσπρο μου 'σὰν τὸ χαρτὶ κτλ». Ἐκεῖ τότε ἀς τὰ ψελὰ ἀκούστην σευτὺς ἕνα γλυκὺ λάλεμα 'σὰν τραγοῦδι, ποῦ ἦτον ἡ φωνὴ τοῦ κοριτζιοῦ, «ποιὸς ἄφοβος ἦρτεν 'ς τὰ λιμέρια μας, ἀψούτζικα νὰ φύγη, γιατὶ ἂν ἔρτουν ἡ μαρκάλες καὶ οἱ Δράκοι γλυτωμὸ δὲν ἔχ'». Τὸ βασιλόπουλο ἅμα ἦξεν τὴν γλυκειά της γλῶσσα κι' ἄλλο πολὺ βρεχοῦτον «Ἄσπρο μου 'σὰν τὸ χαρτιὸ κτλ». καὶ χωρὶς νὰ τρανήση ἀγκάθια καὶ τζαλούδια, ποῦ ἔσκιζαν τὸ πρόσωπό τ' καὶ τὰ τζόλια τ' καὶ τὰ chériατ', βρέθην ἀπὸ κάτω ἀς τὸ παλάτ', καὶ τρανᾶ 'ς τὰ ψηλὰ ἕνα πολὺ ὅμορφο κορίτζι ποῦ τἄχασεν, ἀμὰ καὶ ἡ πεντάμορφη παρακάτω δὲν πόμνεν, ἅμα εἶδιεν τὸ βασιλόπουλο σευτὺς κούντ'σε τὰ μαλλιά της κάτω, τὸ βασιλόπαιδο τἄπιασεν τζιρμουχτιάσθην (ἀνερριχήθη) καὶ ἀνέβην ἀπάνω· ἡ πεντάμορφη ὀμπρὸ τὸν μίλεξεν (ἐπέπληξεν) γιὰ τὴν ἀφοβιά τ' κ' ὕστερα τὸν 'ρῶτσεν τί χαλα 'βρέθην σὲ τοῦτα τὰ ἄγρια μέρη ποῦ 'βρίσκονται μόνο Μαρκάλαις καὶ Δράκοι.

Τὸ βασιλόπουλο ἄνοιξε τὴν καρδιά τ' καὶ εἶπεν οὖλα τ' τὰ πάθη τ'· νὰ μὴ τὰ πολυλογοῦμε, εἶπεν καὶ γιὰ τὸ ῥοΐδι καὶ 'γιὰ τὰ γράμματα· ὕστερα κ' ἡ πεντάμορφη εἶπεν τὰ δικά της, ποῦ ἡ μάννα της ἦτο Μαρκάλα καὶ παντρεύτην ἕνα βασιληᾶ, καὶ γεννήθην ἐτούτη ἡ Πεντάμορφη· ὕστερα τὴν ἄφκεν ὁ βασιληᾶς καὶ ἀπὸ τότες ἡ Μαρκάλα μάcheται τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅποιον πιάν' τὸν σκοτών' καὶ τὸν τρώγ', καὶ ποτὲ σύντυχαν ἀβοῦτζα γλυκὰ γλυκὰ πέρασεν ἡ ὥρα βράδυνε καὶ δὲν τὤνοιωσαν. Ἦρτεν ἡ Μαρκάλα· καὶ φώναξεν ἀπὸ κάτω 'σὰν καὶ πρῶτα· τοῦ πεντάμορφης ἡ χωρὰ (χροιὰ) κόπην καὶ 'νότον σὰν γαλάτζ· χῶμα (κιμωλία), ἀς τὴν τρομάρα της, ἀμὰ δὲν χάν' καιρὸ καὶ σὲ μιᾶς δίν' ἕνα τζαπαριὰ 'στὸ βασιλόπουλο τὸν θιάν' φκάλ' (σάρωθρον) καὶ τὸν θέκν' 'στὴν ῥαφ'· κ' ὕστερα ῥίφτ' τὰ μαλλιά της καὶ βγὰζ τὴν

μάννα της μὲ τὸ σκυλί της. Ἡ μάννα της τὴν ῥῶτσεν ποῦ ἦτον καὶ ἄργησε, κ' ἐκείν' εἶπεν ἥμουνα καλακαινισμέν' (ἄρρωστη) καὶ κοιμούμουν καὶ δὲν σὲ ἦξα, ὕστερα λέγ' ἡ Μαρκάλα. Κόρ', ἐδᾶ μυρίζ' ἀνθρωπινὸ κριὰς — τί γκυρεύ' ἐδῶ ὁ ἄνθρωπος, εἶπεν ἡ Πεντάμορφη·—νὰ μὴν ἦρτε κανείς ποτε κοιμᾶσαι καὶ μούλωσεν σ' ἕνα μέρος; καὶ ἄρχεψε νὰ ψυλοφτειρίζ' οὖλο τὸ σπῆτι, τρανὰ καὶ 'στὴ ῥάφ' τὸ φκάλι, καὶ θέλεσε νὰ τὸ διῆ, ἅμα ἡ κόρη της, εἶπε ἄφις' τὸ φκὰλ 'στὸν τόποτ', ἐσύ πάγαίνεις 'ς οὖλο τὸν κόσμο καὶ διασκεδάζεις ἀμὰ ἐγὼ ἐδῶ πέρα μὲ ἐτοῦτο τὸ φκὰλ περνῶ τὸν καιρο μ'. —Κορ' δόμ' ἕνα τζόπ' ἀς ἔν' νὰ γλυμίσω τὰ δόντια μ' — 'Μάννα 'στὸ 'μὸν τὸ φκὰλ πόμνες ξύλια καὶ τζόπια 'ς ἄλλο μέρος δὲν ηὗρες· χολιάστην (ὠργίσθη) ἡ μάννα της ἀμὰ δὲν λάλησεν καθόλου. Ἡ Μαρκάλα ἔφαγεν ὅ τι ηὗρεν καὶ κοιμήθην τὸ γλυκοχάραγμα σηκώθην κ' ἔφυγεν· ἀμὰ ἐτὸ τὴν φορά, ἄφηκεν 'ς τὸ σπῆτι τὸ σκυλί της ποῦ μιλοῦσε 'σὰν ἄνθρωπος, καὶ τὸ παρήγγειλε κρυφὰ τὸ βράδ' νὰ τῆς πῆ ὅ τι διῆ. Τὸ σκυλάκι ἅμα (ὅμως) ἀγαποῦσε τὴν Πεντάμορφη κιἄλλο πολὺ καὶ τῆς τὸ εἶπε καὶ ἡ Πεντάμορφη τὸ παρήγγειλε νὰ πῆ τὴν Μαρκάλα, γιανὲς πῶς ἦτον ὡς τὸ βράδυ σήμερον καλακενισμέν' καὶ γιὰ νὰ τὸ καλοπιάσ' τὸ ἔδωκε πολὺ πολὺ ζάχαρι. Ἅμα ἔφυγεν ἡ Μαρκάλα ἡ Πεντάμορφη πὲρ' τὸ φκὰλ τὸ δίν' ἕνα τζάπο καὶ τὸ βασιλόπαιδο εὐτὺς ἦρτε 'στὸν ἑαυτόν' καὶ νότον ἄνθρωπος 'σὰν πρῶτα καὶ πιὸ ὄμορφος, κ' ἐκείνη τὴν ἡμέρα ἄρχεψαν τῆς συντσαῖς (συντυχίας), ὡς τὸ βραδ', καὶ τὸ βραδ' τὸν 'κτύψεν ἕνα τζάπο καὶ τὸν ποῖκεν πισκεφαλά. Ἦρτεν ἡ Μαρκάλα πῆγε ἴσα 'στὴν κάμαρά της βρεχᾶται τὸ σκυλὶ καὶ τὸ ῥωτᾷ, το σκυλὶ διαβολομένο λέγει «Ἡ πεντάμορφη σήμερα κόντευε νὰ πεθάν' ὡς τὸ βράδυ οὐιλάτιξε ἀς τὸ κεφαλόπονό της». Ἡ Μαρκάλα 'πῆγε 'στὴν πεντάμορφη τὴν ποῖκε ὀλίγα γιατρικά, καὶ ὕστερα τὴν εἶπε πάλι, κόρ' ἐδᾶ μυρίζ' ἀνθρωπιῶν κριάς, — ἔρχεσαι, μάννα ἀς τὸ κόσμο καὶ ἡ μυτή σου μυριζ' ἀκόμα ἀνθρωπιῶν κριὰς καὶ παντέχης μυρίζ' ἐδῶ. Τὴν ἄλλη 'γμέρα σαφοῦ ἔφυγεν ἡ Μαρκάλα 'χτύψεν τὴν πεσκεφαλὰ ἕνα τζάπο καὶ τὸ βασιλόπουλο νότον πάλε ἄνθρωπος. Ἡ Πεντάμορφη

τὸν εἶπε σήμερα πρέπ' ν' φύγῃς γιατὶ σήμερα ἔν Πέφτ' ἡ μάννα μ' θὰ πάγ' 'στὸν Δράκο 'στὸν πάππο μ' ποῦ θὰ τῆς τὰ πῆ οὖλα κι' ἂν ἔρτ' καὶ σὺ κι' ὀγώ θὰ πάθωμε πολλά. Ἅμα τὸ βασιλόπουλο ποῦ να φύγῃ! κάλλιο ἔχω νὰ μὲ φάγῃ, εἶπε, παρὰ νὰ σ' ἀφήκω καὶ νὰ φύγω. Ἡ Πεντάμορφη σαφοῦ δὲν 'μπόρσεν νὰ ποίκ' τὴν γνώμη τ' ἀποφάσισε νὰ φύγῃ κ' ἐτούτ' 'ντάμα τ'. Σευτὺς σηκώθην 'πῆρεν ἕνα συρίχτρα, κ' ἕνα χτέν', ἕνα σαπών' καὶ ἕνα μισότρο κωθῶν' νερὸ μαγεμένο· ὀμπρὸ κατέβασεν τὸ σκυλὶ ὕστερα τὸ βασιλόπουλο καὶ τσὰχ ὕστερα ἐτούτ' πιάστην ἀς ἕνα ὀργάν' (σχοινὶ) καὶ κατέβην. Ἅμα πάτζαν 'στὴ γῆ εὐτὺς φύσεν τὴν συρίχτρα δύο φορὰς καὶ ἦρθεν ἕνα ὄμορφο ἄσπρο ἄλογο, ποῦ τὸ γάλεψεν τὸ βασιλόπαιδο καὶ ἕνα ἅλικο ἄλογο τὸ γάλεψεν ἐτούτη 'πῆρεν καὶ τὸ σκυλὶ ὀπίσω της καὶ τὸ βασιλόπουλο 'πῆρεν τὸ χτένι τὸ σαπῶν' καὶ τὸ μιτότρο τὸ κωθῶν' καὶ κτύψαν τ' ἄλογα καὶ σευτὺς χάθαν. Ἡ Μαρκάλα ὅλα τἄμαθεν ἀς τὸν Δράκο καὶ γύρισεν ὀπίσω γιὰ νὰ τοὺς εὕρῃ 'ς τὸ σπῆτι, καὶ σ' ἀφοῦ δὲν τοὺς ηὗρεν τρέχ' κατόψα των καὶ τοὺς εἶδεν πὤφεγναν μετ' ἄλογα. Ἡ Πεντάμορφη λεγ' 'στὸ βασιλόπουλο τράνα ἔρχεται κανείς. Τὸ βασιλόπουλο τρανᾷ ὀπίσω τ' καὶ θωρεῖ ἕνα ἄγριο σύνεφο, τὰ εἶπε τὴν πεντάμορφη κ' ἡ πεντάμορφη εἶπεν ἔν' ἡ μάννα μ' κοῦντα (ῥίψον) τὸ χτέν' καὶ τὸ βασιλόπαιδο κούντησε τὸ χτέν' καὶ νότον ἕνα μέγα δάσος ἀπ' ἀγκάθια καὶ τζαλούδια· ἡ Μαρκάλα σέμην' 'ς τἀγκάθια νεμέσα πατοῦσε κ' ἤρχετο μύτικα καὶ κοντυλοῦσε κι' ἔπεφτε, ἐτουτ' ηὗραν καιρὸ κι ἔφυγαν.

Ἡ Μαρκάλα πέσε καὶ σήκω γλύτωσε ἀς τὸ δάσος, καὶ ἔτρεχε κατόψα των, ἐκεῖ ποῦ κόντευε νὰ τοὺς προφτάσ' τὸ βασιλόπουλο κουντᾷ τὸ σαποῦν' ὀπίσω τ' κι' ὅλο τὸ μέρος γιόμωσε χιόνια καὶ παγούρια, ἡ Μαρκάλα πέσε καὶ σήκω, ὡς ποῦ νὰ περάσ' τὰ παπαγούρια, καὶ σὰν τὰ πέρασε, πάλε κόντεψε νὰ τοὺς πιάσ', τὸ βασιλόπουλο ἐκεῖ τότε πάλε, τὸν εἶπεν ἡ Πεντάμορφη, καὶ κοῦντσεν τὸ κωθῶν' τὸ νερὸ καὶ νότον ἕνα μεγάλη θάλασσα ἦρτεν ἡ Μαρκάλα καὶ δὲν 'μπόρεσε νὰ τὴν περάσ' καὶ στάθην φαρμακωμέν' καὶ τζικνωμέν' 'ς τὸ περιγιάλι καὶ βρεχήσθην μὲ ὅλη της τὴν δύναμι

ἄγρια ἄγρια, ποῦ ὅλος ὁ κόσμος ἔτρεμεν ἀς τὴν βοή. «Ἔϊ νὰ σὲ διῶ νὰ γείνουν τὰ μισείδια σ' σκυλιοῦ»· ἀκόμα τὸ λόγο της δὲν τὸ ἔσωσε καὶ ἡ Πεντάμορφη νότον ἀς τὸ γουργοῦρ' κι' ἀπάνω σκυλί, τὸ βασιλόπουλο τἄχασε δὲν ἤξευρε τί νὰ ποίκι' ἅμα εἶδιε τὴν Πεντάμορφη 'ς ἐκεῖνα τὰ χάλια, καὶ ἡ Πεντάμορφη ἔκλαιε μαῦρα δάκρυα, καὶ ἤθελε νὰ γυρίση ὀπίσω καὶ ὅ,τι πάθ' ἂς πάθη, ἅμα τὸ βασιλόπουλο εἶπεν· «ἐσὺ ἐτὸ τὸ κακὸ τὤπαθες γιὰ τ'ἐμὲν καὶ μόνο· ἐγὼ θὰ σ'ἀγαπῶ καὶ ἀβοῦτζα, ἂς εἶσαι καὶ σκυλοπρόσωπη, καὶ ἡ Πεντάμορφη ἔλεγε, ἐγὼ δὲν νίσκομαι παιγνίδι τῶν ἀνθρωπιῶν κάλλιο θάνατος παρὰ ζωή· ξεύρεις καὶ σὺ κοντὰ σ'ἐμέν' ἀς τὸν κόσμον τί περιγελάσματα θὰ ὑποφέρῃς». — Ἐσύ, εἶπε τὸ βασιλόπαιδο, γιὰ τ' ἐμένα ἔπαθες ὅλα αὐτὰ κ'ἔχασες τ' ἀηκάλλη σου κι' ἐγὼ μὲ τὸ νὰ μὲ περιγελοῦν οἱ ἄλλοι νὰ σ' ἀφήκω, καὶ ἡ Πεντάμορφη χωρὶς νὰ θέλ' πῆγε ντάματ'. Ἕνα βράδ' πῆγαν 'ς τοῦ βασιλῃᾶ, 'ς τὸ παλάτ' ἅμα τοὺς εἶδαν ὅλοι σευτὺς ἔτρεξαν τὸν εἶπαν, τὸ βασιλῃᾶ. Ὁ βασιληὰς ἦτον πολὺ λυπημένος ποῦ δὲν μάθαινε τίποτε ἀς τὸ παιδί τ' καὶ ἅμα ἦξεν ποῦ ἦρτεν χάρηκε, καὶ ἔτρεξεν νὰ διῇ τὸ παιδίτ', παγαίν 'τὸν παίρν' ἀς τὸ χέρι τ' τὸν φέρ' 'ςτὴν κάμαρά τ', τὸν ῥῶτσεν πῶς πέρασε, καὶ τὸ βασιλόπουλο τὰ εἶπεν οὗλα, ὁ βασιλῃᾶς ὅταν εἶδε τὸ πρόσωπο τῆς Πεντάμορφης, θέλεσε νὰ τὴν κατακολήσῃ (διώξῃ), ἅμα τὸ βασιλόπαιδο τὸν εἶπεν· ἐγὼ ἔχω καλήτερα ν'ἀποθάνω γιὰ νὰ σκοτωθῶ παρὰ νὰ ἀρνησιῶ τὴν Πεντάμορφη κι' ὁ βσιλῃᾶς τὸν εἶπεν ἂν τὴν πάρῃς θὰ σὲ δώκω τὴν μεγάλη μ' τὴν κατάρα. Τὴν ἔδωκαν τὴν Πεντάμορφη ἕνα μέρος νὰ κοιμᾶται νὰ σηκώνεται καὶ κανεὶς κοντά της δὲν παγαίνισκε, μόνο τὸ βασιλόπουλο παγαίνισκε καὶ τὴν πορηγοροῦσεν, ὅλοι οἱ ἄλλοι τὴν ἔλεγαν σκυλοπρόσωπη, καὶ νύκτα μέρα ἔκλαιε. Μιὰ 'μέρα ὁ βασιλῃᾶς εἶδιε 'ς τ'ὄρομά τ' ἕνα παλάτ' ὄμορφο ποῦ ἦταν σὰν ἀγγελότοπος, ποῦ λόγια δὲν εἶχε νὰ τὸ πῇ, καὶ ἤθελε ὅλο νὰ κοιμᾶται καὶ νὰ βλέπ' ἐκεῖνο τὸ παλάτ'· ἀς τὸ κακότ' ἀρρώστησε ἤθελε καὶ καλὰ νὰ ἔχῃ ἕνα παλάτ' σὰν ἐκεῖνο, προσκάλεσεν σοφούς, μάγους, μαστόρους καὶ καλφάδες γιὰ νὰ ποίκουν

τὸ σκέδιο τοῦ παλατιοῦ ἀμὰ κανεὶς δὲν 'μπόρεσε νὰ καταλάβῃ τί χάλια ἦταν χτισμένο τὸ παλάτ' ποῦ εἶδε ὁ βασιλῃᾶς 'ς τὸν ὕπνοτ', καὶ ὁ βασιλῃᾶς δὲν 'μποροῦσε νὰ τοὺς δώκ' νὰ καταλάβουν. Πότε ἦσαν σὲ τούταις ταῖς φροντίδαις, πάλε ἔρχεται ὁ Δερβίσης 'ς τὸν βασιλῃᾶ καὶ τὸν λέγει. «Πεντάμορφο κορίτζι καὶ σκυλοπρόσωπο μόνον 'μπορεῖ νὰ χτίσῃ τὸν ἀγγελότοπο»· καὶ 'χάθην. Ὁ βασιλῃᾶς ἅμα ἦξεν ἐτοῦτο τὸν λόγο ἔστειλεν καὶ ἔφεραν τὴν Πεντάμορφη σκεπασμένην γιὰ νὰ μὴ τὴν θωρῇ καὶ γιὰ νὰ μὴ ἀκούσ' τὴν λαλιά της εἶπε 'ς τὸν γυιότ' νὰ τὰ πῇ 'σε κεῖνον ὅτι τὴν ρωτήσ' καὶ τὸ βασιλόπουλο νὰ τοῦ τὰ πῇ, καὶ ἀπὸ τότες ἡ νύφαις σκεπάζουν τὸ πρόσωπό τους με τὰ τουβάχια μουλώνουν καὶ τὴν λαλιά τους. Σάφοῦ ἦρτεν ἡ Πεντάμορφη, νὰ μή τα πολυλογοῦμε, τὴν εἶπεν ὁ βασιλῃᾶς, γιὰ νὰ μὲ κτίσῃς τὸ παλάτ' ποῦ θέλω γὼ κι'ὅπως τὸ θέλω καὶ νὰ σέ ποίκω νύφη μ' γιὰ νὰ σὲ κατακολήσω. Ἡ πεντάμορφη εἶπεν 'ς τὸ βασιλόπουλο, ἂς μὲ δώκ' τριῶν 'μερῶν ἄδεια νὰ τὸν ἀπαντήσω, ὁ βασιλῃᾶς τὴν ἔδωκε τριῶν 'μερῶν ἄδεια. Σάφοῦ πῆγεν 'ς τὴν κάμαρά της λάλσεν τὸ σκυλί της καὶ τὸ εἶπε νὰ πᾷς ἀψούτζικα 'ς τὴν μάννα μ' καὶ νὰ τὴν πῇς «πολὺ τὴν παρακαλῶ νὰ μὲ δώκῃ τὸ φουντουκάκι ποῦνε μέσ' 'ς τὸ σεντουκάκι» ἂν δὲν τὸ πάρῃς νὰ μὴν ἔρτῃς. Ὕστερα φύσηξεν τὴν συρίχτρα τρία φοραῖς, ἦρτεν ἕνα μέγα πουλὶ 'πῆρεν τὸ σκυλί καὶ πῆγε 'ς τὰ ψηλά, ὕστερα τὸ κατέβασε ἴσα 'ς τῆς Μαρκάλας τὸ μαγγοῦρι. Ἅμα τὸ καταίβασε ἀρχίνεψε νὰ λιάζῃ γαῦ γαῦ γαῦ καὶ ὕστερα νὰ λουτίζῃ (οὐρλιάζει), ἡ Μαρκάλα ἦτον καλακαινισμένη ἀς τὸν μεγάλο της καϋμό, ποῦ ἔχασε τὴν μοναχοκόρη της, ἅμα ἦξεν τὸ λιάξιμον τοῦ σκυλιοῦ καί τὸ λούτισμα, σ' εὐτὺς τινάχτην ἔκλαψεν παντέχισκεν πῶς ἦρτεν ἡ κόρη της, ἀνοίγ' τὸ παράθυρο καὶ τρανᾷ τὸ σκυλὶ μονάχο, τί θέλεις κακόσκυλι καὶ ψεύτη νὰ κρημισθῇς ἀπ' ἐδῶ ἀψούτζικα· «Κυρὰ μάννα, εἶπε τὸ σκυλί, πολὺ σὲ παρακαλεῖ ἡ κόρη σ' ἡ μοναχοκόρη σ' νὰ μὲ δώκῃς νὰ τῆς πάγω τὸ φουντουκάκι ποῦνε μεσ' 'ς τὸ σαντουκάκι» «Ἄϊτε νὰ χαθῇς παλῃόσκυλε νὰ κρεμισθῇς ἀψούτζικα» καὶ σφάλσεν τὸ παράθυρο, κοράκοσέν το κι' ἀπὸ πέσω.

Τὸ σκυλί, δὲν ἔφυγε βρεχούταν,λιάζισκεν,λούτιζεν τόσο πολύ, ποῦ ἡ Μαρκάλα ἀς τὸ φιγάνι τ' δὲν ἡσύχασε, ἄνοιξε τὸ παράθυρο γιὰ νὰ τὸ κατακολήσῃ καὶ τὸ σκυλὶ πάλε τὴν παρακαλοῦσε, ὡς ποῦ ἔκαμε τὴν Μαρκάλα νὰ βαρεθῇ καὶ πῆρε τὸ φουντουκάκι καὶ τὸ κούντζεν κάτω, ἅμα τὸ πῆρεν σευτὺς ἦρτεν τὸ πουλὶ πῆρε τὸ σκυλὶ καὶ τὸ ἔφερεν 'ς τὴν Πεντάμορφη, ἐκεῖ τότες ἐκείν' καθ' ὅλου δὲν μίλησεν, πέρασαν τὰ τρία μέραις, καὶ ἡ Πεντάμορφη ρῶτζεν ποῦ θέλ' νὰ τὸ χτίσω, καὶ ὁ βασιλῃᾶς εἶπε, 'ς τὸ κάμπο ποῦ βγαίν' ἡ εὔλεμὴ καὶ ἡ Πεντάφορφη εἶπε 'ς τὸ βασιλόπουλο, νὰ τὸν πῇς ταχὺ τὸ γλυκοχάραγμα ἂς παγ' νὰ τὸ διῇ. Τὴν νύκτα πιτὰζ' τὸ σκυλί της καὶ τὸ λεγ' νὰ πᾷς καὶ νὰ κουντήσῃς κατὰ γῆς τὸ φουντουκάκι καὶ νὰ ἔρτῃς, πῆγε κοῦντζε τὸ φουντουκάκι καὶ σευτὺς κτίστην' ἕνα παλάτι ποῦ 'ς τὸν κόσμο δὲν 'ϐρίσκετο. Τὸ γλυκοχάραγμα 'ξύψεν ὅλος ὁ κόσμος ἀς τὴν λάμψι τοῦ παλατιοῦ, καὶ ἀπόρεσαν οὗλοι πῶς κτίστην ἐκεῖνο τὸ παλάτι σὲ μιὰ νύχτα, κ' οὗλοι ἔτρεξαν νὰ τὸ διοῦν, τόσο ὄμμορφο ἦτον ποῦ ὅλη τὴν ἡμέραν τὸ τράναναν χωρὶς φαγὶ καὶ πιοτό. Τὤμαθε καὶ ὁ βασιλῃᾶς καὶ τὸ εἶδε καὶ ἦτον σὰν τὸ παλάτ' ποῦ εἶδε 'ς τ' ὄρματ'. πολὺ εὐχαριστήθην, ἅμα δὲν πίστεψε πῶς τὸ ποῖκε ἡ σκυλοπρόσωπη καὶ δὲν ἔδωκε τὴν ἄδεια νὰ τὴν παρ' ὁ γιός του.

Ὕστερα ἀπ' ὀλίγαις γ'μέρες ὁ βασιλῃᾶς ἔϐγαλε 'ς τὸ κορμί τ' ἕνα τραχὺ (ἔκζεμα) ποῦ τὸν ἔτρωγε πολύ, 'μέρα νύχτα καὶ μοὔτε ἡσυχία μοὔτε ἀνάπαψι εἶχε, κάλεσε γιατροὺς γιατρικὰ ἁμὰ (ὅμως) καθὅλου δὲν τὸν ὠφέλσαν. 'Φάνην' πάλι ὁ Δερϐίσης καὶ τὸν εἶπε:

> Ὁ πάθος σου θὰ γιατρευτῇ, ὁτὰν ἑνὰς λουτρὸς κτισθῇ
> ἀς τὸ πεντάμορφο σκυλάκι καὶ λούσῃς ὅλο σ' τὸ κορμὶ
> ποῦ τώρα ὅλο σὲ πονεῖ μὲ τὸ ἀθάνατο νεράκι.

Ὁ βασιλῃᾶς 'κάλεσε τὴν Πεντάμορφη καὶ τὴν εἶπε, θὰ σὲ δώκω τὴν εὐχη μ' καὶ τὸν γιό μ' ἂν κτίσῃς ἕνα λουτρὸ ποῦ θὰ ἔχ' ἀθάνατο νερό· ἡ Πεντάμορφη γκύρεψε τρία μέραις ἄδεια πίταξε πάλι τὸ σκυλὶ σὰν καὶ πρῶτα 'στὴ μάννα της «γιὰ νὰ φέρ' τὸ καριδάκι ποῦν' ἀπέσω 'ς τ' ἀμπαράκι, ἡ μάννα της

ὀμπρὸ κατακόλσεν τὸ σκυλί, ὕστερα βαρέθην' καὶ κοῦντζεν καὶ τὸ καρύδι, τὸ σκυλάκι τὸ πῆρε καὶ τὤφερεν. Ἡ Πεντάμορφη, πῆγε μοναχή της σκεπασμένη 'ς τὸν βασιλῃᾶ καὶ τὸν εἶπεν ποῦ θέλεις νὰ γενῇ ὁ λουτρός· κι' ὁ βασιλῃᾶς εἶπε μέσ' 'ς τὴ μέση 'ς τὸ περιϐόλι μ', ἡ Πεντάμορφη πῆρε τὸν βασιλῃᾶ καὶ πῆγε 'ς τὸ περιϐόλ' καὶ ἐκεῖ ἔρριψε κατὰ γῆς τὸ καρυδάκι καὶ χτίστην' ἕνας λουτρὸς ποῦ 'στὸν κόσμον δὲν 'βρίσκετο μὲ γοῦρνες καὶ μὲ νερὸ ἀθάνατο, ποῦ ὅποιος 'λούζετο πάντεχε ποῦ γεννιοῦταν καινούργια ἀς τὴν μάννα τ' καὶ νισκόταν καλὰ ὅ,τι πάθος κι'ἂν εἶχε· ὁ Βασιλῃᾶς ἀπόρεσε σέμην' ἀπέσω λούστην' κ' εὐτὺς νότον καλά. 'Ετὸ τὴ φορὰ δὲν 'μπόρεσε νὰ πάρ' τὸ λόγο τ' 'πίσω,γιατί τὸ βασιλόπαιδο θὰ τὴν 'πέρνισκεν καὶ χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ βασιλῃᾶ,ἁμὰ θέλεσεν νὰ ποίκ' τὴν γνώμη τοῦ γιοῦτ' γιὰ νὰ ἀρέσῃ ἄλληνα καὶ νὰ πάρ'.Τὴν νύχτα θιάν' ἕνα πάλο καὶ καλεῖ ὅλα τ' ἄμορφα κορίτζια τοῦ κόσμου κ' ἔρχονται,καλεῖ καὶ τὴν Πεντάμορφη, γιὰ νὰ τὴν διῇ τὸ βασιλόπαιδο μὲ τὸ σκυλίτικο πρόσωπο νὰ διῇ καὶ τ' ἄμορφα κορίτζια, καὶ νὰ τ' ἀρέσῃ καὶ νὰ μὴ πάρ' τὴν Πεντάμορφη. Ἡ Πεντάμορφη τὸ κατάλαϐε καὶ χωρὶς νὰ τὸ ξεύρῃ τὸ βασιλόπαιδο φυσᾷ τὴν συρίχτρα μιὰ φορὰ κ' ἔρχεται τὸ ἀψὺ τ' ἄλογο ποῦ ἔλαμπε 'σὰν νηστιὰ (φωτιὰ) τὸ γαλέϐ' καὶ σένα στιγμὴ 'βρίσκεται 'ς τοῦ μάννα της τὸ μαγκοὺρ κι' ἀπὸ κάτω βρεχᾶται:

> Μάννα μου λυπήθη με, κι' ἂς πάψῃ ἡ χολή σου.
> Ἐγὼ εἶμαι ἡ κόρη σοῦ, σχῶρα με σὰν παιδί σου
> καὶ δός με τὴν ὀφχή σου.
> Μάννα μου λυπήθη με καθόλου δὲν σὲ φταίϐω
> Κόρ' ἀφοῦ μὲ ἔκαμες, πρέπει νὰ ξενιτεύω
> κι' ἂς τὰ βάσανα νὰ κλαίγω.

Ἡ Μαρκάλα δὲν 'ϐάσταξε ἀς τὰ δάκρυα τοῦ κόρη της, κατέϐην' κάτω κ' ἔπεσε 'ς τὸ δυσώμι της (ὦμος) καὶ ἔκλαψε μαῦρα δάκρυα. Ὕστερα τὴν ἔδωκε τὴν ὀφχή της καὶ ἡ Πεντάμορφη νότον σὰν καὶ πρῶτα καὶ πιὸ ὄμορφη. Φίλσεν τὸ χέρι της, κ' ὕστερα τὴν παρακάλεσε νὰ τὴν δώσῃ καὶ τὸ ζάρι ποῦναι μέσα 'ς τὸ κελάρι.

Πῆρέ καὶ τὸ ζὰρ καὶ γάλεψε τὸ ἀψὺ τὸ ἄλογο καὶ πάλε βρέθην 'ς τὸ μέρο της, ἐκείν' τὴν ὥρα ἦρτεν τὸ βασιλόπουλο γιὰ νὰ τὴν πάρ' καὶ νὰ πάγ' 'στὸ πάλο, τὸν εἶπε ἄγμε ἐσὺ κ' ἐγὼ ἔρχομαι μαναχή μ'· κτυπᾷ τὸ ζάρ' κάτω καὶ ἀνοίγονται κάτι τζόλια (ἐνδυμασίαι), ποῦ 'στὸν κόσμο δὲν βρισκόνταν' τὰ φόρσεν καὶ ἔλαμψεν σὰν τὴν Εὐλεμή, ὕστερα σκεπάστην' ἕνα τουβὰχ ἀπὸ 'πάνω ὡς κάτω καὶ πῆγεν 'στὸν χορό, ὅπου ἦσαν ὅλου τοῦ κόσμου ἡ ὄμορφαις, κάθονταν καὶ ὁ βασιληᾶς μὲ τοὺς μεγαλοσάνους του, καὶ ὅλοι πολεμοῦσαν νὰ ἀλλάξουν τὴ γνώμη τοῦ βασιλοπούλου γιὰ νὰ πάρ' μιὰ ὄμορφη καὶ ὄχι σκυλοπρόσωπη. Ἐκεῖ τότες σέμην ἡ Πεντάμορφη σκεπασμένη ἄς τὴν κορυφὴ ὡς τὰ κότζια (πτέρνας). Ἅμα σέμην ἀπ' ἔσω ὅλοι γέλασαν καὶ φώναξαν *γιούχα* τὴν σκυλοπρόσωπη τὸ βασιλόπουλο χολιάστην', ἅμα τί νὰ ποίκ' συλλογιώταν' ποῦ εἶχαν δίκαιο, ὁ βασιληᾶς γιὰ νὰ τὴν ποίκ' πειὸ πολὺ μασκαράσα 'στὸν κόσμο 'πρόσταξε νὰ βγάλη τὰ τουβάχια της, ἡ Πεντάμορφη πῆγεν νὰ φιλήσῃ τὸ χέριτ', γιὰ νὰ τὰ βγάλη, ἀμὰ ἐκεῖνος δὲν τῶδωκεν, καὶ τὴν εἶπεν νὰ βγάλ' ἀψούτζικα τὰ τουβάχια της, κ' ἐκείν' σὲ μιᾶς ῥίφτ' κάτω τὰ τουβάχια καὶ φάνην' ἡ Πεντάμορφη· οὗλοι σὲ μιᾶς τἄχασαν ἄς τὴν πολλὴ λάμψι σκέπασαν τὸ πρόσωπό των, ὅλοι τροπιάσταν', τὸ βασιλόπαιδο ἄς τὴ χαρά τ' πηδοῦσε, ὁ βασιληᾶς βρεχοῦταν· «Νὰ μὲ ζήσῃ ἡ νύφη μ'» καὶ ὅλοι ἔλεγαν· «Νὰ ζήσ' ἡ Πεντάμορφη». Ἦτον καὶ τὸ χοντζὰ (ἡ τράπεζα) θεκμένο, κάτζαν νὰ φᾶν, ὅλα τἄλλα τὰ κορίτζια, ποῦ εἶχαν ἐλπίδα νὰ πάρουν τὸ βασιλόπαιδο ἦσαν λυπημένα, ὅταν εἶδιαν ποῦ κοντὰ 'στὴν Πεντάμορφη ἐκείν' ἦσαν ποτζαλιὲς (σκουπίδια), κάτζαν 'ς τὸ τραπὲζ' τράναναν ὅτι χαλὰ τρώγ' ἡ Πεντάμορφη ἔτρωγαν κ' ἐκείναις, ἡ Πεντάμορφη ἔτρωγε μιὰ χουλιαριὰ πιλάφι καὶ μιὰ ἔρριφτεν ἀπ' ὄξω ἄς τὸ γουργοῦρι της, τό θιαναν καὶ τὰ κορίτζια, καὶ ποῖκαν τὰ τζόλια των νὰ μὴ τὰ διῇ κανείς. Ὕστερα ἄς τὸ τραπέζ' ἔπαιξεν ἡ μουσικὴ καὶ σηκώθαν τὰ κορίτζια νὰ χορέψουν κ' ἔπεφταν τὰ ῥίζια καὶ τὰ βούτυρα, σηκώθην καὶ ἡ Πεντάμορφη νὰ χορέψῃ καὶ ὅλων τὰ μάγλα ἔπεσαν, ἔλαμψε ὅλος ὁ κόσμος καὶ ἀπὸ 'πάνω της

ἔπεφταν μαργατάρια καὶ διαμάντια. Ὕστερα ὁ βασιληᾶς 'ποῖκε σεράντα μέρες καὶ σεράντα νύχταις γάμο, πῆγεν καὶ τὸ βασιλόπουλο μὲ τἀψὺ τἄλογο ἔφερε καὶ τὴν Μαρκάλα μὲ πολλὰ παρακάλια καὶ γενότον ὁ ξακουσμένος τῆς Πεντάμορφης ὁ γάμος, καὶ ἔζησαν χαρούμενα καὶ πλούσια, κἐμεῖς καλλίτερα.

Β'.

Μιὰ φορὰ ἦτον ἕνας γέρος πολὺ πλούσιος καὶ εἶχε δύο παιδιά, ὁ μέγας ἦτον διαβολεμένος, ἄδικος καὶ φιλάργυρος, καὶ ὁ μικρὸς ἦτον πολὺ καλός, γλυκόλαλος καὶ καλόγνωμος, κανένα δὲν ἤθελε νὰ βλάψ'· πέθανεν ὁ γέρος καὶ ἄφκεν ὅλο τὸ βιό τ' 'ς τὰ δύο τ' τὰ παιδιά. Ὁ φιλάργυρος μὲ τῆς ἀδικίαις του δὲν ἔδωκε τίποτε 'ς τὸν Καλόγνωμο τὸν κατακόλσεν κι' ἄς τοῦ παπᾶ τ' τὸ σπῆτ', κ' ἐκεῖνος πῆρεν τὴν γ'νέκα τ' καὶ τὰ παιδιά τ' καὶ πῆγεν κάτζεν μὲ τὸ 'νοῖκι 'ς ἕνα σπῆτι δούλεβεν καὶ ζοῦσεν. Ἕνα χρόνο νότον μεγάλη πεῖνα, δὲν μποροῦσε νὰ θρέψ' τὰ παιδιά τ' καὶ τὴν γ'ναῖκα τ', ἦρταν τὰ Χριστούγεννα καὶ τὰ μεγάλα μέραις, τὰ παιδιὰ ἤθελαν τζόλια νὰ φορέσουν, κουντοῦρες, ψωμί, κριὰς καὶ τί δὲν χρειάζονται 'ς τὸ γιέρμο τὸ σπῆτι· παγαίν' 'ς τὸν ἀδελφό τ' πέφτ' 'στὰ πουδάρια τ' τὸν παρακαλεῖ νὰ τὸν δώκ' τίποτε γιὰ νὰ περάσ' τὴς μεγάλαις 'μέραις, ὁ φιλάργυρος τὸν κατακόλσεν. Ἐκεῖ τότες ὁ Καλόγνωμος πῆρε 'ς τὸ χέρι τ' καὶ πῆγε 'ς τἄγρια 'στὰ βουϊνὰ γιὰ νὰ τὸν φᾶν οἱ λύκοι καὶ νὰ μὴ διοῦν τίποτε τὰ μάτια τ'. Κι' ὁ χειμὸς ἦτον πολὺ βαρύς, πῆγε νηστικὸς καὶ γανωμένος, παγούρωσε, νύχτωσεν, ἦλτεν τζαλίγο 'ς τὸν ἑαυτότ' καὶ εἶπε μὲ τὸν νοῦ τ' ποῦ παγαίνω 'γώ; τί θιάνω; τὰ παιδιά μ' ἂν χαθῶ τί νὰ γενοῦν; κ' ἔκλαψε, δὲν ἤξευρεν ποῦ 'βρίσκεται, 'ς τὴν ξαστεριὰ εἶδεν ἕνα χαλασμένο χάν, ηὗρεν ἕνα τυρπὶ ποῦ ἦτο τοιχογυρισμένο μούλωσεν ἐκεῖ μέσα σωρεύτην' 'ς τὴν γωνιὰ καὶ παρακάλσεν τὸν Θεγὸ νὰ τὸν βογηθήσ' καὶ πολεμοῦσε νὰ κουμπώσ' τὰ μάτια τ' νὰ κοιμηθῇ, ἅμα ποῦ ὕπνος; ἄς τὴν πεῖνα κι' ἄς τὸ κρύο μποροῦσε νὰ παγ' 'ς τὸν ὕπνο; Ποτὲ ἦτον 'ς ἐτό τὴ θέσι κ' ἔτρεμεν ἀκούει ἕνα χαριλτοῦ, ὕστερα λαλέματα· φοβήθην' ἄς τὸ φόβοτ' ἵδρωσεν τυχτίθην' (ἐχώθη) κι' ἄλλ' ἀπέσω, τὰ λαλέματα ὅσον παγαίνισκαν,

ἤρχοντο ἐκεῖ κοντά τ'· ὕστερα ἦρταν στάθαν' 'ςτὸ τρυπί τ' ἀπέρα· τρανᾷ 40 ἀγρίους δράκους, φορτωμένους ἀπ' ἕνα δισάκκι, στάθην ὁ μέγας τῶν καὶ εἶπε 'σὰν νὰ μὲ φαίνεται νὰ ἦρτε κανεὶς ἐδῶ πέρα, οἱ ἄλλοι εἶπαν ἀβοῦτζα σὲ φαίνεται ποιὸς μπορεῖ νὰ πατήσ' τὸ πουδάρι τ' ἐδῶ, ὕστερα ὁ μέγας εἶπεν.

«Ἄνοιξε θύρα μ' ἄνοιξε κ'ὕστερα πάλε σφάλιξε».

Σὲ μιᾶς ἄνοιξεν ἕνα σιδεριῶνας θύρα κι' οὗλοι σέμαν ἀπ' ἔσω κ' ἡ θύρα μαναχή της πάλε σφάλησε, πρίχουμ νὰ σφαλίσ' εἴδιεν λάμψι σὰν νᾶταν ἀπ' ἔσω ὅλιος· εἶπεν νὰ σηκωθῇ νὰ φύγῃ, ἀμὰ φοβοῦταν νὰ μὴ τὸν νοιώσουν, ὡς τὸ γλυκοχάραγμα ἔτρεμεν ἀς τὸ φόβο τ' κι' ἀς τὸν κρύο· ἅμα ἄρχεψε νὰ γλυκοχαράζῃ, ἀκοῦι ἀπὸ πέσο πάλι τὸ ἄγριο λάλεμα τοῦ πρώτου κ' ἔλεγε.

«Θύρα μ' θύρα μ' σιδεριῶνας ὅπως σφάλιξες ν' ἀνοίξῃς
κ' ὕστερα νὰ καλοκλείσῃς».

Ἄνοιξε πάλι ἡ θύρα ξέβαν' οὗλοι ἀπ' ὄξω καὶ πάλε μαναχή της σφάλιξεν, ὕστερα οὗλοι ἔφυγαν κανεὶς δὲν ἀκούετο· ξέβην ὅλιος, ξέβην ὁ καϋμένος ἀς τὸ τυρπί τ' κι' ὅλο τὸ κορμίτ ἦτον μουδιασμένο, στάθην τζαλίγο 'ς τὴν εὐλεμῆ ἔζεσεν τὸ κορμί τ', ἦρτεν 'ς τὸν ἑαυτό τ', εἶπε μὲ τὸν νοῦ τ' ἀβοῦτζα κι' ἀβοῦτζα θὰ πεθάνω, ᾶς ἔμω ἀπ' ἔσω νὰ διοῦμ τὶ εἶν' καὶ εἶπε.

Ἄνοιξε θύρα μ' ἄνοιξε κ' ὕστερα πάλε σφάλιξε.

Ἄνοιξεν ἡ θύρα, σέμην' ἀπ' ἔσω, κ' τρανᾷ ἐδῶ μάλαγμα, ἐκεῖ ἀσῆμι, ἐδῶ λίρες, ἐκεῖ φλωριά, θόλωσαν τὰ μάτια τ' παγαίν' κι' ἄλλ' ἀπέσω τρανᾷ ἕνα στρωμένο χοντζά, ὅπως πεινοῦσε, κάτζεν ἔφαγεν χόρτασεν παιρ' κ' ἕνα κομάτ' κριὰς μαζῆ τ' καὶ ψωμί, ὕστερα γιόμωσε τὸν κόλφο τ' λίρες καὶ πῆγε 'ς τὴν θύρα κ' εἶπε

Θύρα μ' θύρα μ' σιδεριῶνας, ὅπως σφάλιξες ν' ἀνοίξῃς
κ' ὕστερα νὰ καλοκλείσῃς.

Ἅμα ἄνοιξεν ἡ θύρα καὶ ξέβην ὄξω σὲ μιᾶς κατόψα τ' πάλε σφάλσεν μαναχή της, χώρις νὰ τρανήσῃ ὀμπρό τ' ὀπίσω τ' ἔφυγε ἀπ' ἐκεῖνο τὸ ἄγριο τὸ μέρος, καὶ ξέβην 'ς ἕνα στράτα, ἅμα ἀκόμα δὲν ξεύρισκεν ποῦ βρίσκεται, ὕστερα ἀνέβην 'ς ἕνα ψηλὸ βουϊνὶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ διάλεξε τὴν στράτα, καὶ κατέβην' ἀς τὸ βουϊ-

νὶ καὶ τράβσεν ἴσα 'ς τὸ χωριό τ', ὅπου ἔφταξε τὰ μεσάνυχτα. 'Αςτὸ σπῆτι τ' ἦσαν στανaχωρημέν' ποῦ δύο γ' μέραις ἦταν χαμένος, πεινασμέν' νηστικοὶ χωρὶ νηστιὰ χειμῶνα καιρὸ χωρὶς ψωμί, τὰ παιδιὰ ἔκλαιγαν ἤθελαν ψωμί, οἱ ἄλλ' ἔκλαιγαν, ὅσον ἔβλεπαν ποῦ νύκτωνε καὶ ὁ νοικοκύρις δὲν ἤρχετο. Ποτὲ ἦσαν σὲ τούτη τὴν σταναχωριά, κτυπᾷ ἡ θύρα, εὐτύς οὗλοι σηκώθαν' 'ς τὸ πουδάρ, τὰ παιδιὰ φώναζαν ἦρτεν ὁ παπᾶς· παγαίν' ἀπ' ἔσω 'ς τὸν ὀτᾶ, βγάζ' τῆς λίραις, ἡ γ'ναῖκα τ' ὅταν εἴδιεν τόσα πολλὰ παράδια κόντευε νὰ τὰ χάσ'· ἐκεῖνο τὸ βράδ' χτύψαν τὰ σήμαντρα πῆγαν 'ς τὴν ἐκκλησιὰ καὶ ἦρταν ἔφαγαν τὸ κριὰς ποῦ ἔφερεν τάμα τ', δόξασαν τὸ Θεγό. 'Σιπεδιοῦ τὴν ἡμέρα πῆγε ψώμισεν ὅ τι ηὗρεν ἔφερεν γιόμωσεν τὸ σπῆτι τ' καὶ 'σὰν πέρασαν ἡ γιορτὲς 'γόρασε καὶ ρουχικὰ 'ς ὅλο τὸ σπητικό τ', ὅλοι ὅσοι ἔβλεπαν τὰ ἔξοδα τ' θάγμαζαν ποῦ ηὗρεν τόσο παρᾶ. Ὁ Φιλάργυρος ἀς τὸ κακό τ' μοῦτε 'μέρα μοῦτε νύχτα κοιμώτονε, ἄρχεψε νὰ πιάν' ἀπὸ κοντὰ τὸν Καλόγνωμο καὶ νὰ τὸν χαιρετᾷ, λίγο λίγο τὸν ζήτηξε καὶ παράδια· ὁ Καλόγνωμος πάλε τὸν λυπήθην, ἔβγαλλε τὸν ἔδωκε πέντε λίραις, ὅταν εἶδιε ποῦ ἔχ' ὁ ἀδελφό τ' παράδια ἤθελε νὰ μάθ' ποῦ τὰ ηὗρεν μιὰ 'μέρα ἦρτε καὶ τὸ παρακάλσε νὰ τὸν πῇ τὸ μέρος καὶ νὰ πάγ' κ' ἐτὸς νὰ πάρ' λίραις. Ὁ Καλόγνωμος τὸν εἶπεν, ἅμα τελειώσουν τὰ παράδια μ' θὰ πᾶμ 'ντάμα. Τέλειωσαν τὰ παράδια τ' τὸν λάλησε καὶ πῆγαν 'ς τοὺς δράκους, σέμαν 'ἀπέσω γιόμωσαν τῆς τζόπαις των, ὁ μέγας 'πῆρε διπλᾶ ἀς τὸν ἄλλον, βγῆκαν ὄξω καὶ ἦρταν 'ςτὸ σπῆτι των· ἀμὰ ὁ μέγας κρυφὰ τὴν ἄλλην 'μέρα παίρ' ἕνα δισάκκι καὶ παγαίν' πάλε, σέμην ἀπέσω γιόμωσεν τὸ δισάκκι τ' ὕστερα ὅταν ἤθελε νὰ φύγῃ ἀντὶς νὰ πῇ

Θύρα μ' θύρα μ' σιδηριώνας ὅπως σφάλιξες ν' ἀνοίξῃς
κ' ὕστερα νὰ καλοκλείσῃς.

Εἶπε, θύρα μ' θύρα μ' σιδηριώνας ὅπως ἄνοιξες νὰ κλείσῃς κ' ὕστερα νὰ καλοκλείσῃς.

Ἡ θύρα ἀντὶ νὰ 'νοίξῃ μανταλοῦτον κι' ἄλλο πολὺ πόμνεν' ἀπ' ἔσω τάχασεν, ὅσῳ ἔλεγεν, ὅπως ἄνοιξες νὰ κλείσῃς κ' ὕστερα νὰ καλοκλείσῃς, ἡ θύρα μανταλοῦτον ποῦ κιᾶν λέσκεν σωστὰ

πάλε δὲν θ' ἀνοίγωτον. Νὰ μὴ τὰ πολυλογοῦμεν βράδυνε. Ἀκούει ἀπ' ὄξω ποῦρταν οἱ δράκοι, φορτωμέν' φλωρί, ὕστερα ὁ πρῶτος δράκος εἶπε «ἄνοιξε θύρα μ' ἄνοιξε κ' ὕστερα πάλε σφάλιξε»· ἀμά ποῦ ν' ἀνοίξ' ἡ θύρα, ἦτον χίλια φορὰς κλειδωμέν' γιατί ὁ φιλάργυρος ἀδελφὸς εἶπε χίλια φορὰς ὅπως ἄνοιξες νὰ κλείσῃς κ' ὕστερα νὰ καλοκλείσῃς· ὁ πρῶτος ἐκεῖ τότες εἶπεν, «ἐγὼ δὲν σᾶς εἶπα ἐδῶ ἔρχεται κλέφτης καὶ σεῖς μὲ λέσκετε ποιὸς μπορεῖ νἄρτ' ἐδῶ, τὸ εἴδιεται ἀδαρὰ τίχαλα ἔρχουνται. Οἱ ἄνθρωπ' εἶν' πειὸ διαβολεμέν' ἀς τοὺς δράκους ἀμὰ πιάνουνται κ' εὔκολα, νὰ ζιοῦμ' τίχαλα νὰ γλυτώσ' ἀδαρὰ» καὶ σὲ μιᾶς οὖλοι οἱ σαράντα βρέχυσταν τάμα 25 φορὰς καὶ ἡ θύρα ἄνοιξε, γιατί 25 γρόσια θειάνουν χίλια παράδια καὶ τὸ γρόσι ἔχ' 40 παράδια, καὶ 40 δράκοι 25 φορὰς νίσκεται χίλια φοράς. Νὰ μὴν τὰ πολυλογοῦμε, σὰν ἄνοιξεν ἡ θύρα, παγίντζεν (λιποθύμησεν) ὁ Φιλάργυρος, τὸν ξύψαν' τὸν ῥώτσαν' πόσα φορὰς ἦρτεν κ' ἐκεῖνος εἶπε· ἐγὼ δὲν φταίβω ὁ ἀδελφό μ' φταίβ' ἐκεῖνος μ' ἔφερεν, τὸν ῥῶτζαν ποῦ ἔν' ὁ ἀδελφό τ' καὶ 'κεῖνος εἶπε τὸ χωριό τ', καὶ τὸ σπῆτι κ' οἱ δράκοι ὕστερα τὸν ἔπιασαν τὸν ἔσκισαν' ἀς τὴ μεσ' καὶ τὸν ποῖκαν δύο κομμάτια κ' ὕστερα τὸν 'κρέμασαν 'ς τὴν θύρα ἀπάνω, τὤνα τὸ μέρος ἀς τὰ δεξιὰ καὶ τ' ἄλλο ἀς τὰ ζερβιά. Ὕστερα εἶπεν ὁ μέγας «Καὶ τὸν ἄλλον τἄλλο σήμερα διανταρὸ 'σὰν τελειώσωμεν πὤχομεν τὤργο πρέπ' νὰ πᾶμ' 'ς τὸ χωριό τ' νὰ τὸν σκοτώσωμε, γιατί ἂν τὸ μάθουν κι' ἄλλοι ὕστερα γλυτωμὸ δὲν ἔχομ'».

Ἀς τὸ σπῆτι τοῦ φυλαργύρ' φύλαξαν πεντέξι 'μέρες σὰν εἴδιαν ποῦ δὲν ἦρτεν, παγαίνουν 'ς τὸν ἀδελφό τ' καὶ τὸν ῥωτοῦν, ἐκεῖνος ῥῶτζεν ποῦ πῆγε; ἐκεῖ ποῦ πήγετε μιὰ φορὰ 'ντάμα τὸν λένε, σευτὺς 'χτύψεν τὸ κεφάλι τ' κ' εἶπε ποιὸς τὸν εἶπεν νὰ πάγι' μοναχό τ', νὰ πάγω νὰ διῶ ποῦ πῆγε· γιατί θέλεσεν νὰ ποίκ' ἀς ἐμέν' κρυφὰς πράγματα. Τὸν παρακάλσαν νὰ πάγ' νὰ διῇ τί νότον', κ' ἐτὸς σηκώθην τὴν ἄλλη 'μέρα 'πῆγεν ἐκεῖ καὶ εἴδιεν τὸν ἀδελφό τ' ἀπάνω 'ς τὴν θύρα — Ἄχ ἀδελφέ, εἶπε, ἡ φιλαργυρία σ' σέφαγε»· μούλωσεν μέσα 'ς τὸ τυρπί, ἦλθαν τὸ βράδ' οἱ δράκοι, πρίχουμ' νὰ 'μούν' (ἔμβουν) ἀπέσω, ὁ μέγας σήκωσεν

τὸ κεφάλι τ', εἴδιε τὸν φυλάργυρο κ' εἶπε: Ἔ! πῶς τὰ πᾶς μὲ
τὰ δύο 'μέρες, κι' ὁ ἀδελφός σου νἄρτ' νὰ σ' εὕρῃ, νὰ τὸν δεί-
ξωμεν τί χαλα ἔρχονται ἐδῶ πέρα· ὕστερα 'γύρσεν 'ς τοὺς ἄλλους
δράκους καὶ τοὺς εἶπε πήρετε τὰ τουλούμια κ' ἐκεῖνοι εἶπαν, «ὁ
πράσινος δράκος τὰ πῆρε».

Ὕστερα τοὺς εἶπεν «ταχὺ τελειώνουν ὅλα μας τἄργατα,
τἄλλ' ταχὺ (μεθαύριον) νὰ μῆτε ὅλοι σας 'ς τὰ τουλούμια μέσα
κ' ἐγὼ νὰ σᾶς φορτώσω σὲ σαράντα βορτόνια γιὰ τυρὶ καὶ νὰ
πᾶμε 'ς τὸ χωριό τοῦ κρεμασμέν', νὰ κατεβοῦμ' 'ς τὸ σπῆτι τοῦ
ἀδελφοῦ τ', νὰ τὸν ποῦμ' πῶς τὸν τὰ στέλλ' ὁ ἀδελφός του τὰ
τουλούμια καὶ τὴν νύχτα νὰ τὸν πνίξωμ' κ' ἐκεῖνον καὶ τὰ παι-
διά τ' κι' ἀβούτζα νὰ γλυτώσωμε ἀς ἕνα μέγα ὀχτρό.

Ὁ καϋμένος ὁ Καλόγνωμος ἀδελφὸς ἀπὸ πέσω ἀς τὸ τυρπὶ ὅταν
ἤξεν ἐτοῦτα ἡ καρδιά τ' κτυποῦσε σὰν ὡρολόγι.

Νὰ μὴ τὰ πολυλογοῦμε, τὴν ἄλλη μέρα ἅμα ἔφυγαν οἱ δρά-
κοι, σηκώνεται καὶ φέγν' χωρὶς νὰ τρανήσῃ δεξιὰ κι' ζερβιά, ἔρ-
χεται 'ς τὸ σπῆτι τ' συλλογιέται τὶ νὰ ποίκ'· εἶχε ἕνα μέγα φοῦρνο
καὶ τὸν ἄναψε δύο μέρες κατὰ σειράν. Ἦρτεν ὁ δράκος μὲ 40
βορτόνια φορτομένα μὲ τυρί, 'σὰν Ἀβανεσίτηςκυρατζῆς(ἀγωγιάτης),
γιανὲς πῶς τὸν 'πίταξεν ὁ ἀδελφό τ' καὶ τὴν ἄλλη μέρα νὰ ζυγιάσῃ
καὶ νὰ τὸν δώκ' τὰ τυριά· ὁ Καλόγνωμος τὸν πῆρε 'ς τὸ σπῆτί τ'
καὶ τὰ τουλούμια τἄβαλε 'ς ἕνα μέρος· τὴν νύχτα σαφοῦ ἔφαγε
ὁ δράκος μέθυσε καὶ κοιμήθη· ποτὲ κοιμᾶται παγαίν' ὁ Καλ. τὸν
κτυπᾷ μ' ἕνα μαχαῖρ' 'ς τὴν καρδιά καὶ τὸν ἀφιν' 'στὸν τόπο τ',
ὕστερα πῆρεν κι' ὅλα τὰ τουλούμια τἄπιασεν καὶ τὰ ῥίψεν 'ς τὸν
φοῦρνο σαφοῦ τά 'δινε ἕνα μαχαιριὰ καὶ ὅλους τοὺς ἔκαψεν.

Τὴν ἄλλη 'μέρα 'πῆρε τὰ μουλάρια καὶ πῆγε καὶ 100 μέρες καὶ
100 νύχτες κουβαλοῦσε τὸ βιὸ τῶν δράκων καὶ δὲν τελείωνε· ὕ-
στερα νότον πλούσιος καὶ καθημέρα εἶχε 'ς τὸ σπῆτι τ' γιὰ τοὺς
φτωχοὺς τραπέζια καὶ βοηθοῦσε ὅλους· κ' ἔφκιασε 'ς οὖλο τὸν κό-
σμον πολλαῖς καλωσύναις καὶ ἦτον πολὺ εὐχαριστημένος κ' ἡμεῖς
καλήτερα. Ἀς ἐτὸ τὸ παραμῦθι μαθαίνομ' νὰ μὴ γκυρεύομε τὰ
πολλά, γιατὶ ὅποιος ζητᾷ τὰ πολλὰ χάνει καὶ τὰ λίγα 'σὰν τὸν

φυλάργυρο, κι' ὅποιος ἔν' εὐχαριστημένος ἀς τὰ λίγα 'βρισκ' τὰ πολλὰ 'σὰν τὸν Καλόγνωμο.

ΣΤ'.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ

Ἡ συλλογὴ τῶν σῳζομένων ἐν Σινασῷ ἑλληνικῶν λέξεων ἦτο ἔργον πολύπονον καὶ ὅλως ἀνώτερον τῶν ἀσθενῶν μου δυνάμεων· συνέλεξα δὲ ἐφ' ὅσον μοὶ ἦτο ἐφικτόν, πλειοτέρας λέξεις, ἐπιφυλασσόμενος ἄλλοτε νὰ συμπληρώσω τὸ παρὸν λεξιλόγιον, ὅτε θὰ εἶμαι μᾶλλον ἀνεξάρτητος καὶ ἀπηλαγμένος τῶν ἤδη περιστοιχούντων με περισπασμῶν. Ἐνταῦθα κυρίως παρατίθενται λέξεις διαφέρουσαι τῶν γνωστῶν τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς, ἂν δέ που ἠναγκάσθημεν νὰ ἀναφέρωμεν καὶ γνωστὰς λέξεις αὗται ἐτέθησαν, ὅπως ἀποδειχθῇ ἡ μεγίστη ὁμοιότης τῆς ἐν Σινασῷ διαλέκτου πρὸς τὰς διαλέκτους ἄλλων ἀπομεμακρυσμένων αὐτῆς κοινοτήτων (τοῦ Πόντου, Ἠπείρου καὶ νήσων τοῦ Αἰγαίου) ἐν ἀπομεμακρυσμένῳ δὲ παρελθόντι χρόνῳ οὐσῶν τῆς αὐτῆς προσελεύσεως καὶ καταγωγῆς.

Εἰς τὴν προφορὰν τῶν φθόγγων καὶ λέξεων προσεπάθησα τὸ ἐπ' ἐμοὶ νὰ διατηρήσω τὴν ἐγχώριον ἔκφρασιν, ἥτις ἄλλως τε δὲν διαφέρει τῆς συνήθους, ἐκτὸς τοῦ χ. πρὸ τοῦ αι, ε, ι, η, υ, ει, οι, υι προσφερομένου ὡς τὸ γερμ. sch καὶ ὅπερ δέον νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψει ὁ ἀναγνώστης, καθότι δὲν μετεχειρίσθην ἰδιαίτερον γράμμα πρὸς ἀναπαράστασιν τοῦ sch, ἵνα μὴ μεταβάλλω τὴν γραπτὴν μορφὴν τῆς λέξεως, ὅπερ προδίδει τότε, κατ' ἐμέ, ξενισμόν τινὰ τῇ κατὰ τὰ ἄλλα ἑλληνικωτάτῃ λέξει. Ἐσημείωσα δὲ τὴν κυρίαν σημασίαν τῶν λέξεων, μετὰ μικρᾶς ἐτυμολογίας,(οὐχὶ ὑποκειμενικῆς, ἀλλ' ἑπόμενος τῇ γνώμῃ ἄλλων ἐντριβῶν περὶ τὰ τοιαῦτα), καὶ τινων φράσεων πρὸς εὐκολωτέραν κατανόησιν τῆς τῶν λέξεων σημασίας, περὶ ἧς ἄλλως τε ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ διαφωτισθῇ καὶ ἐκ τῶν προεκτεθέντων ᾀσμάτων, παροιμιῶν, φράσεων καὶ παραμυθιῶν. Νομίζω δὲ ὅτι συντελῶ κατὰ τὸ ἐνὸν διὰ τοῦ εὐτελοῦς ἐράνου μου τούτου ἔστω καὶ σμικροῦ εἰς μείζονα γνῶσιν τοῦ γλωσσικοῦ πλούτου τῶν νέων ἑλληνικῶν διαλέκτων.

Φράσεις διακεκομμέναι. Τ.=τουρκικὴ ἢ τουρκιστί. Λατ.

=λατινική. Φαρσ =φαρασιώτικη. Βαγδ.=Βαγδαωνιτική. Φερτ. =Φερτέκαινα. Μισθ.=Μισθιώτικη. Σιλατ.= Σίλατα. Σελ.= σελίς. Πρβλ.=παράβαλε. Φρ. = φράσις. Σσκρ.= σανσκριτική.

Α.

Ἄαπα. Λέξις παιδικὴ σημαίνουσα ἐπάνω, ἔξω κτλ.

Ἀβαΐα τά. Βαΐα, τοῦ ἀβαϊᾶ ἡ Κερεκὴ=ἡ Κυριακὴ τῶν Βαΐων,

Ἀβάρια τά. Ὄσπρια, φρ. ἔσπειρα ἀβάρια· οὕτω καὶ παρὰ Φαρασιώταις· πρβλ. ὄροβος, ἐρέβυνθος. Σσκρ. arava, aravinda. Λατ. ervum ἀρχ. Γερμαν. rewiz (Καρολ. Γλωσσ. Καππ. σελ. 132. Pictet I. 361 Curtius 341).

Ἀβλωστήρ τό. Πτύον ἐν εἴδει περόνης ἐν χρήσει παρὰ γεωργοῖς, χρησιμεύει πρὸς καθαρισμὸν τοῦ σίτου ἀπὸ τῶν ἀχύρων πρβλ. τὸ τῶν Συλατ. καὶ Σινασιτῶν Βλωστὴρ=μέγα κόσκινον.

Ἀβούλετο=ἀδύνατον καὶ *ἀβόλετον*=ἀκατάλληλον καὶ *ἄβουλος* =ἀνόητος (φρ. ἔν' ἀβόλετο νὰ μὴν ἔρτ',=εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴν ἔλθῃ· ἄβουλος ὁ νοῦς διπλοῦς ὁ κόπος· ἴδ. παροιμ.).

Ἀβούτζια. Οὕτω, καὶ κατὰ συγκ. ἀτζά, ἐν Πόντῳ λέγουσιν ἀβούτω καὶ ἀούτω. Ἐν Φέρτ. οὔτζια. Φαρσ. ἀβαΐ ἀβουσὶ καὶ ἀραβάϊ=οὑτωσὶ (ἡ ἀρ. ὡς τὸ ἁρμ. ἄρ.=πρὸς) πρβλ. ἀϜούτω.

Ἀγάλια. Σιγά, ἐκ τοῦ ἀγανὸς=πρᾶος· ἀγανίδα = ἀτρέμα (Ησύχ.) ἡ ἐπανάληψις ὑπῆρχε καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις· πρβλ. σῖγα σῖγα λεπτὸν ἴχνος ἀρβύλης τιθεῖσι Εὐρ. Ὀρ. 140.

Ἀγγελοκτυπημένος. Ὁ ψυχορραγῶν, λέγεται καὶ ἀναλελυμένως τὸν 'χτύψεν ὁ ἄγγελος καὶ ἀγγελοχτυπήθη ἢ ἁπλῶς χτυπήθην' ἐν τῷ α' ᾄσματι βλέπομεν ἀγγελοσκορπισμένος, ὅπερ φέρεται καὶ ἀγγελοχτυπημένος κι' ἀναγνώριστος.

Ἀγέλη ἡ. Ἀγέλη ἐξ οὗ ἴσως καὶ τὸ ἀγῆλα (ἴδε λέξιν).

Ἀγένωτος Ἄωρος καρπὸς λέγεται καὶ ἄγρο φρ. μ' ἔδωκες ἕνα μῆλιο κ' ἔτο ἔν' ἀγένωτο καὶ ἄγρο· ἐκ τοῦ α τοῦ στερητ. καὶ τοῦ γίγνομαι,=ὁ μὴ γενόμενος, περὶ δὲ τοῦ ἄγρο ἴδε λέξιν.

Ἀγέρας ὁ. Ἀὴρ ἀέρος, ἄνεμος καὶ ὁ ῥευματισμός.

Ἀγερικὸ τό. Πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἢ κακὴ ὥρα.

'Αγήλα ή. Μέρος εἰς ὃ διαμένουσι τὰ πρόβατα πιθανῶς ἐκ τοῦ ἀγέλη, καίτοι καὶ ὑπὸ τῶν ἐν Καππ. Τούρκων λέγεται ἀγήλ, ἀλλὰ καὶ πολλαὶ ἕτεραι πρὸ πάντων γεωργικαὶ ἑλληνικαὶ λέξεις ὑπάρχουσιν ἐν τῇ τουρκικῇ· λέγεται καὶ μαντρὶ καὶ μάντρα.

"Αγια τὰ. Ἡ μεγάλη εἴσοδος τῆς ἐκκλησιαστικῆς πρωινῆς ἀκολουθίας, ἥτις λέγεται καὶ λειτουγιά.

'Αγιασμὸς ὁ. Τὸ γνωστὸν ἡγιασμένον ὕδωρ.

'Αγιώρης ὁ. Ὁ Νοέμβριος ἐκ τοῦ κατὰ τὴν γ' τοῦ μηνὸς ἑορταζομένου ἁγίου Γεωργίου καὶ

'Αγιάννης ὁ. Ὁ Ἰούνιος ἐκ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῇ 24 Ἰουνίου περὶ τῶν λοιπῶν μηνῶν ἰδὲ σελ. 201.

'Αγιούρ. Ἐγείρου, ἡ λέξις αὕτη σώζεται μόνον παρὰ ταῖς γραίαις καὶ ἐν τοῖς ᾄσμασι φρ. «ἀγιοὺρ ἀγιοὺρ μανίτζα μου»(ἰδὲ ᾆσμα Ε'.)

'Αγιτάφος ὁ. Ἡ Ἱερουσαλὴμ ἐκ τοῦ ἁγίου τοῦ Σωτῆρος τάφου.

"Αγ'τε. "Αγετε τὸ ἀλλαχοῦ ἄτε φρ. ἄγ'τε ἂς πᾶμ. ἑνικῶς ἄγμε, ἐπίρρ. παρακελευσμ. πρβλ. ἀρχ. ἄγετε, ἄγωμεν.

'Αγκαρτῶ καὶ ἀγκιρτῶ=ὀγκαρίζω ἐπὶ ὄνου.

"Αγκα. "Οχι μορ. ἀρνητ. ἐκ τοῦ βαρβαρικοῦ ἀά(γ)κ, φαίνεται δὲ ἀπομεινάριον τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς, λέγεται δὲ τὸ ἄγκα μετ' ἀνατάσεως τῆς κεφαλῆς. Ἐν Σιλατ. καὶ Βαγδ. νάκαι.

'Αγκάθι τό. "Ακανθα φρ. πάτ(η)σα 'να (ἕν) ἀγκάθι

'Αγκή. Λέξις βρεφικὴ ἡ πρώτη ἣν ἐκφωνεῖ.

'Αγκῶνα. Ὁ ἀγκὼν καὶ ὁ ἄμβων τῆς ἐκκλησίας.

'Αγμάλωτος. Λέξις σχετλιαστικὴ ἢ θωπευτική· φρ. τὸ ἀγμάλωτο τί ἔξυπνο παιδὶ ἔν'=τὸ ταλαίπωρον, τὸ καϋμένο, τὸ ἀγμάλωτο ποῖκε ἕνα κακὸ ὄργο· ἴσως αἰχμάλωτος, ἢ ἐκ τοῦ

'Αγματώνω. Αἱματώνω, καὶ 'Αγματωμένος=αἱματωμένος, ἐκ τοῦ Fαιματώνω ἴσως κατὰ μετάθεσιν ἐγένετο ἀγματώνω.

'Αγνός. Καθαρός, ἄδολος, ἀμιγής, ἀθῷος· φρ. ἀγνὸς ἄνθρωπος, ἀγνὸ βούτυρο.

"Αγνωστος. "Αφρων, ἀνόητος· ὁ μὴ φρόνιμος καὶ οὐχὶ ὁ μὴ γνωστὸς οὐσ. ἀγνωσία.

'Αγρῶστι τό. Ἡ ἄγρωστις τὸ γνωστὸν δημητριακὸν ῥιζοβόλον φυτὸν Λατ. gramin.

'Αγούζ το τ. πίαρ. τὸ κόλοστρον ἢ τὸ πρῶτον μετὰ τὸν τοκετὸν γάλα τῶν θηλαστικῶν=πρωτόγαλα.

"Αγρο "Αωρον ἰδὲ ἀγένωτο ἐκ τοῦ ἄωρον.

'Αγραστῆρι τό. Ἐργαστήριον.

'Αγρίμι τό. Ζῷον ἄγριον, ἀρχ. ἀγριμαῖον ('Αθην. XII. 459).

'Αγροίκιστος καὶ *ἀναγροίκιστος*, δύσνους, ἀγροῖκος· βλάξ, ἠλίθιος.

'Αδαρά. Νῦν, τώρα, ἐξ οὗ ἴσως τὸ τώρα τῆς καθωμιλουμένης. Παρὰ Ποντικοῖς ἀτώρα, Βαγδ. ἀτάρα, ἔνθα καὶ χάτρα=ὀλίγον. Ἐν Χίῳ ἀδανὰ=τώρα· πρβλ. δαινά, δη, = ἤδη ἐξ οὗ, ἴσως τὸ ἀδανὰ ἀδαρὰ ὡς καὶ τὸ αἰψὰ ἐγένετο ἀψὰ (ἰδ. Κορ. Ατ. II 13).

'Αδελφιδῆς. Ὁ υἱός του ἢ τῆς ἀδελφῆς ὁ νῦν ἀνεψιός, ὡς καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίους, ἀνεψιὸς δὲ ἐν Σινασῷ=ἐξάδελφος.

'Αδελφοσύνη ἡ. Ἡ φιλία μεθ' ἧς συνδέονται ἀδιαρρήκτως δύο. γίνεται δὲ δι' ἱεροτελεστίας ἐπὶ γυναικῶν συνήθως·

"Αδειος. 'Αργός, ἄεργος φρ. σεργιανίζει ἄδεια=μένει ἄεργος.

'Αδρός. Παχύς, χονδρός, ἀδρὸ γέν'μα=σῖτος χονδρόκοκκος, ἀδρὸ χτέν'=ἀραιὸν κτένιον καὶ τὸ ἀντιθ. πυκνό· ἤτοι ἐπὶ τῆς αὐτῆς καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις σημασίας.

'Αδράχτι. Ἡ ἄτρακτος κατ' ἐναλλαγὴν τοῦ τ. εἰς δ.

'Αδρεύω. 'Αρδεύω, ποτίζω.

'Αδροβολίζω. Χωρίζω τοὺς ἀδροὺς βώλους ὀσπρίου ἢ γενήματος.

'Αδροσκελῶ. Περιπατῶ ἀνοικτοῖς σκέλεσι καὶ ταχέως.

'Αθεόφοβος. Ὁ μὴ φοβούμενος τὸν Θεόν.

'Αηφόρι τό. Ἐνδυμασία καὶ *'Αηχὸς ὁ.* Ἦχος τὸ α ἴσως προῆλθεν κατ' ἀναλογίαν ἐκ τοῦ πληθ. τὰ φόρια ἀηφόρια καὶ ἀηχός.

'Αϊβάζι. Δένδρον μηλοειδὲς εἶδος μεσπιλέας *Σορβία* βοτ.

Αἰθάλη ἡ. Ἡ αἰθάλη ἢ καπνιά.

'Αθέρας ὁ. 'Αθήρ· τὸ καλύτερον μέρος πράγματος τινὸς = 'πῆρε τὸν ἀθέρα κι' ἄφκεν τὸ περίσσευμα, παρβλ. ἀθήρ, τὸ λεπτότατον ἄκρον τοῦ στάχυος, οἶθαρ, τὸ ἐκλεκτὸν πρᾶγμα.

"Αθρωπος ὁ. "Ανθρωπος Βαγ. ἄρθεπος.

Ἄθος ὁ. Τὸ ἄνθος τοῦ γάλακτος, ἀνθόγαλον.

Ἀκαμάτης. Ὁ ὀκνηρὸς ὁ μὴ ἐργαζόμενος ἀντιθ. καματερός.

Ἀκάμωτο. Ὁ μὴ κατασκευασθεὶς φρ. ἀκάμωτο μαλλὶ = μὴ κεκλωσμένον μαλλίον.

Ἀκατζοῦκα. Χύτρα πηλίνη, λέξις τ.

Ἄκληρος. Ὁ μὴ ἔχων κληρονόμους φρ. ἀπέθανε ἄκληρος λέγεται καὶ ἀνάκληρος=ἀπόκληρος καὶ ὡς σχετλιαστικόν.

Ἀκλουθῶ. Ἀκολουθῶ.

Ἀκουμπιστῆρι. Ἀκουμβιστήριον ρημ. ἀκουμπίζω occumbo.

Ἀκρόδωμα καὶ καντοῦνι. Γεῖσον τὸ ἐξέχον μέρος τοῦ δώμαμος.

Ἀκρίτης. Καππαδόκης ἥρως, ὁ Κοραῆς λέγει ὅτι ἡ λέξις σημαίνει ἀνδρεῖος ῥωμαλαῖος ἤ τι τοιοῦτον, καὶ ὅτι ἐπὶ Βυζαντινῶν ἡ λέξις ἐδίδετο ὡς τίτλος σημαίνων πολέμαρχος, στερρός, ἴσως ἐκ τοῦ ἄκρος (τὴν ἰσχὺν)· (Κορ. Ατ. Ι σελ. 256). «Καὶ τίς Ἀκρίτης ἕτερος ἐκεῖ νὰ βρεθῇ τότε.... καὶ νὰ τοὺς ἐσυνέτριψε» καὶ «Πρὸς σὲ.... τὸν πολέμαρχον τὸν νέον τὸν Ἀκρίτην (Πτωχοπροδρ. Β. στίχος 180 καὶ 546). Ὁ Κορ. φαίνεται ὅτι δὲν ἐγνώριζε τὰ περὶ τοῦ Ἀκρίτου τοῦ Διγενοῦς. Ἐκ ποιήματός τινος εὑρεθέντος ἐν Τραπεζοῦντι καὶ ἐκδοθέντος ὑπὸ τοῦ Σάθα καὶ Legnand ἐν Παρισίοις (ὑπὸ τὸν τίτλον Διγενοῦς Ἀκρίτα συλλογὴ ποιημάτων) μανθάνομεν, ὅτι ὁ πατὴρ τούτου ἦν Σῦρος ἄραψ ὁπλαρχηγός, ὅστις ἐρωτευθεὶς νεάνιδα αἰχμάλωτον ἐκ Καππαδοκίας καταγομένην, χάριν ταύτης ἀπηρνήθη τὰ πάτρια καὶ ἠσπάσατο τὸν Χριστιανισμόν, νυμφευθεὶς δὲ ταύτην ἀπεκατεστάθη ἐν Καππαδοκίᾳ, υἱὸς αὐτοῦ ἦν κατὰ τὸ ποίημα ὁ Ἀκρίτης ὁ Διγενής, ἥρως πολλὰ πολεμικὰ ἔργα κατορθώσας, τὸ ὄνομα τούτου καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἀκούεται ἐν Καππαδοκίᾳ (ἰδ. 4 ᾆσμα). Κατ' ἄλλους δὲ εἶνε προσωποποίησις τῆς ἀνδρείας, ἣν ἀντέταξαν οἱ Καππαδόκαι κατὰ τῶν διαφόρων ἐξ Ἀσίας ἐπιδρομῶν.

Ἀλάγι τό. Ὁμάς, πλῆθος τελετῆς τινος, καὶ ἐν Καρπάθῳ λέγεται ἀλλάδην=ὁμοῦ πρβλ. ἀολλήδην, ἀολλεῖς=ὅλοι ὁμοῦ.

Ἀλάφι τό. Θερμότης φλογός, λέξις τουρκ.

Ἄλας τό. Τὸ ἅλας, ὅπερ δὲν λέγεται ὡς ἀλλαχοῦ ἁλάτι.

Ἀλατερό. Ἀλατοθήκη ἡ κατάληξις ερὸ εἶνε περιεκτικὴ ὡς λαδερὸ=ἀγγεῖον ἐλαίου κτλ.

Ἀλατζαχερί. Βοτ. ῥάμνος ἢ πρινόκκοκκος.

Ἀλατζοῦκα. Καλύβη φύλακος κωνοειδὴς ἐκ κλάδων καὶ φύλλων πεποιημένη ἴσως ἐκ τοῦ Ἰταλ. ala Zucca ἰδὲ Τζοῦκα.

Ἀλέθω. Ἀλέθω σιτηρὰ ἐν τῷ μύλῳ φρ. ὁ καλὸς ὁ μύλος ὅ,τι βρῇ ἀλέθ', ἐπὶ τῶν ἐχόντων ὑγιᾶ στόμαχον μετοχ. Ἀλεσμένο.

Ἀλεποῦ ἡ. Ἀλώπηξ παρβλ. ἀρχ. Ἀλεπὼ οὗς «Οὗτοι γὰρ θῶες, εἰσί, ἀλωποί, ἀνθρωπόμορφοι πίθηκοι» (Ἰγν. Θεοφ. ἐπιστολ. πρὸς Ἀντιοχ.) Φαρσ. Ἀποῦ.

Ἀλέστα. Ἐπίρρ. ἐντελῶς, εἰς τὴν ἐντέλειαν φαίνεται λέξις ἐπίσακτος καὶ ναυτικῆς προελεύσεως ἐκ τῆς φρ. «ἀλέστα τὰ πανιά».

Ἀλέτρι το. Ἄροτρον. Ἄλλο=ἀντὶ τοῦ πλέον, ἐπιρρ.

Ἀλιγοτσέμαι ρημ. Ἐμποδίζομαι ἐκ τοῦ τουρκ. ἀλιγομάκ.

Ἀλικός. Ἁλμυρὸς ὁ πληθ. ἀλικὰ=οἱ παστοὶ ἰχθῦς, οἵτινες ἐν Σινασῷ ἀποτελοῦσι τὴν κυριωτέραν οἰκιακὴν προμήθειαν.

Ἀλιμουδιά. Καὶ ῥῆμ. ἀλιμουδιάζω=τὸ νίτρον ὅπερ παράγεται ἐπὶ τῶν τοίχων ἐξ ὑγρασίας καὶ καταστρέφει αὐτοὺς φρ. ὁ τοῖχος ἀλιμουδσάσεν θέλ φαράγγια (ἰδὲ λεξ.).

Ἀλλαγ'νσᾶς, καὶ ἀλλαγ'μσᾶς. Ἄλλοτε, ἄλλην φοράν, φρ. ἀλλαγ'νσᾶς δὲν τὸ θσάνω=ἄλλοτε δὲν τὸ κάμνω, παρὰ Φαρσ. ἀγνὲς=ἅπαξ συνθετ. ἐκ τοῦ ἁ (τις) καὶ τοῦ γνὲς (ἐνίοτε) ἀνάλογον τοῦ ακις. Σνσκρ. Cas, vans, vens Λατ. iens, τὸ Φαρσ. γνὲς γνὲς σημαίνει ἐνίοτε, παρβλ. Ἀρμ. z gni=ἔπειτα. Ἐν Φερτ. ἕνα γας καὶ ἀλλαγάς. (Καρολ. γλωσσ. συγκρ. 119).

Ἀλλαξιμάρη. Ἀνταλλαγὴ ἐργασίας ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ κήποις, ἀλληλοβοήθεια ἐπὶ ἀμπελουργικῶν ἐργασιῶν, ἡ λέξις ἀξιμὰρ ἴσως εἶναι ἀξινὰρ (ἀξίνη) κατὰ τροπὴν τοῦ ν εἰς μ οὗ παραλλαγὴ φαίνεται καὶ τὸ ἀστιμὰρ ἢ ἀστουμὰρ=λίσγος (ἰδὲ λέξ.) ἀξινάρ, ἀξιμάρ, ἀστιμάρ· ὥστε ἀλλαξιμὰρ ἀλλαγὴ ἀξιναρίου, ὅπερ ἄλλοτε ἐσήμαινε φαίνεται τὸν λίσγον.

Ἀλμιχτό. Τὸ γάλα καὶ τὰ γαλακτερὰ γενικῶς ἐκ τοῦ ἀλμέγω.

φρ. τζαλίγο ἀλμιχτὸ πρέπ' νὰ βρίσκεται 'ς τὸ σπῆτ. ἀλμεχτὴρ =ἀμολγεὺς ἐν 'Αραβ. καὶ Φερτ. ἀλμεχτζήρ.

Ἄλης ἡ. Ἐκλαμψία τῆς Λεχοῦς (ἰδὲ ἔθιμα). Ἐτυμολ. ἐκ τοῦ ἁλίσκομαι εἴλλω ἢ ἐκ τοῦ ἄλη ἀλαίνω ἀλήτης παρβλ. καὶ τὸ εἰλείθυια, ἡ λέξις φαίνεται νὰ ἔχῃ σχέσιν πρὸς τὴν ἑλλ. μυθολογίαν.

Ἀλογάτης ὁ. Ὁ ἱππεὺς ἐκ τοῦ ἄλογον=ἵππος.

Ἀλοεμένη ἡ. Ὕβρις κατὰ γυναικῶν σχετλιαστικὴ=ἡ ἀθλία ἢ διεφθαρμένη ἠθικῶς φρ. χήρα ψεχνομέν' καὶ ἀλοεμέν.

Ἀλοῦτζι. Δένδρον μεσπιλοειδὲς τῆς οἰκογ. τῶν ῥοδανθῶν, ἔχων καρποὺς ἐρυθροὺς ἢ λευκοὺς μικροτέρους τῶν μεσπίλων ὅπερ εὕρηται ἄγριον καὶ ἥμερον, ἡ λέξις παρὰ Βυζ. ἐσήμαινε *στακτὴ* παρβλ. ἐλάτη (Ατ. Κορ. I σελ. 328).

Ἀλτινό. Ἐρυθρὸν ἢ χρυσοειδὲς ἐκ τοῦ τουρκ. ἀλτὶν=χρυσός.

Ἄλυκος. Ἐρυθρὸς ἀλλουργὴς ἐκ τοῦ τουρκ. ἢ Καππ. Ἄλ= ἐρυθρὸς Ἄλυς ποταμὸς τουρκ. Κιζὶλ ἰρμὰκ=ἐρυθρὸς ποταμός.

Ἄλυωτος. Ἀ-λύω=ἀδιάλυτος.

Ἄμα. Εὐθὺς ὡς, Πόντ. ἀμὼν πρβλ. ἀμῶς. Ἀμὰ=ὅμως τουρκ.

Ἄμμος ἡ. Ἄμμος, ἐν Σινασῷ λέγουσι ἡ ἄμμος 'ς τὴν ἄμμο καὶ οὐχὶ ὡς ἀλλαχοῦ ὁ ἄμμος. περιεκτικὸν δι' αὐτοῦ ἡ. *Ἀμμουδιά*.

Ἄμοιρος. Ἄτυχος κακότυχος φρ. ὁ ἄμοιρος ἐν' φτωχός.

Ἄμπουλα. Φιάλη. Ἄμωμη ἡ=μικρὸν μνημόσυνον.

Ἀνάβαθος. Ἀβαθὴς ἀντιθ. βαθυκός.

Ἀναγουλ̣ιάζω. Ναυτιῶ τὸ ἀλλαχοῦ ἀναβολίζομαι φρ. ἀναγουλ̣ιάζ' ἡ καρδ̣ιά μ', λέγεται δὲ καὶ *ἀνακατώνομαι*.

Ἀναγελῶ καὶ περιγελῶ. Εἰρωνεύομαι χλευάζω μυκτηρίζω τινά, φρ. τί μ' ἀναγελᾷς δὲν μ' ἀρέθης;

Ἀναγροίκιστος. Δύσνους ἀνόητος φρ. ἀναγροίκιστε.

Ἀνακατωτούρης. Ταραξίας ῥαδιοῦργος.

Ἀναμαλίδι το. Δάμαλις, ἡ ἀγελὰς πρὶν ἔτι γεννήσῃ.

Ἄναι. Ναὶ μάλιστα. *Ἀνανοῦ*. Κρίσις φ. νοῦ ἔχ' κι' ἀνανοῦ δὲν ἔχ' ῥῆμα *Ἀνανοῦμαι*. Διανοοῦμαι σκέπτομαι, (Κορ. Ἀτ. Ιδ' 12).

Ἀνάκλερος καὶ ἄκληρος=ἄτεκνος, ἀκληρονόμητος· λέγεται καὶ σχετλιαστικῶς φρ. ὁ ἀνάκλερος!=ὁ ταλαίπωρος.

Ἀνακρουμαι. Ἀκροῶμαι (ἐκ τοῦ ἀνακρόῶμαι), ὠτακουστῶ. Φαρσ. νεκροῦμαι, νεκρέθην.

Ἀναπαποῦλα. Ταραχὴ κατὰ Κοραῆν ἄλλα πάμπολλα (Ἀτ. II)

Ἀνάσα. Ἀναπνοή, φρ. πῆρα τὴν ἀνάσαμ' καὶ ῥῆμα.

Ἀνασαίνω. Ἀναπνέω, ἄνεσις. (Ἀτ. Κρ. IV 15).

Ἀνάσκελα ἐπίρρ. Ὑπτίως· φρ. ἔπεσεν ἀνάσκελα.

Ἀνατζάχ. Ἀξίνη, τουρ.

Ἀναχτῆρι. Κλεὶς (ἀνοικτήριον) καὶ οἱ Τοῦρκοι ἐν Καππαδοκίᾳ λέγουσι τὴν κλεῖδα ἀναχτὴρ καὶ κιλίτ'.

Ἄνεμος. Ἄνομος καὶ ὁ ἄνεμος, λέγεται δὲ ἀντὶ τοῦ ἀλλαχοῦ «διάβολος» ὡς ὕβρις, «ἄνεμε καὶ σὺ νὰ σὲ πάρ' ἄνεμος».

Ἀνεψιός. Ὁ ἐξάδελφος ὡς καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸν δὲ ἀνεψιὸν λέγουσιν ἀδελφιδῆ. *Ἀνήμερα*. Αὐθημερόν.

Ἀνθρακιά. Πυρὰ ἀνημμένη, ἄνθρακες καλῶς ἀνημμένοι.

Ἀνίγαρας. Ἀνίερος παρὰ Ποντικοῖς, Γ̣ανίγαρας=ἄνθραξ πάθος ἀμφότεραι κατάραι.

Ἀνοίζω. = Ἀνοίγω.

Ἀντίς. Ἀντί· τὸ ἀντὶς συντάσσονται μὲ τὰ αἰτιατικῆς, τίθεται συνήθως ὡς ἐπίρρ. ἀντὶς ἐμένα ἀντὶς νὰ πάγω· παρὰ Φαρσ. ἀντὶ ἐμένα=ὥσπερ ἐγώ. *Ἀνυπόλτος*. Ἀνυπόδητος.

Ἄντρας. Ἀνὴρ ἀνδρεῖος. *Ἄξαφνα*. Ἐξαίφνης πρβλ. ἀρχ. ἄφνω.

Ἀξιμάρ. Ὁ λίσγος παρὰ Τελμισηνοῖς ἴσως ἀξινὰρ ἰδὲ ἀλλαξιμάρ, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἀστουμάρ, ὁ λίσγος ἰδὲ λέξιν.

Ἀξ̣ιάζω. Ἀξίζω ἐκτιμῶμαι ἐπὶ πωλήσεως φρ. Καλή μ' τὰ χίλι' ἀξ̣ιάζει τα. (ἰδ. ᾆσμα Γ').

Ἀξινάρι. Λέξις παρὰ ταῖς γραίαις σωζομένη=ἀξίνη μικρά.

Ἀξυπόλυτος καὶ *ἀνυπόλτος*. Ἀνυπόδυτος ἰδὲ λέξιν, φρ. τί πορπατεῖς ἀνυπόλτος.

Ἀξ̣ιώνω. Ἀξιόω ἐπὶ εὐχῆς φρ. νὰ σὲ ἀξ̣ιώσ' ὁ Θεὸς πάλε νὰ τὸν ἀπολάψῃς. *Ἀπαλλοῦ* ἐπιρρ. ἄλλοθεν.

Ἀπανογόμι. Δέμα, ὅπερ τίθεται ἄνωθεν τοῦ φορτίου τῶν ζῴων εἰς τὸ μέσον τοῦ σάγματος· ἀπανογόμι σωκὰρ τὸ περιβάλλον τὸ φορτίον μάλλινον σχοινίον, ἰδ. σωκάρ. *Ἀπανωθιό*. Ἄνωθεν, ἄνω.

Ἀπαποῦ. Ἀντὶ ἀπὸ ποῦ, πόθεν, ἀπατός μου ἴδε ἀτός μου.

Ἀπέσω. Ἔσω, ἐντός, μέσα.

Ἀπλόχωρος. Πλατύς, εὐρύχωρος, ἐκ τοῦ ἁπλόω χῶρος φρ. ἐτὸ τὸ μέρος ἔν' ἀπλόχωρο.

Ἀπλωταρια ἡ. Μέρος εἰς ὃ ἐκθέτουσι σταφύλια πρὸς σταφιδοποίησιν, ἢ ἕτερον εἶδος καρποῦ πρὸς ξήρανσιν τὸ δὲ

Ἀπλώτρα ἡ. Τὸ περιεχόμενον τῆς ἀπλωταριᾶς.

Ἀποβγάλλω. Προπέμπω, φρ. 'πήγαμ' ἀπέβγαλαμ' τὸν (τάδε) ἤτοι τὸν προεπέμψαμεν εἰς τὴν ξενιτείαν.

Ἀπολαβὴ ἡ. Ὠφέλεια, κέρδος, φρ. δούλεβε χωρὶς ἀπολαβή.

Ἀποδιαλεγούδια τά. Τὸ ὑπόλοιπον πωληθέντος πράγματος.

Ἀποκάμω. Καταβάλλομαι, κουράζομαι ἀπογοητεύομαι, ἀπελπίζομαι περὶ τῆς αἰσίας ἐκβάσεως πράγματός τινος.

Ἀπολίμη. Ἀπολίνιον μέρος εἰς ὃ πατοῦσι (θλίβουσι) τὰς σταφυλάς, πατητήριον. *Ἀποκρηὰ,* Ἀπόκρεως.

Ἀποκόφτω. Ἀπογαλακτίζω τὸ βρέφος. *Ἀπ' ὄξω,* Ἔξωθεν.

Ἀποσείδια. Πίτυρα ἐκ τοῦ ἀποσείω τὸ κόσκινον καί,

Ἀποσεινιάδια. Ἄλευρον μὴ καλῶς κοσκινισμένον, ὑπόλοιπον κοσκινίσματος· ἴδε σεινιάζω.

Ἀποσπερὶς καὶ ἀποσπεροῦ. Ἀφ' ἑσπέρας, περὶ λύχνων ἀφάς.

Ἀποσώνω. Συμπληρῶ, φρ. ἦταν τζαγὸ παρακάτω καὶ τὸ απόσωσα· ἀποσώνω λόγια=ἀνταπαντῶ.

Ἀποφόρια. Τὰ ἄχρηστα καὶ παλαιὰ ἐνδύματα.

Ἀπόψε. Ταύτην τὴν ἑσπέραν, φρ. ἀπόψε ἔλα σὲ φυλάκνω.

Ἀπρόκοφτος. Ὁ μὴ προκομμένος, ὁ ἀκατάστατος.

Ἀπύλωτος. Ὁ μὴ ἔχων πύλην, φρ. ἀπύλωτο στόμα.

Ἀράδα. Σειρὰ γραμμή, φρ. παιδιὰ 'ςτὴν ἀράδα σας.

Ἀράζω. Κατ' ἀποκοπὴν τοῦ ἀρα(διά)ζω, ταξιθετῶ, τακτοποιῶ,

Ἀργά. Τὸ ἑσπέρας, ἀργὰ ἔλα=ἔλα τὸ ἑσπέρας 2) βραδέως φρ. πορπατᾷ ἀργά, ἀργά. *Ἄργητα.* Ἀργοπορία, βράδυνσις.

Ἀργαλιό. Ὑφαντήριον, ἐργαλεῖον τῶν ὑφαντῶν.

Ἀρέθω. Ἀρέσκω, φρ. δὲν μ' ἀρέθῃς τί μὲ τρανᾷς ;

Ἀρζιάς. τουρ. Ὁ Ἀργαῖος, ὄρος ἐν Καππαδοκίᾳ τὸ ὑψηλότερον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (ὑψ. 4 χιλ. μέτρων ἢ 13,300 ποδῶν),

Ἀρκάς. τ. ὑποστήριξις, φρ. ἀρκᾶ ἔχεις μὴ φοβᾶσαι.

Ἀρκάντης τ. Ἄγαμος τὸ ἀλλαχοῦ ἐργέντης.

Ἀρκουδῶ. Τετραποδίζω ἐπὶ νηπίων.

Ἀρμαγᾶς (λέξ. περσ.). Δῶρον, συνήθως τὸ μεταξὺ συγγενῶν προσφερόμενον ἢ ἀνταλλασσόμενον. *Ἁρμάθι τό.* Ὁρμαθός.

Ἄρμα τό. Ὅπλον (λέξ. Λατ. arma) ῥῆμα ἀρματώνω.

Ἀρνιοῦμαι. Ἀρνοῦμαι. φρ. τὸ καλὸ δὲν τὸ ἀρνιοῦμαι.

Ἁρπαγάνης, Ἅρπαξ. φρ. ἄδικος καὶ ἁρπαγάνης.

Ἄρτικα καὶ νάρτικα. Ὁ νάρθηξ τῆς ἐκκλησίας.

Ἄρτος. Ὁ ἡγιασμένος τῆς ἐκκλησίας ἄρτος. Ψωμὶ δὲ ὁ κοινός.

Ἀρτζᾶς τ. Μαυροσήσαμον ἢ μαύρη μυρωδιὰ=Νιγέλα βοτ.

Ἀρτύνομαι Καταλύω κρέας τὴν Τεσσαρακοστήν.

Ἀς (πρόθεσις). Ἐξ ἀπό, φρ. ἀς τὴν πόλι=ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκ τῆς πόλεως, συγγενὲς τῷ ἐς ἢ ex τὸ Λατινικόν, οἱ Φερσ. λέγουσιν ἀστ', ὅπερ κατὰ Καρολ. δὲν εἶνε ταυτόσημον τῷ ἀς τῆς λοιπῆς Καππαδοκίας, ἀλλ' εἶνε ἀρχαιότερον· φαίνεται δὲ ὡς λείψανον τῆς ἀρχ. Καππαδοκικῆς, ἥτις ὡς Ἀρία ἔχει συγγένειαν τῷ ἀρμ. ἧστ.=ἐκ ἐξ 2) τὸ γνωστὸν προστακτικὸν μόριον, ὅπερ γίνεται κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ ἄ(φε)ς· ἆς ὑ)πά(γω)μεν.

Ἀσῆμι τό (λέξις ἀραβ.). Ἄργυρος, ἀσημιώνας=ἀργυροῦς.

Ἀσκελῶ. Διασκελίζω, φρ. τί μὲ ἀσκελᾷς;

Ἄσκημος. Ἄσχημος. *Ἀσκγῆ.* τ. Ταινία μετὰ χρυσῶν νομισμάτων ἐπὶ τοῦ μετώπου Φ. Σιτράδι Σνσκ. Sitra δεσμός.

Ἀσκύβαλα καὶ σκύβαλα. Τὰ ἐκ τῶν ὀσπρίων ἐξαγόμενα ἄχυρα καὶ τὰ ἀποκοσκινίσματα τοῦ ἀχύρου (ἴδε σκύβαλα).

Ἀσπίθα ἡ. Ἡ λέξις αὕτη εὑρίσκεται ἐν τῇ φράσει 'σὰν ἀσπίθα πῆγε κι' ἦρτε=ἤτοι ταχέως, καὶ «πέρασε ἀπὸ κοντά μου 'σὰν ἀσπίθα». Ἐν Πόντῳ ἀσπίθα λέγουσι τὸν κεραυνόν, ἴσως ἐκ τοῦ σπίθα=σπινθήρ. Ἐν Σινασῷ ὅμως φαίνεται νὰ σημαίνῃ πτηνόν, διότι συνήθως ἐπὶ πτηνῶν λέγεται, καὶ ἑπομένως ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὸ ἀσπίθα τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου = ἱέραξ ἐκ τοῦ Λατ. (accipiter ἴδε καὶ Ξεφτέρι. Κορ. Ἀτ. II).

᾿Αστάρι τὸ (λεξ. τ.). ᾿Εσώπανον.

᾿Αστάχυ τό. Στάχυς· πληθ. ἀστάχι̰α.

᾿Αστεναρι̰ά ἡ. Τῦφος (πάθος), λέγεται καὶ ἀσθένι̰ο.

᾿Αστουμάρι τό. Λίσγος σκαπάνη· ἐν Φερτεκίῳ λέγουσι στιμάρ, ἐν Τελμησσῷ ἀξιπὰρ (ἰδὲ ἀλαξιμὰρ) πρβλ. ἀξινάρ, ἐν Γούρδονουζ· τσιμὰρ· ῥίζα Σανσκρ. aç ἢ aksh=διαπερᾶν, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἑλλην. ἀξίνη καὶ πλεῖσται ἄλλαι ἰνδογερμανικαὶ λέξεις ἢ ἐκ τῆς ῥίζ. ας ast=ῥίπτειν ἀκοντίζειν (Καρολ. Γλωσσ. 142).

᾿Αστροπελέκι τό. Κεραυνός. ***᾿Αστροφεγγι̰ὰ*** καὶ ξαστερι̰ὰ=ὁ ἐξάστερος οὐρανός. ***᾿Ατίμητος.*** ᾿Ανεκτίμητος.

᾿Ατι̰οῦ=(ἐπίρρ.) αὐτοῦ ἐκεῖ.

᾿Ατός. Αὐτὸς, θηλ. ἐτι̰ὰ οὐδ. ἐτό, προσωπ. ἀντ. γ πρ. λέγεται καὶ ἀπατός μου, ἀτός σου, ἀτός του, =ἐγὼ αὐτός, σὺ αὐτός, οὑτοσί, ἀπομεινάριον τῆς Βυζαντινῆς περιόδου.

῎Ατσαλος. ᾿Αττάσθαλλος, παιδικός· παρβλ. ῾Ησυχ. ἄσκαλα, ἀκάθαρτα (Ατ. Κορ. Ι. 381) καὶ ἀττάλη λέξ. Φρυγικὴ ἢ Καπ.

Αὐγάζει. ᾿Εξημερώνει, πρβλ. Φαρσ. τηνεβίτζα, ἐβὴ=αὔγη.

Αὐγὴ ἡ. ῾Η αὐγὴ θὲ νὰ μᾶς δείξῃ τίνος μάννα θένὰ λείψῃ.

Αὐλάκι. Αὖλαξ ἐπὶ ἀγρῶν, παροιμ. ἔφερε τὸ νερὸ ᾿ς ταὐλάκι.

᾿Αφτερνῶ. ᾿Επὶ ἵππου (ἐκ τοῦ πτερνίζω) ἀπὸ ρυτῆρος ἐλαύνω, τρέχω μεθ᾿ ὁρμῆς τὸν ἵππον.

῎Αφτω. ῎Απτω ἀορ ἧψα, παρατ. ἥφτισκα· ἐξ οὗ καὶ καντηλάφτης· ὁ νεωκόρος. ***᾿Αφάκι***=χόρτον εἶδος ἀγρίου τριφυλλίου.

᾿Αχαμνά. Οἱ ὄρχεις πρβλ. τὸ ἀλλαχοῦ ἀχαμνὸ=κακὸ ἄσχημο.

῎Αχαρος. ῾Ο ταλαίπορος ἀντὶ τοῦ ὁ μακαρίτης, ἤτοι ὁ μὴ χαρείς, καὶ ὁ μὴ ἔχων χάριν. ***῎Αχι̰ορο.*** ῎Αχυρον, περιεκτ. ᾿Αχι̰ορι̰ῶνα.

᾿Αχι̰ῶτα. ᾿Οχετὸςτεχνητὸς πρὸς διοχέτευσιν ὕδατος ἐν τοῖς ἀγροῖς. ***᾿Αχνὸς***=ἀτμός ζέοντος ὕδατος ῥῆμ. ἀχνίζω.

᾿Αχπαρμός. ᾿Αγάπη ἔρως ζῆλος ζέσις φρ. ἔχω ἀπάνω τ᾿ ἕνα μέγα ἀχπαρμό. ῎Εχω ἀχπαρμὸ ᾿ς τὰ γράμματα, ᾿ς τὴν τέχνη κτλ.

᾿Αχρήζω. ᾿Αξίζω, ἐκτιμῶμαι, φρ. πόσα ἀχρῆζ τὸ ἄλογο; ἀχρῆζ᾿ τὸ βι̰ό μ᾿. ***᾿Αχταπόδι.*** ᾿Οκτάπους. [λεῖον

᾿Αχταριὲ ἀπόπατος. ῎Ισως ἐκ τοῦ τουρ. ἀχταριὲ= παντοιοπω-

᾿Αψά. Γρήγορα, ταχέως φρ. ἀψὰ ἔλα· πρβ. αἶψα (῞Ομηρ.) καὶ ὑποκορ. ***ἀψούτζικα*** ἡ κατάληξις τζικα εἶνε Βυζ. (Τσέτζος 166).

᾿Αψαργάς. Περὶ τὸ ἑσπέρας περὶ λύχνων ἁφάς.

᾿Αψὸς καὶ ἀψὺς=ὀξύθυμος, ὀξύς, ζωηρός, ταχύς, βιαστικός.

᾿Αψήφιστα. ᾿Αμέτρητα.

Β.

Βαβὰ=(λέξις παιδικὴ) βρέφος, πρβλ. πρὸς τὸ Γαλ. bébé= νήπιον· ἐν Φερτ. καὶ Βαγδ. βαβᾶς ὁ πατήρ.

Βάγι̰α. Μαῖα (ἐκ τοῦ Λατ avia) βάγι̰α=ὑπηρέτρια παρὰ Βυζ.

Βαθει̰ά. Βαθέως λέγουσι καὶ *βαθυκά.*

Βαθύνω καὶ βαθυκαίνω.=βαθύνω τι, καθιστῶ τι βαθύ, καὶ ἐμβαθύνω φρ. ὁ νοῦς σου δὲν βαθύν᾿ ἀκόμα.

Βαϊλίζω ἢ βαγιλίζω=θωπεύω ἢ χαριεντίζομαι μετὰ βρέφους ἐκ τοῦ βάγι̰α. ᾿Εν Λευκάδι λέγουσιν ἀϊλίζω.

Βαλάνι. ῎Εμβολον ξυλίνου μανδάλου· ***Βάλι***=βούβαλος.

Βαλσικό. Βασιλικὸν τὸ ὤκυμον τὸ γνωστὸν φυτόν.

Βάμμα. Βαφή.

Βαραχτᾶς. ᾿Εφιάλτης τὸ Βυζαντινὸν βαραχνᾶς· (βάρος ἔχω) ἢ βραχνᾶς ἐκ τοῦ βραχνός. Φαρσ. Κατζόρα. ᾿Εν Πόντῳ θαφέρα.

Βαρβάτος. Μέγας ἐπὶ ἵππου συνήθως.

Βαρι̰έμαι. Βαρύνομαι, φρ. βαρι̰έμαι νὰ σ᾿ ἀκούω.

Βαρει̰ὰ ἡ. ῾Η βαρεῖα σιδηρᾶ σφύρα δι᾿ οὗ σφυρηλατοῦσι τὰ μέταλλα, καὶ σφηνοῦσιν οἱ ξυλοσχίσται σφῆνας εἰς τὰ ξύλα.

Βαρει̰αναστενάζω. ᾿Αναστενάζω ἐκ λύπης· ***βαρει̰ὰ***=βαρέως.

Βαρουμένη ἡ. ῎Εγκυος.

Βαρτουβάρι̰α τά. ᾿Ανθοφόρια ἢ ἀνθεστήρια ἑορτὴ τοῦ ἔαρος καὶ τῆς ἀναγεννωμένης φύσεως ἐν Καππαδοκίᾳ (ἰδὲ σελ. 86) Ριζ. ἐκ τοῦ Φαρσ. vard βάρτι= ῥόδον ἄνθος καὶ τοῦ βαρ φέρω φόρος =ἀνθοφόρια. προβλ. Λατ. fer. Γερμ. bar. περσ. ***περ***=φόρος.

Βαροχειμωνι̰ὰ ἡ. ῾Ο βαρὺς χειμών. ***Βασιληὰς.*** Βασιλεύς.

Βαστερός. Στερεός, τὸ ἀλλαχοῦ βασταγερός.

Βένετος. Κυανοῦς Λατ. venetus ῥῆμ. ***βενετώνω*** = μελανίζω ἐπὶ στρεβλώσεως ἢ ραβδισμῶν, κυανίζω.

πρβλ. δέρω, ἐκδοῦριν(Δοκαγγ.). *Γαγ̰ουρτῶ*. Ὀλισθαίνω, γλυστρῶ.

Γαϊτάνι τό. Ἡ γνωστὴ πλεκτὴ στρογγύλη ταινία, ἀπὸ τῆς Γαέτας πόλεως Ἰταλικῆς ἔνθα κατασκευάζονται.

Γαλαγάτι. Δῶρον νεονύμφου πρὸς τοὺς συγγενεῖς τοῦ γαμβροῦ.

Γαλαμίτζι. Ἀπάλειψις γάλακτος ἐν τῷ προσώπῳ· (ἀστειότης)

Γαλάτζι. Ὄστρακον λευκὸν θαλλασίου μαλακίου. Γαλάτζ δὲ χῶμα, λέγεται ἡ κιμωλία, ἥτις ἐν Σινασῷ εὕρηται ἄφθονος καὶ καθαρὰ εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ῥαφῶν· ἐκ τοῦ χρώματος ἴσως.

Γαλαbᾶς. Πλῆθος συσσώρευσις *Γαλαπᾶς*. Φύλλα σχιστολίθου. τ.

Γαλ̰ιά. Εἶδος κρεατεροῦ φαγητοῦ μετὰ ὀσπρίων.

Γαλεύω. Ἱππεύω, ἐπιβαίνω ζώου, ἐν Φερ. καλτεύω.

Γάμμα. Ξίφος ἀμφίστομον· *Γαμαρσιὰ*=ἴδε μαγαρισιά.

Γαμπριάτικα. Τὰ τοῦ γαμβροῦ δῶρα· καὶ πράγματα.

Γαναχτίζω Ἀγανακτῶ ἀορ. γανάχσα.

Γανάδα. Ἡ λευκότης τοῦ τῆς γλώσσης βλεννογόνου ἐξ οὗ τό.

Γαν̰άζω. Καὶ γαν̰ασμένος=ὁμιλῶ μεγαλοφώνως, ἢ προσπαθῶ νὰ πείσω τινὰ διὰ συνεχοῦς λόγου· ἀγωνιῶ, διψῶ.

Γανωμένος. Ἀπηυδηκὼς ἐκ δίψης.

Γαντῶ. Καταπαύω τὴν δίψαν μου 2) πείθομαι (λέξ. τουρκ.).

Γαπατῶ. Κλείω (σφαλῶ) τι (τουρκ. καπάριμ).

Γαράφιλι. Δίανθος ὁ καρυόφυλλος (γαρούφαλλον).

Γαργαλεύω. Γαργαλίζω.

Γαρτζουνῶ. Ἀμύσσω ζουγρανῶ, φρ. 'ςὰν γάτα γαρτζουνᾷς.

Γασλατῶ. προϋπαντῶ συναντῷ (λέξις τουρκ.). Ἐγόνι=ἔγγονος.

Γεβεντίζω. Διαπομπεύω κακοήθειαν γυναικὸς τεθειμένης ἐπὶ ὄνου· (ὀνειδισμὸς) γεβεντισμένη ἡ λέξις ἐπείσακτος.

Γέλασμα. Γέλως περίγελως, φρ. ἐτὸ τὶ γέλασμα ἔν'.

Γεμενί. Κρήδεμνος τῆς κεφαλῆς τῶν γυναικῶν ἤτοι ὕφασμά τι τετράγωνον χρωματιστόν· γεμεν̰ιὰ δὲ=ἐλαφρὰ ὑποδήματα.

Γέννημα. Σῖτος. γεννήματα=σιτηρά.

Γεννῶ γένσα γενν̰οῦμαι. Τίκτω.

Γέρμος. Ἔρημος φρ. τὸ γέρμο ἡ ἀρρώστ̰ια μ' ἔφαγε.

Γεροά. Εἶδος φαγητοῦ μετὰ σίτου καὶ κρέατος.

Γέρος. Γέρων, ῥῆμα γηρανίσκω=γηράσκω.

Γηλλώνω. Ἰσοπεδώνω, ἐξαλείφω ἴχνη γραφὴν κτλ. πρβλ. ἀλλοιώνω, φρ. γηλώθαν τὰ χινέρια τ'.

Γ̰αγλοῦ. Πληθ. γ̰αγλούδια τ. τὰ λιπώδη καὶ κρεατώδη φηγγητά.

Γ̰ανές. Δῆθεν ἐπιρρ. λεγόμενον ἐπὶ ὑποθέσεως φρ. ἐψὲς 'ς τὸ ὄρμα μ' εἶδ̰α γ̰ανὲς ἕνα......κτλ.

Γ̰ανίχος. Ὕαινα ἴδε ὑανίχος, ἐν Σιλατ. γ̰αντούς.

Γ̰απλάκης. Ἀμύσταξ, ὡραῖος νέος, (ἐν Ἠπείρῳ) ἀμπλάκης. (λέξ. τουρκ.).

Γ̰αρός. Ἴδε λ̰αρὸς=ὑγιὴς ὑγιειρὸς γιερός, γ̰αρὸς λ̰αρός.

Γιλ̰ανός. Ἰχθὺς ποτάμιος, γλανίς, τουρκ. γ̰αγίνι.

Γ*ιζί-γιζι*. Πρόσκλησις προβάτων, γίστ=ἐκδίωξις αὐτῶν.

Γ*ιμάτι*. Ἱμάτιον (τὸ γ ἀντὶ διγαμμάτος).

Γ*̰ογώ*. Ἰώ, οἴμοι, παρβλ. ἰὼ γώ· οἱ γώ· ἐπιφ. σχετλιαστικόν.

Γ*̰ομώνω*. γεμίζω, πληρῶ· γ̰ομωμένο=εἶδος φαγητοῦ.

Γ*̰οφύρι*. Γέφυρα. Γ*̰όχσαμ* ἤ. Συνδ. διαζευκτικὸς (λέξ. τουρκ.).

Γ*ιτύζω*. Ἐκδύω γιτύζομαι=ἐκδύομαι ὡς τὸ ἐκδέρω γδέρνω.

Γ*ισνατός*. Ὁρμητικὸς λέξις μεταφορικὴ γίσζνα=ὁρμὴ (τουρκ.)

Γ*λίζω*. Ἐκθλίβω, πιέζω τὸ ἀλλαχοῦ ζουλίζω.

Γ*λιμίζω*. Σκαλίζω, ἐξετάζω τι μετὰ περιεργίας.

Γ*λυκοχάραγμα*. Ἠώς· αὐγή. Γλυκοχάραγος. ὡραῖος συμπαθής.

Γ*λυκαίνω*. Ποιῶ τι γλυκὺ οὐσ. γλύκα=ἡδύτης φρ. πόμνεν μὲ τὴν γλύκα 'ς τὸ στόματ'.

Γ*λυντζάζω*. Καθιστῶ τι γλοιῶδες, ἐν Πόντῳ γλυντίλ̰α=τὰ οὖλα τῶν ὀδόντων οὐσ. Γ*λύντζα ἡ*. Γλοίοτης λάσπη πηλὸς τῆς ὁδοῦ.

Γ*λωσσᾶς*. Γλωσσοῦ=ὑβριστὴς προπέτης·

Γ*λυτώνω*. Σώζω τινὰ(ἐκλυτρώνω) ἐν Φερτ. καὶ Σύλατ. Γκουλτώνω.

Γογγύλι τό. Φυτὸν ῥεπανοειδές, γογγύλη.

Γόνατο. Κλεὶς σιδηρᾶ γωνιώδης ἰδιόρρυθμος ἐν σχήματι γόνατος, δι' οὗ ἀνοίγουσι τοὺς μανδάλους τῶν πατητηρίων, 2) τὸ γόνυ.

Γ*οϊνικά*. Οἱ γονεῖς, καὶ ἡ οἰκογένεια τῶν γονέων, φρ. θὰ πάγω 'ς τὰ γοϊνικά μου. *Γότζι*. Κριός, (λέξις τουρκ.).

Γοῦβα. Αὐχὴν καὶ τὸ κοῖλον τοῦ αὐχένος, πρβλ. κύβη τὸ τῆς Νεοελλ. γοῦβα=λάκκος καὶ

Γοῦπα. Κοίλωμα ἐν τῇ γῇ ἐκ τοῦ γύπη=τρώγλη καλύβη (Ἡσυχ.) κύβη κύπελλον Λατ. cupa=σκύφος ποτήριον. Ἐν Ἠπείρῳ λέγουσι Γκοῦβα. Σνσκρ. καὶ ἀρμ. Kupa.

Γούζουμ. Ἀρνίμ, λέξις θωπευτικὴ εἰλημμένη ἐκ τῆς τουρκικῆς=ἀρνίον μου. **Γουλιάρης.** Λαίμαργος ἐκ τοῦ

Γοῦλα. Λαιμὸς (καὶ τὸ τρώγειν) παρβλ. Λατ. gula=λαιμός· 2) ἡ ῥίζα τοῦ λαχάνου ἢ ὁ καυλὸς ἐξ οὗ τὸ Λατ. gula.

Γουλαντοῦρα. Οἴδημα λυμφαντικοῦ ἀδένος ἕνεκα πληγῆς, ἐν Πόντῳ γαργάλιδα, ἴσως (λέξις τουρκ.) ἢ ἐκ τοῦ γοῦλα=λαιμὸς καθότι ἐνταῦθα συνήθως ἀναφαίνονται.

Γουλί. Γίγγλυμος ἢ κοίλωμα ἐφ' οὗ περιστρέφεται ἡ θύρα, στρόφιγξ, παρὰ Ζαμελίταις γοῦλα παρβλ. ἑλλ. γαυλὸς γογγύλος=στρογγύλος Σανσκ. golas golam σφαῖρα σφαιροειδές.

Γουμάρι. Φορτίον φόρτος, γόμος· Γουνὶ τὸ=γοῦνα μηλωτή.

Γουργοῦρι τό. Ὁ λαιμός. Λατ. gurgulio λαιμὸς τράχηλος, πρβλ. γαργαρεών, ἐξ οὗ καὶ τὸ Φαρσ. γουργίζω, γουρτάγω (καὶ τὸ κουρτῶ τῶν Σινασ.)=καταπίνω. Γαλ. gorge Ἑλλ. γαργαρεών.

Γουργουρίζω. Βορβορίζω (ὀνοματοποιΐα) ὁ ἦχος τῆς κοιλίας. Βυζαντ. βουρβουρίζω. **Γοργολή.** Ἴδε σελ. 9.

Γουρουλτῶ. Ὑπερηφανεύομαι ἀλαζονεύομαι (λέξις τουρκική).

Γουργουλιτός. Βορβορυγμὸς τῆς κοιλίας.

Γοῦρνα καὶ τὸ γουρνί. Λάκκος, κοίλη πέτρα ἐντὸς τῆς ὁποίας πλένουσι σῖτον, ἐνδύματα κτλ.

Γουροῦχι τό. Ἀγουρίδα (ἄγρο=ἄωρον) ὄμφακες τουρκ. γουρούχ.

Γουτὶ τό. Κυτίον μικρὸν κιβώτιον.

Γοῦτσι τό. Πυρὴν ἢ δρύπη τῶν καρπῶν 2) γίγαρτον, σπόρος ἐκ τοῦ κόκκος κουκοῦτζι=γοῦτζι.

Γράνω. Ἀνοίγω τὸ μαλλίον, ἀραιώνω μαλλίον.

Γρίνια ἡ. Διχόνοια, ἔρις, φιλονεικίαι. **Γριστῶ.** Κερατίζω ἐπὶ βοός.

Γρόθος ὁ. Γρόνθος, φρ. καταιβάζει γρόθους=γρονθοκοπεῖ.

Γροικῶ. Ἐννοῶ, καταλαμβάνω αἰσθάνομαι· ἀόρ. Γροῖξα.

Γρωνίζω. Γνωρίζω κατ' ἀναγραμματισμόν.

Γωνιὰ ἡ. Ἡ γωνιὰ καὶ γενικῶς ὁ οἶκος.

Δ.

Δαιμονίζομαι 1). Δαιμονιῶ 2) δυστροπῶ, δυσανασχετῶ, ὑποπτεύομαι· Φαρσ. δομενεύω καὶ δόμενος κτυπημένος=δαιμονισμένος· φρ. ὅταν τὸν εἶδια σὲ τούτη τὴν κατάστασι δαιμονίστικα.

Δάκνω. Δάκνω καὶ οὐχὶ ὡς ἀλλαχοῦ δαγκάνω ἀόρ. ἔδακα θὰ δάκω προστ. δάκε. **Δακτυλήστρα.** Δακτυλήθρα.

Δάσκαλος. ὁ 1) Ὁ διδάσκαλος 2) ὁ ἱερεύς, ὅστις ἄλλοτε ἐπεῖχε τόπον γραμματοδιδασκάλου.

Δεκανίκι τό. Ῥάβδος τῶν γερόντων πρβλ. δόκανον, κατὰ Κοραῆν δὲ δικανίκιον ἐκ τῆς ῥάβδου τῶν δικαστῶν.

Δεκάρι τό. Θήκη, κολεὸς ξίφους, θηκάρι κατὰ τροπὴν τοῦ θ. εἰς δ.

Δέργος ὁ. Ὑπόνομος ἐν Σινασῷ, δι' οὗ διέρχεται ὁ χείμαρρος τῆς κωμοπόλεως πρβλ. διώρυξ διώρυγος.

Δέρνω Δέρω. φρ. «Ἄλλοι 'στὸν δέρνουν ἄλλοι καὶ δὲν τὸν δέρν' ὁ νοῦς του», δέρνομαι καὶ παραδέρνομαι=ἀγωνιῶ· παρὰ Τελμησ. Δέντρομαι=φονεύομαι καὶ δένδρα=μάχη, νίκη Σανσκρ. darnami=σπαράττω· Ἑλλ. δέρω δῆρις (δάρις=σπιθαμή. Ἡσυχ. Καρολ. συγκριτ. γλωσσ. σελ. 158).

Δερπάν τό. Δρέπανον. Δευτεριάτικο=πᾶν ὅτι γίνεται τὴν Δευτ.

Δζιὰ ἡ. Τίτλος ἀποδιδόμενος ὑπὸ μικροτέρας πρὸς μεγαλητέραν ἢ ὑπὸ νύμφης πρὸς ἀνδραδέλφας.

Δίνω ἀόρ. ἔδωκα δίδωμι καὶ κτυπῶ, φρ. τὸν ἔδωκα μιά.

Δικράνι τό. Δίκρανον εἶδος περόνης δι' οὗ συλλέγ. τοὺς στάχεις. Σύλατ. Δεκράν. **Διαβάζω.** Ἀναγινώσκω 2) ἀποβάλλω ἐπὶ ἐγκύων.

Διαμάντι τό. Ἀδάμας· φρ. καρδιὰ διαμάντι=ἀγαθός.

Διαλαλῶ, Διακηρύσσω φρ. νὰ σὲ διαλαλήσω 'ς ὅλο τὸ χωριό. Ἐν Νισύρῳ δὲ λέγουσι τὸν κήρυκα διαλάλην πρβ. τὸ τ. τελάλης.

Διαλέγω διαλεχτός. Ἐκλέγω, ἐκλεκτὸς καὶ διαλεγμένος.

Διάταρος ὁ. Διάβολος ἐπιφ. διάτανε! ἴσως ἐκ τοῦ Διάνος Ζιάνος· πρβλ. Ζεὺς Διός Ἑλλ. Διώνη Λατ. Diana. divis div.

Διανταρό. Ταύτην τὴν ὥραν· ταχὺ διανταρό=αὔριον ταύτην

τὴν ὥραν· τοῦ χρόνου διανταρὸ=τὸ ἐπόμενον ἔτος κατὰ ταύτην τὴν ὥραν, οἱ Τελμ. τσανταρὸ, τσενταρά· κατὰ Καρολ. ἐκ τοῦ διὰν, τιὰν=οὗτος καὶ ταρὸ=χρόνος.

Διάφορον τό. Τόκος, ὠφέλεια, φρ. διάφορο (ὠφέλεια) δὲν ἔχω.

Διαφορεύω. Ὠφελῶ, φρ. τί μὲ διαφορεύει· εἰς τί μὲ χρησιμεύει;

Δικίζω. Νυμφεύω ἄλλον καὶ δικιοῦμαι ἀόρ. δῖξα καὶ δικήθην νυμφεύομαι συνήθως ἐπὶ ἀνδρὸς ἢ ἀδιαφόρως. Ἐπὶ γυναικὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λέγουσι παντρεύομαι. Εἶνε ἐν χρήσει εἰς ἅπασαν τὴν ἑλληνόφ. Καππαδοκίαν (πλὴν τῶν Φαρσ. λεγόντων βαραδῶ). Ἡ λέξις ἔχει συγγένειαν πρὸς τὸ λατ. dicio ditio (eondicio)=ὑποτάττω ἐμαυτῷ πρβλ. καὶ δίκη. Ἑτέρα ἐτυμολογία εἶνε ἐκ τοῦ Σανσκριτ. diç diçami=δείκνυμι, καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ διοικοῦμαι.

Διπλοφάμπουλον Ὄρνις ἔχουσα διπλοῦν φάμπουλον ἢ λόφον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς.

Δισάκκι. Δισάκκιον ἤτοι διπλοῦς σάκκος. ***Δίχως***=χωρίς.

Δόκι δόκια. Δοκὸς δοκοὶ καὶ ὁ κοχλίας τοῦ ἐλαιοτριβείου.

Δόκια Προὶξ πρβλ. Dos dotis=προὶξ καὶ δικιά.

Δόλιος (σχετλ.). Τάλας, πανοῦργος, πονηρός.

Δόξα. Τὸ οὐράνιον τόξον. ***Δοξάρα***=τὸ τόξον δι' οὗ ξαίνουσι.

Δουμάκι. Ἡ οὐρὰ τοῦ προβάτου.

Δουρβανίζω καὶ Δουρβάν. Ἡ πρᾶξις καὶ τὸ ὄργανον δι' οὗ κατασκευάζουσι βούτυρον καὶ ὑδρόγαλα (τὸ τ. ἀϊράν). Ὁ Κοραῆς ἠγνόει τὴν σημασίαν τῆς λέξεως καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ τὸ τοῦ Πτωχοπροδρόμου ***δουρβανιστὸν γάλα***, (Ἀτ. I. σελ. 184) ἐν Σινασῷ δὲ λέγεται ἡ λέξις ἐν ᾗ σημασίᾳ καὶ τότε· ἡ λέξις φαίνεται Καππαδοκικὴ πρβλ. ***τουρβαχὶ***,=πηλίνη λεκάνη καὶ τὸ δουρβὰν εἶνε πήλινον δοχεῖον ἢ ἀσκός.

Δράκα. Δράξ. φρ. μ' ἔδωκε μίαν δράκα φλωριά.

Δράκος. Ὂν ὑπερφυσικόν, ἥρως, γίγας, Κύκλωψ ἰδὲ παραμύθια. ***Δῶμα.*** Τὸ τέγος, ἢ τὸ ἄνω μέρος τῆς στέγης· (terrasse).

Ε.

Ἔβγα ἔμ(β)α. Πηγαινοερχομός, φρ. ἔμα ἔβγα 'μπάλιωσες τὰ παπούτζια σ'· ἔμα ἢ ἔβγα τοῦ μηνός, ἀρχὴ καὶ τέλος τοῦ μηνός

Ἐδᾶ ἐδῶ. Ἐνταῦθα ἐπιρρ.

Εἰδὴ τό. Εἶδος σχῆμα σώματος, κομψότης, μορφή.

Εἰκονοστάσι. Μέρος εἰς ὃ τίθενται αἱ εἰκόνες.

Εἰλάρι. Ὁ ῥητὴρ ἢ τὸ σχοινίον δι' οὗ δένουσι καὶ συγκρατοῦσι τὰ φορτηγὰ ζῷα. ***Ἐκειά.*** Ἐκεῖ εἰς τοῦτο τὸ μέρος.

Ἔκ ! Λέξις παιδικὴ ἀποστροφῆς· ἐπὶ ἀκαθαρσιῶν.

Ἐλμεριὸς καὶ ὁλημερίς. Καθ' ἑκάστην.

Ἔλπετα. Βεβαίως (λεξ. τουρ). ***Ἔμα ἔβγα.*** Ἰδὲ ἔβγα ἔμα.

Ἔννοια. Μέριμνα, φροντίς, ἔχω τὴν ἔννοιαν σου=φροντίζω δι' ἐσέ, μ' ἔφαγεν ἡ ἔννοια σου=ἀνησυχῶ τὰ μέγιστα δι' ἐσέ.

Ἐξοδιάζω. Ἐξοδεύω, οὐσ. ἔξοδο. ***Ἐργάτης.*** Ἐργάτης, φρ. ὅποιος ἔχ' ἀμπέλια βάλλ' ἐργάτας.

Ἐριστέ. Εἶδος μακαρονίων πεφρυγμένων κατεσκευασμένων διὰ χειρὸς (λέξ. περσ.)

Ἐτός, ἐτιὰ, ἐτὸ· πληθ. ἐταγιά· = αὐτός· ἐτοῦτος, ἐτούτη, ἐτοῦτο· πληθ. ἐτοῦτοι=Οὗτος Φρσ. ἀβοῦ καὶ ἀβάϊ.

Εὐλεμή. Ὁ ἥλιος ἴσως ἐκ τοῦ εὖ λάμπω.

Εὐλογῶ. Ἐπὶ ἱερέως, ὅταν ποιῇ τὸ διὰ τῶν δακτύλων γνωστὸν σημεῖον. ***Εὐλογοῦμαι.*** Στεφανοῦμαι ἐπὶ γάμου.

Εὔγαλμα. Ἐξάνθημα, βύζουνας.

Ἔψα. Ἀόρ. τοῦ ψένω, ψήνω.

Ἐψές. Χθὲς τὸ ἑσπέρας οὕτω φέρεται ἐν Καππ. καὶ Κερκύρᾳ.

Ζ.

Ζαβός. Εὐήθης, βλάξ, ἠλίθιος· παρβλ. ἀρχ. ***Σαβός***, Βακχεύων (Κορ. Ἀτ. IV). ῥῆμα ζαβώνω, οὐσ. ζαβομάρα.

Ζαβέτα ἡ. Νηρηΐς (ἰδὲ σελ. 90) παρβλ. Ζαμπέτα (μοσχογαλῆ).

Ζάρ. Βεβαίως πρβλ. τουρ. ἀζὰρ Περσ. ἢ Ἀρμ ζίρα Ἑλλ. γάρ.

Ζανὸς καὶ τζανός. Ἰδὲ Τζανός.

Ζελμονῶ. Λησμονῶ κατ' ἀναγραμματισμόν.

Ζένω Ζέω, ζεσταίνω, θερμαίνω (καὶ ἀμεταβάτως) θερμαίνομαι.

Ζήλια ἡ. Ἡ ζηλοτυπία.

Ζηποῦνα. Ἰταλ. giuppone, ἔνδυμα ἀντὶ φλανέλλας φορούμενον.

Ζίλια τά. Κρόταλλα (λεξ. τουρκ.)

Ζινίθι τὸ. Θειοῦχος χαλκός, 2) ὑάλινα κοσμήματα διάτρητα.

Ζιρνίχι τό. Σανδαράχη, θειοῦχος ἀρσενικὸς (λεξ. τουρκ.)

Ζολῶτα. Τοποθεσία ἀμπελοκήπων ἐν Σινασῷ· ἡ λέξις ἐπὶ Βυζαντ. ἐσήμαινε ἀργυροῦν νόμισμα· νῦν τὸ 1]3 τοῦ γροσίου. φρ. τὸ γρόσι τὸ 'ποῖκε *ζολῶτα*. Εἰρωνεία ἐπὶ τῶν ζημιουμένων.

Ζουμπουρτατῶ (λέξις μεταπεποιημένη τουρκ.). Περιπατῶ βαρέως καὶ μετὰ θορύβου, 2) κροτῶ μετὰ θορύβου, κλονίζω.

Ζουρ̮άζω. (ἐπὶ κατάρας) φρ. ἀς φάγη καὶ ἀς ζουρ̮ασθῇ ἡ λέξις σημαίνει μαραίνομαι πρβλ. Σειράζω ἴδε Σειρατζάν.

Ζύγ̮α ζύγια. Ὁ πῆχυς τοῦ ἀστερισμοῦ Ταύρου.

Ζυγ̮άζω. Ζυγίζω. ***Ζύγι*** δὲ ὁ ζυγός. ***Ζύγια***, Σταθμά.

Ζυμάρι. Ἡ ζύμη τὸ φύραμα, ζυμώτρα, δὲ ζύμη, ὅση ἀρκεῖ νὰ παράσχῃ ἄρτους μιᾶς ἑβδομάδος φρ. μ̮ὰ ζυμώτρα ἀλεῦρι ἔχομε.

Ζυμαρικά. Τροφαὶ καὶ γλυκίσματα παρασκευαζόμενα δι' ἀλεύρου.

Ζῶσι. Ζώνη, ὀσφύς, λέγεται καὶ ζωστρή.

Η.

Ἡμέρα καὶ F'μέρα. Ἡ ἡμέρα.

Ἥμαρτον. Φράσις ἢ ὅρκος σημαίνων τὴν μὴ ἐπανάληψιν τῆς πράξεως, ἔσφαλον καὶ θαυμασμόν· φρ. ἥμαρτον ἄλλο δὲν τὸ θ̮άνω·

Ἥπατα. Μέλη φρ. κόπαν τὰ ἥπατα μ' πρβλ. ἧπαρ, γυῖα.

Ἦξα. Ἀόρ. τοῦ ἀκούω ἀντὶ τοῦ ἤκουσα.

Ἦρτα. Ἀόρ. ἀντὶ τοῦ ἦλθον· ἐνεστ. ἔρχομαι.

Θ.

Θάγμα. Θαῦμα τὸ γ ἀντὶ διγάμματος.

Θάλλω. Ἀναπτύσσομαι ἐπὶ φυτῶν καὶ φρ. τὸ παιδίμας δὲν θάλλ'

Θαμπώνω. Θαμβώνω ἐπὶ ὀφθαλμῶν καὶ ὑάλων.

Θανατικό. Ἐπιδημία θανατηφόρος.

Θανή. Κηδεία, φρ. νὰ πᾶμ' 'ς τὴ θανή· κοινὴ λέξις ἐν Καπ.

Θαρρεύω. Νομίζω, φρ. θαρρεύω πῶς βρέχ' ὄξω, 2) ἐμπιστεύομαι, φρ. δὲν μὲ θαρρεύει (τὸ σπῆτι της) τὸ πρᾶγμα της κτλ.

Θεγὸς, Θεός. Θεοῦ πουλὶ= ὁ σποργίτης (τὸ πτηνόν).

Θ̮άνω καὶ φκ̮άνω. Ποιῶ, ἀόρ. ἢ παρακ. ποῖκα, παρατ. ἔθε̮ανα

καὶ θε̮άνισκα, φρ. τί θ̮άνεις καλὰ εἶσαι; τί θε̮άνεις ἀτ̮οῦ; Ἐν Φερτ. *σάνω* καὶ chάνω. Ἐν Γουρδονοῦζ Δάζω. Βαγδ. chάζω.

Θέκνω, Ἀόρ. ἔθεκα καὶ ἔθηκα. Τίθημι, θέτω, ἐν Ἀραβὰν σέκνω καὶ τέκνω.

Θέλημα τό. Θέλησις ἄδε̮α, γνώμη, φρ. Ἀῶκεν ὁ Θεγὸς θέλημα κ' ἡ Παναγ̮ὰ εἶζίνι.

Θελε̮ὰ ἡ. Κρίκος διὰ σχοινίου, κομβιοδόχη καὶ κόμβος.

Θελυκός. Ὁ θῆλυς. ***Θελύκι***. ἡ κομβιοδόχη ρ. θελυκώνω (Ἡσχ).

Θεμέλι τό. Τὸ Θεμέλιον τῆς οἰκίας.

Θερ̮ακωμένος. Γιγαντώδης ἀνδρεῖος εὔσωμος.

Θερ̮ό. Θηρίον καὶ πᾶν ἄγριον φρ. 'σὰν θερ̮ὸ ἦρτεν κατ' ἐπάνω μ'.

Θερμός. Θέρμανσις ὕδατος ἐπίτηδες πρὸς ζύμωσιν.

Θρέβω. τρέφω. ***Θύρα***· ἡ θύρα· ἐνΚαππαδοκίᾳ δὲν λέγουσι πόρτα.

Θυμ̮άμα. Τὸ θυμίαμα. ***Θωρ̮ά***· ἀπόχρωσις ὄψις.

Θωρῶ. βλέπω. Θε(ω)ρῶ. Ἐν Πόντ. θερῶ, ἐν Σίλλη σωρῶ. Ἐν Σινασῷ λέγουσι καὶ τρανῶ, πρβλ. τηράω, παρατηρῶ.

Ι.

Ἰαννίσκω καὶ ἰανίσκομαι· θεραπεύομαι· εἶμαι ἐν ἀναρρώσει, λέγουσι καὶ ἰατρεύομαι.

Ἴδρος ὁ. ἱδρώς· καὶ (αἰολικῶς) ἴδρος πρβλ. Ὁμήρου Ἰλ. ρ 385.

Ἰλαντζοῦχι=ἐρυσίπελας (ἀρὰ) λέξ. τουρκ.

Ἰλάρι. Τὸ σχοινίον δι' οὗ δένουσι τὰ ζῷα=ῥυτήρ. ἴδε εἰλάρ.

Ἰ̮μάτ'=ἱμάτιον ὑποκάμισον. ***Ἰμπρίκι***=ὑδρορρόη λ. τουρκ.

Ἴνα=ἴς ἡ θρὶξ πρβλ. ἴς ἰνός· ἐν γένει πᾶν λεπτὸν καὶ τριχοειδὲς ἀντικείμενον.

Ἰπιντοῦ=γλύκισμα μετὰ γάλακτος καὶ ἀλεύρου τὸ κ. κρέμα.

Ἰσ̮άζω=διορθώνω ὀρθόω τί.

Ἰτένι=ἡ ἰτέα, Φαρσ. σίτι πρ. εἴδη τοῦ Θεοφρ. φ. Ὀρχομενοῦ.

Ἰεγὼ=οἴμοι, ἀλλοίμονον πρβλ. ἰώγὼ οἰγώ.

Κ.

Κ' καὶ *κὶ*=οὐκ 'κ. τὸ οὐ σῴζεται ὡς κ' ἢ κ̮' ἐν Πόντῳ καὶ Καππαδοκίᾳ· ἀλλ' ἐν μὲν τῇ Καππαδοκίᾳ γίνεται καὶ χρῆσις τοῦ

δὲν καὶ ***κ'*** ἀδιαφόρως, ἐν δὲν τῷ Πόντῳ μόνον τὸ ***κ'*** σπανιώτατα δὲ τὸ δὲν ἀντὶ τοῦ οὐδὲν ὅτε λέγουσι τυδὲν ἢ ***δὲν*** κακὸν κ' ἐποίκαμεν, ἐνῷ ἐν Καππαδοκίᾳ λέγουσι κ' ἦρθε καὶ δὲν ἢ τὲν ἦρθε.

Καβάδι. Ἐπενδύτης (λέξ. Λατ.)cápa capote (Κορ. Ἀτ. I) σῴζεται ἡ λέξις ἐν Σινασῷ μόνον παρὰ ταῖς γραίαις καὶ ἐν τῷ β'. ᾄσματι «σειγιώσαν' καὶ 'ς τὸ σπῆτι των ἐνιὰ νυφιῶν καβάδια».

Καβαλίνα. Περίττωμα τοῦ ἵππου καὶ τοῦ ὄνου πρβλ. cavallo, ἐξ οὗ καὶ καβαλάρης=ἱππεὺς ἐν Σινασῷ ἀλογάτης.

Καβέτα. Ξύλινον κοῖλον δοχεῖον ἢ ξυλίνη παροψὶς πρβλ.cavus.

Κάγια. Κάλλαιον (κάλλαια καὶ κατὰ παραφθορὰν κάγια), ὁ δὲ λόφος=φαμποῦλι,ἡ δὲ ὄρνις ἡ ἔχουσα ἀνεπτυγμένα ταῦτα λέγεται καγιατερὸ ὀρνίθι καὶ διπλοφάμπουλο. 2) Φαρσ. ὑπόδημα.

Κάγμα. Καῦμα (τὸ γ=F) ῥηματ. τοῦ καύτω=καίω.

Καθαρή. Ὄνομα κύριον καὶ=καθαρά· καθαρὴ ὀβδομάδα = ἡ *α' τῶν νηστειῶν ἑβδομάς.*

Καθαιρῶ. Καθαρίζω ὄσπρια, ἐνῷ ἀντὶ τοῦ καθαρίζω τὴν οἰκίαν λέγουσι παστρεύω. ***Καὶ*** συνδ. συμπλ. (ἰδὲ σελ. 155) φρ. καὶ μόνο=ἀποκλειστικῶς, διὰ τοῦτο, ἕνεκα τούτου,οἷον γιὰ σὲν καὶ μόνο ἦρτα, γιὰ τοῦτο καὶ μόνο ἦρτα κτλ. ἐν Φερτ. κομόνω φρ. ἀπ' ἐτὸ κομόνο. Ἑτέρα φρ. τὸ κιὄλας=μολονότι καίτοι, ὡς σὲ τὰ εἶπα κι ὅλας=μολονότι σοὶ τὸ εἶχον εἰπεῖ.

Καὶ ἢ ***κε*** τὸ ἀρνητικὸν παρὰ Βαγδ. νάκε ἢ νάκαι, Φαρσ. τσὸ, ἁρμ. τζὲ. κατὰ Καρ.εἶνε ἢ Καππ.ἡ προέκυψε ἐκ τοῦ Λατ.neque.

Καιρός 'κ ἔν'. (Φρ.) δὲν εἶνε καιρὸς κατάλληλος.

Κακά. Λέξις παιδικὴ ἀποστροφῆς πρὸς τὰ ἀποπατήματα, ἀκαθαρσίας, κτλ. πρβλ. κάκη (Ἡσυχ.)

Κακαβλατίζω. Κακαρίζω ἐπὶ ὄρνιθος καὶ πέρδικος, κακάζω.

Κακογνωμίζω. Ἐπὶ πείσμονος βρέφους καὶ ἐπίθ. ***κακόγνωμος*** δύστροπος πεισμων ἰδιότροπος.

Κακοφορμίζω. Ἐρεθίζω ἐπὶ πληγῆς, χειροτερεύω.

Κακοψυχῶ. Ἐπιθυμῶ τι ἐδώδιμον ἐπὶ ἐγκύου γυναικὸς (ἰδὲ ἔθιμα σελ. 68), ὅπερ ἐὰν δὲν ἀπολαύσωσι ἀσθενοῦσι, κισσάω κίσσα τῶν ἀρχαίων· οὐσ. ***κακοψυχιά.***-

Κάκρος. Στυφὸς ἐπὶ καρπῶν καὶ ἐν γένει πᾶν στυφόν.

Καλαγκός. Ἀρουραῖος μῦς (λέξ. τουρκ.)

Καλά κ' κεῖμαι. (Περίφρασις) εἶμαι ἀσθενὴς (ἰδὲ γραμμ. σελ. 154) παθ. καλακαινίσκομαι.

Καλαμπολίθαρο. τό. Λίθος σχήματος ὀρθογωνίου πρίσματος, δι' οὗ κτίζονται αἱ λιθόκτιστοι οἰκίαι = καλαμόλιθος.

Κάλαντα. Ἡ πρώτη τοῦ Ἰανουαρίου, ἐξ οὗ καὶ ***Καλαντάρης*** ὁ Ἰανουάριος ἐκ τοῦ Λατ. calere=φωνεῖν.

Καλὰ ποῦ στῶπα. Φρ. φρονίμως ποιῶν σᾶς τὸ ἀνήγγειλον·καὶ πάλι καλὸ('Ιτ. benché, quoique).

Καλατζεύω. Ὁμιλῶ, συνομιλῶ, πανταχοῦ ἐν Καππαδοκίᾳ γίνεται χρῆσις τοῦ ῥήματος τούτου πλὴν οὐχὶ καὶ ἐν Σινασῷ, οἱ δὲ Σινασεῖς μεταχειρίζονται τὸ ῥῆμα τοῦτο μόνον εἰρωνικῶς ἢ καὶ κορακιστικῶς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνώπιον ξένου, ὁσάκις θέλουσι νὰ περιορίσωσι τινὰ τῆς φλυαρίας. Ἐν Σινασῷ τὸ συνομιλῶ λέγεται συντυχαίνω καὶ κατ'αποβολὴν τοῦ τυ συνchαίνω· οὐσ. τοῦ καλατζεύω καλατζὶ=πρότασις,αἴνιγμα,συνδιάλεξις=colloquium παρβλ. καλῶ, κέλομαι, κελεύω, κελαδῶ, calendae, calare, = φωνεῖν, καλεῖν).

Καλή ἡ. Σύζυγος λέγεται καὶ καλήτζα· «καλή μ' τὰ χίλια ξάζει τα, (ἰδὲ ᾆσμα γ').

Κάλλη καὶ ***ἀηκάλλη.*** Ὡραιότης.

Καλίκι. Γυναικεῖα πέδιλα ἐμβάδες. Ἐν Βαγδ. λέγουσι καλαύριαις. Ἑλληνιστὶ καλίκιος Λατ. calceus caliga περσ. Kaligar ἐξ οὗ ἴσως τὸ Καπ.καλαύριες· οἱ Φαρσ.λέγουσι κα(λλ)ία καὶ κάγια=ὑπόδημα. Παρβλ. χαλτία χαλτίκια. (Πλουτ. Αἰμ. Παύλου § 5). Κάλτοι (Ἡσυχ.) = ὑποδήματα· καὶ τὸ καλλιγώνω.

Καληγορίτζα. Πτηνὸν ψάρ.

Καλκάνι τ. Φυτὸν ἀκαλήφη, τσουκνίδα κνίδη Φαρσ. Φουρβάχι.

Καλλιγώνω. Πεταλώνω καλιγωτὴς ὁ πεταλωτὴς (ἰδὲ καλλίκια).

Καλογνωμίζω. Καλόγνωμος, ἀγαθός, ἐπιεικής, εὐπροσήγορος, πρόθυμος· ἀντίθετον τοῦ κακόγνωμος κακογνωμίζω.

Καλῶ. Προσκαλῶ οὐσ. κάλεσμα συνήθως ἐπὶ γάμων καὶ καλεστὴς, ὁ διενέμων τὰ προσκλητήρια τοῦ γάμου.

Καμάρα ἡ. Ὁ λίθινος θόλος καὶ τὰ ἐξέχοντα ἡμικυκλικῶς ὑποστηρίγματα αὐτοῦ. Φαρσ. ***καμάρα***=μέγας λίθος, παρβλ. Σανσκρ. acma acmaras=λίθος,λίθινος Ἑλλ. *ἄκμων*, Σκανδ. Hamar=πέτρα, βράχος. Ἀρχ. Γερμ. Hamar=σφύρα.

Καμάραις, καμαρώνω. Ἐνδύομαι τὰ ἑορτερά, φρ. ἔβαλε της καμάραις ἢ καμάρωσε 2) ἀλαζονεύομαι, ἐπιδείκνυμαι.

Κάμαρη ἡ. Δωμάτιον (λέξις ἰταλ. camera) champre.

Καματερός. Φιλόπονος ἐργατικὸς ἀντίθ. ἀκαμάτης ἴδε κάμω· καὶ

Κάματος. Κόπος, κούρασις.

Κ(χ)άμη. (Μὴ ἀκουομένου τοῦ χ) = σκυθρωπότης, δυστροπία, ἁμαρτία Φαρσ. κάμε=ἁμάρτημα, φρ. τὸ κάμη τ' δὲν τραβιέται=ἡ ἀπότομος συμπεριφορά του εἶνε ἀνυπόφορος· πρβλ. κέμ. κεμνὶκ = κακός, κακία, κ(χ)ὲν Περσ. gum=ἀπολολώς, Κέμ=ἐλλιπὴς καὶ 2. ἀπίθανον φρ. τι κ(χ)άμης νᾶρτ'=ἀπίθανον εἶνε νὰ ἔλθῃ· παρὰ Φαρασιώταις κάμο=εἴθε βουλοίμην παρβλ. πρὸς τὸ Σανσκρ. Kaman=ἡδέως Kama=ἀγάπη.

Κάμω. Ἐργάζομαι κοπιάζω· φρ. καλῶς τὰ κάμεις=(εὐχὴ πρὸς τοὺς ἐργαζομένους) καλὴ εὐκολία, λέγουσι καὶ καλῶς πολεμᾷς, τὸ ἀλλαχοῦ κάμνω=ποιῶ ἐν Σινασῷ λέγεται φκιάνω 2) κλώθω κλωστήν, ***καμώνομαι***=προσποιοῦμαι.

Κάμωμα. Τὸ κλώσιμον καὶ αἱ πράξεις φρ. ἐτὸ τί κάμωμα ἔν'.

Καμπρὸ ἡ. *καμ(π)ρᾶς ὁ.* Ἀπεξηραμένα περιττώματα βοῶν, κατασκευάζεται καὶ τεχνικῶς δι' ἀχύρων, κόνεως ἀνθράκων καὶ κόπρου βοὸς καὶ χρησιμοποιεῖται ἀντὶ καυσίμου ὕλης. Ἐν Φαρσ. Καμρᾶς=πλίνθος ἢ γῆ ὀπτή, χῶμα ἀπεσκληρωμένον· πρβλ. καμάρα =πέτρα ἢ τὸ ἑλλ. κέραμος. Σανσκρ. cras=ὀπτᾷν.

Καμοῦκι. Ὀστοῦν, χελώνιον, τὰ ζυγωματικὰ καὶ τὰ λοιπὰ ὀστᾶ τῶν προσώπου, τὸ ὀστοῦν ἐν Σινασῷ λέγεται 'στοῦδι· τὰ ὀστᾶ δὲ τῆς χελώνης καὶ τῶν ἰσχνῶν λέγονται καμούκια φρ. φάναν τὰ καμούκια τ' παρβλ. τὸ τουρκ. κεμὶκ=ὀστοῦν.

Κανᾶς. Ἐπιρρ. πιθανόν, νομίζω, συμπεραίνω, φρ. θᾶρτ. κᾶνᾶς=νομίζω ὅτι θὰ ἔλθῃ παρβλ. κᾶν ἄς ἢ τὸ τουρκ. κιγιάς.

Καναβοῦρι. Ὁ σπόρος τοῦ φυτοῦ κανάβεως (Ἀτ. I. 192).

Καντοῦνι. Τὸ κατώφλιον, ὅριον τῆς οἰκίας, καὶ τὸ ἀλλαχοῦ τῆς Καπ. ἀκρόδωμα φρ. 'ς τὸ καντοῦνι τοῦ σπητιοῦ μου νὰ μὴ πατήσῃ· παρβλ. canton κανθός. ***Καντὶρ***=σπάγος (λ. τουρκ.)

Κανίσκι τό. Τὰ διανεμόμενα ἐδώδιμα διὰ τοὺς τεθνεῶτας, καὶ μεταφορὰ τροφῶν διὰ κανῶν· οὕτω λέγεται καὶ ἐν Ἠπείρῳ.

Κάντιο. Σάκχαρον κεκρυσταλλωμένον.

Καπάγγια. Τὰ ἐν Σινασῷ κρησφύγετα τὰ καὶ τρόχια λεγόμενα (ἰδὲ σελ. 17) ἐν Συλάτ.=κερέρι ἀλλαχοῦ καταφύδια.

Κάπινη ἡ. Ἡ κοπνοδόχη πρβλ. καπνός· (καπνή)· πικάπινη τὸ ἐπίπωμα τῆς καπνοδόχης· 2) φεγγίτης τῆς ὀροφῆς.

Καρά. Τοποθεσία ἀμπελοκήπων ΝΔ τῆς Σινασοῦ· ἐν τῇ Φαρσ. διαλέκτῳ ἡ λέξις σημαίνει βράχον, πέτραν, τὸ δὲ μέρος τοῦτο εἶνε βραχῶδες, φαίνεται δὲ ὅτι ἡ λέξις ἐσῴζετο ἄλλοτε ἐν Σινασῷ καὶ ἤδη ἐξέλιπε, πρβλ. τὸ περσ. charah = λίθος ἀρμ. Kar Ἑλλην. κάρυον κάρη (ἴδε Pictet.).

Καραβάνα. Χάλκινον δοχεῖον ἐν ᾧ ἐνθέτουσι φαγητὰ ἢ χρησιμοποιοῦσιν ὡς τηγάνιον.

Καράκι. Ἀνθόγαλα βούτυρον ἐξαγόμενον ἐκ τοῦ γάλακτος ἢ ὀξυγάλακτος· ἡ λέξις εἶνε ἐν χρήσει παρ' ἅπασι τοῖς Καππαδόκαις. Κατὰ Pictet (I.I. 44) πρβλ. τὸ Σανσκρ. aghara, abhighrta σ. ghr, ghar,=καταρραίνειν Κουρδικὸν ghert Ἰρλανδ. gert καὶ geart=γάλα, κατὰ Καρολ. φαίνεται ἡ λέξις Καππαδοκική. (Συγκρ. γλωσσ. 168).

Καρβόν. Ἄνθραξ (λέξις Λατ. carbonium).

Καρκουβάτζι. Ὁ καρπὸς τῆς Ἰδαίας ῥοδῆς ὁ χρήσιμος ἐνίοτε ὡς φάρμακον κατὰ τῆς διαρροίας.

Καρκουρεύω. Περικόπτω, ἀποδεκατίζω, ἀφαιρῶ. Φαρσ. κασιουρεύω=κλέπτω πρβλ. Σανσκ. Karsch=ἕλκειν.

Καρλατίζω. Κοάζω ἐπὶ ὄφεων καὶ βατράχων λέξις μεταπεποιημ.

Κάρναξι. Ὕβρις τουρκική = καρδιαλγία νὰ σ' εὕρῃ.

Καρτζέμαι. Προβάλλω τὸ στῆθος ἢ τὴν καρδίαν, καρδζῶμαι ἢ κατὰ Κοραῆν (Ἀτ. II 58) ἀποκορδίζομαι κορδύνομαι· κατὰ Ἡσυχ. δὲ σκορδυνᾶσθαι = τὸ παρὰ φύσιν τὰ μέλη ἐκτείνειν.

Καρτζί τό. Τὸ κέντρον τῆς μελίσσης, ἐν Συλάτοις λέγουσι κεντάρ.

Κορτοσζὰ ἡ. τ. Σαύρα μεγάλη, ἡ πρασίνη λέγεται χολὴ σάφρα.

Κάσσαπα ἡ. Γυναικεῖος κεφαλόδεσμος τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος μετὰ κεράτων ἐπὶ τοῦ μετώπου (λείψανον τῆς λατρείας τοῦ μηνός Φαρνάκου, σελήνης, ἴδε Mowers Phaen, Alterhümer I 407)· ἡ λέξις εἶνε ἐν γενικῇ χρήσει παρὰ Καππαδόκαις, ἡ ἐνδυμασία δὲ ἐν Σινασῷ ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19 αἰῶνος ἔχει καταργηθῆ, πρβλ. τὸ Λατ. Cassis καὶ τὸ Μακεδονικὸν καυσία Φαρσ. κουτζεϊμᾶς. Ἐν Σινασῷ ἐλέγετο καὶ γαλέπι καὶ κέρατα.

Κάστρο τό. Ὡς ἐν ταῖς νήσοις οὕτω καὶ ἐν Καππ. τὰς πλησίον πόλεις οἱ κάτοικοι τῶν κωμῶν καὶ κωμοπόλεων καλοῦσι *κάστρον*, τοὺς δὲ κατοίκους *καστρινούς*.

Κάτα ἡ. Ἡ γάτα ἢ γαλῆ Λατ. Catus.

Κατᾶ τό. Κουλούριον κυκλικὸς δίπυρος ἄρτος.

Κατάβα ἡ. Κατήφορος καὶ συνοικία ἐν Σινασῷ.

Κατεβατό. Σελὶς βιβλίου. *Καταγῆς*=χαιμαί, κάτω.

Κατακολῶ. Καταδιώκω ἴδ. κολῶ· *Καταρράκτης*=καταρράκτης.

Καταλαχοῦ. Τυχαίως κατὰ τύχην, ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν.

Καταπατῶ. Παραβαίνω, πατῶ τι διὰ τῶν ποδῶν φρ. καταπατεῖς τὴν τύχη σ'· τὰ λόγζα τοῦ Θεοῦ· 2) εἶδος ῥαφῆς.

Καταχνζὰ ἡ. Ἡ πρωϊνὴ ἐν ὥρᾳ χειμῶνος πάχνη.

Κατελῶ. Καταλύω καταστρέφω (παρβλ. καθελῶ) φρ. κατέλυσε τὸν κόσμον=κατέστρεψε τὸν κόσμον, κατέφαγε τὸν κόσμον.

Κατέφλο τό. Κατώφλιον. (Ἡλιοδ. Β σελ. 48).

Κατινό. Καθαρός, ἁγνός, ἀθῷος· κατινὸ νερό, βούτυρον κτλ. παρὰ Φαρσ. καὶ ἅγιος· ἔνι κατινὸ τοῦ Χριστοῦ ἡ πίστη· λέξις κοινὴ ἐν Καππαδοκίᾳ, πρβλ. τὸ Λατ. Castus. Σανσκρ. Candh. cundhami=καθαρίζειν· ἑλλην. καθαρό. *Κατούδα ἡ*. γαττιδεύς.

Κατοῦνι τό. Γεῖσον ἴδε καὶ ἀκρόδωμα καὶ κατοῦνι.

Κατοῦχι. Ἀνωμαλία (λέξις τουρκ.) ἐξέχον τι μέρος.

Κατόπουλι τό. Τοποθεσία ἐν Σινασῷ, ἐν ᾗ κεῖται καταρράκτης χειμάρρου τινός, καὶ ἡ ἐν αὐτῇ συνοικία.

Κατσᾶς ὁ. τ. πίλημα παρὰ Μισθ. ἅπλωμα. Φαρσ. Τσέντικο ῥίζα Σασκρ. cete=κεῖται. *Κατσίδζα* τὰ καὶ πούλζα· ἀθυρμάτια χάλκινα νομισματοειδῆ μετὰ ὀπῆς εἰς τὸ μέσον, *τρέμουσαι*.

Κάτσα. Ἀόρ. τοῦ κάθουμαι ἀντὶ ἐκάθισα· κάθσα, κάτσα.

Κατσίνι τό. Εἶδος ὀξείας ἀμφιστόμου ἀξίνης, δι' οὗ λαξεύουσι τοὺς βράχους πρβλ. ἀρμ. Κατζίν=πέλεκυς Λατ. Catus Cos cotis· ἡ λέξις εἶνε ἄγνωστος παρὰ Φαρσ.

Κατσιγκάνης ὁ Ὁ Ἀθίγγανος· *Κατώγει'*. τὸ κατώγειον.

Καύκαλον τό. Τὰ ὀστᾶ τοῦ κρανίου καὶ τῆς χελώνης καὶ ἐν γένει πᾶν κοῖλον ὀστοῦν· παρβλ. βαυκίον, βαύκαλις καὶ

Καυκί τό. Μικρὸν πήλινον ποτήριον, (τζεμτζέκι). φρ. τῆς ἀγάπης τὸ καυκί=ὁ οἶνος τῶν νεονύμφων κατὰ τὴν στέψιν των, πρβλ. *βαυκίον* βαύκαλις ἐξ οὗ καὶ Βουκάλι Bocal. καυκοῦτζα.

Καυκέμαι. Καυχῶμαι· οὐσ. καυκησάρης ἴδε παροιμ.

Καυκοῦτζα ἡ. Τὸ κέλυφος τοῦ καρύου ἴδε καυκί.

Καῦλα ἡ. Ἡ γενετήσιος ὁρμή, ἐξ οὗ ῥῆμ. *καυλώνω* μετ. καυλωμένος, καυλοχήρα, καυλόγερος, ἅπαντα ἐν χρήσει ἐν Σινασῷ.

Καφίφτρα ἡ. Κάτοπτρον καθρέπτης, λέξις παρεφθαρμένη.

Κάφτω. Καίω (καFjω) κάφτω.

Καψίμο καὶ πληθ. *καψίματα*. Ἡ καύσιμος ὕλη ἡ κατάλληλος διὰ τὸ ταντούρ ἐκ φύλλων ξυλαρίων χόρτων, ἀχύρων καὶ περιττωμάτων προβάτων, ἡ δὲ ἀποθήκη αὐτῶν λέγεται *καψιμζῶνα*.

Κεβίς. Ἀναμάσησις τῶν μηρυκαστικῶν ζώων (λέξ τουρκ).

Κεῖμαι σαι ται. Εὑρίσκομαι, κατάκειμαι, ποιῶ τι κατὰ συνέχειαν φρ. λαλεῖ καὶ κεῖται=λαλεῖ συνεχῶς, τραγουδᾷ καὶ κεῖται κ.τ.λ. ἐν συνθέσει καλακεῖμαι, ἀσθενῶ.

Κελάρι. Ἀποθήκη τροφίμων (λέξ. Λατ. cella).

Κέραζα. Νυκτερὶς (λέξις τουρκ.)

Κερβέν. Καραβάνιον, συνοδία ὁδοιπόρων.

Κεράθι τό. Κηρίθρα μέλιτος, μελόπητα, μελίκηρον, Φαρσ.

κορόκκο πρβλ. τὸ Λιθουα. Koris=μελίκηρον ἑλλ. κηρὸς Λατ. cera. *Κερεκή* ἡ. Κυριακή.

Κερκένι τό. Οἶκος παρὰ Βαγδ. καὶ παρὰ ταῖς γραίας Σινασοῦ, =τρώγλη σπήλαιον. *καργ(ο)ῆνι* δὲ=πήλινον ἀγγεῖον· πρβλ. τὸ Κελτ. cregen=ὑδρία Crocans crochan δοχεῖον ἀγγεῖον Σανσκρ. Karha = ἑλλ. κέρνον κέρνος.

Κερμένι τό. Εἶδος ἠλακάτης πρὸς περιτύλιξιν κλωστῆς, Φαρσ. Καρμάνα ἡ ρ. Kar=στρέφειν εἶνε Ἀρία ἐξ οὗ τὸ ἑλλ. κορώνη τὸ Λατ. curvus καὶ Carmen=ᾆσμα κυρίως στροφὴ ᾄσματος.

Κέσκε. Εἴθε, βουλοίμην ἂν (λέξ τουρκ. Φαρσ. Κάμο ἴδε κάμη).

Κεφαλώνω. Θέτω τὰ πρὸς καῦσιν ξύλα καταλλήλως ἐν τῷ κλιβάνῳ, οὕτως ὥστε νὰ χρησιμεύσωσι ὡς βάσις τῆς πυρᾶς· μεταφορικῶς δὲ συζευγνύω, νυμφεύω τινα.

Κῆπος ὁ. Συνοικία ἐν Σινασῷ ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ κήπων.

'Κι̯'=οὐχ κι̯'ἔν=δὲν εἶνε· *κι̯'ὅλας*=μολονότι καίτοι. ἴδ. σ. 237

Κιθέρι τό. Κριθὴ παρὰ Βαγδ. Κσέρ. Φερτ. Κιρτέρ.

Κιντζί το.. βότρυς τσαμπί· λέγεται καὶ τζιγκί.

Κιρίκα ἡ. Πῶλος ὄνου λέγεται καὶ πουλάρι· Βαγδ. κουρί.

Κιρκί το. Κρῖκος σχοινίου ξύλινος ἢ σιδηροῦς.

Κιρκέλι τό. Κρικέλιον τῶν ὤτων, ἐνώτιον 2) ἡ κιονὶς τοῦ φάρυγγος. *Κιρπαστή τό.* Βρέφος ἀτροφικὸν (ἴδε σελ. 68. 95).

Κισνετῶ. Χρεμετίζειν ἐπὶ ἵππου (λεξ. τουρκ.)

Κισίρι τό. Κίσσηρις, ἐλαφρόπετρα λέγεται καὶ κουφάκι καὶ χισίρ

Κιγκάρι. Εἶδος φυτοῦ ἐξ οὗ ἐξάγεται ἐκ τῆς ῥίζης μαστίχη Φαρσ. Καγκάρι λέξις Καππαδ.

Κισσὸς ὁ. Τὸ γνωστὸν φυτὸν 2) βάραθρον ἐν Σινασῷ 3) ἡ προσωπὶς τῶν ἐγκύων γυναικῶν πρβλ. κίσσα κισσάω (ἴδ. κακοψυχῶ).

Κλαδευτήρ. Ἐργαλεῖον δι' οὗ κλαδεύουσι (τουρ. πισκί.)

Κλέπαρο τό. Βοτ. Ἴληξ ὁ ὀξύφυλλος, δένδρον (καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ) ἐντόπιον τῆς Καππαδοκίας, βοτρυοειδὲς ἔχον καρπούς ἐρυθροὺς μετὰ χυμοῦ ὑποπίκρου καὶ πλακωδῶν γιγάρτων, οὓς θέτουσι εἰς τὴν ἅλμην καὶ τρώγουσι.

Κλέφτρης ὁ. Κλέπτης. *Κλωθάρα ἡ.* ἠλακάτη ῥῆμα

Κλώθω. Στρέφω τὴν ἠλακάτην 2) στρέφομαι, γυρίζω, φρ. κλῶσε κάτσε=στραφεὶς κάθισον· ποῦ κλώθεις ἀπὸ χθές. Χωρι̯οῦ κλωθοῦ=ἡ περιφερομένη· οὐσ. κλώσιμον ἐν Ἀραβ. κλώρω ἐν Φερτ. κλώτω. *Κλωθογυρίζω.* Περιφέρομαι πλανῶμαι ἄνευ σκοποῦ τινος.

Κνώδαλον τό. Ἠλίθιος ἐπὶ τῆς ἀρχαίας σημασίας.

Κοινωνίζω. Μεταλαμβάνω τῶν ἀχράντων μυστηρ. οὐσ. κοινωνι̯ά.

Κόβλα τό. Κόλυβα φρ. μὲ ξένα κόβλα κτλ. ἴδε παροιμ.

Κόκκινι̯ος ὁ. Ὁ ἀλέκτωρ· ἐν Φαρσ. λαχτόρι· ἐν Φερτ. κοκκονι̯ὸς παρβλ. τὸ κοκκύζω ἐν Βαγδ. πετεινάρ. ***Κοκκὶ***=σῖτος κόκ.

Κόκκα ἡ. Ἡ τὸ ἄκρον τοῦ καλῶς ἐψημένου ἄρτου ἐν Ἠπείρῳ κόρα. *Κοκκί*, (λέξις παιδική) τράγημα.

Κοκκολογῶ. Συλλέγω κόκκους ἢ ῥάγας σταφυλῆς.

Κολομέρι τό. Οἱ γλουτοί· κολοσέρνομαι=σύρομαι κατὰ γῆς.

Κόλφος Ὁ κόλπος 2) οἱ μαστοὶ τῆς γυναικός.

Κολῶ. παρατ. κόλανα προστ. κόλα=ἐλαύνω. κατάκολω=καταδιώκω ἐν χρήσει εἰς πᾶσαν τὴν Καππαδ. φρ. κόλα τὸ γαϊδοῦρι σ' =ἄπιθι ἐς κόρακας πρβλ. Σανσκρ. Kal= στρέφειν Ἑλλ. κέλης κελήτιον, βουκόλος Λατ. celer· κέλεσθαι=βιαία ὑλικὴ κίνησις, κελεύω· ἐκ ταύτης τῆς ῥίζης ἔχουσι τὴν ἀρχὴν αἱ καταλήξεις κόρος νεωκόρος πολος αιπόλος καὶ τὸ πέλω κατὰ τοὺς γλωσσολόγους (Καρολ. συγκρ. γλωσσ. 177). ***Κολλῶ***=προσκολλῶ.

Κονίδι. Τα ᾠα τῶν ψύλλων καὶ φθειρῶν πρβλ. κόνις.

Κονώνω. Κενώνω χύνω· παραβάλλω τινὶ τροφάς.

Κοντυλῶ. Παραπαίω, σκονδάπτω, συμποδίζομαι.

Κοντοστέκνω. Βαδίζων ἵσταμαι.

Κοπανίζω. Δέρω, κτυπῶ, θλίβω διὰ κοπάνου.

Κόρδα ἡ. Δοκὸς τεθειμένη κατὰ πλάτος ρύακος ὅπως πληρωθῇ ἡ κοίτη χώματος πρὸς πρόληψιν πτώσεων ἐν αὐτῷ πρβλ. χορδή· corda. *Κορόκος.* Κρόκος ᾠοῦ.

Κορτόνι. Κρότων (τζιμοῦρι) παράσιτον ἔντομον τῶν προβάτων.

Κορκότι. Χονδραλεσμένος σῖτος, δι' οὗ ψήνουσι ζωμόν πρβλ. τὸ τῶν Βυζαντ. κορκοῦτι=φαγητὸν σίτου μετ' ἀλεύρου.

Κορονότζακο. Φυτὸν τῆς οἰκογενείας τῶν σικύων, δηλητηριῶδες

καὶ ναρκωτικόν· ἐν χρήσει αἱ ῥίζαι πρὸς κατάπαυσιν τῆς ὀδονταλγίας Βοτ. Καμπανοῦλα. *Κοριτζοψίμι*. Ἡ παρθενία τῶν νεανίδων.

Κορυφή. Κορυφὴ τοῦ ὄρους καὶ τῆς κεφαλῆς.

Κοσέ. Γωνία, κόγχη (λέξ. τουρκ.) λέγεται καὶ γωνιὰ καὶ πουσοῦ.

Κότζι. Ὁ ἀστράγαλος, ἡ πτέρνα καὶ οἱ ἀστράγαλοι (παιδιά). φρ. κότζι δὲν ἔχει=ἄστατος, θρασύδειλος, ἐκ τοῦ κόττος κοττίζειν.

Κουβδί. Περίττωμα σκληρόν· παρβλ. κύπτω, κύβδα.

Κουβαλῶ. Μεταφέρω πρβλ. ἀρχ. κόβαλος, κύβαλος=διάκονος.

Κουβακοῦμι. Διασκόρπισις φρ. νότον κουβακοῦμ=διασκορπίσθη.

Κουβάρι. Μιτός. *Κούγια*. ἡ Οὐία τῶν ὑφασμάτων· πρβλ. ὄϊς.

Κουκκοῦδι. Χάλαζα πρβλ. κόκκος.

Κουλοῦκα. Κλῶσσα· λέξις μεταφορικὴ ἐκ τῆς φωνῆς κλοῦ κλοῦ τῆς κλώσσας 2) τοποθεσία ἐν Σινασῷ.

Κουλοῦρι. Ὁ στρογγύλος ἄρτος πρβλ. κολύρα 2) ὁ ἐκ τῶν συσπάσεων τῶν δακτύλων κρότος.

Κουλουργιάζω. συσπειροῦμαι ἐπὶ ὄφεως.

Κουμάς. Λέξις τ. δι' ἧς εἰσάγουσι τὰς ὄρνιθας ἐν τῷ ὀρνιθῶνι.

Κουμπώνω. Κομβόω κουμβώνω, ἀπατῶ, πρβλ. κομπόω κομπέω = πλανῶ ἐξαπατῶ διὰ μεγάλων ὑποσχέσεων καὶ λόγων (Κορ. Ἀτ. II 195). *Κουντούρα* ὑπόδημα.

Κουντῶ. Βάλλω, ῥίπτω μακράν, τινάσσω μακράν τι, κατὰ Κοραῆν ἀπὸ τοῦ κοντὸς πρβλ. σκουντῶ. φρ. κουντῶ χιόνια.

Κοῦπα. Πρηνὴς φρ. πέφτω κοῦπα, ἐν Ἠπ. ἀπίκοπα· 2) κύπελλον, πρβλ. κύπη. ῥῆμα.

Κουπώνω Ἀναποδαγυρίζω, ἐκχέω, φρ. ἔφαγαν τὰ φαγιὰ καὶ κούπωσαν τὰ πιάτα· παρβλ. τὸ ἑλλ. καπύω κόπος=ἐκπνέω κάπος = ψυχὴ (Ἡσυχ.) τὸ Λιθ. Kvapas=πνοὴ Βοημ. Kopet =καπνός· «ἀπὸ δὲ ψυχὴν ἐκάπησεν» (Ἰλ. Χ 467)=ἐξέπνευσε

Κόρη καὶ κορασιά. Ἡ νεᾶνις.

Κουρνὶ τό. Ὁ κρουνὸς τῆς βρύσεως· *Κοῦρα*. Μαλλίον βραχὺ πρὸς πλήρωσιν στρωμάτων πρβλ. κείρω, Φαρσ. Τσάρες.

Κοῦρσα. Πρόλοβος πτηνῶν. *Κουρτοῦμι*. τ. Φυτόν, τὰ σπανάκια.

Κουρτῶ. Καταπίνω Φαρσ. γουργίζω καὶ γουρτάγω· πρβλ. καὶ τὸ

Σασκρ. girami, ἑλλ. βιβρώσκω, Λ. vorare, ἀρμ. vórgor=λάρυγξ ἢ πρὸς τὸ Λατ. gurges δίνη, gurgulio = λαιμὸς Σιν. γουργούρ· ἡ λέξις εἶνε κοινὴ τοῖς ἑλληνοφώνοις Καππαδ. (Καρ. σ. γλωσ. 153)

Κοῦσπος ὁ. Ὑπόλειμμα τοῦ λινοσπόρου μετὰ τὴν ἔκθλιψιν τοῦ ἐλαίου, χρησιμεῦον πρὸς τροφὴν τῶν ἀγελάδων καὶ βοῶν.

Κουτούλης. Ὁ ἄνευ κεράτων ἢ τριχῶν τῆς κεφαλῆς.

Κουτσοῦδι τό. Μικρὰ πετραδάκια μεγαλύτερα τῆς ἄμμου, ἐντὸς τῶν ὀσπρίων καὶ τοῦ σίτου εὑρισκόμενα.

Κουτζουμουλιάζω. Ὑπερπληρῶ ἀγγεῖον ποιῶ σωρόν, οὐσ. *κουτζουμέλι*· ἐπίπωμα πάνινον ἀγγείου.

Κουτρίνω. Δοκιμάζω τὴν ἀντοχὴν τῶν ᾠῶν κατὰ τὸ πάσχα πρβλ. κούτρα, κεφαλή.

Κούτσια ἡ. Κοῦκλα. *Κουτζουμελέ*. μόλις (λέξις τουρκ.)

Κοῦστα ἡ. σής, ὁ σάραξ τὸ ἔντομον, ὅπερ καταστρέφει τὰ ἐνδύματα· πρβλ. κὶς κνὶψ Βυζαντ. κούγια (Ἀτ. Κορ. IV 68).

Κουτὶ τό. Ὁ σκύλαξ, τὸ κουτάβιον, ἐν Βαγδ. κουλάκι· 2) κυτίον, ὅπερ λέγεται καὶ γουτί.

Κοφτάρι. Γλύκισμα ξηρὸν ἐκ μουσταλευριᾶς κοπτομένη εἰς ῥομβοειδῆ τεμάχια πρβλ. κόπτω.

Κουφάκι τό. Κίσσηρις, ἐλαφρόπετρα λέγεται καὶ κισῆρι· καὶ χισίρι· 2) μεταφορικῶς ὁ ἐπιπόλαιος· κοῦφος=κενὸς ἐλαφρός.

Κουφολαγηνᾶς. Πτηνὸν ᾠδικόν, ἀηδών, ἐκ τῆς στερεᾶς φωλεᾶς αὐτοῦ λαβὸν τὴν προσωνυμίαν.

Κουφός. κωφός. *Κουτζοῦκος*. Φεβρουάριος ἀλλαχοῦ κούντουρος.

Κουντουροῦδι. Τὸ μονοετὲς πρόβατον πρβλ. κόντουρος.

Κόχλος. Κοχλίας παρὰ ταῖς γραίαις, ἤδη σαλιάγκος· 2) βίδα.

Κοχλιασμένος. Σπειροειδής, ἑλικοειδής· ἕλιξ.

Κράζω. Φωνάζω ἐπὶ τοῦ ἀλέκτορος κοκκύζω.

Κρεύω. Γυρεύω λέγεται καὶ γκυρεύω· *Κρεμάζω*. Κρεμῶ, ἀναρτῶ.

Κρηάς. Τὸ κρέας καὶ ἀποκρηάς=ἡ ἀπόκρεω.

Κρῖμα. Τὸ κρῖμα φρ. νἄχῃς τὸ κρῖμα μου. Ἁμαρτία.

Κρούγω. Κρούω, τύπτω, κτυπῶ δέρω· καὶ κρούω τὴν θύραν.

Κρυφάς. Κρυφίως λάθρα. *Κρῦος*. Ψῦχος.

Κρυώνω. Νικῶ τινα κατὰ τὴν πάλην· ἴσως διότι τὸν ψυχραίνω, τὸ δὲ κρυώνω λέγουσι παγώνω.

Κυλιντήρα. Κύλινδρος ρῆμ. κυλῶ. Κύρης ὁ. Πατήρ.

Κωλόντερο. Τὸ ἀπευθυσμένον. *Κωλοντόραμμα*. Σχοινία ἄχρηστα· 2) μεταφορικῶς ἐπὶ ἰσχνῶν. *Κωλοσέρνομαι*. Ἴδε κολοσέρνομαι.

Λ.

Λαβαίνω. Λαμβάνω ὡς καὶ τὸ μαθαίνω, μανθάνω· τυχαίνω κτλ.

Λαβδοῆνι τό. Γῦρος, δρόμος, χορός, λέξις Βαγδα.

Λάβος ὁ. Λαβή· μαχαιριοῦ λάβος=λαβὴ μαχαιρίου.

Λαύρα ἡ Φλόξ, πυρὰ φλογός, καῦσις ἐκ τοῦ λάβρον πῦρ.

Λαβώνω Πληγώνω πρβλ. λωβόω δι' ὅπλου «Κλεομένης παραλαβὼν τὸν σίδηρον ἤρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑαυτὸν λωβώμενος» (Ἡροδ. **V. I.** 75) οὐσ. λάβωμα.

Λαγαρίζω. Ξαίνω μαλλίον διὰ τοῦ ἐπὶ τούτῳ τῷ σκοπῷ ὀργάνου=λαγαρίου ἢ λαναρίου (ἴδε λέξιν). Λαγῆνι τὸ=ἡ λάγηνος.

Λαγκάδι τό. Κοιλάς, λειμὼν φάραγξ ἐκ τοῦ ἄγκος=φάραξ.

Λαγοῦμι τό. Ὑπόνομος, ἀμάρα, ὀχετὸς ὑπόγειος (λέξις τουρκ.) κατὰ δὲ τὸν Κοραῆ (Ἀτ. **IV.** 277) ἐκ τοῦ λαγοῦ οἶμος, διότι ὁ λαγὸς κτίζει τὴν φωλεάν του ὑπογείως.

Λαδερό τό. Ἀγγεῖον ἐλαίου, ὡς *ἁλατερὸ*=δοχεῖον ἅλατος ἡ καταληξ. έρος=τῇ ἀρχ. ηρης.

Λαθῆρι τό. Εἶδος ὀσπρίου ὁμοιάζοντος τοῖς πισσοῖς.

Λακάνα ἡ. Ἡ λεκάνη. ***Λακκί το***. Λάκκος, κοίλη πέτρα ἢ ξύλον παρὰ τὴν βρύσιν τιθέμενον ὅπως ποτισθῶσι τὰ ζῷα.

Λακκίζω ἀόρ. *λάξα* καὶ *λάκκισα*. Πληροῦμαι πληγῶν, αἵτινες ποιοῦσι λάκκους (οὐλάς).

Λαλ̮ὰ ἡ. Ὁμιλία, ῥῆμα *λαλῶ*, *λέγω* ὁμιλῶ *φλυαρῶ* φρ. τί πολὺ λαλεῖ! καὶ γ̮ιατί δὲν λαλεῖς; 2) ἐπιπλήττω.

Λακτὺλ' τό. Δάκτυλος κατὰ τροπὴν τοῦ δ. εἰς λ.

Λαμνί. Λεπὶς μαχαιρίου ἄνευ λαβῆς (ὡς καὶ ἐν Πόντῳ).

Λανάρι. Ὄργανον ξύλινον ἔχον μακροὺς ἥλους, ἐφ' ὧν ἀραιώνουσι τὸ μαλλίον ῥῆμ. λαναρίζω.

Λάπος. Γλύκισμα κατασκευαζόμενον δι' ἀλεύρου καὶ γλεύκους,

μουσταλευριὰ (ἰδ. κοφτάρι), πρβλ. λοπάς· οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον τὸν λάπον ἀθάραν ἢ πολτόν.

Λαχαίνω. Λαγχάνω (λαχεῖον), τὸν ἔλαχα=συνήντησα·μ' ἔλαχε μάτι=ἐβασκάνθην.

Λαχανίζω καὶ μαχανίζω. Ἀσθμαίνω, πνευστιῶ.

Λαχταρίζω. Ἐπιθυμῶ, ὀρέγομαι τὸ λαχταρίζ' ἡ καρδιά μου.

Λακτοπατῶ. Τζαλαπατῶ, ποδοπατῶ, ἢ λὰξ καὶ πὰξ ῥημ.

Λαχτῶ. Λακτίζω, ὠθῶ, σπρώχνω, παροιμ. Τὸ καλὸ τἄλογο γ̮ιὰ νὰ δάκ' γ̮ιὰ νὰ λαχτίσ' Φ. μουχτάβω Βαγ. Σαχτῶ, χαχτῶ.

Λεϊλεϊ. Ἐλελεῦ, ὡς καὶ ἐν Ἠπείρῳ γίνεται χρῆσις ἐν τοῖς θρήνοις. ***Λεγκέρ***. Χάλκινον δοχεῖον ἢ διϋλιστήριον.

Λελαίνω. Ἀγαπῶ ἐν Πόντῳ λελεύω. Ἐν Σινασῷ σώζεται μόνον εἰς τὴν φράσιν «νὰ σ' ἠγαπῶ καὶ νὰ σὲ λελαίνομαι».

Λέμι τό. Ὑγρασία (ἐν Βαγδ. λεμνό· λενῶ δὲ=βρέχω) πρβλ. τουρκοπρσ. νέμ. Κατὰ Καρολ. ἐκ τοῦ λείβω, λοιβή, λιβαί, λιβύη, λίψ, λίμνη, λιμήν, λειμών. Λατ. libare linere=χρίω, litus =παραλία, Λιθουαν. leju=χέειν, lyti=βρέχει.

Λειψό. Ἐλλειπές, λειψὸς=ὁ γεννηθεὶς προώρως.

Λειχῆνα. Λειχὴν πάθος, ἢ ἔκζεμα.

Λ̮άζω. Ὑλακτῶ, γαυγίζω ἐπὶ κυνός.

Λ̮άμω. Ὀργώνω τὴν γῆν προστ. λ̮άμε παρτ. ἔλ̮αμα καὶ λ̮άμησκα. Ἐν Βαγδ. λάμνω Φαρσ. ἀμναίνω. Ἐκ τοῦ ἐλαύνω =λέμνω, ἄμνω, ἀμναίνω κατὰ Καρολ. (καὶ Ἀτ. Κορ. **IV** 278).

Λ̮αρός. Ὑγιὴς (ὑγιερὸς γ̮ερὸς). Ἐν Φερτ. καὶ Σιλατ. Γ̮αρός. Ἐν Φαρσ. ἀρός. Ἐν Σινασῷ δὲ κατὰ προσλ. τοῦ λ=λ̮αρὸς·κατὰ τὸν Καρολ. ἐκ τοῦ ἀρόω=θεραπεύω ῥιζ. ἀρ.=σῶος τέλειος Σανσ. arain=πιστὸς Βακτρ. areta=τέλειος ἐξ οὗ ἀρετὴ ἀρμ. ἀροϊκ=ὑγιής, καὶ ἀνάγει τὴν λέξιν εἰς τὴν ἀρχ. Καππ.

Λίγδα ἡ Ἡ τρὺξ τοῦ οἴνου ἐξ οὗ ἐξάγουσιν οἰνόπνευμα, 2) ἀκαθαρσία ἐνδύματος (Εὐσταθ. Ἰλ. φ. 1229).

Λιγνεύω. Ἰσχναίνω ἐπιθ. λιγνός. ***Λιγούτζικο***. Ὀλίγιστον.

Λιθιρίδι. Ἐρυθρόδανον, τὸ γνωστὸν πρὸς βαφὴν φυτόν.

Λιμασμένος. Βουλιμιῶν, λιμάζω=βουλιμιῶ.

Λιμίγγια. Ἕλμινθες (ἑλμίγκια, λιμίγγια) νηματέλμινθες.

Λιμπίζομαι. Ὀρέγομαι πρβλ. λίμβος=λαίμαργος, λίγνος.

Λιπετὲ το. Ἐπενδύτης βραχύς· (τουρκ. φέρμενε).

Λιπαρίτζαις. Λαχανικόν, γλυστρῆδι ἢ ἀντράκλα.

Λίσα ἡ. Ἅλμη, φρ. ἁλικὸ λίσα.

Λισκὶν το. Ἀλλᾶς αντος Βαγδ. χερισκὶ (λουκάνικον) Ἀρμ. yerschik Σανσκρ hira=ἔντερον, Ἑλλην. χορδή, Λατ. huru spex hariolus hira=νῆστις (ἔντερον, μέρος τοῦ δωδεκαδακτύλου).

Λίσπαρτος. Ἄφαντος, φρ. νότον λίσπαρτο=ἐγένετο ἄφαντος. πρβλ. γήσπαρτον=κατεχώθη ἐν τῇ γῇ.

Λίτρα. Μέτρον βάρους 6 ὀκ. διαίρεσις αὐτῆς, λίτρα=12 οὐγγίαι. Οὐγγία=200 δράμια ἢ 2 μουσούγγια· μουσοῦγγι=100 δράμια τουρκ. πατμάν.

Λονί. Χαμηλὸς πίθος. *Λόξιγγας.* Λὲγξ εἶδος βηχός.

Λόρος. Τυρὸς ἐξ ὀξυγάλακτος, πρβλ. ὀρρός. Ἐν Κρήτῃ οὐρός.

Λοῦλα. Φλόξ. (Ἐν Σινασῷ καὶ Βαγδ.). Ἐν Τραπεζ. Βροῦλα πρβλ. Λατ. lu luc lumen luna=φῶς σελήνη. *Λουλᾶς.* Συνοικία ἐν Σινασῷ. ῥῆμ. λουλίζω=ἀνάπτω φρύγανα καὶ παράγω φλόγα. *Λούζω.* Λούω. *Λοῦρος ὁ.* Αἴλουρος.

Λουτίζω. Ὀλολύζω ἐπὶ κυνῶν καὶ λύκων, οὐρλιάζω.

Λουτουργιὰ ἡ. Ἡ λειτουργία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Λοφὶ το. Ὁ λόφος 2) τοποθεσία ἐν Σιν. ἔνθα τὸ νεκροταφεῖον.

Λοχοῦσα. Λεχώ. *Λεχνέρι* Λύχνος. *Λυώνω,* Διαλύω.

Μ.

Μά. Λαβε, κράτησον μορ. παρακελευσματικὸν μὰ ἐτὰ τὸ κρηὰς =λάβε τοῦτο τὸ κρέας· 2) ὅρκος· φρ. μὰ τὸ ναί.

Μαγαρίζω. Ἀποπατεῖν ἐπὶ ζώων καὶ δὴ σκύλου, γαλῆς κτλ. οὐσ. μαγαρισιὰ καὶ κατ' ἐναλλαγὴν γαμαρσιὰ (Κορ. Ἀτ. II 227).

Μαγκαφᾶς ὁ. Καταρροὴ ἵππου, κόριζα πάθος ἀνίατον.

Μαγκοῦρι τό. Βάραθρον ἢ κρημνὸς ἐν Σινασῷ· ὁ Κοραῆς (Ἀτ. II 228) περὶ τῆς σημασίας τῆς λέξεως ταύτης οὐδεμίαν ἐκφέρει σαφῆ γνώμην· ἀναφέρεται ἡ λέξις δὶς ἐν Βυζαντινῷ τινι ποιήματι «διέβαν τὸ μαγκοῦρι» καὶ «τῶν μαγκουριῶν τὰ δέματα» κτλ.

καὶ ὑποθέτει δὲ ὅτι μαγκοῦρι σημαίνει ξύλον, ἐπειδὴ εἴς τινα μέρη λέγουσι τὴν ῥάβδον **μαγκοῦραν**, ἑπομένως τῶν μαγκουριῶν τὰ δέματα, = τὰ δέματα τῶν ξύλων, τὸ δὲ διέβαν τὸ μαγκοῦρι ἀφίνει σχεδὸν ἀνεξήγητον, νομίζω δὲ ὅτι ἡ Καππαδοκ. λέξις ἀποδίδει πιστοτέραν ἔννοιαν εἰς τὴν λέξις μαγκούριον = βάραθρον πρβλ. ἄγκος ἄγκεα=φάραγξ, βάραθρον ἐξ οὗ μάγκος, μαγκούριον.

Μάγγανος ὁ. Ἐλαιοτριβεῖον κυρίως αἱ ἕλικες καὶ αἱ δοκοὶ αὐτοῦ ἐξ ὧν καὶ τὸ ὅλον.

Μάγουλο καὶ μάγλο τό. Ὁ πώγων τὸ πηγοῦνι καὶ οὐχὶ ὡς ἀλλαχοῦ ἡ παρειά, ἥτις λέγεται ἐν Σιν. χαραγή· πρβλ. Maxilla =γένυς, γνάθος. *Μαδίζω.* Μαδῶ πτερὰ ἢ τρίχας.

Μάζω. Ἐμβάζω (ἐ)μ(β)άζω=εἰσάγω τι, ὡς καὶ τὸ *μαίνω*= ἐμβαίνω (ἐ)μ(β)αίνω, τὸ μὲν μεταβατικόν, τὸ δὲ ἀμετάβατον.

Μαθαίνω. Μανθάνω ὡς τὸ λαβαίνω, τυχαίνω, λαχαίνω κτλ. οὐσ. *μάθηση ἡ.* Παιδειά.

Μαθράκια. Βάτραχος ἐν Σιλάτοις λέγουσι βοθράκα.

Μακαριά. Τὰ διανεμόμενα ἐπὶ τοῦ νεκροῦ ἢ χάριν τῶν νεκρῶν, ὅπως μακαρίσωσιν αὐτούς.

Μαϊτάρι. Μανιτάριον, μύκης Βυζ. ἀμανιτάριον.

Μακάρε. Εἴθε ὤφελον· φρ. μακάρε νὰ γενῇ ἀβοῦτζα ποῦν' ἡ καλὴ ὥρα, κατὰ Κοραῆν (Ἀτ. I σελ 270) ἐκ τοῦ μακάριος, ὡς τὸ ὤφελον ἐκ τοῦ ῥήμ. ὠφέλω.

Μακάρες. Μήπως, φρ. μακάρες ἐγὼ τὸ ποῖκα=μήπως ἐγὼ τὸ ἔκαμον πρβλ. τὸ Ἑλλ. μήγαρ καὶ τὸ Νεοελλ. μήγαρις.

Μακανίζω. Βελάζω, βληχῶμαι ἐπὶ προβάτων καὶ αἰγῶν.

Μακάρτι το. Πυτία ῥημ. μακαρτώνω, μακαρτωμένο γάλα τὸ ὀξύγαλα πρὶν πήξῃ πρβλ. τὸ Ἑλλ. μάσσειν καὶ μακαρία=βρῶμα ἐκ ζωμοῦ καὶ ἀλφίτων (Ἡσυχ.) Λατ. macer macerare Ἀρμ. makart=πιτύα, makartem=ζυμῶ, ἑπομένως εἶνε λέξις Καππ.

Μαλάζω. Μαλάσσω ἐπιθ. μαλαχτὸ=μεμαλαγμένον. Ἐν Φερτ. καὶ Σιλατ. ἡ πρὸς καῦσιν ἀπεξηραμένη κόπρος.

Μάλαθρον. Φυτὸν σκιαδοειδές, χρήσιμον εἰς τὴν φαρμακευτικὴν καὶ ὁ ἐπὶ τῶν δένδρων λειχὴν=ἰξός.

Μαλλιάζω. Ξηραίνεται τὸ στόμα μου ἢ λευκαίνεται ἡ γλῶσσα ἐπὶ πυρετοῦ, μάλλιασε, ἤτοι ἐμάλλωσεν, ὅπερ συμβαίνει καὶ ὅταν τις διαρκῶς ὁμιλεῖ· φρ. 'πὲ 'πὲ μάλλιασεν ἡ γλῶσσα μου.

Μαλλώνω. Φιλονικῶ πρβλ. τὸ Φαρσ. μαρκαώνω καὶ μαργαώνω μαργώνω, μαλλώνω. Ὁμ. μαργάω=μαίνομαι Ἀρμ. μακαρὲλ=ἐρίζειν (ἰδὲ καὶ μιλέκνω).

Μαμουλίζω. Μασσῶ ἄρτον ἐπὶ νωδῶν· πρβλ. Βυζαντ. Βαβαλίζω καὶ ἀρβελίζω καὶ τὸ τῶν νήσων μαμαλίζω=κομματιάζω ἄρτον εἰς λεπτὰ τεμάχια, ἢ τὸ τοῦ Ἡσυχίου μάματα=πέμματα βρώματα καὶ ***μαμμᾶν*** ἐσθίων (ἄτ. Κορ. I 252 II 235).

Μαμᾶ (λέξις παιδική). Ἄρτος πρβλ. τὸ τοῦ Ἀριστοφ. «μαμμᾶν δ' αἰτήσαντος ἥκω φέρων σοι ἄρτον (Νεφ. 1883).

Μάννα ἡ. Μήτηρ καὶ ἐπιφ. τρόμου καὶ θαυμασμοῦ· ἐκ τοῦ μήννα (μάννα)=μήτρα, ἐξ οὗ τὸ μήτηρ καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον τὴν μητέρα μαμμίαν (Κορ. Ἀτ. I 62).

Μανάλι τό. Λαμπὰς λεξ. Λατ. manales.

Μανασκενό. Δαμασκηνὸν ὁ καρπὸς καὶ τὸ δένδρον τῆς δαμασκηνέας. ***Μαναστῆρι το.*** Μοναστήριον, μονή.

Μαναχός. Μόνος, μονογενής.

Μανίζω. Σήπομαι ἐπὶ ὑφασμάτων καὶ ξύλων· οὐσ. μανὶ το=σεσηπὸς ὕφασμα.

Μάντζα ἡ. Ἡ ἀράχνη καὶ ὁ ἱστὸς αὐτῆς καὶ πᾶσα τροφή· (ἐν Σιλατ. μοῦντζα) πρβλ. τὸ τῶν Βυζ. ἄντζα=ἀγκύλη, ἄγκη. Ὁ Εὐστάθιος λέγει (Ἰλ. II σελ. 1081 καὶ Ψ. 1326) Κύλωπα =ἀγκύλην τὴν περὶ τὰς ἰγνύας ἣν τινες ἄνταν ἢ ἄντζαν φασί· καὶ τοὺς μῦς τῆς γαστροκνημίας, ἣν ἡ πολλῶν γλῶσσα ἄντζαν φασὶ συγκειμένην ἐκ πολλῶν νεύρων συνεστραμμένων, (ὡς ὁ ἱστὸς τῆς ἀράχνης) (Κορ. Ἀτ. IV 21).

Μαντάλι το. Μάνδαλος, ἤτοι ξύλινος σύρτης τῆς θύρας, ὅστις συνήθως κατεσκευάζετο ἐκ σκληροῦ ξύλου τοῦ μανδάλου, ῥῆμα μανδαλώνω. ***Μάντρα ἡ καὶ μαντρὶ το.*** Μάνδρα ἰδὲ ἀγήλα.

Μαρή (ἐπιφώνημα πρὸς τὰς γυναῖκας). Ὦ αὕτη θηλ. τοῦ μωρὲ μωρὴ μαρῆ· μόνον ἐν Σινασῷ, εἰς δὲ τὴν λοιπὴν Ἑλληνοφ. Καππ.

λέγουσι μωρή. ***Μαραίνω.*** Μαραίνομαι, μαραμένος=μαραίνομαι.

Μαρούκια τά. Σιαγόνες (λέξις Βαγδ.) Ἐν Σινασῷ λέγεται ἐπὶ εἰρωνείας, πρβλ. ῥίζ. Σανσκ. marc=καταστρέφειν, συντρίβειν.

Μαραμουθιά ἡ. Σαμιαμύθιον, γουστερίτζα, μικρὰ σαύρα.

Μαρκάλα ἡ. Ὂν ὑπερφυσικῆς ἰσχύος καὶ δυνάμεως, γίγας ἡρωῒς δράκων ἀνθρωποφάγος τῶν μύθων τῆς Ἀνατολῆς. Φαρσ. Μαρκάλτζα πρβλ. ῥῆμ. φαρσ. Μαρκαώνω=μάχομαι ῥίζ. Σανσκρ. Mark βλάπτειν, καταστρέφειν φονεύειν, ἢ Maraka=φονεύς, καὶ ἱέραξ. marnámi = καταστρέφω φονεύω, ἢ πρβλ. τὸ Ζενδικὸν mara, Περσ. marah=δράκων, Βακτρ. marektar= φονεύς. Ἑλλ. μάρναμαι, Ἀρμ. mard = πάλη· καὶ τὰ Λατ. Marcus Marcius mars=ἀρήϊος (Ἑρμῆς)· κατὰ νεωτέραν δὲ παραγωγὴν Marah=δράκων Kal. πνίχτης = δρακοντοπνίκτης (Καρ. 190).

Μασχιέμαι. Μασσῶ τὴν τροφὴν λειοτριβῶ.

Μάσις· ἔμβασις (ἔ)μ(β)ασις, εἰσαγωγή, εἴσοδος.

Μαστάρι τό. Μαστὸς κυρίως τῶν ζῴων.

Μάχη ἡ. Ἔχθρα μάχομαι=ἐχθρεύομαι φρ. μὲ μάχεται.

Μασίστρα ἡ. Μασητήρ, τραπεζίτης (ὀδοὺς) γόμφιος·

'Μάτι το. Ὀμμάτιον ὀφθαλμός.

Μάσκα ἡ. Κόμμι φυτοῦ τινος γαλακτοφόρου, ὅπερ μασσῶσι.

Μάτσα καὶ ματσάκα ἡ. Δράξ, δακτυλιά, ὀλίγον ποσόν, φρ. μ' ἔδωκεν μιὰ ματζάκα.

'Ματιάζω. Ὀμματιάζω βασκαίνω, καὶ περιφρ. τὸ ἔλαχαν 'μάτ.

Μαχανίζω. Ἀσθμαίνω ἀόρ. μαχάνσα· καὶ παρὰ Φαρσ. τὸ αὐτό· (πρβλ. τὸ Φρσ. μεχάνι=φυσητὴρ Σλαυ. mechu=ἀσκὸς ἢ λαχανιάζω, καὶ τὸ τῶν νήσων μουγάνι=φύσα.

Μαχανάδια τά. προφάσεις (λέξ. τουρκ.)

Μαχατοῦρι τό. Τοποθεσία πρὸς ΝΔ τῆς Σινασοῦ μαχητήριον.

Μεγαλοσιάνος ὁ. Μεγιστὰν ἐπίσημος ἀνήρ.

Μελεϊτῶ μελεϊτίζω. Βελάζω ἐπὶ αἰγῶν καὶ προβάτων βληχῶμαι, λέγεται καὶ μακανίζω.

Μέλα ἡ. Πιτυρὶς τῆς κεφαλῆς ἀποφολίδωσις. ***Μελός ὁ.*** Μυελός.

Μεριὰ τά. Οἱ μηροί· κυρίως αἱ σάρκες τῶν μηρῶν.

Μελ-βοῦτρο. Μέλι-βούτυρον· (ἰδὲ σελ. 89).

Μερζεβῆς. Δαίμων, ἀρχηγὸς δαιμόνων· λέγεται καὶ Μερζεβούλης πρβλ. Βεελζεβούλ.

Μεσοχῶρι. Τὸ μέσον τῆς κωμοπόλεως, ἔνθα ἡ ἀγορά.

Μεσόκοπος. Μέσης ἡλικίας.

Μεσουρανίζει. Ἐπὶ ἀστέρων ὅταν ἔλθωσι εἰς τὸν μεσημβρινόν.

Μεστώνω, μεστωμένος. Πληροῦμαι ὡριμάζω ἐπὶ σταχύων καὶ φρ. μέστωσε τὸ κεφάλι τ' κατέστη ἐνῆλιξ.

Μέταπο τό. Μέτωπον. *Μεταλλάζω.* Ἀλλάζω ἐνδυμασίαν, ἐνδύομαι

Μετανοίζομαι. Ποιῶ μετανοίας ἢ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.

Μελκουντουροῦδα. Κόμμι δένδρων, ἐν Σιλατ. μελεγκοῦτζα, ἴσως ἐκ τοῦ μέλι καὶ κούντουρο=Φεβρουάριος (ἐν Ὄφει Πόντου) ἤτοι μέλι τοῦ Φεβρουαρίου, διότι συνήθως τὰ δένδρα κατ' αὐτὸν τὸν μῆνα ἐκκρίνουσι τὸ κόμμι των.

Μεταλαβαίνω. Κοινωνῶ τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Μιλέκνω. Φιλονικῶ· ἴσως ὁμοῦ λέγω.

'Μισchάρ.. Ἡμιτελές, ἡμίσυς. *Μισήρ τό.* Ἡ κολοκύνθη.

Μισότρο τό. Δοχεῖον οἴνου ἢ ὕδατος, εἶδος μικρᾶς λαγήνου ἡμισείας λίτρας ἤτοι τριῶν ὀκάδων (ἡ)μισό(λι)τρον.

Μισεῖδι τό. Τὸ ἥμισυ τοῦ προσώπου ἡ κατατομή, μισεῖδ̰α δὲ τὸ ὅλον πρόσωπον ἐκ τοῦ ἥμισυ εἶδος.

Μιτζικος. Μικρότατος παραφθορὰ τοῦ μικρούτζικος, ὅπερ ἐπίσης εἶνε ἐν χρήσει· κατὰ Καρολ. εἶναι Καππ. λέξις καθ' ὅτι Λατ. mica ἀρμ. μιτζούκ=ψύχα.

Μίσθαργος. Δοῦλος, σκλάβος πρβλ. ἀργὸς μισθοῦ ἢ μίσθαρνος.

Μοθόπωρον τό. Τὸ φθινόπωρον ἐκ τοῦ μετὰ τὰς ὀπώρας.

Μοιρολόγια. Θρῆνοι. *'Μοιάζω.* Ὁμοιάζω.

Μόνοζ̰α καὶ *ὁμόνοζ̰α ἡ.* ὁμόνοια. *Μορμόρ.* Μνημόριον, τάφος, μνῆμα Φρσ. μνημόρ.

Μούγ̰α ἡ. Μυῖα τὸ υ ὡς ου. *Μουδ̰άζω.* Αἱμοδιάζω.

Μουχευμένος (τὸ χ ὡς ch). Εὐνουχισμένος· ἀνίκανος.

Μουλώνω. Κρύπτομαι πρβλ. ὕπουλος.

Μουσουντῶ. Κισσάω ἐπὶ θαλαζούσης ἰδὲ κακοψυχῶ· (καὶ σελ. 68)

Μουρμοῦκι τό. Μύρμηξ. *Μοῦκα.* Βοῦκα βυκιὰ ὁ βλωμός·

Μουζουλούχια τά. Ῥαδιουργίαι (λεξ. τουρκ.)

Μοῦσκος ὁ. Φυτὸν ἡ ἀγγελικὴ σκιαδοειδές.

Μουσοῦγγι. Τὸ ἥμισυ τῆς οὐγγίας, ἑκατὸν δράμια.

Μπαγκλάβι. Ἰδὲ Παγκλάβι· ὕβρις = ξόανον. ἐκ τοῦ Λατ. manuclavium=χειροῤῥόπαλον.

Μουχώνω. (Ἰδὲ χουμώνω)· κρύπτω ἐντὸς τοῦ χώματος.

Μπρίχουμ. Πρότερον, πρὶν ἤ, (μπρίχουμ νὰ σὲ 'δ̰ῶ).

Μύτη. Ῥὶς ἐκ τοῦ μύτης τῶν ἀρχαίων = ῥύγχος τῶν θαλασσίων ζῴων. *Μωραίνω.* Γίνομαι παλίμπαις.

Ν.

Ναῖκα ἡ. Γυνὴ ἐκ τοῦ (γυ)ναῖκα καὶ γ'ναῖκα.

Νάμι τό. Ὄνομα φήμη ἐκ τοῦ τουρκικοῦ νάμ. φρ. ἔδωκε νάμι= ἐφημίσθη (τουρκισμός· νὰμ βερτή).

Ναννοῦδι το. Κοιτὶς βρέφους, λίκνον, ναννίον (Ἡσυχ.)

Νάρθηκα ἡ. Ὁ νάρθηξ τῆς ἐκκλησίας.

Νεκ̰οῦμαι. Παλαιῶ φιλονεικῶ (πρβλ. τὸ Ὁμ. νεικέω νεῖκος) 2) μονομαχῶ· λέξις παρὰ ταῖς γραίαις μόλις σωζομένη.

Νεκκλησ̰ὰ ἡ. Ἐκκλησία ἐκ τῆς αἰτ. (τὴ)ν ἐκκλησίαν.

Νεξερῶ. Ἐμῶ (ξερνῶ) ἀόρ· ξέρασα οὐσ. νεξερατζ̰ό = ἔμετος.

Νένε ἢ νινέ. (προσφώνησις πρὸς γραῖαν) θεῖαν καὶ νιννὲ=μήτηρ πρβλ. τὸ τῶν ἀρχ. νεννὸς νεννά.

Νεπαύω. Σβύζω τὸ φῶς τῆς λαμπάδος (ἴσως ἀναπαύω).

Νηστία ἡ. Πῦρ, φωτιά, ἐκ τοῦ ἑστία, ἀλλαχοῦ ἱστ̰ὰ καὶ στιά.

Νίβω. Νίπτω πρβλ. ἀρχ. νίζω παθ. καὶ μέσ. νίβομαι ἀόρ. νίφτα· παρατ. νίφτισκα καὶ νιβόμουνα.

Νιθέρι τό. Λίθος (λιθάριον, λιθέριον νιθέρ.) πληθ. νιθέρ̰α ἐν γένει οἱ μικροὶ λίθοι, οἱ μεγάλοι δὲ λέγονται καλαμπολίθαρα· ἐν Βαγδ. λέγουσι τὲρ ἐν Φερτ. καὶ τοῖς πέριξ χτὲρ ἐν Σιλατ. θάλη.

Νίσκομαι. Ἀόρ. νόμουνα νόσουνα νότον=γίγνομαι.

Νομάτ'. Ἄτομα φρ. 5 νομάτοι=5 ἄτομα πρβλ. ὀνόματα.

Νοφαλός. Ὀμφαλός, λέγεται καὶ ναφαλὸς Φαρσ. ἀφός, ἐν Σίλλη νεφὰλ ὁ κ. Καρολ. παραδέχεται ὅτι τὸ νεφαλὸς νοφαλὸς

εἶνε ἀρχαιότερον τοῦ ὀμφαλός, διότι ἐν πάσαις ταῖς ἰνδογερμ. γλώσσαις ἡ ῥίζ. τοῦ ὀμφαλοῦ εἶνε nabh Περσ. naf Ἀρ. Γερ. nabhal (καὶ Ν.) nabel nabis, ἐξ ὧν καταφαίνεται τὸ ἀρχαϊκὸν τῆς λέξεως νεφαλός· τὸ δὲ Φαρσ. ἀφὸς φαίνεται ὡς ἐκ τοῦ τονισμοῦ του ὅτι εἶνε παραφθορὰ τοῦ ὀμφαλός.

Νουνὰ ἡ. Ἡ ἀνάδοχος, πρβλ. τὸ ἀρχ. νεννὸς νεννά, τὸ ἀρσ. ταττάκας.

Νοχρᾶς ὁ. Σκώληξ ἀναπτυσσόμενος ἐν τῷ δέρματι τῶν ἀγελάδων

Νύφη. Ἡ νύμφη, ἡ σύζυγος τοῦ ἀδελφοῦ· *νυφιάτικα.* Ἡ ἐνδυμασία τῆς νύμφης. *Νυφίτζα.* Ἡ ἰκτίς.

Νῶμος. Ὁ ὦμος. *Νώρια.* Παραφυάδες τῆς ἀμπέλου.

Ξ.

Ξά ! ξά ! ξά ! Ἐπιφ. πρὸς δίωξιν τῶν πτηνῶν καὶ τῶν ὀρνίθ.

Ξαγορευτής. Ὁ ἐξομολογῶν πνευματικὸς ῥημ. *Ξαγορεύω* = ἐξομολογῶ. *Ξανά.* Πάλιν, ἐκ δευτέρου.

Ξαστεριά. Ὅταν ὁ οὐρανὸς εἶνε αἴθριος. *Ξάστερα.* Φανερά.

Ξαίνω καὶ *ξάνω* καὶ *ξανίσκω.* Ξαίνω μολλία διὰ τοῦ τοξαρίου.

Ξαναπεύτω. Ὑποτροπιάζω ἐπὶ ἀσθενοῦς· ὑποτροπιάζει ἡ νόσος.

Ξέβα. Ἀόρ. τοῦ ῥήματος ἐκβαίνω βγ(ο)αίνω=ἐξέρχομαι.

Ξεθυμαίνω. Ἀόρ. ξεθύμανα παρατ. ξεθυμάνισκα. Ἐξατμίζομαι ἐπὶ πτητικῶν ὑγρῶν· 2) καταπραΰνομαι.

Ξεφτέρι τό. Ταχὺς ἔξυπνος καὶ ἱέραξ (ἴσως ἐκ τοῦ Λατ. accipiter) ἢ ἐκ τοῦ ὀξύπτερον φρ. πῆγε κ' ἦρτε σὰν ξεφτέρι· ἔφυγε σὰν ξεφτέρι' (Ἀτ. Κορ. I. 244. IV. 128).

Ξέργω καὶ ψέργω· ξεύρω ἐγώ. *Ξερώνω.* Στεγνώνω.

Ξεσπάνομαι. Ἀόρ. ξεσπάστα. Ἐξαφνίζομαι τρομάζω, ξιππάζομαι

Ξεφαντώνω. Διασκεδάζω οὐσ. ξεφάντωμα.

Ξεχωρισιά. Διαζύγιον φρ. ἐτὸ σηκὼν 'ξεχωρισιά.

Ξιπατώνω. Καθιστῶ τὶ ἄφαντον (ξε=ἐκ. πατώνω).

Ξόγανον το. (Ὕβρις) βλὰξ, λέγεται καὶ παγκλάβ, καὶ κνώδαλο πρβλ. ξόανον.

Ξοδιάζω. Ἐξοδεύω οὐσ. ἔξοδα.

Ξόθι τό. Κηδεία, ἐπὶ κατάρας φρ. νὰ σκιωθῇ τὸ ξόθι σ'. πρβλ.

ἔξοδος, ἐξόδιον. *Ξουράφι τό.* ξυράφιον τὸ υ ὡς ου· ῥημ. ξουρίζω.

Ξουρούσια τά. ξυρύχια, (ὀξύρρυγχος), ταριχευτοὶ ἰχθῦς, κυπρῖνοι.

Ξύω. καὶ ξύζομαι=ξύομαι.

Ξυλιάζω. Τετανοῦμαι. *Ξηλώνω.* ξερράπτω, (ἐξ ἡλόω). *Ξυνίθραις*· ὀξαλίδες φυτόν. *Ξυνίλα.* ἐρευγμοὶ ὀξεῖς. *Ξύλιο.* ξύλον. *Ξυρτῶ.* ξέω τι. *Ξύσματα.* τὰ ὑπόλοιπα τῆς ζύμης. *Ξύστρο τό.* ἡ ξύστρα.

Ο.

Ὀβδομάδα ἡ. Ἑβδομὰς (τὸ ε εἰς ο).

Ὀβδέλλα. Βδέλλα ὁ γνωστὸς σκώληξ ὁ ἰατρικός.

Ὀβλογιὰ ἡ. Εὐλογία ἡ νόσος εὐφλογία· 2) εὐχὴ ἱερέως.

Ὀβλογῶ. Εὐλογῶ=στεφανώνω, ποιῶ στέψιν, μέσ. εὐλογοῦμαι.

Ὀγίδι τό. (πληθ.) Ὀγίδια=αἶξ αἶγες.

Ὀγοῦρι τό. Κατευόδιον, κατ' εὐχήν, αἴσιόν τι. (λέξ. τουρκ.).

Οἶμα τό. Αἷμα (ἴσως ἐκ τοῦ τὸ αἷμα τῶϊμα ὤϊμα).

Οὔϊ. (ἐπιφ. θλίψεως ἄλγους τρόμου). Οἴμοι, φρ. Οὔι μανίτζα μάννα. Οὔι ἐγὼ ἐξ οὗ γιεγώ. *Ὀκνὸς ὁ.* Ὀκνηρός.

Ὄλκος. Πῦον, ἔμπυον. (Ἐν Πόντῳ ἕρκος), πρβλ. ἕλκος.

Ὄλιος. Ἥλιος (ὁ ἥλιος ὅλιος).

Ὄλιμη ἡ καὶ ὅλμος. Μέγα λίθινον ἰγδίον ἐν ᾧ διὰ *κοπάνου* κοπανίζουσι σῖτον καὶ τὸν μεταβάλλουσιν εἰς πληγούριον. «Ὅλμον μὲν τριπόδην τέμνειν, ὕπερον δὲ τρίπηχυν» (Ἡσιόδου ἔργα καὶ ἡμέραι στιχ. 423). 2) λάκκος, εἰς ὃν συναθροίζεται τὸ γλεῦκος τῶν σταφυλῶν· 3) οὐρανίσκος. *Ὁλοῦθε.* πανταχόθεν.

Ὁμάζω. Ὀμνύω, μελ. ὁμάσω ἀόρ. ὤμασα, ὁρκίζομαι.

Ὄμορφος. Εὔμορφος. *Ὄντερο.* Ἔντερον.

Ὀξαπεδῶ ὁ (ἐξ' ἀπ' ἐδῶ). Ὁ διάβολος, ὁ δαίμων.

Ὄξυνος. Ὄξυνος η, ον. *Ὀξεῖδι τό.* Ὄξος.

Ὀξύγαλα τό. γιαγοῦρτι, ξυνόγαλον. «Οἱ κυνοκέφαλοι πίνουσι καὶ ὀξύγαλα τῶν προβάτων» (Κτησίας). *Ὄξω.* Ἔξω.

Ὄπαλα. Ἐπιφ. ἐπὶ πηδήματος. (λέξ. τουρκ.).

Ὀπλαμᾶς. Χορὸς πηδηκτός. *Ὀπλατῶ.* Πηδῶ (λέξ. τουρκ.).

Ὄρεκας. προφ. Eurekas=γίγας, μέγας τὸ ἀνάστημα.

Ὄργο τὸ, πληθ. ἔργατα. ἔργον. *Ὀρτός.* ὀρθός.

'Ορτώνω. ὀρθόω. *'Ορίζω.* διατάττω καὶ διορίζω, ὅρσε=ὁρίστε.

"Ορ̮ιος. "Οριος φύλαξ τῶν ὁρίων ἢ ὤρηος=ὡραῖος (Κορ. 'Ατ. I 281)· ἰδὲ ᾆσμα Ι. κι' ὁ ὅρ̮ιος ὁ Γ̮ιαννάκης.

'Ορτ̮ιασμένος. 'Ορθωμένος, ἔνδυμα ἐστραμμένον ἐκ τοῦ ὀρθοῦ μέρους, τὸ ἀντίθετον χτρεμένος.

'Ορνοῦχος ὁ. 'Οχετός, ὑδρορροὴ δι' ἧς τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς καὶ τῆς οἰκίας ῥέει πρὸς τὰ ἔξω, πρβλ. 'Ελλ. οὖρον, ῥινοῦχος, Λατ. urina urna. Φαρσ. σούτρα, ὑπόγειος ὀχετὸς κόπρων (Στράβων 14. 948). *'Ορμηνεύω.* συμβουλεύω, ὑποβάλλω πρβλ. ἑρμηνεύω.

"Ορμα. "Οραμα, ὅρωμα, ὄνειρον.

'Οσκ̮ιάδι τό. σκιά, ῥῆμ. ὀσκ̮ιαδίζει. Βαγδ. σκάδ. Φαρ. schatla πρβλ. 'Ελλ. σκιὰ σκηνὴ scaena. *Οὔγγια καὶ ἔγγια.* 200 δράμ.

Οὖλος. "Ολος πληθ. οὖλα. *Οὔλη μέρα.* Καθημέραν.

"Οφκαιρος. Εὔκαιρος, κενός, ἄδειος.

'Οφτὸς ὁ. νεόφυτος ἀμπελών, φυτών, ὁ φυτών, ὀφτόν.

'Οχτρός. 'Εχθρός, φρ. ὁ ὀχτρός μου νὰ μὴ τὸ δ̮ῇ.

Π.

Πάγος ὁ. ψῦχος, κρύος ῥῆμ. παγώνω. ***παγοῦρι***=πάγος.

Παγαίνω. Πηγαίνω ἀπέρχομαι παρατ. παγαίνισκα ἀόρ. πῆγα. Σύλ. παίνω. Βαγδ. Περπαίνω=κομίζω. *Παγτάσ̮ια* 'Οκλαδόν.

Παδάλι τό. Πηδάλιον τοῦ λίσγου, ἐφ' οὗ πατοῦντες οἱ ἐργάται ὠθοῦσι τὸν λίσγον εἰς τὴν γῆν.

Παθινὴ τό. Φατνίον, παχνίον, παχνί, φάτνη. 'Εν Φερτεκίῳ πατινή. 'Εν Πόντῳ πανθί.

Παιδεύω. τιμωρῶ· Παιδὶ=ἄρρεν παιδίον, κορίτζι δὲ ἡ κόρη.

Παλαβός. 'Ηλίθιος, μωρός, ἐκ τοῦ παλαιὸς (αἰολικῶς παλαὸς) ὡς μάταιος = ματαβός· καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ τὸ ***παλαίω*** ἐγένετο παλαίβω ('Ατ. Κορ. I 91).

Παλαχός. Λεῖος, ὁμαλός· πρβλ. ἁπαλὸς ἀπλάχης.

Πάλε Πάλιν, φρ. ἦρτα πάλε. *Παχμάζι.* (λ.τ.) σιραῖον ἕψημα.

Παλληκάρι τό. Νέος πρβλ. ***πάλληξ*** τῶν ἀρχ.

Παλοῦκι τό. Σκόλοψ, ῥ. παλουκώνω=σκολοπίζω ἀνασκολοπίζω.

Παλώνω. 'Εμβαλώνω οὐσ. παλωματᾶς=ὁ ἐμβαλωματᾶς.

Παντέχω. Νομίζω, ἀπαντέχω, ἐκδέχομαι, προσδέχομαι κατὰ Κοραῆ ἐκ τοῦ *ἅπαντα ἔχω.* ("Ατ. II 53).

Παντρουμᾶς ὁ. Γλύκισμα μετὰ καρύων καὶ λάπου=μουσταλευριᾶς· ***γλυκοσούτζουκο.***

Παξιμάδι. Διπυρίτης ἄρτος ἀγνώστου ἐτυμολογίας, κατὰ δὲ Κορ. ἔκ τινος περιφήμου ἀρτοποιοῦ Παξαμῶνος.

Παγκλάβι καὶ μπαγκλάβι (ὕβρις). Ξύλον ἐκ τοῦ Λατ. **Manu**-clavium=χειρορρόπαλον (Κορ. "Ατ. Ι. 273).

Παρτάκ. Πήλινον ποτήριον (λέξ. τουρκ).

Παρέα 'Ομὰς ἀνθρώπων διασκεδαζόντων πρβλ. πάρειμι.

Παραπαῖδι. Τέκνον θετόν· ψυχογυ̮ιός.

Παππᾶ. Πατὴρ λέξις παιδική. *Π(φ)α π(φ)α·* λέξ. βρεφικὴ=χεὶρ

Παράωρα. 'Αργά, πρὸ ἢ μετὰ τὴν ὥραν· φρ. ἦρτες παράωρα =εἰς ἀκατάλληλον ὥραν ἦλθες. *Παραχώνω.* Χώνω κρύπτω τί.

Παρδαλός. Ποικίλος ἔχων διάφορα χρώματα πρβλ. πάρδαλις.

Παρκάτζ. Δοχεῖον χάλκινον εἰς ὃ ἀμέλγουσι γάλα (λέξ, τουρ.)

Παραδέρνω. 'Οδύρομαι θρηνῶ κτυπῶμαι κτλ.

Παράδερμα. Παρωνυχὶς λέγεται καὶ κκλαγκάθι ἢ περίδρομος.

Παράφτερο τό. Πρόπτερον κράσπεδον, ἐν Φερτ. πράφτο· τὸ κάτω μέρος τῶν μακρῶν ἐνδυμάτων.

Παραγροικῶ. Κακῶς ἐννοῶ ἀντιλαμβάνομαι, παραγνωρίζω.

Παρτὶς ἢ παρτύch. Γωνία αἰθούσης, τοῖχος, βάσις τοίχου.

Παρατ̮ιέμαι. Παραιτοῦμαι.

Πατάχος ὁ τ. "Ελος, βοῦρκος. *Παρώτια.* Οἱ κρόταφοι.

Παραπέφτει. 'Ελήφθη τι ὑπ' ἄλλου φρ. παρέπεσε τὸ γράμμα.

Παραστηκάμενος. 'Αρχιτρίκλινος, κοσμήτωρ τοῦ γάμου.

Παρτάκι τό Δοχεῖον μικρὸν πήλινον, δι' οὗ πίνουσιν ὕδωρ (λ.τ.)

Παστρεύω. Καθαρίζω οὐσ. πάστρα ἐπιθ. παστρικὴ πρβλ. σπάρτον φυτὸν ἐξ οὗ αἱ σκοῦπαι.

Πασᾶς ὁ. Τίτλος πρεσβυτέρου· ἐν Ζαμέλᾳ Βαγδ. καὶ 'Ηπείρῳ πάσ̮ιω· Φαρσ. ποσάκα, ἐξ οὗ κρίνομεν ὅτι δὲν εἶνε ἐκ τοῦ τουρκοπερσικοῦ πασὰ=ἡγεμών, εἶνε ὅμως ὁμόρριζα ἀμφότερα καὶ σημαίνουσι σεβαστός· πρβλ. ἑλλ. *πόσις,* πότνια, δεσπότης δε-

σπόσυνος Λατ. potis, potentia 'Αρμ. pesay=νυμφίος γαμβρός.

Παστὸς ὁ Ἡ νυμφικὴ παστάς· φρ. ὅ,τι πάρ' ἡ νύφη 'ςτὸν παστὸ μέν' κοντά της.

Πασσακλατίζω. (Λέξ. τουρκ.) ἐν Ἠπείρῳ πορπολογῶ=συναθροίζω τὰ ἀπομεινάρια τῶν καρπῶν μὰτὰ τὸν τρυγητόν.

Πατερὰ τά. Εὕρηται ἐν τῇ φράσει ἔφαγα τὰ πατερά μου=τὰ μέλη μου, ἴσως ἐννοεῖ τοὺς πόδος ἐκ τοῦ πατῶ, ἐν Κρήτῃ πατερὰ=ξύλα· εἰς ἑνικὸν δὲ ἀριθμὸν εὕρηται ἐν τῇ φρ. πῆγε 'ςτὸ πατερὸ=ἐχάθη ἀπωλέσθη.

Πατὸς ὁ. Τὸ πατητήριον καὶ ἡ ἀποθήκη τῶν οἴνων.

Πατρίκος ὁ. Εἰσηγητὴς ἢ κλητὴρ τῆς δημογεροντίας ἐν Σινασῷ ἴσως *πατριωτικὸς* (ὑπάλληλος).

Πασπαλεύω. Ψηλαφῶ ἐν Συλατ. πασπαλίζω· φρ. νὰ τυφλωθῇς καὶ νὰ πασπαλέψῃς.

Πατίχνα ἡ. Πέλμα ποδὸς (πρβλ. πατῶ ἴχνος).

Παχίλης. (Λέξ. τ.) ζηλότυπος ζηλιάρης· ῥῆμα.

Παχλεύομαι. Ζηλεύω, ζηλοτυπῶ.

Πεγάδι τό. Πηγὴ ἐξ οὗ ἀναβλύζει ὕδωρ· φρέαρ.

Πεθανίσκω. 'Αποθνήσκω ἀόρ. πέθανα.

Πεϊβανᾶ τό. Μικρὰ λάγηνος, πρβλ. Σανσκρ. pibami = πίνω Σλαβ. piva ἢ Σανσκρ. pyaï pinvami = οἰδαίνειν ὡς ἔχον κοιλίαν ἐξοιδηκυῖαν.

Πεκόφτω. 'Αποκόπτω, ἀπογαλακτίζω τὸ νήπιον.

Πέλαγος. 'Αχανές διάστημα.

Πεπέκι. Λέξ. παιδική· βρέφος 2) κόρη ὀφθαλμοῦ Λατ. pupa.

Περεύω. 'Αποβάλλω ἔμβρυον ἐπὶ ζώων, ἐπὶ ἀνθρ. δὲ διαβάζω. ἀόρ. πέρεψα· Φαρ. τζερεύω=ἐκκρίνω Λατ. Cernere.

Πελεκάδια. Τὰ τεμάχια τῶν ξύλων τὰ διὰ τοῦ πελέκεως.

Πελεκίζω. Καὶ πελεκέω πελεκῶ· οὐσ. πελέκι, ὅπερ παρὰ ταῖς γραίαις σῴζεται. *Πελὸς*=Πηλός.

Περδικλώνω. Συμποδίζομαι παρβλ. περικυκλοῦμαι· φρ. τί φυλάκνεις 'ςτὰ πουδάρια μ' καὶ περδίκλωσα· 2) ἐμπλέκομαι.

Περίδρομος. Παρωνυχὶς ἐκ τοῦ περίδερμος καλαγκάθι.

Πέρσο. Περισσόν· ῥημ. περισσεύω.

Πεστέρι τό. Περιστερὰ πε(ρι)στέρι.

Πετζί. Δέρμα πρβλ. ἀρχ. πέσκος=δέρμα προβάτου.

Πεστανίσκω. 'Απαυδῶ κουράζομαι, ἀόρ. πεστάθα ἀπόστασα.

Πετριά. Βολὴ λίθου, οὐλὴ ἐκ λίθου 2) προσβολὴ βαρεῖα, 3) βολιδοσκόπησις φρ. ἔρριψε μιὰ πετριὰ = ἐβολιδοσκόπησε, ἢ πολλαῖς πετριαῖς μὲ ἔρριψε=πολλάκις μὲ προσέβαλε.

Πετραβιέμαι. Τεντώνομαι ἀόρ. πετραβήθα· ἀποταυρίζομαι.

Πέφτω, πίπτω φρ. ἔπεσαν τὰ μάγλα τ=βλέπω μετὰ πάθους.

Πήζω. Πήγνυμι ἐμπήγω· τὸ μέλι ἔπηξε, πῆξε ἕνα καρφί.

Πηχτὴ ἡ. Πηκτὴ εἶδος φαγητοῦ ψυχροῦ ἐξ ἰχθύων.

Πιάνω. Συλλαμβάνω· κρατῶ τι φρ. πιάνω τὰ 'τία=ἀγγέλλω.

Πιβόλι. Περίβολος, κῆπος· π(ερ)ιβόλι.

Πιζωμιστῆρι Δοχεῖον μαγειρίου δι' οὗ βάλλουσιν ὕδωρ εἰς τὰ φαγητὰ καὶ ῥῆμα *πιζωμίζω*=(ἐπιζωμίζω) βάλλω ὕδωρ εἰς τὰ φαγητά.

Πικοῖλι τὸ (ὑποκοίλιον). Τὸ ὑπογάστριον καὶ ἡ βουβωνικὴ χώρα.

Πικάπινη (ἐπὶ καπινῆς) ἰδὲ κάπινη=καπνοδόχη ἢ ὁ διάτρητος ἐπ' αὐτῆς λίθος λέγεται καὶ (ἐ)πιστόμι.

Πικὸρ τὸ. σκληρὸν ξύλον ἐφ' οὗ κόπτουσι τὸ κρέας.

Πιλάρι. Ἡ βρίζα, σίκκαλις, πρβλ. Σλαυ. pyro=ὄλυρα Ῥωσ. pira=βρίζα pyr=ἄγρωστις· Φαρσ. πιλάρ. *Πινέκ.* Πινάκιον.

Πιτσιλίζω καὶ πιτζιλῶ. ῥαντίζω, πρβλ. τιλῶ πίτιλος.

Πινίγω. Πνίγω, ἀόρ. πίνιξα. Π*ιντικός*. Μῦς, ποντικός.

Π*ιοτό*. Ποτόν. Π*ιπιλίζω*. Μυζῶ, ἀπομυζῶ.

Π*ισκί*. Κλαδευτήριον πριονωτόν, δι' οὗ κλαδεύουσι τὰς ἀμπέλους, Φαρσ. κονέτζι, πρβλ. κῶνος Λατ. cuneus.

Π*ισκεφάλα*. Προσκέφαλον.

Π*ισσώνω* (ἐπὶ βρεφῶν καὶ νεογνῶν ζῴων). 'Αποπατεῖν τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς γεννήσεως, ὅτε ἕνεκα τοῦ κολόστρου τὰ περιττώματα εἶνε πισσώδη. Π*ιστικός*. Μισθωτὸς ποιμήν.

Π*ιστόμι*. 'Επιστόμιον ὁ ἐπὶ τοῦ ταντουρίου διάτρητος λίθος.

Π*ιτέκι*. Κυψέλη μελίσσης (λ.τ.). Π*ιτζί*. Ὁ στόμαχος τῶν ζῴων.

Π*ιττάζω*. Μεταπέμπομαι, στέλλω, μεταπέμπω πρβλ. ἐπιτάττω

Πισχέρ. Ὀθόνη δι' ἧς περιτυλίζουσι τὰς χεῖρας τοῦ νεογνοῦ.

Πιτύχα. Τὰ τῆς γυναικὸς κρύφια μέλη.

Πιτζὶκ πιτσίκ. Κλῆσις τῶν ἀγελάδων, ἡ δίωξις πίτζικ.

Πλακί. Ἐπίπωμα πήλινον· 2) εἶδος φαγητοῦ ἐξ ἰχθύων.

Πλανεύω. Ἀπατῶ, δελεάζω, πλανῶ διὰ κολακειῶν· φρ. μὲ τὰ καμώματά τ' μ' ἐπλάνεψε.

Πλαντάζω. Πλαταγέω, σκάνω· φρ. δίψασα καὶ πλάνταξα, κατάρα «νὰ πλαντάξης» (Ἄτ. ΙΙ 302). λέξ. μεταπεποιημένη.

Πλάττω Κατασκευάζω διὰ ζύμης διάφορα ὁμοιώματα.

Πλεροῦμαι. Τελειώνω ἐπὶ πραγμάτων, τὸ κρασὶ πλερώθην= ἐτελείωσεν, ἀντίθετον τοῦ πληροῦμαι πρβλ. «ἐπληρώθη τὸ ῥηθέν».

Πλευρὰ τά. Πλευρὰ τοῦ θώρακος· 2) ἡ κλιτὺς τοῦ ὄρους, φρ. 'ς ετὸ τὸ πλευρό σ' κοιμήθ' = βαυκαλίσου μὲ τοιαύτας ἰδέας. Φαρσ. πλευρή=πηγὴ ὕδατος pluere

Πλινίσκω. Πλύνω, λούω ἀόρ. ἔπλυνα.

Πληγοῦρι. Σῖτος ἐβρασμένος, ἀπολεπιδωθεὶς ἐν τῷ ὅλμῳ καὶ διὰ χειρομύλου χονδραλεσθείς, ἐν χρήσει ἀντὶ ὀρύζης.

Πλύματα. Τὰ ὕδατα τὰ ἐκ τῆς πλύσεως τῶν μαγειρικῶν σκευῶν διδόμενα εἰς τὰς ἀγελάδας.

Πλουμί. Κόσμημα ῥημ. πλουμίζω πρβλ. Λατ. pluma.=πτερόν

Ποδοπατῶ. Πατῶ διὰ τῶν ποδῶν λέγουσι καὶ τσαλοπατῶ.

Ποδόρτι. Καλτίον κάλτζα, Μισθ. πογέρκι. Σανσκ. padrya= σάνδαλον, podreou=περικνημίς.

Ἀοῖκα. Πεποίηκα ἀόρ. ἢ παρακ. τοῦ ποιῶ, λέξ. Βυζαντ. (Κορ. Ἄτ. Ι σελ. 201.209.316) σώζεται ἐν ὅλῃ τῇ Καππαδοκίᾳ ἐνεστὼς φκ̮ιάνω, καὶ θε̮ιάνω.

Πολυγονάτι. ἡ πεντηκοστὴ ὅτε γονατίζουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Πορεύομαι. Ζῶ, ἔχω τι ὡς πόρον ζωῆς φρ. μ' ἕνα πρόβατο ὅπως κι̮' ὅπως πορεύομαι.

Πορπατῶ. Βαδίζω, πρβλ. προπατῶ, περιπατῶ, ἀλλαχοῦ προβατῶ

Πόρεψι. Ἀπόπατος, ἀφοδευτήριον, ἐκ τοῦ πορεύομαι πόρευσις (Κορ. Ἄτ. IV 13) λέγεται καὶ ἀχταρ̮ιὰ καὶ ἀναγκαῖον.

Πουδάρι Ποῦς, πόδιον Φερτ. πτάρ. *Πουποῦ*. λ. παιδ. ἐνδύματα.

Πουλάρι. Πωλάριον πῶλος ἵππου ἢ ὄνου.

Πουσοῦ. Γωνία. *Πόστι τό*. Δέρμα λέξις τουρκ.

Πουβά. (λέξις παιδική). ὕδωρ, (Φερτ.) βουβὰ πρβλ. Λατ. bibo, Ἑλλ. βρῦν (Ἀρ. νεφ. 1382).

Ποῦμπος. Δίσκος λίθινος καλύπτων τὸν κλίβανον(ταντοῦρ'). Ἐν Ἀραβαν. *ποῦμα* πρβλ. πῶμα.

Πουδαρικὸ τό. Ἡ αἰσία ἢ ἀπαισία εἴσοδός τινος.

Πός τό. Μεταξωτὸν μανδήλιον (λέξ. τουρκ.) *Ποτές*. Ἐνῷ, ὅτε.

Πουστρούκ τό. Βρῶμα κατασκευαζόμενον ἐκ μικρῶν στρογγύλων μαζῶν ζύμης ἢ ἀλεύρου (ὡς ἡ μακαρία τοῦ Ἡσυχ. ἐκ ζωμοῦ καὶ ἀλεύρων). Σανσκρ. pistha=ἄλευρον pistaka=πλακούντιον ὀρύζης. Pictet II, 409.

Πουκώνω. Χορταίνω, κορέννυμι, (ἐκ τοῦ βουκιὰ βουκώνω) Jtal. invocare φρ. τὸν πούκωσα καὶ δὲν λαλεῖ. (Ἐπὶ δωροδοκίας ὑπαλλήλων). *Πουσ̮ιά*. Λαλαγγῖται, λοκμάδες.

Πουρτοῦκι τό. Περίττωμα ξηρὸν συνήθως βρέφους λέξις μεταπεποιημένη ἐκ τοῦ ἤχου, ὃν ποιεῖ ἐξερχόμενον.

Πουρουστῶ. Μαραίνομαι (λέξις τουρκ).

Πουχάρης. Θερινὴ θερμότης· θάλπος ἀσφυκτικόν, (Βαγδ.) χάλ̮ια.

Πουχάχ̮ια. Τὰ σκύβαλλα τοῦ σίτου. (Ἐν Ἠπείρῳ) πόχος.

Πουχώνω. Ὑποχώνω, κρύπτω τι ἐν τῇ γῇ, καθιστῶ τι ἄφαντον λέγεται καὶ *παραχώνω*, ὅταν ἁπλῶς κρύπτει τις ἐν τῇ γῇ τι.

Ποῦφτες. Οὐδαμοῦ, πούποτε, εἰς οὐδὲν μέρος, φρ. ποῦφτες δὲν τὸν εἶδ̮ια. *Ποτζαλ̮ιαίς*. Ἀκαθαρσίαι, σκουπίδια.

Ποτζοῦτι. Ἀγγεῖον ὕδατος μικρὸν τζότρα.

Ποφτάρ' τό. Μαγουλίκα, μανδήλιον τῆς κεφαλῆς, πρβλ. padrya.

Πρᾶμμα. Πρᾶγμα 2) πρόβατα καὶ πάντα τὰ οἰκιακὰ ζῶα

Πρᾶξις. Πεῖρα, ἀνατροφή· πρᾶξι δὲν ἔχ'=στερεῖται ἀνατροφῆς· ποῦ ἔπραξες;=ποῦ ἀνετράφης.

Πρασίδι. Πρασιὰ ἀγρῶν καὶ κήπων. *Πρέπος*. Πρέπον ἐστί.

Προύμητα. Πρηνὴς (λέγεται καὶ) κοῦπα, πρβλ. πρανὲς πρηνής.

Πρίχουμ καὶ πίρχουμ. Πρότερον πρίν, (πρβλ.) πρὶν ἤ, Λατ.

prior primus,(Λιθουανικὸν) pirmas=πρῶτος, pirm=πρό,Φαρσ. πίρμι=πρὶν πρότερον.

Πρίσκω πρίσκομαι. Οἰδαίνω φουσκώνω, φρ. πρίστηκε τὸ χέρι μ'.

Προζύμι τό. Ἡ πυτία τοῦ ἄρτου μαγιὰ ῥῆμ. προζυμιάζω.

Προκοῖλι τό. Ἡ βουβωνικὴ καὶ ἡ ἡβικὴ χώρα.

Προκόφτω καὶ πρεκόφτω. Προκόπτω.

Πρόλια. Ἐνέργειαι, βολιδοσκοπήσεις, ῥαδιουργίαι, (ἔβαλε πρόλια=ἠρέθισεν, ἔδωκε νύξιν.

Προσκυνῶ. Προσκυνῶ τινα, ποιῶ μετανοίας ἐπὶ νεονύμφου, 2) νυστάζω· προσκυνήματα=χαιρετισμοί.

Πρόσωπα. Ἄτομα, βαθμοὶ συγγενείας πληθ. προσώπατα ('Ομηρ. 'Οδ. Σ. 196). *Πρόσχαρος.* Χαρίεις, φαιδρός, (προσχαίρω).

Προσφάγι. Πρόγευμα.

Προφύλλι. Τεμάχιον ἢ φύλλον κρέατος λεπτοῦ, 2) δέρμα ζώου, μηλωτὴ ἔμπροσθεν ἐρραμμένη.

Πρόψα. Προχθὲς τὸ ἑσπέρας (πρὸ-ἐψές).

Πυκνὸς ὁ. Ὁ πυκνός, πυκνὸ χτένι, πυκνὸ κόσκινο, πυκνῆς ἀλεῦρι=λεπτὸν ἄλευρον.

Πυροστία. Ἐσχάρα ἢ τρίπους ἐπὶ τοῦ πυρός. ('Εν Φερτ.) prochià (πρβλ. Ὁμ. 'Οδ. σ. 196).

Ρ.

'Ραγίζω. 'Ρήγνυμι, ἀόρ. ῥάγισα· διερράγη φρ. ῥάγισεν ἡ καρδιά μ' ἂς τὸ κλάμα.=ἐκ τῶν θρήνων συνεκινήθην λίαν.

'Ράθυμος. 'Οξύθυμος, θυμώδης, ὀργίλος.

'Ραντίζω ῥαντῶ καὶ ῥάνω. 'Ραίνω παρὰ Φαρσ. ἡ λέξις σημαίνει καὶ χαλῶ, κατεδαφίζω, διασκορπίζω· «ἀνταδώσω τὸ βοστζέρι' τζ' ἀραντισθοῦν τὰ προβατόκκα» μεταφράζουσιν οἱ Φαρασ. τὸ «πατάξω τὸν ποιμένα καὶ σκορπισθήσονται τὰ πρόβατα».

'Ράφη ἡ. ἡ θέσις· 2) *'Ράφαις.* ὄρη πρὸς Α. τῆς Σινασοῦ.

'Ράμμα τό. Κλωστὴ μαλλίνη.

'Ράχη ἡ. Ἡ ῥάχις ἐν Σιλάτ. Dréch, 2) ἡ κλιτὺς τῶν ὀρέων.

'Ρεύομαι. 'Ερεύγομαι. *'Ρημάδι καὶ γέρμο.* Ἔρημος σχετλιαστικῶς ἐπὶ κτημάτων φρ. τὸ ῥημάδι τὸ σπῆτι.

'Ρόβι τό. Ὄροβος εἶδος ὀσπρίου ὁμοιάζοντος πρὸς φακήν, ὅπερ χρησιμεύει ὡς τροφὴ τῶν ἀγελάδων καὶ βοῶν.

'Ροδίζω. Κοκκινίζω, ἐρυθραίνω.

'Ροφάν. ῥαφάνις. *'Ροφωτό.* Λέγεται ἐπὶ τῶν ἡμιψημένων ᾠῶν ὡς ῥοφωμένων· *'Ρωγὶ τό* 'Ρὰξ, ῥάγος· ἡ θηλὴ τοῦ μαστοῦ.

Σ.

Σάβανον τό. 'Οθόνη δι' ἧς περιτυλίζουσι τὸν νεκρὸν λέγεται καὶ καφίνι ῥῆμα σαβανώνω.

Σαγώνια τά. Αἱ σιαγόνες ἑνικ. τὸ σαγόνι.

Σαγξάρος. Εἶδος αἰλούρου ἢ ἰκτίδος καταστρέφοντος τὰς ὄρνιθας.

Σακκορράφα ἡ. Βελόνη μεγάλη, δι' ἧς ῥάπτουσι τοὺς σάκκους· *σακκόρραμα* δὲ τὸ σχοινίον, δι' οὗ δένουσι τοὺς σάκκους.

Σαλάκα ἡ. Ὁ κόλπος ὁ σχηματιζόμενος ἄνωθεν τῆς ζώνης εἰς τὰ ἀσιατικὰ ἐνδύματα περὶ τὸ στῆθος· πρβλ. σαλάσσω (σαλακωνία), ὁλκός, αὖλαξ, Sulcus, ἔτι δὲ σημαίνει καὶ τὰ θυλάκια καὶ τοὺς μαστοὺς τῶν γυναικῶν.

Σαλαμοῦρα ἡ. Ἅλμη πρὸς ταρίχευσιν τῶν ἰχθύων.

Σάλια τὰ. Τὸ σίελον. *Σαλιάγκος.* Ὁ κοχλίας ἐκ τοῦ σιέλου.

Σάμαλα. Εἶδος μικρᾶς κολοκύνθης· 2) κηρὸς μακρὸς καὶ λεπτὸς περιτετυλιγμένος εἰς μίτον. Φαρσ. κόντζορος.

Σαμάρι τό. Τὸ σάγμα, σαγμάριον τῶν φορτηγῶν ζῴων.

Σαμαντοῦρα. Θρυαλλιδοστάτης τῆς κανδήλας.

Σαματί. Μήπως 'σὰν=ὡσάν, ὥσπερ.

Σαντοῦχ'. Κιβώτιον (σάνδυξ σανδύκιον Κορ. 'Ατ. Ι. 77).

Σαρίπαλης. Ὄνομα κύριον δράκοντος σῳζόμενον ἐν τοῖς ἀρχαίοις ᾄσμασι Σινασοῦ ἀλλαχοῦ Σουργιόπουλος.

Σαστίζω. 'Εκπλήσσομαι (λεξ. τουρ.) παρβλ. καὶ τὸ ἑλλ. ἀττίζω.

Σαφοῦ. 'Αφοῦ. *Σάφρα.* Σαύρα· χολὴ σάφρα δὲ εἶδος πρασίνης σαύρας 2) τὰ κατὰ τὸν ἔμετον πράσινα ἐμέσματα.

Σαψαλίζω. Χαυνώνω (ἐπίθετον) σάψαλος.

Σειέμαι, σείομαι καὶ σείζομαι. Σείομαι.

Σειρατζάν. 'Ισχνὸς (παρβλ.) σειρόω σειράζω σειράω· ἐξ οὗ ἴσως καὶ τὸ ἐν Σινασῷ.

Σεργ̮ῶ. Βδελύσσομαι, συγχαίνομαι, διότι οἱ ἰσχνοὶ καὶ ἀδύσατοι δεικνύουσι τοιαύτην διάθεσιν πρὸς τὰς τροφὰς κτλ. τὸ δὲ σειράω (κατὰ Κοραῆν) παράγεται ἐκ τοῦ Σειρίου ἄστρου ἢ τοῦ κυνὸς τοῦ λέοντος, ἐξ οὗ καὶ τὰ θερινὰ καύματα ὠνομάσθησαν κυνικά, ὅτε ἐπέρχεται ἡ μεγίστη τῶν ζῴων ἴσχνανσις. Παρὰ Φαρσ. σεργαίνω παρὰ Βαγδ. Σερ̮ιάζω. Κατὰ Καρολίδην δὲ (ἰδ. συγ. γλωσ. 210) πρβλ. Λατ. Sordes=ῥύπος. Sordidus = ρυπαρὸς Σανσκρ. Swarba Swardi=μέλας σκοτεινός. Γοτθ. Swartas Γερμ. Swaras Scchwarz.

Σέλι. Τὸ ῥεῦμα τοῦ χειμάρρου (λέξ. τουρ.)

Σέμα. Εἰσέβην ἀόρ. τοῦ μαίνω (ἐ)μ(β)αίνω, 2) ρηματ. οὐσ. =εἴσοδος φρ. σέμα τοῦ μηνός.

Σεμαδεύω. Δίδω σῆμα σημεῖον ἀρραβῶνος, ἀρραβωνίζω (τουρκισμός· *νισὰν*=σημεῖον καὶ μνηστήρ)· ἐξ οὗ καὶ τὸ *σεμαδεμένος*, *σεμαδεμένη* =μνηστὴρ μνηστή, (ἰδὲ σελ. 77) οὐσ. σημάδεμα.

Σεμ̮ᾶς. Εὐθὺς διὰ μιᾶς.

Σεπεδ̮ιοῦ. Τὴν ἐπαύριον, τὴν ἐπομένην ἡμέραν, σεπεδ̮ιοῦ τὴν ἡμέρα, λέγεται δὲ συνήθως ἐν διηγήσει. Φαρσ. Σιπιδὸ ἢ σιπιδὰ= μεθαύριον. πρβλ. τὸ ἑλλ. ἐπίβδα = μεθέορτον· καὶ τὸ Μακεδ. ἰνδέα=μεσημβρία. ***Σεπλένα.*** Σπλήν.

Σερματῶ. Σύρω τι, ἕλκων αὐτὸ κατὰ γῆς· μεσ. σερματ̮ιέμαι.

Σερνικός. Ἀρσενικός, 2) ἀνήρ· ἦρταν σερνικοί·=ἦλθον ἄνδρες.

Σιγράκανθο τό. Ἐχῖνος, ὁ ἀκανθόχειρος, διότι ὁμοιάζει πρὸς τὸ

Σίγρι τὸ. Τραγάκανθον φυτὸν θαμνῶδες ἀκανθωτόν, ἐξ οὗ τὸ γνωστὸν κόμμι· 2) κονδυλώματα (μυρμηγκ̮ιαῖς).

Σιζιλτῶ. Γρυν̮ιάζω, κάλυθμηρίζω οὐσ. σιζιλασί, (λέξεις τουρ.)

Σικτέλι τὸ. Πινάκιον π̮ιάτον, ἐν Σιλατ. σκετὲλ (λέξ. Λατ.) Scutella ἢ κατὰ Κορ. ἐκ τοῦ κῦτος ἐξ οὗ καὶ σκυτὸς ὡς περιβαλλον τὸ ζῷον ('Ατ. Ι. 59).

Σιλιμοῦδι τό. Φρύγανον, ἤτοι ξηρά· εὔφλεκτα χόρτα· πρβλ. τὸ σιλιγοῦδι καὶ σιλιγοῦρδος τοῦ Πτωχοπροδρόμου, ἅπερ μένουσιν ἀνεξήγητα (Κορ. 'Ατ. Ι. 316). ***Σινὶ***=δίσκος χάλκινος, ἐπέχων τόπον τραπέζης πρβλ. *σὶν*=ἥλιος (Σημ.) ἡλικία, χρόνος, Σινασός.

Σ(χ)ιν̮ιὰ (προφ. chigna). Τὸ ἐν Ἀνατολῇ παρὰ τοῖς Τούρκοις γνωστὸν χόρτον, οὗ ἡ κόνις χρησιμεύει πρὸς κόσμον τῆς κόμης, τῶν ὀνύχων καὶ δακτύλων ἐρυθραῖνον ταῦτα· τὸ φυτὸν τοῦτο κατάγεται ἐξ Ἀραβίας καὶ λέγεται τουρ. κηνά. Ἑλλ. δὲ χήνεα Herbae species Salmasia ligastrum orient 'Arabibus Athenna vel etiam hanna Latinns botrys Cypri (Θησαυρὸς Ἐρρ. Στεφ.) Ἐν Σινασῷ μόνον παρὰ τοῖς Τούρκοις γίνεται χρῆσις.

Σ(χ)ιν̮ιάζω. Κοσκινίζω παρβλ. σείω.

Σιντῶ. Κρύπτομαι, παραμονεύω, καιροφυλακτῶ, βαδίζω λάθρα, ὑπούλως· (λέξις τουρκ.) σινὲ σινέ.

Σχειμιωνικός ὁ. Χειμερινὸν δωμάτιον.

Σίσκος. (ἐπιθετ.) εὔσαρκος.

Σιτῆλι τό. Μικρὸν χάλκινον δοχεῖον ὕδατος (λέξ. Λατ.) Situla =κάλπη ὑδρία ἀλλὰ καὶ τουρκ. σιτὶλ καὶ περσ. σιτάλ.

Σιφώτης ὁ. Ὂν ὑπερφυσικὸν ἀκάθαρτον καὶ βδελυρόν, ἰδὲ σελ 94. Ἐν Συλάτ. Σιβώτης παρβλ. φῶς=ἀνήρ. Savou bhuta ῥιζ. bha (=φυ) ὄν· στοιχεῖον κακοποιὸν πνεῦμα.

Σίχος ὁ. Ἐπαίτης πρβλ. σίκχος, φρυγιστὶ = ὑποδηματοποιός.

Σχαλκὸ τό. Βαθμὶς (σκαλοπάτι) πληθ σκαλκὰ=κλίμαξ· ***σκαλὶ*** δὲ κινητὴ κλίμαξ.

Σκαρὶ τό. Αἱ βάσεις ἡ ἐσχάρα οἰκοδομήματός τινος, τὸ στήριγμα, ἐξ οὗ καὶ *σκαρώνω*, ἄρχομαί τινος ἔργου φρ. σκαρώνω τὸ ὄργο μ'. ***Σκάρα ἡ***=ἡ ἐσχάρα.

Σκέλη τὰ. Τὰ σκέλη. Σκελίδι=ἡ σκελὶς κυρίως τοῦ σκορόδου.

Σκεύη τὰ. Τὰ μαγειρικὰ σκεύη· φρ. πλύνω σκεύη καὶ σκεύους.

Σκ̮ιάζομαι. Συστέλλομαι, ἐντρέπομαι, δειλιῶ.

Σκύβαλα. Ἄχυρα ὀσπρίων καὶ ἀσκύβαλα.

Σκορδογοῦνι. Ἰγδίον σκορόδου. ***Σκορδοκόπανος.*** Ὕπερος 2) γυρῖνος βατράχου.

Σκουλὶ. Λίνος, λινάριον πρὶν ἢ μεταβληθῇ εἰς κλωστήν.

Σκυρός. Σκυρός, σκληρός, σκυρὸ ψωμὶ=σκληρὸς ἄρτος.

Σμίζω καὶ ***σμίγω.*** Ἀναμιγνύω. ***Σόθι*** Κηδεία ἔξοδος καὶ ξόθι.

Σόντυλος. Ὁ ἐπιστροφεὺς σπόνδυλος φρ. ἔσπασεν ὁ σόντυλός του.

Σοντύλι=ὁ σπόνδυλος τῆς ἀδράκτου.

Σόρι. Ῥίζαι τριχοειδεῖς φυτῶν, δι' ὧν πλένουσι τὰ σκεύη.

Σοφίζω. Μηχανῶμαι, φρ. ὁ διάβολος τὸν σόφισεν νὰ τὸ ποίκῃ.

Σουγκάτες ὁ. Σφουγγάτον omellette· ὡς ἔχων ὑφὴν σπόγγου.

Σουγλὶ τό. Ὁ ὀβελὸς ἡ σοῦβλα. *Σουγκῶ.* Σπογγίζω, σφογγίζω.

Σουζουλτῶ. Ποιῶ τι μετ' ἐνδοιασμοῦ (λέξ. τουρ.)

Σουζάκι. Εἶδος κοσκίνου ἴσως ἐκ τοῦ σείω.

Σουμάχ'. Βύρσινον δοχεῖον ὕδατος (λέξ. τουρκ.) 2) πόκος μαλλίου πρβλ, σῶμα.

Σουντῶ. Ἁπλώνω τὴν χεῖρα μου εἰς φαγητὸν, φρ. σοῦντα συμπεθερά,=ὁρίστε (εἰρωνικῶς).

Σουντοῦν'. Μακρὸς καὶ στενὸς πόρος, δι' οὗ συγκοινωνεῖ τὸ βάθος τοῦ ὑπογείου κλιβάνου μετὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, ἰδὲ σελ. 56, Βαγδ. σοῦντα πρβλ. Βυζαντ. σοῦδα στενὴ καὶ μακρὰ ὑπόγειος δίοδος, τάφρος Φαρσ. προχάγκι ἰδ. Καρ. γλωσ. 208.

Σπῆτι. Οἰκία, διαμέρισμα οἰκίας, μέγα σπῆτι = ἡ ἀποθήκη τῆς οἰκίας (λέξ. Λατ.) Hospitium.

Σπουδάζω. Σσπεύδω, βιάζομαι οὐσ. *σπουδὴ*=βία. *Στά*=στῆθι.

Σταλαγματζά. Σταγών, ῥῆμ. *σταλάζω* καὶ *στάζω.*

Σταφυλμέση ἡ. Σταφυλάλμη, ἐν Ἀνατολῇ θέτουσι τὰς σταφυλὰς ἐντὸς οἴνου ἢ ἐντὸς ὕδατος ποταμίου μετ' ὀλίγου σινάπεως καὶ διατηροῦσι ταύτας.

Στηλώνω. Προσηλώνω. φρ. στήλωσα τὰ μάτια μου.

Στοῦδι τὸ (πληθ.) *στούδζα.* Ὀστοῦν ὀστᾶ (ὀστοῦδι).

Στοιχειὸς ὁ. (ἰδὲ σέλ. 94) ὂν ὑπερφυσικὸν ἐν πάσῃ οἰκίᾳ μένον.

Στράκι. Ὄστρακον· 2) συντρίμματα λαγήνου

Στράτα. Δρόμος (λέξις Λατ.).

Στράφη ἡ. Φάραγξ ἐν Σινασῷ, ἔνθα καὶ ὁμώνυμος βρύσις, μεταξὺ νέας συνοικίας καὶ Γαλασιᾶς. *Στράφτω.* Ἀστράπτω.

Στραχτώνω. Συγκολλῶ τεθραυσμένον ἀγγεῖον.

Στρώση ἡ. Ἐπιπλοσκευὴ δωματίου ἢ κλίνης· 2) στρῶμα.

Συγχαρίκια. Μήνυτρα διδόμενα τῷ φέροντι καλὴν εἴδησιν.

Συνερίζομαι. Λαμβάνω προσβολήν τινα ὑπ' ὄψει.

Σύντεκνος. Οὕτω καλεῖ ὁ παράνυμφος τὸν γαμβρόν.

Συννύφσα Συννύμφη αἱ σύζυγοι δύο ἀδελφῶν.

Συντσχαίνω (πρόφερε) Συντschαίνω=συντυγχάνω, συνομιλῶ.

Συρομίληκος. Ὁμῆλιξ, συνεμίληξ, συνομίληκος (τὸ ν εἰς ρ).

Συρτὸ κλειδί. Εἶδος κλειδὸς μετὰ καμπύλου σύρματος, δι' ἧς ἀνοίγουσι τοὺς μανδάλους. *Συρτός.* Ὁ γνωστὸς Ἑλληνικὸς χορός.

Σιτζιρατῶ. Πηδῶ (λέξ. τουρκ.).

Συφρώνω (συνοφρυοῦμαι). Συνοφρυῶ, ζαρώνω, ῥυτιδώνω.

Συφτάνω. Προφθάνω, καταφθάνω τινά.

Σφαλῶ. Κλείω πρβλ. ἀσφαλῶ τὴν θύραν ἑπομένως κλείω.

Σφάξη ἡ. Τὸ κρέας τοῦ τραχήλου. *Σφακελώνω.* Περισφίγγω.

Σχάρω. συγχαίρω κυρίως, ἐπὶ τοκετοῦ. *Σχωρῶ.* Συγχωρῶ.

Σώγαμβρος. Ὁ μένων ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς νύμφης γαμβρός.

Σωκάρι. Μαλλίνη ταινία χονδρὴ ὑφασμένη μήκους 4 μέτρων· χρησιμεύουσα πρὸς περίδεσιν δεματίων.

Σώρα. Μοχλὸς τιθέμενος ὄπισθεν τῆς θύρας, ῥῆμα *σωρώνω.*

Σωρεύω. Συναθροίζω εἰς σωρὸν ἢ καὶ ἁπλῶς συναθροίζω συλλέγω. φρ σωρεύω μῆλα. Βαγδ. σωρόβω.

Σωτηρεύω. Περισυλλέγω, ἐξοικονομῶ. *Σώνω.* Τελειώνω· φρ. σώνει πεζά=ἀρκεῖ πλέον.

Τ.

Ταβλαμάζι τό. Ὄνομα ἐπαύλεως ἐντὸς κοιλάδος τινὸς τῶν Ῥαφῶν πρὸς Α. τῆς Σινασοῦ.

Ταγὴ ἡ. Τροφή, συνήθως τῶν ζώων καὶ ὀρνίθων ῥῆμα *ταγίζω*

Ταγῆς ὁ. Θεῖος ὁ πρὸς μητρός, (λέξ. τουρκ.) καὶ τίτλος παντὸς ἡλικιωμένου, θεῖος ἐλέγετο μόνον ὁ πρὸς πατρός, σήμερον ἡ λέξις εἶνε σπανία.

Τάγγα. Ὀξείδωσις λίπους ἐπιθ. ταγγὸς ῥῆμ. ταγγιάζω.

Ταγῶ τί Φρ. σημαίνουσα «δὲν ξεύρω τι» ταγῶ τί μὲ λὲς=δὲν ξεύρω τί μὲ λέγεις ἢ ἀγνοῶ τί λέγεις. Ἐν Φερτεκίῳ λέγουσι ταγῶ ἴσως τί ἐγώ. Ἐν Γουρδονοὺζ δαγῶ=οἶδα γιγνώσκω πρβλ. Βακτρ. da=εἰδέναι dao=σοφία Ἑλλ. δέδαε δεδαὼς δαήμων.

Ταῖρι τό. Σύντροφος, ἑταῖρος.

(ν) ***Τάμα***=ὁμοῦ πρβλ. ἐν τῷἅμα, τὸ ἀλλαχοῦ ἀντάμα.

Τάζω. Τάττω ὑπόσχομαί τι οὐσ. τάγμα=τάξιμον πρὸς ἅγιον.

Τανατεύω. Σκοπεύω πρὸς σκοπόν τινα, σημαδεύω δι' ὅπλου, πρβλ. ἔναντι.

Τ'ἄλλ' ταχύ. μεθαύριον ἰδὲ ταχύ.

Ταξ̆άρης. Ἀκτένιστος, ἀτημέλητος.

Ταντaλίζω. Κινῶ τι διὰ τῆς βίας φρ. μὴ ταντaλίζῃς τὸν ἄρρωστο· ἀρχ. ταντaλίζω (Ἡσυχ.) Ταντaλίζεται=σαλεύεται.

Ταντοὺρ τό. Εἶδος ἑστίας· κλίβανος ἐντὸς τῆς γῆς (ἰδὲ σελ.65).

Τάπα. Ἐπίπωμα, πῶμα ἐκ φελοῦ (λέξ. τουρ.)

Ταρίχ̆α τα. Ἰχθύες τεταριχευμένοι, εἶδος (ρέγγας) ἀρίγγης.

Ταραξᾶς ο. Ὄργανον ἢ κόντος· δι' οὗ ταράσσουσι τὸ πῦρ.

Τασὰ. Στενοχωρία λύπη· λέξ. τουρκ.

Ταττάκας. Ἀνάδοχος ἀρχ. τέττα· πατὴρ Βαγδ. τατᾶς.

Ταχύ τὸ. Αὔριον, ταχὺ νἄρτῃς·=αὔριον νὰ ἔλθῃς· τ'ἄλλ'ταχὺ =μεθαύριον=τὸ ἄλλο ταχύ. (τὸ χ ὡς sch).

Τέδαρες. Σπεῦδε σπεῦσον, γρήγορα, παρακελευσματικόν, μόριον.

Τελάζω. Περιφέρω (παρβλ. τῆλε· τέλλω, ἀνατέλλω, στέλλω).

Τέμνος. Τὸ εἰκονοστάσιον τῆς ἐκκλησίας τὸ χωρίζον τὸν ναὸν ἐκ τοῦ ἱεροῦ· (πρβλ. λατ. templum).

Τηνωράς. Προολίγου, ἐν Σιλατ. νηωρᾶς πρβλ. νὴ ὥρας· ἐν Σύμῃ τὴν ὡράκι. ***Τὶι τὸ*** Ὠτίον, οὖς, ὠτός. ***Τίγαρες.*** Μὴ γὰρ μήπως.

Τιμάρι τὸ. Θεραπεία, περιποίησις, κυρίως τοῦ ἵππου καὶ τῶν ζῴων· ἡ λέξις δὲν εἶνε τουρκικὴ ἀλλὰ Βυζαντινή, ἐξ οὗ καὶ τὸ τιμάριον, φεούδιον, φεουδαϊσμός, feude (Ἀτ. Κορ. II 190) ῥῆμ. τιμαρεύω=θεραπεύω περιποιοῦμαι.

Τιμὴ ἡ. Τιμή, 2) ἔκτατος περιποίησις, 3) τὸ πρὸς τιμήν τινος διδόμενον γεῦμα, ῥῆμ. τιμῶ=ἐκτιμῶ ἢ σιτίζω τινά.

Τιρμίχι τό. Κτεὶς γεωργική.

Τιρμόνι, τὸ. Ὅριον ἀγροῦ (λέξ Λατ.) terminus.

Τυρπί, τό. Τρύπα, ὀπή.

Τίτος. Ὁ τάδε, ὁ δεῖνα (παραφθορὰ) τοῦ τέτοιος, λέγεται δὲ

ὅταν ἀναζητεῖται ὄνομά τι. π. χ. ὁ . . . τίτος . . . ὁ Νικόλαος-

Τίχαλο τίχαλα. (Ἐπίρρ.) πῶς; Τί εἶδος τί λογῆς. φρ. τίχα. λα εἶσαι;=πῶς εἶσαι; τί χαλο καλὸ ἔν'=τί ὡραῖον εἶνε· τί χαλο ἔν' =τί εἶδος εἶνε, (ἐν τῇ λοιπῇ ἑλληνοφ Καππ. τίχαρο = qualis? φαίνεται ἡ λέξις ἀρχαία Καππαδοκική, διότι εἶνε ὁμόρριζον τῷ ἀρμ. χορ. ἢ βορ. ἢ τῷ Σανσκρ. Karhi Γοτθ. hlar war warum =πῶς διατί κτλ. ἰδὲ χαρσούς.

Τιχτ̆έμαι καὶ τιχτ̆οῦμαι. Εἰσέρχομαι εἴς τι μέρος, κυρίως ἐν τῇ κλίνῃ, προφυλάσσομαι καλῶς, εἰσδύω εἰς τὰ ἐνδότερα.

Τοβεκέλης. Εὐήθης, ἀθῶος (λέξ. τουρκ.) Φαρσ. σοφελὲς πρβλ. σοφός, σοφιστής, sapiens=ὥριμος μαλακός.

Τομψί. Ὁλοστρόγγυλόν τι, τομψῆς δὲ ἄνθρωπος μικροῦ αναστήματος καὶ σωματώδης.

Τοξάρι τό. Τὸ τοξάριον τῶν ξαινόντων (ἰδὲ δοξάρι).

Τουκὰν τό. Σανὶς δι' οὗ ἀλωνίζουσι τοὺς στάχεις.

Τουντούρ. Ἰδὲ ταντούρ. σελ. 65

Τουράδι τό. Οὐρὰ καὶ οἱ βόστρυχες τῆς κεφαλῆς. Βαγδ. τράτζα. Φαρσ. Βαράδι, Σανσκ. vara=οὐρά.

Τουρβαχί. Λεκάνη πηλίνη πρβλ. δουρβάν, Βαγδ. καργ(ο)ίν, Φαρ. κρεγένι (ἰδ. Κερκὲν). ***Τουρβὰν*** καὶ τουρβανίζω· ἰδὲ Δουρβανίζω.

Τουτάμι τὸ. Ἀνθοδέσμη (λέξις τουρκική).

Τραβῶ. Ἕλκω, σύρω λέγουσι καὶ σέρνω· παρβλ. Λατ. traho =ἕλκω. ***Τράκος ὁ.*** Ἐπίπληξις, βιαία, βολή, προσβολή.

Τρανῶ. Βλέπω, περιποιοῦμαι, νοσηλεύω· ἀόρ. τράνσα παρατ. τράνανα προστ. τράνα τὸ ἀλλαχοῦ τῆρα τοῦ τηράω.

Τραχανᾶς. Εἶδος ξηροῦ ἑψήματος μετὰ γάλακτος καὶ ἀλεύρου ἢ σίτου χονδραλεσμένου πρβλ. τραγανὸν τρώγανα.

Τραχύ. Λειχὴν πάθος.

Τραχηλιὰ Περιλαίμιον (στηθοῦρι).

Τριπλ̆ότικα. Δῶρα πεμπόμενα ἐκ μέρους τῶν γονέων τοῦ γαμβροῦ πρὸς τὴν μελλόνυμφον κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν γάμων.

Τρουφαντᾶ. Τροφαντὸ καὶ ἀλλαχοῦ προφαντὸ πρβλ. προφαίνω· ἐπομένως πρωτοφανὲς μοναδικὸν σπάνιον ἐξαίρετον λέγεται ἐπὶ

παίδων, καρπῶν καὶ τῶν τοιούτων. *Τσαγανὸς ὁ.* Καρκῖνος.

Τσαγζοπουλίτζα ἡ. Σεισοπογίς· Φαρσ. τζιρίγι.

Τσαγκαλώνω. Συμποδίζω, ὅταν προσκόπτει τις εἴς τι, παρβλ. σκανδαλώνω σκάνδαλον,

Τσάζω. Μαραίνομαι πάσχω ἐκ μαρασμοῦ, φρ. τζάζει καὶ μαραίνεται· κυριολεκτικῶς λέγεται ἐπὶ κανδήλας, ἧς τὸ ἔλαιον εἶνε ἐν τῷ τελειοῦσθαι καὶ ἐξάγει τότε ἡ φλὸξ τὸν χαρακτηριστικὸν κριγμόν, ἐξ οὗ ἡ λέξις τζάζω, μαραίνομαι.

Τσακοντῶ. Οὐρῶ πρβλ. ἐξακοντῶ ἐξακοντίζω, οὐσ. τσακοντοῦρι τὸ=οὖρον, λέγεται καὶ χορίδι.

Τσακώνω. Θραύω, σπάνω, λέξις μεταφορικὴ ἐκ τοῦ κρότου τῶν θραυομένων ἀντικειμένων ἀλλαχοῦ τζακίζω, κατὰ δὲ Κοραῆ ἐκ νοῦ Λατ. secare=κόπτειν ('Ατ. I. 224).

Τσαλαβουτῶ Ἐγγίζω τι διὰ τῶν χειρῶν μου καὶ καταστρέφω τὴν ὑφὴν αὐτοῦ πρβλ. ἁλοβουτῶ=κολυμβῶ διὰ τῶν χειρῶν.

Τσαλίγον. Ὀλίγον ἀλλαχοῦ, λίγο, λίο, χατρά, ξάϊ.

Τσαλοπατῶ. Πατῶ διὰ τῶν ποδῶν τι μετὰ δυνάμεως, λὰξ πατῶ.

Τσαμαρτζᾶ. Τοποθεσία κήπων καὶ ἀγρῶν ἐν τοῖς δυτικοῖς πρόποσι τῶν Ῥαφῶν, ἡ λέξις φαίνεται Καππαδοκ. καθότι παρὰ Φαρσ. ὑπάρχει ἡ λέξις ἁμαρτζᾶ=φαντασία, ἡ γνωστικὴ τῆς ψυχῆς δύναμις καὶ ἁμαρτία Σανσκρ. smar=μεμνῆσθαι ποθεῖν ἑλλ. μέρμηρα, μάρτυς Λατ. memor Κουρδ. ezmartin=οἴεσθαι ἀλλὰ καὶ Θεός τις τῶν Καππαδοκῶν ἐλέγετο Ἀμαρδάτος (Στραβ. ΙΑ 512), ἐξ οὗ καὶ μὴν Καππ. Ἀμάρτατα. Ἐπειδὴ δὲ ἐν Τσαμαρτζᾶ τῆς Σινασοῦ ὑπάρχουσι καὶ ἐρείπια ναοῦ φαίνεται ὅτι ἐνταῦθα ἦτο Καππαδ. τις βωμὸς τοῦ Θεοῦ Ἀμαρδάτου, ὅστις μετασκευασθεὶς ὠνομάσθη ἅγιος Νικόλαος.

Τσαλοῦδα. Σπινθὴρ Φαρσ. καὶ Φερτ. τζιλίτι παρ. Λ. calitus

Τσαλίκα. Παίγνιον εἶδος χερμάδος ἀλλαχοῦ στομπέλι (ἰδ. σ. 196).

Τσανός. Μωρὸς ῥῆμ. τσανεύω καὶ τσανίζω=μωραίνομαι, οὕτω καὶ παρὰ Φαρσ. ἐν Πόντῳ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Καπ. Ζαντός· πρβλ. Σάννας=μωρὸς (Ἡσυχ.) Λατ. sanna=μῶκος sannio=μωρός· Ἀρμ. τσανάκ=καταγέλαστος· ἰδ. Ζαντὸς Ζαβὸς Καρ. συγ. γλ. 83.

Τσαντέρης τ. Ὕβρις τετραπέρατος, διεστραμμένος.

Τσαπά τό. Σκαπάνη, ἐργαλεῖον γεωργικόν.

Τσαπλατίζω. Ἀνακινῶ ὕδωρ, ταράσσω, τύπτω ὕδωρ (λέξ. μεταφ.)

Τσατζᾶ καὶ τζᾶ. Τίτλος πρὸς πρεσβυτέραν ὑπὸ νεωτέρας (ἰδὲ Δζιὰ)

Τσάχ. Ἕως φρ. τσὰχ ἐκεῖ.

Τσαχτζάρα. Λίθος πλακερὸς καὶ σκληρὸς ἐκ σιδηρολίθου (τζινκλῆ) Φαρσ. Κασκάρα=πυρίτης λίθος, λέξ. Καππ. Καρὰ=λίθος gaitz=σπινθήρ· (ἀρμ.) gaiz Kar. πυρίτης ἢ Cascara τσαστζάρα Σανσκρ. Cas=λάμπειν.

Τσέφλον. Ὁ φλοιὸς τῶν ᾠῶν, καρύων, μήλων κτλ. πρβλ. ἐξώφλοιον

Τσεμτζέκι τό. Κύαθος πήλινος πρβλ. καμψάκης.

Τσεμτζελοῦ. Τοποθεσία ἀμπελοκήπων παρὰ ταῖς Ἐλεβραῖς.

Τσιβίτι. Λουλάκιον (λέξ. τουρκ.) Ἰνδικόν· Φαρσ. τζιβὸ, πρβλ. Σανσκρ. cyana, ἑλλ. κυανοῦς.

Τσιγγῆ. Βότρυς, ἀλλαχοῦ τζαμπῆ.

Τσιγκλῆ. Λίθος σκληρὸς ἡφαιστειώδης, σιδηρόλιθος, μετεωρίτης (τουρκ. τζιγκῆ).

Τσιγῶ. Ἀρμέγω λέξις μεταφορικὴ ἐκ τοῦ ἤχου τοῦ ἐκκρινομένου διὰ τῆς πιέσεως τῶν δακτύλων ἐπὶ τοῦ μαστοῦ γάλακτος.

Τσίκας. Ὄρθιος, Φαρσ. καὶ Βαγδ. δζίκα=τόξον πρὸς παιδιὰν τῶν παίδων, παρβλ. ἀρμ. τζίκ=τείνειν ἕλκειν, Σανσκρ. gya gyaka· ἐξ οὗ καὶ τὸ Φρσ. gita=βέλος ἢ τζαλίκα· ἡ λέξις Καπαδοκική.

Τσικί. Ἀγγεῖον πήλινον ἐντὸς τῶν ὁποίων μαγειρεύουσι, ὑποκοριστικὸν τούτου εἶνε *τσικόπον* καὶ *τσιπόκον* (ἴσως τζικόπουλλον·) ἐν Βαγδ. cibok=ποτήριον, παρβλ. ἑλλ. κύμβη, Σανσκρ. Kumbhas=ὑδρία, χύτρα.

Τσίκνα. Καπνός, κνίσσα, ὀσμὴ πρβλ. τὸ Ὁμ. κνίσσα· ῥῆμ. τζικνώνω, μετ. τζικνωμένος=καπνίζω, καπνισμένος, ἀδημονῶν (ἰδὲ Κορ. Ἀτ. I. Σελ. 197).

Τσιλιά. Περίττωμα πτηνῶν, πρβλ. κηλὶς τίλος Σανσκρ. Kalas=μέλας κηλίς· ῥῆμα.

Τσιλῶ. Τιλῶ, χωρῶ κάτωθεν συνήθως ἐπὶ ὄρνιθος, καὶ ἐπὶ ἀνθρ. ὅτε διαρροεῖ.

Τσιμβάζω. Περισφίγγω ἢ ἐκθλίβω κατὰ τὴν πλύσιν ὕφασμά τι ὅπως ἐκρεύσῃ τὸ ὕδωρ.

Τσιμιδι. Τὸ ὑπόλειμμα τῶν στεμφύλων μετὰ τὴν ἀπόσταξιν.

Τσιμουδιά. Ἀφασία ἐκ φόβου καὶ τρόμου, μάδησις ἐκ τοῦ

Τσιμουδῶ. Μαδῶ, τίλλω τὰς τρίχας πτερὰ κτλ. τζιμουδημένος =μαδημένος μεσ. τζιμουδιέμαι=τίλλω τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς.

Τσιμοῦρι. Τὰ μικρὰ τοῦ κρότονος τοῦ γνωστοῦ παρασίτου τοῦ προβάτου· τὰ μεγαλύτερα τούτων λέγονται κορτόνια.

Τσιμπάρα. Περόνη ἐκ τοῦ τζιμπῶ.

Τσιμπῶ. Ἀμύσσω, κεντῶ· ἐκ τοῦ κίμβηξ, κιμβῶ, κιμβήσω= κεντῶ (Ἀτ. I, 33). ἰδὲ ᾆσμα γ' 159.

Τσινί. Κυανοῦν Σανσκ. cyana, ἑλλ. κυανοῦς.Τσινῆς=ὁ Θεός.

Τσίπα ἡ. Ἀνθόγαλα ξηρὸν μεμβρανῶδες γάλακτος, ὅπερ κατασκευαζόμενον διὰ πυρὸς καὶ ξηραινόμενον χρησιμοποιεῖται· ῥῆμα τσιπώνω· πρβλ. τῷ ἀρχ. σιπέη (Ἡσυχ.)

Τσιόπα ἡ. Θυλάκιον, Βαγδ. τζάπλα (τουρκ. τζέπ) ἢ ἐκ τοῦ πάπλα=θυλάκιον παρὰ Φλογητανοῖς καὶ Ἀξιώταις,Λατ.papula.

Τσίπρια τά. Τὰ τῶν σταφυλῶν στέμφυλα.

Τσιρικτῆς. Ὁ τέττιξ πρβλ. συρικτής· ἐξ οὗ ἴσως καὶ τὸ ῥῆμα *Τζυρίζω*=συρίζω κραυγάζω.

Τσιρίτα ἡ. Ἀκόντιον ῥάβδος ῥιπτομένη ἐν τοῖς ἀγῶσι (τουρκ. τζιρίτ)· Σανσκρ. cili=ἀκόντιον, ciri =βέλος,Λ. cilex,ἀρμ. Kil =δίσκος, Φαρσ. Σιλεντέρι.

Τσιρατῶ. Ἰδὲ σιτζιρατῶ·=πηδῶ (λέξις τουρκ.)

Τσίρκι. Τὸ ὑπόλειμμα τῶν ἐλαίων· λέξ. τουρκ.

Τσίτα. Βέλος ἰδὲ Τσίκας.

Τσιτσίζω. Ἀπορροφῶ, ἀπομυζῶ, πιπιλίζω.

Τσιτσί. (Λέξις παιδική) κρέας.

Τσιτσέρι. Εὐφόρβιον,φυτὸν δηλητηριῶδες γαλακτόφορον

Τσιτώνω. Τεντώνω παρβλ. τσίκας τσίτα.

Τσιχλίγια. Δῶρα πρὸς τὴν μελλόνυμφον ἐκ τοῦ *τζικλι*=φλωρί, δουκάτον. Ἐν τοῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου οὕτω καλοῦσιν τὰ φλωριά· (ἰδὲ ἤθη καὶ ἔθιμα).

Τσιχῶρι. Κιχώριον, λάχανον, ραδίκι τὸ γνωστὸν φυτόν.

Τσιχτζιποῦ. Θῆλυ ὃν ὑπερφ. ὑπηρετοῦν τὰς Ζαβέτας, ἢ τοὺς δαίμονας φαίνεται λέξ. Καππ.

Τσόλια. Ἐνδύματα (παρ' ἅπασι τοῖς ἑλληνοφ. Καππ. πλὴν τῶν Φαρσ.) ἡ λέξις Καππ. διότι συγγενεύει πρὸς τὴν Σανσκρ. ριζ. Siv Sivjami=ράπτω, Λατ. Suo Sutus Sutelä,Γοτθ. Siujä, Λιθουαν. Siuva=κεντημένος ἐπιρραμμένος.

Τσοράχ. Τοποθεσία ἐν Σινασῷ κατήφορος· (λέξις τουρκ.) = ἀλατοῦχος γῆ, Σνσκρ.Schura=τίτανος, Φαρ. τζοράχο=πηλός.

Τσότρα. Ἐγκόλπιος φιάλη ξυλίνη ἢ ὑαλίνη οἰνοπνεύματος.

Τσούγια. Κεκαυμέναι τρίχες,ῥῆμ. τσουγίζω καίω τρίχας.

Τσούζω. Πονῶ ἠπίως, στύφω, καίω ἐπὶ γλεύκους.

Τσοῦκα. Ἡ λέξις αὕτη σῴζεται ἐν Σινασῷ εἰς τὴν φρ. μαύρη τζοῦκα λεγομένη διὰ τὰς λίαν μελαγχροινὰς καὶ εἰς τὴν λέξιν ἀλατζοῦκα (ἰδὲ λεξ.) φαίνεται δὲ ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ Ἰταλ. Zucca=κολοκύνθη, à la zucca, εἶνε δὲ ἡ ἀλατζοῦκα μικρὰ καλύβη ἀγροφύλακος ἐκ φύλλων καὶ κλάδων κατεσκευασμένη κωνοειδῶς ἐπί τινος ὑψώματος· πρβλ. τὴν κολοκύνθην τοῦ Ἰωνᾶ, ἔχει δὲ τὸ Zucca σχέσιν πρὸς τὸ ἑλλ. σικύα = κολοκύνθη, σίκυον = ἀγγούριον κ.τ.λ. (Ἡσυχ.) ἐξ οὗ πάλιν τὸ σικύα=ὡς ἔχουσα σχῆμα τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος κολοκύνθης τῆς κολυμβητικῆς καὶ τὸ τζουκάλιον τζικὶ τσικόπο κ.τ.τ.

Τσοῦ τσοῦ. κλῆσις τῶν ὀρνίθων· καὶ ξᾶ=δίωξις.

Τσουκάρι τό. Ἧπαρ (τουρκ. τσιγέρ).

Τσούλια. Ῥάκη παρβ. τσόλια (ἰδὲ λέξ.)

Τσυρίζω. Συρίζω, κραυγάζω· ἰδὲ τζυρικτής.

Τυλίζω. Τυλίσσω, οὐσ. *τυλιγάδι.*=λεπτὸν λευκὸν ὕφασμα δι' οὗ περιετύλισσον αἱ νεόνυμφοι καὶ αἱ μεμνηστευμέναι τὴν κεφαλὴν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς καλύπτρας.

Τυπώνω. Πλάττω τὴν ζύμην καταλλήλως ἵνα σχηματίσω ἄρτους φρ. τυπώνω ψωμιὰ καὶ θὰ κολήσω.

Τυφερός. Τρυφερός, Βαγδ. τεβερὸς = ἔδαφος μαλακὸν ὑγρόν.

Υ.

Ὑεἰά (γεἰά). Ὑγεία, ἔχε γεἰά· φρ. ἀφῆκεν γεἰὰ=ἀνεχώρησε· τὸ δὲ ἀφῆκεν χρόνους=ἀπέθανε.

Ὑανίχος. Ὕαινα τὸ γνωστὸν ἁρπακτικὸν θηρίον.

Ὑλιστῆρι. Στραγγιστήριον ἐκ τοῦ διϋλίζω διυλιστήριον.

Ὑννί. Ὕνις. ὕνεως, ἄροτρον.

Ὕψωμο. Ἀντίδωρον, διότι δι᾽ ὑψώσεως ἁγιάζεται.

Φ.

Φάβα ἡ. Ἔτνος ἐκ κυάμων τὸ γνωστὸν φαγητόν.

Φαγὶ τό. Ὁ ζωμός, σοῦπα· 2) φαγητὸν καὶ ἐν γένει πᾶσα τροφή, ῥῆμ. φαγίζω=σιτίζω.

Φάγουσα ἡ. Φαγαιδενικὸν ἕλκος ἐπὶ κατάρας.

Φαΐζω. Δέρω, κρούω (παρ᾽ ἅπασι τοῖς Καπ.) παρβλ. παίω Λατ. pavio pavimentum.

Φακοῦδι τό. Φακή. *Φάκα*=παγίς.

Φαμποῦλι τό. Ὁ λόφος τῆς ὄρνιθος καὶ τοῦ ἀλέκτορος.

Φαντριάκἰα. Τοποθεσία ἀμπελοκήπων πρὸς Δ. τῆς Σινασοῦ.

Φαράγγι τό. Πηλὸς πρὸς ἐπίχρυσιν τῶν ἐφθαρμένων τοίχων ῥῆμ. φαραγγώνω· φρ. ὁ τοῖχος θέλ᾽ φαράγγἰα ἀλιμουδἰάσεν.

Φαρακλίκα ἡ. Κίσσα ἡ μακρόουρος. *Φαρακώνω*. Κλείω ἑρμητικῶς

Φαράσι. Δοχεῖον τῶν ἀκαθαρσιῶν.

Φαρσἰά τά. Φασκἰά, σπάργανα βρέφους, ἐν Φερτ. φορσἰὲς τὰ ἄπλυτα ἐνδύματα· παρβλ. τὸ τοῦ Φωτίου «Φάρσος=ῥάκος (Ἀτ. I. 194).

Φαρφαρᾶς. Ἐπιπόλαιος, προπέτης· κοῦφος.

Φασκιώνω. Περιτυλίσσω τὸ βρέφος εἰς τὰ σπάργανα ἐκ τοῦ *φασκἰά*. λεξ. Λατ. fascia.

Φεγγάρι τό, καὶ φέγγος ὁ. Ἡ σελήνη.

Φέγγω. Φεύγω. *Φελῶ*. ὠφελῶ· φρ. ἐγὼ γήρασα δὲν φελω.

Φερίσκω καὶ *φέρω*. Φέρω παρατ. φέρισκα ἀόρ. ἦφερα.

Φιρλαγκοῦτζι τό. Στρόφαλον (λεξ. τουρκ.) ἢ μεταφορ.

Φκάλι τό. Ἡ φιλοκαλλία, ἡ σκοῦπα, τὸ σάρωθρον· φ(ιλο)καλί(α)

Φκαλῶ. Φιλοκαλῶ, σκουπίζω, σαρώνω· φ(ιλο)καλῶ· Βαγδ. φορκὰλ φορκαλῶ.

Φκἰάρι. Πτυάριον, φτυάριον καὶ κατὰ παραφθ. φτυάρι φκἰάρι.

Φκἰάνω. Ποιῶ, κάμνω, ἀόρ. ἢ παρκ. ποῖκα παρατ. ἔφκἰανα καὶ φκἰάνισκα.

Φκορώνω. Ἀδειάζω, κενώνω, παρβλ. εὔκαιρος εὐκαιρώνω οὐσ. ὄφκαιρος φρ. ἦρτε μὲ χέρἰα ὄφκαιρα=κεναῖς χερσί.

Φλόρια. Ξηρὰ φύλλα· φυλλόρροια· τουρκ. γαζέλἰα.

Φοραίνω. Ἐνδύομαι, φορῶ.

Φουμίζω. Δυσαρεστοῦμαι, θυμοῦμαι (Φαρσ. φουμάω)· μηνίω σιωπῶ· λέξις κοινὴ εἰς ἅπασαν τὴν ἑλληνόφ. Καππ. ἐκ τῆς ῥιζ. θυ θυμὸς θυμίζω φουμίζω Λατ. fumus (Καρ. γλωσ. σ. 218) φρ. μὲ φουμίζ᾽ δὲν μὲ λαλεῖ.

Φουσκώνω. Βρέχω πρβλ. πλέω, φλέω, flus flumen· 2) ἐκτείνομαι ριζ. φυσ. φύσκα, φουσκώνω· οὐσ. φοῦσκα=κύστις.

Φοῦχτα καὶ χοῦφτα. Δράξ· δρακός· ῥῆμ. *φουχτίζω*. δράττομαι.

Φράγμα. Πῶμα ἐπίπωμα· ῥῆμ. *φράζω* ἐπιπωματίζω.

Φραγμός. Φραγή· οὐσ. φράξιμο.

Φρύζω καὶ *φρύγω*. Φρύγω. οὐσ. φρύξιμον· φρύζω τὸν καφέν.

Φυάζω. Σφάζω· κατὰ μετάθεσιν.

Φσάχι τό. Νήπιον παιδίον, βρέφος· ἡ λέξις συνηθίζεται εἰς ἅπασαν τὴν ἑλληνόφ. Καπ. παρβλ. τουρκ. οὐσάκ, ἐξ οὗ ὅμως δὲν φαίνεται νὰ παράγηται, διότι καὶ ταύτης γίνεται χρῆσις, ἄλλως τε ὡς γνωστὴ λέξις τὸ οὐσάκ δὲν θὰ μετεβάλλετο εἰς φσάχ, φαίνεται δὲ νὰ εἶνε λέξις τις Καππ. τὸ δὲ Βυζαστὰχ— φσὰκ τοῦ Κρινοπούλου εἶνε βεβιασμένον ἐκ τοῦ βυζάνω.

Φτάρω. Πτερνίζομαι. *Φτελίδι*. Πτελέα.

Φτεῖρι. Φθείρ, ψεῖρα, ῥημ. φτειρίζομαι.

Φτενός. Λεπτός, πρβλ. πτηνός, πτενὸς ἐλαφρός· πρβλ. πτηνόν.

Φτηνός. Εὐθηνὸς οὐσ. φτήνἰα, εὐθηνία. *Φυλάκνω*. Φυλάττω.

Φύτρα. Γένος, καταγωγή.

Φυσγόνι. Πνεύμων πρβλ. φύσκος.

Φώλα ἡ. Ἐμετικὸν κάρυον στρύχνος ὁ δηλητηριώδης· 2) τὸ ἐν τῇ φωλεᾷ τῆς ὄρνιθος φώλειον ᾠόν, ὅπερ μένει πάντοτε.

Φωσί. Λάκκος πρὸς ἐναποθήκευσιν σίτου Λατ. fossa.

Φωσόν. Ἡ κωνοειδὴς δεξαμενὴ τοῦ ὑδρομύλου.

Φῶτσα. Αἱ ἐνδυμασίαι τοῦ βαπτιζομένου βρέφους.

Φῶτα. Τὰ Θεοφάνεια.

Φωτίσματα. Ἡ τελετὴ τοῦ βαπτίσματος καὶ ἡ ἕνεκα ταύτης οἰκογενειακὴ ἑορτή.

Φῶς τό καὶ ὀϊφώς. Τὸ φῶς, φρ. φῶς φανερὰ=ἀριδήλως, πασιφανῶς.

Χ.

Χάζι. Ἡδονὴ εὐχαρίστησις (λέξ. τουρκ.)

Χαγιᾶς. Λίθος βράχος (λέξις τουρκ. καὶ Καππαδ.)

Χάδια. Θωπεία παρβλ. ἁνδάνω, χανδάνω ῥῆμ. χαϊδεύω.

Χαιρόμαι σε. φρ. σὲ συγχαίρω ἴδε Σχάρω.

Χαλάλι. (λέξ τουρκ.) ἐπιτρέπω τινὶ νὰ οἰκειοποιηθῇ τι.

Χαλίκι. Χάλιξ, μικροὶ σκληροὶ λίθοι.

Χάμι. Ἄωρον (λέξ. τουρκ.) *Χαμνίζω*. Χαλαρώνω.

Χάμου. φρ. τοῦ χάμου. τῆς ἀπωλείας «ἐπῆγε τοῦ χάμου» = ματαίως ἐξωδεύθη κατεστράφη.

Χαντέκι τό. Χάνδαξ. ῥῆμ. χανδακώνω=ῥίπτω εἰς τὸν χάνδακα =καθιστῶ ἄφαντον.

Χάνδρα. Μικροὶ ὑάλινοι σωλῆνες χρησιμεύοντες πρὸς κόσμον.

Χαντζάμ. πίθος, πιθάρι, ἐν Βαγδ. *παγρί*, ριζ. Σανσ. parg.

Χάους. Χάος. *Χάπι*. Καταπότια (λεξ. τουρ.) *Χαπάρ*. Εἴδησις

Χαπατώνω. Κλείω (λεξ. τουρκ.)

Χαραγή. Πικρεία παρβλ. χαρακτήρ, χάραγος, γλυκοχάραγος, χαραγὴ ('Ατ. I. 33).

Χαράζει. Φωτίζει, ἐξημερώνει, ἀνατέλλει ἡ ἠώς, ὀρθρίζει· ἴδε γλυκοχαράζει· 2) ξύω.

Χαρανὶ τό. Λέβης.

Χαραμάδα. Σχισμή, χαράδρα ἴδε χαράζω.

Χάρακα. Κανών· ῥῆμα χαρακώνω=κανονίζω.

Χαραπάτι τό. Ἐρείπιον κατεστραμμένον.

Χαραπᾶς ὁ. Πράγματα ἄχρηστα· ἐν Φερτ. χαραπᾶς=κολοκύνθης ἐν Ἀραβ. χαραμπάθι, παρὰ Μισθίοις δὲ χάραπας τρυγητὸς «χαράπας κρασί»=καλὸς οἶνος. πρβλ. ἅρπη Sarpio. Γορπαῖος

μὴν δὲ κατὰ Σουΐδαν ὁ Αὔγουστος καὶ ὁ Σεπτέμβριος ἐν Κύπρῳ καὶ Μακεδονίᾳ, ἴσως δὲ ἐκ τούτου παράγεται ἕνεκα τοῦ τρυγητοῦ ὡς μαρτυρεῖται ἐκ τῆς μισθιωτικῆς λέξεως.

Χαράρι τό. Σάκκος μέγας (λεξ. τουρκ.)

Χάρβαλο τό. Ῥακῶδες, συντετριμμένον ἐκ τοῦ Ἄρβος=διεστῶς ἀραιὸς Ἡσυχ. ('Ατ. Κορ. I. σελ. 221).

Χάρος ὁ. Ὁ Χάρων ἴδε ἄσματα. *Χαρλατίζω*. Ῥέω, κελαρύζω.

Χαρτζουκάτι τό. Ἐσχάρα σταυροειδὴς κλιβάνου, πυρωστιά.

Χαρτιό. Χάρτης καὶ ἐπιστολή. *Χασεύω*. Καίω διὰ θερμοῦ ὕδατος· ζεματίζω ἀρμ. χαρσὲμ=βράζω τουρ. χασλαμάκ.

Χασκελώνω. Ἀνοίγω τὰ σκέλη μου καθήμενος.

Χαρσιούς. Ἐνίοτε, Φαρσ. Χαρτζιοῦ πρβλ. Σανσκρ Karhicit =ποτὲ ἐνίοτε ἐκ τοῦ Karhi, ὃν ὁμόρριζον τῷ Γοτθ. hvar Ἀγγλ. Where Γερμ. War Wor Warum κ.τ.λ. τῆς αὐτῆς ἐννοίας.

Χασουμερίζω. Χάνω τὴν ἡμέραν μου.

Χατάρ. Ὕστερον, μετ' ὀλίγον· ἐν Σιλ. καὶ Βαγδ. Χατρὰ μικρὸν μέτρον Ἀρμ. χέτ=ὕστερον, μετά, ὀπίσω.

Χατούμανα. Τίτλος γυναικὸς πρεσβυτέρας.

Χατοῦσα. Ὀθωμανὶς γυνή· 2) κεκρύφαλος τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος τῶν μηρυκαστικῶν.

Χάχανα. Γέλωτες, καγχάσματα· ῥῆμα χαχανίζω=καγχάζω.

Χειμὸς ὁ. Ὁ χειμών, χειμωνικὸ=χειμερινὸν δωμάτιον.

Χέρι τό. Μέτρον ἐκτάσεως (1]3 στρέμματος) φρ. ἔσπειρα ἕνα χέρι Βαγδ. χέρα, πρβλ. ἑλλ. γῦρος Λατ. hara herciscere heritum· χωράφι· 2) Χείρ.

Χειροπάνι. Πανίον δι' οὗ σφογγίζουσι ἐν τῇ τραπέζῃ τὰς χεῖρας· 2) ὀθόνη βρέφους.

Χειριάζομαι. Ἀδικοῦμαι, καταλείπομαι, χηρεύω λέξις ἐκλείψασα σχεδόν, καθ' ἃ σῳζομένη παρά τισι γραϊδίοις· Φαρσ. Σχαρίζομαι=καταπονοῦμαι ἀπαυδῶ Σανσκρ. ha, gahami=καταλείπω πρβλ. χῆρος χήρα.

Χ(ο)υλός. Χλιαρὸς (χ(ο)υλὸ νερό)· 2) ἀδύνατος ὁ ἔχων ὄψιν κιτρίνην, ὠχρός· ἴδε χουλός.

Χινέρι. Ἴχνος, ἰχνάρι φρ. χινέρ δὲν ἔχ' θρασύδειλος.

Χιτζιρλατῶ καὶ τρίζω. Τρίζω τοὺς ὀδόντας· λέξις μεταφορική.

Χλωρὸς. Χλοερός, ὑγρός, καὶ τὸ κίτρινον χρῶμα Φερ. χλερό. βρεγμένος.

Χλώρα. Ἴκτερος, χλώρωσις, κιτρινάδα.

Χ*νῶτα*. Ἡ ἀναπνοή, ἡ ἰδιάζουσα ὀσμὴ τοῦ στόματος ἐνίων ἀνθρ. ὁ ἀχνὸς τοῦ στόματος ῥῆμ. Χνωτίζομαι=ὑγραίνομαι ἐκ τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῶν χνώτων.

Χ*όβολη ἡ*. Τέφρα πεπυρωμένη.

Χ*ολή*. Ὀργὴ θυμός· ῥῆμ, χολ̰ιάζομαι,=ὀργίζομαι. Χολοσκάνω=στενοχωροῦμαι. Χ̰ιολῶνα=χελώνη· πρφ. cholona.

Χ*ολήσαφρα*. Σαύρα ἡ πρασίνη, ἥτις θεωρεῖται δηλητηριώδης· πρβλ. τῶν βυζαντινῶν κολισαύρα.

Χ*ολομανῶ* καὶ *χολομανίζω*. Ἀγανακτῶ.

Χ*οντζᾶ*. Τράπεζα (λεξις περσ).

Χορίδι. Οὖρον' λέγεται καὶ τζακοντοῦρι.

Χ*ορτοχός*. Τόπος στενὸς στενόχωρας πρβλ. Λατ. hortus καὶ cohors 2) ὑπόγειον εἰς ὃ ἐνθέτουσι ξηρὸν χόρτον=χόρτον ἔχω.

Χ*οσάφι. τό*. Ἐδρασμένοι ξηροὶ καρποί. (λέξ. τουρκ.)

Χ*ομώνω* καὶ *μουχώνω*. Κρύπτω τι ἐντὸς τῆς γῆς πρβλ. χοῦς, ἄμμος χώνω, ἀμμοχώνω.

Χ*ουλ̰ιάρι τό*. Κοχλιάριον. Χ*ουλ̰ιαρτήκα*. Κοχλιαροθήκη.

Χ*ουνὶ τό*. Χοάνη, χωνίον. Χ*οῦφτα* καὶ φοῦχτα. Δρᾶξ, ῥημ. Χ*ουτίζω*=δράττομαι πρβλ. πηκτή, πυγμή, φυκτή, φοῦκτα.

Χ*ουτίζω* καὶ *χουτῶ*. Ἀναγινώσκω (λέξ. τουρκ. σπανία καὶ ἄχρηστος ἤδη)· φρ. χουτίζει τὸ παιδί.

Χ*οῦχος*. Μορμὼ λέξις πρὸς ἐκφόβισιν τῶν μικρῶν παίδων, φρ. ἦρτεν ὁ χοῦχος νὰ σὲ φάγῃ.

Χ*ρεία*. Φαγητόν, ὅπερ συναποφέρει τις μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν ἐξοχὴν ἢ ἀλλαχοῦ.

Χ*ρέμι*. Μάλλινον σκέπασμα.

Χ*ρωφελέτης*. Χρεωφειλέτης.

Χ*τήν̰ιο*. Ἡ ἀγελὰς πρβλ. κτῆνος.

Χ*τρεμένος*. Ἀναποδογυρισμένος, ἀνεστραμμένος, ἀντιθ. ὀρτ̰ιασμέν.

Χ*τρίζω*. Σχάζω πληγήν.

Χ*ουλὸς*. Ὠχρὸς ἰκτεριῶν πάσχων ἐκ μαρασμοῦ ἰδὲ χ(ο)υλός.

Χ*υλώνω* (ἀνάγνωθι) chylono. Βρέχω καὶ χυλώνομαι χυλωμένος. πρβλ. Φρσ. Schouschouώνω.=βρέχομαι Σανσκρ. Savam Savitu=βροχὴ, Φρσ. σάβι ἢ σάγι=δρόσος ἕρση. ἀρμ. Schaw Σαν. Sunomi=ἐξάγω χυλὸν Sunas=ῥοῦς, ἢ τὸ ἑλλ. χυλὸς χυλοῦμαι.

Χ*ωματερὴ ἡ*. Τὸ μέρος ἔνθα θέτουσι χῶμα καὶ κοιμίζουσι τὸ βρέφος (ἰδὲ ἔθιμα).

Χ*ωρὰ* Χροιὰ ὄψις, φρα. κόπηνε ἡ χωρά τ'=κατέστη ὠχρός.

Χ*ώρα*. Ἡ πόλις, οἱ ξένοι φρ. τοῦτο εἶνε χώρας=εἶνε ξένον.

Χ*ωρ̰ιοῦ, κλωθοῦ*. Ἡ τὰς ξένας οἰκίας περιερχομένη ἐπαῖτις.

Ψ.

Ψ*άλλω* καὶ *ψαλλίσκω*. Ψάλλω, Φερτ. ἀναγινώσκω.

Ψελλίζω. Ὅτε τὸ νήπιον ἄρχεται νὰ ψελλίζῃ λέξεις.

Ψέργω. Ἀντὶ ξέρ'γω=ξεύρω ἐγώ.

Ψεχνὸ. Τὰ περὶ τοὺς μηροὺς μέρη· 2) τὰ αἰδοῖα ἀμφοτέρων τῶν φύλων πρβλ. ψόαι ψαχνὸς (Ἡσυχ.) ψεχνομέν=ἡ ἑταίρα.

Ψή. Ψηχὴ ψ(υχ)ή. φρ. ξέβην ἡ ψή μ'.

Ψίδ̰ια. Ψιχία ψ(χί)δια.

Ψόφος ψοφαρίζω. Ὁ θάνατος τῶν ζῴων καὶ τῶν ἀλλοφύλων.

Ψωρεύω. Συνάζω ξυλείαν ἢ καύσιμον ὕλην πρὸς παρασκευὴν πυρὸς

Ω.

Ὠβόν. Ὠὸν αὐγὸν Λατ. ovum.

Ὤϊμε. Σχετλιαστικὸν οἴμοι ἀλοίμονον.

Ὥρηος καὶ πανώρηος. Ὡραῖος ὡραιότατος.

Ὡς. Ἕως, ὡς ἐκε̰ιὰ = ἕως ἐκεῖ. φρ. ὤτο *κε̰ιὰ* = ἰδοὺ εἶνε ἐκεῖ· ὡς τὴν πόλι=ἕως τῆς πόλεως.

Ὤξω. Ἔξω, ἀντὶ ὄξω.

Ὠξαπεδός ὁ. Ὁ διάβολος.

Ὢφ ! Ἐπιφ. ἀγανακτήσεως.

ΤΕΛΟΣ

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Ἕνεκεν ἀπειρίας καὶ ἄλλων λόγων ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεως τοῦ συγγραφέως δὲν ἐγένετο ἡ δέουσα ἐπίβλεψις κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ παρόντος ἔργου καὶ εἰσεχώρησαν ἐν αὐτῷ σπουδαῖα τυπογραφικὰ παροράματα ἔν τε τῇ στίξει καὶ τῇ ὀρθογραφίᾳ τῶν λέξεων· ἐνταῦθα σημειοῦνται τὰ σπουδαιότερα τούτων, τὰ δὲ λοιπὰ ἀφίενται εἰς τὴν ἐπιείκειαν τοῦ ἀναγνώστου, παρ' οὗ ζητοῦμεν συγγνώμην. (Ὁ πρῶτος ἀριθμὸς σημαίνει τὴν σελίδα, ὁ δὲ δεύτερος τὸν στίχον).

1. 10 ΕΛΛΗΝΙΚΩΜ γρ. ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ. 5. 14. διδασκολίας γρ. διδασκαλίας. 8. 18. ὁροπέδιον γρ. ὀροπέδιον. 12. 30 Λεβίδης γρ. Λεβίδου. 15. 14. Ἰσμὶτ οὕτω γρ. Ἰσμίτ, εἰς τὴν Κῶ Ἰστάγκοϊ οὕτω, 16. 15. Μ. γρ. Π. 22. 10. ἔντιμον γρ. ἕτοιμον, 22. 22. Ἡ γάρ.. γρ. Οἱ γάρ.... (κατοικοῦντες), 26 31. ἂν ἦ... κριτῇ γρ. ἂν ᾖ... κριτῇ, 29. 6. διαλεκτικαῖς γρ. διαλλακτικαῖς, 30. 32. τύχη γρ. τύχης, 36. 20. περ γρ. περί, 40. 6. τμώμεναι γρ. τιμώμενα, 44. 33. συνεστάθη διὰ τοῦτο γρ. συνεστάθη, διὰ τοῦτο, 55. 7. κονότης γρ. κοινότης, 68.10. δίδετα ὀλίγον λεπτὸν σακχ γρ. δίδεται αὐτῷ ὀλίγη κόνις σακχάρου, 69. 25 πεφριγ. γρ. πεφρυγ- 75. 23 διαρκῆ μέχρι τῇ 8 γρ. διαρκεῖ μέχρι τῆς 8, 79. 17 γάμου, ἔνθα γρ. γάμου. Γίνεται δέ, 80. 9 ναὸν ἔνθα γρ. ναόν. Μετὰ δέ, 80. 13. γαμβροῦ ἔνθα γρ. γαμβροῦ. Ἐνταῦθα, 95. 7. θήνατος γρ. θάνατος, 96. 7. ὡς ἔδει τὸν αὐτὸν γρ. ὡς ἔδει διὰ τὸν αὐτόν, 96. 25. δικαιεῖ γρ. δικαιοῖ, 97. 1. 1865 γρ. 1765, 114. 24. 1500 γρ. 500, 118. 17. μονὴν γρ. μονή, 128. 5. 300 γρ. 800, 136. 10. ἐν ἅ'ς γρ. ἐν' ἅς, 137. 26, κάγιν γρ. κάμιν, 139. 12. ἕα γρ. ἕνα, 144. 7. ἄρτουπουρον γρ. ἀρτούπουροι, 144. 18. μεταφέρομεν γρ. μετεφέρομεν, 146. 33. (26), πάλιν γρ. (26) διατελεῖ, κάθηται, μέλλει, 147, 12. Ε'. γρ. ΣΤ'., 154, 18, (=ἀσθενῶ) γρ. (ἀσθενῶ), καὶ μέσ. καλακενίσκομαι, 155, 3, τέδαρες = γρήγορα γρ. τέδαρες=σπεῦσον, ἀψὰ=γρήγορα, 159, 13, Κ' ἐγὼ ἄ σὲ γρ. κ' ἐγὼ ἂν σε, 163, 26, 'ς τῆς γρ. 'ς τούς, 171, 13, ἀσμάτων, καὶ στίχων οἱ γρ. ἀσμάτων καὶ στίχων. Οἱ, 176, 14, διοφόρων γρ. διαφόρων, 178, 24, τὸ σκυλὶ ('μας. Ἐπὶ γρ. τὸ σκυλί μας. (Ἐπί, 191, 31, πιάστ γρ. πιάσ', 192, 13, κατέστης γρ. κατέστησες, 204, 27, οὐϊλάτιξε γρ. οὐϊλάτιζε, 206, 24, βασιληᾶς γρ. βασιληάς, 216, 9, ἀπηλαγμ. γρ. ἀπηλλαγμ. 216, 16, προσελεύσεως γρ. προελεύσεως, 216, 27, εὐκολωτέρν γρ. εὐκολωτέραν, 221, 11, ἐπίσακτος γρ. ἐπείσακτος, 226, 22, ἦψα γρ. ἧψα 239, 21, ᾆσμα γρ. ᾆσμα 256. 2 nabhal γρ. nabulon κ. τ. λ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

τῶν κ. κ. συνδρομητῶν

Ὁ Μικρασιατικὸς σύλλογος «Ἀνατολή»	Σωμ.	20
Ὁ σ. πρόεδρος αὐτοῦ καὶ καθ. τοῦ Ἐθ. Πανεπιστημίου Μ. Εὐαγγελίδης	»	10
Ὁ ἀντιπρ. Ζήσιμος Μπασδέκης ἀντισυνταγμ.	»	2
Νικόλαος Θών	»	10
Ἀρ. Μουράτογλους διευθυντὴς τοῦ γεωργ. σταθμοῦ Ἀθ.	»	5
Ἀθανάσιος Σαγιάννος	»	5
Θεόδωρος Μαζαρὸς (τελειόφοιτος τῆς ἰατρικ.)	»	5
Κ. Ἠλιάδης καθηγ. τῆς ἐν Ἱεροσολ. σχ. τοῦ Σταυροῦ	»	10
Β. Α. Μυστακίδης καθηγ. τῆς μεγάλης σχολῆς ἐν Κ]λει	»	10
Ι. Σεφεριάδης διευθ. τῆς ἐν Κονστοσκ. Ἑλλ. σχολῆς	»	10
Ἀθ. Ἰωαννίδης γυμνασιάρχης ἐν Ἀνδριανουπόλει	»	5
Σπυρίδων Κόντας καθηγ. τοῦ ἐν Κορυτζᾷ γυμν.	»	5
Ἠλίας Ἐμμανουηλίδης (ἰατρός)	»	5

Οἱ ἐν Ἀθήναις κ. κ.

Χαράλαμπος Εὐγενείδης σωμ. 2, Γαβριὴλ Χαραλάμπους σ. 2. Ν Μαυροκορδάτος (ἱεροδιάκονος), Ζαχαρίας Πωγωνάτος, Γεωρ. Κ. Ἀσκητόπουλος, Ἀθ. Γ. Δερημάνης, Χ. Χ. Χαριτωνίδης, Ε. Κολοκοτρώνης, Σταμάτιος Μ. Πετρίδης, Σταῦρος Ἐμμανουηλίδης, Μ. Γεωργιάδης, Ἀντώνιος Θεοδωρίδης, Κωνστ. Παντζείδης, Κ. Σπυρίδης (φαρμ. ἰατρός), Β. Λαμπίκης (ἰατρός), Ἰωάννης Γιαννακούρας, Ἰωανν. Τσερβελῆς, Ἰακ. Ἀλιπράντης, Γ. Βασδραβέλης, Β. Τσακαλόπουλλος, Γ. Πιταούλης, Ἀριστ. Σισόσογλους, Νικολ. Τουργούτης, Κων. Βαγιανός, Ἀλέξανδ. Ἠλίας, Ἰωάνν. Πετρίδης, Χρῆστος Τουργούτης, Ἰωάννης Σισμάνογλους (Ἄγκυρα), Πρ. Παπάζογλους (Ἄγκυρα).

Οἱ ἐν Καισαρείᾳ κ. κ.

Ἡ Α. Σ. ὁ ἅγιος Καισαρείας κ. Ἰωάννης σώμ. 10.

Ἡ Α. Π. ὁ ἀρχιμανδρίτης Γερβάσιος Σαρασίτης διευθυντὴς τῆς ἱερατ. σχολῆς Καισαρείας σώμ. 10.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Οἱ καθηγηταὶ τῆς ἱερατ. σχολῆς. Νικόλαος Παπαδάκις σωμ.
5, Γεώργιος Σκαράκης σ. 5, Δ. Κ. Τριανταφυλλίδης 5, Χρῆ-
στος Μαυρόπουλος 2, Achille Schwarz, Θεολόγος Πηλείδης.

Οἱ *μαθηταί*. Σεραφεὶμ Ῥίζος 3, Ἀβραὰμ Ἀβραμίδης, Ἰσαὰκ
Π. Τσαουσίδης, Ἀριστείδης Κωνσταντινίδης, Ἰσαὰκ Σ. Χρηστί-
δης, Ἰωάννης Μ. Παυλίδης, Παντελῆς Σ. Χῆ Φωτιάδης, Ἰωα-
κεὶμ Δ. Τσιμένογλους. Ἀναστάσιος Ἰωαννίδης διδάσκ. ἐν Και-
σαρείᾳ, Ἀλέξανδρος Χρηστίδης.

Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει κ. κ. (Σινασεῖς)

Χαράλαμπος Πατρικιάδης σώμ. 10, Ἀδὰμ Χρυσοστομίδης σώμ.
5, Χρῆστος Χρυσοστομίδης 2, Θεόλογος Χαραλάμπους, Λάζαρος
Πατρικιάδης, Γ. Κ. Δημόπουλλος, Σάββας Ἀναστασιάδης, Γρη-
γόριος Β. Προδρομίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι Παντελῆ Παπαδοπούλου. Παντ. Παπαδό-
πουλλος, Ἰωάν. Β Καρσόπουλλος, Δ. Σ. Πολυγενίδης, Γ. Μ.
Παλαμᾶς, Ἰωάννης Στ. Λαζόπουλλος, Χαραλ. Χ. Δημόπουλλος,
Π. Κωνσταντίνου Ψαρούδης, Γεωργ. Α. Εὐγενείδης, Λουκᾶς
Χρηστίδης, Στυλιανὸς Π. Τεπερίδης, Εὐαγγ. Τορώσης 2, Σενί-
κιος Νικολάου, Εὐθύμιος Θεοδώρου, Προδρ. Α. Ταντιρτζόπουλ-
λος, Σεραφεὶμ Ι. Πασχαλίδης, Μερκούριος Μ. Καρφόπουλλος
(ἐκ Συλάτων).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι Χρ. Λ. Δημοπούλλου. Χρῆστος Λουκᾶ
Δημόπουλλος σωμ. 5, Μηνᾶς Ε. Τρελλόπουλλος, Ἰωάννης Λου-
κίδης, Πέτρος Κανάκης, Μ. Β. Μαράσογλους, Κ. Χῆ Προδρόμου,
Πέτρος Μιχαηλίδης, Λάζαρος Χρήστου, Ἀλέξανδρος Γρηγοριάδης,
Σταῦρος Βασιλειάδης, Π. Ι. Μοσχίδης, Βασίλειος Σταύρου,
Ἰωάννης Δ, Τεπερόγλους, Σπῦρος Ἰωακειμόπουλλος, Χῆ. Γεώρ-
γιος Χῆ. Συμεωνίδης, Κοσμᾶς Σ. Κεσιμίδης, Δημήτριος Μετρη-
τίδης, Ἐλευθέριος Δαβιδόπουλλος, Πέτρος Μιχ. Ζῶκας, Δ. Κα-
ραχασάνης, Λάζαρος Ἐλευθεριάδης, Γεώργιος Λ. Δῆμογλους, Ν.
Χρηστοφορίδης 2, Συμεὼν Χρηστοφορίδης 2, Ἠλίας Μακρόπουλ-
λος, Σταῦρος Κωνσταντινίδης, Μάρκος Χῆ. Ἰωάννου, Χρῆστος
Χῆ. Ἰωσήφ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι Ἀ. Περσία. Ἀναστάσιος Κ. Περσίας 2,
Ἠλίας Χῆ Γρηγορίου, Γεώργιος Γ. Γεωργιάδης, Ἀναστάσιος
Λ. Καϊρακτῆς, Γεώργιος Δ. Κορωνιάδης, Δημήτριος Κ. Χιλήτης,
Γρηγόρ. Σεργιόπουλλος (Ἠπειρώτης), Χαράλ. Χριστ. Σεργιό-
πουλλος (Ἠπειρώτης), Θεόλογος Κ. Τσουρόπουλος, Γρηγόρ. Γεωρ-
γιάδης Ἀφθονίδης, Βασ. Γεωργιάδης (Νιγδαῖος), Προδρ. Σεραφεὶμ
Χοτζάογλους (Κούρτονουζ), Βηθλεὲμ Χ. Γεωργίου (Σιλατενός),
Μιχ. Π. Πελτερόπουλλος, Ἀθανάσιος Ἰ. Τογραματζῆς, Παντελῆς
Στεφ. (Ἠπειρώτης), Κωνσταντῖνος Δάμπας, Δημητράκης Ἐφέν-
της Ὡραιόπουλλος.

Τῇ ἀδελφικῇ φροντίδι Πολυχρονίου Σ. Ἀρχελάου. Πολυχρόνιος
Σαραντίδης Ἀρχέλαος, Κωνσταντῖνος Χρυσοστόμου, Θεόφιλος Κ.
Χρυσοστόμου, Χρυσόστομος Κ. Χρυσοστόμου, Εὐτύχιος Χᾶ Προ-
δρόμου Λαδόπουλλος, Γεώργιος Ι. Σίσκος, Ἰωάν, Σ. Κοπανίδης,
Ἰωάννης Ἀ. Λαζόπουλλος, Ἰωάν. Σ. Παπαδόπουλος, Παντε-
λῆς Ἰ. Πιγγόπουλλος, Κωνσταντῖνος Π. Πιγγόπουλλος, Κωστῆς
Ἰ. Μαράσογλους, Σπῦρος Μ. Χ. Ἠλία, Δημήτρ. Μ. Ταβουκ-
τζόγλους, Ἰάκωβος Ν. Ζυγομαλᾶς, Στεφ. Ν. Ζυγομαλᾶς, Μηνᾶς
Π. Σταυρόπουλος, Στυλιανὸς Προδρόμου, Κυπριανὸς Ἰ. Μενεξό-
πουλλος, Χαράλ. Θ. Θεοφιλίδης, Ἄγγελος Ἰ. Σενικόπουλλος,
Γρηγόριος Χ. Ἀποστολίδης, Ἀντώνιος Ἰ. Πολυγενείδης, Βασίλ.
Γιαρχαδόπουλλος, Παΐσιος Κωνσταντινίδης, Μηνᾶς Δ. Πετζαρό-
πουλλος, Νικ. Ἰορδανίδης Τάπατζης, Γεώργιος Καϊμακίδης, Γεώρ-
γιος Χ. Προδρόμου, Νικ. Α. Βαλτατζόπουλλος (Φερτεκλῆς),
Μηνᾶς Λ. Δημόπουλλος, Τριαντάφυλλος Ε. Καρατζᾶς, Μαριγὼ
Τ. Καρατζᾶ, Σταμάτιος Π. Τοκμελέτης, Νικ. Ἀ. Γιαρχαδό-
πουλλος, Θεόδωρος Καψιμαλλίδης, Ἀντών. Π. Χῆ. Πολυκάρπου,
Χρῆστος Ἠ. Γουσόπουλλος, Δημοσθένης Ἰ. Παπαδόπουλλος, Γεώρ.
Μ. Μελετιάδης, Δημ. Ἰ. Σαράντογλους, Συμεὼν Ἰ. Χ. Τριαν-
ταφυλλίδης, Μηνᾶς Γ. Χοζάνογλους, Νικόλαος Κ. Λιτζιρίνης,
Γεώργιος Νικολάου, Αἰκατερίνη Εὐστ. Ἀγγελίδου, Ἀνδρέας Ι.
Λουκίδης, Ἠλίας Δ. Μακρόγλους, Γεθσημανὴ Ἀβραὰμ Χατζο-
πούλλου,, Στέφ. Γ. Λαζόπουλλος, Μάρθα Στ. Λαζοπούλλου,

Σωτήριος Π. Ἀρχέλαος, Ἀναστοῦ Θ. Τσαλόγλου, Εὐρυδίκη Νικ. Βελλακόζα, Χαρ. Παντζόπουλλος, Κ. Κωνσταντινίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι Μ. Χῆ. Ἰωσήφ. Παναγιώτης Β. Καριακτόπουλλος, Λάζαρος Θ. σχαρίδης, Ἀ. Τουργούτης (ἰατρός), Γεώργιος Μ. Τρελλόπουλλος, Νικ. Β. Τσούλκας (Μακεδών), Ἀθ. Ἀ. Γιακᾶς, Περικλῆς Ἰ. Χ. Ἰωσήφ, Παναγιώτης Γ. Πολίτης, Βασίλειος Δ. Ἀλαφογιάννης, Β. Προδρόμου, Κ. Σ. Ἀπαλόπουλλος, Ἀναστάσιος Β. Βόρνικας, Στυλιανὸς Τσόλκας, (Μακεδών), Μιχαὴλ Καρὰ Μιχαηλίδης, Νικόλαος Δ. Κανάκης, Ἀδὰμ Κ. Καίρης, Μηνᾶς Ἰ Κουτζόπουλλος, Μιχαὴλ Κ. Βακανός, Μιχαὴλ Ἰ. Γρηγοριάδης, Γ. Δ Σαριγιαννόπουλλος (Βολιώτης), Ἀ. Ἰωακειμόπουλλος, Β. Πουλλόριζος (Κύπριος), Κωνσταντῖνος Κ. Χαβιαρτζόγλους, Ἀναστάσιος Θ. Τεπέρογλους, Θεόλογος Π. Παραδείσιος, Γεώργιος Ν. Σενίκης, Μηνᾶς Ἀ. Χ. Χαραλαμπίδης, Μ. Β. Χ. Ἠλιάδης, Ἠλίας Δ. Μακρόγλους, Μηνᾶς Γ. Τακαδόπουλλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι Εὐθ. Χαριτοπούλλου. (Οἱ ἐκ Φλογητᾶς). Εὐθύμιος Χαριτόπουλος, Γεώργιος Ἐλευθερίου, Γερμανὸς Ι. Γερμανοῦ, Σ. Π. Σταματιάδης, Βασίλειος Α. Χρυσοβελώνης, Μάϊος Κ. Σειμένογλους. Στέφανος Κ. Τσιτζόπουλλος, Εὐστάθιος Χαριτόπουλος, Μηνᾶς Χ. Ἀϊβατόγλους, Χαράλαμπος Χ. Ἀϊβατόγλους, Δ. Α. Λάμπρος καὶ Σα.

Οἱ ἐν Σινασῷ κ. κ.

Ἡ σχολὴ Σινασοῦ σώμ. 20. Μιχαὴλ Ν. Χῆ. Ἰωσὴφ σώμ. 2, Ῥίζος Ν. Ῥίζος 10, Σταῦρος Χ. Ἀθανασίου 5, Ῥίζος Ἐλ. Τσαντᾶς ἰατρός, Θεόδωρος Θεοφιλίδης 3, Β. Γ. Μακρόπουλος, Χαράλαμπος Ἀποστόλου, Σπῦρος Χρηστίδης, Θεόδωρος Χῆ. Ἀθανασίου, Χρυσόστομος Ἀδάμ, Νικόλαος Ἐμμανουήλ, Ἐμμανουὴλ Νῆ. Μαυρίδης, Πέτρος Ἀδάμ, Νικόλαος Δημητρίου, Χαρ. Ν. Τογαντζόγλους, Ἀμβρόσιος Κωνσταντινίδης, Ἀναστάσιος Χουνῆς, Ἀπόστολος Χ. Ἰωάννου, Παππᾶ Ἰωάννης, Ἀγγελικὴ

Α. Γρηγοριάδου, Ἀναστάσιος Καΐρης 2, Ἀλέξανδρος Ταστζόγλους (ἐκ Κων]πόλεως) 2, Κωνσταντῖνος Ἐλευθεριάδης 2.

Οἱ ἐν Σμύρνῃ κ. κ.

Εὐσέβιος Χ. Ἰορδάνου, Σ. Ε. Ἠλιάδης 2, Πρόδρομος Μαλακοπίτης, Μιχαὴλ Σεραφείμ.

Οἱ ἐν Καλλιπόλει κ. κ. Δημ. Ἀναγνώστου, Ι. Ζήσης, Γ. Γιανακάκης (ἐξ Ἰντζέκιοϊ Θράκης).

Ζητοῦμεν συγγνώμην παρὰ τῶν κ. κ. συνδρομητῶν, ὧν τὰ ὀνόματα δὲν κατεχωρήθησαν ἐνταῦθα ἕνεκα τῆς μὴ ἐγκαίρου ἀφίξεως τῶν ἀγγελιῶν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ